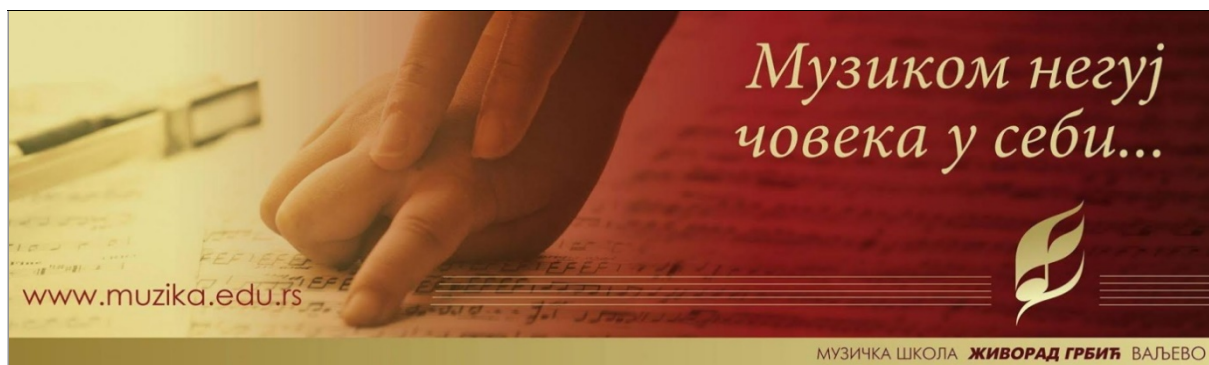

МУЗИЧКА ШКОЛА **ЖИВОРАД ГРБИЋ** ВАЉЕВО

Адреса: ул. Карађорђева 122
14 000 Ваљево
Телефон: 014 222 267
E – mail: muzika.valjevo@gmail.com
Web site: www.muzika.edu.rs

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

СРЕДЊА МУЗИЧКА ШКОЛА

-АНЕКС-

Назив и врста ШП	Школски програм за средње музичко образовање и васпитање
Трајање ШП	Школски програм ће се примењивати од 2019/21. до 2023/24. школске године
Сврха ШП:	Обезбеђивање остваривања планова и програма наставе и учења и задовољење образовних интереса и потреба ученика, родитеља/законског заступника и локалне самоуправе, а у складу са оптималним могућностима школе. Школски програм омогућава оријентацију ученика и родитеља/законског заступника у избору школе, праћење квалитета образовно-васпитног процеса и његових резултата, као и процену индивидуалног рада и напредовања сваког ученика.
Примена	Ученици уписан у први разред средње музичке школе школске 2020/2021. године.
Језик на коме се остварује ШП	Српски језик

Ваљево, септембар 2020. године

САДРЖАЈ

1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ	0
2. ЦИЉЕВИ СРЕДЊЕГ МУЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА:.....	1
3. НАСТАВНИ ПЛАН ЗА СРЕДЊЕ МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ.....	1
3.1. ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ У СРЕДЊОЈ МУЗИЧКОЈ ШКОЛИ	2
3.2. ОДСЕК КЛАСИЧНЕ МУЗИКЕ	2
3.3. ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ	3
3.3.1. Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности	4
3.3.2. Остваривање плана и програма наставе и учења.....	4
3.3.3. Главни предмети	5
3.3.4. Испити	5
3.3.4.1. Пријемни испит	5
3.3.4.2. Годишњи испити.....	7
3.3.5. Организација наставе.....	7
3.3.6. Подела одељења на групе према врсти предмета	7
4. ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА СРЕДЊЕ МУЗИЧКЕ ШКОЛЕ	8
4.1. ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ.....	8
4.1.1. СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ	9
4.1.2. СТРАНИ ЈЕЗИК - ЕНГЛЕСКИ	14
4.1.3. ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК – ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК	37
4.1.4 ПСИХОЛОГИЈА	65
4.1.5. СОЦИОЛОГИЈА.....	66
4.1.6. ИСТОРИЈА	69
4.1.7. МАТЕМАТИКА	81
4.1.8. ФИЗИКА	89
4.1.9. ИНФОРМАТИКА	92
4.1.10. ФИЛОЗОФИЈА	98
4.1.11. ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ	100
4.1.12. ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ	111
4.1.13. ВЕРСКА НАСТАВА	115
4.2. ЗАЈЕДНИЧКИ ПРОГРАМИ ЗА СВЕ ОДСЕКЕ МУЗИЧКЕ ШКОЛЕ.....	121
4.2.1. МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	121
4.2.2. МУЗИЧКИ ОБЛИЦИ	124
4.2.3. ИСТОРИЈА МУЗИКЕ	127
4.2.4. НАЦИОНАЛНА ИСТОРИЈА МУЗИКЕ.....	134
4.2.5. ХОР	137
4.2.6. ОРКЕСТАР	138

4.3. ПРОГРАМИ ОДСЕКА ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ	139
4.3.1. ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК ЗА УЧЕНИКЕ СОЛО ПЕВАЊА	139
4.3.2. ХАРМОНИЈА – ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ	168
4.3.3. КОНТРАПУНКТ - ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ	172
4.3.4. СОЛФЕЂО – ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ	174
4.3.5. УПОРЕДНИ КЛАВИР за ученике ОДСЕКА ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ (осим за соло певаче)	181
4.3.6. УПОРЕДНИ КЛАВИР за ученике ОДСЕКА ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ, главни предмет СОЛО ПЕВАЊЕ	189
4.4. ПРОГРАМИ ОДСЕКА ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ	200
4.4.1. ХАРМОНИЈА – ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ	200
4.4.2. КЛАВИР „А“ ПРОГРАМ – намењен ученицима ОДСЕКА ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ који су завршили основну музичку школу, главни предмет Клавир	205
4.4.3. КЛАВИР „Б“ ПРОГРАМ – намењен ученицима ОДСЕКА ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ који су завршили основну музичку школу - Одсек за класичну музику, главни предмет гудачки и дувачки инструменти	216
4.4.4. КЛАВИР „Ц“ ПРОГРАМ – намењен ученицима ОДСЕКА ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ који су завршили основну музичку школу - Одсек за класичну музику, главни предмет Соло певање, Одсек за српско традиционално певање и свирање, главни предмет Српско традиционално певање	224
4.5. ПРОГРАМИ ЗАЈЕДНИЧКИ НА СВИМ ОДСЕЦИМА	236
4.5.1. ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА	236
4.6. ОДСЕК КЛАСИЧНЕ МУЗИКЕ	239
4.6.1. СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ	239
4.6.1.1. КЛАВИР	239
4.6.1.2. ЧИТАЊЕ С ЛИСТА за клавиристе	252
4.6.1.3. КЛАВИРСКИ ДУО	264
4.6.1.4. ХАРМОНИКА	269
4.6.1.5. ЧИТАЊЕ С ЛИСТА за хармоникаше	274
4.6.1.5. ВИОЛИНА	275
4.6.1.6. ВИОЛА	286
4.6.1.7. ВИОЛОНЧЕЛО	294
4.6.1.8. ЧИТАЊЕ С ЛИСТА – гудачки инструменти	304
4.6.1.9. ГИТАРА	305
4.6.1.10. ЧИТАЊЕ С ЛИСТА – гитара	312
4.6.1.11. СОЛО ПЕВАЊЕ	314
4.6.1.12. ЧИТАЊЕ С ЛИСТА за соло певаче	323
4.6.1.13. ФЛАУТА	325
4.6.1.14. КЛАРИНЕТ	332
4.6.1.15. САКСОФОН	336
4.6.1.16. ЧИТАЊЕ С ЛИСТА за дрвене дуваче	342
4.6.1.17. ТРУБА	343
4.6.1.18. ЧИТАЊЕ С ЛИСТА за лимене дуваче	349
4.6.1.19. КАМЕРНА МУЗИКА	350
4.7. ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ	351
4.7.1. СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ	351

4.7.1.1. СОЛФЕЂО	351
4.7.1.2. ХАРМОНСКА ПРАТЊА.....	360
4.7.1.3. АРАНЖИРАЊЕ	360
4.7.1.4. ХОРСКЕ ПАРТИТУРЕ.....	363
4.7.1.5. ДИРИГОВАЊЕ.....	364
4.7.1.6. УВОД У КОМПОНОВАЊЕ.....	366
5.ОСТАЛИ ПРОГРАМИ.....	367
5.1. Програм додатне, допунске и припремне наставе	367
5.1.1. Додатна настава	367
5.1.2. Допунска настава	367
5.1.3. Припремна настава.....	367
5.2. Програми и активности којима се развијају способности за решавање проблема, комуникација, тимски рад, самоиницијатива и подстицање предузетничког духа	370
5.3. Факултативни наставни предмети	371
5.4. Остваривање и прилагођавање програма музичког образовања и васпитања ученика изузетним способностима /члан 12	371
5.5. Програм културних активности школе.....	371
5.6. Програм слободних активности.....	372
5.7. Програм каријерног вођења и саветовања	373
5.8. Програм заштите животне средине	374
5.9. Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања, превенције других облика ризичног понашања и заштите од дискриминације	374
5.10. Програм школског спорта	376
5.11. Програм сарадње са локалном самоуправом	376
5.12. Програм сарадње са породицом.....	377
5.13. Програм излета и екскурзија	379
5.14. Програм безбедности и здравља на раду - СЕКРЕТАР	379
5.14.1. Смернице за прилагођавање и пружање додатне подршке.....	380
5.15. Програм социјалне заштите.....	381
5.15. Индивидуални образовни планови.....	381
5.16. Ученички парламент	382

1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

Основу овог Школског програма представља:

- Закон о основама система образовања и васпитања (Службени гласник РС 88/2017, 27/2018 – др. Закон, 10/2019 и 6/20)
- Закон о основном образовању и васпитању (Службени гласник РС 55/2013, 101/2017, 27/2018 и 10/2019)
- Закон о средњем образовању и васпитању („Службени гласник РС“ 55/2013-15, 101/2017-19, 27/2018-3 (др. закон), 6/2020-24
- ПРАВИЛНИК о Националном оквиру образовања и васпитања ("Службени гласник РС", број 98/17)
- План и програм наставе и учења за основно музичко образовање и васпитање („Службени гласник РС - Просветни гласник“ бр. 5 / 2019)
- Правилник о плану и програму наставе и учења уметничког образовања и васпитања за средњу музичку школу („Службени гласник РС - Просветни гласник“, бр. 8/2020 и 11/20)
- Програм филозофије, физичког и здравственог васпитања и грађанског васпитања остварује се у складу са Правилником о плану и програму наставе и учења за гимназију („Службени гласник РС – Просветни гласник“, број 4/20)
- Програм верске наставе остварује се у складу са Правилником о наставном плану и програму предмета верска настава за средње школе („Просветни гласник“, бр. 6/03, 23/04, 9/05 и 11/16).
- Правилник о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању (Службени гласник РС 82/2015 и 59/20)
- Приручник за примену посебног протокола за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама
- Правилник о стандардима рада квалитета установе (Службени гласник РС 14/2018)
- Правилник о вредновању квалитета рада установа (Службени гласник РС 10/19)
- Правилник о сталном стручном усавршавању и напредовање у звања наставника, васпитача и стручних сарадника (Службени гласник РС 81/2017 и 48/2018)

ИНТЕРНИ АКТИ:

- Развојни план (дел.бр. 492 од 14.05.2018.)
- Правилник о организацији и систематизацији радних места
- Правилник о мерама, начину и поступку заштите и безбедности ученика за време остваривања образовно-васпитног рада и других активности које организује МШ “Живорад Грбић“ (дел.бр. 1120 од 12.11.2015)
- Извештаји о раду школе
- Услови рада у школи
- Образовне потребе ученика, родитеља, локалне заједнице.

Праћење остваривања школског програма остварује се кроз самовредновање рада школе.

2. ЦИЉЕВИ СРЕДЊЕГ МУЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА:

- Развој кључних компетенција неопходних за даље образовање и активну улогу грађанина за живот у савременом друштву;
- Развијање музичких способности и музичко сазревање, како у техничком, тако и у интерпретативном смислу;
- Развијање стваралачких способности, критичког мишљења мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;
- Стицање искуства јавног наступања – самосталног и у ансамблу;
- Развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима;
- Развијање личног и националног идентитета кроз очување музичке традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
- Развијање позитивних људских вредности:
- Свест о важности здравља и безбедности;
- Оспособљавање за решавање музичких проблема, комуникацију и тимски рад;
- Поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрастне равноправности, толеранције и уважавања различитости;
- Развијање ненасилног понашања и успостављање нулте толеранције према насиљу;
- Развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине и еколошке етике.

3. НАСТАВНИ ПЛАН ЗА СРЕДЊЕ МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

Средња музичка школа „Живорад Грбић“ Ваљево, у оквиру подручја рада Култура, уметност и јавно информисање, има два одсека: ОДСЕК КЛАСИЧНЕ МУЗИКЕ и ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ у којима се настава реализује на српском језику у четворогодишњем трајању за образовне профиле:

- МУЗИЧКИ ИЗВОЂАЧ КЛАСИЧНЕ МУЗИКЕ
- МУЗИЧКИ САРАДНИК

3.1. ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ У СРЕДЊОЈ МУЗИЧКОЈ ШКОЛИ

Општеобразовне програме наставе и учења похађају ученици који нису уписали неку другу средњу школу паралелно.

I ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ		РАЗРЕД								УКУПНО ГОДИШЊЕ
		I		II		III		IV		
		Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	
1.	Српски језик и књижевност	3	105	3	105	3	105	3	99	414
2.	Страни језик	2	70	2	70	2	70	2	66	276
3.	Други страни језик	2	70	2	70	2	70	2	66	276
4.	Филозофија							2	66	66
5.	Психологија					2	70			70
6.	Социологија			1	35					35
7.	Историја	2	70	2	70	1	35			175
8.	Математика	2	70	2	70	2	70	2	66	276
9.	Физика	1	35							35
10.	Информатика	1	35	1	35	1	35	1	33	138
11.	Физичко и здравствено васпитање	2	70	2	70	2	70	2	66	276
II ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ										
12.	Грађанско васпитање / Верска настава	1	35	1	35	1	35	1	33	138
УКУПНО I + II		16	560	16	560	16	560	15	495	2 175

3.2. ОДСЕК КЛАСИЧНЕ МУЗИКЕ

Образовни профил: Музички извођач класичне музике

III СТРУЧНИПРЕДМЕТИ		РАЗРЕД								УКУПНО ГОДИШЊЕ
		I		II		III		IV		
		Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	
1.	Главни предмет: инструмент или соло певање	3	105	3	105	3	105	3	99	414
2.	Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	66	276
3.	Хармонија	2	70	2	70	1	35	1	33	208
4.	Музички облици			1	35	2	70	2	66	171
5.	Музички инструменти			1	35					35
6.	Контрапункт					1	35	2	66	101
7.	Етномузикологија	1	35	1	35					70

III СТРУЧНИПРЕДМЕТИ		РАЗРЕД								УКУПНО ГОДИШЊЕ
		I		II		III		IV		
		Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	
8.	Историја музике са упознава музичке литературе			2	70	2	70	2	66	206
9.	Национална историја музике							1	33	33
10.	Камерна музика	1	35	1	35	2	70	2	66	206
11.	Читање с листа	1	35	1	35	1	35	1	33	138
12.	Клавирски дуо*	1	35	1	35	1	35	1	33	138
13.	Оркестар - хор	2	70	2	70	2	70	2	66	276
14.	Упоредни клавир**	1	35	1	35	1	35	1	33	138
15.	Италијански језик***	2	70	2	70	2	70	2	66	276
УКУПНО III		16	560	20	700	20	700	22	726	2686

*Предмет имају само ученици клавира

**Предмет имају сви ученици осим ученика клавира

***Предмет имају само ученици соло певања

3.3. ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ

Образовни профил: Музички сарадник

III СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		РАЗРЕД								УКУПНО ГОДИШЊЕ
		I		II		III		IV		
		Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	
1.	Солфеђо	3	15	3	105	3	105	3	99	414
2.	Хармонија	2	70	2	70	2	70	2	66	276
3.	Хармонска пратња	2	70							70
4.	Аранжирање			1	35	1	35	1	33	103
5.	Музички облици			1	35	2	70	2	66	171
6.	Музички инструменти			1	35					35
7.	Контрапункт					2	70	2	66	136
8.	Етномузикологија	1	35	1	35					70
9.	Историја музике са упознавањем музичке литературе			2	70	2	70	2	66	206
10.	Национална историја музике							1	33	33
11.	Клавир	2	70	2	70	2	70	2	66	276
12.	Хор	2	70	2	70	2	70	2	66	276
13.	Хорске партитуре			1	35	1	35			70
14.	Дириговање					2	70	2	66	136
15.	Увод у компоновање							2	66	66
УКУПНО III		12	420	16	560	19	665	21	693	2338

3.3.1. Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности

ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	I разред часова	II разред часова	III разред часова	IV разред часова	УКУПНО часова
Час одељењског старешине	35	35	35	33	138
Додатна настава*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунска настава*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремна настава*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	I разред часова	II разред часова	III разред часова	IV разред часова
Час одељењског старешине	35	35	35	33
Испити и смотре	10 - 20	10 - 20	10 - 20	10 - 20
Екскурзија/студијско путовање	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана	до 5 наставних дана
Концертна активност (интерни и јавни часови, концерти, такмичења)	35 часова годишње			
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	10 – 20 часова годишње			

3.3.2. Остваривање плана и програма наставе и учења

Распоред радних недеља у току наставне године	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	35	35	35	33
Концертне активности	1	1	1	1
Испити и смотре	3	3	3	1
Матурски испит	/	/	/	4
Укупно радних недеља	39	39	39	39

3.3.3. Главни предмети

Одсек	Образовни профил	Главни предмет
1. Одсек класичне музике	1. Музички извођач класичне музике	Виолина, Виола, Виолончело, Флаута, Кларинет, Саксофон, Труба, Клавир, Хармоника, Гитара, Соло певање
2. Одсек за музичку теорију	2. Музички сарадник	Солфеђо/Хармонија

3.3.4. Испити

У музичкој школи полажу се следећи испити:

1. испит за проверу нивоа знања основног музичког образовања
2. пријемни
3. годишњи
4. матурски
5. разредни
6. поправни
7. допунски

3.3.4.1. Пријемни испит

Пријемни испит полаже се пре уписа у први разред средње музичке школе и могу му приступити кандидати који имају завршену основну музичку школу и кандидати који немају основну музичку школу ако претходно положи испит за проверу нивоа знања завршног разреда основног музичког образовања.

Кандидати који нису завршили редовно основно школовање, а завршили су ОМШ могу да се упишу у СМШ где похађају наставу из уметничких и стручних предмета.

Пријемни испит полаже се у роковима које дефинише Министарство просвете, науке и технолошког развоја у складу са Конкурсом о упису у средње школе и са Правилником о плану и програму наставе и учења за средње музичке школе.

ПРОГРАМ ПРИЈЕМНИХ ИСПИТА ЗА СРЕДЊУ МУЗИЧКУ ШКОЛУ

ЗАЈЕДНИЧКИ ДЕО ПРИЈЕМНОГ ИСПИТА ЗА СВЕ ВОКАЛНО ИНСТРУМЕНТАЛНЕ ОДСЕКЕ:

СОЛФЕЂО:

Мелодијска вежба с листа
Ритмичко читање с листа
Питања из Теорије музике (усмено)

ОДСЕК КЛАСИЧНЕ МУЗИКЕ:

КЛАВИР:

Етида
Полифона композиција
Први став сонате
Композиција по слободном избору

ХАРМОНИКА:

Скала
Етида
Циклични облик- најмање 2 става или Тема са варијацијама
Композиција по слободном избору

ГИТАРА:

Скала
Етида
Композиција по слободном избору

ДУВАЧИ:

Скала дурска и молска
Етида
Композиција по слободном избору

ГУДАЧИ:

Скала дурска и молска
Етида
Први став сонате или концерта

СОЛО ПЕВАЊЕ:

Једна вокализа
Једна композиција старог мајстора
Једна песма по слободном избору

ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ:

Усмени део:

Мелодијска вежба с листа
Ритмичко читање с листа

Писмени део:

Једногласни диктат
Тест из Теорије музике

Полаже се на крају наставног периода текуће школске године.

ОДСЕК КЛАСИЧНЕ МУЗИКЕ:

I разред:	Главни предмет
II разред:	Главни предмет
III разред:	Главни предмет
IV разред:	Матурски испит

ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ:

I разред:	Солфеђо, Хармонија
II разред:	Солфеђо, Хармонија
III разред:	Солфеђо, Хармонија
IV разред:	Матурски испит

3.3.5. Организација наставе

У средњој музичкој школи настава се изводи као индивидуална, групна и разредна. Час траје 45 минута.

Наставник корепетитор држи један час недељно сваком ученику у присуству његовог наставника главног предмета и самостално као припрему за јавни наступ у оквиру додатне и допунске наставе, осим код главних предмета клавир, хармоника, гитара, харфа, оргуље и чембало.

3.3.6. Подела одељења на групе према врсти предмета

ОДСЕК КЛАСИЧНЕ МУЗИКЕ

- Индивидуална настава: Главни предмет, Упоредни клавир
- У групама од 2 ученика: Читање са листа, Клавирски дуо
- У групама од 2 до 4 ученика: Камерна музика
- У групама од 5 до 8 ученика: Солфеђо, Хармонија, Музички облици, Контрапункт,
- У групама од 9 до 16 ученика: Етномузикологија, Историја музике са упознавањем музичке литературе, Национална историја музике, Музички инструменти
- У групама до 30 ученика: Оркестар/Хор

- Индивидуална настава: Клавир
- У групама од 2 ученика: Хорске партитуре
- У групама од 4: Хармонска пратња
- У групама од 5 до 8 ученика: Солфеђо, Хармонија, Музички облици, Контрапункт, Дириговање, Увод у компоновање, Хармонска пратња и Аранжирање
- У групама од 9 до 16 ученика: Историја музике са упознавањем музичке литературе, Национална историја музике, Музички инструменти, Етномузикологија
- У групама до 30 ученика: Хор

4. ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА СРЕДЊЕ МУЗИЧКЕ ШКОЛЕ

4.1. ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

План и програм наставе и учења остварује се у складу са:

1. Правилником о плану и програму наставе и учења за гимназију („Службени гласник РС – Просветни гласник”, број 4/20) у делу који односи на план и програм наставе и учења за следеће предмете природно-математичког смера:
 - 1) Српски као нематерњи језик
 - 2) Филозофија
 - 3) Физичко и здравствено васпитање;
 - 4) Грађанско васпитање.
2. Програм верске наставе остварује се у складу са Правилником о наставном плану и програму предмета верска настава за средње школе („Просветни гласник”, бр. 6/03, 23/04, 9/05 и 11/16).

Годишњи број часова општеобразовних предмета који се остварују на основу других планова и програма наставе и учења (напред наведених) прилагођен је плану наставе и учења за средње музичке школе.

4.1.1. СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Циљ учења српског језика и књижевности је унапређивање језичке и функционалне писмености; стицање и неговање језичке и књижевне културе; оспособљавање за тумачење и вредновање књижевних дела; афирмисање и прихватање вредности хуманистичког образовања и васпитања ученика; развијање личног, националног и културног идентитета, љубави према матерњем језику, традицији и култури српског народа и других народа и етничких заједница.

Компетенције: Ученик има знања из области српског језика и српске и светске књижевности. Влада усменом и писаном комуникацијом: говори и пише поштујући књижевнојезичку норму, уобличава логичан и стилски складан говорени и писани текст, разуме и критички промишља оно што прочита, има развијен речник. Чита, доживљава и тумачи књижевно дело; користи читање да боље разуме себе, друге и свет око себе; прочитао је најважнија књижевна дела из националне и светске културне баштине. Има навику и потребу да развија говорну и читалачку културу, како ради сопственог усавршавања тако и ради очувања и богаћења националне културе.

Образовни стандарди: Основни, средњи и напредни ниво за три области: 1. Језик 2. Књижевност 3. Језичка култура

І РАЗРЕД

(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Стандарди	Исходи <i>По завршетку теме ученик ће бити у стању да:</i>	Теме/области	Методика рада
Из области књижевности	- разликује врсте уметности и њихова изражајна средства - објасни појам и функцију књижевности као уметности и однос књижевности и других уметности - наведе научне дисциплине које се баве проучавањем књижевности - познаје књижевне родове и врсте и разликује њихове основне одлике - одреди тему, мотив, сиже, фабулу, лик и идеју у књижевном делу - износи своје утиске и запажања о књижевном делу, тумачи његове битне чиниоце и вреднује га	Увод у проучавање књижевног дела	Монолошко-Дијалошка Текстуална
Из области књижевности	-објасни значај митологије за античку књижевност и развој европске културе - наведе имена аутора, називе обрађених дела и класификује их по културама којима припадају, књижевним родовима и врстама - тумачи и вреднује уметничке чиниоце у обрађеним делима - објасни универзалне поруке књижевности старог века	Књижевност старог века	Монолошко-Дијалошка Текстуална
Из области књижевности	-наведе најзначајније споменике јужнословенске културе, језик, писмо и век у ком су настали - именује ауторе и дела - разуме поетику жанрова средњовековне књижевности - лоцира обрађене текстове у историјски контекст - објасни значај средњовековне књижевности за српску културу - анализира изабране текстове уз претходно припремање путем истраживачких задатака	Средњовековна књижевност	Монолошко-Дијалошка Текстуална
Из области књижевности	-разликује лирске, епске и лирско-епске песме - уочи одлике усмене уметности речи (колективност, варијантност, формулативност) - процењује етичке вредности изнете у делима народне књижевности - тумачи ликове, битне мотиве, фабулу, сиже, композицију и поруке у одабраним делима - упоређи уметничку интерпретацију стварности и историјске чињенице кодекс етичких норми	Народна књижевност	Монолошко-Дијалошка Текстуална Самостални рад

Стандарди	Исходи <i>По завршетку теме ученик ће бити у стању да:</i>	Теме/области	Методика рада
Из области књижевности	– наведе најзначајније представнике и њихова дела – објасни значење појмова хуманизам и ренесанса – наводи и на обрађеним делима образлаже одлике епохе – упоређи вредности средњег века са вредностима хуманизма и ренесансе – објасни значај уметности хуманизма и ренесансе за развој европске културе и цивилизације	Хуманизам и ренесанса	Монолошко-Дијалошка Текстуална Самостални рад
Из области књижевности	– наведе најзначајније представнике и њихова дела – објасни значење појмова барока и класицизма – наводи и на обрађеним делима образлаже одлике епохе – упоређи вредности барока са вредностима хуманизма и ренесансе – објасни значај уметности барока за развој европске културе и цивилизације	Барок и класицизам	Монолошко-Дијалошка Текстуална Самостални рад
Из области језика	– објасни функцију језика и појам језичког знака – разуме природу модерног књижевног (стандардног) језика – наведе фазе развоја књижевног језика до 19. века – наведе дисциплине које се баве проучавањем језичког система	Општи појмови о језику	Монолошко-Дијалошка Текстуална Самостални рад
Из области језика	– уме да се служи правописом – разликује гласовне алтернације – влада акценатским гласовним системом књижевног (стандардног) језика и да га примењује у говору	Фонетика	Монолошко-Дијалошка Текстуална Самостални рад
Из области језика	– примени знања о гласовним алтернацијама у складу са језичком нормом – примени употребу великог и малог слова у складу са језичком нормом – подели речи на крају реда у складу са језичком нормом	Правопис	Монолошко-Дијалошка Текстуална Самостални рад
Из области језичке културе	– опише стања, осећања, расположења, изрази ставове, донесе закључке у усменом и писаном изражавању – разликује функционалне стилове – препозна и примени одлике разговорног и књижевноуметничког функционалног стила – попуњава формуларе, уплатнице, захтеве и слично у складу са језичком нормом	Култура изражавања	Монолошко-Дијалошка Текстуална Самостални рад

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Стандарди	Исходи <i>По завршетку теме ученик ће бити у стању да:</i>	Теме/области	Методика рада
Из области књижевности	– наведе особености просветитељства и његове представнике у књижевности – објасне значај Венцловића и Орфелина за развој језика и књижевности код Срба – препозна одлике просветитељства на обрађеним делима – објасни значај Доситејевог рада за српску културу и књижевност – направи паралелу у обради истих мотива у европској и српској књижевности – наведе особине ликова у обрађеним делима и заузме став према њиховим поступцима	Просветитељство	Монолошко-Дијалошка Текстуална Самостални рад
Из области књижевности	– наведе представнике романтизма и њихова дела – уочава и образлаже одлике романтизма – изнесе свој суд о књижевним делима користећи стечена знања и сопствена запажања – препозна и усвоји вредности националне културе и разуме/поштује културне вредности других народа – тумачи уметнички свет и стваралачке поступке у структури обрађених дела	Романтизам	Монолошко-Дијалошка Текстуална Самостални рад
Из области књижевности	-да анализа ликова из Зоне Занфирове, везане за време и историјски контекст -зна да компарира ово дело са романом *Кад су цветале тикве* Д.Михајловић	Лектира	Монолошко-Дијалошка Текстуална Самостални рад
Из области књижевности	–да наведе представнике правца и њихова дела – дефинише одлике реализма и објасни их на обрађеним књижевним делима – тумачи уметнички свет и стваралачке поступке у структури обрађених дела – процењује друштвене појаве и проблеме које покреће књижевно дело – развије критички став и мишљење при процени поступака и понашања јунака у обрађеним делима	Реализам	Монолошко-Дијалошка Текстуална Самостални рад
Из области језика	– одреди врсту речи и граматичке категорије – употреби у усменом и писаном изражавању облике речи у складу са језичком нормом	Морфологија	Монолошко-Дијалошка Текстуална Самостални рад
Из области језика	– примени правила одвојеног и састављеног писања речи у складу са језичком нормом	Правопис	Монолошко-Дијалошка Текстуална Самостални рад
Из области језичке културе	– изражава размишљања и критички став према проблемима и појавама у књижевним текстовима и свакодневном животу – препозна одлике стручно-научног стила – примени одлике новинарског стила	Култура изражавања	Монолошко-Дијалошка Текстуална Самостални рад

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Стандарди	Исходи <i>По завршетку теме ученик ће бити у стању да:</i>	Теме/области	Методика рада
Из области књижевности	– наведе одлике правца, представнике и њихова дела – уочи и тумачи модерне елементе у изразу и форми књижевног дела – анализира одабрана дела, износи запажања и ставове	Модерна	Монолошко-Дијалошка Текстуална Самостални рад
Из области књижевности	– наведе одлике праваца, представнике и њихова дела – наведе манифесте, књижевне покрете и струје у књижевности између два светска рата – успостави узајамни однос књижевних дела и времена у коме су настала – анализира одабрана дела, износи запажања и ставове	Међуратна књижевност	Монолошко-Дијалошка Текстуална Самостални рад
Из области језика	– препозна просте, изведене и сложене речи – примени основне принципе творбе речи	Творба речи	Монолошко-Дијалошка Текстуална Самостални рад
Из области језика	– препозна и одреди вредност лексеме – уме да се служи речницима – наведе примере синонима, антонима, хомонима, жаргона...	Лексикологија	Монолошко-Дијалошка Текстуална Самостални рад
Из области језика	– примени правописна правила у писању сложеница, полусложеница и синтагми – скраћује речи у складу са прописаним правилима	Правопис	Монолошко-Дијалошка Текстуална Самостални рад
Из области језичке културе	– износи став, користи аргументе и процењује опште и сопствене вредности у усменом и писаном изражавању	Култура изражавања	Монолошко-Дијалошка Текстуална Самостални рад

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

Стандарди	Исходи <i>По завршетку теме ученик ће бити у стању да:</i>	Теме/области	Методика рада
Из области књижевности	- на основу обрађених књижевних дела уочи смисао и задатке проучавања књижевности - разликује појмове спољашњи и унутрашњи приступ књижевном делу - наведе гласовне методе у проучавању књижевности	Приступ књижевном делу	Монолошко-Дијалoшкa Текстуална Самостални рад
Из области књижевности	- наведе обележја савремене поезије - тумачи песничка дела износећи доживљаје, запажања и образложења о њима - изведе закључак о карактеристикама песничког језика, мотивима и форми у обрађеним песмама - именује различите прозне врсте и приповедне поступке - тумачи дело у складу са његовим жанровским особеностима - интегрише лично искуство током читања и тумачења дела - вреднује дело износећи аргументе - увиди разлику између традиционалне и савремене драме - упореди драмски књижевни текст са другим облицима његове интерпретације - формулише личне утиске и запажања о драмском делу	Савремена књижевност	Монолошко-Дијалoшкa Текстуална Самостални рад
Из области књижевности	- препозна свевременост обрађених тема - тумачи дела износећи своја запажања и утиске и образложења о њима	Лектира	Монолошко-Дијалoшкa Текстуална Самостални рад
Из области језика	- одреди синтаксичке јединице и њихову функцију - одреди типове независних и зависних реченица, типове синтагми и типове напоредних конструкција - разуме појам конгруенције - познаје систем глаголских облика	Синтакса	Монолошко-Дијалoшкa Текстуална Самостални рад
Из области језика	- примени правописне знаке у складу са језичком нормом - употреби знаке интерпункције у складу са језичком нормом	Правопис	Монолошко-Дијалoшкa Текстуална Самостални рад
Из области језичке културе	- напише есеј поштујући структуру ове књижевне врсте - састави биографију, молбу, жалбу, приговор... - процењује вредност понуђених културних садржаја	Култура изражавања	Монолошко-Дијалoшкa Текстуална Самостални рад

4.1.2. СТРАНИ ЈЕЗИК - ЕНГЛЕСКИ

Циљ учења страног језика је да ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и унапређивањем стратегија учења страног језика развије комуникативну компетенцију, оспособи се за писмену и усмену комуникацију, интеркултурално разумевање и професионални развој.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Ученик влада језичким вештинама и знањима која му омогућавају да на страном језику разуме текстове које слуша или чита у приватном, јавном, образовном или професионалном контексту; комуницира писмено или усмено у формалним и неформалним ситуацијама.

Посредујући у усменој или писаној комуникацији, ученик преноси поруке са страног на матерњи (први) језик и обрнуто. Владање страним језиком ученику омогућава стицање знања из различитих области која примењује у свакодневном животу, образовању и раду. Учењем страног језика ученик развија креативност, критичко мишљење, вештине комуникације, самосталност и сарадњу, уважавање различитости култура и културу дијалога.

Основни ниво

Ученик користи страни језик у мери која му помаже да разуме садржај усмене поруке и кратке једноставне информације у вези са личним интересовањем и познатим областима и активностима. Учествоје у уобичајеном, свакодневном разговору, чита и проналази жељену информацију у текстовима са темом од непосредног личног интереса. Пише о различитим аспектима из непосредног окружења и ради сопствених потреба.

Средњи ниво

Ученик користи страни језик да разуме суштину текста или да учествује у разговору или дискусији (нпр. школа, забава, спорт); сналази се у не/предвидивим ситуацијама када му је неопходно да користи страни језик и/или да у кратком усменом излагању оствари свој интерес. Пише о властитом искуству, описује своје утиске, планове и очекивања.

Напредни ниво

Ученик користи страни језик да активно учествује у усменој комуникацији; да прати дужа и сложенија излагања или дискусије о конкретним или апстрактним темама из познатих општих или стручних тематских области, као и да објашњава своје ставове и/или образлаже различите предлоге. Чита и пише текстове о широком спектру тема у складу са општим и властитим интересовањима.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА: Рецепција (слушање и читање)

Основни ниво

Ученик разуме уобичајене изразе и схвата општи смисао свакодневне комуникације изговорене споро и разговетно. Користећи основно лингвистичко знање, чита краће текстове написане стандардним језиком, разноврсног садржаја из свакодневног живота и/или блиских области или струке, у којима преовлађују фреквентне речи и изрази.

Средњи ниво

Ученик разуме основне елементе разговетног говора у свакодневним ситуацијама и једноставна излагања и презентације из блиских области изговорене стандардним језиком и релативно споро. У тексту, из домена личног интересовања и делатности, у коме преовлађују сложене језичке структуре, ученик разуме општи смисао и допунске информације, користећи различите технике/врсте читања.

Напредни ниво

Ученик разуме суштину и детаље опширнијих излагања или разговора у којима се користи стандардни језик, мења ритам, стил и тон разговора, а у вези са садржајима из ширег интересовања ученика. Ученик разуме дуже текстове различитог садржаја (нпр. адаптирана или оригинална прозна књижевна дела, актуелни новински чланци и извештаји); брзину и технику читања подешава према тексту који чита.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА: Продукција (говор и писање)

Основни ниво

Ученик у свакодневним ситуацијама пише или даје усмена упутства, писмено или усмено размењује информације о уобичајеним општим и блиским темама. Користећи једноставне изразе, фразе и језичке структуре, пише кратке забелешке, поруке и писма, и/или према моделу пише једноставне текстове нпр. описе особа и догађаја из познатих области.

Средњи ниво

Ученик без припреме започиње и води разговор, износи усмено или писмено мишљење о темама из домена личног интересовања, образовања, културе и сл. Користећи разноврсне језичке структуре, шири фонд речи и израза, ученик усмено или писмено извештава, излаже и/или према упутству пише компактни текст поштујући правописну норму и основна правила организације текста.

Напредни ниво

Ученик са сигурношћу, течно и спонтано, учествује у усменој или писменој комуникацији, говори, извештава, преводи и/или самостално пише текстове о темама и садржајима из ширег круга интересовања; користећи информације и аргументе из различитих извора, износи ставове и преноси мишљење, размењује, проверава и потврђује информације. Ученик према потреби води формалну или неформалну преписку, доследно примењујући правописну норму, језичка правила и правила организације текста.

I РАЗРЕД

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Стандарди	Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на основном нивоу у свакој области. Област језичке вештине – СЛУШАЊЕ 2.СТ.1.1.1. Разуме краће поруке, обавештења и упутства која се саопштавају разговетно и полако. 2.СТ.1.1.2. Схвата смисао краће спонтане интеракције између двоје или више са/говорника у личном, образовном и јавном контексту. 2.СТ.1.1.3. Схвата општи смисао информације или краћих монолошких излагања у образовном и јавном контексту. 2.СТ.1.1.4. Схвата смисао прилагођеног аудио и видео записа у вези с темама из свакодневног живота (стандардни говор, разговетни изговор и споритам излагања). 2. Област језичке вештине – ЧИТАЊЕ 2.СТ.1.2.1. Разуме општи смисао једноставних краћих текстова у вези с блиским темама, у којима преовлађују фреквентне речи и интернационализми. 2.СТ.1.2.2. Проналази потребне информације у једноставним текстовима (нпр. огласи, брошуре, обавештења, кратке новинске вести). 2.СТ.1.2.3. Разуме једноставне личне поруке и писма. 2.СТ.1.2.4. Уочава потребне детаље у текстовима из свакодневног живота	По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да: – разуме и реагује на одговарајући начин усмене на поруке у вези са активностима у образовном контексту; – разуме основну поруку краћих излагања о познатим темама у којима се користи стандардни језик и разговетан изговор; – разуме информације о релативно познатим и блиским садржајима и једноставна упутства у приватном, јавном и образовном контексту; – разуме општи смисао информативних радијских и телевизијских емисија о блиским темама, у којима се користи стандардни говор и разговетан	РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА – разумевање говора; – комуникативна ситуација; – монолошко и дијалошко излагање; – стандардни језик; – изговор; – информативни прилози; – размена информација; – култура и уметност; – ИКТ; РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ТЕКСТА – разумевање прочитаног текста; – врсте текстова	Методике рада: -вербалне (монолошка и дијалошка) - рад на тексту - демонстративна -игровне активности

Стандарди	Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
(натписи на јавним местима, упутства о руковању, етикете на производима, јеловник и сл.). 2.СТ.1.2.5. Разуме кратке адаптиране одломке књижевних дела, и друге поједностављене текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине – ГОВОР 2.СТ.1.3.1. Уме да оствари друштвени контакт (нпр. поздрављање, представљање, захваљивање). 2.СТ.1.3.2. Изражава слагање/неслагање, предлаже, прихвата или упућује понуду или позив. 2.СТ.1.3.3. Тражи и даје једноставне информације, у приватном, јавном и образовном контексту. 2.СТ.1.3.4. Описује блиско окружење (особе, предмете, места, активности, догађаје). 2.СТ.1.3.5. Излаже већ припремљену кратку презентацију о блиским темама. 2.СТ.1.3.6. Преноси или интерпретира кратке поруке, изјаве, упутства или питања. 2.СТ.1.3.7. Излаже једноставне, блиске садржаје у вези са културом и традицијом свог и других народа. 4. Област језичке вештине – ПИСАЊЕ 2.СТ.1.4.1. Пише кратке белешке и једноставне поруке (нпр. изражава захвалност, извињење, упозорење). 2.СТ.1.4.2. Пише приватно писмо о аспектима из свакодневног живота (нпр. описује људе, догађаје, места, осећања). 2.СТ.1.4.3. Попуњава образац/упитник, наводећи личне податке, образовање, интересовања и сл. 2.СТ.1.4.4. Пише једноставне текстове према моделу, уз помоћ илустрација, табела, слика, графикана, детаљних упутстава. 2.СТ.1.4.5. Преводи или интерпретира информације из једноставних порука, бележака или образаца. 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.1.5.1. Користи задовољавајући број фреквентних речи и израза које му омогућавају изражавање основних комуникативних функција у свакодневним ситуацијама. 2.СТ.1.5.2. Саставља кратке, разумљиве реченице користећи једноставне језичке структуре. 2.СТ.1.5.3. Има углавном јасан и разумљив изговор.	изговор; – разуме основне елементе радње у краћим видео-записима у којима се обрађују релативно блиске теме, ослањајући се и на визуелне елементе; – разуме суштину исказа (са)говорника који разговарају о блиским темама, уз евентуална понављања и појашњавања; – изводи закључке после слушања непознатог текста у вези са врстом текста, бројем саговорника, њиховим међусобним односима и намерама, као и у вези са општим садржајем; – ослањајући се на општа знања, искуства и контекст поруке, увиђа значење њених непознатих елемената; – памти и контекстуализује битне елементе поруке; – разликује најучесталије врсте текстова, познајући њихове основне карактеристике, сврху и улогу; – разуме краће текстове о конкретним темама из свакодневног живота, као и језички прилагођене и адаптиране текстове утемељене на чињеницама, везане за домене општих интересовања; – разуме осећања, жеље, потребе исказане у краћим текстовима; – разуме једноставна упутства и саветодавне текстове, обавештења и упозорења на јавним местима; – разуме краће литерарне форме у којима доминира конкретна,	– издвајање поруке и суштинских информација; – препознавање основне аргументације; непознате речи; – ИКТ УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – усмено изражавање; – неформални разговор; – формална дискусија; – функционална сарадња; – интервјуисање; – интонација; – дијалог; ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – врсте текста; – описивање; – стандардне формуле писаног изражавања; – лексика и комуникативне функције; – ИКТ; СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА – интеркултурност; – правила понашања; – стереотипи; – стилови у	

Стандарди	Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
2.СТ.1.5.4. Пише с одговарајућом ортографском тачношћу уобичајене речи које користи у говору. 2.СТ.1.5.5. Примењује основну правописну норму. 2.СТ.1.5.6. Користи неутралан језички регистар. Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на средњем нивоу у свакој области. 1. Област језичке вештине – СЛУШАЊЕ 2.СТ.2.1.1. Разуме суштину и битне појединости порука, упутстава и обавештења о темама из свакодневног живота и делатности. 2.СТ.2.1.2. Разуме суштину и битне појединости разговора или расправе између двоје или више са/говорника у приватном, образовном и јавном контексту. 2.СТ.2.1.3. Разуме суштину и битне појединости монолошког излагања у образовном и јавном контексту уколико је излагање јасно и добро структурирано. 2.СТ.2.1.4. Разуме суштину аутентичног тонског записа (аудио и видео запис) о познатим темама, представљених јасно и стандардним језиком. 2. Област језичке вештине – ЧИТАЊЕ 2.СТ.2.2.1. Разуме општи смисао и релевантне информације у текстовима о блиским темама из образовног и јавног контекста. 2.СТ.2.2.2. Открива значење непознатих речи на основу контекста који му је близак. 2.СТ.2.2.3. Разуме описе догађаја, осећања и жеља у личној преписци. 2.СТ.2.2.4. Проналази потребне информације у уобичајеним писаним документима (нпр. пословна преписка, проспекти, формулари). 2.СТ.2.2.5. Проналази специфичне појединости у дужем тексту са претежно сложеним структурама, у коме се износе мишљења, аргументи и критике (нпр. новински чланци и стручни текстови). 2.СТ.2.2.6. Разуме адаптиране књижевне текстове и прилагођене текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине – ГОВОР 2.СТ.2.3.1. Започиње, води и завршава једноставан разговор и укључује се у дискусију на теме како од личног интереса, тако и оне о свакодневном животу. 2.СТ.2.3.2. Износи лични став, уверења, очекивања, искуства, планове као и коментаре о мишљењима других учесника у разговору.	фреквентна и позната лексика (конкретна поезија, кратке приче, анегдоте, скичеви, стрипови); – проналази, издваја и разуме у информативном тексту о познатој теми основну поруку и суштинске информације; – идентификује и разуме релевантне информације у мејловима, проспектима, новинским вестима, репортажама, огласима, реду вожње, блогovima; – препознаје основну аргументацију у једноставнијим текстовима (нпр. новинским чланцима или писмима читалаца, као и другим врстама коментара); – наслућује значење непознатих речи на основу контекста; – учествује у краћим дијалозима, размењује информације и мишљење са саговорником о блиским темама и интересовањима; – користи циљни језик као језик комуникације у образовном контексту, прилагођавајући свој говор комуникативној ситуацији, у временском трајању од два до три минута; – описује себе и своје окружење, догађаје у садашњости, прошлости и будућности у свом окружењу и изван њега; – на једноставан начин/укратко изражава своје утиске и осећања и образлаже мишљење и ставове у вези са блиским темама;	комуникацији на страном језику; – ИКТ; МЕДИЈАЦИЈА – преношење поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи; – стратегије преношења поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи; Тематске области: -Свакодневни живот (организација времена, послова, слободно време) -Свет рада (перспективе и образовни системи) -Интересантне животне приче и догађаји -Свет уметности -Живи свет и заштита човекове околине -Научна достигнућа, модерне технологије и свет компјутера (распрострањеност, примена, корист и негативне стране) -Медији и комуникација -Храна и здравље (навике у исхрани,	

Стандарди	Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
2.СТ.2.3.3. Размењује, проверава, потврђује информације о познатим темама у формалним ситуацијама (нпр. у установама и на јавним местима). 2.СТ.2.3.4. Описује или препричава стварне или измишљене догађаје, осећања, искуства. 2.СТ.2.3.5. Излаже већ припремљену презентацију о темама из свог окружења или струке. 2.СТ.2.3.6. Извештава о догађају, разговору или садржају нпр. књиге, филма и сл. 2.СТ.2.3.7. Излаже садржаје и износи своје мишљење у вези са културом, традицијом и обичајима свог и других народа. 4. Област језичке вештине – ПИСАЊЕ 2.СТ.2.4.1. Пише белешке или одговара на поруке, истичући битне детаље. 2.СТ.2.4.2. У приватној преписци, тражи или преноси информације, износи лични став и аргументе. 2.СТ.2.4.3. Пише, према упутству, дескриптивне и наративне текстове о разноврсним темама из области личних интересовања и искустава. 2.СТ.2.4.4. Пише кратке, једноставне есеје о различитим темама из личног искуства, приватног, образовног и јавног контекста. 2.СТ.2.4.5. Пише извештај или прослеђује вести (преводи, интерпретира, резимира, сажима) у вези са кратким и/или једноставним текстом из познатих области који чита или слуша. 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.2.5.1. Користи речи и изразе који му омогућавају успешну комуникацију у предвидивим/свакодневним ситуацијама, актуелним догађајима и сл. 2.СТ.2.5.2. Правилно разуме и користи већи број сложенијих језичких структура. 2.СТ.2.5.3. Има сасвим разумљив изговор. 2.СТ.2.5.4. Пише прегледан и разумљив текст у коме су правопис, интерпункција и организација углавном добри. 2.СТ.2.5.5. Препознаје формални и неформални регистар; познаје правила понашања и разлике у култури, обичајима и веровањима своје земље и земље чији језик учи. Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на напредном нивоу у свакој области. 1. Област језичке вештине – СЛУШАЊЕ 2.СТ.3.1.1. Разуме појединости значајне за разговор или расправу са сложеном аргументацијом у којој се изnose лични ставови једног или више	– описује догађаје и саопштава садржај неке књиге или филма, износећи своје утиске и мишљења; – укратко препричава краћи текст или видео-запис; – излаже унапред припремљену краћу презентацију на одређену тему – (из домена личног интересовања) – указује на значај одређених исказа и делова исказа пригодном гестикулацијом и мимиком или наглашавањем и интонацијом; – пише на разложен и једноставан начин о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања; – описује особе и догађаје поштујући правила кохерентности (обима 80 100 речи); – описује утиске, мишљења и осећања (обима 70 90 речи); – пише белешке, поруке и лична писма/мејлове да би тражио или пренео релевантне информације; – једноставним језичким средствима резимира прочитани/преслушани текст о блиским темама и износи сопствено мишљење о њему; – попуњава формуларе, упитнике и различите обрасце у личном и образовном домену; – пише краћа формална писма (писма читалаца, пријаве за праксе, стипендије или омладинске послове); – пише електронске поруке, СМС поруке, учествује у дискусијама на блогу.слика, графикана, детаљних	карактеристична јела и пића у земљама света) -Потрошачко друштво -Спортови и спортске манифестације -Србија – моја домовина -Познати градови и њихове знаменитости, региони и земље у којима се говори циљни језик -Европа и заједнички живот народа ЈЕЗИЧКИ САДРЖАЈИ Именице Бројиве и небројиве именице. Множина именица (правилна и неправилна). Саксонски генитив. Члан Употреба одређеног и неодређеног члана. Изостављање члана. Заменице Личне, показне, упитне. Детерминатори Присвојни, показни, неодређени, квантификатори. Придеви и прилози Грађење и употреба придева и прилога. Врсте прилога. Место придева и прилога у реченици. Предлози Најчешћи предлози за	

Стандарди	Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
са/говорника, у приватном, образовном, јавном и професионалном контексту. 2.СТ.3.1.2. Разуме презентацију или предавање са сложеном аргументацијом уз помоћ пропратног материјала. 2.СТ.3.1.3. Разуме аутентични аудио и видео запис у коме се износе ставови на теме из друштвеног или професионалног живота. 2. Област језичке вештине – ЧИТАЊЕ 2.СТ.3.2.1. Препознаје тему и схвата садржај разноврсних текстова, примењујући одговарајуће технике/врсте читања. 2.СТ.3.2.2. Из различитих писаних извора, уз одговарајућу технику читања, долази до потребних информација из области личног интересовања. 2.СТ.3.2.3. Разуме формалну кореспонденцију у вези са струком или личним интересовањима. 2.СТ.3.2.4. Разуме општи смисао и појединости у стручним текстовима на основу сопственог предзнања (нпр. специјализовани чланци, приручници, сложена упутства). 2.СТ.3.2.5. Разуме садржај извештаја и/или чланка о конкретним или апстрактним темама у коме аутор износи нарочите ставове и гледишта. 2.СТ.3.2.6. Разуме одломке оригиналних књижевних дела и текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине – ГОВОР 2.СТ.3.3.1. Активно учествује у формалним и неформалним разговорима/дискусијама о општим и стручним темама, с једним или више саговорника. 2.СТ.3.3.2. Размењује ставове и мишљења уз изношење детаљних објашњења, аргумената и коментара. 2.СТ.3.3.3. Методично и јасно излаже о разноврсним темама; објашњава своје становиште износећи предности и недостатке различитих тачака гледишта и одговара на питања слушаца. 2.СТ.3.3.4. Извештава о информацијама из нпр. новинског чланка, документарног програма, дискусија, излагања и вести (препричава, резимира, преводи). 2.СТ.3.3.5. Упоредљује ставове и монолошки изражава мишљење у вези са културом, традицијом и обичајима свог и других народа. 4. Област језичке вештине – ПИСАЊЕ 2.СТ.3.4.1. Пише неформална писма у којима изражава властиту емотивну реакцију, наглашавајући детаље неког догађаја или искуства и коментаришући туђе ставове. 2.СТ.3.4.2. Пише пословна и друга формална писма различитог садржаја за	упутстава; – препознаје и разуме, у оквиру свог интересовања, знања и искуства, правила понашања, свакодневне навике, сличности и разлике у култури своје земље и земаља чији језик учи; – препознаје и разуме најчешће присутне културне modele свакодневног живота земље и земаља чији језик учи; – препознаје и адекватно користи најфреквентније стилове и регистре у вези са елементима страног језика који учи, али и из осталих области школских знања и животних искустава; – препознаје различите стилове комуникације и најфреквентнија пратећа паравербална и невербална средстава (степен формалности, љубазности, као и паравербална средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.); – користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, друштвене мреже); – користи савремене видове комуникације у откривању културе земаља чији језик учи; – преноси суштину поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи, додајући, по потреби, објашњења и обавештења, писмено и усмено;	оријентацију у простору и времену. Бројеви Прости и редни бројеви. Везници Повезивање елемената исте важности: for, and, nor, but, or, yet, so. Глаголи Глаголска времена Употреба садашњих времена (Present Simple Tense, Present Continuous Tense, Present Perfect Tense). Изражавање прошлости (Past Simple Tense, Past Continuous Tense). Начини изражавања будућности (Future Simple Tense, be going to). Модални глаголи (can, must, may). Императив Пасивни глаголски облици и конструкције (Present Simple Tense, Past Simple Tense, Future Simple Tense, Present Perfect Tense). Творба речи Сложенице. Најчешћи суфикси и префикси. Реченица Ред речи у реченици. Потврдне, упитне и	

Стандарди	Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
личне потребе и потребе струке. 2.СТ.3.4.3. Пише дескриптивни или наративни текст о стварним или измишљеним догађајима. 2.СТ.3.4.4. Пише есеје, користећи информације из различитих извора и нуди аргументована решења у вези с одређеним питањима; јасно и детаљно исказује став, осећање, мишљење или реакцију. 2.СТ.3.4.5. Пише извештај/преводи садржаје и информације из дужих и сложенијих текстова из различитих области које чита или слуша (нпр. препричава, описује, систематизује и сл.). 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.3.5.1. Разуме и користи разноврстан репертоар речи, израза и идиома, који му омогућавају да се изражава јасно, течно, прецизно и детаљно. 2.СТ.3.5.2. Разуме целокупни репертоар граматичких структура и активно користи све уобичајене граматичке структуре. 2.СТ.3.5.3. Има јасан и природан изговор и интонацију. 2.СТ.3.5.4. Пише јасне, прегледне и разумљиве текстове, доследно примењујући језичка правила, правила организације текста и правописну норму. 2.СТ.3.5.5. Познаје и адекватно користи формални и неформални језички регистар	– резимира садржај краћег текста, аудио или визуелног записа и краће интеракције; – преноси садржај писаног или усменог текста, прилагођавајући га саговорнику; – користи одговарајуће компензационе стратегије ради превазилажења тешкоћа које се јављају, на пример: преводи или преноси садржај уз употребу описа, парафраза и сл.	одричне реченице.	

II РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Стандарди	Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на основном нивоу у свакој области. Област језичке вештине – СЛУШАЊЕ 2.СТ.1.1.1. Разуме краће поруке, обавештења и упутства која се саопштавају разговетно и полако. 2.СТ.1.1.2. Схвата смисао краће спонтане интеракције између двоје или више са/говорника у личном, образовном и јавном контексту. 2.СТ.1.1.3. Схвата општи смисао информације или краћих монолошких излагања у образовном и јавном контексту. 2.СТ.1.1.4. Схвата смисао прилагођеног аудио и видео записа у вези с темама из свакодневног живота (стандардни говор, разговетни изговор и спор ритам излагања).	По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да: – разуме и извршава упутства и налоге за различите активности у образовном контексту и у свакодневним (приватним и јавним) комуникативним ситуацијама; – разуме општи садржај и најважније појединости краћих монолошких и дијалогских излагања о познатим и узрасно примереним темама, у којима се користи стандардни језик и разговетан изговор уз одговарајући број	РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА – разумевање – говора; – комуникативна ситуација; – монолошко и дијалогско излагање; – стандардни језик; – изговор; – информативни прилози; – размена информација; – култура и уметност;	Методе рада: - вербалне (монолошка и дијалогска) - рад на тексту - демонстративна - игровне активности

Стандарди	Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
2. Област језичке вештине – ЧИТАЊЕ 2.СТ.1.2.1. Разуме општи смисао једноставних краћих текстова у вези с блиским темама, у којима преовлађују фреквентне речи и интернационализми. 2.СТ.1.2.2. Проналази потребне информације у једноставним текстовима (нпр. огласи, брошуре, обавештења, кратке новинске вести). 2.СТ.1.2.3. Разуме једноставне личне поруке и писма. 2.СТ.1.2.4. Уочава потребне детаље у текстовима из свакодневног живота (натписи на јавним местима, упутства о руковању, етикете на производима, јеловник и сл.). 2.СТ.1.2.5. Разуме кратке адаптиране одломке књижевних дела, и друге поједностављене текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине – ГОВОР 2.СТ.1.3.1. Уме да оствари друштвени контакт (нпр. поздрављање, представљање, захваљивање). 2.СТ.1.3.2. Изражава слагање/неслагање, предлаже, прихвата или упућује понуду или позив. 2.СТ.1.3.3. Тражи и даје једноставне информације, у приватном, јавном и образовном контексту. 2.СТ.1.3.4. Описује блиско окружење (особе, предмете, места, активности, догађаје). 2.СТ.1.3.5. Излаже већ припремљену кратку презентацију о блиским темама. 2.СТ.1.3.6. Преноси или интерпретира кратке поруке, изјаве, упутства или питања. 2.СТ.1.3.7. Излаже једноставне, блиске садржаје у вези са културом и традицијом свог и других народа. 4. Област језичке вештине – ПИСАЊЕ 2.СТ.1.4.1. Пише кратке белешке и једноставне поруке (нпр. изражава захвалност, извињење, упозорење). 2.СТ.1.4.2. Пише приватно писмо о аспектима из свакодневног живота (нпр. описује људе, догађаје, места, осећања). 2.СТ.1.4.3. Попуњава образац/упитник, наводећи личне податке, образовање, интересовања и сл. 2.СТ.1.4.4. Пише једноставне текстове према моделу, уз помоћ илустрација, табела, слика, графикана, детаљних упутстава.	понављања или успоренији темпо говора; – разуме општи смисао информативних прилога (на интернету, радију, телевизији) о познатим или блиским темама, у којима се користи стандардни говор и разговетан изговор уз одговарајући број понављања; – разуме основне елементе садржаја (актере и њихове међусобне односе, околности радње, заплет и епилог...) у краћим медијски подржаним аудио и аудио-визуелним формама (исечци аудио-књига дијалошког карактера, радио-драма и других радијских снимака, краћих филмова и серија; видео спотови, прилози са јутјуба итд), у којима се обрађују блиске, познате и узрасно примерене теме; – разуме суштину размене информација саговорника који разговарају о блиским и познатим темама, уз евентуална понављања и појашњавања; – разуме основне (суштинске) аргументе, жеље, потребе и мишљења саговорника, уколико су изнета једноставним језичким средствима, умереним темпом говора и уз евентуалну невербалну, паравербалну или визуелну подршку; – разуме најопштији садржај излагања у којима се на узрасно примерен начин тематизују опште друштвена питања; – разуме општи смисао и одређене препознатљиве појединости текстова класичне и савремене музике различитих жанрова;	– ИКТ РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ТЕКСТА – разумевање прочитаног текста; – врсте текстова – издвајање поруке и суштинских информација; – препознавање основне аргументације; непознате речи; - ИКТ УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – усмено изражавање; – неформални разговор; – формална дискусија; – функционална сарадња; – интервјуисање; – интонација – дијалог; ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ писмено изражавање – врсте текста; – описивање; – стандардне формуле писаног изражавања – лексика – и комуникативне – функције	

Стандарди	Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
2.СТ.1.4.5. Преводи или интерпретира информације из једноставних порука, бележака или образаца. 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.1.5.1. Користи задовољавајући број фреквентних речи и израза које му омогућавају изражавање основних комуникативних функција у свакодневним ситуацијама. 2.СТ.1.5.2. Саставља кратке, разумљиве реченице користећи једноставне језичке структуре. 2.СТ.1.5.3. Има углавном јасан и разумљив изговор. 2.СТ.1.5.4. Пише с одговарајућом ортографском тачношћу уобичајене речи које користи у говору. 2.СТ.1.5.5. Примењује основну правописну норму. 2.СТ.1.5.6. Користи неутралан језички регистар. Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на средњем нивоу у свакој области. 1. Област језичке вештине – СЛУШАЊЕ 2.СТ.2.1.1. Разуме суштину и битне појединости порука, упутстава и обавештења о темама из свакодневног живота и делатности. 2.СТ.2.1.2. Разуме суштину и битне појединости разговора или расправе између двоје или више са/говорника у приватном, образовном и јавном контексту. 2.СТ.2.1.3. Разуме суштину и битне појединости монолошког излагања у образовном и јавном контексту уколико је излагање јасно и добро структурирано. 2.СТ.2.1.4. Разуме суштину аутентичног тонског записа (аудио и видео запис) о познатим темама, представљених јасно и стандардним језиком. 2. Област језичке вештине – ЧИТАЊЕ 2.СТ.2.2.1. Разуме општи смисао и релевантне информације у текстовима о блиским темама из образовног и јавног контекста. 2.СТ.2.2.2. Открива значење непознатих речи на основу контекста који му је близак. 2.СТ.2.2.3. Разуме описе догађаја, осећања и жеља у личној преписци. 2.СТ.2.2.4. Проналази потребне информације у уобичајеним писаним документима (нпр. пословна преписка, проспекти, формулари). 2.СТ.2.2.5. Проналази специфичне појединости у дужем тексту са претежно сложеним структурама, у коме се износе мишљења,	– разуме краће текстове о конкретним, блиским темама из свакодневног живота, као и о темама културног, наставног и образовног контекста; – разуме општи садржај и допунске информације из обавештења или упозорења на јавним местима; – разуме једноставније описе догађаја, намера, осећања и интересовања из преписке коју добија (имејлови, поруке, писма); – проналази и издваја релевантне информације из обавештења или проспеката и рекламних материјала; – разуме основну нит аргументације, чак и уколико не разуме све детаље текста; – разуме краће текстове на блиске, познате и обрађиване друштвене теме, препознаје најважније ауторове ставове и закључке; – разуме једноставне књижевне текстове различитих жанрова (поезија, проза, драма) у којима се појављују учестилије метафоре; – открива значење непознатих речи у писаном тексту на основу познатог контекста и језичког предзнања; – усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације; – користи релативно спонтано и самостално циљни језик као језик комуникације у учioniци са наставником и са осталим ученицима и	– ИКТ; СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА – интеркултурност – правила понашања; – стереотипи; – стилови у комуникацији на страном језику; – ИКТ; МЕДИЈАЦИЈА – преношење поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи; стратегije преношења поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи; Тематске области:	

Стандарди	Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
аргументи и критике (нпр. новински чланци и стручни текстови). 2.СТ.2.2.6. Разуме адаптиране књижевне текстове и прилагођене текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине – ГОВОР 2.СТ.2.3.1. Започиње, води и завршава једноставан разговор и укључује се у дискусију на теме како од личног интереса, тако и оне о свакодневном животу. 2.СТ.2.3.2. Износи лични став, уверења, очекивања, искуства, планове као и коментаре о мишљењима других учесника у разговору. 2.СТ.2.3.3. Размењује, проверава, потврђује информације о познатим темама у формалним ситуацијама (нпр. у установама и на јавним местима). 2.СТ.2.3.4. Описује или препричава стварне или измишљене догађаје, осећања, искуства. 2.СТ.2.3.5. Излаже већ припремљену презентацију о темама из свог окружења или струке. 2.СТ.2.3.6. Извештава о догађају, разговору или садржају нпр. књиге, филма и сл. 2.СТ.2.3.7. Излаже садржаје и износи своје мишљење у вези са културом, традицијом и обичајима свог и других народа. 4. Област језичке вештине – ПИСАЊЕ 2.СТ.2.4.1. Пише белешке или одговара на поруке, истичући битне детаље. 2.СТ.2.4.2. У приватној преписци, тражи или преноси информације, износи лични став и аргументе. 2.СТ.2.4.3. Пише, према упутству, дескриптивне и наративне текстове о разноврсним темама из области личних интересовања и искустава. 2.СТ.2.4.4. Пише кратке, једноставне есеје о различитим темама из личног искуства, приватног, образовног и јавног контекста. 2.СТ.2.4.5. Пише извештај или прослеђује вести (преводи, интерпретира, резимира, сажима) у вези са кратким и/или једноставним текстом из познатих области који чита или слуша. 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.2.5.1. Користи речи и изразе који му омогућавају успешну комуникацију у предвидивим/свакодневним ситуацијама, актуелним догађајима и сл. 2.СТ.2.5.2. Правилно разуме и користи већи број сложенијих језичких	ученицама; – описује особе, радњу, место, доживљај или актуелна дешавања у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке и ванјезичке елементе; – саопштава и интерпретира најважније информације садржаја писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе; – саопштава и интерпретира најважније информације садржаја кратких емисија, видео записа на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе; – износи своје мишљење, изражава и образлаже ставове и реагује на мишљење и ставове других (допадање/недопадање итд.), користећи познате и једноставне језичке елементе; – започиње и учествује у дијалогу и размењује мишљења и информације у вези са својим окружењем и свакодневним ситуацијама; – представља укратко резултате самосталног истраживања на одређену тему; – интерпретира тематски прилагођене песме, рецитације и скичеве; – користи интонацију, ритам и висину гласа у складу са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације; – попуњава формуларе, упитнике и различите обрасце у личном и	-Свакодневни живот (организација времена, послова, слободно време) -Свет рада (перспективе и образовни системи) -Интересантне животне приче и догађаји -Свет уметности -Живи свет и заштита човекове околине -Научна достигнућа, модерне технологије и свет компјутера (распрострањеност, примена, корист и негативне стране) -Медији и комуникација -Храна и здравље (навике у исхрани, карактеристична јела и пића у земљама света) -Потрошачко друштво -Спортови и спортске манифестације -Србија – моја домовина -Познати градови и њихове знаменитости, региони и земље у којима се говори циљни језик -Европа и заједнички живот народа ЈЕЗИЧКИ САДРЖАЈИ Именице Именице у функцији придева Члан Употреба одређеногине одре	

Стандарди	Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
структура. 2.СТ.2.5.3. Има сасвим разумљив изговор. 2.СТ.2.5.4. Пише прегледан и разумљив текст у коме су правопис, интерпункција и организација углавном добри. 2.СТ.2.5.5. Препознаје формални и неформални регистар; познаје правила понашања и разлике у култури, обичајима и веровањима своје земље и земље чији језик учи. Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на напредном нивоу у свакој области. 1. Област језичке вештине – СЛУШАЊЕ 2.СТ.3.1.1. Разуме појединости значајне за разговор или расправу са сложеном аргументацијом у којој се износе лични ставови једног или више са/говорника, у приватном, образовном, јавном и професионалном контексту. 2.СТ.3.1.2. Разуме презентацију или предавање са сложеном аргументацијом уз помоћ пропратног материјала. 2.СТ.3.1.3. Разуме аутентични аудио и видео запис у коме се износе ставови на теме из друштвеног или професионалног живота. 2. Област језичке вештине – ЧИТАЊЕ 2.СТ.3.2.1. Препознаје тему и схвата садржај разноврсних текстова, примењујући одговарајуће технике/врсте читања. 2.СТ.3.2.2. Из различитих писаних извора, уз одговарајућу технику читања, долази до потребних информација из области личног интересовања. 2.СТ.3.2.3. Разуме формалну кореспонденцију у вези са струком или личним интересовањима. 2.СТ.3.2.4. Разуме општи смисао и појединости у стручним текстовима на основу сопственог предзнања (нпр. специјализовани чланци, приручници, сложена упутства). 2.СТ.3.2.5. Разуме садржај извештаја и/или чланка о конкретним или апстрактним темама у коме аутор износи нарочите ставове и гледишта. 2.СТ.3.2.6. Разуме одломке оригиналних књижевних дела и текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине – ГОВОР 2.СТ.3.3.1. Активно учествује у формалним и неформалним разговорима/дискусијама о општим и стручним темама, с једним или	образовном домену; – пише белешке, поруке (имејлове, СМС поруке и сл.) да би тражио или пренео релевантне информације користећи стандардне формуле писаног изражавања; – пише текстове према моделу, уз помоћ илустрација, табела, слика, графика, детаљних упутстава; – резимира прочитани/преслушани текст о блиским, познатим и обрађиваним друштвеним темама користећи једноставна језичка средства; – пише о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања; – описује особе и догађаје поштујући правила кохерентности користећи фреквентне речи и изразе; – пише о властитом искуству описујући своје утиске и осећања, износећи мишљења, планове и очекивања, једноставним језичким средствима; – препознаје и наводи најзначајније личности и догађаје културе земље/земаља чији језик учи и разуме њихову улогу у светским оквирима; – познаје правила понашања, свакодневне навике, сличности и разлике у култури своје земље и земље/земаља чији језик учи; – препознаје најчешће стереотипе у вези са културом своје земље и земаља чији језик учи; – разликује основне облике примереног и непримереног понашања у контексту културе земље/земаља чији језик учи (у	ђеногчлана. Изостављањечлана. Заменицеи детерминатори Присвојне Повратне. Придеви и прилози Прилози учесталости Компаративи и суперлативи Предлози Предлози после именица (нпр. <i>Difference between</i>) Предлозипослеглагола (нпр. <i>talkto, lookat</i>). Везници Повезивањеелеменатаистеважности: <i>for, and, nor, but, or, yet, so</i>. Творба речи Суфикси за именице које означавају занимања –<i>er/or, -ist, -ician</i> Фразалниглаголи <i>saon, off, up, down...</i> (нпр. <i>Go on, take off, cut down</i>). Глаголи Обнављање обрађених глаголских времена са посебним акцентом на употреби прошлих времена: <i>Past Simple, Past Continuous, Present Perfect, Past Perfect Usedto/would</i> за уобичајене радње у прошлости <i>Will/going to</i> запредвиђање Модалниглаголи (<i>may/might; must/have to; must /mustn't / needn't</i>;))	

Стандарди	Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
више саговорника. 2.СТ.3.3.2. Размењује ставове и мишљења уз изношење детаљних објашњења, аргумената и коментара. 2.СТ.3.3.3. Методично и јасно излаже о разноврсним темама; објашњава своје становиште износећи предности и недостатке различитих тачака гледишта и одговара на питања слушаца. 2.СТ.3.3.4. Извештава о информацијама из нпр. новинског чланка, документарног програма, дискусија, излагања и вести (препричава, резимира, преводи). 2.СТ.3.3.5. Упоредњује ставове и монолошки изражава мишљење у вези са културом, традицијом и обичајима свог и других народа. 4. Област језичке вештине – ПИСАЊЕ 2.СТ.3.4.1. Пише неформална писма у којима изражава властиту емотивну реакцију, наглашавајући детаље неког догађаја или искуства и коментаришући туђе ставове. 2.СТ.3.4.2. Пише пословна и друга формална писма различитог садржаја за личне потребе и потребе струке. 2.СТ.3.4.3. Пише дескриптивни или наративни текст о стварним или измишљеним догађајима. 2.СТ.3.4.4. Пише есеје, користећи информације из различитих извора и нуди аргументована решења у вези с одређеним питањима; јасно и детаљно исказује став, осећање, мишљење или реакцију. 2.СТ.3.4.5. Пише извештај/преводи садржаје и информације из дужих и сложенијих текстова из различитих области које чита или слуша (нпр. препричава, описује, систематизује и сл.). 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.3.5.1. Разуме и користи разноврстан репертоар речи, израза и идиома, који му омогућавају да се изражава јасно, течно, прецизно и детаљно. 2.СТ.3.5.2. Разуме целокупни репертоар граматичких структура и активно користи све уобичајене граматичке структуре. 2.СТ.3.5.3. Има јасан и природан изговор и интонацију. 2.СТ.3.5.4. Пише јасне, прегледне и разумљиве текстове, доследно примењујући језичка правила, правила организације текста и правописну норму. 2.СТ.3.5.5. Познаје и адекватно користи формални и неформални језички регистар.	односу на категорије времена, простора и покрета у комуникацији, као нпр. тачност, лични простор, мимика и сл); – препознаје и користи најфреквентније регистре и стилове у комуникацији на страном језику у складу са степеном формалности комуникативне ситуације; – истражује различите аспекте култура земље/ земаља чији језик учи у оквиру својих интересовања; – користи савремене видове комуникације у откривању културе земље/земаља чији језик учи; – користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, друштвене мреже). – преноси суштину и најважније појединости поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи, додајући, по потреби, једноставнија објашњења и обавештења, писмено и усмено; – у писаном облику резимира на структурисан начин садржај краћег текста, аудио или визуелног записа и краће интеракције; – у усменом облику преноси садржај писаног или усменог текста, прилагођавајући га исказаним или претпостављеним потребама саговорника; – користи одговарајуће компензационе стратегије ради превазилажења тешкоћа које се јављају, на пример:	Пасивни глаголски облици и конструкције Реченица Питања (<i>WH-questions, Tag questions</i>) Погодбене реченице (потенцијалне, иреалне). Неуправни говор (са и без слагања времена).	

Стандарди	Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
	– преноси садржај уз употребу описа, парафраза и сл.		

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Стандарди	Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на основном нивоу у свакој области. 1. Област језичке вештине - СЛУШАЊЕ 2. СТ.1.1.1. Разуме краће поруке, обавештења и упутства која се саопштавају разговарно и полако. 2. СТ.1.1.2. Схвата смисао краће спонтане интеракције између двоје или више (са)говорника у личном, образовном и јавном контексту. 2. СТ.1.1.3. Схвата општи смисао информације или краћих монолошких излагања у образовном и јавном контексту. 2. СТ.1.1.4. Схвата смисао прилагођеног аудио и видео записа у вези с темама из свакодневног живота (стандардни говор, разговорни изговор и спор ритамизлагања). 2. Област језичке вештине - ЧИТАЊЕ 2.СТ.1.2.1. Разуме општи смисао једноставних краћих текстова у вези с блиским темама, у којима преовлађују фреквентне речи и интернационализми. 2.СТ.1.2.2. Проналази потребне информације у једноставним текстовима (нпр. огласи, брошуре, обавештења, кратке новинске вести). 2.СТ.1.2.3. Разуме једноставне личне поруке и писма. 2.СТ.1.2.4. Уочава потребне детаље у текстовима из свакодневног живота(натписи на јавним местима, упутства о руковању, етикете на производима,јеловник и сл.). 2.СТ.1.2.5. Разуме кратке адаптиране одломке књижевних дела, и друге поједностављене текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине - ГОВОР 2.СТ.1.3.1. Уме да оствари друштвени контакт (нпр. поздрављање, представљање, захваљивање). 2.СТ.1.3.2. Изражава слагање/неслагање, предлаже, прихвата или упућујепонуду или позив.	По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да: – разуме и извршава упутства и налоге за различите активности, у приватним и јавним комуникативним ситуацијама, исказане стандарднојезичком артикулацијом, уз минимално ометање позадинским шумовима; – разуме општи садржај и важније појединости монолошких излагања у вези са друштвено релевантним и узрасно примереним темама, уколико се користи стандардни језик; – разуме општи смисао и најважније појединости информативних прилога из различитих медија о познатим, друштвено и узрасно релевантним темама, у којима се користи стандардни говор; – разуме битне елементе садржаја у краћим аудио и аудио-визуелним формама, у којима се обрађују блиске, познате и узрасно примерене теме; – разуме општи садржај и идентификује важније појединости дијалогских форми у којима учествује двоје или више говорника, уколико је реч о размени информација, мишљења и ставова на познате и блиске теме из свакодневног живота, уз употребу	РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА – разумевање говора; – комуникативна ситуација; – монолошко и дијалогско излагање; – стандардни језик; – изговор; – информативни прилози; – размена информација; – култура и уметност; – ИКТ; РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ТЕКСТА – разумевање прочитаног текста; – врсте текстова; – издвајање поруке и суштинских информација; – препознавање основне аргументације; – непознате речи; – ИКТ; УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – усмено изражавање; – неформални разговор;	Методе рада: - вербалне (монолошка и дијалогска) - рад на тексту - демонстративна - игровне активности

Стандарди	Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
2.СТ.1.3.3. Тражи и даје једноставне информације, у приватном, јавном и образовном контексту. 2.СТ.1.3.4. Описује блиско окружење (особе, предмете, места, активности, догађаје). 2.СТ.1.3.5. Излаже већ припремљену кратку презентацију о блиским темама. 2.СТ.1.3.6. Преноси или интерпретира кратке поруке, изјаве, упутства или питања. 2.СТ.1.3.7. Излаже једноставне, блиске садржаје у вези са културом и традицијом свог и других народа. 4. Област језичке вештине - ПИСАЊЕ 2.СТ.1.4.1. Пише кратке белешке и једноставне поруке (нпр. изражава захвалност, извињење, упозорење). 2.СТ.1.4.2. Пише приватно писмо о аспектима из свакодневног живота (нпр. описује људе, догађаје, места, осећања). 2.СТ.1.4.3. Попуњава образац/упитник, наводећи личне податке, образовање, интересовања и сл. 2.СТ.1.4.4. Пише једноставне текстове према моделу, уз помоћ илустрација, табела, слика, графикона, детаљних упутстава. 2.СТ.1.4.5. Преводи или интерпретира информације из једноставних порука, бележака или образаца. 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.1.5.1. Користи задовољавајући број фреквентних речи и израза које му омогућавају изражавање основних комуникативних функција у свакодневним ситуацијама. 2.СТ.1.5.2. Саставља кратке, разумљиве реченице користећи једноставне језичке структуре. 2.СТ.1.5.3. Има углавном јасан и разумљив изговор. 2.СТ.1.5.4. Пише с одговарајућом ортографском тачношћу уобичајене речикоје користи у говору. 2.СТ.1.5.5. Примењује основну правописну норму. 2.СТ.1.5.6. Користи неутралан језички регистар. Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на средњем нивоу у свакој области. 1. Област језичке вештине - СЛУШАЊЕ 2.СТ.2.1.1. Разуме суштину и битне појединости порука, упутстава и обавештења о темама из свакодневног живота и делатности. 2.СТ.2.1.2. Разуме суштину и битне појединости разговора или расправе	стандарднојезичких елемената и споријег ритма; – разуме општи садржај и идентификује важније појединости дијалогских форми у којима учествује двоје или више говорника, уколико је реч о размени информација, мишљења и ставова на познате и блиске теме из свакодневног живота, уз употребу стандарднојезичких елемената и споријег ритма, уз евентуална понављања и појашњења; – разуме садржај и већину тематски повезаних појединости у текстовима савремене музике различитих жанрова, уз поновљена слушања и одговарајућу припрему. – примењује стратегије читања које омогућавају откривање значења непознатих речи; – разуме општи садржај и најважније појединости дужих текстова у вези с темама везаним за лична интересовања; – разуме општи садржај и најважније појединости аутентичних, адаптираних и неаутентичних дужих текстова у вези с блиским темама; – разуме општи садржај и најважније појединости текстова о мање познатим темама, које спадају у шири спектар интересовања; – разуме општи садржај и најважније појединости дужих текстова о различитим конкретним и делимично апстрактним темама; – разуме текстове који садрже различита	– формална дискусија; – -функционална комуникација; – -интервјуисање; – интонација; – дијалог; ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – писмено изражавање – врсте текста; – описивање; – стандардне формуле писаног изражавања – лексика и комуникативне функције; - ИКТ; СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА – интеркултурност; – екосистем; – друштвени систем; – правила понашања; – стереотипи; – стилови у комуникацији на страном језику; – ИКТ; МЕДИЈАЦИЈА – стратегије преношења поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи; – посредовање;	

Стандарди	Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
између двоје или више (са)говорника у приватном, образовном и јавном контексту. 2.СТ.2.1.3. Разуме суштину и битне појединости монолошког излагања у образовном и јавном контексту уколико је излагање јасно и добро структурирано. 2.СТ.2.1.4. Разуме суштину аутентичног тонског записа (аудио и видео запис) о познатим темама, представљених јасно и стандардним језиком. 2. Област језичке вештине - ЧИТАЊЕ 2.СТ.2.2.1. Разуме општи смисао и релевантне информације у текстовима о блиским темама из образовног и јавног контекста. 2.СТ.2.2.2. Открива значење непознатих речи на основу контекста који му је близак. 2.СТ.2.2.3. Разуме описе догађаја, осећања и жеља у личној преписци. 2.СТ.2.2.4. Проналази потребне информације у уобичајеним писаним документима (нпр. пословна преписка, проспекти, формулари). 2.СТ.2.2.5. Проналази специфичне појединости у дужем тексту са претежно сложеним структурама, у коме се износе мишљења, аргументи и критике (нпр. новински чланци и стручни текстови). 2.СТ.2.2.6. Разуме адаптиране књижевне текстове и прилагођене текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине - ГОВОР 2.СТ.2.3.1. Започиње, води и завршава једноставан разговор и укључује се у дискусију на теме како од личног интереса, тако и оне о свакодневном животу. 2.СТ.2.3.2. Износи лични став, уверења, очекивања, искуства, планове као и коментаре о мишљењима других учесника у разговору. 2.СТ.2.3.3. Размењује, проверава, потврђује информације о познатим темама у формалним ситуацијама (нпр. у установама и на јавним местима). 2.СТ.2.3.4. Описује или препричава стварне или измишљене догађаје, осећања, искуства. 2.СТ.2.3.5. Излаже већ припремљену презентацију о темама из свог окружења или струке. 2.СТ.2.3.6. Извештава о догађају, разговору или садржају нпр. књиге, филма и сл. 2.СТ.2.3.7. Излаже садржаје и износи своје мишљење у вези са културом, традицијом и обичајима свог и других народа.	упутства; – разуме дуже и сложеније савремене књижевне текстове различитих жанрова, примерене узрасту; – користи самостално циљни језик као језик комуникације; – говори, с лакоћом, о познатим темама и темама које су из домена његовог интересовања на кохерентан начин, примењујући познату лексичку грађу и језичке структуре; – препричава неки догађај или дешавање и износи очекивања у вези са тим; – укратко образлаже и објашњава разлоге догађаја или дешавања; – образлаже своје мишљење и реагује на мишљење других; – излаже пред публиком, на разумљив начин, унапред припремљену презентацију на познате и одабране теме уз помоћ визуелног подстицаја; – током и после презентације разуме питања у вези са темом, одговара на њих и пружа додатна објашњења; – учествује у дијалогу и размењује мишљењења и информације у вези са својим окружењем и свакодневним ситуацијама; – интерпретира тематски прилагођене песме, рецитације и скечеве; – користи интонацију, ритам и висину гласа у складу са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације;	Тематске области: -Свакодневни живот (организација времена, послова, слободно време) -Свет рада (перспективе и образовни системи) -Интересантне животне приче и догађаји -Свет уметности -Живи свет и заштита човекове околине -Научна достигнућа, модерне технологије и свет компјутера (распрострањеност, примена, корист и негативне стране) -Медији и комуникација -Храна и здравље (навике у исхрани, карактеристична јела и пића у земљама света) -Потрошачко друштво -Спортови и спортске манифестације -Србија – моја домовина -Познати градови и њихове знаменитости, региони и земље у којима се говори циљни језик -Европа и заједнички живот народа ЈЕЗИЧКИ САДРЖАЈИ Именице Множинаименица: <i>pluraliatant</i>	

Стандарди	Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
4. Област језичке вештине - ПИСАЊЕ 2.СТ.2.4.1. Пише белешке или одговара на поруке, истичући битне детаље. 2.СТ.2.4.2. У приватној преписци, тражи или преноси информације, износи лични став и аргументе. 2.СТ.2.4.3. Пише, према упутству, дескриптивне и наративне текстове о разноврсним темама из области личних интересовања и искустава. 2.СТ.2.4.4. Пише кратке, једноставне есеје о различитим темама из личног искуства, приватног, образовног и јавног контекста. 2.СТ.2.4.5. Пише извештај или прослеђује вести (преводи, интерпретира, резимира, сажима) у вези са кратким и/или једноставним текстом из познатих области који чита или слуша. 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.2.5.1. Користи речи и изразе који му омогућавају успешну комуникацију у предвидивим/свакодневним ситуацијама, актуелним догађајима и сл. 2.СТ.2.5.2. Правилно разуме и користи већи број сложенијих језичких структура. 2.СТ.2.5.3. Има сасвим разумљив изговор. 2.СТ.2.5.4. Пише прегледан и разумљив текст у коме су правопис, интерпункција и организација углавном добри. 2.СТ.2.5.5. Препознаје формални и неформални регистар; познаје правила понашања и разлике у култури, обичајима и веровањима своје земље и земље чији језик учи. Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на напредном нивоу у свакој области. 1. Област језичке вештине - СЛУШАЊЕ 2.СТ.3.1.1. Разуме појединости значајне за разговор или расправу са сложеном аргументацијом у којој се износе лични ставови једног или више (са)говорника, у приватном, образовном, јавном и професионалном контексту. 2.СТ.3.1.2. Разуме презентацију или предавање са сложеном аргументацијом уз помоћ пропратног материјала. 2.СТ.3.1.3. Разуме аутентични аудио и видео запис у коме се износе ставови на теме из друштвеног или професионалног живота. 2. Област језичке вештине - ЧИТАЊЕ 2.СТ.3.2.1. Препознаје тему и схвата садржај разноврсних текстова,	– пише текст примењујући правила правописа и интерпункције, поштујући основна начела организације текста; – пише текстове о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања; – пише краће прегледе/ сажетке књига, филмова, ТВ емисија и сл. користећи једноставне изразе; – описује утиске, мишљења, осећања, истиче предности и мане неке појаве или поступка; – пише белешке, поруке (имејлове, смс поруке и сл.), детаљне извештаје у којима тражи или преноси релевантне информације; – пише одговоре у којима тражи и преноси релевантне информације и објашњења користећи стандардне формуле писаног изражавања; – пише о властитом искуству, описује своје утиске, планове и очекивања износећи личан став и аргументе; – пише текстове према моделу, тумачи и описује илустрације, табеле, слике, графиконе, истичући релевантне детаље; – пише неформална писма/мејлове/позивнице и сл. користећи се устаљеним изразима за одбијање/прихватање позива, извињења и сл.; – познаје основне одлике екосистема и друштвеног система земаља чији језик учи и разуме њихову међусобну условљеност;	<i>um, singulariatantum</i> Збирнименицесаглаголомужединиимножини (Нпр. <i>people, police; family, team, orchestra ...</i>) Члан (проширивање опсега употреба и изостављања одређеног и неодређеног члана) Заменице Сложене заменице са <i>some-, any-, no-</i> Неодређене заменице Детерминатори Придеви и прилози Придеви и прилози истог облика (<i>fast, early, late, hard</i>) Прилози са два облика (Нпр. <i>hard/hardly, near/nearly</i>) Појачавање значења придева и прилога (<i>so, such, too, enough</i>) Везници Везници у пару: <i>as...as, both...and, so...as, either...or, neither...nor, not...only, but...also, though...yet</i>) Творба речи Најчешћи суфикси (<i>-hood, -ness, -ment, -ion/-ation</i>) и префикси (<i>co-, dis-, in-, mis-</i>) за творбу именица Одрични префикси: <i>un-, in-, im-, ir-, dis-</i> Глаголи *обнављањеобрађенихглаголскихвремена	

Стандарди	Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
примењујући одговарајуће технике/врсте читања. 2.СТ.3.2.2. Из различитих писаних извора, уз одговарајућу технику читања, долази до потребних информација из области личног интересовања. 2.СТ.3.2.3. Разуме формалну кореспонденцију у вези са струком или личним интересовањима. 2.СТ.3.2.4. Разуме општи смисао и појединости у стручним текстовима на основу сопственог предзнања (нпр. специјализовани чланци, приручници, сложена упутства). 2.СТ.3.2.5. Разуме садржај извештаја и/или чланка о конкретним или апстрактним темама у коме аутор износи нарочите ставове и гледишта. 2.СТ.3.2.6. Разуме одломке оригиналних књижевних дела и текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине - ГОВОР 2.СТ.3.3.1. Активно учествује у формалним и неформалним разговорима/дискусијама о општим и стручним темама, с једним или више саговорника. 2.СТ.3.3.2. Размењује ставове и мишљења уз изношење детаљних објашњења, аргумената и коментара. 2.СТ.3.3.3. Методично и јасно излаже о разноврсним темама; објашњава своје становиште износећи предности и недостатке различитих тачака гледишта и одговара на питања слушалаца. 2.СТ.3.3.4. Извештава о информацијама из нпр. новинског чланка, документарног програма, дискусија, излагања и вести (препричава, резимира, преводи). 2.СТ.3.3.5. Упореджује ставове и монолошки изражава мишљење у вези са културом, традицијом и обичајима свог и других народа. 4. Област језичке вештине - ПИСАЊЕ 2.СТ.3.4.1. Пише неформална писма у којима изражава властиту емотивну реакцију, наглашавајући детаље неког догађаја или искуства и коментаришући туђе ставове. 2.СТ.3.4.2. Пише пословна и друга формална писма различитог садржаја за личне потребе и потребе струке. 2.СТ.3.4.3. Пише дескриптивни или наративни текст о стварним или измишљеним догађајима. 2.СТ.3.4.4. Пише есеје, користећи информације из различитих извора и нуди аргументована решења у вези с одређеним питањима; јасно и	– објашњава на једноставан начин традиционално схваћене одлике властите културе припадницима страних култура; – објашњава, на једноставан начин, традиционално схваћене одлике култура чији језик учи припадницима властите културе; – увиђа и разуме да поступци учесника у свакодневним комуникативним ситуацијама могу да буду протумачени на различите начине; – увиђа и разуме постојање културног плуралитета у својој земљи и земљама чији језик учи; – реагује адекватно на најчешће облике примереног и непримереног понашања у контексту културе земље/ земаља чији језик учи, примењујући обрасце љубазног понашања; – користи фреквентније регистре у комуникацији на страном језику у складу са степеном формалности комуникативне ситуације; – користи на креативан начин ограничена знања из различитих језика како би успешно остварио комуникативну намеру; – истражује различите аспекте култура земље/ земаља чији језик учи у оквиру својих интересовања; – користи савремене видове комуникације у откривању културе земље/ земаља чији језик учи; – користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације;	<i>Present Perfect continuous, Past Perfect Continuous</i> Изражавање будућности: <i>Future perfect, Future continuous</i> Коњунктив садашњи и прошли Герунд (употреба после глагола <i>enjoy, prefer, avoid...</i> и после израза <i>It's no use, I can't help ...</i>) Модални глаголи са инфинитивом перфекта Пасивне конструкције <i>Causative have/get</i> Пасивни изрази (Нпр. <i>It is said that... He is believed to ...</i>) Предлози Предлози после придева и партиципа (Нпр. <i>angry about, fond of, disappointed with</i>) Предлози после глагола (Нпр. <i>congratulate on, borrow from, divide into ...</i>) Фразални глаголи са објектом (<i>Take off your coat. /Take your coat off.</i>) Реченица Релативне реченице (рестриктивне и нерестриктивне) Погодбене реченице (обнављање сва три типа)	

Стандарди	Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
детаљно исказује став, осећање, мишљење или реакцију. 2.СТ.3.4.5. Пише извештај/преводи садржаје и информације из дужих и сложенијих текстова из различитих области које чита или слуша (нпр. препричава, описује, систематизује и сл.). 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.3.5.1. Разуме и користи разноврстан репертоар речи, израза и идиома, који му омогућавају да се изражава јасно, течно, прецизно и детаљно. 2.СТ.3.5.2. Разуме целокупни репертоар граматичких структура и активно користи све уобичајене граматичке структуре. 2.СТ.3.5.3. Има јасан и природан изговор и интонацију. 2.СТ.3.5.4. Пише јасне, прегледне и разумљиве текстове, доследно примењујући језичка правила, правила организације текста и правописну норму. 2.СТ.3.5.5. Познаје и адекватно користи формални и неформални језички регистар.	– преноси, на структурисан начин, основне информација из више сродних текстова, у писаном и усменом облику; – преноси општи садржај из текстуалних извора у којима се износе различити ставови, у писаном облику; – преноси, у усменом облику, садржај усменог излагања или писаног текста прилагођавајући регистар и стил потребама комуникативне ситуације; - посредује у неформалној усменој интеракцији уз уважавање различитих културних вредности и избегавајући двосмислености и нејасноће.		

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 66 часова годишње)

Стандарди	Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на основном нивоу у свакој области. 1. Област језичке вештине - СЛУШАЊЕ 2. СТ.1.1.1. Разуме краће поруке, обавештења и упутства која се саопштавају разговетно и полако. 2. СТ.1.1.2. Схвата смисао краће спонтане интеракције између двоје или више (са)говорника у личном, образовном и јавном контексту. 2. СТ.1.1.3. Схвата општи смисао информације или краћих монолошких излагања у образовном и јавном контексту. 2. СТ.1.1.4. Схвата смисао прилагођеног аудио и видео записа у вези с темама из свакодневног живота (стандардни говор, разговетни изговор и спор ритам излагања). 2. Област језичке вештине - ЧИТАЊЕ 2.СТ.1.2.1. Разуме општи смисао једноставних краћих текстова у вези с блиским темама, у којима преовлађују фреквентне речи и интернационализми. 2.СТ.1.2.2. Проналази потребне информације у једноставним текстовима (нпр. огласи, брошуре, обавештења, кратке новинске вести). 2.СТ.1.2.3. Разуме једноставне личне поруке и писма. 2.СТ.1.2.4. Уочава потребне детаље у текстовима из свакодневног живота (натписи на јавним местима, упутства о руковању, етикете на производима, јеловник и сл.). 2.СТ.1.2.5. Разуме кратке адаптиране одломке књижевних дела, и друге поједностављене текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине - ГОВОР 2.СТ.1.3.1. Уме да оствари друштвени контакт (нпр. поздрављање, представљање, захваљивање). 2.СТ.1.3.2. Изражава слагање/неслагање, предлаже, прихвата или упућује понуду или позив. 2.СТ.1.3.3. Тражи и даје једноставне информације, у приватном, јавном и образовном контексту. 2.СТ.1.3.4. Описује блиско окружење (особе, предмете, места, активности, догађаје). 2.СТ.1.3.5. Излаже већ припремљену кратку презентацију о блиским	По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да: – разуме и извршава упутства и налоге за различите активности, укључујући и оне у којима постоји узрочно-последични и/или хронолошки след од неколико једноставнијих корака које треба обавити, и то у различитим приватним и јавним комуникативним ситуацијама и у образовном контексту, исказаних споријим ритмом и сасвим разговетном стандарднојезичком артикулацијом, уз минимално ометање позадинским шумовима; – разуме општи садржај и важније појединости монолошких излагања на познате теме, друштвено релевантних, узрасно примерених и у складу са личним интересовањима, уколико се користи стандардни језик; – разуме општи смисао и најважније појединости информативних прилога из различитих медија о познатим, друштвено и узрасно релевантним темама, у којима се користи стандардни говор; – разуме битне елементе садржаја (главну тему и најважније споредне елементе тематике, актере и њихове међусобне односе, околности радње, заплет и епилог, хронологију дешавања у општим цртама, главне узрочно-последичне аспекте) у краћим медијски подржаним аудио и аудио-	РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА – разумевањеговора; – комуникативна ситуација; – монолошко и дијалошко излагање; – стандардни језик; – изговор; – информативни прилози; – размена информација; – култура и уметност; – ИКТ; РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ТЕКСТА – разумевање прочитаног текста; – врсте текстова; – издвајање поруке и суштинских информација; – препознавање основне аргументације; – непознате речи; – ИКТ; УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – усмено изражавање;	Методике рада: - вербалне (монолошка и дијалошка) - рад на тексту - демонстративна - игровне активности

Стандарди	Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
темама. 2.СТ.1.3.6. Преноси или интерпретира кратке поруке, изјаве, упутства или питања. 2.СТ.1.3.7. Излаже једноставне, блиске садржаје у вези са културом и традицијом свог и других народа. 4. Област језичке вештине - ПИСАЊЕ 2.СТ.1.4.1. Пише кратке белешке и једноставне поруке (нпр. изражава захвалност, извињење, упозорење). 2.СТ.1.4.2. Пише приватно писмо о аспектима из свакодневног живота (нпр. описује људе, догађаје, места, осећања). 2.СТ.1.4.3. Попуњава образац/упитник, наводећи личне податке, образовање, интересовања и сл. 2.СТ.1.4.4. Пише једноставне текстове према моделу, уз помоћ илустрација, табела, слика, графикана, детаљних упутстава. 2.СТ.1.4.5. Преводи или интерпретира информације из једноставних порука, бележака или образаца. 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.1.5.1. Користи задовољавајући број фреквентних речи и израза које му омогућавају изражавање основних комуникативних функција у свакодневним ситуацијама. 2.СТ.1.5.2. Саставља кратке, разумљиве реченице користећи једноставне језичке структуре. 2.СТ.1.5.3. Има углавном јасан и разумљив изговор. 2.СТ.1.5.4. Пише с одговарајућом ортографском тачношћу уобичајене речи које користи у говору. 2.СТ.1.5.5. Примењује основну правописну норму. 2.СТ.1.5.6. Користи неутралан језички регистар. Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на средњем нивоу у свакој области. 1. Област језичке вештине - СЛУШАЊЕ 2.СТ.2.1.1. Разуме суштину и битне појединости порука, упутстава и обавештења о темама из свакодневног живота и делатности. 2.СТ.2.1.2. Разуме суштину и битне појединости разговора или расправе између двоје или више (са)говорника у приватном, образовном и јавном контексту. 2.СТ.2.1.3. Разуме суштину и битне појединости монолошког излагања у образовном и јавном контексту уколико је излагање јасно и добро структурирано.	визуелним формама, у којима се обрађују блиске, познате и узрасно примерене теме; – разуме општи садржај и идентификује важније појединости дијалогских форми у којима учествује двоје или више говорника, уколико је реч о размени информација, мишљења и ставова на познате и блиске теме из свакодневног живота, уз употребу стандарднојезичких елемената и споријег ритма, без упадљивих индивидуалних говорних специфичности и паралелног говора учесника у комуникацији (тзв. „упадања у реч“), а уз евентуална понављања и појашњења (по потреби); – разуме једноставнија образложења ставова и мишљења саговорника, прати нит аргументације и евентуалне противаргументе, формулисане једноставним језичким средствима и изнете на недвосмислен начин, уз евентуалне пропратне невербалне и паравербалне комуникативне сигнале; – разуме садржај и већину тематски повезаних појединости у текстовима савремене музике различитих жанрова, уз поновљена слушања и одговарајућу припрему – примењује стратегије читања које омогућавају откривање значења непознатих речи; – разуме општи садржај и најважније појединости дужих текстова о	– неформални разговор; – формална дискусија; – функционална комуникација; – интеракција; – интонација; – дијалог; ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – писмено изражавање; – есеј; – врсте текста; – описивање; – стандардне формуле писменог изражавања; – лексика и комуникативне функције – ИКТ; СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА – интеркултурност; – екосистем; – друштвени систем; – правила понашања; – стереотипи;	

Стандарди	Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
2.СТ.2.1.4. Разуме суштину аутентичног тонског записа (аудио и видео запис) о познатим темама, представљених јасно и стандардним језиком. 2. Област језичке вештине - ЧИТАЊЕ 2.СТ.2.2.1. Разуме општи смисао и релевантне информације у текстовима о блиским темама из образовног и јавног контекста. 2.СТ.2.2.2. Открива значење непознатих речи на основу контекста који му је близак. 2.СТ.2.2.3. Разуме описе догађаја, осећања и жеља у личној преписци. 2.СТ.2.2.4. Проналази потребне информације у уобичајеним писаним документима (нпр. пословна преписка, проспекти, формулари). 2.СТ.2.2.5. Проналази специфичне појединости у дужем тексту са претежно сложеним структурама, у коме се износе мишљења, аргументи и критике (нпр. новински чланци и стручни текстови). 2.СТ.2.2.6. Разуме адаптиране књижевне текстове и прилагођене текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине - ГОВОР 2.СТ.2.3.1. Започиње, води и завршава једноставан разговор и укључује се у дискусију на теме како од личног интереса, тако и оне о свакодневном животу. 2.СТ.2.3.2. Износи лични став, уверења, очекивања, искуства, планове као и коментаре о мишљењима других учесника у разговору. 2.СТ.2.3.3. Размењује, проверава, потврђује информације о познатим темама у формалним ситуацијама (нпр. у установама и на јавним местима). 2.СТ.2.3.4. Описује или препричава стварне или измишљене догађаје, осећања, искуства. 2.СТ.2.3.5. Излаже већ припремљену презентацију о темама из свог окружења или струке. 2.СТ.2.3.6. Извештава о догађају, разговору или садржају нпр. књиге, филма и сл. 2.СТ.2.3.7. Излаже садржаје и износи своје мишљење у вези са културом, традицијом и обичајима свог и других народа. 4. Област језичке вештине - ПИСАЊЕ 2.СТ.2.4.1. Пише белешке или одговара на поруке, истичући битне детаље. 2.СТ.2.4.2. У приватној преписци, тражи или преноси информације, износи лични став и аргументе.	различитим конкретним и апстрактним темама; – разуме садржај различитих информативних текстова; – разуме дуже и сложеније савремене књижевне текстове различитих жанрова, примерене узрасту; – користи спонтано и самостално циљни језик као језик комуникације у учионици и ван ње; – говори о одређеним тематским областима на методичан/систематичан начин, наглашавајући важне елементе и значајне детаље; – опширно описује или излаже на тему из ширег окружења и домена интересовања, користећи додатна образложења; – у интеракцији са саговорником исказује и брани своје идеје и мишљења о актуелним дешавањима уз објашњења, аргументацију и коментаре; – излаже свој став и подржава предности и истиче мане различитих опција; – брани и заступа свој став и изражава слагање или неслагање са саговорником; – пише есеје о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања, износећи сопствено мишљење, аргументујући своје ставове и наглашавајући релевантне детаље; – пише прегледе/ сажетке књига, филмова, тв емисија и др;	– стилови у комуникацији на страном језику; – ИКТ; МЕДИЈАЦИЈА – стратегије преношења поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи; – посредовање; Тематске области: -Свакодневни живот (организација времена, послова, слободно време) -Свет рада (перспективе и образовни системи) -Интересантне животне приче и догађаји -Свет уметности -Живи свет и заштита човекове околине -Научна достигнућа, модерне технологије и свет компјутера (распрострањеност, примена, корист и негативне стране) -Медији и комуникација -Храна и здравље (навике у исхрани, карактеристична јела и пића у земљама света) -Потрошачко друштво -Спортови и спортске	

Стандарди	Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
2.СТ.2.4.3. Пише, према упутству, дескриптивне и наративне текстове о разноврсним темама из области личних интересовања и искустава. 2.СТ.2.4.4. Пише кратке, једноставне есеје о различитим темама из личног искуства, приватног, образовног и јавног контекста. 2.СТ.2.4.5. Пише извештај или прослеђује вести (преводи, интерпретира, резимира, сажима) у вези са кратким и/или једноставним текстом из познатих области који чита или слуша. 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.2.5.1. Користи речи и изразе који му омогућавају успешну комуникацију у предвидивим/свакодневним ситуацијама, актуелним догађајима и сл. 2.СТ.2.5.2. Правилно разуме и користи већи број сложенијих језичких структура. 2.СТ.2.5.3. Има сасвим разумљив изговор. 2.СТ.2.5.4. Пише прегледан и разумљив текст у коме су правопис, интерпункција и организација углавном добри. 2.СТ.2.5.5. Препознаје формални и неформални регистар; познаје правила понашања и разлике у култури, обичајима и веровањима своје земље и земље чији језик учи. Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на напредном нивоу у свакој области. 1. Област језичке вештине - СЛУШАЊЕ 2.СТ.3.1.1. Разуме појединости значајне за разговор или расправу са сложеном аргументацијом у којој се износе лични ставови једног или више (са)говорника, у приватном, образовном, јавном и професионалном контексту. 2.СТ.3.1.2. Разуме презентацију или предавање са сложеном аргументацијом уз помоћ пропратног материјала. 2.СТ.3.1.3. Разуме аутентични аудио и видео запис у коме се износе ставови на теме из друштвеног или професионалног живота. 2. Област језичке вештине - ЧИТАЊЕ 2.СТ.3.2.1. Препознаје тему и схвата садржај разноврсних текстова, примењујући одговарајуће технике/врсте читања. 2.СТ.3.2.2. Из различитих писаних извора, уз одговарајућу технику читања, долази до потребних информација из области личног интересовања. 2.СТ.3.2.3. Разуме формалну кореспонденцију у вези са струком или личним интересовањима.	– пише текст примењујући правила правописа и интерпункције, повезујући све делове текста у смислену целину; – описује стварне и замишљене догађаје, утиске, мишљења, осећања; – истиче предности и мане неке појаве или поступка; – сажима, препричава и систематизује садржаје и информације из сложенијих текстова; – пише детаљне извештаје у којима тражи или преноси релевантне информације и објашњења, користећи стандардне формуле писаног изражавања; – пише о властитом искуству, описује своје утиске, планове и очекивања, износећи личан став и аргументе и процењујујући другачије ставове и идеје; – тумачи и описује илустрације, табеле, слике, графиконе, истичући релевантне детаље; – пише формална и неформална писма/мејлове/позивнице, користећи се устаљеним изразима за одбијање/прихватање позива, упућивање извињења; – анализира различите аспекте екосистема и друштвеног система своје земље и земаља чији језик учи; – објашњава и критички анализира могући узрок неспоразума у интерперсоналној и интеркултурној комуникацији; – процењује како властита и туђа уверења и вредности утичу на начин	манифестације -Србија – моја домовина -Познати градови и њихове знаменитости, региони и земље у којима се говори циљни језик -Европа и заједнички живот народа ЈЕЗИЧКИ САДРЖАЈИ Именице Множина сложеница Множина именица страног порекла Дупли генитив Члан (утврђивање и проширивање опсега употреба и изостављања одређеног и неодређеног члана) Инверзијапослеодричнихприлога (<i>Not only, No sooner, Seldom, Rarely, Never ...</i>) Везници Повезивање зависне реченице са главном: <i>when, that, while, because, although, though, since, after, as, if, until, as if, as though, so that, in order that</i>) Творбаречи Суфиксизаправљење придева (-able, -ary, -ful, -less, -ous, -ic, -ical...) Сложенице :именице	

Стандарди	Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
2.СТ.3.2.4. Разуме општи смисао и појединости у стручним текстовима на основу сопственог предзнања (нпр. специјализовани чланци, приручници, сложена упутства). 2.СТ.3.2.5. Разуме садржај извештаја и/или чланка о конкретним или апстрактним темама у коме аутор износи нарочите ставове и гледишта. 2.СТ.3.2.6. Разуме одломке оригиналних књижевних дела и текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине - ГОВОР 2.СТ.3.3.1. Активно учествује у формалним и неформалним разговорима/дискусијама о општим и стручним темама, с једним или више саговорника. 2.СТ.3.3.2. Размењује ставове и мишљења уз изношење детаљних објашњења, аргумената и коментара. 2.СТ.3.3.3. Методично и јасно излаже о разноврсним темама; објашњава своје становиште изnoseћи предности и недостатке различитих тачака гледишта и одговара на питања слушаца. 2.СТ.3.3.4. Извештава о информацијама из нпр. новинског чланка, документарног програма, дискусија, излагања и вести (препричава, резимира, преводи). 2.СТ.3.3.5. Упореджује ставове и монолошки изражава мишљење у вези са културом, традицијом и обичајима свог и других народа. 4. Област језичке вештине - ПИСАЊЕ 2.СТ.3.4.1. Пише неформална писма у којима изражава властиту емотивну реакцију, наглашавајући детаље неког догађаја или искуства и коментаришући туђе ставове. 2.СТ.3.4.2. Пише пословна и друга формална писма различитог садржаја за личне потребе и потребе струке. 2.СТ.3.4.3. Пише дескриптивни или наративни текст о стварним или измишљеним догађајима. 2.СТ.3.4.4. Пише есеје, користећи информације из различитих извора и нуди аргументована решења у вези с одређеним питањима; јасно и детаљно исказује став, осећање, мишљење или реакцију. 2.СТ.3.4.5. Пише извештај/преводи садржаје и информације из дужих и сложенијих текстова из различитих области које чита или слуша (нпр. препричава, описује, систематизује и сл.). 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ	на који се опајају и разумеју други људи и културе; – дискутује аргументовано о културној условљености понашања због које су различити феномени опажени као уобичајени, односно чудни, као нпр. различити обрасци понашања, навике у исхрани и сл; – реагује адекватно на најчешће облике примереног и непримереног вербалног понашања у контексту културе земље/ земаља чији језик учи, примењујући обрасце љубазног понашања; – користи фреквентне регистре у комуникацији на страном језику у складу са степеном формалности комуникативне ситуације; – истражује различите аспекте култура земље/ земаља чији језик учи у оквиру својих интересовања; – користи савремене видове комуникације у откривању културе земље/ земаља чији језик учи; – користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације. – пореди, сажима и на структурисан начин преноси основне информација из више сродних текстова, у писаном и усменом облику; – преноси садржај из текстуалних извора у којима се изnose различити ставови и аргументи, у писаном облику; – преноси, у усменом облику, садржај писаног текста или усменог излагања, уз изношење сопственог тумачења и	(breakdown, software, passer-by...)и придеви (blue-eyed, short-sleeved ...) Глаголи *обнављањеобрађенихгл аголскихвремена simple and continuous forms (глаголистања и радње: think, feel, look, see, smell, taste, appear) Future Continuous / Future Perfect / Future Perfect Continuous Партицип перфекта Глаголи праћени герундом или инфинитивом Модални глаголи са инфинитивом перфекта (musthave/ couldhave/can'thave...) Садашњи и прошли коњунктив Предлози у изразима за време (Нпр. on time/in time, at the end/in the end/at last ...) Фразалниглаголи (одтридела, нпр: split up with, run out of ,come up with...) Реченица Скраћивање реченицапартиципом (временске, релативне,	

Стандарди	Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
2.СТ.3.5.1. Разуме и користи разноврстан репертоар речи, израза и идиома, који му омогућавају да се изражава јасно, течно, прецизно и детаљно. 2.СТ.3.5.2. Разуме целокупни репертоар граматичких структура и активно користи све уобичајене граматичке структуре. 2.СТ.3.5.3. Има јасан и природан изговор и интонацију. 2.СТ.3.5.4. Пише јасне, прегледне и разумљиве текстове, доследно примењујући језичка правила, правила организације текста и правописну норму. 2.СТ.3.5.5. Познаје и адекватно користи формални и неформални језички регистар.	става; посредује у неформалној усменој интеракцији уз преношење и тумачење различитих, културно условљених вредности и ставова.	узрочне клаузе) Неуправни говор (са слагањем времена; различити типови реченица) Мешовите кондиционалне реченице	

4.1.3. ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК – ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК

Циљ учења страног језика је да ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и унапређивањем стратегија учења страног језика развије комуникативну компетенцију, оспособи се за писмену и усмену комуникацију, интеркултурално разумевање и професионални развој.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Ученик влада језичким вештинама и знањима која му омогућавају да на страном језику разуме текстове које слуша или чита у приватном, јавном, образовном или професионалном контексту; комуницира писмено или усмено у формалним и неформалним ситуацијама.

Посредујући у усменој или писаној комуникацији, ученик преноси поруке са страног на матерњи (први) језик и обрнуто. Владање страним језиком ученику омогућава стицање знања из различитих области која примењује у свакодневном животу, образовању и раду. Учењем страног језика ученик развија креативност, критичко мишљење, вештине комуникације, самосталност и сарадњу, уважавање различитости култура и културу дијалога.

Основни ниво

Ученик користи страни језик у мери која му помаже да разуме садржај усмене поруке и кратке једноставне информације у вези са личним интересовањем и познатим областима и активностима. Учествоје у уобичајеном, свакодневном разговору, чита и проналази жељену информацију у текстовима са темом од непосредног личног интереса. Пише о различитим аспектима из непосредног окружења и ради сопствених потреба.

Средњи ниво

Ученик користи страни језик да разуме суштину текста или да учествује у разговору или дискусији (нпр. школа, забава, спорт); сналази се у не/предвидивим ситуацијама када му је неопходно да користи страни језик и/или да у кратком усменом излагању оствари свој интерес. Пише о властитом искуству, описује своје утиске, планове и очекивања.

Напредни ниво

Ученик користи страни језик да активно учествује у усменој комуникацији; да прати дужа и сложенија излагања или дискусије о конкретним или апстрактним темама из познатих општих или стручних тематских области, као и да објашњава своје ставове и/или образлаже различите предлоге. Чита и пише текстове о широком спектру тема у складу са општим и властитим интересовањима.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА: Рецепција (слушање и читање)

Основни ниво

Ученик разуме уобичајене изразе и схвата општи смисао свакодневне комуникације изговорене споро и разговорно. Користећи основно лингвистичко знање, чита краће текстове написане стандардним језиком, разноврсног садржаја из свакодневног живота и/или блиских области или струке, у којима преовлађују фреквентне речи и изрази.

Средњи ниво

Ученик разуме основне елементе разговорног говора у свакодневним ситуацијама и једноставна излагања и презентације из блиских области изговорене стандардним језиком и релативно споро. У тексту, из домена личног интересовања и делатности, у коме преовлађују сложене језичке структуре, ученик разуме општи смисао и допунске информације, користећи различите технике/врсте читања.

Напредни ниво

Ученик разуме суштину и детаље опширнијих излагања или разговора у којима се користи стандардни језик, мења ритам, стил и тон разговора, а у вези са садржајима из ширег интересовања ученика. Ученик разуме дуже текстове различитог садржаја (нпр. адаптирана или оригинална прозна књижевна дела, актуелни новински чланци и извештаји); брзину и технику читања подешава према тексту који чита.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА: Продукција (говор и писање)

Основни ниво

Ученик у свакодневним ситуацијама пише или даје усмена упутства, писмено или усмено размењује информације о уобичајеним општим и блиским темама. Користећи једноставне изразе, фразе и језичке структуре, пише кратке забелешке, поруке и писма, и/или према моделу пише једноставне текстове нпр. описе особа и догађаја из познатих области.

Средњи ниво

Ученик без припреме започиње и води разговор, износи усмено или писмено мишљење о темама из домена личног интересовања, образовања, културе и сл. Користећи разноврсне језичке структуре, шири фонд речи и изрази, ученик усмено или писмено извештава, излаже и/или према упутству пише компактни текст поштујући правописну норму и основна правила организације текста.

Напредни ниво

Ученик са сигурношћу, течно и спонтано, учествује у усменој или писменој комуникацији, говори, извештава, преводи и/или самостално пише текстове о темама и садржајима из ширег круга интересовања; користећи информације и аргументе из различитих извора, износи ставове и преноси мишљење, размењује, проверава и потврђује информације. Ученик према потреби води формалну или неформалну преписку, доследно примењујући правописну норму, језичка правила и правила организације текста.

ВЕЗА ОБРАЗОВНИХ СТАНДАРДА И ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Стандарди образовних постигнућа достижу се **на крају општег средњег образовања**. Исти стандард (или његов део) активираће се више пута током школске године, односно до краја средњег образовања, сваки пут уз другу наставну јединицу. Такво поступање осигурава досезање све вишег и вишег нивоа појединачних ученичких постигнућа, а ученичка знања, вештине и способности се непрестано сагледавају из нових углова, утврђују, проширују и систематизују.

С обзиром на сложеност предмета **Страни језик** и области унутар предмета, неопходно је поступно остваривати све стандарде кроз све четири године средњошколског образовања, али поједини стандарди се могу видети и као конкретније повезани са одређеним исходом.

I РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Стандарди	Исходи	Теме/области/ садржаји	Методика рада
Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на основном нивоу у свакој области. Област језичке вештине СЛУШАЊЕ 2.СТ.1.1.1. Разуме краће поруке, обавештења и упутства која се саопштавају разговетно и полако. 2.СТ.1.1.2. Схвата смисао краће спонтане интеракције између двоје или више са/говорника у личном, образовном и јавном контексту. 2.СТ.1.1.3. Схвата општи смисао информације или краћих монолошких излагања у образовном и јавном контексту. 2.СТ.1.1.4. Схвата смисао прилагођеног аудио и видео записа у вези с темама из свакодневног живота (стандардни говор, разговетни изговор и спор ритам излагања). 2. Област језичке вештине – ЧИТАЊЕ 2.СТ.1.2.1. Разуме општи смисао једноставних краћих текстова у вези с блиским темама, у којима преовлађују фреквентне речи и интернационализми. 2.СТ.1.2.2. Проналази потребне информације у једноставним текстовима (нпр. огласи, брошуре, обавештења, кратке новинске вести). 2.СТ.1.2.3. Разуме једноставне личне поруке и писма. 2.СТ.1.2.4. Уочава потребне детаље у текстовима из свакодневног живота (натписи на јавним местима, упутства о руковању, етикете на производима, јеловник и сл.). 2.СТ.1.2.5. Разуме кратке адаптиране одломке књижевних дела, и друге поједностављене текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине – ГОВОР 2.СТ.1.3.1. Уме да оствари друштвени контакт (нпр. поздрављање, представљање, захваљивање). 2.СТ.1.3.2. Изражава слагање/неслагање, предлаже, прихвата или упућује понуду или позив. 2.СТ.1.3.3. Тражи и даје једноставне информације, у приватном, јавном и образовном контексту. 2.СТ.1.3.4. Описује блиско окружење (особе, предмете, места, активности, догађаје). 2.СТ.1.3.5. Излаже већ припремљену кратку презентацију о блиским темама. 2.СТ.1.3.6. Преноси или интерпретира кратке поруке, изјаве, упутства или питања. 2.СТ.1.3.7. Излаже једноставне, блиске садржаје у вези са културом и традицијом свог	– реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са активностима у образовном контексту; – разуме, уз евентуалну претходну припрему, основну поруку краћих излагања о познатим темама у којима се користи стандардни језик и разговетан изговор; – разуме информације о познатим и блиским садржајима и једноставна упутства у приватном, јавном и образовном контексту; – разуме општи смисао прилагођеног аудио и видео материјала; – разуме суштину исказа (са)говорника који разговарају о блиским темама, уз евентуална понављања и појашњавања; – изводи закључке после слушања текста о познатим темама у вези са врстом текста, бројем саговорника, њиховим међусобним односима и намерама, као и у вези са општим садржајем текста; – доводи у везу, ослањајући се на општа знања и искуства, непознате елементе поруке, на основу контекста, и памти,	РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА – разумевање говора; – комуникативна ситуација; – монолошко и дијалошко излагање; – стандардни језик; – изговор; – информативни прилози; – размена информација; – култура и уметност; – ИКТ РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ТЕКСТА – разумевање прочитаног текста; – врсте текстова – издвајање поруке и суштинских	Методике рада Вербалне (дијалошка и монолошка) Рад на тексту Демонстративна Лудичке активности

Стандарди	Исходи	Теме/области/ садржаји	Методика рада
и других народа. 4. Област језичке вештине – ПИСАЊЕ 2.СТ.1.4.1. Пише кратке белешке и једноставне поруке (нпр. изражава захвалност, извињење, упозорење). 2.СТ.1.4.2. Пише приватно писмо о аспектима из свакодневног живота (нпр. описује људе, догађаје, места, осећања). 2.СТ.1.4.3. Попуњава образац/упитник, наводећи личне податке, образовање, интересовања и сл. 2.СТ.1.4.4. Пише једноставне текстове према моделу, уз помоћ илустрација, табела, слика, графика, детаљних упутстава. 2.СТ.1.4.5. Преводи или интерпретира информације из једноставних порука, бележака или образаца. 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.1.5.1. Користи задовољавајући број фреквентних речи и израза које му омогућавају изражавање основних комуникативних функција у свакодневним ситуацијама. 2.СТ.1.5.2. Саставља кратке, разумљиве реченице користећи једноставне језичке структуре. 2.СТ.1.5.3. Има углавном јасан и разумљив изговор. 2.СТ.1.5.4. Пише с одговарајућом ортографском тачношћу уобичајене речи које користи у говору. 2.СТ.1.5.5. Примењује основну правописну норму. 2.СТ.1.5.6. Користи неутралан језички регистар. Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на средњем нивоу у свакој области. 1. Област језичке вештине – СЛУШАЊЕ 2.СТ.2.1.1. Разуме суштину и битне појединости порука, упутстава и обавештења о темама из свакодневног живота и делатности. 2.СТ.2.1.2. Разуме суштину и битне појединости разговора или расправе између двоје или више са/говорника у приватном, образовном и јавном контексту. 2.СТ.2.1.3. Разуме суштину и битне појединости монолошког излагања у образовном и јавном контексту уколико је излагање јасно и добро структурирано. 2.СТ.2.1.4. Разуме суштину аутентичног тонског записа (аудио и видео запис) о познатим темама, представљених јасно и стандардним језиком. 2. Област језичке вештине – ЧИТАЊЕ 2.СТ.2.2.1. Разуме општи смисао и релевантне информације у текстовима о блиским темама из образовног и јавног контекста.	репродукује и контекстуализује њене битне елементе. – учествује у кратким дијалозима, размењује информације и мишљење са саговорником о познатим темама и интересовања; – користи циљни језик као језик комуникације у образовном контексту; – описује себе и своје окружење, догађаје у садашњости, прошлости и будућности у свом окружењу; – изражава своје утиске, мишљења и осећања у вези са блиским темама; – излаже основни садржај писаних, илустрованих и усмених текстова о познатим темама; – излаже унапред припремљену кратку презентацију на одређену тему (из домена личног интересовања). – пише на једноставан начин о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања; – описује особе и догађаје поштујући правила кохерентности (70-90 речи) користећи фреквентне речи и изразе; – описује утиске, мишљења и осећања (70-90 речи)	информација; – препознавање основне аргументације; непознате речи; – ИКТ УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – усмено изражавање; – неформални разговор; – формална дискусија; – функционална сарадња; – интервјуисање – интонација – дијалог ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ писмено изражавање – врсте текста; – описивање; – стандардне формуле писаног изражавања – лексика – и комуникативне функције	

Стандарди	Исходи	Теме/области/ садржаји	Методика рада
2.СТ.2.2.2. Открива значење непознатих речи на основу контекста који му је близак. 2.СТ.2.2.3. Разуме описе догађаја, осећања и жеља у личној преписци. 2.СТ.2.2.4. Проналази потребне информације у уобичајеним писаним документима (нпр. пословна преписка, проспекти, формулари). 2.СТ.2.2.5. Проналази специфичне појединости у дужем тексту са претежно сложеним структурама, у коме се износе мишљења, аргументи и критике (нпр. новински чланци и стручни текстови). 2.СТ.2.2.6. Разуме адаптиране књижевне текстове и прилагођене текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине – ГОВОР 2.СТ.2.3.1. Започиње, води и завршава једноставан разговор и укључује се у дискусију на теме како од личног интереса, тако и оне о свакодневном животу. 2.СТ.2.3.2. Износи лични став, уверења, очекивања, искуства, планове као и коментаре о мишљењима других учесника у разговору. 2.СТ.2.3.3. Размењује, проверава, потврђује информације о познатим темама у формалним ситуацијама (нпр. у установама и на јавним местима). 2.СТ.2.3.4. Описује или препричава стварне или измишљене догађаје, осећања, искуства. 2.СТ.2.3.5. Излаже већ припремљену презентацију о темама из свог окружења или струке. 2.СТ.2.3.6. Извештава о догађају, разговору или садржају нпр. књиге, филма и сл. 2.СТ.2.3.7. Излаже садржаје и износи своје мишљење у вези са културом, традицијом и обичајима свог и других народа. 4. Област језичке вештине – ПИСАЊЕ 2.СТ.2.4.1. Пише белешке или одговара на поруке, истичући битне детаље. 2.СТ.2.4.2. У приватној преписци, тражи или преноси информације, износи лични став и аргументе. 2.СТ.2.4.3. Пише, према упутству, дескриптивне и наративне текстове о разноврсним темама из области личних интересовања и искустава. 2.СТ.2.4.4. Пише кратке, једноставне есеје о различитим темама из личног искуства, приватног, образовног и јавног контекста. 2.СТ.2.4.5. Пише извештај или прослеђује вести (преводи, интерпретира, резимира, сажима) у вези са кратким и/или једноставним текстом из познатих области који чита или слуша. 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.2.5.1. Користи речи и изразе који му омогућавају успешну комуникацију у предвидивим/свакодневним ситуацијама, актуелним догађајима и сл.	– пише белешке, једноставне поруке и лична писма да би тражио или пренео релевантне информације користећи стандардне формуле писаног изражавања; – попуњава формуларе, упитнике и различите обрасце у личном и образовном домену. – препознаје и разуме, у оквиру свог интересовања, знања и искуства, правила понашања, свакодневне навике, сличности и разлике у култури своје земље и земаља чији језик учи; – препознаје и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи; – препознаје различите стилове комуникације и најфреквентнија пратећа паравербална и невербална средстава (степен формалности, љубазности, као и паравербална средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.); – користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, друштвене мреже); – користи савремене видове комуникације у откривању културе земаља чији језик учи;	– ИКТ; СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА – интеркултурност – правила понашања; – стереотипи; – стилови у комуникацији на страном језику; – ИКТ; МЕДИЈАЦИЈА – преношење поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи; – стратегије преношења поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи;	

Стандарди	Исходи	Теме/области/ садржаји	Методика рада
2.СТ.2.5.2. Правилно разуме и користи већи број сложенијих језичких структура. 2.СТ.2.5.3. Има сасвим разумљив изговор. 2.СТ.2.5.4. Пише прегледан и разумљив текст у коме су правопис, интерпункција и организација углавном добри. 2.СТ.2.5.5. Препознаје формални и неформални регистар; познаје правила понашања и разлике у култури, обичајима и веровањима своје земље и земље чији језик учи. Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на напредном нивоу у свакој области. 1. Област језичке вештине – СЛУШАЊЕ 2.СТ.3.1.1. Разуме појединости значајне за разговор или расправу са сложеном аргументацијом у којој се износе лични ставови једног или више саговорника, у приватном, образовном, јавном и професионалном контексту. 2.СТ.3.1.2. Разуме презентацију или предавање са сложеном аргументацијом уз помоћ пропратног материјала. 2.СТ.3.1.3. Разуме аутентични аудио и видео запис у коме се износе ставови на теме из друштвеног или професионалног живота. 2. Област језичке вештине – ЧИТАЊЕ 2.СТ.3.2.1. Препознаје тему и схвата садржај разноврсних текстова, примењујући одговарајуће технике/врсте читања. 2.СТ.3.2.2. Из различитих писаних извора, уз одговарајућу технику читања, долази до потребних информација из области личног интересовања. 2.СТ.3.2.3. Разуме формалну кореспонденцију у вези са струком или личним интересовањима. 2.СТ.3.2.4. Разуме општи смисао и појединости у стручним текстовима на основу сопственог предзнања (нпр. специјализовани чланци, приручници, сложена упутства). 2.СТ.3.2.5. Разуме садржај извештаја и/или чланка о конкретним или апстрактним темама у коме аутор износи нарочите ставове и гледишта. 2.СТ.3.2.6. Разуме одломке оригиналних књижевних дела и текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине – ГОВОР 2.СТ.3.3.1. Активно учествује у формалним и неформалним разговорима/дискусијама о општим и стручним темама, с једним или више саговорника. 2.СТ.3.3.2. Размењује ставове и мишљења уз изношење детаљних објашњења, аргумената и коментара. 2.СТ.3.3.3. Методично и јасно излаже о разноврсним темама; објашњава своје становиште износећи предности и недостатке различитих тачака гледишта и одговара	преноси суштину поруке са матерњег на страни језик / са страног на матерњи, додајући, по потреби објашњења и обавештења, писмено и усмено; – резимира садржај краћег текста, аудио или визуелног записа и краће интеракције; – преноси садржај писаног или усменог текста, прилагођавајући га саговорнику; – користи одговарајуће компензационе стратегије ради превазилажења тешкоћа које се јављају, на пример: преводи или преноси садржај уз употребу описа, парафраза и сл.; – преводи на матерњи језик садржај краћег текста о познатим темама.		

Стандарди	Исходи	Теме/области/ садржаји	Методика рада
на питања слушаца. 2.СТ.3.3.4. Извештава о информацијама из нпр. новинског чланка, документарног програма, дискусија, излагања и вести (препричава, резимира, преводи). 2.СТ.3.3.5. Упореджује ставове и монолошки изражава мишљење у вези са културом, традицијом и обичајима свог и других народа. 4. Област језичке вештине – ПИСАЊЕ 2.СТ.3.4.1. Пише неформална писма у којима изражава властиту емотивну реакцију, наглашавајући детаље неког догађаја или искуства и коментаришући туђе ставове. 2.СТ.3.4.2. Пише пословна и друга формална писма различитог садржаја за личне потребе и потребе струке. 2.СТ.3.4.3. Пише дескриптивни или наративни текст о стварним или измишљеним догађајима. 2.СТ.3.4.4. Пише есеје, користећи информације из различитих извора и нуди аргументована решења у вези с одређеним питањима; јасно и детаљно исказује став, осећање, мишљење или реакцију. 2.СТ.3.4.5. Пише извештај/преводи садржаје и информације из дужих и сложенијих текстова из различитих области које чита или слуша (нпр. препричава, описује, систематизује и сл.). 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.3.5.1. Разуме и користи разноврстан Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на основном нивоу у свакој области. Област језичке вештине – СЛУШАЊЕ 2.СТ.1.1.1. Разуме краће поруке, обавештења и упутства која се саопштавају разговарно и полако. 2.СТ.1.1.2. Схвата смисао краће спонтане интеракције између двоје или више са/говорника у личном, образовном и јавном контексту. 2.СТ.1.1.3. Схвата општи смисао информације или краћих монолошких излагања у образовном и јавном контексту. 2.СТ.1.1.4. Схвата смисао прилагођеног аудио и видео записа у вези с темама из свакодневног живота (стандардни говор, разговарни изговор и спор ритам излагања). 2. Област језичке вештине – ЧИТАЊЕ 2.СТ.1.2.1. Разуме општи смисао једноставних краћих текстова у вези с блиским темама, у којима преовлађују фреквентне речи и интернационализми. 2.СТ.1.2.2. Проналази потребне информације у једноставним текстовима (нпр. огласи, брошуре, обавештења, кратке новинске вести). 2.СТ.1.2.3. Разуме једноставне личне поруке и писма.			

Стандарди	Исходи	Теме/области/ садржаји	Методика рада
2.СТ.1.2.4. Уочава потребне детаље у текстовима из свакодневног живота (натписи на јавним местима, упутства о руковању, етикете на производима, јеловник и сл.). 2.СТ.1.2.5. Разуме кратке адаптиране одломке књижевних дела, и друге поједностављене текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине – ГОВОР 2.СТ.1.3.1. Уме да оствари друштвени контакт (нпр. поздрављање, представљање, захваљивање). 2.СТ.1.3.2. Изражава слагање/неслагање, предлаже, прихвата или упућује понуду или позив. 2.СТ.1.3.3. Тражи и даје једноставне информације, у приватном, јавном и образовном контексту. 2.СТ.1.3.4. Описује блиско окружење (особе, предмете, места, активности, догађаје). 2.СТ.1.3.5. Излаже већ припремљену кратку презентацију о блиским темама. 2.СТ.1.3.6. Преноси или интерпретира кратке поруке, изјаве, упутства или питања. 2.СТ.1.3.7. Излаже једноставне, блиске садржаје у вези са културом и традицијом свог и других народа. 4. Област језичке вештине – ПИСАЊЕ 2.СТ.1.4.1. Пише кратке белешке и једноставне поруке (нпр. изражава захвалност, извињење, упозорење). 2.СТ.1.4.2. Пише приватно писмо о аспектима из свакодневног живота (нпр. описује људе, догађаје, места, осећања). 2.СТ.1.4.3. Попуњава образац/упитник, наводећи личне податке, образовање, интересовања и сл. 2.СТ.1.4.4. Пише једноставне текстове према моделу, уз помоћ илустрација, табела, слика, графикана, детаљних упутстава. 2.СТ.1.4.5. Преводи или интерпретира информације из једноставних порука, бележака или образаца. 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.1.5.1. Користи задовољавајући број фреквентних речи и израза које му омогућавају изражавање основних комуникативних функција у свакодневним ситуацијама. 2.СТ.1.5.2. Саставља кратке, разумљиве реченице користећи једноставне језичке структуре. 2.СТ.1.5.3. Има углавном јасан и разумљив изговор. 2.СТ.1.5.4. Пише с одговарајућом ортографском тачношћу уобичајене речи које користи у говору.			

Стандарди	Исходи	Теме/области/ садржаји	Методика рада
2.СТ.1.5.5. Примењује основну правописну норму. 2.СТ.1.5.6. Користи неутралан језички регистар. Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на средњем нивоу у свакој области. 1. Област језичке вештине – СЛУШАЊЕ 2.СТ.2.1.1. Разуме суштину и битне појединости порука, упутстава и обавештења о темама из свакодневног живота и делатности. 2.СТ.2.1.2. Разуме суштину и битне појединости разговора или расправе између двоје или више са/говорника у приватном, образовном и јавном контексту. 2.СТ.2.1.3. Разуме суштину и битне појединости монолошког излагања у образовном и јавном контексту уколико је излагање јасно и добро структурирано. 2.СТ.2.1.4. Разуме суштину аутентичног тонског записа (аудио и видео запис) о познатим темама, представљених јасно и стандардним језиком. 2. Област језичке вештине – ЧИТАЊЕ 2.СТ.2.2.1. Разуме општи смисао и релевантне информације у текстовима о блиским темама из образовног и јавног контекста. 2.СТ.2.2.2. Открива значење непознатих речи на основу контекста који му је близак. 2.СТ.2.2.3. Разуме описе догађаја, осећања и жеља у личној преписци. 2.СТ.2.2.4. Проналази потребне информације у уобичајеним писаним документима (нпр. пословна преписка, проспекти, формулари). 2.СТ.2.2.5. Проналази специфичне појединости у дужем тексту са претежно сложеним структурама, у коме се износе мишљења, аргументи и критике (нпр. новински чланци и стручни текстови). 2.СТ.2.2.6. Разуме адаптиране књижевне текстове и прилагођене текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине – ГОВОР 2.СТ.2.3.1. Започиње, води и завршава једноставан разговор и укључује се у дискусију на теме како од личног интереса, тако и оне о свакодневном животу. 2.СТ.2.3.2. Износи лични став, уверења, очекивања, искуства, планове као и коментаре о мишљењима других учесника у разговору. 2.СТ.2.3.3. Размењује, проверава, потврђује информације о познатим темама у формалним ситуацијама (нпр. у установама и на јавним местима). 2.СТ.2.3.4. Описује или препричава стварне или измишљене догађаје, осећања, искуства. 2.СТ.2.3.5. Излаже већ припремљену презентацију о темама из свог окружења или струке.			

Стандарди	Исходи	Теме/области/ садржаји	Методика рада
2.СТ.2.3.6. Извештава о догађају, разговору или садржају нпр. књиге, филма и сл. 2.СТ.2.3.7. Излаже садржаје и износи своје мишљење у вези са културом, традицијом и обичајима свог и других народа. 4. Област језичке вештине – ПИСАЊЕ 2.СТ.2.4.1. Пише белешке или одговара на поруке, истичући битне детаље. 2.СТ.2.4.2. У приватној преписци, тражи или преноси информације, износи лични став и аргументе. 2.СТ.2.4.3. Пише, према упутству, дескриптивне и наративне текстове о разноврсним темама из области личних интересовања и искустава. 2.СТ.2.4.4. Пише кратке, једноставне есеје о различитим темама из личног искуства, приватног, образовног и јавног контекста. 2.СТ.2.4.5. Пише извештај или прослеђује вести (преводи, интерпретира, резимира, сажима) у вези са кратким и/или једноставним текстом из познатих области који чита или слуша. 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.2.5.1. Користи речи и изразе који му омогућавају успешну комуникацију у предвидивим/свакодневним ситуацијама, актуелним догађајима и сл. 2.СТ.2.5.2. Правилно разуме и користи већи број сложенијих језичких структура. 2.СТ.2.5.3. Има сасвим разумљив изговор. 2.СТ.2.5.4. Пише прегледан и разумљив текст у коме су правопис, интерпункција и организација углавном добри. 2.СТ.2.5.5. Препознаје формални и неформални регистар; познаје правила понашања и разлике у култури, обичајима и веровањима своје земље и земље чији језик учи. Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на напредном нивоу у свакој области. 1. Област језичке вештине – СЛУШАЊЕ 2.СТ.3.1.1. Разуме појединости значајне за разговор или расправу са сложеном аргументацијом у којој се изnose лични ставови једног или више са/говорника, у приватном, образовном, јавном и професионалном контексту. 2.СТ.3.1.2. Разуме презентацију или предавање са сложеном аргументацијом уз помоћ пропратног материјала. 2.СТ.3.1.3. Разуме аутентични аудио и видео запис у коме се изnose ставови на теме из друштвеног или професионалног живота. 2. Област језичке вештине – ЧИТАЊЕ 2.СТ.3.2.1. Препознаје тему и схвата садржај разноврсних текстова, примењујући одговарајуће технике/врсте читања.			

Стандарди	Исходи	Теме/области/ садржаји	Методика рада
2.СТ.3.2.2. Из различитих писаних извора, уз одговарајућу технику читања, долази до потребних информација из области личног интересовања. 2.СТ.3.2.3. Разуме формалну кореспонденцију у вези са струком или личним интересовањима. 2.СТ.3.2.4. Разуме општи смисао и појединости у стручним текстовима на основу сопственог предзнања (нпр. специјализовани чланци, приручници, сложена упутства). 2.СТ.3.2.5. Разуме садржај извештаја и/или чланка о конкретним или апстрактним темама у коме аутор износи нарочите ставове и гледишта. 2.СТ.3.2.6. Разуме одломке оригиналних књижевних дела и текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине – ГОВОР 2.СТ.3.3.1. Активно учествује у формалним и неформалним разговорима/дискусијама о општим и стручним темама, с једним или више саговорника. 2.СТ.3.3.2. Размењује ставове и мишљења уз изношење детаљних објашњења, аргумената и коментара. 2.СТ.3.3.3. Методично и јасно излаже о разноврсним темама; објашњава своје становиште износећи предности и недостатке различитих тачака гледишта и одговара на питања слушалаца. 2.СТ.3.3.4. Извештава о информацијама из нпр. новинског чланка, документарног програма, дискусија, излагања и вести (препричава, резимира, преводи). 2.СТ.3.3.5. Упореджује ставове и монолошки изражава мишљење у вези са културом, традицијом и обичајима свог и других народа. 4. Област језичке вештине – ПИСАЊЕ 2.СТ.3.4.1. Пише неформална писма у којима изражава властиту емотивну реакцију, наглашавајући детаље неког догађаја или искуства и коментаришући туђе ставове. 2.СТ.3.4.2. Пише пословна и друга формална писма различитог садржаја за личне потребе и потребе струке. 2.СТ.3.4.3. Пише дескриптивни или наративни текст о стварним или измишљеним догађајима. 2.СТ.3.4.4. Пише есеје, користећи информације из различитих извора и нуди аргументована решења у вези с одређеним питањима; јасно и детаљно исказује став, осећање, мишљење или реакцију. 2.СТ.3.4.5. Пише извештај/преводи садржаје и информације из дужих и сложенијих текстова из различитих области које чита или слуша (нпр. препричава, описује, систематизује и сл.). 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.3.5.1. Разуме и користи разноврстан репертоар речи, израза и идиома, који му			

Стандарди	Исходи	Теме/области/ садржаји	Методика рада
омогућавају да се изражава јасно, течно, прецизно и детаљно. 2.СТ.3.5.2. Разуме целокупни репертоар граматичких структура и активно користи све уобичајене граматичке структуре. 2.СТ.3.5.3. Има јасан и природан изговор и интонацију. 2.СТ.3.5.4. Пише јасне, прегледне и разумљиве текстове, доследно примењујући језичка правила, правила организације текста и правописну норму. 2.СТ.3.5.5. Познаје и адекватно користи формални и неформални језички регистар.			

II РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Стандарди	Исходи	Теме/области/ садржаји	Методика рада
Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на основном нивоу у свакој области. Област језичке вештине – СЛУШАЊЕ 2.СТ.1.1.1. Разуме краће поруке, обавештења и упутства која се саопштавају разговетно и полако. 2.СТ.1.1.2. Схвата смисао краће спонтане интеракције између двоје или више са/говорника у личном, образовном и јавном контексту. 2.СТ.1.1.3. Схвата општи смисао информације или краћих монолошких излагања у образовном и јавном контексту. 2.СТ.1.1.4. Схвата смисао прилагођеног аудио и видео записа у вези с темама из свакодневног живота (стандардни говор, разговетни изговор и спор ритам излагања). Област језичке вештине – ЧИТАЊЕ 2.СТ.1.2.1. Разуме општи смисао једноставних краћих текстова у вези с блиским темама, у којима преовлађују фреквентне речи и интернационализми. 2.СТ.1.2.2. Проналази потребне информације у једноставним текстовима (нпр. огласи, брошуре, обавештења, кратке новинске вести). 2.СТ.1.2.3. Разуме једноставне личне поруке и писма. 2.СТ.1.2.4. Уочава потребне детаље у текстовима из свакодневног живота (натписи на јавним местима, упутства о руковању, етикете на производима, јеловник и сл.). 2.СТ.1.2.5. Разуме кратке адаптиране одломке књижевних дела, и друге	– разуме и реагује на одговарајући начин усмене на поруке у вези са активностима у образовном контексту; – разуме основну поруку краћих излагања о познатим темама у којима се користи стандардни језик и разговетан изговор; – разуме информације о релативно познатим и блиским садржајима и једноставна упутства у приватном, јавном и образовном контексту; – разуме општи смисао информативних радијских и телевизијских емисија о блиским темама, у којима се користи стандардни говор и разговетан изговор; – разуме основне елементе радње у краћим видео-записима у којима се обрађују релативно блиске теме, ослањајући се и на визуелне	РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА – разумевање говора; – комуникативна ситуација; – монолошко и дијалошко излагање; – стандардни језик; – изговор; – информативни пролози; – размена информација; – култура и уметност; – ИКТ РАЗУМЕВАЊЕ	Методе рада Вербалне (дијалошка и монолошка) Рад на тексту Демонстративна Лудичке активности

Стандарди	Исходи	Теме/области/ садржаји	Методика рада
поједностављене текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине – ГОВОР 2.СТ.1.3.1. Уме да оствари друштвени контакт (нпр. поздрављање, представљање, захваљивање). 2.СТ.1.3.2. Изражава слагање/неслагање, предлаже, прихвата или упућује понуду или позив. 2.СТ.1.3.3. Тражи и даје једноставне информације, у приватном, јавном и образовном контексту. 2.СТ.1.3.4. Описује блиско окружење (особе, предмете, места, активности, догађаје). 2.СТ.1.3.5. Излаже већ припремљену кратку презентацију о блиским темама. 2.СТ.1.3.6. Преноси или интерпретира кратке поруке, изјаве, упутства или питања. 2.СТ.1.3.7. Излаже једноставне, блиске садржаје у вези са културом и традицијом свог и других народа. 4. Област језичке вештине – ПИСАЊЕ 2.СТ.1.4.1. Пише кратке белешке и једноставне поруке (нпр. изражава захвалност, извињење, упозорење). 2.СТ.1.4.2. Пише приватно писмо о аспектима из свакодневног живота (нпр. описује људе, догађаје, места, осећања). 2.СТ.1.4.3. Попуњава образац/упитник, наводећи личне податке, образовање, интересовања и сл. 2.СТ.1.4.4. Пише једноставне текстове према моделу, уз помоћ илустрација, табела, слика, графика, детаљних упутстава. 2.СТ.1.4.5. Преводи или интерпретира информације из једноставних порука, бележака или образаца. 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.1.5.1. Користи задовољавајући број фреквентних речи и израза које му омогућавају изражавање основних комуникативних функција у свакодневним ситуацијама. 2.СТ.1.5.2. Саставља кратке, разумљиве реченице користећи једноставне језичке структуре. 2.СТ.1.5.3. Има углавном јасан и разумљив изговор. 2.СТ.1.5.4. Пише с одговарајућом ортографском тачношћу уобичајене речи које користи у говору.	елементе; – разуме суштину исказа (са)говорника који разговарају о блиским темама, уз евентуална понављања и појашњавања; – изводи закључке после слушања непознатог текста у вези са врстом текста, бројем саговорника, њиховим међусобним односима и намерама, као и у вези са општим садржајем; – ослањајући се на општа знања, искуства и контекст поруке, увиђа значење њених непознатих елемената; – памти и контекстуализује битне елементе поруке; – разликује најчесталије врсте текстова, познајући њихове основне карактеристике, сврху и улогу; – разуме краће текстове о конкретним темама из свакодневног живота, као и језички прилагођене и адаптиране текстове утемељене на чињеницама, везане за домене општих интересовања; – разуме осећања, жеље, потребе исказане у краћим текстовима; – разуме једноставна упутства и саветодавне текстове, обавештења и упозорења на јавним местима; – разуме краће литерарне форме у којима доминира конкретна, фреквентна и позната лексика (конкретна поезија, кратке приче, анегдоте, скечеви, стрипови); – проналази, издваја и разуме у	ПРОЧИТАНОГ ТЕКСТА – разумевање прочитаног текста; – врсте текстова – издвајање поруке и суштинских информација; – препознавање основне аргументације; не познате речи; – ИКТ УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – усмено изражавање; – неформални разговор; – формална дискусија; – функционална сарадња; – интервјуисање; – интонација; дијалог; ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ	

Стандарди	Исходи	Теме/области/ садржаји	Методика рада
2.СТ.1.5.5. Примењује основну правописну норму. 2.СТ.1.5.6. Користи неутралан језички регистар. Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на средњем нивоу у свакој области. 1. Област језичке вештине – СЛУШАЊЕ 2.СТ.2.1.1. Разуме суштину и битне појединости порука, упутстава и обавештења о темама из свакодневног живота и делатности. 2.СТ.2.1.2. Разуме суштину и битне појединости разговора или расправе између двоје или више са/говорника у приватном, образовном и јавном контексту. 2.СТ.2.1.3. Разуме суштину и битне појединости монолошког излагања у образовном и јавном контексту уколико је излагање јасно и добро структурирано. 2.СТ.2.1.4. Разуме суштину аутентичног тонског записа (аудио и видео запис) о познатим темама, представљених јасно и стандардним језиком. 2. Област језичке вештине – ЧИТАЊЕ 2.СТ.2.2.1. Разуме општи смисао и релевантне информације у текстовима о блиским темама из образовног и јавног контекста. 2.СТ.2.2.2. Открива значење непознатих речи на основу контекста који му је близак. 2.СТ.2.2.3. Разуме описе догађаја, осећања и жеља у личној преписци. 2.СТ.2.2.4. Проналази потребне информације у уобичајеним писаним документима (нпр. пословна преписка, проспекти, формулари). 2.СТ.2.2.5. Проналази специфичне појединости у дужем тексту са претежно сложеним структурама, у коме се износе мишљења, аргументи и критике (нпр. новински чланци и стручни текстови). 2.СТ.2.2.6. Разуме адаптиране књижевне текстове и прилагођене текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине – ГОВОР 2.СТ.2.3.1. Започиње, води и завршава једноставан разговор и укључује се у дискусију на теме како од личног интереса, тако и оне о свакодневном животу. 2.СТ.2.3.2. Износи лични став, уверења, очекивања, искуства, планове као и коментаре о мишљењима других учесника у разговору. 2.СТ.2.3.3. Размењује, проверава, потврђује информације о познатим	информативном тексту о познатој теми основну поруку и суштинске информације; – идентификује и разуме релевантне информације у мејловима, проспектима, новинским вестима, репортажама, огласима, реду вожње, блоговима; – препознаје основну аргументацију у једноставнијим текстовима (нпр. новинским чланцима или писмима читалаца, као и другим врстама коментара); – наслућује значење непознатих речи на основу контекста; учествује у краћим дијалозима, размењује информације и мишљење са саговорником о блиским темама и интересовањима; – користи циљни језик као језик комуникације у образовном контексту, прилагођавајући свој говор комуникативној ситуацији, у временском трајању од два до три минута; – описује себе и своје окружење, догађаје у садашњости, прошлости и будућности у свом окружењу и изван њега; – на једноставан начин/укратко изражава своје утиске и осећања и образлаже мишљење иучествује у краћим дијалозима, размењује информације и мишљење са саговорником о блиским темама и интересовањима;	– писмено изражавање – врсте текста; – описивање; – стандардне формуле писаног изражавања; – лексика и комуникативне функције; – ИКТ; СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА – интеркултурност; – правила понашања; – стереотипи; – стилови у комуникацији на страном језику; – ИКТ; МЕДИЈАЦИЈА – преношење поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи; стратегије преношења поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи;	

Стандарди	Исходи	Теме/области/ садржаји	Методика рада
темама у формалним ситуацијама (нпр. у установама и на јавним местима). 2.СТ.2.3.4. Описује или препричава стварне или измишљене догађаје, осећања, искуства. 2.СТ.2.3.5. Излаже већ припремљену презентацију о темама из свог окружења или струке. 2.СТ.2.3.6. Извештава о догађају, разговору или садржају нпр. књиге, филма и сл. 2.СТ.2.3.7. Излаже садржаје и износи своје мишљење у вези са културом, традицијом и обичајима свог и других народа. 4. Област језичке вештине – ПИСАЊЕ 2.СТ.2.4.1. Пише белешке или одговара на поруке, истичући битне детаље. 2.СТ.2.4.2. У приватној преписци, тражи или преноси информације, износи лични став и аргументе. 2.СТ.2.4.3. Пише, према упутству, дескриптивне и наративне текстове о разноврсним темама из области личних интересовања и искустава. 2.СТ.2.4.4. Пише кратке, једноставне есеје о различитим темама из личног искуства, приватног, образовног и јавног контекста. 2.СТ.2.4.5. Пише извештај или прослеђује вести (преводи, интерпретира, резимира, сажима) у вези са кратким и/или једноставним текстом из познатих области који чита или слуша. 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.2.5.1. Користи речи и изразе који му омогућавају успешну комуникацију у предвидивим/свакодневним ситуацијама, актуелним догађајима и сл. 2.СТ.2.5.2. Правилно разуме и користи већи број сложенијих језичких структура. 2.СТ.2.5.3. Има сасвим разумљив изговор. 2.СТ.2.5.4. Пише прегледан и разумљив текст у коме су правопис, интерпункција и организација углавном добри. 2.СТ.2.5.5. Препознаје формални и неформални регистар; познаје правила понашања и разлике у култури, обичајима и веровањима своје земље и земље чији језик учи. Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на напредном нивоу у свакој области.	– користи циљни језик као језик комуникације у образовном контексту, прилагођавајући свој говор комуникативној ситуацији, у временском трајању од два до три минута; – описује себе и своје окружење, догађаје у садашњости, прошлости и будућности у свом окружењу и изван њега; – на једноставан начин/укратко изражава своје утиске и осећања и образлаже мишљење и ставове у вези са блиским темама; – описује догађаје и саопштава садржај неке књиге или филма, износећи своје утиске и мишљења; – укратко препричава краћи текст или видео-запис; – излаже унапред припремљену краћу презентацију на одређену тему (из домена личног интересовања); – указује на значај одређених исказа и делова исказа пригодном гестикулацијом и мимиком или наглашавањем и интонацијом; – пише на разложен и једноставан начин о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања; – описује особе и догађаје поштујући правила кохерентности (обима 80 100 речи); – описује утиске, мишљења и осећања (обима 70 90 речи); – пише белешке, поруке и лична писма/мејлове да би тражио или		

Стандарди	Исходи	Теме/области/ садржаји	Методика рада
1. Област језичке вештине – СЛУШАЊЕ 2.СТ.3.1.1. Разуме појединости значајне за разговор или расправу са сложеном аргументацијом у којој се износе лични ставови једног или више са/говорника, у приватном, образовном, јавном и професионалном контексту. 2.СТ.3.1.2. Разуме презентацију или предавање са сложеном аргументацијом уз помоћ пропратног материјала. 2.СТ.3.1.3. Разуме аутентични аудио и видео запис у коме се износе ставови на теме из друштвеног или професионалног живота. 2. Област језичке вештине – ЧИТАЊЕ 2.СТ.3.2.1. Препознаје тему и схвата садржај разноврсних текстова, примењујући одговарајуће технике/врсте читања. 2.СТ.3.2.2. Из различитих писаних извора, уз одговарајућу технику читања, долази до потребних информација из области личног интересовања. 2.СТ.3.2.3. Разуме формалну кореспонденцију у вези са струком или личним интересовањима. 2.СТ.3.2.4. Разуме општи смисао и појединости у стручним текстовима на основу сопственог предзнања (нпр. специјализовани чланци, приручници, сложена упутства). 2.СТ.3.2.5. Разуме садржај извештаја и/или чланка о конкретним или апстрактним темама у коме аутор износи нарочите ставове и гледишта. 2.СТ.3.2.6. Разуме одломке оригиналних књижевних дела и текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине – ГОВОР 2.СТ.3.3.1. Активно учествује у формалним и неформалним разговорима/дискусијама о општим и стручним темама, с једним или више саговорника. 2.СТ.3.3.2. Размењује ставове и мишљења уз изношење детаљних објашњења, аргумената и коментара. 2.СТ.3.3.3. Методично и јасно излаже о разноврсним темама; објашњава своје становиште износећи предности и недостатке различитих тачака гледишта и одговара на питања слушаца. 2.СТ.3.3.4. Извештава о информацијама из нпр. новинског чланка, документарног програма, дискусија, излагања и вести (препричава,	пренео релевантне информације; – једноставним језичким средствима резимира прочитани/преслушани текст о блиским темама и износи сопствено мишљење о њему; – попуњава формуларе, упитнике и различите обрасце у личном и образовном домену; – пише краћа формална писма (писма читалаца, пријаве за праксе, стипендије или омладинске послове); – пише електронске поруке, СМС поруке, учествује у дискусијама на блогу.слика, графикона, детаљних упутстава; – препознаје и разуме, у оквиру свог интересовања, знања и искуства, правила понашања, свакодневне навике, сличности и разлике у култури своје земље и земаља чији језик учи; – препознаје и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи; – препознаје и адекватно користи најфреквентније стилове и регистре у вези са елементима страног језика који учи, али и из осталих области школских знања и животних искустава; – препознаје различите стилове комуникације и најфреквентнија пратећа паравербална и невербална средстава (степен формалности, љубазности, као и паравербална		

Стандарди	Исходи	Теме/области/ садржаји	Методика рада
резимира, преводи). 2.СТ.3.3.5. Упореджује ставове и монолошки изражава мишљење у вези са културом, традицијом и обичајима свог и других народа. 4. Област језичке вештине – ПИСАЊЕ 2.СТ.3.4.1. Пише неформална писма у којима изражава властиту емотивну реакцију, наглашавајући детаље неког догађаја или искуства и коментаришући туђе ставове. 2.СТ.3.4.2. Пише пословна и друга формална писма различитог садржаја за личне потребе и потребе струке. 2.СТ.3.4.3. Пише дескриптивни или наративни текст о стварним или измишљеним догађајима. 2.СТ.3.4.4. Пише есеје, користећи информације из различитих извора и нуди аргументована решења у вези с одређеним питањима; јасно и детаљно исказује став, осећање, мишљење или реакцију. 2.СТ.3.4.5. Пише извештај/преводи садржаје и информације из дужих и сложенијих текстова из различитих области које чита или слуша (нпр. препричава, описује, систематизује и сл.). 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.3.5.1. Разуме и користи разноврстан репертоар речи, израза и идиома, који му омогућавају да се изражава јасно, течно, прецизно и детаљно. 2.СТ.3.5.2. Разуме целокупни репертоар граматичких структура и активно користи све уобичајене граматичке структуре. 2.СТ.3.5.3. Има јасан и природан изговор и интонацију. 2.СТ.3.5.4. Пише јасне, прегледне и разумљиве текстове, доследно примењујући језичка правила, правила организације текста и правописну норму. 2.СТ.3.5.5. Познаје и адекватно користи формални и неформални језички регистар.	средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.); – користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, друштвене мреже); – користи савремене видове комуникације у откривању културе земаља чији језик учипреноси суштину поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи, додајући, по потреби, објашњења и обавештења, писмено и усмено; – резимира садржај краћег текста, аудио или визуелног записа и краће интеракције; – преноси садржај писаног или усменог текста, прилагођавајући га саговорнику; – користи одговарајуће компензационе стратегије ради превазилажења тешкоћа које се јављају, на пример: преводи или преноси садржај уз употребу описа, парафраза и сл.		

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Стандарди	Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на основном нивоу у свакој области. Област језичке вештине – СЛУШАЊЕ 2.СТ.1.1.1. Разуме краће поруке, обавештења и упутства која се саопштавају разговетно и полако. 2.СТ.1.1.2. Схвата смисао краће спонтане интеракције између двоје или више са/говорника у личном, образовном и јавном контексту. 2.СТ.1.1.3. Схвата општи смисао информације или краћих монолошких излагања у образовном и јавном контексту. 2.СТ.1.1.4. Схвата смисао прилагођеног аудио и видео записа у вези с темама из свакодневног живота (стандардни говор, разговетни изговор и спор ритам излагања). 2. Област језичке вештине – ЧИТАЊЕ 2.СТ.1.2.1. Разуме општи смисао једноставних краћих текстова у вези с блиским темама, у којима преовлађују фреквентне речи и интернационализми. 2.СТ.1.2.2. Проналази потребне информације у једноставним текстовима (нпр. огласи, брошуре, обавештења, кратке новинске вести). 2.СТ.1.2.3. Разуме једноставне личне поруке и писма. 2.СТ.1.2.4. Уочава потребне детаље у текстовима из свакодневног живота (натписи на јавним местима, упутства о руковању, етикете на производима, јеловник и сл.). 2.СТ.1.2.5. Разуме кратке адаптиране одломке књижевних дела, и друге поједностављене текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине – ГОВОР 2.СТ.1.3.1. Уме да оствари друштвени контакт (нпр. поздрављање, представљање, захваљивање). 2.СТ.1.3.2. Изражава слагање/неслагање, предлаже, прихвата или упућује понуду или позив. 2.СТ.1.3.3. Тражи и даје једноставне информације, у приватном, јавном и образовном контексту. 2.СТ.1.3.4. Описује блиско окружење (особе, предмете, места, активности, догађаје).	– разуме и извршава упутства и налоге за различите активности у образовном контексту и у свакодневним (приватним и јавним) комуникативним ситуацијама; – разуме општи садржај и најважније појединости краћих монолошких и дијалошких излагања о познатим и узрасно примереним темама, у којима се користи стандардни језик и разговетан изговор уз одговарајући број понављања или успоренији темпо говора; – разуме општи смисао информативних прилога (на интернету, радију, телевизији) о познатим или блиским темама, у којима се користи стандардни говор и разговетан изговор уз одговарајући број понављања; – разуме основне елементе садржаја (актере и њихове међусобне односе, околности радње, заплет и епилог...) у краћим медијски подржаним аудио и аудио-визуелним формама (исечци аудио-књига дијалошког карактера, радио-драма и других радијских снимака, краћих филмова и серија; видео спотови, прилози са јутјуба итд), у којима се обрађују блиске, познате и узрасно примерене теме; – разуме суштину размене информација саговорника који разговарају о блиским и познатим темама, уз евентуална понављања и појашњавања;	РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА – разумевање говора; – комуникативна ситуација; – монолошко и дијалошко излагање; – стандардни језик; – изговор; – информативни прилози; – размена информација; – култура и уметност; – ИКТ РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ТЕКСТА – разумевање прочитаног текста; – врсте текстова – издвајање поруке и суштинских информација; – препознавање	Методике рада Вербалне (дијалошка и монолошка) Рад на тексту Демонстративна Лудичке активности

Стандарди	Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
2.СТ.1.3.5. Излаже већ припремљену кратку презентацију о блиским темама. 2.СТ.1.3.6. Преноси или интерпретира кратке поруке, изјаве, упутства или питања. 2.СТ.1.3.7. Излаже једноставне, блиске садржаје у вези са културом и традицијом свог и других народа. 4. Област језичке вештине – ПИСАЊЕ 2.СТ.1.4.1. Пише кратке белешке и једноставне поруке (нпр. изражава захвалност, извињење, упозорење). 2.СТ.1.4.2. Пише приватно писмо о аспектима из свакодневног живота (нпр. описује људе, догађаје, места, осећања). 2.СТ.1.4.3. Попуњава образац/упитник, наводећи личне податке, образовање, интересовања и сл. 2.СТ.1.4.4. Пише једноставне текстове према моделу, уз помоћ илустрација, табела, слика, графикона, детаљних упутстава. 2.СТ.1.4.5. Преводи или интерпретира информације из једноставних порука, бележака или образаца. 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.1.5.1. Користи задовољавајући број фреквентних речи и израза које му омогућавају изражавање основних комуникативних функција у свакодневним ситуацијама. 2.СТ.1.5.2. Саставља кратке, разумљиве реченице користећи једноставне језичке структуре. 2.СТ.1.5.3. Има углавном јасан и разумљив изговор. 2.СТ.1.5.4. Пише с одговарајућом ортографском тачношћу уобичајене речи које користи у говору. 2.СТ.1.5.5. Примењује основну правописну норму. 2.СТ.1.5.6. Користи неутралан језички регистар. Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на средњем нивоу у свакој области. 1. Област језичке вештине – СЛУШАЊЕ 2.СТ.2.1.1. Разуме суштину и битне појединости порука, упутстава и обавештења о темама из свакодневног живота и делатности. 2.СТ.2.1.2. Разуме суштину и битне појединости разговора или расправе између двоје или више саговорника у приватном, образовном и јавном контексту.	– разуме основне (суштинске) аргументе, жеље, потребе и мишљења саговорника, уколико су изнета једноставним језичким средствима, умереним темпом говора и уз евентуалну невербалну, паравербалну или визуелну подршку; – разуме најопштији садржај излагања у којима се на узрасно примерен начин тематизују опште друштвена питања; – разуме општи смисао и одређене препознатљиве појединости текстова класичне и савремене музике различитих жанрова; – примењује стратегије читања које омогућавају откривање значења непознатих речи; – разуме општи садржај и најважније појединости дужих текстова у вези с темама везаним за лична интересовања; – разуме општи садржај и најважније појединости аутентичних, адаптираних и неаутентичних дужих текстова у вези с блиским темама; – разуме општи садржај и најважније појединости текстова о мање познатим темама, које спадају у шири спектар интересовања; – разуме општи садржај и најважније појединости дужих текстова о различитим конкретним и делимично апстрактним темама; – разуме текстове који садрже различита упутства; – разуме дуже и сложеније савремене	основне аргументације; не познате речи; – ИКТ ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – писмено изражавање – врсте текста; – описивање; – стандардне формуле писаног изражавања – лексика и комуникативне функције – ИКТ; СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА – интеркултурност – правила понашања; – стереотипи; – стилови у комуникацији на страном језику;	

Стандарди	Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
2.СТ.2.1.3. Разуме суштину и битне појединости монолошког излагања у образовном и јавном контексту уколико је излагање јасно и добро структурирано. 2.СТ.2.1.4. Разуме суштину аутентичног тонског записа (аудио и видео запис) о познатим темама, представљених јасно и стандардним језиком. 2. Област језичке вештине – ЧИТАЊЕ 2.СТ.2.2.1. Разуме општи смисао и релевантне информације у текстовима о блиским темама из образовног и јавног контекста. 2.СТ.2.2.2. Открива значење непознатих речи на основу контекста који му је близак. 2.СТ.2.2.3. Разуме описе догађаја, осећања и жеља у личној преписци. 2.СТ.2.2.4. Проналази потребне информације у уобичајеним писаним документима (нпр. пословна преписка, проспекти, формулари). 2.СТ.2.2.5. Проналази специфичне појединости у дужем тексту са претежно сложеним структурама, у коме се износе мишљења, аргументи и критике (нпр. новински чланци и стручни текстови). 2.СТ.2.2.6. Разуме адаптиране књижевне текстове и прилагођене текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине – ГОВОР 2.СТ.2.3.1. Започиње, води и завршава једноставан разговор и укључује се у дискусију на теме како од личног интереса, тако и оне о свакодневном животу. 2.СТ.2.3.2. Износи лични став, уверења, очекивања, искуства, планове као и коментаре о мишљењима других учесника у разговору. 2.СТ.2.3.3. Размењује, проверава, потврђује информације о познатим темама у формалним ситуацијама (нпр. у установама и на јавним местима). 2.СТ.2.3.4. Описује или препричава стварне или измишљене догађаје, осећања, искуства. 2.СТ.2.3.5. Излаже већ припремљену презентацију о темама из свог окружења или струке. 2.СТ.2.3.6. Извештава о догађају, разговору или садржају нпр. књиге, филма и сл. 2.СТ.2.3.7. Излаже садржаје и износи своје мишљење у вези са културом, традицијом и обичајима свог и других народа. 4. Област језичке вештине – ПИСАЊЕ	књижевне текстове различитих жанрова, примерене узрасту; користи самостално циљни језик као језик комуникације; – говори, с лакоћом, о познатим темама и темама које су из домена његовог интересовања на кохерентан начин, примењујући познату лексичку грађу и језичке структуре; – препричава неки догађај или дешавање и износи очекивања у вези са тим; – укратко образлаже и објашњава разлоге догађаја или дешавања; – образлаже своје мишљење и реагује на мишљење других; – излаже пред публиком, на разумљив начин, унапред припремљену презентацију на познате и одабране теме уз помоћ визуалног подстицаја; – током и после презентације разуме питања у вези са темом, одговара на њих и пружа додатна објашњења; – учествује у дијалогу и размењује мишљењења и информације у вези са својим окружењем и свакодневним ситуацијама; – интерпретира тематски прилагођене песме, рецитације и скечеве; – користи интонацију, ритам и висину гласа у складу са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације; пише текст примењујући правила правописа и интерпункције, поштујући основна начела организације текста; – пише текстове о блиским темама из	– ИКТ; МЕДИЈАЦИЈА – преношење поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи – стратегије преношења поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи;	

Стандарди	Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
2.СТ.2.4.1. Пише белешке или одговара на поруке, истичући битне детаље. 2.СТ.2.4.2. У приватној преписци, тражи или преноси информације, износи лични став и аргументе. 2.СТ.2.4.3. Пише, према упутству, дескриптивне и наративне текстове о разноврсним темама из области личних интересовања и искустава. 2.СТ.2.4.4. Пише кратке, једноставне есеје о различитим темама из личног искуства, приватног, образовног и јавног контекста. 2.СТ.2.4.5. Пише извештај или прослеђује вести (преводи, интерпретира, резимира, сажима) у вези са кратким и/или једноставним текстом из познатих области који чита или слуша. 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.2.5.1. Користи речи и изразе који му омогућавају успешну комуникацију у предвидивим/свакодневним ситуацијама, актуелним догађајима и сл. 2.СТ.2.5.2. Правилно разуме и користи већи број сложенијих језичких структура. 2.СТ.2.5.3. Има сасвим разумљив изговор. 2.СТ.2.5.4. Пише прегледан и разумљив текст у коме су правопис, интерпункција и организација углавном добри. 2.СТ.2.5.5. Препознаје формални и неформални регистар; познаје правила понашања и разлике у култури, обичајима и веровањима своје земље и земље чији језик учи. Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на напредном нивоу у свакој области. 1. Област језичке вештине – СЛУШАЊЕ 2.СТ.3.1.1. Разуме појединости значајне за разговор или расправу са сложеном аргументацијом у којој се износе лични ставови једног или више са/говорника, у приватном, образовном, јавном и професионалном контексту. 2.СТ.3.1.2. Разуме презентацију или предавање са сложеном аргументацијом уз помоћ пропратног материјала. 2.СТ.3.1.3. Разуме аутентични аудио и видео запис у коме се износе ставови на теме из друштвеног или професионалног живота. 2. Област језичке вештине – ЧИТАЊЕ 2.СТ.3.2.1. Препознаје тему и схвата садржај разноврсних текстова,	свог окружења и подручја интересовања; – пише краће прегледе/ сажетке књига, филмова, тв емисија и сл. користећи једноставне изразе; – описује утиске, мишљења, осећања, истиче предности и мане неке појаве или поступка; – пише белешке, поруке (имејлове, смс поруке и сл.), детаљне извештаје у којима тражи или преноси релевантне информације; – пише одговоре у којима тражи и преноси релевантне информације и објашњења користећи стандардне формуле писаног изражавања; – пише о властитом искуству, описује своје утиске, планове и очекивања износећи личан став и аргументе; – пише текстове према моделу, тумачи и описује илустрације, табеле, слике, графиконе, истичући релевантне детаље; – пише неформална писма/мејлове/позивнице и сл. користећи се устаљеним изразима за одбијање/прихватање позива, извињења и сл; – познаје основне одлике екосистема и друштвеног система земаља чији језик учи и разуме њихову међусобну условљеност; – објашњава на једноставан начин традиционално схваћене одлике властите културе припадницима страних култура;		

Стандарди	Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
примењујући одговарајуће технике/врсте читања. 2.СТ.3.2.2. Из различитих писаних извора, уз одговарајућу технику читања, долази до потребних информација из области личног интересовања. 2.СТ.3.2.3. Разуме формалну кореспонденцију у вези са струком или личним интересовањима. 2.СТ.3.2.4. Разуме општи смисао и појединости у стручним текстовима на основу сопственог предзнања (нпр. специјализовани чланци, приручници, сложена упутства). 2.СТ.3.2.5. Разуме садржај извештаја и/или чланка о конкретним или апстрактним темама у коме аутор износи нарочите ставове и гледишта. 2.СТ.3.2.6. Разуме одломке оригиналних књижевних дела и текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине – ГОВОР 2.СТ.3.3.1. Активно учествује у формалним и неформалним разговорима/дискусијама о општим и стручним темама, с једним или више саговорника. 2.СТ.3.3.2. Размењује ставове и мишљења уз изношење детаљних објашњења, аргумената и коментара. 2.СТ.3.3.3. Методично и јасно излаже о разноврсним темама; објашњава своје становиште износећи предности и недостатке различитих тачака гледишта и одговара на питања слушаца. 2.СТ.3.3.4. Извештава о информацијама из нпр. новинског чланка, документарног програма, дискусија, излагања и вести (препричава, резимира, преводи). 2.СТ.3.3.5. Упоредује ставове и монолошки изражава мишљење у вези са културом, традицијом и обичајима свог и других народа. 4. Област језичке вештине – ПИСАЊЕ 2.СТ.3.4.1. Пише неформална писма у којима изражава властиту емотивну реакцију, наглашавајући детаље неког догађаја или искуства и коментаришући туђе ставове. 2.СТ.3.4.2. Пише пословна и друга формална писма различитог садржаја за личне потребе и потребе струке. 2.СТ.3.4.3. Пише дескриптивни или наративни текст о стварним или измишљеним догађајима. 2.СТ.3.4.4. Пише есеје, користећи информације из различитих извора и	– објашњава, на једноставан начин, традиционално схваћене одлике култура чији језик учи припадницима властите културе; – познаје основне одлике екосистема и друштвеног система земаља чији језик учи и разуме њихову међусобну условљеност; – објашњава на једноставан начин традиционално схваћене одлике властите културе припадницима страних култура; – објашњава, на једноставан начин, традиционално схваћене одлике култура чији језик учи припадницима властите културе; – увиђа и разуме да поступци учесника у свакодневним комуникативним ситуацијама могу да буду протумачени на различите начине; – увиђа и разуме постојање културног плуралитета у својој земљи и земљама чији језик учи; – реагује адекватно на најчешће облике примереног и непримереног понашања у контексту културе земље/ земаља чији језик учи, примењујући обрасце љубазног понашања; – користи фреквентније регистре у комуникацији на страном језику у складу са степеном формалности комуникативне ситуације; – користи на креативан начин ограничена знања из различитих језика како би успешно остварио комуникативну намеру;		

Стандарди	Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
нуди аргументована решења у вези с одређеним питањима; јасно и детаљно исказује став, осећање, мишљење или реакцију. 2.СТ.3.4.5. Пише извештај/преводи садржаје и информације из дужих и сложенијих текстова из различитих области које чита или слуша (нпр. препричава, описује, систематизује и сл.). 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.3.5.1. Разуме и користи разноврстан репертоар речи, израза и идиома, који му омогућавају да се изражава јасно, течно, прецизно и детаљно. 2.СТ.3.5.2. Разуме целокупни репертоар граматичких структура и активно користи све уобичајене граматичке структуре. 2.СТ.3.5.3. Има јасан и природан изговор и интонацију. 2.СТ.3.5.4. Пише јасне, прегледне и разумљиве текстове, доследно примењујући језичка правила, правила организације текста и правописну норму. 2.СТ.3.5.5. Познаје и адекватно користи формални и неформални језички регистар.	– истражује различите аспекте култура земље/ земаља чији језик учи у оквиру својих интересовања; – користи савремене видове комуникације у откривању културе земље/ земаља чији језик учи; – користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације; – преноси, на структурисан начин, основне информација из више сродних текстова, у писаном и усменом облику; – преноси општи садржај из текстуалних извора у којима се износе различити ставови, у писаном облику; – преноси, у усменом облику, садржај усменог излагања или писаног текста прилагођавајући регистар и стил потребама комуникативне ситуације; – посредује у неформалној усменој интеракцији уз уважавање различитих културних вредности и избегавајући двосмислености и нејасноће.		

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 66 часова годишње)

Стандарди	Исходи	Теме/области/ садржаји	Методика рада
Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на основном нивоу у свакој области. 1. Област језичке вештине - СЛУШАЊЕ 2. СТ.1.1.1. Разуме краће поруке, обавештења и упутства која се саопштавају разговетно и полако. 2. СТ.1.1.2. Схвата смисао краће спонтане интеракције између двоје или више (са)говорника у личном, образовном и јавном контексту. 2. СТ.1.1.3. Схвата општи смисао информације или краћих монолошких излагања у образовном и јавном контексту. 2. СТ.1.1.4. Схвата смисао прилагођеног аудио и видео записа у вези с темама из свакодневног живота (стандардни говор, разговетни изговор и спор ритамизлагања). 2. Област језичке вештине - ЧИТАЊЕ 2.СТ.1.2.1. Разуме општи смисао једноставних краћих текстова у вези саблиским темама, у којима преовлађују фреквентне речи и интернационализми. 2.СТ.1.2.2. Проналази потребне информације у једноставним текстовима (нпр. огласи, брошуре, обавештења, кратке новинске вести). 2.СТ.1.2.3. Разуме једноставне личне поруке и писма. 2.СТ.1.2.4. Уочава потребне детаље у текстовима из свакодневног живота(натписи на јавним местима, упутства о руковању, етикете на производима,јеловник и сл.). 2.СТ.1.2.5. Разуме кратке адаптиране одломке књижевних дела, и друге поједностављене текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине - ГОВОР 2.СТ.1.3.1. Уме да оствари друштвени контакт (нпр. поздрављање, представљање, захваљивање). 2.СТ.1.3.2. Изражава слагање/неслагање, предлаже, прихвата или упућујепонуду или позив. 2.СТ.1.3.3. Тражи и даје једноставне информације, у приватном, јавном иобразовном контексту. 2.СТ.1.3.4. Описује блиско окружење (особе, предмете, места, активности,догађаје).	– разуме и извршава упутства и налоге за различите активности, у приватним и јавним комуникативним ситуацијама, исказане стандарднојезичком артикулацијом, уз минимално ометање позадинским шумовима; – разуме општи садржај и важније појединости монолошких излагања у вези са друштвено релевантним и узрасно примереним темама, уколико се користи стандардни језик; – разуме општи смисао и најважније појединости информативних прилога из различитих медија о познатим, друштвено и узрасно релевантним темама, у којима се користи стандардни говор; – разуме битне елементе садржаја у краћим аудио и аудио-визуелним формама, у којима се обрађују блиске, познате и узрасно примерене теме; – разуме општи садржај и идентификује важније појединости дијалогских форми у којима учествује двоје или више говорника, уколико је реч о размени информација, мишљења и ставова на познате и блиске теме из свакодневног живота, уз употребу стандарднојезичких елемената и споријег ритма; – разуме општи садржај и идентификује важније појединости дијалогских форми у којима учествује двоје или више говорника, уколико је реч о размени	РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА – разумевање говора; – комуникативна ситуација; – монолошко и дијалогско излагање; – стандардни језик; – изговор; – информативни прилози; – размена информација; – култура и уметност; – ИКТ; РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ТЕКСТА – разумевање прочитаног текста; – врсте текстова; – издвајање поруке и суштинских информација;	Методе рада Вербалне (дијалогска и монолошка) Рад на тексту Демонстративна Лудичке активности

Стандарди	Исходи	Теме/области/ садржаји	Методика рада
2.СТ.1.3.5. Излаже већ припремљену кратку презентацију о блиским темама. 2.СТ.1.3.6. Преноси или интерпретира кратке поруке, изјаве, упутства или питања. 2.СТ.1.3.7. Излаже једноставне, блиске садржаје у вези са културом и традицијом свог и других народа. 4. Област језичке вештине - ПИСАЊЕ 2.СТ.1.4.1. Пише кратке белешке и једноставне поруке (нпр. Изражава захвалност, извињење, упозорење). 2.СТ.1.4.2. Пише приватно писмо о аспектима из свакодневног живота (нпр. описује људе, догађаје, места, осећања). 2.СТ.1.4.3. Попуњава образац/упитник, наводећи личне податке, образовање, интересовања и сл. 2.СТ.1.4.4. Пише једноставне текстове према моделу, уз помоћ илустрација, табела, слика, графикона, детаљних упутстава. 2.СТ.1.4.5. Преводи или интерпретира информације из једноставних порука, бележака или образаца. 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.1.5.1. Користи задовољавајући број фреквентних речи и израза које му омогућавају изражавање основних комуникативних функција у свакодневним ситуацијама. 2.СТ.1.5.2. Саставља кратке, разумљиве реченице користећи једноставне језичке структуре. 2.СТ.1.5.3. Има углавном јасан и разумљив изговор. 2.СТ.1.5.4. Пише с одговарајућом ортографском тачношћу уобичајене речикоје користи у говору. 2.СТ.1.5.5. Примењује основну правописну норму. 2.СТ.1.5.6. Користи неутралан језички регистар. Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на средњем нивоу у свакој области. 1. Област језичке вештине - СЛУШАЊЕ 2.СТ.2.1.1. Разуме суштину и битне појединости порука, упутстава и обавештења о темама из свакодневног живота и делатности. 2.СТ.2.1.2. Разуме суштину и битне појединости разговора или расправе између двоје или више (са)говорника у приватном, образовном и јавном контексту. 2.СТ.2.1.3. Разуме суштину и битне појединости монолошког излагања у	информација, мишљења и ставова на познате и блиске теме из свакодневног живота, уз употребу стандарднојезичких елемената и споријег ритма, уз евентуална понављања и појашњења; – разуме садржај и већину тематски повезаних појединости у текстовима савремене музике различитих жанрова, уз поновљена слушања и одговарајућу припрему. – примењује стратегије читања које омогућавају откривање значења непознатих речи; – разуме општи садржај и најважније појединости дужих текстова у вези с темама везаним за лична интересовања; – разуме општи садржај и најважније појединости аутентичних, адаптираних и неаутентичних дужих текстова у вези с блиским темама; – разуме општи садржај и најважније појединости текстова о мање познатим темама, које спадају у шири спектар интересовања; – разуме општи садржај и најважније појединости дужих текстова о различитим конкретним и делимично апстрактним темама; – разуме текстове који садрже различита упутства; разуме дуже и сложеније савремене књижевне текстове различитих жанрова, примерене узрасту – користи самостално циљни језик као језик комуникације;	– препознавање основне аргументације; – непознате речи; – ИКТ; УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – усмено изражавање; – неформални разговор; – формална дискусија; – функционална комуникација; – интервјуисање; – интонација; – дијалог; ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – писмено	

Стандарди	Исходи	Теме/области/ садржаји	Методика рада
образовном и јавном контексту уколико је излагање јасно и добро структурирано. 2.СТ.2.1.4. Разуме суштину аутентичног тонског записа (аудио и видео запис) о познатим темама, представљених јасно и стандардним језиком. 2. Област језичке вештине - ЧИТАЊЕ 2.СТ.2.2.1. Разуме општи смисао и релевантне информације у текстовима о блиским темама из образовног и јавног контекста. 2.СТ.2.2.2. Открива значење непознатих речи на основу контекста који му је близак. 2.СТ.2.2.3. Разуме описе догађаја, осећања и жеља у личној преписци. 2.СТ.2.2.4. Проналази потребне информације у уобичајеним писаним документима (нпр. пословна преписка, проспекти, формулари). 2.СТ.2.2.5. Проналази специфичне појединости у дужем тексту са претежно сложеним структурама, у коме се износе мишљења, аргументи и критике (нпр. новински чланци и стручни текстови). 2.СТ.2.2.6. Разуме адаптиране књижевне текстове и прилагођене текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине - ГОВОР 2.СТ.2.3.1. Започиње, води и завршава једноставан разговор и укључује се у дискусију на теме како од личног интереса, тако и оне о свакодневном животу. 2.СТ.2.3.2. Износи лични став, уверења, очекивања, искуства, планове као и коментаре о мишљењима других учесника у разговору. 2.СТ.2.3.3. Размењује, проверава, потврђује информације о познатим темама у формалним ситуацијама (нпр. у установама и на јавним местима). 2.СТ.2.3.4. Описује или препричава стварне или измишљене догађаје, осећања, искуства. 2.СТ.2.3.5. Излаже већ припремљену презентацију о темама из свог окружења или струке. 2.СТ.2.3.6. Извештава о догађају, разговору или садржају нпр. књиге, филма и сл. 2.СТ.2.3.7. Излаже садржаје и износи своје мишљење у вези са културом, традицијом и обичајима свог и других народа. 4. Област језичке вештине - ПИСАЊЕ 2.СТ.2.4.1. Пише белешке или одговара на поруке, истичући битне	– говори, с лакоћом, о познатим темама и темама које су из домена његовог интересовања на кохерентан начин, примењујући познату лексичку грађу и језичке структуре; – препричава неки догађај или дешавање и износи очекивања у вези са тим; – укратко образлаже и објашњава разлоге догађаја или дешавања; – образлаже своје мишљење и реагује на мишљење других; – излаже пред публиком, на разумљив начин, унапред припремљену презентацију на познате и одабране теме уз помоћ визуелног подстицаја; – током и после презентације разуме питања у вези са темом, одговара на њих и пружа додатна објашњења; – учествује у дијалогу и размењује мишљењења и информације у вези са својим окружењем и свакодневним ситуацијама; – интерпретира тематски прилагођене песме, рецитације и скечеве; користи интонацију, ритам и висину гласа у складу са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације; – пише текст примењујући правила правописа и интерпункције, поштујући основна начела организације текста; – пише текстове о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања; – пише краће прегледе/ сажетке књига,	изражавање – врсте текста; – описивање; – стандардне формуле писаног изражавања – лексикаи комуникативне функције; – ИКТ; СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА – интеркултурност; – екосистем; – друштвени систем; – правила понашања; – стереотипи; – стилови у комуникацији на страном језику; – ИКТ;	

Стандарди	Исходи	Теме/области/ садржаји	Методика рада
детаље. 2.СТ.2.4.2. У приватној преписци, тражи или преноси информације, износи лични став и аргументе. 2.СТ.2.4.3. Пише, према упутству, дескриптивне и наративне текстове о разноврсним темама из области личних интересовања и искустава. 2.СТ.2.4.4. Пише кратке, једноставне есеје о различитим темама из личног искуства, приватног, образовног и јавног контекста. 2.СТ.2.4.5. Пише извештај или прослеђује вести (преводи, интерпретира, резимира, сажима) у вези са кратким и/или једноставним текстом из познатих области који чита или слуша. 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.2.5.1. Користи речи и изразе који му омогућавају успешну комуникацију у предвидивим/свакодневним ситуацијама, актуелним догађајима и сл. 2.СТ.2.5.2. Правилно разуме и користи већи број сложенијих језичких структура. 2.СТ.2.5.3. Има сасвим разумљив изговор. 2.СТ.2.5.4. Пише прегледан и разумљив текст у коме су правопис, интерпункција и организација углавном добри. 2.СТ.2.5.5. Препознаје формални и неформални регистар; познаје правила понашања и разлике у култури, обичајима и веровањима своје земље и земље чији језик учи. Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на напредном нивоу у свакој области. 1. Област језичке вештине - СЛУШАЊЕ 2.СТ.3.1.1. Разуме појединости значајне за разговор или расправу са сложеном аргументацијом у којој се износе лични ставови једног или више (са)говорника, у приватном, образовном, јавном и професионалном контексту. 2.СТ.3.1.2. Разуме презентацију или предавање са сложеном аргументацијом уз помоћ пропратног материјала. 2.СТ.3.1.3. Разуме аутентични аудио и видео запис у коме се износе ставови на теме из друштвеног или професионалног живота. 2. Област језичке вештине - ЧИТАЊЕ 2.СТ.3.2.1. Препознаје тему и схвата садржај разноврсних текстова, примењујући одговарајуће технике/врсте читања. 2.СТ.3.2.2. Из различитих писаних извора, уз одговарајућу технику	филмова, тв емисија и сл. користећи једноставне изразе; – описује утиске, мишљења, осећања, истиче предности и мане неке појаве или поступка; – пише белешке, поруке (имејлове, смс поруке и сл.), детаљне извештаје у којима тражи или преноси релевантне информације; – пише одговоре у којима тражи и преноси релевантне информације и објашњења користећи стандардне формуле писаног изражавања; – пише о властитом искуству, описује своје утиске, планове и очекивања износећи личан став и аргументе; – пише текстове према моделу, тумачи и описује илустрације, табеле, слике, графиконе, истичући релевантне детаље; пише неформална писма/мејлове/позивнице и сл. користећи се усталим изразима за одбијање/прихватање позива, извињења и сл; – познаје основне одлике екосистема и друштвеног система земаља чији језик учи и разуме њихову међусобну условљеност; – објашњава на једноставан начин традиционално схваћене одлике властите културе припадницима страних култура; – објашњава, на једноставан начин,	МЕДИЈАЦИЈА – стратегије преношења поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи; – посредовање;	

Стандарди	Исходи	Теме/области/ садржаји	Методика рада
читања, долази до потребних информација из области личног интересовања. 2.СТ.3.2.3. Разуме формалну кореспонденцију у вези са струком или личним интересовањима. 2.СТ.3.2.4. Разуме општи смисао и појединости у стручним текстовима на основу сопственог предзнања (нпр. специјализовани чланци, приручници, сложена упутства). 2.СТ.3.2.5. Разуме садржај извештаја и/или чланка о конкретним или апстрактним темама у коме аутор износи нарочите ставове и гледишта. 2.СТ.3.2.6. Разуме одломке оригиналних књижевних дела и текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине - ГОВОР 2.СТ.3.3.1. Активно учествује у формалним и неформалним разговорима/дискусијама о општим и стручним темама, с једним или више саговорника. 2.СТ.3.3.2. Размењује ставове и мишљења уз изношење детаљних објашњења, аргумената и коментара. 2.СТ.3.3.3. Методично и јасно излаже о разноврсним темама; објашњава своје становиште износећи предности и недостатке различитих тачака гледишта и одговара на питања слушалаца. 2.СТ.3.3.4. Извештава о информацијама из нпр. новинског чланка, документарног програма, дискусија, излагања и вести (препричава, резимира, преводи). 2.СТ.3.3.5. Упореджује ставове и монолошки изражава мишљење у вези са културом, традицијом и обичајима свог и других народа. 4. Област језичке вештине - ПИСАЊЕ 2.СТ.3.4.1. Пише неформална писма у којима изражава властиту емотивну реакцију, наглашавајући детаље неког догађаја или искуства и коментаришући туђе ставове. 2.СТ.3.4.2. Пише пословна и друга формална писма различитог садржаја за личне потребе и потребе струке. 2.СТ.3.4.3. Пише дескриптивни или наративни текст о стварним или измишљеним догађајима. 2.СТ.3.4.4. Пише есеје, користећи информације из различитих извора и нуди аргументована решења у вези с одређеним питањима; јасно и	традиционално схваћене одлике култура чији језик учи припадницима властите културе; – увиђа и разуме да поступци учесника у свакодневним комуникативним ситуацијама могу да буду протумачени на различите начине; – увиђа и разуме постојање културног плуралитета у својој земљи и земљама чији језик учи; – реагује адекватно на најчешће облике примереног и непримереног понашања у контексту културе земље/ земаља чији језик учи, примењујући обрасце љубазног понашања; – користи фреквентније регистре у комуникацији на страном језику у складу са степеном формалности комуникативне ситуације; – користи на креативан начин ограничена знања из различитих језика како би успешно остварио комуникативну намеру; – истражује различите аспекте култура земље/ земаља чији језик учи у оквиру својих интересовања; – користи савремене видове комуникације у откривању културе земље/ земаља чији језик учи; користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације; – преноси, на структурисан начин, основне информација из више сродних текстова, у писаном и усменом облику; – преноси општи садржај из текстуалних извора у којима се износе различити		

Стандарди	Исходи	Теме/области/ садржаји	Методика рада
детаљно исказује став, осећање, мишљење или реакцију. 2.СТ.3.4.5. Пише извештај/преводи садржаје и информације из дужих и сложенијих текстова из различитих области које чита или слуша (нпр. препричава, описује, систематизује и сл.). 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.3.5.1. Разуме и користи разноврстан репертоар речи, израза и идиома, који му омогућавају да се изражава јасно, течно, прецизно и детаљно. 2.СТ.3.5.2. Разуме целокупни репертоар граматичких структура и активно користи све уобичајене граматичке структуре. 2.СТ.3.5.3. Има јасан и природан изговор и интонацију. 2.СТ.3.5.4. Пише јасне, прегледне и разумљиве текстове, доследно примењујући језичка правила, правила организације текста и правописну норму. 2.СТ.3.5.5. Познаје и адекватно користи формални и неформални језички регистар.	ставови, у писаном облику; – преноси, у усменом облику, садржај усменог излагања или писаног текста прилагођавајући регистар и стил потребама комуникативне ситуације; – посредује у неформалној усменој интеракцији уз уважавање различитих културних вредности и избегавајући двосмислености и нејасноће.		

4.1.4 ПСИХОЛОГИЈА

III РАЗРЕД

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Циљ учења: да је ученик стекао основна знања о психичким процесима, особинама, стањима, њиховом манифестовању у понашању, те ће моћи да разуме психички живот као целину и да посматра себе као део друштва, те да ради на унапређивању своје комуникацијске вештине и сарадљивости.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

На крају трећег разреда од ученика ће се очекивати да је:

- стекао основна знања о психичким процесима, особинама, стањима, и њиховом манифестовању у понашању, те ће моћи да разуме психички живот као целину
- стекао основна знања о психологији музике и уметничке игре
- да посматра себе као део друштва, те да ради на унапређивању своје комуникацијске вештине и сарадљивости
- да је развио свест о важности толеранције на међусобну различитост, солидарности и поштовање људских права
- да примењује знања које је стекао, у свакодневном животу и у струци-приликом доношења одлука, решавању конфликта и унапређењу међуљудских односа
- да примењено знање користи за боље прикупљање, анализу и примену података који се тичу психичког живота човека и стваралаштва и преношење знања о истом.

ИСХОДИ	Теме	Методика
Ученик разуме основне појмове из психологије и шта је она као наука. Ученик поседује основна знања о психологији, и може да их користи у различитим областима. Ученик је свестан себе као јединке, и истовремено као члана друштва, и обликује своје понашање у складу са тим. Ученик схвата важност толеранције различитости, солидарности и поштовања људских права.	• Психологија као наука • Основне психичке појаве • Личност • Основе психологије стваралаштва • Основе психологије музике	Методе рада: -вербалне (монологска и дијалогска) - рад на тексту -демонстративна -игровне активности

4.1.5. СОЦИОЛОГИЈА

II РАЗРЕД

(1 час недељно, 35 часова годишње)

Циљ учења Социологије је да кроз овладавање основним социолошким појмовима, теоријама, концептима и принципима, оспособи ученике да разумеју сложеност и разноврсност функционисања друштва на локалном и глобалном нивоу, факторе који делују у друштву и њихову међузависност, ради развијања знања, вештина и ставова неопходних за одговорно и успешно учешће у друштвеном животу, критичко и конструктивно промишљање о односу појединца, институција и друштва, о проблемима савременог глобалног и српског друштва, начинима на који они настају и како се могу решавати.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Учењем социологије ученик ће: развити способност за разумевање и критичко просуђивање друштвених појава, стећи увид у сложеност и међузависност друштвених односа и процеса и њихових социјалних, економских, политичких, културних, етничких, верских и других специфичности; повезати социолошка знања са знањима других наука; располагати функционалним знањима неопходним за оријентацију и активно и одговорно учешће у савременом друштву; унапредити вештину комуникације и развијати културу аргументованог дијалога; афирмативно изражавати свој и поштовати идентитет другог; развити свест о разноврсности култура, вредности и ставова и потреби уважавања тих разлика.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Ученик стиче знање о основним социолошким појмовима и теоријама; објективно анализира и вреднује друштвене догађаје и појаве; препознаје друштвене проблеме у свом окружењу и формулише питања која воде њиховом решавању, критички усваја информације о друштву раздвајајући битне од небитних чињеница; упознаје облике друштвеног распојавања, узроке и последице глобализације и транзиције, утицај медија на формирање погледа на свет, улогу економије, политике и културе, посебно музике и религије у друштву, улогу и значај породице; препознаје облике друштвених девијација, уочава и процењује облике и изворе политичке и социјалне манипулације; развија хуманистичке вредности; култивише и унапређује однос према владавини права и правној држави; развија осећај одговорности за сопствене акције и изборе, подстиче радозналост, отвореност ума, посвећеност личном развоју, емпатију и солидарност са другима, повезујући лично искуство са ширим друштвеним окружењем.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ТЕМЕ
– објасни појам друштва, и друштвених појава; – користи правилно, у усменом и писменом излагању, основне социолошке појмове; – уважава индивидуалне, друштвене и културне различитости; – објасни појам и значај обичајних и моралних норми; – дефинише појмове друштвене структуре и друштвеног системаи разликује њихове елементе; – препознаје, на датим примерима, врсте друштвеног распојавања; – процењује значај отворености друштва за друштвени развој; – анализира друштвену условљеност музике и различитих музичких стилова; – препознаје појам и врсте социјалне стратификације и, на конкретним примерима, узроке и последице друштвених неједнакости; – критички процењује различите аспекте глобализације; – образложи добре и лоше стране експанзије информационих технологија; – упореди и анализира демографска кретања у савременом свету и Србији; – идентификује феномен миграција као сталан глобални процес; – издвоји главне узроке еколошких проблема; – заузима активан став у односу на локалне и глобалне еколошке проблеме и питања одрживог развоја; – објасни појам рада и поделу рада као основног феномена људског постојања; – опише и интерпретира појмове политике, моћи и државе;	ШТА ЈЕ СОЦИОЛОГИЈА Настанак и развој социологије Предмет социологије Социолошке теорије
	ПОЈЕДИНАЦ, КУЛТУРА И ДРУШТВО Биолошки, психолошки и социјални чиниоци друштвености Идентитет Род, пол и сексуалност Појам и елементи културе Језик и симболи Норме и вредности Социјализација Обичај, морал и право Супкултура/контракултура Врсте културе
	СОЦИОЛОГИЈА МУЗИКЕ Социолошко-музичке и естетске теорије о друштву Социологија елитне музике Социологија рока, џеза, турбо-фолка, реп и поп музике
	СИСТЕМ И ОРГАНИЗАЦИЈА ДРУШТВА Појам друштвеног система Друштвена улога и положај Друштвене групе
	ДРУШТВЕНА СТРУКТУРА Системи стратификације Класно-слојна структура Друштвена неједнакост Друштвена покретљивост
	ДРУШТВЕНА ПРОМЕНА И ДРУШТВЕНИ СУКОБИ Друштвене промене Друштвени покрети Сукоби – извори и функције
	ГЛОБАЛИЗАЦИЈА И ТРАНЗИЦИЈА Теорије о глобализацији Глобално цивилно друштво и људска права Транзиција

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ТЕМЕ
– промовише идеје владавине права и социјалне правде; – критички анализира достигнућа и мањкавости демократије и утврди важност владавине права и правне државе; – повеже појам и функције идеологија са конкретним примерима, изводећи закључке о могућим последицама манипулације; – аргументовано расправља о функцији и утицају мас-медија; – препозна механизме медијске манипулације; – објасни појам религије као важног облика друштвене свести; – наведе основне одлике секуларног друштва; – формулише социолошко одређење породице, њене историјске облике и функције; – дискутује о будућности породице; – препозна узроке и наведе облике девијантног понашања; – аргументовано дискутује о узроцима и облицима ризичног понашања младих; – дискутује о положају и проблемима младих у Србији.	СТАНОВНИШТВО И ЕКОЛОШКИ ПРОБЛЕМИ Савремене миграције Популациона политика Екологија и еколошка криза Одрживи развој
	РАД И ЕКОНОМСКИ АСПЕКТИ ДРУШТВА Појам рада Подела рада Технологија и рад Прекаријат Предузетништво
	ПОЛИТИКА Шта је политика Моћ, власт, држава (облици владавине) Право и хијерархија правних аката Обележја правне државе и владавине права Демократија (сувереност, избори, непосредна и представничка демократија) Политичка култура Идеологије – појам и врсте
	МЕДИЈИ И КОМУНИКАЦИЈА Новине, радио и телевизија, интернет и друштвене мреже Интернет и друштвене мреже Теорије о медијима Медијска писменост Медијски империјализам
	РЕЛИГИЈА Шта је религија Функције религије Секуларизација Оживљавање религија
	ПОРОДИЦА Брак, породица, домаћинство Функције породице Криза брака и породице? Љубав
	ДЕВИЈАНТНОСТ

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ТЕМЕ
	Девидантно понашање Малолетничка делинквенција Облици зависности (алкоголизам, наркоманија, зависност од интернета и друштвених мрежа)

4.1.6. ИСТОРИЈА

Циљ учења Историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, поштовању људских права и културних различитости, друштву и држави у којој живи.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Учењем историје обогаћују се знања о прошлости, развијају аналитичке вештине неопходне за критичко сагледавање савременог света, његових историјских корена и актуелних цивилизацијских токова. Настава и учење историје припрема ученика за одговорно учешће у демократском друштву брзих друштвених, технолошких и економских промена, оспособљава да кроз удруживање и сарадњу допринесе да се адекватно одговори на савремене изазове на локалном, регионалном, европском и глобалном нивоу. Ученику се кроз наставу историје омогућава развој групних идентитета (национални, државни, регионални, европски), чиме се обогаћује и лични идентитет. Посебан акценат је стављен на разумевање историјских и савремених промена, али и на изградњу демократских вредности које подразумевају поштовање људских права, развијање интеркултуралног дијалога и сарадњу, односа према разноврсној културно-историјској баштини, толерантног односа према другачијим ставовима и погледима на свет. Ученик кроз наставу историје треба да искаже и проактиван однос у разумевању постојећих унутрашњих и регионалних конфликта са историјском димензијом и допринесе њиховом превазилажењу.

Основни ниво

Ученик користи основна историјска знања (правилно употребљава историјске појмове, хронологију, оријентише се у историјском простору, познаје најважнију историјску фактографију) у разумевању појава и процеса из прошлости који су обликовали савремено друштво, као и одређене националне, регионалне, па и европски идентитет. Развијају се вештине неопходне за успостављање критичког односа према различитим историјским и друштвеним појавама. Ученик изграђује свест о сопственој одговорности у савременом друштву, развија ставове неопходне за живот у савременом демократском окружењу и учешћу у различитим друштвеним процесима (поштовање људских права, неговање културе сећања, толеранција и уважавање другачијег културног идентитета и наслеђа, и решавање неспоразума кроз изградњу консензуса).

Средњи ниво

Ученик развија посебна историјска знања и нарочито аналитичке вештине компарације различитих извора информација, процењујући њихову релевантност, објективност и комплексност. Веома важну димензију наставе историје представља разумевање функционисања савременог света, његових историјских корена и оних појава које својим дугим трајањем обликују садашњицу.

Напредни ниво

Ученик разуме, анализира и критички просуђује комплексније историјске, као и савремене догађаје, појаве и процесе са историјском димензијом, уз употребу различитих историјских извора. Ученик је у стању да уочи последице стереотипа и пропаганде на савремено друштво, људска права и политичко окружење, да

аргументовано води дебату уз међусобно уважавање, неговање толеранције и унапређивање интеркултуралног дијалога, као и да писмено и графички приказује резултате свог истраживања уз коришћење одговарајућих компјутерских програма.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Специфична предметна компетенција: Разумевање историје и критички однос према прошлости и садашњости

Основни ниво

Именује најважније историјске догађаје, појаве, процесе и личности, ученик ствара основ за боље разумевање прошлости сопственог народа, државе, региона, Европе и човечанства. Познаје и користи хронологију неопходну за сналажење у свакодневним животним ситуацијама. Оријентише се у историјском и савременом простору. Разуме историјске феномене који су утицали на стварање цивилизација, друштва, држава и нација. Препознаје друштвене, економске, културолошке промене које су обликовале савремени свет. Има критички однос према тумачењу и реконструкцији прошлости и тумачењу савремених догађаја примењујући мултиперспективни приступ. Квалитетно бира разноврсне информације из различитих извора, критички их анализира, пореди и синтетише да би свеобухватније сагледали прошлост и садашњост.

Средњи ниво

Анализира специфичности одређених историјских појмова и користи их у одговарајућем контексту. Разуме различите државне, политичке и друштвене промене у историји, чиме се боље оријентише кроз историјско време, историјски и савремени геополитички простор. Процењује релевантност и квалитет различитих извора информација преко којих се формира слика о појединим историјским или савременим феноменима. Повезује поједине процесе, појаве и догађаје из националне, регионалне и опште историје. Развија и надграђује своје различите идентитете.

Напредни ниво

Анализира и критички просуђује поједине историјске догађаје, појаве и процесе из националне, регионалне и опште историје, као и историјске и савремене изворе информација. Унапређује функционалне вештине употребом различитих рачунарских програма неопходних за презентовање резултата елементарних историјских истраживања заснованих на коришћењу одабраних извора и историографске литературе. Продубљују разумевање прошлости анализирањем савремених, пре свега друштвених и културолошких појава и процеса у историјском контексту.

Специфична предметна компетенција: Разумевање историје и савремених идентитета као основа за активно учествовање у друштву

Основни ниво

Уочава различите културолошке, друштвене, политичке, религијске погледе на прошлост чиме гради и употпуњује сопствени идентитет. Развија вредносни систем демократског друштва утемељен на хуманистичким постулатима, поштовању другачијег становишта. Примењује основне елементе интеркултуралног дијалога ослањајући се на прошлост, идентитет и културу свог, али и других народа у Србији, региону, Европи и свету. Негује толерантан вид комуникације, поштовање људских права, разноврсних културних традиција. Препознаје узроке и последице историјских и савремених конфликта и развија ставове који воде њиховом превазилажењу. Уочава разноврсне последице преломних друштвених, политичких, економских и догађаја из културе и света науке, појава и процеса из прошлости, чиме се омогућава боље сагледавање савременог контекста у коме живе и стварање предуслова креативан однос према непосредном друштвеном окружењу.

Средњи ниво

Анализира предрасуде, стереотипе, различите видове пропаганде и њихове последице у историјским и савременим изворима информација. Вреднује објективност извора информација и гради одговоран однос према осетљивим појавама из прошлости и садашњости. Дефинише историјске појаве дугог трајања; уочава

сличности и разлике у односу на савремени контекст, што доприноси разумевању историјску основу савремених појава. Препознаје регионалне везе на пољу заједничке политичке, друштвене, економске и културне прошлости. Гради толерантан однос према припадницима других нација или вероисповести у регионалном и унутардржавном контексту, неопходан у превенцији потенцијалних конфликта. Развија и надграђује своје различите идентитете и разуме различитост идентитета других људи.

Напредни ниво

Унапређује толерантни однос у комуникацији вођењем аргументоване дебате о важним темама из историје и савременог живота засноване на међусобном уважавању ставова, различитих националних, идејних, конфесионалних или културолошких позиција, чиме се гради конструктиван однос за квалитетан живот у мултикултуралном друштву.

I РАЗРЕД

(2 час недељно, 70 часова годишње)

Стандарди	Исходи <i>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</i>	Теме/области/садржаји	Методика рада
2.ИС.1.1.1. Разуме значење основних историјских и појмова историјске науке. 2.ИС.1.1.2. Користи хронолошке термине у одговарајућем историјском и савременом контексту. 2.ИС.1.1.3. Препознаје историјски простор на историјској карти. 2.ИС.1.1.4. Именује најзначајније личности и наводи основне процесе, појаве и догађаје из опште и националне историје. ф 2.ИС.1.2.1. Самостално прикупља и разврстава различите изворе информација о прошлости и садашњости у функцији истраживања. 2.ИС.1.2.2. Уочава да постоје различита виђења исте историјске појаве на основу поређења више историјских извора. 2.ИС.1.2.3. Препознаје предрасуде, стереотипе, пропаганду и друге видове пристрасности у тумачењу историјских појава у историјским и савременим изворима информација.	– у усменом и писаном излагању користи основне научне и историјске појмове; – користи хронолошке одреднице на одговарајући начин, у складу са периодизацијом прошлости; – идентификује порекло и процени сазнајну вредност различитих извора на основу њихових спољних и садржинских обележја; – објасни основе историјског научног метода у реконструкцији прошлости и уочава постојање различитих интерпретација; – анализира узрочно-последичне везе и идентификује их на конкретним примерима; – примењује основну методологију у елементарном историјском истраживању и резултате презентује у усменом, писаном, или дигиталном	ОСНОВИ ИСТОРИЈСКОГ ИСТРАЖИВАЊА Хронолошки и научни оквири историје – историјски појмови и појмови историјске науке. Хронологија и простор – стари, средњи и рани нови век. Историјски извори (врсте, порекло, анализа, сазнајна вредност, примена у истраживању). Анализа извора – примери (од праисторијских остатака и налазишта до савремених извора информација). ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ СТАРОГ ВЕКА Географски простор цивилизација старог века (Медитеран, Средњи и Далеки исток). Основна обележја државног уређења цивилизација старог века (Египат, Месопотамија, Левант, минојски Крит, Микена, грчки полиси – Атина и Спарта, антички Рим). Политички оквири (Грчко-персијски ратови, Пелопонески рат и пунски ратови) Друштво и свакодневни живот у цивилизацијама старог века (друштвене групе и њихови односи, прожимање цивилизација на примеру државе Александра Великог и Римског царства, световни обичаји, однос према	-монолошко-дијалогска метода, -демонстративно-илустративна метода, -метода читања и рада на тексту (историјски извори), -метода писаних радова.

Стандарди	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Теме/области/садржаји	Методика рада
2.ИС.1.2.4. Усмено интерпретира историјски наратив и саопштава резултате самосталног елементарног истраживања. 2.ИС.1.2.5. Писано саопштава резултате елементарног истраживања уз употребу текстуалне wordдототеке (фајла). 2.ИС.1.3.1. Препознаје историјску димензију савремених друштвених појава и процеса. 2.ИС.1.3.2. Идентификује улогу историјских личности у обликовању савремене државе и друштва. 2.ИС.1.3.3.Разуме значај и показује одговоран однос према културно-историјском наслеђу сопственог и других народа. 2.ИС.1.3.4.Разуме смисао обележавања и неговања сећања на важне личности, догађаје и појаве из прошлости народа, држава, институција. 2.ИС.1.3.5.Уочава елементе интеркултуралних односа и препознаје вредности друштва заснованог на њиховом неговању. 2.ИС.1.3.6.Пореди историјски и савремени контекст поштовања људских права и активно учествује у интеркултуралном дијалогу. 2.ИС.1.3.7.Препознаје узроке, елементе и последице историјских конфликта и криза са циљем развијања толеранције, културе дијалога и сензибилитета за спречавање потенцијалних конфликта.	облику; – препозна на конкретним примерима злоупотребу историје и изведе закључак о могућим последицама на развој историјске свести у друштву; – уочи и изрази став у односу на предрасуде, стереотипе, пропаганду и друге врсте манипулација прошлошћу на конкретним примерима; – поредећи историјске и географске карте датог простора, уочава утицај рељефа и климатских чинилаца на настанак цивилизација и кретање становништва; – наведе и лоцира најважније праисторијске и античке локалитете у Европи и Србији; – издвоји и међусобно пореди најважније одлике државних уређења у цивилизацијама старог века; – наведе типове државних уређења у периоду средњег и раног новог века и издвоји њихове специфичности; – анализира положај и начин живота деце, жена и мушкараца, припадника различитих друштвених слојева и група у старом, средњем и раном новом веку; – идентификује основне елементе и одлике привреде у старом, средњем и	природи и здрављу, култура становања. Привреда, наука, уметност и култура у цивилизацијама старог века (политеистичке и монотеистичке религије, писменост, књижевност, архитектура, ликовна и примењена уметност, науке, привредни односи и трговина – комуникација) Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости (тековине цивилизација старог века – архитектура, календар, инфраструктура, наука, медицина, римско право, филозофија, позориште, демократија, беседништво, олимпијске игре, спортови, римски бројеви, арена, хришћанство и јудаизам...; римско наслеђе на територији Србије) Истакнуте личности: Драконт, Перикле, Филип II, Аристотел, Архимед, Ханибал, Цицерон, Јулије Цезар, Клеопатра, Октавијан Август, Константин Велики... ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У СРЕДЊЕМ ВЕКУ Политичко-историјски оквир, државни и друштвени поредак. Велика сеоба народа и стварање нових држава у Европи. Најзначајније државе раног средњег века (Франачка држава, Византијско царство, Арабљани). Религија у раном средњем веку (христијанизација и хришћанска црква, Велики раскол, ислам). Феудално друштво (структура, друштвене категорије, вазални односи). Српске земље и Балканско полуострво у раном средњем веку (досељавање Срба и Хрвата, односи са староседеоцима и суседима, формирање српских земаља, христијанизација, ширење писмености). Уређење државе и црква у средњем веку (типични европских монархија; република). Држава Немањића и Српска црква у позном средњем	

Стандарди	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Теме/области/садржаји	Методика рада
2.ИС.2.1.1. Анализира специфичности одређених историјских појмова. 2.ИС.2.1.2. Показује историјске појаве на историјској карти и препознаје историјски простор на географској карти. 2.ИС.2.1.3. Објашњава и повезује улогу личности, процесе, појаве, догађаје из националне и опште историје. 2.ИС.2.2.1. Процењује релевантност и квалитет различитих извора информација о прошлости и садашњости и примењује их у истраживању. 2.ИС.2.2.2. Анализира предрасуде, стереотипе, пропаганду и друге видове пристрасности у тумачењу историјских појава у историјским и савременим изворима информација и уочава њихове последице. 2.ИС.2.3.1. Наводи и описује појаве дугог трајања, уочава сличности и прави разлику у односу на њихов савремени и историјски контекст. 2.ИС.3.1.1. Разуме и анализира променљивост историјског простора у различитим периодима, уз употребу историјске, географске и савремене политичке карте. 2.ИС.3.1.2. Критички просуђује важне процесе, појаве, догађаје и личности из опште и националне историје. 2.ИС.3.2.1. Закључује на основу истраживања различитих извора информација о прошлости и садашњости. 2.ИС.3.2.2. Издваја и објашњава	раном новом веку; – пореди и илуструје примерима одлике свакодневног живота у старом, средњем и раном новом веку; – уочава присуство и препознаје важност тековина старог, средњег и раног новог века у савременом свету; – анализира специфичности и утицај међународних односа на положај држава и народа; – уочава повезаност појава из политичке, друштвене, привредне и културне историје; – идентификује најважније одлике српске државности у средњем веку; – анализира структуру и особености српског друштва и уочава промене изазване политичким и економским процесима у периоду средњег и раног новог века; – на основу датих примера изводи закључак о повезаности појава и процеса из националне историје са појавама и процесима у регионалним, европским и светским оквирима; – изводи закључак о динамици одређених историјских појава и процеса из националне и опште историје, користећи историјску карту;	веку (краљевина и царство, деспотовина, аутокефална црква, османска освајања у југоисточној Европи). Српске владарске породице (Немањићи, Котроманићи, Лазаревићи, Бранковићи, Балшићи, Црнојевићи). Опште одлике средњовековне културе и свакодневни живот (верски карактер културе, дворски живот и витешка култура, уметнички правци у српској средњовековној архитектури и уметности, културне области, школе и универзитети, проналасци; живот на селу и граду – занимања, родни односи, правоверје и јереси, сујеверје, болести и лечење, писана и визуелна култура код Срба). Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости (тековине средњег века – легенде и митови, хералдика, ћирилица, светосавље, уметничка баштина, Косовска легенда...). Истакнуте личности: Јустинијан, Карло Велики, кнез Властимир, цар Симеон, Јован Владимир, Василије II, краљ Михаило, Ћирило и Методије, Фридрих Барбароса, Ричард Лавље Срце, Саладин, Стефан Немања, Стефан Првовенчани, Сава Немањић, краљ Милутин, Стефан Душан, кнез Лазар и кнегиња Милица, Твртко I Котроманић, Стефан Лазаревић, деспот Ђурађ, султанија Мара, Ђурађ Кастриот Скендербег, Мехмед II Освајач... ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ НОВОМ ВЕКУ Политичко-историјски оквир, државни и друштвени поредак (научна и велика географска открића, сусрет са ваневропским цивилизацијама, улога и значај великих европских градова – Фиренце, Венеције, Париза, Лондона, Антверпена, Амстердама; почети грађанске класе, сталешко друштво, апсолутистичке монархије – примери Француске, Енглеске, Пруске, Аустрије, Русије, Шпаније).	

Стандарди	Исходи <i>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</i>	Теме/области/садржаји	Методика рада
специфичне разлике и сличности у тумачењима исте историјске појаве на основу различитих историјских извора. 2.ИС.3.2.3. Усмено објашњава резултате самосталног елементарног истраживања и аргументовано брани изнете ставове и закључке. 2.ИС.3.2.4. Писано и графички приказује резултате елементарног истраживања уз употребу компјутерских програма за презентацију (текстуалних, визуелних, филмских датотека и powerpoint програма). 2.ИС.3.3.1. Анализира савремене појаве и процесе у историјском контексту и на основу добијених резултата изводи закључке.	– идентификује најзначајније последице настанка и ширења различитих верских учења у историјском и савременом контексту; – илуструје примерима значај прожимања различитих народа, култура и цивилизација; – препознаје утицај идеја и научно-техничких открића на промене и развој друштва, културе и образовања; – учествује у организовању и спровођењу заједничких активности у школи или у локалној заједници које подстичу друштвену одговорност и неговање културе сећања; – разликује споменике из различитих епоха са посебним освртом на оне у локалној средини.	Реформација и противреформација (узроци, протестантизам, католичка реакција – улога језуита; верски сукоби и ратови). Опште одлике културе раног новог века (идеје и уметност хуманизма и ренесансе; књижевност, политичка мисао). Привреда и свакодневни живот (мануфактура, банкарство; свакодневни живот – живот на селу и граду, положај жене, обичаји, занимања, култура исхране и становања). Врхунац моћи Османског царства (освајања, држава и друштво). Живот Срба под османском, хабзбуршком и млетачком влашћу (обнова Пећке патријаршије; мењање верског и културног идентитета; учешће у ратовима, отпори и сеобе, положај и привилегије, Војна крајина). Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости (тековине раног новог века – научна и техничка открића и културно-уметничка баштина). Истакнуте личности: Јохан Гутенберг, Изабела Кастиљска, Кристифор Колумбо, Фернандо Магелан, Леонардо да Винчи, Микеланђело Буонароти, Николо Макијавели, Никола Коперник, Исак Њутн, Мартин Лутер, Карло V и Филип Хабзбуршки, Елизабета I, Вилијам Шекспир, Луј XIV, Сулејман Величанствени, Мехмед-паша Соколовић, Арсеније III Црнојевић, Арсеније IV Јовановић...	

II РАЗРЕД
(2 час недељно, 70 часова годишње)

Стандарди	Исходи <i>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</i>	Теме/области/садржаји	Методика рада
2.ИС.1.1.1. Разуме значење основних историјских и појмова историјске науке. 2.ИС.1.1.2. Користи хронолошке термине у одговарајућем историјском и савременом контексту. 2.ИС.1.1.3. Препознаје историјски простор на историјској карти. 2.ИС.1.1.4. Именује најзначајније личности и наводи основне процесе, појаве и догађаје из опште и националне историје. 2.ИС.1.2.1. Самостално прикупља и разврстава различите изворе информација о прошлости и садашњости у функцији истраживања. 2.ИС.1.2.2. Уочава да постоје различита виђења исте историјске појаве на основу поређења више историјских извора. 2.ИС.1.2.3. Препознаје предрасуде, стереотипе, пропаганду и друге видове пристрасности у тумачењу историјских појава у историјским и савременим изворима информација. 2.ИС.1.2.4. Усмено интерпретира историјски наратив и саопштава резултате самосталног елементарног истраживања. 2.ИС.1.2.5. Писано саопштава резултате елементарног истраживања уз употребу текстуалне wordдатотеке (фајла). 2.ИС.1.3.1. Препознаје историјску димензију савремених друштвених појава и процеса. 2.ИС.1.3.2. Идентификује улогу историјских	– у усменом и писаном излагању користи основне научне и историјске појмове; – користи хронолошке одреднице на одговарајући начин, у складу са периодизацијом прошлости; – објасни основе историјског научног метода у реконструкцији прошлости и уочава постојање различитих интерпретација; – анализира узрочно-последичне везе и идентификује их на конкретним примерима; – примењује основну методологију науке у елементарном историјском истраживању и резултате презентује у усменом, писаном, или дигиталном облику; – препозна на конкретним примерима злоупотребу историје и изведе закључак о могућим последицама на развој историјске свести у друштву; – уочи и изрази став у односу на предрасуде, стереотипе, пропаганду и друге врсте манипулација прошлости на конкретним примерима; – уочава повезаност појава из политичке, друштвене, привредне и	ОСНОВИ ИСТОРИЈСКОГ ИСТРАЖИВАЊА Основне одлике, хронолошки и просторни оквири периода од Индустијске револуције до завршетка Првог светског рата. Историјски извори за изучавање периода од Индустијске револуције до завршетка Првог светског рата и њихова сазнајна вредност (материјални, писани, аудио и визуелни). ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА (од средине XVIII до средине XIX века) Индустијска револуција (парна машина и њена примена; промене у друштву – јачање грађанске и појава радничке класе). Политичке револуције (узроци, последице и обележја, европске монархије уочи револуција, просветитељске идеје, примери америчке и француске револуције; појмови уставности и поделе власти, Декларација о правима човека и грађанина, укидање феудализма). Наполеоново доба (Наполеонова владавина, ратови, тековине, Бечки конгрес). Свакодневни живот и култура(промене у начину живота). Источно питање и балкански народи (политика великих сила, борба балканских народа за ослобођење). Живот Срба под османском и хабзбуршком влашћу. Српска револуција 1804–1835 (основна обележја, ток Првог и Другог српског устанка, последице и значај).	-монолошко-дијалогска метода, -демонстративно-илустративна метода, -метода читања и рада на тексту (историјски извори), -метода писаних радова.

Стандарди	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Теме/области/садржаји	Методика рада
личности у обликовању савремене државе и друштва. 2.ИС.1.3.3.Разуме значај и показује одговоран однос према културно-историјском наслеђу сопственог и других народа. 2.ИС.1.3.4.Разуме смисао обележавања и неговања сећања на важне личности, догађаје и појаве из прошлости народа, држава, институција. 2.ИС.1.3.5.Уочава елементе интеркултуралних односа и препознаје вредности друштва заснованог на њиховом неговању. 2.ИС.1.3.6.Пореди историјски и савремени контекст поштовања људских права и активно учествује у интеркултуралном дијалогу. 2.ИС.1.3.7.Препознаје узроке, елементе и последице историјских конфликта и криза са циљем развијања толеранције, културе дијалога и сензибилитета за спречавање потенцијалних конфликта. 2.ИС.2.1.1. Анализира специфичности одређених историјских појмова. 2.ИС.2.1.2. Показује историјске појаве на историјској карти и препознаје историјски простор на географској карти. 2.ИС.2.1.3. Објашњава и повезује улогу личности, процесе, појаве, догађаје из националне и опште историје. 2.ИС.2.2.1. Процењује релевантност и квалитет различитих извора информација о прошлости и садашњости и примењује их у истраживању. 2.ИС.2.2.2. Анализира предрасуде, стереотипе, пропаганду и друге видове пристрасности у	културне историје; – на основу датих примера изводи закључак о повезаности појава и процеса из националне историје са појавама и процесима у регионалним, европским и светским оквирима; – изводи закључак о динамици одређених историјских појава и процеса из националне и опште историје, користећи историјску карту; – илуструје примерима значај прожимања различитих народа, култура и цивилизација; – учествује у организовању и спровођењу заједничких активности у школи или у локалној заједници које подстичу друштвену одговорност и неговање културе сећања; – уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе; – сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку; – препознаје основне карактеристике различитих идеологија; – анализира процес настанка модерних нација и наводи њихове основне карактеристике; – анализирајући дате примере, уочава утицај научно-технолошког развоја на	Развој модерне српске државности (аутономија Кнежевине Србије, успостава државе, оснивање образовних и културних установа, Црна Гора у доба владичанства). Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости; научна и техничка открића (парна машина, средства транспорта...), културно-уметничко наслеђе и институције – Матица српска, Народна библиотека, Народни музеј. Истакнуте личности: Џејмс Ват, Волтер, Катарина II, Марија Терезија, Робеспјер, Наполеон Бонапарта, вожд Карађорђе, кнез Милош, кнегиња Љубица, Доситеј Обрадовић, Вук Караџић, прота Матеја Ненадовић, Петар I и Петар II Петровић Његош, Сава Текелија, митрополит Стефан Стратимировић. ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX И ПОЧЕТКОМ XX ВЕКА Рађање модерних држава, међународни односи и кризе (револуције 1848/49 – „пролеће народа”, политичке идеје, настанак модерне Италије и Немачке, успон САД и грађански рат, борба за колоније, опадање Османског царства). Промене у привреди, друштву и култури (Друга индустријска револуција, људска права и слободе – право гласа, укидање робовласништва, положај деце и жена; култура, наука, образовање, свакодневни живот). Кнежевина и Краљевина Србија и њено окружење (развој државних установа и политичког живота, унутрашња и спољна политика; културна и просветна политика, свакодневни живот; Берлински конгрес, положај Срба под хабзбуршком и османском влашћу). Међународни односи и кризе (формирање савеза, сукоби око колонија, Анексиона криза).	

Стандарди	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Теме/области/садржаји	Методика рада
тумачењу историјских појава у историјским и савременим изворима информација и уочава њихове последице. 2.ИС.2.3.1. Наводи и описује појаве дугог трајања, уочава сличности и прави разлику у односу на њихов савремени и историјски контекст. 2.ИС.3.1.1.Разуме и анализира променљивост историјског простора у различитим периодима, уз употребу историјске, географске и савремене политичке карте. 2.ИС.3.1.2. Критички просуђује важне процесе, појаве, догађаје и личности из опште и националне историје. 2.ИС.3.2.1. Закључује на основу истраживања различитих извора информација о прошлости и садашњости. 2.ИС.3.2.2. Издваја и објашњава специфичне разлике и сличности у тумачењима исте историјске појаве на основу различитих историјских извора. 2.ИС.3.2.3. Усмено објашњава резултате самосталног елементарног истраживања и аргументовано брани изнете ставове и закључке. 2.ИС.3.2.4. Писано и графички приказује резултате елементарног истраживања уз употребу компјутерских програма за презентацију (текстуалних, визуелних, филмских датотека и powerpoint програма). 2.ИС.3.3.1. Анализира савремене појаве и процесе у историјском контексту и на основу добијених резултата изводи закључке.	- промене у друштвеним и привредним односима и природном окружењу; – употреби податке из графикана и табела у једноставном истраживању; – упоређује, анализира и уочава разлике између свог и ставова других; – препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје државе и друштва; – идентификује историјске споменике у локалној средини и учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања. – користи сазнања из других научних области, ради потпунијег сагледавања историјских појава и процеса; – препозна историјске корене савремених институција и друштвених појава; – идентификује најважније друштвене групе, њихове улоге и односе у периоду новог века; – анализира структуру и особености српског друштва и уочава промене изазване политичким и економским процесима у периоду новог века; – уочава утицај и улогу књижевних и уметничких дела и представа о прошлости на формирање националног идентитета.	Култура, наука и свакодневни живот (Светска изложба у Паризу, примена научних достигнућа, положај жена). Краљевина Србија и њено окружење (Мајски преврат, политички живот, унутрашња и спољна политика; појава југословенства, наука, култура, свакодневни живот, положај Срба под аустроугарском и османском влашћу, Црна Гора – доношење устава, проглашење краљевине; балкански ратови). Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости; научна и техничка открића (телефон, употреба електричне енергије и нафте, фотографија, филм, нове врсте оружја и саобраћајних средстава...), културно-уметничко наслеђе и институције – Народно позориште, академија наука, Народна банка, Српска музичка школа... Истакнуте личности: Ђузепе Гарибалди, Ото фон Бизмарк, Наполеон III, краљица Викторија, Абрахам Линколн, Карл Маркс, браћа Лимијер, Алфред Нобел, кнез Александар Карађорђевић, кнез Михаило, краљ Милан, краљица Наталија и краљ Александар Обреновић, књаз и краљ Никола Петровић, Илија Гарашанин, Јован Ристић, Никола Пашић, Стојан Новаковић, патријарх Јосиф Рајачић, Катарина Ивановић, Светозар Милетић, Бењамин Калај, Алекса Шантић, Алберт Ајнштајн, Пјер и Марија Кири, Сигмунд Фројд, Михајло Пупин, Никола Тесла, Хенри Форд, Јован Цвијић...	

III РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

Стандарди	Исходи <i>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</i>	Теме/области/садржаји	Методика рада
2.ИС.1.1.1. Разуме значење основних историјских и појмова историјске науке. 2.ИС.1.1.2. Користи хронолошке термине у одговарајућем историјском и савременом контексту. 2.ИС.1.1.3. Препознаје историјски простор на историјској карти. 2.ИС.1.1.4. Именује најзначајније личности и наводи основне процесе, појаве и догађаје из опште и националне историје. ф 2.ИС.1.2.1. Самостално прикупља и разврстава различите изворе информација о прошлости и садашњости у функцији истраживања. 2.ИС.1.2.2. Уочава да постоје различита виђења исте историјске појаве на основу поређења више историјских извора. 2.ИС.1.2.3. Препознаје предрасуде, стереотипе, пропаганду и друге видове пристрасности у тумачењу историјских појава у историјским и савременим изворима информација. 2.ИС.1.2.4. Усмено интерпретира историјски наратив и саопштава резултате самосталног елементарног истраживања. 2.ИС.1.2.5. Писано саопштава резултате елементарног истраживања уз употребу текстуалне wordдатотеке (фајла). 2.ИС.1.3.1. Препознаје историјску димензију савремених друштвених појава и процеса. 2.ИС.1.3.2. Идентификује улогу историјских	– у усменом и писаном излагању користи основне научне и историјске појмове; – користи хронолошке одреднице на одговарајући начин, у складу са периодизацијом прошлости; – идентификује порекло и процени сазнајну вредност различитих извора на основу њихових спољних и садржинских обележја; – објасни основе историјског научног метода у реконструкцији прошлости и уочава постојање различитих интерпретација; – анализира узрочно-последичне везе и идентификује их на конкретним примерима; – презентује у усменом, писаном, или дигиталном облику резултате елементарног истраживања; – препозна на конкретним примерима злоупотребу историје и изведе закључак о могућим последицама на развој историјске свести у друштву; – уочава повезаност појава из политичке, друштвене, привредне и културне историје; – на основу датих примера изводи	ОСНОВИ ИСТОРИЈСКОГ ИСТРАЖИВАЊА Историјски извори за изучавање периода од завршетка Првог светског рата до наших дана и њихова сазнајна вредност (материјални, писани, аудио, визуелни, усмена сведочанства, дигитални). ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА Последице Великог рата (демографски и материјални губици, одраз рата у друштвеном и културном животу, Мировна конференција у Паризу – нова карта Европе и света). Револуције у Русији и Европи (узроци, ток и последице). Стварање југословенске државе (југословенска идеја, процес и носиоци уједињења, међународно признање и границе). Политичке и друштвено-економске прилике у Европи и свету (либералне демократије, тоталитарне идеологије, економске кризе; култура, наука и уметност, свакодневни живот). Југословенска краљевина (простор, становништво и друштво; конституисање државе, политички живот; међународни положај; економске прилике; култура, улога двора; национално и верско питање). Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости; научна и техничка открића (напредак медицине, појава радија, телевизије, звучног филма...); утицај политичких идеја на савремено српско друштво, трајност установа и	-монолошко-дијалогска метода, -демонстративно-илустративна метода, -метода читања и рада на тексту (историјски извори), -метода писаних радова.

Стандарди	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Теме/области/садржаји	Методика рада
личности у обликовању савремене државе и друштва. 2.ИС.1.3.3.Разуме значај и показује одговоран однос према културно-историјском наслеђу сопственог и других народа. 2.ИС.1.3.4.Разуме смисао обележавања и неговања сећања на важне личности, догађаје и појаве из прошлости народа, држава, институција. 2.ИС.1.3.5.Уочава елементе интеркултуралних односа и препознаје вредности друштва заснованог на њиховом неговању. 2.ИС.1.3.6.Пореди историјски и савремени контекст поштовања људских права и активно учествује у интеркултуралном дијалогу. 2.ИС.1.3.7.Препознаје узроке, елементе и последице историјских конфликта и криза са циљем развијања толеранције, културе дијалога и сензибилитета за спречавање потенцијалних конфликта. 2.ИС.2.1.1. Анализира специфичности одређених историјских појмова. 2.ИС.2.1.2. Показује историјске појаве на историјској карти и препознаје историјски простор на географској карти. 2.ИС.2.1.3. Објашњава и повезује улогу личности, процесе, појаве, догађаје из националне и опште историје. 2.ИС.2.2.1. Процењује релевантност и квалитет различитих извора информација о прошлости и садашњости и примењује их у истраживању. 2.ИС.2.2.2. Анализира предрасуде, стереотипе, пропаганду и друге видове пристрасности у	закључак о повезаности појава и процеса из националне историје са појавама и процесима у регионалним, европским и светским оквирима; – учествује у организовању и спровођењу заједничких активности у школи или у локалној заједници које подстичу друштвену одговорност и неговање културе сећања; – сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје државе и друштва; – образложи утицај историјских догађаја, појава и процеса на савремено друштво; – идентификује основне карактеристике тоталитарних идеологија и наводи њихове последице у историјском и савременом контексту; – препозна, на примерима из савремене историје, важност поштовања људских права; – пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених група у историјском периоду савременог доба; – илуструје примерима утицај научно-технолошког развоја на промене у	институција; културно-уметничко наслеђе. Истакнуте личности: Николај II Романов, Владимир Иљич Лењин, Роза Луксембург, Александар Флеминг, Пабло Пикасо, Волт Дизни, Чарли Чаплин, Сергеј Ејзенштајн, Бенито Мусолини, Адолф Хитлер, Јосиф Стаљин, Френклин Рузвелт, Александар I, Марија, Петар II и Павле Карађорђевић, Никола Пашић, Стјепан Радић, Милан Стојадиновић, Драгиша Цветковић, Влатко Мачек, Слободан Јовановић, Милутин Миланковић, Исидора Секулић, Ксенија Атанасијевић, Милена Павловић Барили, Иван Мештровић. СВЕТ, ЕВРОПА И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА Свет после Другог светског рата – блоковска подела, трка у наоружању, глобална димензија хладног рата, ратна жаришта и кризе, деколонизација, европске интеграције, покрети еманципације – покрети за женска и мањинска права, антиратни и антирасни покрети; научна достигнућа, освајање свемира, медији, популарна култура. Југославија и српски народ после Другог светског рата – изградња новог државног и друштвеног уређења, једнопартијски систем, однос власти према политичким противницима, међународни положај, економске и културне прилике, самоуправљање, несврстаност; свакодневица, популарна култура, нове тенденције у култури. Истакнуте личности: Џон Кенеди, Никита Хрушчов, Махатма Ганди, Мартин Лутер Кинг, Роза Паркс, Нелсон Мандела, Голда Меир, Енди	

Стандарди	Исходи <i>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</i>	Теме/области/садржаји	Методика рада
тумачењу историјских појава у историјским и савременим изворима информација и уочава њихове последице. 2.ИС.2.3.1. Наводи и описује појаве дугог трајања, уочава сличности и прави разлику у односу на њихов савремени и историјски контекст. 2.ИС.3.1.1. Разуме и анализира променљивост историјског простора у различитим периодима, уз употребу историјске, географске и савремене политичке карте. 2.ИС.3.1.2. Критички просуђује важне процесе, појаве, догађаје и личности из опште и националне историје. 2.ИС.3.2.1. Закључује на основу истраживања различитих извора информација о прошлости и садашњости. 2.ИС.3.2.2. Издваја и објашњава специфичне разлике и сличности у тумачењима исте историјске појаве на основу различитих историјских извора. 2.ИС.3.2.3. Усмено објашњава резултате самосталног елементарног истраживања и аргументовано брани изнете ставове и закључке. 2.ИС.3.2.4. Писано и графички приказује резултате елементарног истраживања уз употребу компјутерских програма за презентацију (текстуалних, визуелних, филмских датотека и powerpoint програма). 2.ИС.3.3.1. Анализира савремене појаве и процесе у историјском контексту и на основу добијених резултата изводи закључке.	друштву, економији и природном окружењу; – наведе примере утицаја спортских и уметничких достигнућа на обликовање савременог друштва; – објасни значење појмова геноцид и Холокауст; – изведе закључке о узроцима, току и последицама ратова условљених распадом СФРЈ користећи изворе различитог порекла и сазнајне вредности; – изрази ставове, засноване на историјским аргументима, уважавајући мишљење саговорника; – препозна пропаганду, стереотипе и идеолошку позицију у историјском извору и формулише став који се супротставља манипулацији; – критички се односи према информацијама из медија користећи се историјским знањима и вештинама; – покаже одговоран однос према културно-историјском наслеђу сопственог и других народа; – уочи одраз историјских догађаја и појава у књижевним и уметничким делима.	Ворхол, Јосип Броз, Александар Ранковић, Милован Ђилас, Иво Андрић, Милош Црњански, Александар Петровић, Мира Траиловић, Душан Ковачевић. СВЕТ, ЕВРОПА, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У САВРЕМЕНИМ ПРОЦЕСИМА Свет после хладног рата – пад Берлинског зида; слом комунизма у Европи, распад СССР-а, нова политичка карта Европе, стварање Европске уније, доминација САД, локални конфликти и интервенције великих сила, процеси глобализације, Четврта индустријска револуција (дигитални медији, интернет, друштвене мреже и мобилна телефонија), претња тероризма, миграције, савремени културни покрети. Српски народ на крају 20. и почетком 21. века – криза СФРЈ 80-тих година, међунационалне тензије, увођење вишестраначког политичког система, распад СФРЈ, грађански рат и стварање нових држава, интернационализација сукоба и међународне интервенције, економске прилике и свакодневни живот, ратни злочини, страдање цивилног становништва, разарање културног наслеђа, НАТО агресија на СРЈ, последице ратова, политичке промене 2000. године, Република Србија као самостална држава, питање статуса Косова и Метохије, односи у региону, српски народ у дијаспори и региону, процес придруживања Европској унији, култура и спорт. Истакнуте личности: Роналд Реган, Михаил Горбачов, Маргарет Тачер, Бил Гејтс, Владимир Путин, Ангела Меркел, Слободан Милошевић, Фрањо Туђман, Алија Изетбеговић, Зоран Ђинђић, Војислав Коштуница.	

4.1.7. МАТЕМАТИКА

Циљ учења математике је да ученик, усвајајући математичке концепте, знања, вештине и основе дедуктивног закључивања, развије апстрактно и критичко мишљење, способност комуникације математичким језиком и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Компетенције: Учењем математике ученик је оспособљен да мисли математички, овладао је математичким знањима и концептима и критички анализира мисаоне процесе, унапређује их и разуме како они доводе до решења проблема. Развио је истраживачки дух, способност критичког, формалног и апстрактног мишљења, као и дедуктивно и индуктивно мишљење и размишљање по аналогији. Развио је способност математичке комуникације и позитивне ставове према математици и науци уопште. Ученик примењује математичка знања и вештине за решавање проблема из природних и друштвених наука и свакодневног живота, као и у професионалној сфери. Оспособљен је да стечена знања и вештине користи у даљем школовању.

Основни ниво

Ученик решава једноставне математичке проблеме и описује основне природне и друштвене појаве. На основу непосредних информација ученик уочава очигледне законитости, доноси закључке и директно примењује одговарајуће математичке методе за решавање проблема. Израчунава и процењује метричке карактеристике објеката у окружењу. Процењује могућности и ризике у једноставним свакодневним ситуацијама. Ученик користи основне математичке записе и симболе за саопштавање решења проблема и тумачи их у реалном контексту.

Средњи ниво

Ученик решава сложеније математичке проблеме и описује природне и друштвене појаве. Оспособљен је да формулише питања и претпоставке на основу доступних информација, решава проблеме и бира одговарајуће математичке методе. Користи информације из различитих извора, бира критеријуме за селекцију података и преводи их из једног облика у други. Анализира податке, дискутује и тумачи добијене резултате и користи их у процесу доношења одлука. Ученик просторно резонује (представља податке о просторном распореду објеката сликом или на менталном плану).

Напредни ниво

Ученик решава сложене математичке проблеме и описује комплексне природне и друштвене појаве. Разуме математички језик и користи га за јасно и прецизно аргументовање својих ставова. Комплексне проблеме из свакодневног живота преводи на математички језик и решава их. Користи индукцију, аналогију, дедукцију и правила математичке логике у решавању математичких проблема и извођењу закључака. Користи методе и технике решавања проблема, учења и откривања која су базирана на знању и искуству за постављање хипотеза и извођење закључака.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Специфична предметна компетенција разврстана је у три домена: Математичко знање и резонување, Примена математичких знања и вештина на решавање проблема и Математичка комуникација.

Основни ниво

Домен 1. Математичко знање и резонување

Уочава правилности у низу података и догађаја. Уочава и тумачи међусобне односе (повезаност, зависност, узрочност) података, појава и догађаја. Разуме основне статистичке појмове и препознаје их у свакодневном животу.

Домен 2. Примена математичких знања и вештина на решавање проблема

Примењује једноставне математичке процедуре када су сви подаци непосредно дати. Израчунава и процењује растојања, обиме, површине и запремине објеката у равни и простору. Израчунава вероватноћу одигравања догађаја у једноставним ситуацијама. Доноси финансијске одлуке на основу израчунавања прихода, расхода и добити.

Домен 3. Математичка комуникација

Комуницира математичким језиком који се састоји од појмова, ознака, фигура и графичких репрезентација и разуме захтеве једноставнијих математичких задатака. Саопштава решења проблема користећи математички језик на разне начине (у усменом, писаном или другом облику) и разуме изјаве изражене на исти начин. Тумачи изјаве саопштене математичким језиком у реалном контексту.

Средњи ниво

Домен 1. Математичко знање и резонување

Формулише математичка питања и претпоставке на основу доступних информација. Бира критеријуме за селекцију и трансформацију података у односу на модел који се примењује. Бира математичке концепте за описивање природних и друштвених појава. Представља сликом геометријске објекте, упоређује карактеристике и уочава њихове међусобне односе.

Домен 2. Примена математичких знања и вештина на решавање проблема

Уме да примени математичка знања у анализи природних и друштвених појава. Бира оптималне опције у животним и професионалним ситуацијама користећи алгебарске, геометријске и аналитичке методе. Уме да примени математичка знања у финансијским проблемима. Анализира податке користећи статистичке методе.

Домен 3. Математичка комуникација

Разуме захтеве сложенијих математичких задатака. Бира информације из различитих извора и одговарајуће математичке појмове и симболе како би саопштио своје ставове. Дискутује о резултатима добијеним применом математичких модела. Преводи математичке формулације на свакодневни језик и обратно.

Напредни ниво

Домен 1. Математичко знање и резонување

Користи индукцију, аналогију и дедукцију у доказивању математичких тврђења и у анализирању математичких проблема. Користи законе математичке логике и одговарајуће математичке теорије за доказивање и вредновање ставова и тврдњи формулисаних математичким језиком. На основу података добијених личним истраживањем или на други начин формулише питања и хипотезе.

Домен 2. Примена математичких знања и вештина на решавање проблема

Уме да примени математичка знања у анализи комплексних природних и друштвених појава. Бира и развија оптималне стратегије за решавање проблема.

Домен 3. Математичка комуникација

Користи математички језик при изношењу и аргументацији својих ставова и разуме захтеве сложених математичких проблема. Може да дискутује о озбиљним математичким проблемима.

I РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Стандарди	Исходи <i>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</i>	Теме/области/садржаји	Методика рада
2.МА.1.1.1. Користи природне, целе, рационалне и реалне бројеве, различите записе тих бројева и преводи их из једног записа у други. 2.МА.1.1.2. Израчунава вредност бројевног израза у коме се појављују сабирање, одузимање, множење, дељење, степеновање и кореновање и при томе по потреби користи калкулатор или одговарајући софтвер. 2.МА.1.1.3. Примењује правила заокруљивања бројева и процењује вредност израза у једноставним реалним ситуацијама. 2.МА.1.1.4. Трансформише једноставне алгебарске изразе. 2.МА.1.1.5. Решава једноставне проблеме који се свode на линеарне и квадратне једначине. 2.МА.1.1.6. Решава једноставне проблеме који се свode на линеарне неједначине и једноставне квадратне неједначине. 2.МА.1.1.7. Решава једноставне проблеме који се свode на систем две линеарне једначине са две непознате. 2.МА.1.1.8. Зна и разуме основне логичке и скуповне операције и користи их. 2.МА.1.2.1. Разуме концепте подударности и сличности геометријских објеката, симетрије, транслагације и ротације у равни. 2.МА.1.2.4. Користи координатни систем за представљање једноставних геометријских објеката у равни. 2.МА.1.2.7. Примењује тригонометрију правоуглог троугла у једноставним реалним ситуацијама. 2.МА.1.2.8. Уме да реализује и примени једноставне геометријске конструкције.	– користи логичке и скуповне операције; – користи функције и њихова својства; – примени једноставна правила комбинаторике за пребројавање коначних скупова; – користи, приказује на бројевној правој и пореди природне, целе, рационалне и реалне бројеве; – преведе рационалне бројеве из једног записа у други; – на основу реалног проблема састави и израчуна вредност бројевног израза (са или без калкулатора), процени вредност једноставнијих израза и тумачи резултат; – примени пропорцију и процентни рачун у реалном контексту; – примени својства троуглова, четвороуглова и кругова, укључујући и примену у реалном контексту; – примени подударност у равни (симетрије, транслагација, ротација); – примени ставове подударности у једноставнијим доказима; – трансформише целе и рационалне алгебарске изразе; – реши линеарне једначине и неједначине; – графички представи линеарну функцију и анализира њен график; – реши проблем који се своди на линеарну једначину или систем линеарних једначина;	ЛОГИКА И СКУПОВИ Основне логичке и скуповне операције. Важнији закони закључивања. Функције. Елементи комбинаторике (пребројавање коначних скупова: правило збира и правило производа).	Разговор, дискусија /илустр. /демонс.
		РЕАЛНИ БРОЈЕВИ Преглед различитих врста бројева (природни, цели, рационални, реални), операције и њихова својства. Апсолутна вредност. Степен броја са целобројним изложоцем.	Разговор, дискусија /илустр. /демонс.
		ПРОПОРЦИОНАЛНОСТ Размера и пропорција, пропорционалност величина (директна и обрнута), примене (сразмерни рачун и рачун поделе). Процентни рачун.	Разговор, дискусија /илустр. /демонс.
		ПОДУДАРНОСТ Ставови подударности троуглова. Односи страница и углова троугла. Кружница и круг. Значајне тачке троугла. Четвороугао. Симетрије, ротација и транслагација равни.	Разговор, дискусија /илустр. /демонс.
		РАЦИОНАЛНИ АЛГЕБАРСКИ ИЗРАЗИ Полиноми и операције са њима, дељивост полинома. Растављање полинома на чиниоце. НЗС и НЗД полинома. Операције са рационалним алгебарским	Разговор, дискусија /илустр. /демонс.

Стандарди	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Теме/области/садржаји	Методика рада
2.МА.1.3.2. Разуме појам, израчунава вредност, користи и скицира график линеарне, квадратне, степене, експоненцијалне, логаритамске и тригонометријских функција синуса и косинуса. 2.МА.1.3.3. Анализира графички представљене функције (одређује нуле, знак, интервале монотоности, екстремне вредности и тумачи их у реалном контексту). 2.МА.1.4.1. Пребројава могућности (различитих избора или начина) у једноставним реалним ситуацијама. 2.МА.1.4.2. Примењује рачун са пропорцијама и процентни рачун при решавању једноставних практичних проблема. 2.МА.2.1.3. Израчунава вредност израза у коме се појављују и елементарне функције и притоме по потреби користи калкулатор или одговарајући софтвер. 2.МА.2.1.5. Трансформише алгебарске изразе. 2.МА.2.1.9. Зна и користи логичке и скуповне операције, исказни рачун и појам релације (посебно поретка и еквиваленције). 2.МА.2.4.1. Примењује правила комбинаторике за пребројавање могућности (различитих избора или начина). 2.МА.2.4.2. Решава проблеме користећи пропорцију и процентни рачун.	– примени сличност у равни; – одреди вредности тригонометријских функција углова од 30°, 45° и 60°; – примени тригонометрију правоуглог троугла у реалним ситуацијама уз коришћење калкулатора.	изразима (алгебарски разломци). ЛИНЕАРНЕ ЈЕДНАЧИНЕ, НЕЈЕДНАЧИНЕ И СИСТЕМИ Линеарне једначине и неједначине. Линеарна функција и њен график. Системи линеарних једначина са две непознате. Примене у реалним ситуацијама. СЛИЧНОСТ Мерење дужи и углова. Пропорционалност дужи. Талесова теорема. Сличност. Питагорина теорема. ТРИГОНОМЕТРИЈА ПРАВОУГЛОГ ТРОУГЛА Тригонометријске функције оштрог угла, основне тригонометријске идентичности. Решавање правоуглог троугла.	Разговор, дискусија /илустр. /демонс. Разговор, дискусија /илустр. /демонс. Разговор, дискусија /илустр. /демонс.

II РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Стандарди	Исходи <i>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</i>	Теме/области/садржаји	Методика рада
2.МА.1.1.1. Користи природне, целе, рационалне и реалне бројеве, различите записе тих бројева и преводи их из једног записа у други. 2.МА.1.1.2. Израчунава вредност бројевног израза у коме се појављују сабирање, одузимање, множење, дељење, степеновање и кореновање и при томе по потреби користи калкулатор или одговарајући софтвер. 2.МА.1.1.4. Трансформише једноставне алгебарске изразе. 2.МА.1.1.5. Решава једноставне проблеме који се свде на линеарне и квадратне једначине. 2.МА.1.1.6. Решава једноставне проблеме који се свде на линеарне неједначине и једноставне квадратне неједначине. 2.МА.1.1.8. Зна и разуме основне логичке и скуповне операције и користи их. 2.МА.1.2.4. Користи координатни систем за представљање једноставних геометријских објеката у равни. 2.МА.1.2.7. Примењује тригонометрију правоуглог троугла у једноставним реалним ситуацијама. 2.МА.1.3.2. Разуме појам, израчунава вредност, користи и скицира график линеарне, квадратне, степене, експоненцијалне, логаритамске и тригонометријских функција синуса и косинуса. 2.МА.1.3.3. Анализира графички представљене функције (одређује нуле, знак, интервале монотоности, екстремне вредности и тумачи их у реалном контексту). 2.МА.2.1.3. Израчунава вредност израза у коме се појављују и елементарне функције и при томе по потреби користи калкулатор или одговарајући софтвер. 2.МА.2.1.5. Трансформише алгебарске изразе. 2.МА.2.1.6. Решава проблеме који се свде на једначине у којима се појављују елементарне функције. 2.МА.2.1.7. Решава квадратне и једноставне рационалне неједначине. 2.МА.2.2.5. Примењује тригонометријске функције у једноставним реалним ситуацијама.	– трансформише и израчуна вредност једноставних израза са степенима користећи својства операција и функција, по потреби користећи калкулатор; – скицира график степене функције; – реши једноставан проблем који се свде на квадратне једначине са реалним решењима и неједначине; – скицира и тумачи график квадратне функције; – израчуна вредност тригонометријске функције, по потреби користећи калкулатор; – примени адиционе формуле; – скицира графике основних тригонометријских функција.	СТЕПЕНОВАЊЕ И КОРЕНОВАЊЕ Степен чији је изложилац цео број. Функције $y = x^2$ и $y = x^3$. Степен чији је изложилац рационалан број.	Разговор, дискусија /илустр. /демонс
		КВАДРАТНА ЈЕДНАЧИНА И КВАДРАТНА ФУНКЦИЈА Квадратне једначине са реалним решењима. Вијетове формуле и растављање квадратног тринома. Квадратна функција. Једноставне квадратне једначине.	Разговор, дискусија /илустр. /демонс.
		ТРИГОНОМЕТРИЈСКЕ ФУНКЦИЈЕ Угао. Радијан. Тригонометријски круг. Основне тригонометријске функције. Адиционе формуле.	Разговор, дискусија /илустр. /демонс.

2.МА.2.3.3. Уме да скицира графике елементарних функција и да их трансформише користећи транслације и дилатације дуж координатних оса.			
--	--	--	--

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Стандарди	Исходи <i>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</i>	Теме/области/садржаји	Методика рада
2.МА.1.1.1. Користи природне, целе, рационалне и реалне бројеве, различите записе тих бројева и преводи их из једног записа у други. 2.МА.1.1.2. Израчунава вредност бројевног израза у коме се појављују сабирање, одузимање, множење, дељење, степеновање и кореновање и при томе по потреби користи калкулатор или одговарајући софтвер. 2.МА.1.1.3. Примењује правила заокругљивања бројева и процењује вредност израза у једноставним реалним ситуацијама. 2.МА.1.1.5. Решава једноставне проблеме који се свде на линеарне и квадратне једначине. 2.МА.1.1.6. Решава једноставне проблеме који се свде на линеарне неједначине и једноставне квадратне неједначине. 2.МА.1.1.7. Решава једноставне проблеме који се свде на систем две линеарне једначине са две непознате. 2.МА.1.1.8. Зна и разуме основне логичке и скуповне операције и користи их. 2.МА.1.2.2. Израчунава и процењује растојања, обиме и површине геометријских фигура у равни користећи формуле. 2.МА.1.2.3. Израчунава и процењује површине и запремине геометријских тела у простору, користећи формуле. 2.МА.1.2.4. Користи координатни систем за представљање једноставних геометријских објеката у равни. 2.МА.1.2.7. Примењује тригонометрију правоуглог троугла у једноставним реалним ситуацијама. 2.МА.1.3.1. Препознаје правилност у низу података (аритметички и геометријски низ...), израчунава чланове који недостају, као и суму коначног броја чланова низа.	– израчуна површину и запремину праве призме, пирамиде, правог ваљка, праве купе и лопте, и примени их у једноставним ситуацијама; – израчуна вредност експоненцијалне и логаритамске функције, по потреби користећи калкулатор; – реши једноставне експоненцијалне и логаритамске једначине; – примени Гаусов поступак за решавање система линеарних једначина; – реши једноставан проблем који се своди на систем линеарних једначина; – реши једноставне проблеме међусобних односа тачака и правих у координатној равни; – реши једноставне проблеме користећи једначине праве и кружнице; – примени услов додира и одреди једначину тангенте кружнице; – примени аритметички и	СТЕРЕОМЕТРИЈА Површина и запремина праве призме и пирамиде. Прав ваљак и права купа, њихове површине и запремине. Сфера и лопта. Површина сфере и запремина лопте. ЕКСПОНЕНЦИЈАЛНА И ЛОГАРИТАМСКА ФУНКЦИЈА Експоненцијална функција. Једноставне експоненцијалне једначине. Логаритам, његова својства и примене. Логаритамска функција. Једноставне логаритамске једначине. СИСТЕМИ ЛИНЕАРНИХ ЈЕДНАЧИНА Системи линеарних једначина са две и три непознате. Гаусов поступак. АНАЛИТИЧКА ГЕОМЕТРИЈА У РАВНИ Растојање двеју тачака, површина троугла. Разни облици једначине праве, угао	Разговор, дискусија /илустр. /демонс. Разговор, дискусија /илустр. /демонс. Разговор, дискусија /илустр. /демонс. Разговор, дискусија /илустр. /демонс.

Стандарди	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Теме/области/садржаји	Методика рада
2.МА.1.3.2. Разуме појам, израчунава вредност, користи и скицира график линеарне, квадратне, степене, експоненцијалне, логаритамске и тригонометријских функција синуса и косинуса. 2.МА.1.3.3. Анализира графички представљене функције (одређује нуле, знак, интервале монотоности, екстремне вредности и тумачи их у реалном контексту). 2.МА.1.4.6. Примењује основна математичка знања за доношење финансијских закључака и одлука. 2.МА.2.1.3. Израчунава вредност израза у коме се појављују и елементарне функције и при томе по потреби користи калкулатор или одговарајући софтвер. 2.МА.2.1.8. Решава проблеме који се свode на системе линеарних једначина са највише три непознате. 2.МА.2.2.2. Уочава равне пресеке геометријских фигура у простору и рачуна њихову површину. 2.МА.2.2.3. Решава једноставне проблеме користећи једначину праве и криве другог реда. 2.МА.2.3.3. Уме да скицира графике елементарних функција и да их трансформише користећи транслације и дилатације дуж координатних оса.	геометријски низ у једноставним ситуацијама.	између две праве. Кружница и однос праве и кружнице. НИЗОВИ Основни појмови о низовима. Аритметички и геометријски низ.	Разговор, дискусија /илустр. /демонс.

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 66 часова годишње)

Стандарди	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Теме/области/садржаји	Методика рада
2МА.1.1.1. Користи природне, целе, рационалне и реалне бројеве, различите записе тих бројева и преводи их из једног записа у други. 2МА.1.1.2. Израчунава вредност бројевног израза у коме се појављују сабирање, одузимање, множење, дељење, степеновање и кореновање и при томе по потреби користи калкулатор или одговарајући софтвер. 2МА.1.1.3. Примењује правила заокругљивања бројева и процењује вредност израза у једноставним реалним ситуацијама. 2МА.1.1.4. Трансформише једноставне алгебарске изразе. 2МА.1.1.5. Решава једноставне проблеме који се свode на линеарне и	– израчуна једноставне граничне вредности функција; – користи основна својства функција (домен, периодичност, парност, монотоност, нуле и знак...); – израчуна извод једноставних функција применом правила диференцирања;	ФУНКЦИЈЕ Важнији појмови и својства реалних функција реалне променљиве. Преглед елементарних функција. Гранична вредност функције. Асимптоте.	Разговор, дискусија /илустр. /демонс.

Стандарди	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Теме/области/садржаји	Методика рада
квадратне једначине. 2MA.1.1.6. Решава једноставне проблеме који се свде на линеарне неједначине и једноставне квадратне неједначине. 2MA.1.1.7. Решава једноставне проблеме који се свде на систем две линеарне једначине са две непознате. 2MA.1.1.8. Зна и разуме основне логичке и скуповне операције и користи их. 2MA.1.2.4. Користи координатни систем за представљање једноставних геометријских објеката у равни. 2MA.1.3.2. Разуме појам, израчунава вредност, користи и скицира график линеарне, квадратне, степене, експоненцијалне, логаритамске и тригонометријских функција синуса и косинуса. 2MA.1.3.3. Анализира графички представљене функције (одређује нуле, знак, интервале монотоности, екстремне вредности и тумачи их у реалном контексту). 2MA.1.3.4. У функцијама које су представљене графички или табеларно, анализира, примењује и приближно израчунава брзину промене помоћу прираштаја. 2MA.1.4.1. Пребројава и процењује број могућности (различитих избора или начина) у једноставним реалним ситуацијама. 2MA.1.4.3. Разуме концепт вероватноће, израчунава и процењује вероватноће догађаја у једноставним ситуацијама. 2MA.1.4.4. Графички представља податке у облику дијаграма и табела, анализира податке и њихову расподелу. 2MA.1.4.5. Разуме појмове популације и узорка, израчунава и тумачи узорачку средину, медијану и мод. 2MA.2.1.3. Израчунава вредност бројевног израза у коме се појављују и елементарне функције и при томе по потреби користи калкулатор или одговарајући софтвер. 2MA.2.1.5. Трансформише алгебарске изразе. 2MA.2.1.6. Решава проблеме који се свде на једначине у којима се појављују елементарне функције. 2MA.2.1.7. Решава квадратне и једноставне рационалне неједначине. 2MA.2.3.3. Уме да скицира графике елементарних функција и да их трансформише користећи транслације и дилатације дуж координатних оса. 2MA.2.3.4. Решава проблеме користећи основна својства функција (област	– испита ток и скицира график једноставне функције; – примени елементе комбинаторике у једноставним реалним ситуацијама; – примени биномни образац на решавање једноставнијих проблема; – одреди вероватноћу једноставнијег случајног догађаја; – одреди очекивану вредност и дисперзију дискретне случајне величине; – изврши мање статистичко истраживање, обради резултате, прикаже их и интерпретира.	ИЗВОД ФУНКЦИЈЕ Прираштај функције. Извод функције (проблем тангенте и брзине). Основне теореме о изводу, изводи елементарних функција. Испитивање функције и њен график. КОМБИНАТОРИКА Основна правила. Варијације. Пермутације. Комбинације (без понављања). Биномни образац. ВЕРОВАТНОЋА И СТАТИСТИКА Случајни догађаји. Вероватноћа. Дискретне случајне величине. Популација, обележје и узорак. Очекивана вредност и дисперзија. Прикупљање, сређивање, графичко приказивање и нумеричка обрада података.	Разговор, дискусија /илустр. /демонс. Разговор, дискусија /илустр. /демонс. Разговор, дискусија /илустр. /демонс.

Стандарди	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Теме/области/садржаји	Методика рада
дефинисаности, периодичност, парност, монотоност...).			
2МА.2.3.6. Разуме концепт извода функције и примењује га у проблемским ситуацијама.			
2.МА.2.4.1. Примењује правила комбинаторике за пребројавање могућности (различитих избора или начина).			
2МА.2.4.3. Разуме концепт дискретне случајне величине и израчунава очекивану вредност, стандардно одступање и дисперзију (варијансу).			

4.1.8. ФИЗИКА

Циљ учења физике јесте стицање елементарне функционалне писмености (природно-научне и техничке)и знања о основним физичким законима који описују појаве у природи и својства звука, оспособљавање ученика за примену знања у струци и свакодневном животу, стицање радних навика, одговорности и вештина за самосталани за тимски рад као и формирање основе за даље образовање.

Компетенције: Специфичне предметне компетенције представљају опис специфичних способности ученика које му омогућавају да развије општу предметну компетенцију. Оне обухватају природно научну писменост – основ за праћење развоја физике као науке и разумевање повезаности физике и савремене технологије и развоја друштва. Даље, обухватају способност прикупљања података о својствима и променама појава и система посматрањем и мерењем; планирање и описивање поступака; правилно и безбедно руковање уређајима и мерним прибором. Специфичне компетенције обухватају представљање резултата мерења табеларно и графички; уочавање трендова и у објашњавању физичких законитости и извођењу закључака.

І РАЗРЕД (1 час недељно, 35 часова годишње)

Стандарди	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Теме/области/садржаји	Методика рада
2.ФИ.1.1.1. Описује и објашњава физичке појаве: равномерно праволинијско кретање, равномерно променљиво праволинијско кретање, пренос притиска кроз течности и гасове, пливање тела, механичка осциловања и таласи. 2.ФИ.1.1.6. Познаје услове за настајање звука и зна да наведе његова основна својства као механичког таласа. 2.ФИ.2.1.1.	–користи научни језик физике за описивање физичких појава; –објасни значај и улогу експеримента и теорије у описивању физичких процеса и појава, самостално припреми једноставнији пројекат и	Физичке основе акустике Хармонијске осцилације (примери). Пригушене осцилације. Принудне осцилације, резонанција. Звук – механички талас. Величине којима се описује таласно кретање и везе међу њима. Брзина звука у различитим срединама, фреквенција и таласна дужина. Опсег фреквенција звука. Инфразвук и ултразвук. Висина тона (праг чујности), јачина тона	Методе рада: -вербалне (монологска и дијалогска) -демонстративна

Стандарди	Исходи <i>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</i>	Теме/области/садржаји	Методика рада
Описује и објашњава физичке појаве: равномерно кружно кретање, равномерно променљиво кружно кретање, хоризонталан хитац, сударе тела, протицање идеалне течности, појам средње брзине, законе одржања, хармонијске пригушене осцилације. 2.ФИ.2.1.4. Познаје основне величине којима се описују механички таласи; користи везе између ових величина за објашњење појава код таласа; објашњава својства звука. 2.ФИ.3.1.3. Објашњава појаве везане за принудне осцилације; пригушене осцилације, Доплеров ефекат и слагање таласа; зна да решава сложене задатке о осцилацијама и таласима. 2.ФИ.3.1.4. Описује и објашњава физичке појаве: котрљање, равномерно променљиво кружно кретање, пренос механичких таласа кроз течности и гасове, динамичка равнотежа тела, механичка осциловања и таласи; користи уређаје и мерне инструменте за одређивање физичких величина, на пример, коефицијент површинског напона, модул еластичности, фреквенција осциловања звучне виљушке, момент инерције, убрзање куглице која се котрља низ коси жлеб.	изведе одговарајуће физичко истраживање; -описује енергијске трансформације код хармонијских, пригушених и принудних осцилација; -разуме појам механичке резонанције, услове њеног настајања и примену; -описује и објасни звучне таласе и њихове карактеристичне величине; -примењује законе одбијања и преламања звука; - разликује звук, ултразвук и инфразвук и познаје њихову примену; - разликује карактеристике звука (висина, јачина, боја), познаје штетан утицај буке и мере заштите; -компетентан је да користи мерне јединице и дигиталне технологије за мерење јачине и снаге звука;	(акустички притисак, праг бола), боја тона. Мерне јединице, мерење јачине звука и снаге звучних извора. Људско ухо и субјективни осећај јачине звука. Осциловање ваздушног стуба(отвореног на једном или на оба краја). Резонанција код звука. Резонатори. Извори звука. Одређивање положаја и удаљености извора звука од пријемника. Правац и смер простирања звука од извора. <i>Демонстрациони огледи:</i> - Осциловање звучне виљушке жице(причвршћене на једном или на оба краја),штапова, плоче и мембране. - Осциловање различитих тела(жица,шипки,плоча,мембрана).Осцилације ваздушних стубова. - Својства звучних извора(монокорд, Звучне виљушке,музички инструменти...) - Звучна резонанција(звучна виљушка и мензура).	
2.ФИ.1.1.1. Описује и објашњава физичке појаве: равномерно праволинијско кретање, равномерно променљиво праволинијско кретање, пренос притиска кроз течности и гасове, пливање тела, механичка осциловања и таласи. 2.ФИ.1.1.6. Познаје услове за настајање звука и зна да наведе његова основна својства као механичког таласа. 2.ФИ.2.1.1. Описује и објашњава физичке појаве: равномерно кружно		Музички инструменти и тонови Музичка скала тонова и музички интервали(односи).Темперирана скала. Начини побуђивања осцилација и њихово појачавање код различитих типова инструмената. Квалитет звука.Шум и тон. Основни тон и виши хармоници. Прост и сложен тон. Спектралне карактеристике звука.	

Стандарди	Исходи <i>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</i>	Теме/области/садржаји	Методика рада
кретање, равномерно променљиво кружно кретање, хоризонталан хитац, сударе тела, протицање идеалне течности, појам средње брзине, законе одржања, хармонијске пригушене осцилације. 2.ФИ.2.1.4. Познаје основне величине којима се описују механички таласи; користи везе између ових величина за објашњење појава код таласа; објашњава својства звука. 2.ФИ.3.1.3. Објашњава појаве везане за принудне осцилације; пригушене осцилације, Доплеров ефекат и слагање таласа; зна да решава сложене задатке о осцилацијама и таласима. 2.ФИ.3.1.4. Описује и објашњава физичке појаве: котрљање, равномерно променљиво кружно кретање, пренос механичких таласа кроз течности и гасове, динамичка равнотежа тела, механичка осциловања и таласи; користи уређаје и мерне инструменте за одређивање физичких величина, на пример, коефицијент површинског напона, модул еластичности, фреквенција осциловања звучне виљушке, момент инерције, убрзање куглице која се котрља низ коси жлеб.		<i>Демонстрациони огледи:</i> – Начин рада метронома. – Побуђивање осциловања код жичаних, дувачких инструмената и удараљки	
2.ФИ.1.1.1. Описује и објашњава физичке појаве: равномерно праволинијско кретање, равномерно променљиво праволинијско кретање, пренос притиска кроз течности и гасове, пливање тела, механичка осциловања и таласи. 2.ФИ.1.1.6. Познаје услове за настајање звука и зна да наведе његова основна својства као механичког таласа. 2.ФИ.2.1.1. Описује и објашњава физичке појаве: равномерно кружно кретање, равномерно променљиво кружно кретање, хоризонталан хитац, сударе тела, протицање идеалне течности, појам средње брзине, законе одржања, хармонијске пригушене осцилације.	–уочава положај извора звука и удаљеност извора звука од пријемника и процењује начин простирања звука; –процењује оптимална акустичка својства просторија (запремина, облик просторије, време реверберације). Акустичко обликовање; –процењује и адаптира различите инструменте на основу њихових карактеристика;	3.Акустика просторија Звучни таласи у просторијама. Апсорпција звука, одбијање звука. Реверберација. Бојење звука(ехо). Глува соба; удари или избијања. Оптималне акустичке особине просторија (запремина, облик просторије, време реверберације). Акустичко обликовање (распоред рефлексивних и апсорптивних површина). Постављање звучника. Заштита од буке <u>Предлог за пројекат</u> -Историја акустичних инструмената.	

Стандарди	Исходи <i>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</i>	Теме/области/садржаји	Методика рада
2.ФИ.2.1.4. Познаје основне величине којима се описују механички таласи; користи везе између ових величина за објашњење појава код таласа; објашњава својства звука. 2.ФИ.3.1.3. Објашњава појаве везане за принудне осцилације; пригушене осцилације, Доплеров ефекат и слагање таласа; зна да решава сложене задатке о осцилацијама и таласима. 2.ФИ.3.1.4. Описује и објашњава физичке појаве: котрљање, равномерно променљиво кружно кретање, пренос механичких таласа кроз течности и гасове, динамичка равнотежа тела, механичка осциловања и таласи; користи уређаје и мерне инструменте за одређивање физичких величина, на пример, коефицијент површинског напона, модул еластичности, фреквенција осциловања звучне виљушке, момент инерције, убрзање куглице која се котрља низ коси жлеб.	–примењује стечена знања и повезује звучне појаве са уметничким извођењем на инструментима;	-Загањеност буком у нашем окружењу	

4.1.9. ИНФОРМАТИКА

Циључења Информатике је стицање знања, овладавање вештинама и формирање вредносних ставова који доприносе развоју информатичке писмености неопходне за даље школовање, живот и рад у савременом друштву. Ученик развија способност апстрактног и критичног мишљења о аутоматизацији послова уз помоћ информационо-комуникационих технологија и развија способност ефективног коришћења технологије на рационалан, етичан и безбедан начин.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Учењем наставног предмета Информатика ученик је оспособљен да примени стечена знања и вештине из области информационо-комуникационих технологија ради испуњавања постављених циљева и задатака у свакодневном животу, даљем школовању и будућем раду. Развио је дигиталну писменост и способност апстрактног и критичног мишљења уз помоћ информационо-комуникационих технологија.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Специфичне предметне компетенције представљају опис специфичних способности ученика које му омогућавају да развије општу предметну компетенцију. Подразумевају способност за одговорно коришћење информационо-комуникационих технологија уз препознавање потенцијалних ризика и опасности, уметничко

изражавање и формирање естетског става при коришћењу технологије и способност за брзо, ефикасно и рационално проналажење информација коришћењем рачунара, као и њихово критичко анализирање, складиштење и преношење и представљање у графичком облику.

I РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

Исходи <i>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</i>	Теме/области/садржаји	Методика рада
• објасни улогу ИКТ у свакодневном животу; • разуме изазове коришћења савремених технологија на одговоран и безбедан начин; • илуструје на примерима основне појмове информатике и рачунарства (појам информација и податак); • наведе основне области информатике и рачунарства; • опише најважније догађаје у развоју ИКТ; • направи паралелу између развоја људског друштва и развоја информационо-комуникационих технологија; • безбедно користи дигиталне уређаје; • разликује и користи сервисе Интернета; • приступа Интернету, самостално претражује, проналази информације у дигиталном окружењу и преузима их на свој уређај; • класификује информације са интернета и процењује њихов квалитет и поузданост; • спроводи поступке за заштиту личних података и приватности на Интернету, • познаје карактеристике различитих бројевних система; • преводи број из једног у други бројевни систем; • изводи основне рачунске операције у различитим бројевним системима; • користи јединице за мерење количине података; • објасни начин дигиталног записа података и бинарног записа природних бројева; • уочава разлику између хардвера и софтвера; • наводи основне карактеристике компонената дигиталног уређаја и њихову улогу;	ИНФОРМАЦИОНО - КОМУНИКАЦИОНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ У САВРЕМЕНОМ ДРУШТВУ ИКТ у свакодневном окружењу (уређаји, облици комуникације, услуге). Основни појмови информатике и рачунарства (информације, подаци, информационо-комуникационе технологије, предмет и области информатике и рачунарства). Развој ИКТ (прикупљања, складиштења, обраде, приказивања и преноса података). Друштвени аспекти ИКТ (значај и примена дигиталних уређаја, карактеристике информационог друштва, утицај коришћења дигиталних уређаја на здравље и околину, интелектуална својина, безбедност, заштита личних података, правила понашања). Глобална мрежа (интернет). Сервиси интернета (електронска пошта, веб, друштвене мреже, блогови, форуми, учење, мапе, електронска трговина и банкарство, аудио и видео комуникација). Лепо понашање, право и етика на интернету. Безбедност и приватност на интернету.	Разговор, дискусија /илустр. /демонс.
	ПРЕДСТАВЉАЊЕ ПОДАТКА НА РАЧУНАРУ Бројевни системи – врсте, карактеристике, превођење. Бројевни системи – основне рачунске операције. Кодирање информација. Кодирање карактера, кодне схеме. Јединице за мерење количине информација. Дигитални рачунари и дигитални запис података (текста, растерске и векторске слике, звука, видеа). Начини приказивања/представљања података и дигиталног записа.	Разговор, дискусија /илустр. /демонс.
	АРХИТЕКТУРА РАЧУНАРСКОГ СИСТЕМА И ПРОГРАМСКА ПОДРШКА Структура и принцип рада рачунара. Врсте меморије рачунара. Процесор. Матична плоча. Магистрала. Улазно-излазни уређаји. Утицај компоненти на перформансе рачунара. Апликативни софтвер. Системски софтвер.	Разговор, дискусија /илустр. /демонс.

Исходи <i>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</i>	Теме/области/садржаји	Методика рада
• разликује системски од апликативног софтвера; • објасни шта је оперативни систем и која је његова улога; • познаје основне типове апликативног софтвера; • разликује појмове и типове лиценци софтвера и садржаја који се деле; • разликује основе елементе графичког корисничког интерфејса; • прилагоди радно окружење кроз основна подешавања; • инсталира и деинсталира корисничке програме; • сачува, модификује и организује податке; • разликује најчешће коришћене типове датотека; • подеси радно окружење текст процесора; • промени језик тастатуре; • примени правила слепог куцања; • врши премештање садржаја између више отворених докумената; • ефикасно и тачно уноси и уређује неформатиран текст; • примењује основне елементе форматирања и структурирања текста; • уређује на елементарном нивоу текст применом нотација за обележавање; • постави напредне текстуалне и нетекстуалне елементе у креирани документ; • познаје основне параметре стилизовања текста на нивоу карактера, параграфа и страница; • користи и креира именоване стилове и модификује их; • користи елементе у тексту који се аутоматски ажурирају; • структурира текст и аутоматски генерише садржај; • познаје структуру, правила и формат која се примењују у форматирању докумената; • припрема документ за штампу и одштапа га; • уређује и приказује слајд презентације; • примењује правила за израду добре презентације; • уређује дизајн позадине и „мастер“ слајда у презентацији;	Оперативни систем. Верзије и модификације програма. Дистрибуција програмских производа (комерцијална, дељена (енгл. shareware), јавно доступна (енгл. freeware), пробна (енгл. trial)). Заштита права на интелектуалну својину.	
	ОРГАНИЗАЦИЈА ПОДАТАКА И ПРИЛАГОЂАВАЊЕ РАДНОГ ОКРУЖЕЊА Елементи графичко-корисничког интерфејса и интеракција са њима (радна површина, прозори, менији, дугмад, акције мишем или акције на екрану осетљивом на додир, пречице на тастатури, ...). Подешавања оперативног система (подешавање датума и времена, радне површине, регионална подешавања, подешавања језика и тастатуре, коришћење и подешавање корисничких налога). Инсталирање и уклањање програма (апликативних програма, драјвера). Рад са документима и системом датотека. Средства и методе заштите рачунара и информација.	Разговор, дискусија /илустр. /демонс.
	РАД СА ПРОГРАМИМА ЗА ОБРАДУ ТЕКСТА Радно окружење текст-процесора. Једноставнија подешавања радног окружења. Подешавање и промена језика тастатуре („писма“). Правила слепог куцања. Операције са документима (креирање, отварање, чување, затварање). Унос текста и његово једноставно уређивање (ефикасно кретање кроз текст, копирање, премештање, претрага, замена текста). Уређивање текста (страница, маргине, фонт, параграф, листе, прелом, секције) Уметање у текст (специјалних симбола, датума и времена, текстуалних ефеката). Уметање и позиционирање нетекстуалних објеката (слике, дијаграми, и сл.). Уметање табеле у текст. Нумерација страница. Заглавље, подножје, фуснота. Коришћење и израда стилова, генерисање садржаја и индекса појмова. Примери структуре типичних докумената (биографије, молбе, огласи, реферати, матурски радови и сл). Конвертовање у PDF. Штампање докумената.	Разговор, дискусија /илустр. /демонс
	РАД СА ПРОГРАМИМА ЗА ИЗРАДУ СЛАЈД ПРЕЗЕНТАЦИЈА Презентације и њихова примена (правила добре презентације, етапе у изради презентација). Подешавање радног окружења програма за израду слајд-презентација. Додавање и форматирање текстуалних и нетекстуалних објеката (графички, звучни, видео, ...).	Разговор, дискусија /илустр. /демонс.

Исходи <i>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</i>	Теме/области/садржаји	Методика рада
• додаје елементе анимације и интерактивности у презентацију; • користи функционалности намењене сарадничком раду; • припрема документ за штампу и одштапа га.	Анимација објеката слајда и прелаза између слајдова. Интерактивна презентација (хипервезе, акциона дугмад). Дизајн позадине и „мастер“ слајда. Приказ презентације. Штампање презентације.	

II РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

Исходи <i>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</i>	Теме/области/садржаји	Методика рада
– објасни природу звука; – наведе основне компоненте хардвера за рад са музиком; – користи софтверске алате за рад са музиком; – разликује основне елементе табеле; – разлику је типове података; – унесе и мења податке у табеле; – манипулише елементима табеле; – користи формуле за израчунавање статистика; – користи апсолутно и релативно адресирање; – врши основно форматирање табеле; – сортира и филтрира податке по задатом критеријуму; – примењује условно форматирање; – представи визуелно податке на одговарајући начин; – форматира табеле и одштапа их; – објасни принципе растерске и векторске графике и модела приказа боја; – креира растерску слику у изабраном програму; – креира векторску слику у изабраном	ИНФОРМАТИКА У МУЗИЦИ Примена рачунара у процесу учења музике – Основна својства звука; – Формати звучних записа и њихова конверзија. Хардвер за рад са музиком – Музичке картице, микрофони, MIDI клавијатура /електрични клавир, звучници/ слушалице; – Инсталирање хардвера. Софтверски алати за рад са музиком.	Разговор, дискусија /илустр. /демонс.
	ПРОГРАМИ ЗА ТАБЕЛАРНА ИЗРАЧУНАВАЊА Основни појмови (прикупљање података, њихово табеларно и графичко приказивање на разне начине, као и читање и тумачење таквих приказа). Основни појмови о програмима за рад са табелама (структура документа, формати датотека). Подешавање радног окружења (палете алатки, пречице, лењир, поглед, зум) додавање, брисање, премештање и преименовање радних листова. Уношење различитих типова података у табелу (појединачни садржаји ћелија и аутоматске попуње). Подешавање димензија, премештање, фиксирање и сакривање редова и колона. Примена основних аритметичких операција и уграђених функција за креирање формула. Форматирање ћелија (број децималних места, датум, валута, проценат, поравнање, прелом, оријентација, спајање ћелија, фонт, боја садржаја и позадине, стил и боја рама ћелије). Копирање формула, релативно и апсолутно референцирање ћелија. Сортирање и филтрирање. Условно форматирање табела. Намена различитих типова графика, приказивање података из табеле помоћу графика. Припрема документа за штампање.	Разговор, дискусија /илустр. /демонс.
	РАЧУНАРСКА ГРАФИКА	Разговор,

Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Теме/области/садржаји	Методика рада
програму; – користи алате за уређивање и трансформацију слике; – оптимизује креирану слику за приказ на различитим медијима; – одабере одговарајући формат записа слика;	Карактеристике рачунарске графике (пиксел, резолуција, RGB и CMYK модели приказа боја, растерска и векторска графика). Рад у програму за растерску графику. Рад у програму за векторску графику.	дискуија /илустр. /демонс

III РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Теме/области/садржаји	Методика рада
– унесе и едитује нотни запис; – врши основне манипулације над нотним записом;	УНОШЕЊЕ И ЕДИТОВАЊЕ НОТНОГ ЗАПИСА СА ТАСТАТУРЕ Упознавање програма и подешавање радне површине. Форматирање документа – партитуре (рад на документу): одабир инструмената, уношење и уређивање нота, метрономске ознаке и темпо, одређивање или промена такта, кључа и тоналитета. Триоле и друге неправилне нотне групе, артикулација, динамика, транспозиција. Уношење текста и графике (уређивање текста, симбола, инструмената, акорда). Издавање или додавање штима у партитури. Репродукција (Play) и њено подешавање: Mixer, Volume, Tempo; Скенирање партитура и њихов унос у Musescore; Употреба MIDI клавијатуре. Употреба микрофона. Снимање штима као аудио и MIDI снимка. Увоз датотека прављених у другим програмима за нотацију (нпр. Sibelius,Finale,...). Штапање штимова и партитура.	Разговор, дискуија /илустр. /демонс

Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Теме/области/садржаји	Методика рада
– разликује формате звучног записа и прави поделу на компримоване и некомпримоване; – врши основне манипулације над звучним записом; – врши конверзију између различитих формата звучних записа;	ЕКСПЕРИМЕНТИ СА ЗВУКОМ Физичке карактеристике звука. Појам дигитализације звука. Процес производње звука код музичких картица. Звук музичких синтисајзера – MIDI запис (*.mid, *.kar, итд.). Формати за чување звучних записа у рачунарима. MIDI формат и MIDI језик. Разлика између wav и MIDI формата. Конверзија између различитих формата звучних записа. Дигитална обрада звука: – Концепт DAW програма; – Снимање и обрада звука; – Аудио ефекти; – Примена виртуелних инструмената; – Примена пакета звукова (Sample packs).	Разговор, дискусија /илустр. /демонс

IV РАЗРЕД
(1 час недељно, 33 часова годишње)

Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Теме/области/садржаји	Методика рада
– разликује формате видео записа; – врши основне манипулације са видео записом; – врши конверзију између различитих формата видео записа; – креира видео клип са импортованим мултимедијалним материјалом; – креира видео клип за веб и поставља на веб страницу;	РАД СА ВИДЕО ЗАПИСОМ Манипулација са видео записом у одабраном програму: – пребацивање видео материјала на рачунар; – покретање и радни прозор програма за обраду видео записа; – увоз материјала и креирање пројекта; – чување видео записа на рачунару. Монтажа говора и музике у видео запису. Конверзија видео формата. Креирање видео клипова за веб странице. Постављање (<i>Upload</i>) видео клипова на веб страницу.	Разговор, дискусија /илустр. /демонс.

Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Теме/области/садржаји	Методика рада
– креира једноставни веб-сајт на основу готових веб решења;	ГОТОВА ВЕБ ДИЗАЈН РЕШЕЊА Готова веб дизајн решења (<i>WordPress, Weebly, Wix...</i>). Блог, вики, електронски портфолио.	Разговор, дискусија /илустр. /демонс.
– креира статичку веб-страницу коришћењем <i>HTML</i> -а; – стилизује веб-страницу коришћењем <i>CSS</i> -а.	ВЕБ ДИЗАЈН Универзални принципи Веб дизајна. Основе <i>HTML</i> -а, основни елементи и атрибути. Стилови (<i>CSS</i>), основни селектори, својства и вредности.	Разговор, дискусија /илустр. /демонс.

4.1.10. ФИЛОЗОФИЈА

Циљ учења Филозофије је да развијањем способности за систематско, самостално, проблемски интонирано, рефлексивно, креативно и критичко мишљење ученицима омогући и олакша мисаоно и вредносно оријентисање у савременом свету, да их оснажи у формирању сопственог погледа на стварност и пружи им ослонац за промишљено и одговорно одлучивање и деловање.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Изградњом знања и вештина својствених филозофски култивисаној мисли, ученик је оспособљен да свестрано анализира стварност и решава теоријске и практичне проблеме, да своје ставове и уверења поткрепљује уверљивим логичким аргументима, просуди ваљаност и релевантност аргументације и критички користи разноврсне изворе информација. При процени и избору поступака евалуира различите погледе на стварност и руководи се вредностима истине, добра, праведности и лепог, чији смисао и значај открива испитујући карактеристичне филозофске проблеме.

Основни ниво: Ученик је у стању да интерпретира карактеристична питања и проблеме основних филозофских дисциплина у контексту одређених филозофских епоха, праваца и учења. Разликује карактер и методе филозофског и научног истраживања и критички сагледава домете и могућности различитих врста сазнања. Комбинује изворе информација и користи основну филозофску терминологију, као и симболички језик и алгоритамску апаратуру логике у различитим облицима анализе, приказа и комуникације мисаоних садржаја. Уме да примени основне концепције практичке филозофије при вредновању различитих појава и поступака у природном и друштвеном окружењу и просуђивању властитих и туђих уверења и ставова.

Средњи ниво: Ученик анализира проблемска чворишта филозофије и утицај идеја из најзначајнијих филозофских опуса на обликовање интелектуалних традиција и моралне и политичке културе у Европи. Тумачи репрезентативна становишта и контроверзе водећи рачуна о културно-историјском контексту и користи их да свестраније приступи личним, локалним и глобалним проблемима које доноси савремени начин живота. Критички промишља филозофски текст и примењује знања о логичким формама и правилима када просуђује аргументацију. Артикулише своје идеје и ставове у писаној форми и усменој размени, изражава их логички консеквентно и јасно, користећи филозофски речник.

Напредни ниво: Ученик је развио проблемски начин мишљења који одговара природи филозофије, њеним истраживачким методама и отворености за стално преиспитивање. Дискутује о темама из различитих филозофских дисциплина, активно се служи логичким техникама и стручном терминологијом. Уме да напише филозофски есеј на захтевније филозофске теме, или артикулисан критички коментар на актуелне друштвене појаве, да продубљено и критички промишља одломке из текстова. Суд о неком филозофском схватању, правцу, питању и проблему износи аргументовано, поредећи своју са интерпретацијама других. Осамостаљен је у учењу захваљујући унапређеној читалачкој култури и ефикасном коришћењу различитих извора и савремених информационо-комуникационих технологија.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

1. Филозофско тумачење природе стварности, сазнања и вредности
2. Критичко мишљење и конструктивна комуникација
3. Артикулација вредности и ставова

IV РАЗРЕД

(2 часа недељно, 66 часова годишње)

Исходи <i>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</i>	Теме
– формулише филозофски релевантно питање и уочи филозофски проблем у неком тексту или феномену; – објасни због чега није могуће дати јединствено одређење тога шта је филозофија и чиме се она бави; – одреди место филозофије међу облицима духовне културе: мит, религија, наука, уметност; – пореди карактеристике, домене и могућности различитих извора и типова сазнања (чулног, разумског и умственог); – у прихватању сазнања и уверења предност даје рационалним разлозима у односу на друге ауторитете (откровење, традиција, мишљење већине); – анализира примере употребе различитих метода филозофског испитивања: дијалектичке, аналитичке, херменеутичке и феноменолошке, и процењује њихову специфичност у односу на научне методе; – служи се методама критичког читања текста и стручном терминологијом у артикулисаном приказу неке филозофске позиције; – у комуникацији са другима презентује, усмено или писмено, и уз употребу одговарајућих ИКТ средстава, идеје и аргументе на јасан, информативан и кохерентан начин, ненамећући их другима; – ситуира решења филозофских проблема, дебате и аргументе у историјски контекст и одређује њихов утицај на светоназор одређене епохе; – прикаже на примерима карактеристичне проблеме појединих филозофских дисциплина (метафизика, епистемологија, логика, етика, естетика, политичка филозофија); – интерпретира проблеме, ауторске опусе и теорије који су репрезентативни за историјски развој филозофије; – процењује значај различитих метафизичких и епистемолошких схватања за формирање модерног научног приступа изучавању природе, човека и друштва; – користи идеје филозофски утемељеног умећа живљења (нпр. античких	ОДРЕЂЕЊЕ ФИЛОЗОФИЈЕ Појам филозофије Основни филозофски проблеми и дисциплине Однос филозофије и мита, религије, уметности и науке АНТИЧКА ФИЛОЗОФИЈА Питање прапочетка Проблем бића, мноштва и кретања Значај супротности за тумачење природе Проблем истине и привида (знање, мњење) Реторика и дијалектика Метафизичка одређења стварности Знање, добро, врлина Проблем идеалног друштвеног поретка (праведност) Питање индивидуалне среће СРЕДЊОВЕКОВНА ФИЛОЗОФИЈА Улога филозофије у формирању хришћанског учења Однос вере и разума – континуитет и дисконтинуитет с античком филозофијом Платоновска и аристотеловска традиција у филозофији средњег века (проблем универзалија, докази о постојању бога, схоластика, ренесанса) ФИЛОЗОФИЈА НОВОГ ДОБА Схватање човека, природе и друштва у ренесансној и нововековној филозофији Нови концепт науке и знања – рођење модерне науке (научна метода) Проблем супстанције Питање поузданог извора сазнања (емпиризам – рационализам) Границе сазнања – Кантова критика сазнајних моћи

Исходи <i>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</i>	Теме
концепција умерености и еудајмоније) да конципира, практикује и промовише здрав и еколошки стил живота; – препознаје и избегава симплификације, предрасуде, стереотипије и уобичајене софизме у аргументацији; – аргументовано расправља о питањима културних и друштвених вредности и идеолошких оријентација у савременом друштву; – у дискусији разликује претпоставке и карактер сазнајног, моралног и естетског расуђивања, и у расправи о вредностима респектује принципе конзистентног логичкогмишљења, коректног аргументовања и основне етичке вредности; – изводи практичне импликације одређене вредносне позиције и процењује њену релевантност или универзално важење неког етичког принципа у свакодневном контексту; – формулише (на подстицај филозофске лектире) властито становиште о одређеном вредносном питању у толерантној расправи са другима или у аргументованом писаном приказу (есеју); – расуђује о кључним димензијама и циљевима научног знања.	Начела разума у праву и политици (просвећеност, либерализам) Ум и слобода (Кант) Од трансценденталног ка апсолутном субјекту Умна синтеза стварности (спекулативни идеализам, марксизам) САВРЕМЕНА ФИЛОЗОФИЈА Критика метафизике као заједничко полазиште различитих праваца у савременој филозофији Однос према наслеђу европске рационалности Егзистенција као питање слободе избора и одговорности Однос филозофије и науке: позитивизам, феноменологија, критички рационализам Језичка и логичка анализа као нови кључ филозофије: херменеутика, филозофија језика Проблеми савремене политичке филозофије: демократија, тоталитаризам, контрола и моћ, друштвена правда Примењена етика као филозофски приступ проблемима савременог света и свакодневног живота.

4.1.11. ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Циљ учења физичког и здравственог васпитања је да ученик континуирано развија знања, физичке способности и моторичке вештине у складу са вредностима физичког вежбања, потребама за очување и унапређивање здравља и даљег професионалног развоја.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Учењем наставног предмета Физичко васпитање ученик стиче вештине и овладава знањима о културним вредностима телесног вежбања. Стечена знања примењује у свакодневном животу, специфично-професионалним и ванредним животним ситуацијама. Разуме потребу редовног бављења физичком активношћу и континуираног развоја физичких способности и активно ради на њиховом унапређивању. Вежбајући унапређује здравље, здравље околине и квалитет живота. Путем различитих видова физичке активности исказује лични идентитет, креативност, емоције, комуницира, неутралише или смањује на најмању меру негативне утицаје савременог живота. Кроз предмет физичко васпитање развијају се: толеранција, хумани односи одговорност, поштовање правила, квалитетна међусобна комуникација, еколошки однос према природном окружењу, и способност за учешће у спортско-рекреативним и спортским активностима током целог живота.

Основни ниво

Достиже и одржава оптималан ниво физичких способности. Ученик је оспособљен да води бригу о властитом здрављу и здрављу околине. Препознаје и разуме законитости утицаја физичког вежбања на антрополошки статус. Спроводи физичко вежбање уз безбедносне, здравственохигијенске и организационо-техничке мере. Супротставља се свим облицима насиља у физичком васпитању, спорту и рекреативним активностима.

Средњи ниво

Бира спортско-рекреативну активност у циљу одржавања и унапређивања физичких способности и здравља, у складу са сопственим потребама и интересовањима. У вежбању сарађује и помаже другима поштујући индивидуалне разлике. Редовно вежба у слободно време.

Напредни ниво

Самоиницијативно примењује разноврсне програме и облике индивидуалног и колективног вежбања, уз поштовање индивидуалних разлика учесника у телесном вежбању. Преузима одговорност за сопствене изборе када је реч о животном стилу (физичка активност, исхрана, ризична понашања и др) и процењује дугорочне позитивне, односно негативне последице по здравље и квалитет живота појединца, породице и окружења.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

На основу стечених знања ученик користи разноврсне програме вежбања и користи изворе информација ради унапређивања здравља, моторичких способности и вештина. Испољава позитиван став према физичком васпитању и спорту. Поштује правила и негује здраве међуљудске односе приликом реализовања физичке/спортске активности. Промовише улогу физичког васпитања и спорта у унапређивању здравља и превентивно деловање на настајање болести и социо-патолошких појава. Ученик је стекао знања о могућности коришћења превентивног вежбања ради отклањања негативних утицаја будуће професије.

Основни ниво

Ученик зна функцију једноставних вежби и програма развоја моторичких способности; зна основну технику и тактику спортских грана; понаша се дисциплиновано поштујући мере безбедности у вежбању; зна да упореди вредности почетних и финалних резултата мерења моторичких способности у односу на референтне вредности за свој узраст и пол. У процесу вежбања сарађује са другима и помаже им уз поштовање индивидуалних разлика.

Средњи ниво

Ученик је у стању да самостално састави и примени програме вежбања препознавајући везу са здрављем и психо-физичким развојем; зна сложеније техничко-тактичке елементе спортске гране; примењује правилне поступке у случају незгоде током вежбања; вреднује и цени допринос физичке активности здрављу и квалитету живота. Учествоје у различитим спортским такмичењима и спортско-рекреативним активностима у школи и, у складу са интересовањима помаже у њиховом планирању и реализацији.

Напредни ниво

Ученик је способан да самостално састави и изведе сложеније програме вежбања; самостално и у сарадњи са другима решава сложене тактичке задатке; препознаје основне законитости оптерећења у физичким и спортским активностима, промовише њихову улогу у унапређивању здравља и превентивно деловање на настанак хроничних незаразних обољења и социо-патолошких појава; редовно се бави спортским и спортско-рекреативним активностима у слободно време, и у складу са интересовањима учествује и помаже на школским такмичењима и другим манифестацијама. Користи физичку активност ради веће ефикасности учења и елиминисања штетних професионалних утицаја.

I РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – Сврхисходно примењује вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; – упореди и анализира резултате тестирања са вредностима за свој узраст и сагледа сопствени моторички напредак; – планира и примењује усвојене моторичке вештине у свакодневном животу; – игра један народни и један друштвени плес; – примењује и поштује основе принципе вежбаоног процеса и правила тимских и спортских игара; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; – навија фер ; – разликује различите типове физичке активности; – примењује одговарајуће вежбе у складу са сопственим могућностима и потребама; – препозна ниво оптерећења током вежбања; – уочи грешаке у извођењу покрета и кретања; – учествује на одељењском, разредном и другим такмичењима и/или спортско - рекреативним манифестацијама за које се школа определи; – помаже организацији школских спортских манифестација ; – користи могућности за свакодневну физичку активност у окружењу и редовно вежба у складу са својим потребама; – примени принципе здраве исхране; – примењује правила безбедности у различитим физичким активностима у школи и ван школе; – у групним активностима ради на остваривању заједничких циљева; – решава конфликте на социјално прихватљив начин; – при вежбању и кретању уочи и негује естетске	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ – Тестирање ученика. – Кондициона припрема ученика: – вежбе за развој снаге; – вежбе за развој покретљивости; – вежбе за развој издржљивости; – вежбе за развој брзине; – вежбе за развој координације.	Метод демонстрације и појединачних покушаја ученика. Групни и индивидуални рад уз асистенцију професора.
	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ Атлетика – Усавршавање технике трчања на кратким стазама. – Усавршавање технике трчања на средњим стазама. – Усавршавање технике скок удаљ. – Усавршавање технике скок увис.	Групни рад и рад у паровима и метода демонстрације и практичног вежбања.
	Спортска Гимнастика – Вежбе на тлу – Основни садржаји Провера савладаности елемената гимнастике из основне школе. Вага претклоном и заножњем и спојено, одразом једне ноге колут напред. Став на шакама, издржај, колут напред. Два повезана предмета странце удесно (улево). – Грета – За ученице: – Основни садржаји Вежба на ниској греди од елемената предвиђених у основној школи. Висока греда ходање са различитим гимнастичким елементима. Проширени садржаји Састав на греди. – Коњ са хваталкама – За ученике: Проширени садржај Премах одножно десном напред, замах улево, замах удесно, замах улево и спојено премах левом напред, премах десном назад, замах улево, замах удесно и спојено премахом десне; саскок са окретом за 90° улево до става на тлу, леви бок према коњу.	Метод демонстрације и појединачних пкушаја ученика. Групни и индивидуални рад уз асистенцију професора.
	Физичка активност по избору Понављање и утврђивање раније обучаваних елемената технике. Проширивање и продубљавање техничко-тактичких способности ученика.	Метод појединачних пкушаја ученика. Групни рад и рад у паровима и метода

Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
вредности ; – коригује последице дуготрајне седентарне активности, положаје, покрете и кретања који имају негативан утицај на здравље применом физичког вежбања; – поштује здравственохигијенска и еколошка правила вежбању; – редовно контролише своје здравље; – повезује штетан утицај које психоактивне супстанце имају на здравље.	Учествовање на такмичењима на нивоу одељења.	демонстрације и практичног вежбања.
	Плес и ритмика – Основни садржаји Народно коло „Моравац”. Енглески валцер. – Проширени садржаји Народна кола и плесови по избору. Ритмички елементи и вежбе по избору.	Метод демонстрације и појединачних покушаја ученика. Групни рад и индивидуални рад у зависности од потреба ученика као индивидуе
	Полигони Кобиновани полигон у складу са реализованим моторичким садржајима.	Метод демонстрације и појединачних покушаја ученика. Групни и индивидуални рад с посебним освртом на усавршавање моторичких способности.
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА Физичко образовање Основна правила и принципи вежбања: – загревање, – разгибавање, – дисање, – дозирање вежбања, – смиривање организма. Основне моторичке способности. Правила спортских игара и дисциплина. Безбедност у вежбању. Здравствена култура Појам здравља. Физичко вежбање у функцији унапређивања здравља и превенције болести. Болести које настају услед неправилног одржавања личне хигијене и нередовне физичке активности. Значај редовних лекарских прегледа. Уравнотежена и здрава исхрана. Психоактивне супстанце и недозвољена средства.	Дијалошко-монолошки метод рада

II РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – правилно примењује вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; – упоређи и анализира резултате тестирања са вредностима за свој узраст; – сагледа сопствени моторички статус и уз помоћ наставника примени вежбања у циљу његовог побољшања; – примењује усвојене моторичке вештине у различитим животним ситуацијама; – игра један народни и један друштвени плес; – примењује и поштује основе принципе вежбаоног процеса. уз помоћ наставника примњује основне методе за развој моторичких способности; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; – препозна и реши конфликтну ситуацију; – примењује одговарајуће вежбе у складу са сопственим могућностима и потребама; – уз помоћ наставника коригује грешаке у извођењу покрета и кретања; – учествује на одељењском, разредном и другим такмичењима; – помаже у организацији школских спортских манифестација; – користи могућности за свакодневну физичку активност и редовно вежба;	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ – Тестирање ученика. – Примена националне батерије тестова – Кондициона припрема ученика	Метод демонстрације и појединачних покушаја ученика. Групни и индивидуални рад уз асистенцију професора
	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ Атлетика – Усавршавање технике атлетских дисциплина трчања, скокова удаљ и увис и бацања – Четворобој	Групни рад и рад у паровима и метода демонстрације и практичног вежбања.

Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
– повеже принципе здраве исхране и вежбање; – примењује правила безбедности у различитим физичким активностима; – решава конфликте на социјално прихватљив начин; – коригује последице дуготрајне седентарне активности, положаје, покрете и кретања који имају негативан утицај на здравље применом физичког вежбања; – редовно контролише своје здравље; – разликује позитиван и негативан утицај вежбања за репродуктивно здравље; – повеже штетан утицај које енергетски напитци, психоактивне супстанце и недеозвољена средства имају на здравље.	Спортска гимнастика Основни садржаји – Вежбе на тлу – Вежбе у упору – Вежбе у вису – Греда – Гимнастички полигон Проширени садржаји – Вежбе на тлу – сложенији састав – Висока греда – Вежбе у упору – сложенији састав Вежбе у вису – сложенији састав	Метод демонстрације и појединачних пкушаја ученика. Групни и индивидуални рад уз асистенцију професора.
	Спортске игре Рукомет, кошарка, одбојка, фудбал Проширивање и продубљавање техничкотактичких способности ученика. Активности по избору Аеробик и други фитнес програми, стони тенис, бадминтон и др.	Метод појединачних пкушаја ученика. Групни рад и рад у паровима и метода демонстрације и практичног вежбања
	Плес и ритмика – Народн коло „Моравац“ – Бечки валцер – Народне игре и Плес из средине у којој се школа налази – Народна кола и плесови по избору. Ритмички елементи и састави	Метод демонстрације и појединачних пкушаја ученика. Групни рад и индивидуални рад у зависности од потреба ученика као индивидуе
	Полигони Комбиновани полигон у складу са савладаним моторичким садржајима.	Метод демонстрације и појединачних пкушаја ученика. Групни и индивидуални рад с посебним освртом на усавршавање моторичких способности.

Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
	Физичка и здравствена култура Физичко образовање Правила и принципи вежбања Основни методи развоја моторичких способности (снага, брзина, издржљивост, покретљивост). Тактика игре Безбедност у вежбању. Улога физичке оспособљености и моторичких знања у ванредним ситуацијама. Примена информационих технологија у физичкој активности. Здравствена култура. Физичко вежбање у функцији унапређивања здравља, репродуктивног здравља и превенције болести. Недовољна физичка активност као један од ризика у настанку болести. Значај редовних лекарских прегледа и физичка активност Исхрана и вежбање – последице неадекватних дијета и дијететских производа. Ризици од конзумирања енергетских напитака, психоактивних супстанци и недозвољених средства.	Дијалогско-монолошки метод рада

III РАЗРЕД (2 часа недељно, 70 часова годишње)

Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – бира и примењује вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; – анализира и упоређује резултате тестирања са вредностима за свој узраст; – сагледа сопствене моторичке и функционалне и примени вежбања у циљу њиховог побољшања; – сврсисходно примени усвојене моторичке вештине у различитим животним ситуацијама; – игра народни и друштвени плес; – примени основне принципе тренажног процеса и основне методе унапређивања – моторичких способности; – одговорно се односи према објектима, справама и	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ Тестирање ученика Кондициона припрема ученика (снага, брзина, издржљивост, гипкост, координација) Израда програма вежбања унапређивања моторичких способности	Метод демонстрације и појединачних покушаја ученика. Групни и индивидуални рад уз асистенцију професора
	Атлетика Усавршавање технике атлетских дисциплина – трчања, скокова удаљ и увис и Четворобој	Групни рад и рад у паровима и метода демонстрације и практичног вежбања.
	Спортска гимнастика Основни садржаји Вежбе на тлу Вежбе у упору Вежбе у вису	Метод демонстрације и појединачних покушаја ученика. Групни и

Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
- реквизитима у просторима за вежбање; – решава конфликтне ситуације; – примени одговарајуће вежбе у складу са могућностима и потребама; – самостално коригује грешке у извођењу покрета и кретања; – учествује на одељењском, разредном и другим такмичењима; – помаже и учествује у организацији школских спортских манифестација – користи могућности за свакодневну физичку активност; – усклади исхрану са вежбањем; – примењује правила безбедности у различитим физичким активностима и преноси их друге учеснике у вежбању; – коригује последице дуготрајне седентарне активности, положаје, покрете и кретања који имају негативан утицај на здравље применом физичког вежбања; – редовно контролише своје здравље; – разликује позитиван и негативан утицај вежбања за репродуктивно здравље и примењује мере предострожности код себе и других; – не конзумира енергетске напитке, психоактивне и фармаколошке супстанце и друга недозвољена средства која имају штетан утицај на организам.	Греда Гимнастички полигон Проширени садржаји Вежбе на тлу – сложенији састав Висока греда Вежбе у упору – сложенији састав Вежбе у вису – сложенији састав	индивидуални рад уз асистенцију професора.
	Спортске игре и активности по избору Спортске игре Рукомет, кошарка, одбојка, фудсал Проширивање и продубљавање техничко-тактичких способности ученика. Активности по избору Аеробик и други фитнес програми, стони тенис, бадминтон, оријентиринг, борења и др.	Метод појединачних пкушаја ученика. Групни рад и рад у паровима и метода демонстрације и практичног вежбања.
	Плес и ритмика Народн коло „Ужичко коло” Бечки валцер – усавршавање „Rock n roll” Народне игре и плес из средине у којој се школа налази Народна кола и плесови по избору Ритмички елементи и састави	Метод демонстрације и појединачних пкушаја ученика. Групни рад и индивидуални рад у зависности од потреба ученика као индивидуе
	Полигони Комбиновани полигон у складу са савладаним моторичким садржајима	Метод демонстрације и појединачних пкушаја ученика. Групни и индивидуални рад с посебним освртом на усавршавање моторичких способности.
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА Физичко образовање	Дијалошко-монолошки

Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
	Основни принципи тренинга Фитнес програми Тактика спортских игара Безбедност у вежбању Улога физичке оспособљености и моторичких знања у ванредним ситуацијама Могуће конфликтне ситуације у спорту и рекреацији Значај физичке оспособљености за рад и одбрану Примена информационих технологија у циљу продубљивање знања из спорта и рекреације Здравствена култура Физичко вежбање, здравље, репродуктивно здравље и превенција болести Хипокинезија и њене последице Редовни лекарски прегледи као мера смањења ризика у вежбању и тренингу Исхрана и вежбање – последице неадекватних дијета и употреба дијететских производа Правилна употреба додатака исхрани Ризици и последице конзумирања енергетских напитака, психоактивних супстанци и недозвољених средстава	метод рада

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 66 часова годишње)

Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – бира и примењује вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; – анализира и упоређује резултате тестирања са вредностима за свој узраст; – сагледа сопствене моторичке и функционалне и примени вежбања у циљу њиховог побољшања;	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ Тестирање ученика Кондициона припрема ученика (снага, брзина, издржљивост, гипкост, координација) Примена природних и изведених облика кретања у функцији развоја физичких способности	Метод демонстрације и појединачних покушаја ученика. Групни и индивидуални рад
	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Метод демонстрације и практичног

Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
– сврсисходно примени усвојене моторичке вештине у различитим животним ситуацијама; – игра народне и друштвене плесове; – примени основне принципе тренажног процеса и основне методе унапређивања моторичких способности; – изради индивидуални програм вежбања; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; – решава конфликтне ситуације; – примени одговарајуће вежбе у складу са могућностима и потребама; – учествује на одељењском, разредном и другим такмичењима; – помаже и учествује у организацији школских спортских манифестација; – користи могућности за свакодневну физичку активност; – усклади исхрану са вежбањем; – примењује правила безбедности у различитим физичким активностима и преноси их друге учеснике у вежбању; – коригује последице дуготрајне седентарне активности, положаје, покрете и кретања који имају негативан утицај на здравље применом физичког вежбања; – сагледа узроке и последице девијантог понашања на спортским приредбама; – редовно контролише своје здравље; – разликује позитиван и негативан утицај вежбања за репродуктивно здравље и примењује мере предострожности код себе и других; – одупре изазовима конзумирања енергетских напитака, психоактивних и фармаколошких супстанци и других недозвољених средстава. – адекватно реагује при пружању прве помоћи себи или другом лицу.	Атлетика Усавршавање технике атлетских дисциплина, трчања, скокова удаљ и увис и бацања Атлетско одељенско такмичење	вежбања. Групни рад и индивидуални рад
	Спортска гимнастика <i>Основни садржаји</i> Вежбе на тлу Гимнастички полигон <i>Проширени садржаји</i> Вежбе на справама и тлу	Метод демонстрације и појединачних пкушаја ученика. Групни и индивидуални рад уз асистенцију професора.
	Спортске игре и активности по избору Спортске игре Рукомет, кошарка, одбојка, фудсал – игра Активности по избору Аеробик, пилатес и други фитнес програми, стони тенис, бадминтон, оријентиринг, борења и др.	Метод појединачних пкушаја ученика. Групни рад и рад у паровима и метода демонстрације и практичног вежбања.
	Плес и ритмика Припрема за матурски плес Ритмички елементи и састави	Метод демонстрације и појединачних пкушаја ученика. Групни рад и индивидуални рад у зависности од потреба ученика као индивидуе
	Полигони Комбиновани полигон у складу са савладаним моторичким садржајима	Метод демонстрације и појединачних пкушаја ученика. Групни и индивидуални рад с посебним освртом на усавршавање моторичких способности.

Исходи	Теме/области/садржаји	Методика рада
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА Физичко образовање Основни принципи тренинга и израда индивидуалних програма вежбања Фитнес програми Безбедност у вежбању Значај физичке оспособљености и моторичких знања за сналажење у ванредним ситуацијама Социолошки аспекти навијања у спорту Значај физичке оспособљености за рад, одбрану и послове у физичком васпитању, рекреацији и спорту Примена информационих технологија у физичком вежбању, спорту и рекреацији Здравствена култура Здравље, репродуктивно здравље, превенција болести и физичко вежбање Хипокинезија и њене последице на здравље, Редовни лекарски прегледи као мера смањења ризика у вежбању и тренингу, Последице неадекватних дијета и употреба дијететских производа, Правилна употреба додатака исхрани, Последице конзумирања енергетских напитака, психоактивних супстанци и недозвољених средстава, Основе прве помоћи.	Дијалошко-монологички метод рада

4.1.12. ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Циљ учења Грађанског васпитања је да ученик, изучавајући различите друштвене појаве и процесе, постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући демократске вредности.

I РАЗРЕД

(1 час недељно, 35 часова годишње)

ИСХОДИ На крају разреда ученик ће бити у стању да:	ТЕМЕ	САДРЖАЈИ
учествује у доношењу правила понашања у групи и поштује их; препозна појаве које угрожавају безбедност младих; повезује угрожавање права младих са угрожавањем њихове безбедности; процени када му треба помоћ јер му је угрожена безбедност и зна коме да се обрати; понаша се на начин којим се не угрожавају ни сопствена ни туђа безбедност; предлаже активности које доприносе повећању безбедности младих; критички разматра утицај медија на безбедност младих; објасни на примеру процесе глобализације; критички разматра предности и недостатке глобализације; повезује процесе глобализације са степеном остварености људских права; објасни на примеру улогу међународних организација у процесу глобализације; критички разматра утицај медија у процесу глобализације; наведе основне захтеве антиглобалистичких покрета.	БЕЗБЕДНОСТ МЛАДИХ	Увод у програм. Безбедоносне претње, ризици, изазови за младе. Последице угрожене безбедности младих. Да ли је наше друштво безбедно? Како млади могу да се заштите од небезбедних ситуација? Породица као безбедно или небезбедно место за младе. Школа као безбедно или небезбедно место за младе. Друштвене мреже као безбедан или небезбедан простор за младе. Која се права младих угрожавају у ситуацијама које нису безбедне? Безбедност младих некада и сад. Има ли разлике? Какав је утицај медија на безбедност младих? Ко је одговоран за безбедност младих?
	ГЛОБАЛИЗАЦИЈА	Шта је глобализација? Које су њене вредности? У којим све областима живота се одвијају процеси глобализације. Предности и недостаци глобализације. Како мале државе као што је наша, могу сачувати идентитет у глобалном друштву? Економска фокусираност глобализације на супрот социјалним и политичким правима. Међузависност глобализације и остварености људских права. Глобализација и проблем концентрације новца и моћи код малог броја људи. Улога медија у процесу глобализације. Да ли је могућа глобализација без медија? Глобализација и потрошачко друштво. Најпознатији светски брендови и њихове поруке младима. Каква је улога међународних организација у процесу глобализације (УН, ЕУ, Савет Европе, УНИЦЕФ, УНЕСКО, СТО, ММФ, Светска банка)? Култура, спорт, уметност и процес глобализације. Који су аргументи антиглобалистичког покрета и за шта се он залаже?

II РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ На крају разреда ученик ће бити у стању да:	ТЕМЕ
– Компетенција за целоживотно учење; – Сарадња; – Решавање проблема; – Одговорно учешће у демократском друштву; – Рад са подацима и информацијама; – Дигитална компетенција; – Комуникација; – Одговоран однос према околини; – Одговоран однос према здрављу; – Предузимљивост и оријентација ка предузетништву.	– испољава у свом понашању толеранцију према различитости; – доведе у везу личне особине као димензије различитости и дискриминацију; – превиђа последице одрастања деце миграната у условима одвојености од породице, дома, отаџбине; – наведе облике дискриминације; – разликује ситуације укључености наспрам искључености у друштвени живот заједнице; – аргументује значај супротстављања различитим врстама стереотипа и предрасуда; – разликује интеркултуралност од мултикултуралности; – аргументовано дискутује о родној равноправности и родно заснованом насиљу у свету и Србији; – наведе неколико невладиних организација које се баве питањима заштите људских права и циљеве њихових активности; – наведе најзначајније институције и документа у Србији и Европској унији које се баве заштитом равноправности; – доводи у везу слободу медија и развој демократије; – препознаје примере говора мржње у медијима; – критички разматра питање цензуре и сензационализма у медијима, границе између права на информисање и права на заштиту приватности; – наведе принципе новинарске етике; – критички се односи према комерцијалним програмима у медијима; – препозна примере манипулације информацијама у медијима; – предвиђа у ком правцу ће се медији у будућности развијати.	СВИ РАЗЛИЧИТИ, А СВИ РАВНОПРАВНИ Лични и друштвени идентитет. Социјална дистанца Осетљиве друштвене групе. Искљученост наспрам укључености у друштво. Дискриминација. Родно засновано насиље. Борба жена за равноправност. Повереник за заштиту равноправности. Стереотипи, аутостеротипи, хетеростеротипи, предрасуде, стигматизације, сегрегација. Ејџизам. Особе другачије сексуалне оријентације и њихова права. Особе са инвалидитетом. Националне мањине. Интеркултуралност и мултикултуралност. Невладине организације. МЕДИЈИ ЗА ГРАЂАНЕ И ГРАЂАНИ ЗА МЕДИЈЕ Слобода и одговорност медија. Професионална етика новинара. Говор мржње у медијима. Цензура медија. Стереотипи у медијима. Информације од јавног значаја. РТС медијски јавни сервис Србије. Он лајн медији. Заступљеност осетљивих друштвених група у медијима. Истраживачко новинарство. Сензационализам у медијима. Комерцијални програми у медијима. Будућност медија.

III РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

ПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ На крају разреда ученик ће бити у стању да:	ТЕМЕ
Компетенција за целоживотно учење; Сарадња; Решавање проблема; Одговорно учешће у демократском друштву; Рад са подацима и информацијама; Дигитална компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву.	– наведе карактеристике људских права; – критички разматра механизме надзора поштовања људских права и санкционисања њиховог кршења; – опише контекст и начин борбе неког од истакнутих бораца за људска права у прошлости или садашњости; – образложи значај учешћа грађана на изборима и референдумима; – наведе пример успешне грађанске иницијативе и показује спремност да учествује у таквим активностима; – на изабраном примеру грађанске непослушности опише контекст настанка и последице до којих је довела; – изрази позитиван став према грађанској солидарности и волонтеризму; – препозна појаве корупције и наведе начине њеног сузбијања; – наведе показатеље недостатка културе људских права; – доведе у везу угрожавање мира са људским правима; – наведе примере кршења хуманитарног права у прошлости и садашњости; – критички разматра економске политике са становишта наоружања и претњи миру; – образложи значај антиратног грађанског активизма и наведе пример; – наведе примере насилног екстремизма и начине на који се регрутују деца и млади; – критички разматра проблем насиља у спорту и изражава негативан став према њему; – наведе показатеље светског мира и државе најнижег и највишег индекса; – критички процењује изазове и претње миру у будућности; – у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима и комуницира на конструктиван начин; – у сарадњи са другим ученицима учествује у дизајнирању и спровођењу истраживања и пројекта; – прикупи, одабере и обради информације релевантне за истраживање и пројекат, користећи ИКТ и друге ресурсе на безбедан начин; – сарађује у тиму, поштујући разлике у мишљењу и интересима; – процени сопствени допринос и других чланова у раду групе.	ЉУДСКА ПРАВА, ГРАЂАНИ И ДЕМОКРАТИЈА Карактеристике људских права. Развој људских права. Међународни механизми надзора поштовања људских права и санкционисања њиховог кршења. Могућности и начини учешћа грађана у демократском друштву. Грађанска солидарност и волонтеризам. Корупција и демократија. Култура људских права. МИР И ПРЕТЊЕ МИРУ Мир као људско право. Међународно хуманитарно право. Економске политике наоружавања. Антиратни грађански активизам. Насилни екстремизам. Насиље у спорту. Индекс светског мира. Изазови и претње миру – поглед у будућност.

IV РАЗРЕД
(1 час недељно, 33 часова годишње)

ПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ На крају разреда ученик ће бити у стању да:	ТЕМЕ
Компетенција за целоживотно учење; Сарадња; Решавање проблема; Одговорно учешће у демократском друштву; Рад са подацима и информацијама; Дигитална компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву.	– доведе у везу сиромаштво и друштвену неједнакост са степеном остварености људских права; – критички разматра проблеме незапослености и економске миграције; – препозна примере мобинга и наведе коме се треба обратити за помоћ; – образложи значај удруживања радника и борбе за њихова права; – идентификује примере дискриминације и експлоатације у области рада; – аргументовано дискутује о проблемима доступности хране, пијаће воде, образовања и здравствене заштите у савременом свету; – изрази позитиван став према афирмативним мерама у образовању осетљивих група и образложи њихов значај за социјални и економски развој друштва; – идентификује вредности на којима почива право на живот у здравој животној средини; – образложи значај Програма одрживог развоја до 2030. године; – аргументовано дискутује о одговорности различитих друштвених актера за еколошке проблеме настале услед људске активности; – примерима илуструје успешне акције удружења која се баве очувањем животне средине и добробити животиња у свету и нашој земљи; – разликује релевантне и поуздане информације од манипулације информацијама о еколошким проблемима; – рационално користи природне и енергетске ресурсе; – предлаже активности којима се може постићи здравија животна средина и бољи квалитет живота људи, животиња и биљака; – у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин; – у сарадњи са другим ученицима учествује у дизајнирању и спровођењу истраживања и пројекта; – прикупи, одабере и обради информације релевантне за истраживање и пројекат користећи ИКТ и друге ресурсе на безбедан начин; – сарађује у тиму, поштујући разлике у мишљењу и интересима; – процени сопствени допринос и других чланова у раду групе.	ЕКОНОМСКА И СОЦИЈАЛНА ПРАВА Економска и социјална права као елемент достојанственог живота. Сиромаштво и друштвена неједнакост. Право на рад. Дискриминација у области рада. Експлоатација деце у свету рада. Концепт државе благостања. Доступност хране, пијаће воде, образовања и здравствене заштите. Образовање и економски развој и животни стандард. ПРАВО НА ЗДРАВУ ЖИВОТНУ СРЕДИНУ Вредности на којима почива право на живот у здравој животној средини. Програм одрживог развоја до 2030. године. Одрживи развој у законодавству и пракси наше земље. Одговорност за еколошке проблеме настале услед људске активности. Учешће грађана у активностима за очување животне средине и добробити животиња.

4.1.13. ВЕРСКА НАСТАВА

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ:

- Ученици треба да спознају да је хришћанство живот у литургијској заједници и живот за литургијску заједницу;
- уоче да је личност кључни појам у разумевању хришћанског учења о Богу и човеку;
- науче да је Бог личност и да се само у заједници личности открива;
- уоче да је подвиг неопходно средство за остварење личне заједнице с Богом у Христу у којој ће Бог бити извор нашег вечног постојања и личног идентитета;
- уоче разлике између црквеног и световног сликарства.
- Такође, ученици треба да науче да правилно дефинишу појмове: личност, слобода, љубав - на основу православног гучења о Светој Тројици;
- уоче да је човек као икона Божија личност и да је он једино биће којеје у личним односима, односима слободе, љубави према другом бићу, способно да уочи ограниченост природе и њену угроженост од небића;
- запазе да је Литургија икона начина Божијег постојања.
- Потребно је ученицима помоћи да уоче да историју ствара човек као слободно биће са једним конкретним циљем;
- испитујући историјске догађаје проникну у њихов крајњи смисао;
- уоче да се у делима људи огледа тежња за личним и бесмртним животом;
- науче да оцењују историјске догађаје на основу тога колико они дају правилан одговор на проблем превазилажења смрти у природи и слободног постојања човека као личности;
- упореде Литургију и литургијски начин постојања света са истином која подразумева превазилажење смрти и постојање човека као личности, као апсолутног непоновљивог бића;
- уоче да православна уметност приказује свет не онаквим какав је сада, смртан и пролазан, већ какав ће бити у будућем Царству;
- стекну свест о томе да Црква није од овога света, али да је у свету и да постоји ради спасења света.

Предмет Верска настава остварује се као изборни предмет у средњој школи од првог до четвртог разреда.

І РАЗРЕД

(1 час недељно, 35 часова годишње)

ТЕМА (наставне јединице)	ЦИЉ
І - УВОД 1. Уводни час. 2. Понављање кључних појмова и садржаја обрађених у основној школи	•Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом иначином реализације наставе Православног катихизиса; •Установити каква су знања стекли и какве ставове усвојили ученици у претходном школовању.
ІІ – БОГ ОТКРИВЕЊА 3. Творевина сведочи о Творцу	•Пружити ученицима основ разумевање да је творевина дело љубави Божје, да носи стваралачки печат Божји, да није случајно настала, нити је самобитна; •Пружити ученицима основ за разумевање да је Бог Личност;

ТЕМА (наставне јединице)	ЦИЉ
4. Човек – боготражитељ 5. Откривење – позив у заједницу 6. Бог Откривења – Света Тројица (библијска сведочанства) 7. Из молитвеног богословља Цркве (систематизација теме)	•Упознати ученике да је човек богочежњиво биће и да се Бог открива човеку ради заједнице са њим; •Пружити ученицима знање о библијским, светоотачким и богослужбеним сведочанствима да је Бог Света Тројица; •Омогућити ученицима да стекну основ за разумевање поступности Откривења Божјег, као и то да се Његово Откривење и данас дешава, уочава, препознаје и доживљава у Цркви.
III - ВЕРА, ЗНАЊЕ И БОГОПОЗНАЊЕ 8. Вера и поверење 9. Вера у Старом и Новом Завету 10. Бог се познаје љубављу 11. Вера и живот („Вера без дела је мртва...“) 12. Из молитвеног богословља Цркве (систематизација теме)	•Оспособити ученика за разликовање знања које се односи на предмете и познања личности; •Указати ученицима да су вера и поверење предуслови сваког знања; •Упознати ученике са примерима вере и поверења у Бога библијских личности; •Оспособити ученике за разумевање да је богопознање у православном искуству плод личне, слободне заједнице човека с Богом; •Пружити ученицима основ за разумевање да се богопознање као лични доживљај Христа у Цркви разликује од „знања о Богу“.
IV ХРИШЋАНИН – ЧОВЕК ЦРКВЕ 13. Човек и заједница 14. Црква као литургијска заједница (моја парохија) 15. Света Литургија – пуноћа заједнице са Богом 16. Хришћанин – човек Цркве (систематизација теме)	•Разговарати са ученицима о човековој потреби да припада заједници и како се припадност остварује; •Оспособити ученике за правилно схватање појма Цркве као благодатне заједнице Бога и верних која се остварује у светој Литургији; •Указати ученицима да не постоје хришћани мимо Цркве; •Пружити ученицима основ за разумевање да је света Литургија извор спасења јер се у њој остварује пуноћа заједнице са Богом.
V СВЕТО ПИСМО - КЊИГА ЦРКВЕ 17. Настанак и подела Светог Писма 18. Канон и богонадахнутост Светог Писма 19. Црква као место тумачења и доживљаја Светог Писма и Светог Предања 20. Свето Писмо – књига Цркве 21. Утицај Светог Писма на културу и цивилизацију	•Упознати ученике са настанком и поделом Светог Писма; •Предочити ученицима да је Свето Писмо богонаднута књига; •Упознати ученике да је Свето Писмо књига богослужбене заједнице (Старог и Новог Израиља); •Омогућити ученицима да појме континуитет Божјег Откривења у Старом и Новом Завету; •Указати ученицима да је за правилно тумачење Светог Писма неопходна наукоуређеност у животу Цркве.
VI ХРИШЋАНСКИ ЖИВОТ 22. Црквено Предање и народна предања 23. „Све ми је дозвољено, али ми није све на корист...“ 24. Из живота светих 25. Знамените личности и хришћанство 26. Смисао (и бесмисао) живота	•Пружити знање ученицима да је подвиг неопходно средство за остварење личне заједнице с Богом у Христу, у којој ће Бог бити извор нашег вечног постојања и личног идентитета; •Оспособити ученика за разликовање народног и црквеног Предања и правилно доживљавање православног етоса који извире из литургијског начина постојања људи и природе; •Развијање свести ученика о неопходности одговорног живота у заједници и ослобађања одогоцентризма; •Упознати ученике да је светост достижна и данас, те да није привилегија прошлости; •Омогућити разумевање ученицима да је човек биће смисла; •Установити обим и квалитет знања и разумевања стечених у току школске године из Православног катихизиса.

II РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

ТЕМА (наставне јединице)	ЦИЉ
I УВОД 1. Понављање кључних појмова обрађених у првом разреду средње школе	•Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса; •Установити каква су знања стекли и какве ставове усвојили ученици у претходном школовању.
II СТВАРАЊЕ СВЕТА И ЧОВЕКА 2. Стварање света 3. Стварање човека по икони и подобију Божјем 4. Творевина и човеково место у њој 5. Свет је створен са циљем да постане Црква 6. Представе стварања света и човека у православној иконографији	•Омогућити ученицима да стекну неопходно знање да узрок постојања света јесте личност Бог Који слободно из љубави ствара свет; •Развијање свести код ученика о стварању човека по „икони и подобију Божјем“, односно као слободне личности способне за љубав према другом бићу; •Оспособити ученике за разумевање да је свет и све што је у њему створено за вечност, да буде причасник вечног Божјег живота; •Предочити ученицима чињеницу да је човек од Бога призван да управља целим светом и да га приноси Богу, те да се у тој заједници божји и човеки свет.
III ПРАРОДИТЕЉСКИ ГРЕХ 7. Библијска повест о прародитељском греху 8. Прародитељски грех као промашај циља стварања 9. Светоотачко тумачење прародитељског греха 10. Јединство човека са Богом – једини начин да се превазиђе смрт 11. Човекова злоупотреба творевине 12. Прародитељски грех у светлости богослужбених текстова	•Пружити ученицима основ за разумевање прародитељског греха на основу библијског сведочанства, тумачења Светих Отаца и учења Цркве; •Ученицима предочити да се човеков промашај (грех) састоји у одвајању човека и света од Бога; •Пружити ученицима основ за разумевање да спасење као превазилажење смрти и задобијање вечног живота, јесте повратак у заједницу с Богом.
IV СВЕШТЕНА ИСТОРИЈА СПАСЕЊА (ОД АДАМА ДО ИЗРАИЉА) 13. Каин и Авел 14. Ноје и барка, као праслике Христа и Цркве 15. Црква и Вавилонска кула 16. Авраамов завет са Богом и наговештај Цркве Христове 17. Жртвовање Исака као праслика жртве Христове 18. Јаков постаје Израил	•Омогућити ученицима разумевање да се Стари Завет у главним цртама, периодима, личностима и догађајима може посматрати као праслика и најава новозаветних догађаја; •Омогућити ученицима да стекну знање о историјском току остварења Божјег плана о свету; •Пружити ученицима основ за разумевање да се у личности Исуса Христа испуњава оно што је открито и речено у Старом Завету; •Предочити ученицима у чему се састоји разлика између Цркве као богочовечанске заједнице и других облика људских заједница; •Предочити ученицима да се у старозаветној историји назире личност Месије Који сабира и избавља народ Божји.
V СВЕШТЕНА ИСТОРИЈА СПАСЕЊА (ОД МОЈСИЈА ДО ХРИСТА) 19. Откривење Бога Мојсију 20. Пасха 21. Месија циљ старозаветних ишчекивања	•Пружити ученицима основ за разумевање да је целокупан садржај старозаветне месијанске мисли остварен тек у Новом Завету у личности Господа Исуса Христа; •Предочити ученицима да се у старозаветној историји назире личност Месије Који сабира и избавља народ Божји; •Упознати ученике са значајем старозаветног празновања Пасхе као праслике молитвеног сећања на Христово Страдање, Васкрсење и Други долазак;

ТЕМА (наставне јединице)	ЦИЉ
22. Давид и Соломон 23. Испуњење старозаветних пророштава у Исусу Христу 24. Праслике Свете Тројице, Исуса Христа и Цркве у Старом Завету (систематизација теме)	• Омогућити ученицима разумевање да се деловањем пророка Божјих увек изграђује Црква.
VI СТАРОЗАВЕТНА РИЗНИЦА 25. Мудросна књижевност – одабрани одељци 26. Одабрани одељци из Псалама Давидових 27. Старозаветни списи у богослужењу Цркве	• Омогућити ученицима доживљај старозаветне побожности; • Подстицати ученике на промишљање о незаменљивости и вредности сопствене личности; • Установити обим и квалитет знања и разумевања стечених у току школске године из Православног катихизиса.

III РАЗРЕД (1 час недељно, 35 часова годишње)

ТЕМА (наставне јединице)	ЦИЉ
I УВОД 1. Понављање кључних појмова обрађених у другом разреду средње школе	• Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом иначином реализације наставе Православног катихизиса; • Установити каква су знања стекли и какве наставе усвојили ученици у претходном школовању.
II ХРИСТОСИСТИНИТИ БОГ И ИСТИНИТИ ЧОВЕК 2. Господ Исус Христос: Нови Адам, Месија и Емануил 3. Исус Христос – Оваплоћени Логос Божји 4. Христос истинити Бог и истинити Човек 5. Теологија иконе (систематизација теме)	• Ученицима пружити основ за разумевање значаја Христове личности и Његовог живота за наше спасење; • Протумачити ученицима Христово имена: Нови Адам, Месија и Емануил; • Протумачити ученицима пролог Јеванђеља по Јовану; • Ученицима пружити основ за разумевање да је Христос потпуни Бог и потпуни човек; • Упознати ученике са теологијом иконе – да се на иконама пројављује историјска и есхатолошка димензија.
III ПРИБЛИЖИЛО СЕ ЦАРСТВО БОЖЈЕ... 6. Почетак Христове проповеди 7. Блаженства 8. Беседа на гори 9. Параболе о Царству Божјем 10. Царство Божје – циљ Христове проповеди (систематизација теме)	• Пружити ученицима основ за разумевање да Христос доноси Царство Божје у свет; • Посматрати Христово учење о Блаженствима у савременом контексту; • Предочити ученицима Христово учење о Царству Божјем; • Христова проповед има универзални карактер.
IV ГДЕ ЈЕ ХРИСТОС ТУ ЈЕ И ЦАРСТВО БОЖЈЕ 11. Где је Христос ту је и Царство Божје 12. Преображење Христово и објава Његовог страдања 13. Лазарево Васкрсење и Улазак Христов у Јерусалим 14. Тајна Вечера слика Царства Божјег 15. Христос Нова Пасха 16. Вазнесење и Други Долазак Христов	• Упознати ученике да Христос у својој личности обједињује Царску, Првосвештеничку и Пророчку службу; • Протумачити ученицима догађај и тропар Преображења у светлости исихастичког искуства Цркве; • Подстаћи ученике на размишљање да је Христова смрт на Крсту крајњи израз љубави Бога према човеку; • Упознати ученике са есхатолошком димензијом свете Литургије; • Ученицима указати да је Христовим Вазнесењем Христос прослављен као Господ и да је у Њему прослављена људска природа; • Ученицима пружити основ за разумевање да је и после свог Вазнесења Христос са нама у све дане до свршетка века;

ТЕМА (наставне јединице)	ЦИЉ
17.Свети Дух Утешитељ – Дух заједнице и Цар Небески (систематизација теме)	•Протумачити ученицима неколико новозаветних пневматолошких одељака
V МОЈ ЖИВОТ У ХРИСТУ 18.Покајање и праштање 19.Труд и ревност 20.Вера и формализам у вери 21.Света Литургија – пројава Царства Небеског (систематизација теме)	•Подстицати ученике на хришћански однос према свету, себи и ближњима указивањем на пример Христа чији је живот испуњем безусловном љубављу према сваком човеку; Подстицати ученике да се свакодневно труде у подвигу делатне љубави према Богу и ближњима; •Упутити ученике да јеосновни смисаохришћанског етоса волети друге као што Христос воли нас; •Омогућити ученицима основ за разумевање да Христов Закон љубави није могуће испуњавати на формалан начин.
VI СВЕТОТАЈИНСКИ И ЖИВОТ ЦРКВЕ 22.Крштење и миропомазање 23.Покајање и исповест 24. Свештенство 25.Света Литургија –Светајна Цркве	•Омогућити ученицима да схвате да је наш живот у Цркви незамислив без учешћа у светим Тајнама; •Упознати ученике да човек Крштењем и Миропомазањем задобија еклицислошку ипостас (црквени идентитет); •Омогућити ученицима разумевање да су Исповести Покајање обновљењеблагодати Крштења; •Указати ученицима да је свештеничка служба продужетак Христовог служења којим је Он спасао свет; •Указати ученицима да се учешћем у светим Тајнама постаје део Тела Христовог; •Развијати свест ученика да је света Литургија Тајна Божјег присуства у свету и уласка у Царство Божје.
VII НОВОЗАВЕТНА РИЗНИЦА 26. Анафора светог Василија Великог 27.Литургијски контекст молитве Оче наш 28. «Ако једном од ових малих учинисте, мени учинисте...» 29. Христов однос према потребитима 30. Сви сте једно у Христу	•Пружити ученицима основ за разумевање целокупног домостроја спасења на примеру анафоре Василија Великог; •Детаљно протумачити ученицима молитву Оченаш у контексту Литургије; •Пружити ученицима основ да повежу Христов однос према потребитима са харитативном делатношћу хришћана данас; •Предочити ученицима кроз јеванђелске текстове да у прихватању Христове Тајне нема раздора међу људима; •Установити обим и квалитет знања и разумевања стечених у току школске године из Православног катихизиса.

IV РАЗРЕД
(1 час недељно, 33 часова годишње)

ТЕМА (наставне јединице)	ЦИЉ
I УВОД 1. Понављање кључних појмова обрађених у трећем разреду средње школе	•Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом, начином реализације наставе Православног катихизиса; •Установити каква су знања стекли и какве ставове усвојили ученици у претходном школовању.
II ЗА ЖИВОТ СВЕТА 2. „Благословено Царство Оца и Сина и Светога Духа...” 3. „Заблагодаримо Господу...” – узајамно даривање 4. „Због свега и за све...”	•Пружити ученицима основ за разумевање да Литургија преображава свет уносећи у њега есхатолошку реалност; •Упознати ученике са садржајем и структуром свете Литургије; •Предочити ученицима значај активног учешћа у светој Литургији; •Нагласити ученицима да су хришћани позвани да у свету сведоче етос свете Литургије.

ТЕМА (наставне јединице)	ЦИЉ
5. Трпеза Господња – конкретност заједничарења 6. „У миру изиђимо...”	
III ИСТОРИЈА И ЕСХАТОЛОГИЈА У ЦРКВИ 7. Хришћанско схватање историје 8. Црква у прогону и слобода хришћана 9. Појава и развој монаштва 10. Јединство Цркве и сабори 11. Мисија светих Кирила и Методија 12. Светосавље – пут који води у Живот 13. Косовски завет – есхатолошко опредељење народа 14. Светитељи нашег рода – благо целог света 15. Исихазам 16. Есхатон као узрок постојања Цркве и историје (систематизација теме)	• Представити ученицима хришћанско схватање историје као процес који у есхатону задобија свој смисао и испуњење; • Упознати ученике са најважнијим догађајима из историје Цркве; • Упознати ученике са најзначајнијим елементима кирило-методијевскетрадиције • Нагласити ученицима да је Светосавље хришћански етос српског народа; • Упознати ученике да се опредељење за Царство Небеско изражава на реалан начин: сведочењем Христа и личним животом; • Упознати ученике са богатством исихастичке праксе и богословља.
IV ХРИШЋАНСТВО У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ 17. Егоизам 18. Проблеми биоетике 19. Хришћански поглед на болести 20. Питања личног, породичног и друштвеног морала 21. Хришћанство и изазови потрошачког друштва 22. Деликвенција и вршњачко насиље 23. Проблем теодицеје	• Омогућити ученицима да изграде хришћански став према савременом схватању слободе, љубави, заједнице...; • Пружити ученицима основ за разумевање да хришћанска теорија и пракса носе снагу којом би могло да се одговори на најважнија искушења савременог света и човека; • Оспособити ученика да богословски размишља о биоетичким проблемима на основу одабраних примера; • Упознати ученике са различитим богословским поимањима болести; • Кроз разговор о болестима зависности подстаћи ученике да се одговорно суочавају са егзистенцијалним питањима; • Кроз дискусију о проблемима моралности у социолошким оквирима помоћи ученицима да изграде правилан етички став о томе; • Разговарати са ученицима о породичним вредностима и савременим изазовима; • Разговарати са ученицима о проблему човековопредмећености у потрошачком друштву; • Разговарати са ученицима о човекој тежњи да пребацује одговорност на Бога за зло у свету и дати објашњење са православног становишта;
V ТАЧНО ИЗЛОЖЕЊЕ ПРАВОСЛАВНЕ ВЕРЕ 24. Тачно изложење православне вере	• Рекапитулирати и продубити знања ученика о основама православне вере; • Помоћи ученицима да изврше синтезу досадашњих знања и разумевања о основама православне вере; • Установити обим и квалитет знања и разумевања стечених у току циклуса школовања.

4.2. ЗАЈЕДНИЧКИ ПРОГРАМИ ЗА СВЕ ОДСЕКЕ МУЗИЧКЕ ШКОЛЕ

4.2.1. МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

Циљ учења стицање знања о инструментима и развијање вештина у препознавању звучних карактеристика и солистичке и оркестарске употребе.

II РАЗРЕД (35 часова годишње)

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
Ученик ће да: – самостално напише аликвотни низ; – својим речима објасни разлике између природног и темперованог штимовања; – наброји главне одлике камертона; – наведе предности и мане приликом свирања у затвореном и/или отвореном простору; – разликује групе инструмената и њихове главне представнике; – опише основну грађу сваког инструмента, извођачке технике и заступљеност у литератури; – у слушном примеру препозна инструменте, односно ансамбле према звучним карактеристикама; – повеже развој инструмената са заступљеношћу у врстама оркестара у историјском контексту; – наведе могући распоред инструменталиста у	АКУСТИЧКЕ ОСОБИНЕ ЗВУКА	Аликвотни низ. Главне одлике, сличности и разлике природног и темперованог штимовања инструмената. Камертон. Понашање звука и могући утицаји на звук приликом свирања у затвореном и отвореном простору.	
	МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	Подела музичких инструмената: – жичани (кордофони), – дувачки (аерофони), – ударалке (идиофони и мембранофони): са одређеном висином, са неодређеном висином, – електронски инструменти; ЖИЧАНИ ИНСТРУМЕНТИ Гудачки инструменти: – виолина, – виола, – виолончело, – контрабас; Грађа, основна извођачка техника, историјат и заступљеност у литератури. Традиционални инструменти. Трзалачки инструменти: – чембало, – гитара – харфа. Грађа, основна извођачка техника, историјат и заступљеност у литератури. Традиционални инструменти.	

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
симфонијском оркестру на сцени; – наведе инструментални поредак у оркестарској партитури; – користи предности дигитализације у слушању и анализирању музике.		Ударни инструменти – клавири. Грађа, основна извођачка техника, историјат и заступљеност у литератури. Традиционални инструменти. ДУВАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ Главни представници и регистарске варијанте. Транспозиција и могући штимови. Дрвени дувачки инструменти: – флаута (пиколо флаута), – обоа (енглески рог), – кларинет (бас-кларинет), – фагот (контрафагот). Грађа, основна извођачка техника, историјат и заступљеност у литератури. Традиционални инструменти. Лимени дувачки инструменти – хорна (природна хорна рог), – труба (фанфаре, природна труба), – тромбон (тенор тромбон, тенор-бас тромбон), – туба (вагнер тубе). Грађа, основна извођачка техника, историјат и заступљеност у литератури. Традиционални инструменти. Дувачки инструменти са мехом – оргуље, – хармоника – људски глас; Грађа, основна извођачка техника, историјат и заступљеност у литератури. Традиционални инструменти. Удараљке Удараљке са одређеном висином звука; удараљке са неодређеном висином звука; Грађа, основна извођачка техника, историјат и заступљеност у литератури. Нотација у односу на врсте музичких инструмената.	
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одговарајућих музичких примера у зависности од врсте инструмената и ансамбала.	
	ИНСТРУМЕНТАЛНИ АНСАМБЛИ	Историјски развој оркестара и ансамбала. Стандардни оркестарски састави: – двојни (<i>a due</i>), – тројни (<i>a tre</i>), – четворни (<i>a quattro</i>),	

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
		– петорни (<i>a cinque</i>). Могући распоред инструменталиста симфонијског оркестра на сцени. Камерни ансамбли. Нестандардни састави. Вокално-инструментални састави. Солиста са оркестром. Оркестарска партитура: – преглед стандардног редоследа записивања инструмената у партитури, – могућа одступања од стандардног записа оркестарске партитуре (запис у различитим музичким епохама); Партитурни запис вокално-инструменталне музике. Партитурни запис солисте са оркестром. Поредак инструмената у камерном партитурном запису.	

4.2.2. МУЗИЧКИ ОБЛИЦИ

Циљ учења предмета Музички облици је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају разликовање и анализу елемената музичких облика као и целовитих формалних образаца, у циљу разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом на смеровима који негују инструменталну или вокалну праксу.

II РАЗРЕД (35 часова годишње)

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
Ученик ће да: – препозна и издвоји мотив у музичком делу; – разликује мотивске радове упоређујући два мотива; – издвоји музичку реченицу као интегрални део музичког тока. – развије вештину читања акорда у клавирској партитури; – користи знања стечена на хармонији при анализи структуралног нивоа; – прати активност различитих музичких компонената у току компо-зиције; – активно учествује у слушању музике, пратећи уређеност различитих фаза музичког тока; – слуша музику на принципу понављања и промене музичких сегмената; – разликује и препозна три типа песама; – аргументује своје мишљење у анализи двосмислених структуралних или формалних решења; – примени стечена знања на програм који изводи на главном пред-мету.	ЕЛЕМЕНТИ МУЗИЧКОГ ОБЛИКА	Дефинисање музичке анализе и музичких облика. Музичке компоненте. Планови у музичком облику (тематски, тонални, структурални). Мотив. Рад са мотивом. Фигура и пасаж. Музичка реченица – стандардни модел. Другачије реализације реченичне структуре у литератури. Период (двопериод, трореченични период). Низ и ланац реченица. Одступања од стандардног модела музичке реченице и периода (унутрашње и спољашње проширење). Фрагмент.	Метода разговора, метода рада са нотним текстом, метода демонстрације, метода усменог излагања, електронска презентација радова, аудио – визуелни записи и материјали.
	ОБЛИК ПЕСМЕ И ПРИМЕНА	Облик песме: дводелна, троделна и песма прелазног типа. Примена облика песме кроз анализу делова малих инструменталних комада: менует, скерцо, марш...	
	СВИТА	Барокна свита. Облик и преглед игара из барокне свите.	
	КОНТРАПУНКТСКЕ ВАРИЈАЦИЈЕ	Контрапунктске (полифоне) варијације – чакона и пасакаља.	

III РАЗРЕД
(70 часова годишње)

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
Ученик ће да: препозна сложену троделну песму, као формално решење самосталне композиције или једног од ставова сонатног циклуса; – звучно препознаје принцип варирања у музици; – разликује три типа класичног ронда; – препозна елементе сонатног облика у композицијама; – коментарише појаву различитих музичких компонената у току композиције; – активно учествује у слушању музике, пратећи уређеност различитих фаза музичког тока; – слуша музику на принципу понављања и промене музичких сегмената; – аргументује своје мишљење у анализи двосмислених структуралних или формалних решења; – повеже своја извођачка искуства са усвојеним формалним обрадима; – примени стечена аналитичка знања на програм који изводи на главном предмету.	ОБЛИК СЛОЖЕНЕ ПЕСМЕ	Сложена троделна песма. Варијанте сложене троделне песме. Примена облика песме кроз анализу малих инструменталних комада.	Метода разговора, метода рада са нотним текстом, метода демонстрације, метода усменог излагања, електронска презентација радова, аудио – визуелни записи и материјали.
	ОРНАМЕНТАЛНЕ И КАРАКТЕРНЕ ВАРИЈАЦИЈЕ	Орнаменталне и карактерне варијације.	
	СОНАТА	Историјски развој сонате. Скарлатијев сонатни облик. Експозиција сонатног облика. Развојни део и реприза сонатног облика. Хајднов музички језик и концепција сонатног облика. Моцартов и Бетовенов сонатни облик.	
	РОНДО	Преткласични рондо – Купренов рондо. Класични рондо – правилни обрасци и изузеци.	

IV РАЗРЕД
(66 часова годишње)

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
Ученик ће да: установи елементе који повезују различите ставове сонатног циклуса; – чита партитуре писане за више инструмената; – користи знања стечена на хармонији при анализи структуралног нивоа; – упоређи хармонска средства музичког језика класицизма и роман-тизма; – активно учествује у слушању музике, пратећи уређеност различитих фаза музичког тока; – слуша музику на принципу понављања и промене музичких сегмената; – идентификује формални образац на основу истовременог слушања композиције и праћења партитуре; – аргументује своје мишљење у анализи двосмислених структурал-них или формалних решења; – повеже своја извођачка искуства са усвојеним формалним обра-сцима; – примени стечена аналитичка знања на програм који изводи на главном предмету;	ИЗУЗЕЦИ СОНАТНОМ ОБЛИКУ у	Изузеци у оквиру сонатног облика. Прожимање два формална обрасца.	
	СОНАТНИ РОНДО	Сонатни рондо – правилан образац и изузеци.	
	СОНАТНИ ЦИКЛУС у КЛАСИЦИЗМУ	Сонатни циклус класичара. Сложенија формална решења свих до сада пређених образаца у класицизму (уз неопходну реминисценцију). Примена сонатног циклуса у камерним и оркестарским музичким делима.	
	ИНСТРУМЕНТАЛН И КОНЦЕРТ	Инструментални концерт. Облик концерта – анализа.	
	СОНАТНИ ОБЛИК И СОНАТНИ ЦИКЛУС у РОМАНТИЗМУ	Сонатни облик у романтизму. Шубертов музички језик и одступања у формирању сонатног облика у односу на композиторе класицизма. Развој сонатног циклуса у романтизму.	
	СЛОБОДНИЈИ ИНСТРУМЕНТАЛН И, ВОКАЛНИ И МУЗИЧКО- СЦЕНСКИ ОБЛИЦИ	Слободнији инструментални облици – увертира; слободнији облици: фантазија, рапсодија... Вокални и музичко-сценски облици (информативно).	

4.2.3. ИСТОРИЈА МУЗИКЕ

Циљ учења Историје музике је да код ученика развије свест о значају и улози музике кроз развој цивилизације и друштва, да на основу стечених знања подстакне ученике на стваралачко и критичко мишљење, развије естетске критеријуме у циљу формирања одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа и даљег професионалног и личног развоја.

II РАЗРЕД (70 часова годишње)

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: - препозна друштвено-историјски и културолошки амбијент у коме се развијају различити видови музичког изражавања; - демонстрира познавање музичке терминологије и изражајних средстава музичке уметности у склопу предложених тема; - препозна обрађене музичке стилове и жанрове према основним карактеристикама; - препозна утицај ритуалног понашања у музици савременог доба (музички елементи, наступ...); - препозна музику различитих народа Старог века;	МУЗИКА ПРЕТКЛАСНОГ ДРУШТВА И СТАРОГ ВЕКА	Корени музике и њена улога у преткласном друштву. Музика Словена Музика старих источних народа – улога, заједничке карактеристике, специфичности Музика античке Грчке и Рима (улога, карактеристичне врсте музике и инструменти, Грчка трагедија, музичка теорија) Снимци традиционалне музике разних народа, племенских заједница и етничких група. Традиционална музика народа Блиског и Далеког истока, античке Грчке и Рима (на реконструисаним инструментима, солистичко и хорско/унисоно певање, видео снимци традиционалног позоришта Кине и Индије). Слушање – избор	Монолошка, дијалогска, звучна демонстрација кроз фронтални, групни и индивидуални рад.
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: - уочи сличности и разлике између ранохришћанске, православне и римокатоличке духовне музике; - сагледа улогу музике у средњовековној Србији у односу на музику византијске и грегоријанске традиције средњег века;	МУЗИКА СРЕДЊЕГ ВЕКА	Ранохришћанска, предгрегоријанска музика. Музика у Византији Развој црквене музике у средњовековној Србији. Грегоријански корал. Промене грегоријанског корала (секвенце, тропе). Рани облици вишегласја у духовној музици од 9. до 13. века (органум, дискант, мелизматични органум, гимел, кондуктус, мотет) и <i>Нотрдамска</i> школа – Леонин, Перотин. Световна музика средњег века: – народна (путујући музичари – жонлери, шилмани... ваганти и	Монолошка, дијалогска, звучна демонстрација кроз фронтални, групни и индивидуални рад.

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
		голијарди) и – дворска (трубадури, трувери, минезенгери). Карактеристике световне музике у средњовековној Србији. Средњовековна теорија и нотација. Амброзијанско певање, Грегоријански корал, секвенце, тропе Византијско певање. Српска црквена музике (кир Стефан Србин). Рани облици вишегласја од 9. до 13. века. Световна музика – примери инструменталне и вокалне музике (народна и дворска): – канон <i>Лето је дошло (Sumer is icumen in)</i>, – Рамбо де Вакера -<i>Календа маја</i>, – Адам де ла Ал – <i>Игра о Робену и Мариони</i>; – избор из стваралаштва минезенгера; – избор из збирке <i>Carmina burana</i>; световна музика у Србији (према записима Косте Манојловића и Живојина Станковића). Слушање – избор.	
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – разликује ренесансну полифонију од средњовековног вишегласја; – уочи разлике између духовних и световних вокалних композиција средњег века и ренесансе;	МУЗИКА РЕНЕСАНСЕ	Три века великих достигнућа у уметности (14,15,16. век) - развој духовног и световног вишегласја: Арс Нова у Француској и Италији (проторенесанса 14.век) – облици (миса, мотет, рондо) – представници (Г. де Машо, Ф. де Витри). Рана ренесанса у фламанским земљама (франко-фламанска школа, 15.век) – облици (миса, мотет, шансон) – представници (Дифај, Окегем, де Пре). Стилске карактеристике ренесансе у уметности. Ренесанса у Италији, Француској и Енглеској 16. века: – облици (мадригал, мадригалска комедија, шансон); – представници (Л. Маренцио, Ђ. да Веноза, А. Бјанкијери, О. Веки, К. Жанекен, енглески мадригалисти). Протестански корал у Немачкој. Музика контрареформације: – Ђ. П. да Палестрина. Орландо ди Ласо. Инструментална музика ренесансе: – Венецијанска школа	Монолошка, дијалошка, звучна демонстрација кроз фронтални, групни и индивидуални рад.

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
		– Енглески вирџиналисти. Слушање – избор.	
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – разликује вокално-инструменталне и инструменталне облике до краја барока; – објасни настанак и развој опере и њен синкретички карактер; – препозна репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника ренесансе и барока; – анализира начине коришћења изражајних средстава, у одабраним музичким примерима, из различитих култура, стилова и жанрова; – презентује развој музичких инструмената и облика закључно са бароком; – повеже музичке облике са извођачким саставом; – уочава, у свакој од епоха, међусобну повезаност музичке уметности са другим уметностима;	МУЗИКА БАРОКА	Стилске карактеристике барокне музике и периодизација барока у музици. Развој опере у 17.веку у Италији, Француској, Немачкој и Енглеској. Италија: – Фиренца (Фирентинска камерата) – Венеција (К.Монтеверди), – Рим (С. Ланди), – Напуљ (А. Скарлати). Француска: – Ж. Б. Лили: лирска трагедија. Немачка: – Хамбург: Р.Кајзер. Енглеска: – Х. Персл. Развој вокално-инструменталних облика у бароку: – кантата, – ораторијум – пасија, – миса. Развој инструменталних облика: – барокна свита, – барокна соната, – барокни концерт, – полифони облици: пасакаља, чакона и фуга. Најзначајнији представници музике зрелог и позног барока: – А. Корели, – А. Вивалди, – Ј. С. Бах (биографски подаци и периодизација стваралаштва, преглед вокално-инструменталног и инструменталног стваралаштва) – Г.Ф. Хендл (биографски подаци и преглед стваралаштва – опере, ораторијуми, инструментална дела). Слушање – избор.	Монолошка, дијалошка, звучна демонстрација кроз фронтални, групни и индивидуални рад.

III РАЗРЕД
(70 часова годишње)

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – препозна друштвено-историјски и културолошки амбијент у коме се развијају различити видови музичког изражавања; – демонстрира познавање музичке терминологије и изражајних средстава музичке уметности у склопу предложених тема; – препозна обрађене музичке стилове и жанрове према основним карактеристикама.	МУЗИКА 18. ВЕКА На прелазу између барока и класицизма: рококо, преткласицизам	Рекапитулација најзначајнијих карактеристика музике позног барока: представници (Ј. С. Бах, Г. Ф. Хендл) и жанрови (опера, вокално-инструментални, инструментални облици). На прелазу између барока и класицизма – Ђ. Тартини. Рококо : – карактеристике, – Ф. Купрен и француски клавсенисти. Преткласицизам: – Д. Скарлати (дела за чембало) – Манхајмска школа (развој симфоније и концерата) – Бахови синови: - К.Ф. Е. Бах (берлинска школа) и осећајни стил - Ј. К. Бах и галантни стил преткласицизма. Комична опера 18.века: – Италија (буфо Ђ. Б. Перголези, Д. Чимароза) – Француска (опера комик) – Енглеска (балад-опера) – Немачка (зингшпил). Озбиљна опера 18. века: – Италија (либретиста Метастазио), – Француска (Ж.Ф. Рамо); К.В. Глук и реформа озбиљне опере 18.века. Слушање – избор.	Монолошка, дијалогска, звучна демонстрација кроз фронтални, групни и индивидуални рад.
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: - препозна репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника класицизма - објасни развој сонате, концерта и симфоније и улогу и карактер ставова у сонатном циклусу класицизма	МУЗИКА КЛАСИЦИЗМА - 2. половина 18. века	Музика класицизма: Стилске карактеристике. Најзначајнији представници: Ј. Хајдн: биографски подаци, преглед стваралаштва - симфоније, гудачки квартети, ораторијуми, концерти. В. А. Моцарт: биографски подаци, преглед стваралаштва- опере, концерти, симфоније, дела за клавир, духовна музика.	Монолошка, дијалогска, звучна демонстрација кроз фронтални, групни и индивидуални рад.

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
		Л. в. Бетовен: биографски подаци, преглед стваралаштва - симфоније, гудачки квартети, сонате, концерти, опера, Миса солемнис. Слушање – избор.	
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – установи сличности и разлике у развоју класичних вишеставачних облика у класицизму и романтизму; – повеже музичке облике са извођачким саставом;	МУЗИКА 19. ВЕКА - РОМАНТИЗАМ: РАНИ РОМАНТИЗАМ	Стилске карактеристике романтизма у уметности. Карактеристике раног романтизма у музици: – нове појаве у виду циклуса и збирки клавирских и вокалних минијатура – наслеђе класицизма (симфоније, сонате, концерти, камерна музика) у делима најзначајнијих представника – Ф. Шуберта, – Р. Шумана, – Ф. Менделсона, – Ф. Шопена. Раноромантичарска опера у Италији, Француској и Немачкој: – Ђ. Росини, – В. Белини, – Г. Доницети, – Л. Керубини, – Ђ. Мајербер, – К. М. Вебер. Слушање – избор.	Монолошка, дијалогска, звучна демонстрација кроз фронтални, групни и индивидуални рад.
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – објасни развој опере – препозна програмска дела у свакој од пређених области и разликује их – критички просуђује – уочава у свакој од епоха међусобну повезаност више уметности	ЗРЕЛИ РОМАНТИЗАМ	Програмски симфонизам 19. века: – Х. Берлиоз – Ф. Лист. Опера друге половине 19. века: – Италија (Ђ. Верди) – Немачка (Р. Вагнер) – Француска (Ш. Гуно, Л. Делиб, Ж. Бизе); – Француска оперета и балет 19. века (Ж. Офенбах, А. Адам, Л. Делиб). Слушање – избор.	Монолошка, дијалогска, звучна демонстрација кроз фронтални, групни и индивидуални рад.

IV РАЗРЕД
(66 часова годишње)

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – демонстрира познавање музичке терминологије – објасни даљи развој симфоније, сонате, концерта у позном романтизму – препозна репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника позног романтизма	ПОЗНИ РОМАНТИЗАМ	Представници позног романтизма: – Ј. Брамс – А. Брукнер – С: Франк – Г. Малер – Р. Штраус. Опера у Италији на прелазу из 19. у 20. век: – Веризам (Р. Леонкавало, П. Маскањи) – Ђ. Пучини. Слушање – избор.	Монолошка, дијалогска, звучна демонстрација кроз фронтални, групни и индивидуални рад.
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – препозна сличности и разлике националних школа обрађених према основним карактеристикама; – препозна репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника	НАЦИОНАЛНЕ ШКОЛЕ У 19. ВЕКУ	Руска национална школа: – Глинка – Руска Петорица – П. И. Чајковски Чешка национална школа: – Б. Сметана – А. Дворжак – Л. Јаначек Шпанска национална школа: – И. Албениз – Е. Гранадо – М. де Фалја Скандинавска национална школа: – Е. Григ – Ј. Сибелијус. Слушање – избор.	Монолошка, дијалогска, звучна демонстрација кроз фронтални, групни и индивидуални рад.
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – објасни даљи развој симфоније, сонате, концерта у музици 20. века – препозна репрезентативне музичке примере импресионизма и стилских праваца музике 20. века.	МУЗИКА ПРВЕ ПОЛОВИНЕ 20.ВЕКА-МОДЕРНА (импресионизам) И МОДЕРНИЗАМ (експресионизам,	Стилске карактеристике импресионизма у уметности. Импресионизам у музици: – К. Дебиси – М. Равел (рани период). На прелазу стилова: – А. Скрјабин. Стилске карактеристике експресионизма у уметности.	Монолошка, дијалогска, звучна демонстрација кроз фронтални, групни и индивидуални рад.

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
објасни карактеристике нових музичких праваца, облика и жанрова – модерне и модернизма у првој половини 20.века	неокласицизам)	Атонални експресионизам (револуционарни и конструктивистички): А. Шенберг А. Берг А. фон Веберн. Фолклорни експресионизам (националне школе у музици 20.века): И. Стравински, Б. Барток. Неокласицизам: - Француска Е. Сати, М. Равел, Француска Шесторка (Д. Мијо, А. Хонегер, Ф. Пуланк) - Немачка: П. Хиндемит, К. Орф; - Русија/СССР: С. Прокофјев, Д. Шостакович, И. Стравински (период по одласку из Русије). Слушање – избор.	
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: - објасни развој музичког модернизма после Другог светског рата - упоређи и опише даљи развој опере и балета у 20. веку; - критички просуђује интерпретацију слушаних композиција	МУЗИКА ДРУГЕ ПОЛОВИНЕ 20.ВЕКА	Авангардне тенденције у европској музици: интегрални серијализам, алеаторика (слободна и контролисана), конкретна и електронска музика Америчка експериментална музика и минимализам. Постмодернизам Слушање – избор.	Монолошка, дијалошка, звучна демонстрација кроз фронтални, групни и индивидуални рад.

4.2.4. НАЦИОНАЛНА ИСТОРИЈА МУЗИКЕ

Циљ учења Националне историје музике је да код ученика развије свест о значају и улози музике у развоју српске државе и друштва, да укаже на специфичности њеног идентитета и интегритета у оквиру припадности европској музици, да на основу стечених знања подстакне ученике на стваралачко и критичко мишљење, развије естетске критеријуме у циљу формирања одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа и даљег професионалног и личног развоја.

IV РАЗРЕД (33 часова годишње)

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – демонстрира познавање музичке терминологије и изражајних средстава музичке уметности – препозна репрезентативне музичке примере средњовековне црквене и световне музике	СРЕДЊОВЕКОВНА МУЗИКА У СРБИЈИ	Корени српске музике: Музика Словена. Средњовековна музика у Србији: – црквена музичка традиција – световна музика средњег века. Нове појаве у црквеној и световној музици 18. века. Слушање – избор.	Монолошка, дијалошка, звучна демонстрација кроз фронтални, групни и индивидуални рад.
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – упореди развој музике у Србији са развојем музике у Европи 19. века; – коментарише разлоге за појаву типичних жанрова српске музике 19. века	МУЗИКА 19. ВЕКА - ПРЕДРОМАНТИЗАМ	Стваралаштво предромантичара. Савременици Корнелија Станковића (Ј. Шлезингер, Н. Ђурковић, М. Миловук, А. Калауз). Корнелије Станковић. Страни музичари у Србији 19. века: – Чешки музичари и Р. Толингер – Даворин Јенко. Слушање – избор.	Монолошка, дијалошка, звучна демонстрација кроз фронтални, групни и индивидуални рад.
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – препозна друштвено-историјски и културолошки амбијент у коме се развијају различити видови музичког изражавања; – демонстрира познавање музичке терминологије и изражајних средстава музичке уметности у склопу предложених тема; – препозна обрађене музичке стилове и жанрове према основним карактеристикама;	РОМАНТИЗАМ - МОКРАЊЧЕВО ДОБА	Најзначајнији представници романтизма: – Јосиф Маринковић – Стеван Мокрањац – Исидор Бајић и војвођански музичари периода романтизма. На прелазу из 19. у 20. век: – Станислав Бинички – Миленко Пауновић – Петар Крстић. Слушање – избор.	Монолошка, дијалошка, звучна демонстрација кроз фронтални, групни и индивидуални рад.

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – објасни карактеристике нових музичких праваца, жанрова и облика у периоду Модерне између два светска рата – критички просуђује интерпретацију слушаних композиција – уочи међусобну повезаност музичке уметности са другим уметностима у 20. веку; – упореди развој музике у Србији са развојем музике у Европи 20. века;	МУЗИКА У СРБИЈИ 20. ВЕКА Између два светска рата - МОДЕРНА, МОДЕРНИЗМИ (експресионизам, неокласицизам)	Модерна: позниромантизам са елементима импресионизма, експресионизма и националним идиомом: – П. Коњовић – М. Милојевић – С. Христић Манифестације идеја националног стила: – К. Манојловић, – М. Тајчевић, – М. Живковић, – С. Настасијевић. Позниромантизам без националних обележја: – Петар Стојановић. Експресионистичка стремљења: – Ј.Славенски, – <i>Прашка група</i> композитора. Неокласицизам: – П. Милошевић. Слушање – избор.	Монолошка, дијалошка, звучна демонстрација кроз фронтални, групни и индивидуални рад.

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
о завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – уочи присуство авангардних и постмодернистичких тенденција европске/америчке музике у српској музици друге половине 20. века – објасни како је музика повезана са дисциплинама ван уметности (музика и политика/друштво; технологија записивања и штампања нота; физичка својства инструмената; температура и заједничко свирање); разматра како универзални језик уметности доприноси уважавању мултикултуралности и интеркултуралне сарадње; – дискутује о сличностима и разликама у култури, историјским стиливима, идејама и начинима изражавања водећих уметника; – дискутује о томе како уметничка баштина доприноси стварању културног идентитета и развоју друштва; – извештава о посетама или учешћу у дешавањима у институцијама културе (радионице, акције...). – самостално истражује стваралаштво композитора.	МУЗИКА У СРБИЈИ друге половине 20. ВЕКА	Тенденције у музици друге половине 20. века (општи поглед). Видови неокласицизма у стваралаштву неколико генерација композитора: – М. Ристић, Д. Радић, Д. Деспић, М. Логар, С. Рајичић, В. Перичић, В. Мокрањац, Д. Чолић, А. Обрадовић, Р. Бручи, В. Трифуновић, Е. Јосиф, К. Бабић, В. Трајковић, И. Јевтић. Идеје националног стила педесетих година: – М. Вукдраговић, Ј. Бандур, Н. Херцигоња. Синтеза архаичног и модерног израза: – Љ. Марић, – Р. Максимовић, – С. Атанацковић, – С. Божић. Авангардне тенденције у српској музици (преглед): интегрални серијализам, контролисана алеаторика, конкретна музика, електронска музика, П. Бергамо, П. Озгијан, З. Христић, Б. Поповић, В. Комадина, В. Радовановић, С. Хофман, З. Ерић, И. Стефановић. Минимализам: – В. Тошић, М. Савић, М. Драшковић, М. Л. Пасху. Постмодернизам (од средине седамдесетих година 20. века): пресек кроз стваралаштво неколико генерација композитора – старије (С. Хофман, З. Ерић, В. Трајковић, М. Михајловић, И. Стефановић, В. Куленовић, М. Шаткић...), – средње (И. Жебелан, Г. Капетановић, Ј. Величковић, А. Вребалов, И. Бркљачић, Н. Богојевић...) – млађе генерације композитора. Слушање – избор.	Монолошка, дијалошка, звучна демонстрација кроз фронтални, групни и индивидуални рад.

4.2.5. ХОР

Циљ учења предмета Хор је да код ученика развије знања и вештине потребне за извођење дела хорске литературе и да кроз музичко искуство подстиче оспособљављење и мотивисање ученика за јавни наступ, развијање креативности и формирање стваралачког и критичког мишљења.

I РАЗРЕД (70 часова годишње)

II РАЗРЕД (70 часова годишње)

III РАЗРЕД (70 часова годишње)

IV РАЗРЕД (66 часова годишње)

Исходи Позавршеној теми /области ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
- користи стечена теоретска знања приликом читања и интерпретације музичког дела;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Законитости које владају у хорском ансамблу: - врсте - карактеристике - организација хорова	ГРУПНА НАСТАВА
- примењује правилну вокалну технику и јасну дикцију; - комуницира са члановима своје деонице и са осталим члановима ансамбла кроз музику		Вокална техника: - правилно држање тела - дисање - правилна импостација - вокализе	
- прати диригента; - интонира чисто у току извођења;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Интонација, артикулација, дикција и хармонски слух- усавршавање кроз техничке вежбе и извођење композиција	ГРУПНА НАСТАВА
- активно учествује у уобличавању уметничког дела кроз интерпретацију;		Тимски рад и јединство ансамбла	
- учествује у јавним наступима у школи и ван ње;		Комуникација са диригентом	
- користи предности дигитализације у слушању хорске музике;		Слушање дела хорске музике	
- поштује договорена правила понашања у ансамблу;		Музички бонтон- понашање на сцени	
- користи предности дигитализације у слушању и извођењу хорске музике.		Хорска литература- дела различитих епоха и карактера	

Јавни наступи: Концерт поводом Дана школе, прослава школске славе Св. Саве, домаћа и међународна такмичења и фестивали, наступи у школи и ван ње.

Обавезни минимум програма: један јавни наступ.

4.2.6. ОРКЕСТАР

Циљ учења предмета Оркестар је да код ученика развије знања и вештине потребне за извођење оркестарске литературе и да кроз музичко искуство подстиче оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ, свирање у већим и мањим оркестарским ансамблима, развијање креативности и формирање стваралачког и критичког мишљења.

I РАЗРЕД (70 часова годишње)
II РАЗРЕД (70 часова годишње)
III РАЗРЕД (70 часова годишње)
IV РАЗРЕД (66 часова годишње)

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– користи стечена теоретска знања приликом читања и интерпретације музичког дела; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – комуницира са члановима своје деонице и са осталим члановима ансамбла кроз музику; – прати диригента; – коригује интонацију у току извођења; – активно учествује у уобличавању уметничког дела кроз интерпретацију; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања у ансамблу; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Законитости које владају у оркестарском ансамблу: – врсте, – карактеристике, – организација оркестра. Тимски рад и јединство ансамбла. Сарадња и комуникација са диригентом. Сарадња и комуникација са концерт мајстором и/или солистима. Развој хармонског слуха. Слушање дела оркестарске музике. Музички бонтон – понашање на сцени. Упознавање оркестарске литературе – дела различитих епоха и карактера. ЛИТЕРАТУРА из Просветног гласника
Јавни наступи: Концерт поводом Дана школе, домаћа и међународна такмичења и фестивали, сарадња са другим школама, наступи у школи и ван ње. Обавезни минимум: један јавни наступ.		

4.3. ПРОГРАМИ ОДСЕКА ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ

4.3.1. ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК ЗА УЧЕНИКЕ СОЛО ПЕВАЊА

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Ученик влада језичким вештинама и знањима која му омогућавају да на страном језику разуме текстове које слуша или чита у приватном, јавном, образовном или професионалном контексту; комуницира писмено или усмено у формалним и неформалним ситуацијама.

Посредујући у усменој или писаној комуникацији, ученик преноси поруке са страног на матерњи (први) језик и обрнуто. Владане страним језиком ученику омогућава стицање знања из различитих области која примењује у свакодневном животу, образовању и раду. Учењем страног језика ученик развија креативност, критичко мишљење, вештине комуникације, самосталност и сарадњу, уважавање различитости култура и културу дијалога.

Основни ниво

Ученик користи страни језик у мери која му помаже да разуме садржај усмене поруке и кратке једноставне информације у вези са личним интересовањем и познатим областима и активностима. Учествоје у уобичајеном, свакодневном разговору, чита и проналази жељену информацију у текстовима са темом од непосредног личног интереса. Пише о различитим аспектима из непосредног окружења и ради сопствених потреба.

Средњи ниво

Ученик користи страни језик да разуме суштину текста или да учествује у разговору или дискусији (нпр. школа, забава, спорт); сналази се у не/предвидивим ситуацијама када му је неопходно да користи страни језик и/или да у кратком усменом излагању оствари свој интерес. Пише о властитом искуству, описује своје утиске, планове и очекивања.

Напредни ниво

Ученик користи страни језик да активно учествује у усменој комуникацији; да прати дужа и сложенија излагања или дискусије о конкретним или апстрактним темама из познатих општих или стручних тематских области, као и да објашњава своје ставове и/или образлаже различите предлоге. Чита и пише текстове о широком спектру тема у складу са општим и властитим интересовањима.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА: Рецепција (слушање и читање)

Основни ниво

Ученик разуме уобичајене изразе и схвата општи смисао свакодневне комуникације изговорене споро и разговорно. Користећи основно лингвистичко знање, чита краће текстове написане стандардним језиком, разноврсног садржаја из свакодневног живота и/или блиских области или струке, у којима преовлађују фреквентне речи и изрази.

Средњи ниво

Ученик разуме основне елементе разговорног говора у свакодневним ситуацијама и једноставна излагања и презентације из блиских области изговорене стандардним језиком и релативно споро. У тексту, из домена личног интересовања и делатности, у коме преовлађују сложене језичке структуре, ученик разуме општи смисао и допунске информације, користећи различите технике/врсте читања.

Напредни ниво

Ученик разуме суштину и детаље опширнијих излагања или разговора у којима се користи стандардни језик, мења ритам, стил и тон разговора, а у вези са садржајима из ширег интересовања ученика. Ученик разуме дуже текстове различитог садржаја (нпр. адаптирана или оригинална прозна књижевна дела, актуелни новински чланци и извештаји); брзину и технику читања подешава према тексту који чита.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА: Продукција (говор и писање)

Основни ниво

Ученик у свакодневним ситуацијама пише или даје усмена упутства, писмено или усмено размењује информације о уобичајеним општим и блиским темама. Користећи једноставне изразе, фразе и језичке структуре, пише кратке забелешке, поруке и писма, и/или према моделу пише једноставне текстове нпр. описе особа и догађаја из познатих области.

Средњи ниво

Ученик без припреме започиње и води разговор, износи усмено или писмено мишљење о темама из домена личног интересовања, образовања, културе и сл. Користећи разноврсне језичке структуре, шири фонд речи и израза, ученик усмено или писмено извештава, излаже и/или према упутству пише компактни текст поштујући правописну норму и основна правила организације текста.

Напредни ниво

Ученик са сигурношћу, течно и спонтано, учествује у усменој или писменој комуникацији, говори, извештава, преводи и/или самостално пише текстове о темама и садржајима из ширег круга интересовања; користећи информације и аргументе из различитих извора, износи ставове и преноси мишљење, размењује, проверава и потврђује информације. Ученик према потреби води формалну или неформалну преписку, доследно примењујући правописну норму, језичка правила и правила организације текста.

ВЕЗА ОБРАЗОВНИХ СТАНДАРДА И ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Стандарди образовних постигнућа достижу се **на крају општег средњег образовања**. Исти стандард (или његов део) активираће се више пута током школске године, односно до краја средњег образовања, сваки пут уз другу наставну јединицу. Такво поступање осигурава досезање све вишег и вишег нивоа појединачних ученичких постигнућа, а ученичка знања, вештине и способности се непрестано сагледавају из нових углова, утврђују, проширују и систематизују.

С обзиром на сложеност предмета **Страни језик** и области унутар предмета, неопходно је поступно остваривати све стандарде кроз све четири године средњошколског образовања, али поједини стандарди се могу видети и као конкретније повезани са одређеним исходом.

I РАЗРЕД

Назив предмета

Италијански језик

Циљ

Циљ учења *италијанског језика* је да ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и унапређивањем стратегија учења језика развије комуникативну компетенцију, оспособи се за писмену и усмену комуникацију, интеркултурално разумевање и професионални развој.

Недељни фонд часова

2

Годишњи фонд часова

70

Стандарди образовних постигнућа	Исходи за наставни предмет По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	Теме и кључни појмови садржаја програма
Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на основном нивоу у свакој области. Област језичке вештине – СЛУШАЊЕ 2.СТ.1.1.1. Разуме краће поруке, обавештења и упутства која се саопштавају разговетно и полако. 2.СТ.1.1.2. Схвата смисао краће спонтане интеракције између двоје или више са/говорника у личном, образовном и јавном контексту. 2.СТ.1.1.3. Схвата општи смисао информације или краћих монолошких излагања у образовном и јавном контексту. 2.СТ.1.1.4. Схвата смисао прилагођеног аудио и видео записа у вези с темама из свакодневног живота (стандардни говор, разговетни изговор и спор ритам излагања). 2. Област језичке вештине – ЧИТАЊЕ 2.СТ.1.2.1. Разуме општи смисао једноставних краћих текстова у вези с блиским темама, у којима преовлађују фреквентне речи и интернационализми. 2.СТ.1.2.2. Проналази потребне информације у једноставним текстовима (нпр. огласи, брошуре, обавештења, кратке новинске вести). 2.СТ.1.2.3. Разуме једноставне личне поруке и писма. 2.СТ.1.2.4. Уочава потребне детаље у текстовима из свакодневног живота (натписи на јавним местима, упутства о руковању, етикете на производима, јеловник и сл.). 2.СТ.1.2.5. Разуме кратке адаптиране одломке књижевних дела, и друге поједностављене текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине – ГОВОР 2.СТ.1.3.1. Уме да оствари друштвени контакт (нпр. поздрављање, представљање, захваљивање). 2.СТ.1.3.2. Изражава слагање/неслагање, предлаже, прихвата или упућује понуду или позив. 2.СТ.1.3.3. Тражи и даје једноставне информације, у приватном, јавном и образовном контексту. 2.СТ.1.3.4. Описује блиско окружење (особе, предмете, места, активности, догађаје).	-разуме и реагује на одговарајући начинна усмене поруке у вези са активностима у образовном контексту (нпр. језик учионице и сл.); - разуме основну поруку краћих излагања о познатим темама у којима се користи стандардни језик и разговетан изговор; - разуме информације о познатим и блиским садржајима и једноставна упутства у приватном, јавном и образовном контексту; - разуме основне елементе радње у краћим видео-записима у којима се обрађују блиске теме, ослањајући се и на визуелне елементе; - разуме суштину исказа (са)говорника који разговарају о блиским темама, уз евентуална понављања и појашњавања; - изводи закључке после слушања непознатог текста у вези са врстом текста, бројем саговорника, њиховим међусобним односима и намерама, као и у вези са општим садржајем; - ослањајући се на општа знања, искуства и контекст поруке, увиђа значење њених непознатих елемената; - памти и контекстуализује битне елементе поруке; - разуме краће текстове о конкретним темама из свакодневног живота, као и језички прилагођене и адаптиране текстове утемељене на чињеницама, везане за домене општих интересовања; - разуме осећања, жеље, потребе	РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА - разумевањеговора; - комуникативна ситуација; - монолошко и дијалогско излагање; - стандардни језик; - изговор; - информативни прилози; - размена информација; - култура и уметност; - ИКТ РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ТЕКСТА - разумевање прочитаног текста; - врсте текстова - издвајање поруке и

Стандарди образовних постигнућа	Исходи за наставни предмет По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	Теме и кључни појмови садржаја програма
2.СТ.1.3.5. Излаже већ припремљену кратку презентацију о блиским темама. 2.СТ.1.3.6. Преноси или интерпретира кратке поруке, изјаве, упутства или питања. 2.СТ.1.3.7. Излаже једноставне, блиске садржаје у вези са културом и традицијом свог идругих народа. 4. Област језичке вештине – ПИСАЊЕ 2.СТ.1.4.1. Пише кратке белешке и једноставне поруке (нпр. изражава захвалност, извињење, упозорење). 2.СТ.1.4.2. Пише приватно писмо о аспектима из свакодневног живота (нпр. описује људе, догађаје, места, осећања). 2.СТ.1.4.3. Попуњава образац/упитник, наводећи личне податке, образовање, интересовања и сл. 2.СТ.1.4.4. Пише једноставне текстове према моделу, уз помоћ илустрација, табела, слика, графика, детаљних упутстава. 2.СТ.1.4.5. Преводи или интерпретира информације из једноставних порука, бележака или образаца. 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.1.5.1. Користи задовољавајући број фреквентних речи и израза које му омогућавају изражавање основних комуникативних функција у свакодневним ситуацијама. 2.СТ.1.5.2. Саставља кратке, разумљиве реченице користећи једноставне језичке структуре. 2.СТ.1.5.3. Има углавном јасан и разумљив изговор. 2.СТ.1.5.4. Пише с одговарајућом ортографском тачношћу уобичајене речи које користи у говору. 2.СТ.1.5.5. Примењује основну правописну норму. 2.СТ.1.5.6. Користи неутралан језички регистар. Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на средњем нивоу у свакој области. 1. Област језичке вештине – СЛУШАЊЕ 2.СТ.2.1.1. Разуме суштину и битне појединости порука, упутстава и обавештења о	исказане у краћим текстовима; - разуме једноставна упутства и саветодавне текстове, обавештења и упозорења на јавним местима; - идентификује и разуме релевантне информације у мејловима, проспектима, огласима, реду вожње, блогovima; - наслућује значење непознатих речи на основу контекста; - учествује у краћим дијалозима, размењује информације и мишљење са саговорником о блиским темама и интересовањима; - користи циљни језик као језик комуникације у образовном контексту (нпр. језик учионице и сл.), прилагођавајући свој говор комуникативној ситуацији. - описује себе и своје окружење; - на једноставан начин/укратко изражава своје утиске и осећања у вези са блиским темама; - укратко препричава краћи текст или видео-запис; - указује на значај одређених исказа и делова исказа пригодном гестикулацијом и мимиком или наглашавањем и интонацијом; - пише на разложен и једноставан начин о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања; - описује особе и догађаје поштујући правила кохерентности (обима 50-70 речи); - пише белешке, поруке и лична писма/мејлове да би тражио или пренео	суштинских информација; - препознавање основне аргументације; - непознате речи; - ИКТ УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ - усмено изражавање; - неформални разговор; - формална дискусија; - функционална сарадња; - интервјуисање; - интонација; - дијалог; ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ писмено изражавање - врсте текста; - описивање; - стандардне формуле писаног изражавања; - лексика

Стандарди образовних постигнућа	Исходи за наставни предмет По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	Теме и кључни појмови садржаја програма
темама из свакодневног живота и делатности. 2.СТ.2.1.2. Разуме суштину и битне појединости разговора или расправе између двоје или више са/говорника у приватном, образовном и јавном контексту. 2.СТ.2.1.3. Разуме суштину и битне појединости монолошког излагања у образовном и јавном контексту уколико је излагање јасно и добро структурирано. 2.СТ.2.1.4. Разуме суштину аутентичног тонског записа (аудио и видео запис) о познатим темама, представљених јасно и стандардним језиком. 2. Област језичке вештине – ЧИТАЊЕ 2.СТ.2.2.1. Разуме општи смисао и релевантне информације у текстовима о блиским темама из образовног и јавног контекста. 2.СТ.2.2.2. Открива значење непознатих речи на основу контекста који му је близак. 2.СТ.2.2.3. Разуме описе догађаја, осећања и жеља у личној преписци. 2.СТ.2.2.4. Проналази потребне информације у уобичајеним писаним документима (нпр. пословна преписка, проспекти, формулари). 2.СТ.2.2.5. Проналази специфичне појединости у дужем тексту са претежно сложеним структурама, у коме се износе мишљења, аргументи и критике (нпр. новински чланци и стручни текстови). 2.СТ.2.2.6. Разуме адаптиране књижевне текстове и прилагођене текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине – ГОВОР 2.СТ.2.3.1. Започиње, води и завршава једноставан разговор и укључује се у дискусију на теме како од личног интереса, тако и оне о свакодневном животу. 2.СТ.2.3.2. Износи лични став, уверења, очекивања, искуства, планове као и коментаре омишљењима других учесника у разговору. 2.СТ.2.3.3. Размењује, проверава, потврђује информације о познатим темама у формалним ситуацијама (нпр. у установама и на јавним местима). 2.СТ.2.3.4. Описује или препричава стварне или измишљене догађаје, осећања, искуства.	релевантне информације; - једноставним језичким средствима резимира прочитани/преслушани текст о блиским темама; - попуњава формуларе, упитнике и различите обрасце у личном и образовном домену; - пише електронске поруке, СМС поруке, учествује у дискусијама на блогу; - препознаје и разуме, у оквиру свог интересовања, знања и искуства, правила понашања, свакодневне навике, сличности и разлике у култури своје земље и земаља чији језик учи; - препознаје и разуме најчешће присутне културне modele свакодневног живота земље и земаља чији језик учи; - препознаје и адекватно користи најфреквентније стилове и регистре у вези са елементима страног језика који учи, али и из осталих области школских знања и животних искустава; - препознаје различите стилове комуникације и најфреквентнија пратећа паравербална и невербална средстава (степен формалности, љубазности, као и паравербална средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.); - користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, друштвене мреже); - користи савремене видове комуникације у откривању културе земаља чији језик	и комуникативне функције; - ИКТ; СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА - интеркултурност; - правила понашања; - стереотипи; - стилови у комуникацији на страном језику; - ИКТ;

Стандарди образовних постигнућа	Исходи за наставни предмет По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	Теме и кључни појмови садржаја програма
2.СТ.2.3.5. Излаже већ припремљену презентацију о темама из свог окружења или струке. 2.СТ.2.3.6. Извештава о догађају, разговору или садржају нпр. књиге, филма и сл. 2.СТ.2.3.7. Излаже садржаје и износи своје мишљење у вези са културом, традицијом и обичајима свог и других народа. 4. Област језичке вештине – ПИСАЊЕ 2.СТ.2.4.1. Пише белешке или одговара на поруке, истичући битне детаље. 2.СТ.2.4.2. У приватној преписци, тражи или преноси информације, износи лични став и аргументе. 2.СТ.2.4.3. Пише, према упутству, дескриптивне и наративне текстове о разноврсним темама из области личних интересовања и искустава. 2.СТ.2.4.4. Пише кратке, једноставне есеје о различитим темама из личног искуства, приватног, образовног и јавног контекста. 2.СТ.2.4.5. Пише извештај или прослеђује вести (преводи, интерпретира, резимира, сажима) у вези са кратким и/или једноставним текстом из познатих области који чита или слуша. 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.2.5.1. Користи речи и изразе који му омогућавају успешну комуникацију у предвидивим/свакодневним ситуацијама, актуелним догађајима и сл. 2.СТ.2.5.2. Правилно разуме и користи већи број сложенијих језичких структура. 2.СТ.2.5.3. Има сасвим разумљив изговор. 2.СТ.2.5.4. Пише прегледан и разумљив текст у коме су правопис, интерпункција и организација углавном добри. 2.СТ.2.5.5. Препознаје формални и неформални регистар; познаје правила понашања и разлике у култури, обичајима и веровањима своје земље и земље чији језик учи. Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на напредном нивоу у свакој области. 1. Област језичке вештине – СЛУШАЊЕ 2.СТ.3.1.1. Разуме појединости значајне за разговор или расправу са сложеном аргументацијом у којој се изnose лични ставови једног или више са/говорника, у приватном, образовном, јавном и професионалном контексту. 2.СТ.3.1.2. Разуме презентацију или предавање са сложеном аргументацијом уз	учи; - преноси суштину поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи; - резимира садржај краћег текста, аудио или визуелног записа и краће интеракције; - преноси садржај писаног или усменог текста, прилагођавајући га саговорнику;	МЕДИЈАЦИЈА - преношење поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи; - стратегије преношења поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи;

Стандарди образовних постигнућа	Исходи за наставни предмет По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	Теме и кључни појмови садржаја програма
помоћ пропратног материјала. 2.СТ.3.1.3. Разуме аутентични аудио и видео запис у коме се износе ставови на теме из друштвеног или професионалног живота. 2. Област језичке вештине – ЧИТАЊЕ 2.СТ.3.2.1. Препознаје тему и схвата садржај разноврсних текстова, примењујући одговарајуће технике/врсте читања. 2.СТ.3.2.2. Из различитих писаних извора, уз одговарајућу технику читања, долази до потребних информација из области личног интересовања. 2.СТ.3.2.3. Разуме формалну кореспонденцију у вези са струком или личним интересовањима. 2.СТ.3.2.4. Разуме општи смисао и појединости у стручним текстовима на основу сопственог предзнања (нпр. специјализовани чланци, приручници, сложена упутства). 2.СТ.3.2.5. Разуме садржај извештаја и/или чланка о конкретним или апстрактним темама у коме аутор износи нарочите ставове и гледишта. 2.СТ.3.2.6. Разуме одломке оригиналних књижевних дела и текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине – ГОВОР 2.СТ.3.3.1. Активно учествује у формалним и неформалним разговорима/дискусијама о општим и стручним темама, с једним или више саговорника. 2.СТ.3.3.2. Размењује ставове и мишљења уз изношење детаљних објашњења, аргумената и коментара. 2.СТ.3.3.3. Методично и јасно излаже о разноврсним темама; објашњава своје становиште износећи предности и недостатке различитих тачака гледишта и одговара на питања слушалаца. 2.СТ.3.3.4. Извештава о информацијама из нпр. новинског чланка, документарног програма, дискусија, излагања и вести (препричава, резимира, преводи). 2.СТ.3.3.5. Упореджује ставове и монолошки изражава мишљење у вези са културом, традицијом и обичајима свог и других народа. 4. Област језичке вештине – ПИСАЊЕ 2.СТ.3.4.1. Пише неформална писма у којима изражава властиту емотивну реакцију, наглашавајући детаље неког догађаја или искуства и коментаришући туђе ставове.		

Стандарди образовних постигнућа	Исходи за наставни предмет По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	Теме и кључни појмови садржаја програма
2.СТ.3.4.2. Пише пословна и друга формална писма различитог садржаја за личне потребе и потребе струке. 2.СТ.3.4.3. Пише дескриптивни или наративни текст о стварним или измишљеним догађајима. 2.СТ.3.4.4. Пише есеје, користећи информације из различитих извора и нуди аргументована решења у вези с одређеним питањима; јасно и детаљно исказује став, осећање, мишљење или реакцију. 2.СТ.3.4.5. Пише извештај/преводи садржаје и информације из дужих и сложенијих текстова из различитих области које чита или слуша (нпр. препричава, описује, систематизује и сл.). 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.3.5.1. Разуме и користи разноврстан репертоар речи, израза и идиома, који му омогућавају да се изражава јасно, течно, прецизно и детаљно. 2.СТ.3.5.2. Разуме целокупни репертоар граматичких структура и активно користи све уобичајене граматичке структуре. 2.СТ.3.5.3. Има јасан и природан изговор и интонацију. 2.СТ.3.5.4. Пише јасне, прегледне и разумљиве текстове, доследно примењујући језичка правила, правила организације текста и правописну норму. 2.СТ.3.5.5. Познаје и адекватно користи формални и неформални језички регистар.		

ЈЕЗИЧКИ САДРЖАЈИ – први разред

Именице

Властите и заједничке именице, одговарајући род и број са детерминативом.

Системски приказ морфолошких карактеристика.

Слагање именица и придева.

Члан

Одређени и неодређени члан.

Заменице

Личне заменице.

Наглашене личне заменице.

Присвојне заменице.

Показне заменице (*questo, quello*).

РЕЦЕПТИВНО: Повратне заменице.

Упитне заменице (*chi? che?/che cosa? Quanto/a/i/e? Quale/i?*).

Придеви

Описни придеви, слагање придева и именице у роду и броју.

РЕЦЕПТИВНО: Присвојни придеви. Употреба члана уз присвојне придеве (*lamiabici, tuofratello*).

Показни придеви: *questo, quello*.

Назив боја (*bianco, rosso, verde, giallo, nero, azzurro...*).

Бројеви

Главни бројеви.

Предлози

Прости предлози *di, a, da, in, con, su, per, tra, fra* и њихова основна употреба.

Предлози *dentro, fuori, sotto, sopra, davanti, dietro*.

Глаголи

Садашње време (*Presente Indicativo*).

Перфекат (*Passato prossimo*) правилних и неправилних глагола: *Sono andata alla stazione; Non ho fatto il compito di casa*.

РЕЦЕПТИВНО: Императив занеформално обраћање (*Imperativo diretto*):

Fa' presto! Non tornare tardi! Non andate via senza di me.

РЕЦЕПТИВНО: Заповедни начин за формално обраћање (*Imperativo indiretto*):

Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto, per favore!

Употреба глагола *piacere*.

Прилози

Основни прилози (*bene, male, molto, poco, troppo, meno, più*), прилошки изрази за одређивање времена (*prima, durante, dopo*) и простора (*a destra, a sinistra, dritto, davanti, dietro, sotto, sopra, su, giù*).

Упитни прилози *quando? come? perché? dove?*

Везници (*e, anche, o, ma, perché, se, quando, come, siccome, appena*).

Реченица

Проста и проширена реченица у потврдном и у одричном облику.

Упитна реченица.

Ред речи у реченици.

II РАЗРЕД

Назив предмета

Италијански језик

Циљ

Циљ учења *италијанског језика* је да ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и унапређивањем стратегија учења страног језика развије комуникативну компетенцију, оспособи се за писмену и усмену комуникацију, интеркултурално разумевање и професионални развој.

Недељни фонд часова

2

Годишњи фонд часова

70

Стандарди образовних постигнућа	Исходи за наставни предмет	Теме и кључни појмови садржаја програма
Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на основном нивоу у свакој области. Област језичке вештине – СЛУШАЊЕ 2.СТ.1.1.1. Разуме краће поруке, обавештења и упутства која се саопштавају разговетно и полако. 2.СТ.1.1.2. Схвата смисао краће спонтане интеракције између двоје или више са/говорника у личном, образовном и јавном контексту. 2.СТ.1.1.3. Схвата општи смисао информације или краћих монолошких излагања у образовном и јавном контексту. 2.СТ.1.1.4. Схвата смисао прилагођеног аудио и видео записа у вези с темама из свакодневног живота (стандардни говор, разговетни изговор и спор ритам излагања). 2. Област језичке вештине – ЧИТАЊЕ 2.СТ.1.2.1. Разуме општи смисао једноставних краћих текстова у вези с блиским темама, у којима преовлађују фреквентне речи и интернационализми. 2.СТ.1.2.2. Проналази потребне информације у једноставним текстовима (нпр. огласи, брошуре, обавештења, кратке новинске вести). 2.СТ.1.2.3. Разуме једноставне личне поруке и писма. 2.СТ.1.2.4. Уочава потребне детаље у текстовима из свакодневног живота (натписи на јавним местима, упутства о руковању, етикете на производима, јеловник и сл.). 2.СТ.1.2.5. Разуме кратке адаптиране одломке књижевних дела, и друге поједностављене текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине – ГОВОР 2.СТ.1.3.1. Уме да оствари друштвени контакт (нпр. поздрављање, представљање, захваљивање). 2.СТ.1.3.2. Изражава слагање/неслагање, предлаже, прихвата или упућује понуду или позив. 2.СТ.1.3.3. Тражи и даје једноставне информације, у приватном, јавном и образовном контексту. 2.СТ.1.3.4. Описује блиско окружење (особе, предмете, места, активности, догађаје). 2.СТ.1.3.5. Излаже већ припремљену кратку презентацију о блиским темама. 2.СТ.1.3.6. Преноси или интерпретира кратке поруке, изјаве, упутства или питања. 2.СТ.1.3.7. Излаже једноставне, блиске садржаје у вези са културом и традицијом свог и других народа. 4. Област језичке вештине – ПИСАЊЕ	По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да: - разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са активностима у образовном контексту (нпр. језик учионице и сл.); - разуме основну поруку краћих излагања о познатим темама у којима се користи стандардни језик и разговетан изговор; - разуме информације о познатим и блиским садржајима и једноставна упутства у приватном, јавном и образовном контексту; - разуме основне елементе радње у краћим видео-записима у којима се обрађују блиске теме, ослањајући се и на визуелне елементе; - разуме суштину исказа (са)говорника који разговарају о блиским темама, уз евентуална понављања и појашњавања; - изводи закључке после слушања непознатог текста у вези са врстом текста, бројем саговорника, њиховим међусобним односима и намерама, као и у вези са општим садржајем; - ослањајући се на општа знања, искуства и контекст поруке, увиђа значење њених непознатих елемената; - памти и контекстуализује битне елементе поруке; - разуме краће текстове о	РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА - разумевање говора; - комуникативна ситуација; - монолошко и дијалогско излагање; - стандардни језик; - изговор; - информативни прилози; - размена информација; - култура и уметност; - ИКТ РАЗУМЕВАЊЕ

Стандарди образовних постигнућа	Исходи за наставни предмет По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:	Теме и кључни појмови садржаја програма
2.СТ.1.4.1. Пише кратке белешке и једноставне поруке (нпр. изражава захвалност, извињење, упозорење). 2.СТ.1.4.2. Пише приватно писмо о аспектима из свакодневног живота (нпр. описује људе, догађаје, места, осећања). 2.СТ.1.4.3. Попуњава образац/упитник, наводећи личне податке, образовање, интересовања и сл. 2.СТ.1.4.4. Пише једноставне текстове према моделу, уз помоћ илустрација, табела, слика, графикана, детаљних упутстава. 2.СТ.1.4.5. Преводи или интерпретира информације из једноставних порука, бележака или образаца. 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.1.5.1. Користи задовољавајући број фреквентних речи и израза које му омогућавају изражавање основних комуникативних функција у свакодневним ситуацијама. 2.СТ.1.5.2. Саставља кратке, разумљиве реченице користећи једноставне језичке структуре. 2.СТ.1.5.3. Има углавном јасан и разумљив изговор. 2.СТ.1.5.4. Пише с одговарајућом ортографском тачношћу уобичајене речи које користи у говору. 2.СТ.1.5.5. Примењује основну правописну норму. 2.СТ.1.5.6. Користи неутралан језички регистар. Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на средњем нивоу у свакој области. 1. Област језичке вештине – СЛУШАЊЕ 2.СТ.2.1.1. Разуме суштину и битне појединости порука, упутстава и обавештења о темама из свакодневног живота и делатности. 2.СТ.2.1.2. Разуме суштину и битне појединости разговора или расправе између двоје или више са/говорника у приватном, образовном и јавном контексту. 2.СТ.2.1.3. Разуме суштину и битне појединости монолошког излагања у образовном и јавном контексту уколико је излагање јасно и добро структурирано. 2.СТ.2.1.4. Разуме суштину аутентичног тонског записа (аудио и видео запис) о познатим темама, представљених јасно и стандардним језиком. 2. Област језичке вештине – ЧИТАЊЕ 2.СТ.2.2.1. Разуме општи смисао и релевантне информације у текстовима о блиским темама из образовног и јавног контекста. 2.СТ.2.2.2. Открива значење непознатих речи на основу контекста који му је близак.	конкретним темама из свакодневног живота, као и језички прилагођене и адаптиране текстове утемељене на чињеницама, везане за домене општих интересовања; - разуме осећања, жеље, потребе исказане у краћим текстовима; - разуме једноставна упутства и саветодавне текстове, обавештења и упозорења на јавним местима; - проналази, издваја и разуме у информативном тексту о познатој теми основну поруку и суштинске информације; - идентификује и разуме релевантне информације у мејловима, проспектима, огласима, реду вожње, блоговима; - препознаје основну аргументацију у једноставнијим текстовима (нпр. новинским чланцима или писмима читалаца, као и другим врстама коментара); - наслућује значење непознатих речи на основу контекста; - учествује у краћим дијалозима, размењује информације и мишљење са саговорником о блиским темама и интересовањима; - користи циљни језик као језик комуникације у образовном контексту (нпр. језик учионице и сл.), прилагођавајући свој говор комуникативној ситуацији. - описује себе и своје окружење;	ПРОЧИТАНОГ ТЕКСТА - разумевање прочитаног текста; - врсте текстова - издвајање поруке и суштинских информација; - препознавање основне аргументације;- непознате речи; - ИКТ УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ - усмено изражавање; - неформални разговор; - формална дискусија; - функционална сарадња; - интервјуисање; - интонација; - дијалог;

Стандарди образовних постигнућа	Исходи за наставни предмет По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:	Теме и кључни појмови садржаја програма
2.СТ.2.2.3. Разуме описе догађаја, осећања и жеља у личној преписци. 2.СТ.2.2.4. Проналази потребне информације у уобичајеним писаним документима (нпр. пословна преписка, проспекти, формулари). 2.СТ.2.2.5. Проналази специфичне појединости у дужем тексту са претежно сложеним структурама, у коме се износе мишљења, аргументи и критике (нпр. новински чланци и стручни текстови). 2.СТ.2.2.6. Разуме адаптиране књижевне текстове и прилагођене текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине – ГОВОР 2.СТ.2.3.1. Започиње, води и завршава једноставан разговор и укључује се у дискусију на теме како од личног интереса, тако и оне о свакодневном животу. 2.СТ.2.3.2. Износи лични став, уверења, очекивања, искуства, планове као и коментаре о мишљењима других учесника у разговору. 2.СТ.2.3.3. Размењује, проверава, потврђује информације о познатим темама у формалним ситуацијама (нпр. у установама и на јавним местима). 2.СТ.2.3.4. Описује или препричава стварне или измишљене догађаје, осећања, искуства. 2.СТ.2.3.5. Излаже већ припремљену презентацију о темама из свог окружења или струке. 2.СТ.2.3.6. Извештава о догађају, разговору или садржају нпр. књиге, филма и сл. 2.СТ.2.3.7. Излаже садржаје и износи своје мишљење у вези са културом, традицијом и обичајима свог и других народа. 4. Област језичке вештине – ПИСАЊЕ 2.СТ.2.4.1. Пише белешке или одговара на поруке, истичући битне детаље. 2.СТ.2.4.2. У приватној преписци, тражи или преноси информације, износи лични став и аргументе. 2.СТ.2.4.3. Пише, према упутству, дескриптивне и наративне текстове о разноврсним темама из области личних интересовања и искустава. 2.СТ.2.4.4. Пише кратке, једноставне есеје о различитим темама из личног искуства, приватног, образовног и јавног контекста. 2.СТ.2.4.5. Пише извештај или прослеђује вести (преводи, интерпретира, резимира, сажима) у вези са кратким и/или једноставним текстом из познатих области који чита или слуша. 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.2.5.1. Користи речи и изразе који му омогућавају успешну комуникацију у предвидивим/свакодневним ситуацијама, актуелним догађајима и сл. 2.СТ.2.5.2. Правилно разуме и користи већи број сложенијих језичких структура. 2.СТ.2.5.3. Има сасвим разумљив изговор.	По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да: - на једноставан начин/укратко изражава своје утиске и осећања у вези са блиским темама; - укратко препричава краћи текст или видео-запис; - указује на значај одређених исказа и делова исказа прикладном гестикулацијом и мимиком или наглашавањем и интонацијом; - пише на разложан и једноставан начин о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања; - описује особе и догађаје из садашњости, прошлости и будућности поштујући правила кохерентности (обима 70-90 речи); - пише белешке, поруке и лична писма/мејлове да би тражио или пренео релевантне информације; - једноставним језичким средствима резимира прочитани/преслушани текст о блиским темама; - попуњава формуларе, упитнике и различите обрасце у личном и образовном домену; - пише електронске поруке, СМС поруке, учествује у дискусијама на блогу. - пише белешке и поруке на основу слика, графикана, детаљних упутстава; - препознаје и разуме, у оквиру свог интересовања, знања и искуства,	ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ писмено изражавање - врсте текста; - описивање; - стандардне формуле писаног изражавања; - лексика и комуникативне функције; - ИКТ; СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Стандарди образовних постигнућа	Исходи за наставни предмет По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:	Теме и кључни појмови садржаја програма
2.СТ.2.5.4. Пише прегледан и разумљив текст у коме су правопис, интерпункција и организација углавном добри. 2.СТ.2.5.5. Препознаје формални и неформални регистар; познаје правила понашања и разлике у култури, обичајима и веровањима своје земље и земље чији језик учи. Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на напредном нивоу у свакој области. 1. Област језичке вештине – СЛУШАЊЕ 2.СТ.3.1.1. Разуме појединости значајне за разговор или расправу са сложеном аргументацијом у којој се износе лични ставови једног или више са/говорника, у приватном, образовном, јавном и професионалном контексту. 2.СТ.3.1.2. Разуме презентацију или предавање са сложеном аргументацијом уз помоћ пропратног материјала. 2.СТ.3.1.3. Разуме аутентични аудио и видео запис у коме се износе ставови на теме из друштвеног или професионалног живота. 2. Област језичке вештине – ЧИТАЊЕ 2.СТ.3.2.1. Препознаје тему и схвата садржај разноврсних текстова, примењујући одговарајуће технике/врсте читања. 2.СТ.3.2.2. Из различитих писаних извора, уз одговарајућу технику читања, долази до потребних информација из области личног интересовања. 2.СТ.3.2.3. Разуме формалну кореспонденцију у вези са струком или личним интересовањима. 2.СТ.3.2.4. Разуме општи смисао и појединости у стручним текстовима на основу сопственог предзнања (нпр. специјализовани чланци, приручници, сложена упутства). 2.СТ.3.2.5. Разуме садржај извештаја и/или чланка о конкретним или апстрактним темама у коме аутор износи нарочите ставове и гледишта. 2.СТ.3.2.6. Разуме одломке оригиналних књижевних дела и текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине – ГОВОР 2.СТ.3.3.1. Активно учествује у формалним и неформалним разговорима/дискусијама о општим и стручним темама, с једним или више саговорника. 2.СТ.3.3.2. Размењује ставове и мишљења уз изношење детаљних објашњења, аргумената и коментара. 2.СТ.3.3.3. Методично и јасно излаже о разноврсним темама; објашњава своје становиште износећи предности и недостатке различитих тачака гледишта и одговара на питања слушаца. 2.СТ.3.3.4. Извештава о информацијама из нпр. новинског чланка, документарног	правила понашања, свакодневне навике, сличности и разлике у култури своје земље и земаља чији језик учи; - препознаје и разуме најчешће присутне културне modele свакодневног живота земље и земаља чији језик учи; - препознаје и адекватно користи најфреквентније стилове и регистре у вези са елементима страног језика који учи, али и из осталих области школских знања и животних искустава; - препознаје различите стилове комуникације и најфреквентнија пратећа паравербална и невербална средстава (степен формалности, љубазности, као и паравербална средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.); - користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, друштвене мреже); - користи савремене видове комуникације у откривању културе земаља чији језик учи; - преноси суштину поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи; - резимира садржај краћег текста, аудио или визуелног записа и краће интеракције;	- интеркултурност; - правила понашања; - стереотипи; - стилови у комуникацији на страном језику; - ИКТ; МЕДИЈАЦИЈА - преношење поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи; - стратегије преношења

Стандарди образовних постигнућа	Исходи за наставни предмет По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:	Теме и кључни појмови садржаја програма
програма, дискусија, излагања и вести (препричава, резимира, преводи). 2.СТ.3.3.5. Упореджује ставове и монолошки изражава мишљење у вези са културом, традицијом и обичајима свог и других народа. 4. Област језичке вештине – ПИСАЊЕ 2.СТ.3.4.1. Пише неформална писма у којима изражава властиту емотивну реакцију, наглашавајући детаље неког догађаја или искуства и коментаришући туђе ставове. 2.СТ.3.4.2. Пише пословна и друга формална писма различитог садржаја за личне потребе и потребе струке. 2.СТ.3.4.3. Пише дескриптивни или наративни текст о стварним или измишљеним догађајима. 2.СТ.3.4.4. Пише есеје, користећи информације из различитих извора и нуди аргументована решења у вези с одређеним питањима; јасно и детаљно исказује став, осећање, мишљење или реакцију. 2.СТ.3.4.5. Пише извештај/преводи садржаје и информације из дужих и сложенијих текстова из различитих области које чита или слуша (нпр. препричава, описује, систематизује и сл.). 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.3.5.1. Разуме и користи разноврстан репертоар речи, израза и идиома, који му омогућавају да се изражава јасно, течно, прецизно и детаљно. 2.СТ.3.5.2. Разуме целокупни репертоар граматичких структура и активно користи све уобичајене граматичке структуре. 2.СТ.3.5.3. Има јасан и природан изговор и интонацију. 2.СТ.3.5.4. Пише јасне, прегледне и разумљиве текстове, доследно примењујући језичка правила, правила организације текста и правописну норму. 2.СТ.3.5.5. Познаје и адекватно користи формални и неформални језички регистар.	- преноси садржај писаног или усменог текста, прилагођавајући га саговорнику;	поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи;

ЈЕЗИЧКИ САДРЖАЈИ – други разред

Именице

Обнављање из претходног разреда.

Члан

Обнављање и проширивање из претходног разреда.

Систематизација употребе одређеног и неодређеног члана.

Партитивни члан (*articolo partitivo*).

Заменице

Обнављање и проширивање из претходног разреда.

Личне заменице (*pronomi personali*).

Ненаглашене личне заменице у служби директног објекта (*complemento oggetto*) и индиректног објекта (*complemento di termine*).

Присвојне заменице (*pronomi possessivi*).

Показне заменице (*pronomi dimostrativi: questo, quello*).

Повратне заменице (*pronomi riflessivi*).

Упитне заменице (*pronomi interrogativi: chi? che?/che cosa? quanto/a/i/e? quale/i?*).

Неодређене заменице (*pronomi indefiniti: niente/nulla, nessuno, qualcosa, qualcuno, alcuni*).

Придеви

Обнављање и проширивање из претходног разреда.

Компарација придева (*grado comparativo: Anna è più alta di Luca*).

Апсолутни суперлатив (*superlativo assoluto: Maria è bellissima*).

Присвојни придеви (*aggettivi possessivi*).

Употребљана у присвојне придеве (*la mia bici, tuo fratello*).

Показни придеви (*aggettivi dimostrativi: questo, quello*).

Неодређени придеви (*aggettivi indefiniti: alcuni, nessuno, qualche, ogni*).

Морфолошке особености придева (*viola, rosa, blu...*).

Бројеви

Главни бројеви (*numeri cardinali*).

Редни бројеви (*numeri ordinali*).

Предлози

Обнављање и проширивање из претходног разреда.

Предлози спојени са чланом (*preposizioni articolate*).

Глаголи

Обнављање и проширивање из претходног разреда.

Императив (*imperativo*). Заповедни начин за свалица: *Fa' presto! Non tornare tardi! Non andate via senza di me! Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto, per favore!*

Повратни глаголи (*verbi riflessivi*).

Перфекат (*passato prossimo*) правилних и неправилних глагола: *Sono andata alla stazione; Non ho fatto il compito di casa.*

Перфект модалних глагола *volere, dovere, potere, sapere*: *Sono dovuto andare dal dentista; Ho potuto leggere i titoli in italiano.*

Имперфекат (*imperfetto*): *Da bambina andavo ogni estate con i miei al mare*. Основна употреба означавање учестале радње у прошлости.

Футур правилних и неправилних глагола (*futuro semplice*): *Noi torneremo a casa alle cinque*.

Прилози

Обнављање и проширивање из претходног разреда.

Грађење прилога од придева помоћу суфикса *mente*.

Речце

Ci.

Везници

Обнављање из претходног разреда..

Реченица

Обнављањеиз претходногразреда.

III РАЗРЕД

Назив предмета	Италијански језик
Циљ	Циљ учења <i>италијанског језика</i> је да ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и унапређивањем стратегија учења страног језика развије комуникативну компетенцију, оспособи се за писмену и усмену комуникацију, интеркултурално разумевање и професионални развој.
Недељни фонд часова	2
Годишњи фонд часова	70

Стандарди образовних постигнућа	Исходи за наставни предмет	Теме и кључни појмови садржаја програма
Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на основном нивоу у свакој области. Област језичке вештине – СЛУШАЊЕ 2.СТ.1.1.1. Разуме краће поруке, обавештења и упутства која се саопштавају разговетно и полако. 2.СТ.1.1.2. Схвата смисао краће спонтане интеракције између двоје или више са/говорника у личном, образовном и јавном контексту. 2.СТ.1.1.3. Схвата општи смисао информације или краћих монолошких излагања у образовном и јавном контексту. 2.СТ.1.1.4. Схвата смисао прилагођеног аудио и видео записа у вези с темама из свакодневног живота (стандардни говор, разговетни изговор и спор ритам излагања). 2. Област језичке вештине – ЧИТАЊЕ 2.СТ.1.2.1. Разуме општи смисао једноставних краћих текстова у вези с блиским темама, у којима преовлађују фреквентне речи и интернационализми. 2.СТ.1.2.2. Проналази потребне информације у једноставним текстовима (нпр. огласи, брошуре, обавештења, кратке новинске вести). 2.СТ.1.2.3. Разуме једноставне личне поруке и писма.	По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да: -разуме и извршава упутства и налоге за различите активности у образовном контексту и у свакодневним (приватним и јавним) комуникативним ситуацијама; - разуме општи садржај и најважније појединости краћих монолошких и дијалошких излагања о познатим и узрасно примереним темама, у којима се користи стандардни језик и разговетан изговор уз одговарајући број понављања или успоренији темпо говора; - разуме основне елементе садржаја (актере и њихове међусобне односе, околности радње, заплет и епилог...) у краћим медијски подржаним аудио и аудио-визуелним формама (исечци аудио-књига дијалошког карактера, радио-	РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА - разумевање говора; - комуникативна ситуација; - монолошко и дијалошко излагање; - стандардни језик; - изговор; - информативни прилози; - размена информација; - култура и уметност; - ИКТ

Стандарди образовних постигнућа	Исходи за наставни предмет По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:	Теме и кључни појмови садржаја програма
2.СТ.1.2.4. Уочава потребне детаље у текстовима из свакодневног живота (натписи на јавним местима, упутства о руковању, етикете на производима, јеловник и сл.). 2.СТ.1.2.5. Разуме кратке адаптиране одломке књижевних дела, и друге поједностављене текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и Одругих народа. 3. Област језичке вештине – ГОВОР 2.СТ.1.3.1. Уме да оствари друштвени контакт (нпр. поздрављање, представљање, захваљивање). 2.СТ.1.3.2. Изражава слагање/неслагање, предлаже, прихвата или упућује понуду или позив. 2.СТ.1.3.3. Тражи и даје једноставне информације, у приватном, јавном и ОООбразовном контексту. 2.СТ.1.3.4. Описује блиско окружење (особе, предмете, места, активности, догађаје). 2.СТ.1.3.5. Излаже већ припремљену кратку презентацију о блиским темама. 2.СТ.1.3.6. Преноси или интерпретира кратке поруке, изјаве, упутства или питања. 2.СТ.1.3.7. Излаже једноставне, блиске садржаје у вези са културом и традицијом свог и других народа. 4. Област језичке вештине – ПИСАЊЕ 2.СТ.1.4.1. Пише кратке белешке и једноставне поруке (нпр. изражава захвалност, извињење, упозорење). 2.СТ.1.4.2. Пише приватно писмо о аспектима из свакодневног живота (нпр. описује људе, догађаје, места, осећања). 2.СТ.1.4.3. Попуњава образац/упитник, наводећи личне податке, образовање, интересовања и сл. 2.СТ.1.4.4. Пише једноставне текстове према моделу, уз помоћ илустрација, табела, слика, графикана, детаљних упутстава. 2.СТ.1.4.5. Преводи или интерпретира информације из једноставних порука, бележака или образаца. 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.1.5.1. Користи задовољавајући број фреквентних речи и израза које му омогућавају изражавање основних комуникативних функција у свакодневним ситуацијама. 2.СТ.1.5.2. Саставља кратке, разумљиве реченице користећи једноставне језичке структуре. 2.СТ.1.5.3. Има углавном јасан и разумљив изговор. 2.СТ.1.5.4. Пише с одговарајућом ортографском тачношћу уобичајене речи које користи у говору.	драма и других радијских снимака, краћих филмова и серија; видео спотови, прилози са јутјуба итд), у којима се обрађују блиске, познате и узрасно примерене теме; - разуме суштину размене информација саговорника који разговарају о блиским и познатим темама, уз евентуална понављања и појашњавања; - разуме основне (суштинске) аргументе, жеље, потребе и мишљења саговорника, уколико су изнета једноставним језичким средствима, умереним темпом говора и уз евентуалну невербалну, паравербалну или визуелну подршку; - разуме општи смисао и одређене препознатљиве појединости текстова класичне и савремене музике различитих жанрова; - разуме краће текстове о конкретним, блиским темама из свакодневног живота, као и о темама културног, наставног и образовног контекста; - разуме општи садржај и допунске информације из обавештења или упозорења на јавним местима; - разуме једноставније описе догађаја, намера, осећања и интересовања из преписке коју добија (имејлови, поруке, писма); - проналази и издваја релевантне информације из обавештења или проспеката и рекламних материјала; - идентификује и разуме релевантне информације у мејловима, проспектима, новинским вестима и репортажама;	РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ТЕКСТА - разумевање прочитаног текста; - врсте текстова - издвајање поруке и суштинских информација; - препознавање основне аргументације;- непознате речи; - ИКТ

Стандарди образовних постигнућа	Исходи за наставни предмет По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:	Теме и кључни појмови садржаја програма
2.СТ.1.5.5. Примењује основну правописну норму. 2.СТ.1.5.6. Користи неутралан језички регистар. Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на средњем нивоу у свакој области. 1. Област језичке вештине – СЛУШАЊЕ 2.СТ.2.1.1. Разуме суштину и битне појединости порука, упутстава и обавештења о темама из свакодневног живота и делатности. 2.СТ.2.1.2. Разуме суштину и битне појединости разговора или расправе између двоје или више са/говорника у приватном, образовном и јавном контексту. 2.СТ.2.1.3. Разуме суштину и битне појединости монолошког излагања у образовном и јавном контексту уколико је излагање јасно и добро структурирано. 2.СТ.2.1.4. Разуме суштину аутентичног тонског записа (аудио и видео запис) о познатим темама, представљених јасно и стандардним језиком. 2. Област језичке вештине – ЧИТАЊЕ 2.СТ.2.2.1. Разуме општи смисао и релевантне информације у текстовима о блиским темама из образовног и јавног контекста. 2.СТ.2.2.2. Открива значење непознатих речи на основу контекста који му је близак. 2.СТ.2.2.3. Разуме описе догађаја, осећања и жеља у личној преписци. 2.СТ.2.2.4. Проналази потребне информације у уобичајеним писаним документима (нпр. пословна преписка, проспекти, формулари). 2.СТ.2.2.5. Проналази специфичне појединости у дужем тексту са претежно сложеним структурама, у коме се износе мишљења, аргументи и критике (нпр. новински чланци и стручни текстови). 2.СТ.2.2.6. Разуме адаптиране књижевне текстове и прилагођене текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине – ГОВОР 2.СТ.2.3.1. Започиње, води и завршава једноставан разговор и укључује се у дискусију на теме како од личног интереса, тако и оне о свакодневном животу. 2.СТ.2.3.2. Износи лични став, уверења, очекивања, искуства, планове као и коментаре о мишљењима других учесника у разговору. 2.СТ.2.3.3. Размењује, проверава, потврђује информације о познатим темама у формалним ситуацијама (нпр. у установама и на јавним местима). 2.СТ.2.3.4. Описује или препричава стварне или измишљене догађаје, осећања, искуства. 2.СТ.2.3.5. Излаже већ припремљену презентацију о темама из свог окружења или струке.	- разуме основну нит аргументације, чак и уколико не разуме све детаље текста; - открива значење непознатих речи у писаном тексту на основу познатог контекста и језичког предзнања; - усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације; - користи релативно спонтано и самостално циљни језик као језик комуникације у учионици са наставником и са осталим ученицима и ученицама; - описује особе, радњу, место, доживљај или актуелна дешавања у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке и ванјезичке елементе; - саопштава и интерпретира најважније информације садржаја писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе; - саопштава и интерпретира најважније информације садржаја кратких емисија, видео записа на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе; - износи своје мишљење, изражава и образлаже ставове и реагује на мишљење и ставове других (допадање/недопадање итд.), користећи познате и једноставне језичке елементе; - започиње и учествује у дијалогу и размењује мишљења и информације у вези са својим окружењем и свакодневним ситуацијама;	УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ - усмено изражавање; - неформални разговор; - формална дискусија; - функционална сарадња; - интервјуисање - интонација - дијалог

Стандарди образовних постигнућа	Исходи за наставни предмет По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:	Теме и кључни појмови садржаја програма
2.СТ.2.3.6. Извештава о догађају, разговору или садржају нпр. књиге, филма и сл. 2.СТ.2.3.7. Излаже садржаје и износи своје мишљење у вези са културом, традицијом и обичајима свог и других народа. 4. Област језичке вештине – ПИСАЊЕ 2.СТ.2.4.1. Пише белешке или одговара на поруке, истичући битне детаље. 2.СТ.2.4.2. У приватној преписци, тражи или преноси информације, износи лични став и аргументе. 2.СТ.2.4.3. Пише, према упутству, дескриптивне и наративне текстове о разноврсним темама из области личних интересовања и искустава. 2.СТ.2.4.4. Пише кратке, једноставне есеје о различитим темама из личног искуства, приватног, образовног и јавног контекста. 2.СТ.2.4.5. Пише извештај или прослеђује вести (преводи, интерпретира, резимира, сажима) у вези са кратким и/или једноставним текстом из познатих области који чита или слуша. 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.2.5.1. Користи речи и изразе који му омогућавају успешну комуникацију у предвидивим/свакодневним ситуацијама, актуелним догађајима и сл. 2.СТ.2.5.2. Правилно разуме и користи већи број сложенијих језичких структура. 2.СТ.2.5.3. Има сасвим разумљив изговор. 2.СТ.2.5.4. Пише прегледан и разумљив текст у коме су правопис, интерпункција и организација углавном добри. 2.СТ.2.5.5. Препознаје формални и неформални регистар; познаје правила понашања и разлике у култури, обичајима и веровањима своје земље и земље чији језик учи.	По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да: - интерпретира тематски прилагођене песме, рецитације и скечеве; - користи интонацију, ритам и висину гласа у складу са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације; - попуњава формуларе, упитнике и различите обрасце у личном и образовном домену; - пише белешке, поруке (имејлове, СМС поруке и сл.) да би тражио или пренео релевантне информације користећи стандардне формуле писаног изражавања; - пише текстове према моделу, уз помоћ илустрација, табела, слика, графикана, детаљних упутстава; - резимира прочитани/преслушани текст о блиским, познатим и обрађиваним друштвеним темама користећи једноставна језичка средства; - пише о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања; - описује особе и догађаје поштујући правила кохерентности користећи фреквентне речи и изразе; - пише о властитом искуству описујући своје утиске и осећања, изnoseћи мишљења, планове и очекивања, једноставним језичким средствима; - препознаје и наводи најзначајније личности и догађаје културе земље/земаља чији језик учи и разуме њихову улогу у светским оквирима; - познаје правила понашања, свакодневне	ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ - писмено изражавање - врсте текста; - описивање; - стандардне формуле писаног изражавања - лексика и комуникативне функције - ИКТ; СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА - интеркултурност - правила понашања; - стереотипи;
Следећи искази описују шта ученик зна, уме и може да уради на напредном нивоу у свакој области. 1. Област језичке вештине – СЛУШАЊЕ 2.СТ.3.1.1. Разуме појединости значајне за разговор или расправу са сложеном аргументацијом у којој се изnose лични ставови једног или више саговорника, у приватном, образовном, јавном и професионалном контексту. 2.СТ.3.1.2. Разуме презентацију или предавање са сложеном аргументацијом уз помоћ пропратног материјала. 2.СТ.3.1.3. Разуме аутентични аудио и видео запис у коме се изnose ставови на теме из друштвеног или професионалног живота. 2. Област језичке вештине – ЧИТАЊЕ 2.СТ.3.2.1. Препознаје тему и схвата садржај разноврсних текстова, примењујући		

Стандарди образовних постигнућа	Исходи за наставни предмет По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:	Теме и кључни појмови садржаја програма
одговарајуће технике/врсте читања. 2.СТ.3.2.2. Из различитих писаних извора, уз одговарајућу технику читања, долази до потребних информација из области личног интересовања. 2.СТ.3.2.3. Разуме формалну кореспонденцију у вези са струком или личним интересовањима. 2.СТ.3.2.4. Разуме општи смисао и појединости у стручним текстовима на основу сопственог предзнања (нпр. специјализовани чланци, приручници, сложена упутства). 2.СТ.3.2.5. Разуме садржај извештаја и/или чланка о конкретним или апстрактним темама у коме аутор износи нарочите ставове и гледишта. 2.СТ.3.2.6. Разуме одломке оригиналних књижевних дела и текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине – ГОВОР 2.СТ.3.3.1. Активно учествује у формалним и неформалним разговорима/дискусијама о општим и стручним темама, с једним или више саговорника. 2.СТ.3.3.2. Размењује ставове и мишљења уз изношење детаљних објашњења, аргумената и коментара. 2.СТ.3.3.3. Методично и јасно излаже о разноврсним темама; објашњава своје становиште износећи предности и недостатке различитих тачака гледишта и одговара на питања слушаца. 2.СТ.3.3.4. Извештава о информацијама из нпр. новинског чланка, документарног програма, дискусија, излагања и вести (препричава, резимира, преводи). 2.СТ.3.3.5. Упореджује ставове и монолошки изражава мишљење у вези са културом, традицијом и обичајима свог и других народа. 4. Област језичке вештине – ПИСАЊЕ 2.СТ.3.4.1. Пише неформална писма у којима изражава властиту емотивну реакцију, наглашавајући детаље неког догађаја или искуства и коментаришући туђе ставове. 2.СТ.3.4.2. Пише пословна и друга формална писма различитог садржаја за личне потребе и потребе струке. 2.СТ.3.4.3. Пише дескриптивни или наративни текст о стварним или измишљеним догађајима. 2.СТ.3.4.4. Пише есеје, користећи информације из различитих извора и нуди аргументована решења у вези с одређеним питањима; јасно и детаљно исказује став, осећање, мишљење или реакцију. 2.СТ.3.4.5. Пише извештај/преводи садржаје и информације из дужих и сложенијих текстова из различитих области које чита или слуша (нпр. препричава, описује,	навике, сличности и разлике у култури своје земље и земље/ земаља чији језик учи; - препознаје најчешће стереотипе у вези са културом своје земље и земаља чији језик учи; - разликује основне облике примереног и непримереног понашања у контексту културе земље/ земаља чији језик учи (у односу на категорије времена, простора и покрета у комуникацији, као нпр. тачност, лични простор, мимика и сл); - препознаје и користи најфреквентније регистре и стилове у комуникацији на страном језику у складу са степеном формалности комуникативне ситуације; - истражује различите аспекте култура земље/ земаља чији језик учи у оквиру својих интересовања; - користи савремене видове комуникације у откривању културе земље/земаља чији језик учи; - користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, друштвене мреже). - преноси суштину и најважније појединости поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи, додајући, по потреби, једноставнија објашњења и обавештења, писмено и усмено; - у писаном облику резимира на структурисан начин садржај краћег текста, аудио или визуелног записа и краће	- стилови у комуникацији на страном језику; - ИКТ; МЕДИЈАЦИЈА - преношење поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи; - стратегије преношења поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи;

Стандарди образовних постигнућа	Исходи за наставни предмет	Теме и кључни појмови садржаја програма
систематизује и сл.). 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.3.5.1. Разуме и користи разноврстан репертоар речи, израза и идиома, који му омогућавају да се изражава јасно, течно, прецизно и детаљно. 2.СТ.3.5.2. Разуме целокупни репертоар граматичких структура и активно користи све уобичајене граматичке структуре. 2.СТ.3.5.3. Има јасан и природан изговор и интонацију. 2.СТ.3.5.4. Пише јасне, прегледне и разумљиве текстове, доследно примењујући језичка правила, правила организације текста и правописну норму. 2.СТ.3.5.5. Познаје и адекватно користи формални и неформални језички регистар.	По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да: интеракције; - у усменом облику преноси садржај писаног или усменог текста, прилагођавајући га исказаним или претпостављеним потребама саговорника; - користи одговарајуће компензационе стратегије ради превазилажења тешкоћа које се јављају, на пример: преноси садржај уз употребу описа, парафраза и сл.;	

ЈЕЗИЧКИ САДРЖАЈИ – трећи разред

Именице

Обнављање из претходних разреда.

Члан

Обнављање из претходних разреда.

Заменице

Обнављање и проширивање из претходних разреда.

Релативнезаменице(*pronimi relativi: che, cui*).

Ненаглашенеличезаменицесаимперативом(*imperativo con i pronomi*).

Ненаглашенеличезаменицеуслужбидиректногобјектаусложенимвремелима(*pronomi diretti nei tempi composti*).

Придеви

Обнављањеипроширивањеизпретходнихразреда.

Компарацијапридева(*grado comparativo: Anna è più alta di Luca e superlativo dell'aggettivo: Anna è la più alta della classe*).

Органскакомпарацијапридева(*forme irregolari*).

Бројеви

Обнављање из претходних разреда.

Предлози

Обнављање из претходних разреда.

Глаголи

Обнављањеипроширивањеизпретходнихразреда.

Presente progressivo(*stare + gerundio*).

Императив(*imperativo*). Заповедни начин за сва лица: *Fa' presto! Non tornare tardi! Non andate via senza di me! Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto, per favore!*

Кондиционал садашњи правилних и неправилних глагола (*condizionale presente: Vorrei un chilo di mele, per favore! Potresti prestarmi il tuo libro di italiano?*).

Имперфекат (*imperfetto: C'era una volta un re e viveva in un castello*). Употреба имперфекта и перфекта (*imperfetto/passatoprossimo*).

РЕЦЕПТИВНО: Прости перфекат (*passato remoto*), творба и основна употреба: *Marco entrò e vide il computer acceso. Ma nella stanza non c'era nessuno.*

Прилози

Обнављање из претходних разреда.

Речце

Обнављање и проширивање из претходних разреда.

Ci, ne.

Везници

Обнављање из претходних разреда.

Реченица

Обнављање и проширивање из претходних разреда.

Хипотетички период: Реална погодбена реченица: *Se piove, prendi l'ombrello;*

Se farà bel tempo, andremo in gita.

IV РАЗРЕД

Назив предмета

Италијански језик

Циљ

Циљ учења *италијанског језика* је да ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и унапређивањем стратегија учења страног језика развије комуникативну компетенцију, оспособи се за писмену и усмену комуникацију, интеркултурално разумевање и професионални развој.

Недељни фонд часова

2

Годишњи фонд часова

66

Стандарди образовних постигнућа	Исходи за наставни предмет По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:	Теме и кључни појмови садржаја програма
ОН 1. Област језичке вештине - СЛУШАЊЕ 2. СТ.1.1.1. Разуме краће поруке, обавештења и упутства која се саопштавају разговетно и полако. 2. СТ.1.1.2. Схвата смисао краће спонтане интеракције између двоје или више (са)говорника у личном, образовном и јавном контексту. 2. СТ.1.1.3. Схвата општи смисао информације или краћих монолошких излагања у	- разуме и извршава упутства и налоге за различите активности, у приватним и јавним комуникативним ситуацијама, исказане стандарднојезичком артикулацијом, уз минимално ометање позадинским шумовима; - разуме општи смисао информативних	РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА - разумевање говора; - комуникативна ситуација; - монолошко и

Стандарди образовних постигнућа	Исходи за наставни предмет По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:	Теме и кључни појмови садржаја програма
образовном и јавном контексту. 2. СТ.1.1.4. Схвата смисао прилагођеног аудио и видео записа у вези с темама из свакодневног живота (стандардни говор, разговетни изговор и спор ритамизлагања). 2. Област језичке вештине - ЧИТАЊЕ 2.СТ.1.2.1. Разуме општи смисао једноставних краћих текстова у вези са блиским темама, у којима преовлађују фреквентне речи и интернационализми. 2.СТ.1.2.2. Проналази потребне информације у једноставним текстовима (нпр. огласи, брошуре, обавештења, кратке новинске вести). 2.СТ.1.2.3. Разуме једноставне личне поруке и писма. 2.СТ.1.2.4. Уочава потребне детаље у текстовима из свакодневног живота(натписи на јавним местима, упутства о руковању, етикете на производима,јеловник и сл.). 2.СТ.1.2.5. Разуме кратке адаптиране одломке књижевних дела, и друге поједностављене текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине - ГОВОР 2.СТ.1.3.1. Уме да оствари друштвени контакт (нпр. поздрављање, представљање, захваљивање). 2.СТ.1.3.2. Изражава слагање/неслагање, предлаже, прихвата или упућује понуду или позив. 2.СТ.1.3.3. Тражи и даје једноставне информације, у приватном, јавном и образовном контексту. 2.СТ.1.3.4. Описује блиско окружење (особе, предмете, места, активности, догађаје). 2.СТ.1.3.5. Излаже већ припремљену кратку презентацију о блиским темама. 2.СТ.1.3.6. Преноси или интерпретира кратке поруке, изјаве, упутства или питања. 2.СТ.1.3.7. Излаже једноставне, блиске садржаје у вези са културом и традицијом свог и других народа. 4. Област језичке вештине - ПИСАЊЕ 2.СТ.1.4.1. Пише кратке белешке и једноставне поруке (нпр. Изражава захвалност, извињење, упозорење). 2.СТ.1.4.2. Пише приватно писмо о аспектима из свакодневног живота (нпр. описује људе, догађаје, места, осећања). 2.СТ.1.4.3. Попуњава образац/упитник, наводећи личне податке, образовање, интересовања и сл. 2.СТ.1.4.4. Пише једноставне текстове према моделу, уз помоћ илустрација, табела, слика, графикана, детаљних упутстава. 2.СТ.1.4.5. Преводи или интерпретира информације из једноставних	прилога (на интернету, радију, телевизији) о познатим или блиским темама, у којима се користи стандардни говор и разговетан изговор уз одговарајући број понављања; - разуме најопштији садржај излагања у којима се на узрасно примерен начин тематизују општа друштвена питања; - разуме битне елементе садржаја у краћим аудио и аудио-визуелним формама, у којима се обрађују блиске, познате и узрасно примерене теме; - разуме општи садржај и идентификује важније појединости дијалошких форми у којима учествује двоје или више говорника, уколико је реч о размени информација, мишљења и ставова на познате и блиске теме из свакодневног живота, уз употребу стандарднојезичких елемената и споријег ритма; - разуме општи садржај и идентификује важније појединости дијалошких форми у којима учествује двоје или више говорника, уколико је реч о размени информација, мишљења и ставова на познате и блиске теме из свакодневног живота, уз употребу стандарднојезичких елемената и споријег ритма, уз евентуална понављања и појашњења; - разуме садржај и већину тематски повезаних појединости у текстовима класичне и савремене музике различитих жанрова, уз поновљена слушања и одговарајућу припрему.	дијалошко излагање; - стандардни језик; - изговор; - информативни прилози; - размена информација; - култура и уметност; - ИКТ;
	- примењује стратегије читања које	РАЗУМЕВАЊЕ

Стандарди образовних постигнућа	Исходи за наставни предмет По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:	Теме и кључни појмови садржаја програма
порука,бележака или образаца. 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.1.5.1. Користи задовољавајући број фреквентних речи и израза које му омогућавају изражавање основних комуникативних функција у свакодневним ситуацијама. 2.СТ.1.5.2. Саставља кратке, разумљиве реченице користећи једноставне језичке структуре. 2.СТ.1.5.3. Има углавном јасан и разумљив изговор. 2.СТ.1.5.4. Пише с одговарајућом ортографском тачношћу уобичајене речи које користи у говору. 2.СТ.1.5.5. Примењује основну правописну норму. 2.СТ.1.5.6. Користи неутралан језички регистар. СН 1. Област језичке вештине - СЛУШАЊЕ 2.СТ.2.1.1. Разуме суштину и битне појединости порука, упутстава и обавештења о темама из свакодневног живота и делатности. 2.СТ.2.1.2. Разуме суштину и битне појединости разговора или расправе између двоје или више (са)говорника у приватном, образовном и јавном контексту. 2.СТ.2.1.3. Разуме суштину и битне појединости монолошког излагања у образовном и јавном контексту уколико је излагање јасно и добро структурирано.	омогућавају откривање значења непознатих речи; - разуме краће текстове на блиске, познате и обрађиване друштвене теме, препознаје најважније ауторове ставове и закључке; - разуме општи садржај и најважније појединости дужих текстова у вези с темама везаним за лична интересовања; - разуме општи садржај и најважније појединости текстова о мање познатим темама, које спадају у шири спектар интересовања; - разуме текстове који садрже различита упутства; - разуме стручне текстове, савремене књижевне текстове различитих жанрова, примерене узрасту;	ПРОЧИТАНОГ ТЕКСТА - разумевање прочитаног текста; - врсте текстова; - издвајање поруке и суштинских информација; - препознавање основне аргументације; - непознате речи; - ИКТ;
2.СТ.2.1.4. Разуме суштину аутентичног тонског записа (аудио и видео запис) о познатим темама, представљених јасно и стандардним језиком. 2. Област језичке вештине - ЧИТАЊЕ 2.СТ.2.2.1. Разуме општи смисао и релевантне информације у текстовима о блиским темама из образовног и јавног контекста. 2.СТ.2.2.2. Открива значење непознатих речи на основу контекста који му је близак. 2.СТ.2.2.3. Разуме описе догађаја, осећања и жеља у личној преписци. 2.СТ.2.2.4. Проналази потребне информације у уобичајеним писаним документима (нпр. пословна преписка, проспекти, формулари). 2.СТ.2.2.5. Проналази специфичне појединости у дужем тексту са претежно сложеним структурама, у коме се износе мишљења, аргументи и критике (нпр. новински чланци и стручни текстови). 2.СТ.2.2.6. Разуме адаптиране књижевне текстове и прилагођене текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа.	- користи самостално циљни језик као језик комуникације; - излаже унапред припремљену краћу презентацију на одређену тему (из домена личног интересовања) уз помоћ визуелног подстицаја; - говорио познатим темама и темама које су из домена његовог интересовања на кохерентан начин, примењујући познату лексичку грађу и језичке структуре; - препричава неки догађај или дешавање и износи очекивања у вези са тим; - укратко образлаже и објашњава разлоге догађаја или дешавања;	УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ - усмено изражавање; - неформални разговор; - формална дискусија; - функционална комуникација; - интервјуисање; - интонација; - дијалог;

Стандарди образовних постигнућа	Исходи за наставни предмет По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:	Теме и кључни појмови садржаја програма
3. Област језичке вештине - ГОВОР 2.СТ.2.3.1. Започиње, води и завршава једноставан разговор и укључује се у дискусију на теме како од личног интереса, тако и оне о свакодневном животу. 2.СТ.2.3.2. Износи лични став, уверења, очекивања, искуства, планове као и коментаре о мишљењима других учесника у разговору. 2.СТ.2.3.3. Размењује, проверава, потврђује информације о познатим темама у формалним ситуацијама (нпр. у установама и на јавним местима). 2.СТ.2.3.4. Описује или препричава стварне или измишљене догађаје, осећања, искуства. 2.СТ.2.3.5. Излаже већ припремљену презентацију о темама из свог окружења или струке. 2.СТ.2.3.6. Извештава о догађају, разговору или садржају нпр. књиге, филма и сл. 2.СТ.2.3.7. Излаже садржаје и износи своје мишљење у вези са културом, традицијом и обичајима свог и других народа. 4. Област језичке вештине - ПИСАЊЕ 2.СТ.2.4.1. Пише белешке или одговара на поруке, истичући битне детаље. 2.СТ.2.4.2. У приватној преписци, тражи или преноси информације, износи лични став и аргументе. 2.СТ.2.4.3. Пише, према упутству, дескриптивне и наративне текстове о разноврсним темама из области личних интересовања и искустава. 2.СТ.2.4.4. Пише кратке, једноставне есеје о различитим темама из личног искуства, приватног, образовног и јавног контекста. 2.СТ.2.4.5. Пише извештај или прослеђује вести (преводи, интерпретира, резимира, сажима) у вези са кратким и/или једноставним текстом из познатих области који чита или слуша. 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.2.5.1. Користи речи и изразе који му омогућавају успешну комуникацију у предвидивим/свакодневним ситуацијама, актуелним догађајима и сл. 2.СТ.2.5.2. Правилно разуме и користи већи број сложенијих језичких структура. 2.СТ.2.5.3. Има сасвим разумљив изговор. 2.СТ.2.5.4. Пише прегледан и разумљив текст у коме су правопис, интерпункција и организација углавном добри. 2.СТ.2.5.5. Препознаје формални и неформални регистар; познаје правила понашања и разлике у култури, обичајима и веровањима своје земље и земље чији језик учи. НН	- учествује у дијалогу и размењује мишљењења и информације у вези са својим окружењем и свакодневним ситуацијама; - интерпретира тематски прилагођене песме, рецитације и скечеве; - користи интонацију, ритам и висину гласа у складу са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације; - пише текст примењујући правила правописа и интерпункције, поштујући основна начела организације текста; - пише краћа формална писма (писма читалаца, пријаве за праксе, стипендије или омладинске послове); - пише текстове о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања; - описује утиске, мишљења, осећања, истиче предности и мане неке појаве или поступка користећи се једноставним језичким средствима; - пише белешке, поруке (имејлове, смс поруке и сл.), у којима тражи или преноси релевантне информације; - пише одговоре у којима тражи и преноси релевантне информације и објашњења користећи стандардне формуле писаног изражавања; - пише о властитом искуству, описује своје утиске, планове и очекивања; - пише текстове према моделу, тумачи и описује илустрације, табеле, слике, графиконе, истичући релевантне детаље;	ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ - писмено изражавање - врсте текста; - описивање; - стандардне формуле писаног изражавања - лексика и комуникативне функције; - ИКТ;

Стандарди образовних постигнућа	Исходи за наставни предмет По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:	Теме и кључни појмови садржаја програма
1. Област језичке вештине - СЛУШАЊЕ 2.СТ.3.1.1. Разуме појединости значајне за разговор или расправу са сложенем аргументацијом у којој се износе лични ставови једног или више (са)говорника, у приватном, образовном, јавном и професионалном контексту. 2.СТ.3.1.2. Разуме презентацију или предавање са сложенем аргументацијом уз помоћ пропратног материјала. 2.СТ.3.1.3. Разуме аутентични аудио и видео запис у коме се износе ставови на теме из друштвеног или професионалног живота. 2. Област језичке вештине - ЧИТАЊЕ 2.СТ.3.2.1. Препознаје тему и схвата садржај разноврсних текстова, примењујући одговарајуће технике/врсте читања. 2.СТ.3.2.2. Из различитих писаних извора, уз одговарајућу технику читања, долази до потребних информација из области личног интересовања. 2.СТ.3.2.3. Разуме формалну кореспонденцију у вези са струком или личним интересовањима. 2.СТ.3.2.4. Разуме општи смисао и појединости у стручним текстовима на основу сопственог предзнања (нпр. специјализовани чланци, приручници, сложена упутства). 2.СТ.3.2.5. Разуме садржај извештаја и/или чланка о конкретним или апстрактним темама у коме аутор износи нарочите ставове и гледишта. 2.СТ.3.2.6. Разуме одломке оригиналних књижевних дела и текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 3. Област језичке вештине - ГОВОР 2.СТ.3.3.1. Активно учествује у формалним и неформалним разговорима/дискусијама о општим и стручним темама, с једним или више саговорника. 2.СТ.3.3.2. Размењује ставове и мишљења уз изношење детаљних објашњења, аргумената и коментара. 2.СТ.3.3.3. Методично и јасно излаже о разноврсним темама; објашњава своје становиште износећи предности и недостатке различитих тачака гледишта и одговара на питања слушалаца. 2.СТ.3.3.4. Извештава о информацијама из нпр. новинског чланка, документарног програма, дискусија, излагања и вести (препричава, резимира, преводи). 2.СТ.3.3.5. Упореджује ставове и монолошки изражава мишљење у вези са културом, традицијом и обичајима свог и других народа.	- пише неформална писма/мејлове/позивнице и сл. користећи се усталим изразима за одбијање/прихватање позива, извињења и сл; - познаје основне одлике екосистема и друштвеног система земаља чији језик учи и разуме њихову међусобну условљеност; - објашњава на једноставан начин традиционално схваћене одлике властите културе припадницима страних култура; - објашњава, на једноставан начин, традиционално схваћене одлике култура чији језик учи припадницима властите културе; - увиђа и разуме да поступци учесника у свакодневним комуникативним ситуацијама могу да буду протумачени на различите начине; - увиђа и разуме постојање културног плуралитета у својој земљи и земљама чији језик учи; - реагује адекватно на најчешће облике примереног и непримереног понашања у контексту културе земље/ земаља чији језик учи, примењујући обрасце љубазног понашања; - користи фреквентније регистре у комуникацији на страном језику у складу са степеном формалности комуникативне ситуације; - користи на креативан начин ограничена знања из различитих језика како би успешно остварио	СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА - интеркултурност; - екосистем; - друштвени систем; - правила понашања; - стереотипи; - стилови у комуникацији на страном језику; - ИКТ;

Стандарди образовних постигнућа	Исходи за наставни предмет По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:	Теме и кључни појмови садржаја програма
4. Област језичке вештине - ПИСАЊЕ 2.СТ.3.4.1. Пише неформална писма у којима изражава властиту емотивну реакцију, наглашавајући детаље неког догађаја или искуства и коментаришући туђе ставове. 2.СТ.3.4.2. Пише пословна и друга формална писма различитог садржаја за личне потребе и потребе струке. 2.СТ.3.4.3. Пише дескриптивни или наративни текст о стварним или измишљеним догађајима. 2.СТ.3.4.4. Пише есеје, користећи информације из различитих извора и нуди аргументована решења у вези с одређеним питањима; јасно и детаљно исказује став, осећање, мишљење или реакцију. 2.СТ.3.4.5. Пише извештај/преводи садржаје и информације из дужих и сложенијих текстова из различитих области које чита или слуша (нпр. препричава, описује, систематизује и сл.). 5. Област ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2.СТ.3.5.1. Разуме и користи разноврстан репертоар речи, израза и идиома, који му омогућавају да се изражава јасно, течно, прецизно и детаљно. 2.СТ.3.5.2. Разуме целокупни репертоар граматичких структура и активно користи све уобичајене граматичке структуре. 2.СТ.3.5.3. Има јасан и природан изговор и интонацију. 2.СТ.3.5.4. Пише јасне, прегледне и разумљиве текстове, доследно примењујући језичка правила, правила организације текста и правописну норму. 2.СТ.3.5.5. Познаје и адекватно користи формални и неформални језички регистар.	комуникативну намеру; - истражује различите аспекте култура земље/ земаља чији језик учи у оквиру својих интересовања; - користи савремене видове комуникације у откривању културе земље/ земаља чији језик учи; - користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације; - преноси основне информација из више сродних текстова, у писаном и усменом облику; - посредује у неформалној усменој интеракцији уз уважавање различитих културних вредности и избегавајући двосмислености и нејасноће.	МЕДИЈАЦИЈА - стратегије преношења поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи; - посредовање;

ЈЕЗИЧКИ САДРЖАЈИ – четврти разред

Именице

Обнављање из претходних разреда.

Члан

Обнављање из претходних разреда.

Заменице

Обнављање и проширивање из претходних разреда.

Ненаглашене личне заменице у пару у сложеним временима (*pronomipersonaliaccoppiatineitempicomposti*).

Придеви

Обнављање из претходних разреда.

Бројеви

Обнављање из претходних разреда.

Предлози

Обнављање из претходних разреда.

Глаголи

Обнављање и проширивање из претходних разреда.

Идиоматска употреба *volerci* и *metterci*.

РЕЦЕПТИВНО: Прости перфекат (*passato remoto*), творба и основна употреба: *Marco entrò e vide il computer acceso. Ma nella stanza non c'era nessuno.*

Утврђивање и продубљивање употребе прошлих времена (*passato prossimo/imperfetto, passato remoto*).

РЕЦЕПТИВНО: Плусквамперфекат (*trapassato prossimo: Sono arrivata alla stazione quando il treno era già partito*).

РЕЦЕПТИВНО: Кондиционалпрошли (*condizionale passato: Avrei voluto comprare un bel gelato*).

РЕЦЕПТИВНО: Употреба конјунктива садашњег и прошлог (*Congiuntivo presente e passato*).

Прилози

Обнављање из претходних разреда.

Речце

Обнављање из претходних разреда.

Везници

Обнављање из претходних разреда.

Реченица

Обнављање и проширивање из претходних разреда.

Сложена реченица: употреба везника који уводе зависну реченицу (временску, узрочну, релативну, хипотетички период).

ТЕМАТСКЕ ОБЛАСТИ У НАСТАВИ СТРАНОГ ЈЕЗИКА У МУЗИЧКОЈ ШКОЛИ

Тематске области за све језике се прожимају и исте су у сва четири разреда музичке школе – у сваком наредном разреду обнавља се, а затим проширује фонд лингвистичких знања, навика и умења и екстралингвистичких представа везаних за конкретну тему. Наставници обрађују теме у складу са интересовањима ученика, њиховим потребама и савременим токовима у настави страних језика, тако да свака тема представља одређени ситуацијски комплекс.

Тематске области:

Свакодневни живот (организација времена, послова, слободно време)

Свет рада (перспективе и образовни системи)

Интересантне животне приче и догађаји

Свет уметности / Уметност

Живи свет и заштита човекове околине

Научна достигнућа, модерне технологије и свет компјутера (распрострањеност, примена, корист и негативне стране)

Медији и комуникација

Храна и здравље (навике у исхрани, карактеристична јела и пића у земљама света)

Потрошачко друштво

Спортови и спортске манифестације
Србија – моја домовина
Познати градови и њихове знаменитости, региони и земље у којима се говори циљни језик
Европа и заједнички живот народа

КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ

Представљање себе и других
Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, регионално специфично)
Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.
Давање једноставних упутстава и команди
Изражавање молби и захвалности
Изражавање извињења
Изражавање потврде и негирање
Изражавање допадања и недопадања
Изражавање физичких сензација и потреба
Исказивање просторних и временских односа
Давање и тражење информација и обавештења
Описивање и упоређивање лица и предмета
Изрицање забране и реаговање на забрану
Изражавање припадања и поседовања
Скретање пажње
Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања
Тражење и давање дозволе
Исказивање честитки
Исказивање препоруке
Изражавање хитности и обавезности
Исказивање сумње и несигурности

4.3.2. ХАРМОНИЈА – ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ

Циљ учења предмета Хармонија је овладавање хармонским законитостима и музичком логиком при изради хомофоне хорске фактуре, звучном хармонском праксом и аналитичким тумачењем примера из литературе.

І РАЗРЕД (70 часова годишње)

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – користи стечена знања из теорије музике у решавању хармонских проблема; – препозна консонантне и дисонантне акорде; – запише квинтакорде и обртаје главних ступњева; – одреди многостраност квинтакорада у тоналитетима; – дефинише сродство и функције акорада; – слушно разликује хомофони и полифони став; – класификује и слушно препозна врсте каденци; – примени поставку квинтакорада главних ступњева у строгом хармонском ставу; – примени правила у везивању квинтакорада главних ступњева и њихових обртаја; – слушно идентификује хармонске везе квинтакорада главних и споредних ступњева и њихових обртаја; – одсвира хармонске везе квинтакорада главних и споредних ступњева и њихових обртаја на клавиру;	УВОД У ХАРМОНИЈУ	Појам хармоније. Тонски систем – читање и писање нота у бас и виолинском кључу. Интервали: – врсте, – величина, – сазвучност – разрешење дисонантних интервала Лествице – дијатонске дурске и молске лествице. Тоналитет – појам и структурална основа тоналитета и његово испољавање кроз однос главних трозвука.	Метода разговора, метода рада са нотним текстом, метода демонстрације, метода усменог излагања, електронска презентација радова, аудио – визуелни записи и материјали.
	АКОРДИ	Појам и врсте акорада. Облици акорада – основни и обртаји. Изградња квинтакорада на главним ступњевима. Многостраност квинтакорада. Сродство акорада. Тоналитет и функције акорада.	
	СТРОГИ ХАРМОНСКИ СТАВ	Полифонија и хомофонија. Мелодија. Строги хармонски став. Акордски и ванакордски тонови – општи појмови. Хармонски ритам. Критични тонови. Каденце.	
	ТРОЗВУЦИ ГЛАВНИХ СТУПЊЕВА ТРОЗВУЦИ СПОРЕДНИХ СТУПЊЕВА	Квинтакорди. Постављање квинтакорада главних ступњева у четворогласни хармонски став у дуру и хармонском молу. Везивање квинтакорада главних ступњева: – строга веза; – слободна веза; – полуслободна веза. – лиценција вођице. Мелодијски скокови у оквиру исте хармоније – промена положаја и слога. Забрањена кретања. Каденцирајући квартсектакорд. Сектакорди Изградња сектакорда и главних ступњева у оквиру тоналитета. Сектакорди главних трозвука – увођење и разрешење. Квартсектакорди: Изградња квартсектакорада главних ступњева главних ступњева у оквиру тоналитета. Квартсектакорди: обртајни и случајни – увођење и разрешење. Изградња квинтакорада споредних ступњева и њихових обртаја у задатом тоналитету. Споредни квинтакорди – увођење и разрешење. Споредни сектакорди – увођење и разрешење. Фригијски обрт. Секвенце.	

Програм смотре:

1. Писмени део: хармонизација шифрованог баса (до 8 тактова)
2. Практични део: хармонска анализа примера из клавирске литературе класичара - до 20 тактова и свирање (4 такта) шифрованог баса

II РАЗРЕД
(70 часова годишње)

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – препозна и изгради главне четворозвуке; – препозна и разреши критичне тонове у главним четворозвучима; – наведе начине увођења и разрешења главних четворозвука; – примени правила у везивању главних четворозвука; – слушно препозна хармонске везе главних четворозвука; – демонстрира написане хармонске везе главних четворозвука на клавиру; – препозна и примени ванакардске тонове у хармонизацији задатака и примерима из литературе; – аналитички распозна и тумачи тоналитете и акордске односе на примерима из музичке литературе; – препозна и направи разлику између видова промене тоналитета у примерима из музичке литературе; – презначи акорде у дијатонској модулацији; – свира дијатонску модулацију на клавиру; – повеже хармонизацију задатака са његовом формалном структуром; – изрази мишљење о квалитету креираног хармонског задатка.	ГЛАВНИ ЧЕТВОРОЗВУЦИ	Изградња и препознавање доминантног септакорда у основном облику и обртајима у дуру и молу. Доминантни септакорд и његови обртаји: увођење и разрешење, лиценција вођице и септима. Изградња и препознавање субдоминантног септакорда (II7) у основном облику и обртајима у дуру и молу. Субдоминантни септакорд и његови обртаји: увођење и разрешење. Изградња и препознавање вођичног четворозвука (VII7) навише од задатог основног тона и наниже од задате септима у дуру и молу. Одређивање тоналитета према задатом вођичном септакорду. Вођични септакорд и обртаји: увођење и разрешење.	Метода разговора, метода рада са нотним текстом, метода демонстрације, метода усменог излагања, електронска презентација радова, аудио – визуелни записи и материјали.
	ВАНАКОРДСКИ ТОНОВИ	Подела ванакардских тонова. Увођење и разрешење ванакардских тонова. Ванакардски тонови у басу. Вишеструки ванакардски тонови.	
	ВИДОВИ ПРОМЕНЕ ТОНАЛИТЕТА	Мутација. Тонално иступање. Тонални скок. Модулација.	
	ДИЈАТОНСКА МОДУЛАЦИЈА	Изградња трозвука у дуру, молдуру и свим врстама мола. Сродност тоналитета. Средства дијатонске модулације и начини извођења. Дијатонске модулација: – прве групе; – друге групе; – треће групе; Модулација преко посредног тоналитета (информативно).	

III РАЗРЕД
(35 часова годишње)

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – наведе сличности и разлике у акордском фонду барока и класицизма; – самостално одсвира краће осмишљене фразе са одликама хармони-је барока и класицизма; – објасни својим речима врсте и примену алтерација у дуру и молу; – разликује дијатонске и алтероване тонове и акорде у лествицама; – самостално осмисли и одсвира алтероване акорде (доминантна доминанта и њен заменик) на клавиру; – слушно препознаје алтероване акорде њихова разрешења; – слушно препознаје и примењује типове хроматске модулације дијатонског типа; – одсвира задате хармонске везе; – самостално анализира хармонски план у нотним примерима из музичке литературе у којима се налазе алтеровани акорди; – направи разлику између средстава дијатонске и хроматске мо-дулације дијатонског типа у хармонској анализи на примерима из литературе; – повеже хармонску анализу примера из литературе са његовом формалном структуром; – дискутује о формалној и стилској одредници композиције на осно-ву хармонске анализе.	СПОРЕДНИ ЧЕТВОРОЗВУЦИ	Увођење и разрешење споредних четворозвука – анализа примера из музичке литературе барока и класицизма. Израда и свирање краћих фраза са споредним четворозвучима. Употреба споредних четворозвука у бароку и класицизму (у примери-ма из литературе)	Метода разговора, метода рада са нотним текстом, метода демонстрације, метода усменог излагања, електронска презентација радова, аудио – визуелни записи и материјали.
	АЛТЕРОВАНА ХАРМОНИЈА	Алтерације и њихова улога у формирању алтерованих акорда. Алтеровани акорди: – алтеровани акорди дијатонског типа, – алтеровани акорди хроматског типа. – преглед свих алтерованих акорада. Доминантна доминанта дијатонског типа – изградња, увођење и разрешење. Доминантна доминанта хроматског типа – изградња, увођење и разрешење. Заменик доминантине доминанте дијатонског типа – изградња, увођење и разрешење. Заменик доминантине доминанте хроматског типа – изградња, увођење и разрешење. Фригијски квинтакорд и наполитански сектакорд – изградња, увођење и разрешење. Остале вантоналне доминанте дијатонског типа и њихови заменици. Остале алтеровани акорди хроматског типа: двоструко умањени на повишеном II ступњу у дуру, и, прекомерна доминанта за субдоми-нанту у дуру. Умањени четворозвуци недоминантне функције (на повишеном II и повишеном VI ступњу). Израда и свирање краћих фраза са употребом алтерованих акорада. Употреба алтерованих акорада у бароку и класицизму (у примерима из музичке литературе)	
	ХРОМАТСКА МОДУЛАЦИЈА ДИЈАТОНСКОГ ТИПА	Појам и средства хроматске модулације. Модулација помоћу: – промене склопа акорда; – хроматске и привидне терцне сродности; – елиптичних веза; Модулирајуће секвенце. Израда и свирање краћих фраза са употребом хроматских модулација. Употреба хроматских модулација у бароку (примери из литературе). Употреба хроматских модулација у класицизму (примери из литера-туре и). Употреба хроматских модулација у романтизму (примери из литера-туре).	

IV РАЗРЕД
(33 часова годишње)

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – својих речима објасни средства хроматске модулације; – препозна све врсте хроматских модулација у примеру из музичке литературе; – слушно препозна хроматске модулације; – усмено изради и одсвира краће фразе користећи хроматску моду-лацију; – анализира примере из литературе епохе барока, класицизма и романтизма, који садрже хроматску модулацију; – усмено изради и одсвира краће фразе користећи енхармонску модулацију; – анализира примере из литературе епохе барока, класицизма и романтизма, који садрже енхармонску модулацију; – повеже хармонску анализу примера из литературе са његовом формалном структуром; – дискутује о формалној и стилској одредници композиције на осно-ву хармонске анализе.	ХРОМАТСКА МОДУЛАЦИЈА	Појам и средства хроматске модулације. Модулација помоћу: – промене склопа акорда; – хроматске и привидне терцне сродности; – елиптичних веза; Модулирајуће секвенце. Израда и свирање краћих фраза са употребом хроматских модулација. Употреба хроматских модулација у бароку (примери из литературе). Употреба хроматских модулација у класицизму (примери из литерат-уре и). Употреба хроматских модулација у романтизму (примери из литерат-уре).	Метода разговора, метода рада са нотним текстом, метода демонстрације, метода усменог излагања, електронска презентација радова, аудио – визуелни записи и материјали.
	ЕНХАРМОНСКА МОДУЛАЦИЈА	Појам и средства енхармонске модулације. Енхармонско презначење: – умањеног четворозвука. – малог дурског четворозвука,– прекомерног трозвука. Израда и свирање краћих фраза са употребом енхармонских моду-лација. Употреба енхармонских модулација у бароку (примери из литературе). Употреба енхармонских модулација у класицизму (примери из лите-ратуре). Употреба енхармонских модулација у романтизму (примери из литературе).	

4.3.3. КОНТРАПУНКТ - ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ

Циљ учења предмета Конtrapunkt је да код ученика развије знања у области историјског развоја и техничких својстава ренесансног контрапункта, као и вештину препознавања ренесансних музичких облика и композиционих поступака.

III РАЗРЕД (35 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
- именује облике раног вишегласја на основу записа или звука; - пева у групи или уз инструменталну пратњу композиције раног вишегласја; - препозна различите извођачке саставе ренесансних композиција на основу звука или записа; - именује врсте старих нотација на основу записа; - опажа, препозна и запише све врсте модуса; - анализира мелодијско- ритмичке карактеристике у ренесансним композицијама; - препозна и коментарише композиционе полифоне поступке након одслушаних или изведених делова композиције; - објасни историјски развој духовних и световних облика ренесансе, њихове врсте и наведе најзначајнија дела и композиторе; - слушно препозна и анализира духовне и световне облике ренесансе;	ОСНОВИ ВОКАЛНОГ КОНТРАПУНКТА	Развој вишегласја од раног вишегласја до полифоније касне ренесансе. Извођачки састави Нотација Модуси Мелодија и ритам	ГРУПНА И ИНДИВИДУАЛНА НАСТАВА, ДИЈАЛОГ, ПИСМЕНИ ЗАДАЦИ
	КОМПОЗИЦИОНИ ПОСТУПЦИ У МУЗИЦИ РЕНЕСАНСЕ	Консонанце и дисонанце Каденце Синкопирани дисонанце, пролазнице, скретнице, тешке пролазнице Посебни случајеви у примени дисонанци Имитација Третман текста Слушање и извођење одабраних ренесансних композиција	
	ДУХОВНИ ОБЛИЦИ РЕНЕСАНСЕ	Духовни облици ренесансе (мотет и миса): - историјски развој; - врсте; - најзначајнији композитори и дела	
	СВЕТОВНИ ОБЛИЦИ РЕНЕСАНСЕ	Световни облици ренесансе(мадригал, вилота, фротоло, канцона а бало, виланела, шансон): - историјски развој; -врсте; - најзначајнији композитори и дела.	

Програм смотре:

1. Писмени део: тест (теоријска питања и практична примена)

2. Слушни тест: препознавање задатих композиција са кратком анализом.

IV РАЗРЕД
(66 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
- објасни разлике између ренесансног и барокног контрапункта; - слушно препозна и анализира инструменталне и вокално- инструменталне облике барока; - препозна различите инструменталне групе барокних композиција на основу звука или записа; - анализира мелодијско- ритмичке карактеристике барокних композиција; - објасни развој тоналне хармоније; - осмисли самостално или уз помоћ наставника краћу барокну мелодију; - препозна и коментарише композиционе полифоне поступке након одслушаних или изведених делова композиције; - наведе врсте и основне карактеристике барокних облика; - слушно препозна и анализира барокне облике;	ОСНОВИ БАРОКНОГ КОНТРАПУНКТА	Историјска појава музичког барока Вокално- инструментални облици Инструменти и инструментални облици Од модалне ка тоналној хармонији Мелодија и ритам Хармонска средства барокне музике	ГРУПНА И ИНДИВИДУАЛНА НАСТАВА, ДИЈАЛОГ, ПИСМЕНИ ЗАДАЦИ
	КОМПОЗИЦИОНИ ПОСТУПЦИ У МУЗИЦИ БАРОКА	Представљање акорада у двогласном и трогласном ставу Ванакордски тонови Двоструки и троструки контрапункт Имитација Канон у двогласном и трогласном ставу	
	ИНСТРУМЕНТАЛНИ И ВОКАЛНО-ИНСТРУМЕНТАЛНИ ОБЛИЦИ БАРОКА	Двогласна и трогласна инвенција Фуга Прелудијум, токата, фантазија, корална предигра, ричеркар, барокна свита, полифоне варијације Мадригал, мотет, опера, ораторијум, миса(информативно)	

Програм смотре:

1. Писмени део: анализа трогласне или четворогласне фуге;
2. Слушни тест: препознавање задатих композиција са кратком анализом.

4.3.4. СОЛФЕЂО – ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ

Циљ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије музикалност, креативност и естетске критеријуме кроз примену знања и вештина ради ефикаснијег разумевања и извођења нотног текста у свим његовим аспектима што доприноси успешној међупредметној корелацији.

I РАЗРЕД (70 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
- својим речима изражава утиске о слушаном делу; - препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике; - изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне композиције; - препозна и пева старе градске песме и народне мелодије у мерама 5/8, 7/8 и 9/8; - пева штимове обрађених дурских и молских тоналитета; - запише и пева хармонске везе; - запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; - запише мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целисти; - опажа, пева и записује интервале и акорде; - импровизује мелодију на задати ритам; - препозна и изводи ритмичке фигуре троделног ритма и четвороделне поделе јединице бројања; - препозна и изводи промену метра;	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова са циљем: - развоја естетских критеријума; - међупредметне корелације; - препознавања музичких елемената(стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика, артикулација);	ГРУПНА И ИНДИВИДУАЛНА НАСТАВА
	МЕЛОДИКА	Једногласно певање Инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и српских народних песама са и без текста: - дијатоника: фиксирање ступњева у оквиру хармонских функција- тоналитети до четири предзнака; - молдур и мутације: де- Де, Еф- еф, а- А, Це- це, е- Е, Ге- ге; - хроматске пролазнице и скретнице; - дијатонске модулације у паралелни, супдоминантни и доминантни тоналитет- почетни тоналитет до два предзнака; - транспонованье; Вишегласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и аранжмана српских народних песама са и без текста: - двогласно певање- дијатоника и дијатонске модулације на доминанту или паралелу; - певање хармонских веза трогласно. Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо, фраза, динамика и артикулација.	

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	Опажање - појединачних тонова у целом регистру клавијатуре у одређеном тоналитету; - различитих типова дијатонских дурских и молских лествица; Опажање и интонирање: - интервала и двозвука у тоналитету без анализе интервала до дециме(тежиште ка опажању три до четири двозвука у низу); - штимова од камертона(тоналитети до четири предзнака); - свих врста трозвука са обртајима, а умањеног и прекомерног са разрешењем; - строге и слободне хармонске везе на главним ступњевима; - доминантни септакорд са обртајима и умањени септакорд; Диктати Једногласни мелодијски диктат: - записивање и транспоноване мотива; - записивање примера свираних по двотактним фразама и диктата у целости; Записивање ритмичких мотива и ритмичког диктата по двотактним фразама. Записивање метро- ритмичке окоснице (инсерата из литературе). Записивање традиционалне, народне и староградске песме са текстом.	
	РИТАМ	Ритмичко читање уз обележена темпа, фразе и акценте. Ритмичке врсте и фигуре: - четвороделна подела ритмичке јединице (разликовање ритмичких фигура сличних по изгледу); - чешћа употреба пауза и лигатура; - троделни ритмови: проста и сложена деоба тродела, пунктиране фигуре, синкопирани тродел са и без узмаха. Метричке врсте: - промена метра: из дводела у тродел и обрнуто у српским народним песмама и инструктивним композицијама; - мере: 5/8, 7/8 и 9/8 у српским народним песмама; - одређивање метричке врсте у српским народним песмама; Равномерно читање у виолинском и бас кључу инсерата из литературе. Промене кључева.+	
- користи доступне носиоце звука у циљу слушања, опажања и разумевања музике;	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Импровизација мелодије на задати ритам Употреба савремене технологије у настави	

Смотра: Једногласни мелодијски диктат:

- модулације на доминанту или мутација

Усмени део:

- Мелодијски пример (певање с листа) у оквиру пређеног градива из области мелодике

- Ритмичко читање у оквиру пређеног градива из области ритма

II РАЗРЕД (70 часова годишње)

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
Ученик: – својим речима изражава утиске о слушаном делу; – препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике; – изражајно пева тоналне и модалне једногласне и вишегласне композиције са алтерацијама; – препозна и пева старе градске песме и народне мелодије у мерама 5/8, 7/8, 8/8 и 9/8; – пева штимове обрађених дурских и молских тоналитета; – запише и пева хармонске везе; – запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; – запише мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целисти; – опажа, пева и записује интервале и акорде; – импровизује мелодију или хармонију на задати ритам; – препозна и изводи ритмичке фигуре троделног ритма,	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова са циљем: – развоја естетских критеријума; – међупредметне корелације; – препознавање музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика, артикулација).	Метода демонстрације (певање и свирање на клавиру), метода разговора, метода усменог излагања, метода рада са нотним текстом (уџбеник или електронски материјали)
	МЕЛОДИКА	Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова са циљем: – развоја естетских критеријума; – међупредметне корелације; – препознавање музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика, артикулација); МЕЛОДИКА Једногласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и српских народних песама са и без текста: – дијатоника: фиксирање ступњева у оквиру хармонских функција: тоналитети до петпредзнака; – упознавање модуса (певање лествица и каденци дорског, фригијског, лидијског и миксолидијског модуса); – алтерације у поступном покрету; – певање средњовековних и раних ренесансних композиција (једногласно и вишегласно); – дијатонске модулације у тоналитете прве квинтне сродности и мутације; – транспоноване; – композиције са клавирском пратњом; Вишегласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и аранжмана српских народних песама са и без текста. – двогласно певање – дијатоника са алтерацијама и дијатонским модулацијама; – певање хармонских веза трогласно; Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо фраза, динамика и артикулација.	
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	Опажање – појединачних тонова у целом регистру клавијатуре у одређеном тоналитету; – различитих типова дијатонских дурских и молских лествица, модуса и лествица Балкана; Опажање и интонирање: – интервала; двозвука у тоналитету без анализе интервала до дециме (тежиште ка опажању три до четири двозвука у низу); – штимова од камертона (тоналитети до пет предзнака); – свих врста трозвука са обртајима и четворозвука на I, V и VII ступњу са разрешењем; – строге и слободне хармонске везе на главним и споредним ступњевима (II и VII); Диктати Једногласни мелодијски диктат: – записивање и транспоноване мотива и двозвука; – записивање примера свираних по двотактима, фразама и диктата у целисти свираних на различитим инструментима; Записивање ритмичких мотива и ритмичког диктата по двотактним фразама; Записивање метро-	

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
четвороделне и осмоделне поделе јединице бројања; – препозна и изводи промену метра; – користи доступне носиоце звука у циљу слушања, опажања и разумевања музике.		ритмичке окоснице (инсерата из литературе); Записивање традиционалне, народне и староградске песме са текстом.	
	РИТАМ	Ритмичко читање уз обележена темпа, фразе и акценте у виолинском, бас и са променом кључа; Ритмичке врсте и фигуре: – осмоделна подела; – дуола и мала триола; – троделни ритмови, проста деоба тродела и пунктиране фигуре, синкопиран тродел, са и без узмаха; Метричке врсте: – промена метра: из дводела у тродел и обрнуто у српским народним песмама и инструктивним композицијама; – мере: 5/8, 7/8 и 9/8у српским народним песмама; – одређивање метричке врсте српским народним песмама; – равномерно читање у виолинском и бас кључу инсерата из литературе; – промене кључева.	
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Импровизација мелодије и хармоније на задати ритам; Употреба савремене технологије у настави.	

Смотра: Програм смотре предлаже актив наставника солфеђа

III РАЗРЕД (70 часова годишње)

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
Ученик: својим речима изражава утиске о слушаном делу; – препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике; – изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне инструктивне композиције и инсерте из литературе; – препозна и пева староградске песме и народне мелодије; – пева и препозна штимове дурских и молских тоналитета; – запише и пева хармонске везе; – запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; –	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова са циљем: – развоја естетских критеријума, – међупредметне корелације, – препознавање музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика, артикулација).	Метода демонстрације (певање и свирање на клавиру), метода разговора, метода усменог излагања, метода рада са нотним текстом (уџбеник или електронски материјали)
	МЕЛОДИКА	Једногласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха, српских народних песама са текстом, познатих тема композиција у сонатном облику и у облику ронда. Стабилне и лабилне алтерације (скокови у алтероване тонове и напуштање алтерованих тонова скоком). Алтеровани акорди и њихова разрешења. Алт кључ. Дијатонске и хроматске модулације у тоналитете прве и друге квинтне сродности и мутације. Модална мелодика. Вишегласно певање хомофоних и полифоних двогласних, трогласних и четворогласних: – композиција са клавирском пратњом, 3. август 2020. ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК Број 8 – Страна 185 – инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха, – српских народних песама са текстом, – познатих тема композиција у сонатном облику и у облику ронда са елементима дијатонике, дијатонске и хроматске модулације. Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо фраза, динамика и артикулација.	
	ОПАЖАЊЕ,	Опажање и интонирање: – основних и хроматских тонова у тоналитету у целом	

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
запише мелодијске диктате по двотактима, фразама, у целости и вергл форми; – опажа, пева и записује интервале и акорде; – импровизује мелодију, ритам или хармонију на задати ритам; – препозна и изводи ритмичке фигуре из садржаја; – препозна и изводи промену метра; – користи доступне носиоце звука у циљу слушања, опажања и разумевања музике.	ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	регистру клавијатуре, – штимова свих тоналитета, – свих врста интервала до дециме у оквиру и изван тоналитета, – свих врста трозвука у оквиру и изван тоналитета, – свих врста септакорада у основном облику са разрешењем, – хармонских веза на главним и споредним ступњевима: (троглас и четвороглас, строге и слободне везе акорада) са модулацијом и без модулације. Диктати Инструктивне композиције, инсерати из литературе, традиционалне, народне и староградске песме са текстом. Записивање једногласног и двогласног диктата са алтерацијама и модулацијама свираног по двотактним фразама, у целости и вергл формату. Записивање метро-ритмичке окоснице (инсерата из литературе); Транспонованье мотива.	
	РИТАМ	Равномерно читање у алт кључу. Ритмичко читање уз обележена темпа, фразе и акценте у виолинском, бас и алт кључу. Неправилне ритмичке групе: све врсте триола, квартоле, квинтоле и секстоле. Промена метра у инсертима из литературе и инструктивним етидама. Полиритмија: 3: 2, 2: 3, 3: 4, 4: 3. Народни ритмови са променом метра – преко примера из музичког фолклора.	
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Импровизација мелодије, ритма или хармоније инсерата из литературе из периода класицизма и романтизма. Савремене технологије у функцији наставе.	

Смотра: Програм смотре предлаже актив наставника солфеђа

IV РАЗРЕД (66 часова годишње)

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
Ученик: – изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне инструктивне композиције и инсерте из литературе; – пева штимовед урских и молских тоналитета; – препозна и пева алтерације, алтероване акорде и њихова разрешења; – препозна и пева модулацију; – препозна и пева староградске	МЕЛОДИКА	Једногласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха (посебно 19. и 20. века) ,староградских песама и српских народних песамаса и без текста – рекапитулација градива. Хроматске модулације. Енхармонске модулације (информативно). Алтеровани акорди и њихова разрешења преко инсерата из литературе из периода импресионизма и 20-ог века. Композиције са клавијирском пратњом. Поставкате нор кључа – певање инструктивних композиција и инсерата из	Функционалном методом у мелодици постиже се развој и унапређује способност разумевања и репродуковања једногласних и вишегласних мелодијско-ритмичких садржаја. Радом на инструктивним композицијама и инсектима из литературе различитих стилова и жанрова као и избором српских народних песама постиже се развој музичког слуха. Неопходно је поштовати ознаке за темпо и карактер, артикулацију, динамику, алогику и фразирање јер изражајно певање води ка развоју музикалности.

Исходи	Област/ тема	Садржаји	Методика рада
песме и народне мелодије; – пева композиције са клавирском пратњом;		литературе. Вишегласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха, и аранжмана српских народних песамаса и без текста. – двогласно певање – модулације, мутације и алтерације. – трогласно певање хармонских веза у инсертима из литературе. Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпофраза, динамика и артикулација.	
– препозна и изводи променетрета или темпа; – равномерно и ритмички чита у виолинском, бас, алт и тенор кључу; – изводи и запише неправилне ритмичке групе; – изводи композиције са полиритмијом;	РИТАМ	Равномерно читање: тенор и алткључ. Ритмичко читање: обнављање целокупног градива и проширивање знања и вештина из области променетрета и темпа. Неправилне ритмичке групе: све врсте триола, квартоле, квинтоле и секстоле. Полиритмија Ритмичко читање инсерата из литературе и инструктивних композиција	Ритам је изражен у садржајима програма кроз постављање ритмичких фигура и метричких врста. Као и сви други елементи из садржаја програма усмерен је ка исходима. Треба га обрађивати преко инструктивних композиција, инсерата из литературе и српских народних песама. Ритам се може изводити изговором уз тактирање, изговором уз куцање јединице бројања, и куцањем са обе руке. Равномерним и ритмичким читањем у различитим гључевима ученици авладавају континуирано праћење нотног текста са обележеним темпом, а тиме и технику читања литературе коју свирају, односно певају.
запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; – запише мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целисти; – запише двогласни диктат;	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ	Опажање – појединачних тонова у целом регистру клавијатуре у одређеном тоналитету, – свих врста дијатонских лествица. Опажање и интонирање: – интервала додесетиме, – штимова од камертона – свих врста трозвука са обраћањима, – хармонских веза трогласних и четворогласних (Д 7 са обраћањима), – свих врста четворозвука. Диктати: Једногласни мелодијски диктат: – записивање и транспоноване мотива, – записивање примера свираних подвотактним фразама, диктата у целисти и вергл диктата. Записивање двогласних диктата – модулације, мутације и алтерације. Записивање ритмичких мотива и ритмичког диктата по двотактним фразама. Записивање метро-ритмичке окоснице (инсерата из литературе). Записивање традиционалне, народне и	Ове садржаје, опажање-интонирање-диктате, треба обрађивати усмено и писано. Радна опажања и интонирања функција, лествичних низова, интервала и акорада као и рад на диктатима усмерити ка датим исходима. Диктати као резултати постављених звучних представа пожељни су на сваком часу. Мелодијске диктате треба записивати на различите начине: по двотактима, по фразама, у целисти (са паузама између понављања) и вергл (без пауза у понављањима). Записивање ритмичке окоснице подразумева извлачење и записивање ритма слушаног инсера из литературе. Записивање диктата треба да је вођено у смеру остваривања веза између садржаја и исхода.

Исходи	Област/ тема	Садржаји	Методика рада
		староградске песмеса и без текста (хроматске промене, елементи мутације).	
– својим речима изражава утиске о слушаном делу; – препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике;	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова (посебно периода: импресионизма, 20-ог века и националне музике) са циљем: – развоја естетских критеријума, – међупредметне корелације, – препознавања музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика, артикулација).	Област слушања музике представља вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова. Активним слушањем музике ученици анализирају музику, опажају елементе и облике уметничког дела, разликују извођаче и извођачке саставе. Сусрет с уметничким делом на тај начин буди јединствен доживљај који проширује емотивну и мисаону спознају. Упознајући музику различитих врста, стилова и жанрова, ученик развија слушне вештине потребне за разумевање музичке уметности и уметности уопште. Утемељен став о музици изграђује се подстицањем критичког мишљења. Такав приступ знатно утиче на емоционални, интелектуални па самим тим и естетски развој ученика. Преношењем мисли, осећања и ставова обликују се креативне особине и музичке способности. Слушањем музике подстиче се развој музичког укуса и негује квалитетна музичка публика.

Смотра: Програм смотре предлаже актив наставника солфеђа

4.3.5. УПОРЕДНИ КЛАВИР за ученике ОДСЕКА ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ (осим за соло певаче)

Циљ учења предмета Упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

І РАЗРЕД (35 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– именује делове клавира и разликује различите начине добијања тона на клавиру; – се оријентише на клавијатури; – правилно седи за клавиром; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском и бас кључу; – препозна и користи основне ознаке за темпо, динамику, понављање, артикулацију; – примени различита музичка изражајна средства у складу са карактером музичког дела; – свира кратке композиције напамет; – самостално и/или уз помоћ наставника контролише квалитет звука.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Технички и музички захтеви: Положај за клавиром и поставка руку и прстију. Вежбе за опуштање. Вежбе за правилно ритмизирање. Основне врсте удара: портато, легато, стакато. Динамичке ознаке: пиано, мецофорте, форте, крешендо и диминуендо. Ознаке за темпо: аданте, модерато, алегро и друге.. Појам лука. Појам фразе. Појам такта, двотакта, тротакта са одговарајућим нагласцима. Упознавање вредности ноте и паузе као и триоле, синкопе и пунктиране ноте. Увођење ученика у начине вежбања. Читање нота, знаци за октаве, знаци за интервале. Остали знаци на које се наилази у литератури предвиђеној програмом. Контрола тона. Музичка меморија. Скале и трозвуци: Дурске скале са белих дирки (Це, Ге, Де, А, Е, Ха, Еф) у осминама у обиму две октаве, са аутентичном каденцом на крају (I, IV, V, I - уски слог). Трозвуци (истих тоналитета) симултано и разложено трогласно, кроз две октаве паралелно. ЛИТЕРАТУРА:	-Исходи ће бити остварени реализацијом редовне наставе или по потреби, наставе на даљину. -Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике, одлазак на концерте, и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике. -За остваривање исхода значајни су планирани и релизовани наступи и смотра.

		Школе за клавир: – Јела Кршић: Клавирска читанка за I и II разред – Александар Николајев: Почетна школа – Фердинанд Бајер: Почетна школа – Жан Баптист-Диверноа: етиде оп. 176 – Хенри Лемоан: етиде оп. 37 И друге почетне школе	
--	--	--	--

Обавезни минимум програма: – лествице и трозвуци по програму – 25 композиција – вежбе, етиде и разни комади
Јавни наступи: – обавезна два јавна наступа током школске године

II РАЗРЕД
(35 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
Ученик: – чита течно нотни текст у виолинском и бас кључу; – одсвира основне елементе музичке форме: мотив, реченица, облик песме, облик сонатине; – препозна и примени основне законе метрике, слаб и јак део такта; – користи педал у делима; – уочи у нотном тексту и примени у извођењу акценте; – чује и примени више динамичких нивоа: пијанисимо, мецопијано, фортисимо,	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Технички и музички захтеви: Повезивање прсторедних група навише и наниже, Развијање спретности прстију кроз активно осмишљавање, Слушање и свирање техничких вежби, лествица и етида. Увођење у основне елементе форме – мотив, реченица, облик песме, сонатина. Упознавање са законима метрике – разне врсте тактова, слаб и јак део такта, акценти. Динамичко нијансирање лествица – пиано, пианисимо и мецопиано. Диференцирање мелодије од пратње, рад на полифонији. Увођење у педализацију – вежбе. Скале и трозвуци: Све дурске скале у осминским триолама у обиму три октаве паралелно. Молске скале са белих дирки (а, ха, це, де, е, еф) у осминама, кроз две октаве паралелно, са аутентичном каденцом на крају (I, IV, V, I - уски слог).	-Исходи ће бити остварени реализацијом редовне наставе или по потреби, наставе на даљину. -Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно

мецофорте; – јасно дистанцира у свом извођењу мелодијску линију од пратње; – осмисли уз помоћ наставника и примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког дела; – самостално и/или по потреби, уз помоћ наставника, контролише квалитет звука; – повезује прсторедне групе подметањем и пребацивањем палца уз слушну контролу прати развој сопствене моторике; – самостално и изражајно свира композиције напамет; – развија и испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		Сви дурски и молски трозвучи наведених тоналитета симултано и разложено четворогласно, кроз две октаве паралелно. ЛИТЕРАТУРА: ЕТИДЕ: – Жан Баптист-Диверноа: етиде оп. 176, – Хенри Лемоан: етиде оп. 37, – Стефан Хелер: етиде, избор – Хенри Бертини: етиде оп. 100 И друге етиде сличне тежине Композиције полифоног стила: – Јохан Себастијан Бах: Мале композиције, – Георг Фридрих Хендл: Избор композиција И друге полифоне композиције сличне тежине Сонатине: – Избор сонатина: Јохан Баптист Ванхал, Тобиас Хаслингер, Игнац Плејел, Лудвиг ван Бетовен, Карл Рајнеке, Фридрих Кулау, Муцио Клементи. Сонатине домаћих аутора и других композитора одговарајуће тежине Композиције по слободном избору: – Јела Кршић: Клавирска хрестоматија за II разред – Збирка „Наши композитори за младе пијанисте” – Зоран Христић: Тачкице – Срђан Хофман: Две басне – Марко Тајчевић: Две мале свите – Вера Миланковић: Дечје приче, 25 мијатура за I и II разред – Роберт Шуман: Дечји албум Оп. 68 – Александар Гречанинов: 10 комада Оп. 99 – Александар Гедике: 60 лаких комада Оп. 36 – Корнелиус Гурлит: Први кораци младог пијанисте Оп. 82 – Бела Барток: За децу – Самуил Мајкапар: 24 лаке композиције оп. 16 – Дмитриј Кабалевски: Комади за децу Оп. 30 И друге композиције сличне тежине.	слушање музике, одлазак на концерте, и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике. -За остваривање исхода значајни су планирани и релизовани наступи и смотра.
--	--	---	---

Обавезни минимум градива: – 4 етиде са различитим техничким захтевима; – Једна сонатина – 4 композиције по слободном избору различитог карактера и стила (од старих мајстора до савременог стваралаштва) – лествице и акорди по програму
Јавни наступи: – обавезна два јавна наступа током школске године
Смотра: – Једна етида; – Један став сонатине; – Један комад

III РАЗРЕД (35 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
Ученик: – свира с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено уз помоћ наставника; – јасно разликује и доследно изводи различите врсте удара; – транспонује хроматски лакше мотиве или реченице; – примени више динамичких нијанси у свирању; – обликује тон у складу са музичким и техничким захтевима дела; – појасни конструкцију дела и својим речима објасни значења термина музичке форме; – свира двозвуке са јасним	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Технички и музички захтеви: Читање с листа. Унапређивање основних врста удара – легато, стакато из подлактице, из прста, нон легато, портато, репетиција. Техничке вежбе са ритмичким варијантама. Анализа музичких облика уз тумачење значења и конструкције дела која се обрађују – сонатина, менует, гавота, марш ... Упознавање са елементима полифоније – држани тонови, свирање двозвука, истицање гласова, динамизирање деоница. Употреба истовременог и синкопираног педала. Упознавање са украсима и припремне вежбе: дуги и кратки предудар, пралтрилер и краћи трилер. Скале и трозвуци: Дурске скале кроз четири октаве паралелно у шеснаестинама. Молске скале у триолама паралелно кроз три октаве.	-Исходи ће бити остварени реализацијом редовне наставе или по потреби, наставе на даљину. -Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике, одлазак

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
диференцирањем мелодијске линије; – свесно користи директан и синкопирани педал; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира краћи трилер; – свира једноставну пратњу на задату мелодију.		Трозвучи дурски и молски симултано. Велико разлагање дур и мол трозвука у осминама кроз две октаве. Доминантни и умањени септакорди симултано и разложено четворогласно кроз две октаве. ЛИТЕРАТУРА: Етиде: – Карл Черни: етиде оп. 849 – Хенри Бертини: етиде оп. 100 – Херман Беренс: етиде оп. 88 – Јела Кршић-Ранковић: Збирка клавирских композиција за савлађивање техничких проблема И други аутори виртуозних комада или етида одговарајуће тежине. Композиције полифоног стила: – Јохан Себастијан Бах: Мале композиције за клавир И друге полифоне композиције из разних епоха одговарајуће тежине Сонатине: – Јохан Баптист Ванхал, Јохан Антон Андре, Лудвиг ван Бетовен, Муцио Клементи, Тобиас Хаслингер И друге сонатине сличне тежине Композиције по слободном избору: Обухватити композиције различитог карактера и стила - бар једна да буде за четири руке и савладати две клавирске пратње за инструмент који ученик учи на вокално-инструменталном одсеку – Јела Кршић: Клавирска хрестоматија за III разред – Збирка Наши композитори за младе пијанисте – Миховил Логар и Станојло Рајичић: За мале клавиристе – Станојло Рајичић: Дечја збирка – Марко Тајчевић: Дјеци и I мала свита – Душан Радић: Рондино	на концерте, и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике. -За остваривање исхода значајни су планирани и релизовани наступи и смотра.

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
		– Петар Илич Чајковски: Албум за младе, оп. 39 – Шуман: Албум за младе, оп. 68 – Бела Барток: Деци, Микрокосос II – Александар Гречанинов: Дечја књига оп. 98 – Лудвиг Шите: Из веселог дечјег доба – Јозеф Хајдн: Мале игре – Волфганг Амадеус Моцарт: 14 дечјих композиција – Арам Хачатуријан: Андантино – Витолд Лутославски: 12 малих комада – Самјуел Мајкапар оп. 33: Минијатуре – Хеитор Вила-Лобос: Изабрани лаки комади – Јела Кршић: Клавирска вежбанка – Еторе Поццолли: Мали комади	

Обавезни минимум градива:

- 4 етиде са различитим техничким захтевима;
- 2 композиције полифоног стила;
- 4 композиције по слободном избору.
- 1 став сонатине
- лествице и акорди по програму

Јавни наступи:

- обавезна два јавна наступа током школске године

IV РАЗРЕД
(33 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
Ученик: – чита и свира течно с листа вежбе са обе руке или одвојено; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – коригује лоше извођење у току свирања; – у свирању примени више динамичких нијанси и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – појасни конструкцију дела и својим речима објасни значења термина музичке форме; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – негује културу тона; – критички прати сопствени развој; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Скале и трозвуци: Дурске и молске скале кроз четири октаве паралелно у шеснаестинама. Трозвучи симултано и разложено, четворогласно кроз четири октаве. Велико разлагање трозвука кроз две октаве паралелно. Доминантни и умањени септакорд симултано и разложено четворогласно, велико разлагање кроз две октаве паралелно. ЛИТЕРАТУРА: Етиде: – Карл Черни: етиде оп. 849, – Карл Черни: етиде оп. 299, – Херман Беренс: етиде оп. 88 и оп. 61, – Јела Кршић-Ранковић: Избор етида, – Стефан Хелер: етиде оп. 100 И други аутори етида или виртуозних комада одговарајуће тежине. Композиције полифоног стила: – Јохан Себастијан Бах: Мале композиције за клавир, – Јохан Себастијан Бах: 12 малих прелудијума, – Јохан Себастијан Бах: 6 малих прелудијума Полифоне композиције из различитих епоха одговарајуће тежине. Сонатине: – Муцио Клементи, Фридрих Кулау, Јозеф Хајдн, Доменико Чимароза, Доменико Скарлати, Волфганг Амадеус Моцарт, Лудвиг ван Бетовен И друге сонатине сличне тежине Композиције по слободном избору: – Феликс Менделсон: Песме без речи	-Исходи ће бити остварени реализацијом редовне наставе или по потреби, наставе на даљину. -Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике, одлазак на концерте, и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике. -За остваривање исхода значајни су планирани и релизовани наступи и смотра.

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
		– Едвард Григ: Лирски комади – Сергеј Прокофјев: Музика за децу – Клод Дебиси: Мали црнац – Јан Ладислав Дусик: Матине – Бохуслав Мартину: Лутке – Доменико Чимароза: Сонате, избор – Дмитриј Кабалевски: Дечји албум Оп. 27 – Витолд Лутославски: Народне мелодије – Бела Барток: За децу, Микрокосмос III и IV свеска – Јела Кршић: Клавирска хрестоматија за IV разред – Аранжмани и обраде разних познатих мелодија за клавир – Две композиције клавирске пратње одговарајућег инструмента.	

Обавезни минимум програма:

- лествице и акорди по програму
- три композиције по слободном избору
- једна полифоне композиција
- један став сонатине или варијације варијација
- једна композиција домаћег аутора и један комад

Јавни наступи:

- обавезна два јавна наступа током школске године

4.3.6. УПОРЕДНИ КЛАВИР за ученике ОДСЕКА ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ, главни предмет СОЛО ПЕВАЊЕ

Циљ учења предмета Упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

I РАЗРЕД (35 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – коригује лоше извођење у току свирања; – примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – самостално напише и примени прсторед; – јасно разликује и свира различите врсте украса – учествује на јавним наступима у школи; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – критички прати сопствени развој; – свирањем у клавирском дуу примени принцип узајамног слушања и сарадње; – користи носиоце звука за слушање музике; – препознаје музичке елементе у свирању других; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Технички захтеви: скокови, октаве, тремоло – решавање и усавршавање. Полиритмија – решавање основних проблема. Елементи полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција ... Свирање у клавирском дуу. Скале и трозвучи: 4 дурске и 4 молске скале (Це-дур, Ге-дур, Де-дур, А-дур, а-мол, е-мол, ха-мол, фис-мол) у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, паралелно. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама.	-Исходи ће бити остварени реализацијом редовне наставе или по потреби, наставе на даљину. -Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике, одлазак на концерте, и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике. -За остваривање исхода значајни су планирани и релизовани наступи и смотра.

Обавезни минимум програма:

- лествице и акорди по програму;
- 3 композиције по слободном избору од чега обавезно 1 виртуозног карактера (етиде);

- две полифоне композиције;
- два става из различитих сонатина, или циклус варијација
- једна композиција домаћег аутора.

Јавни наступ - два у току године

ЛИТЕРАТУРА

Етиде:

- Херман Беренс: етиде оп. 61,
- Карл Черни: етиде оп. 299, I свеска,
- Алберт Лешхорн: етиде оп. 381,

И друге етиде одговарајуће тежине

Композиције полифоног стила:

- Јохан Себастијан Бах: Мали прелудијуми,
- Георг Фридрих Хендл: избор композиција, редакција Јела Кршић

И друге полифоне композиције одговарајуће тежине

Сонатине и сонате:

- Јозеф Хајдн: Сонатине и сонате
- Волфганг Амадеус Моцарт: Бечке сонатине
- Фридрих Кулау: Сонатине

И друге сонатине и сонате одговарајуће тежине

Композиције по слободном избору:

- Станојло Рајичић: Свита де-мол, Мала клавирска свита
- Јован Бандур: Успаванка
- Марко Тајчевић: Дјеци, Мала свита
- Наши композитори за младе пијанисте.
- Петар Стојановић: Дечји кутак
- Јаков Готовац: Минијатуре
- Едвард Григ: Лирски комади,
- Дмитриј Кабалевски: Дечје композиције,
- Николај Черепњин: Десет веселих комада,
- Александар Гречанинов: комади оп. 99
- Роберт Шуман: Албум за младе, Сонатина Ге-дур
- Сергеј Прокофјев: Музика за децу

- Антоњин Дворжак: Два бисера
- Модест Мусоргски: Суза
- Дмитриј Шостакович: Игра лутака,
- Генади Карганов: Албум за младе оп. 21,
- Хенрик Пахуљски: Прелудијум це-мол
- Раинхолд Глијер: Дванаест лаких комада оп. 31
- Доменико Скарлати: Пет лаких комада
- Золтан Кодаљ: Дечје игре
- Лудвиг ван Бетовен: За Елизу

И друге композиције одговарајуће тежине

II РАЗРЕД (35 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– чита и свира течно с листа са обе руке; – примени знање из теорије музике са елементима интерпретације; – препозна период настанка одређене композиције; – самостално хармонизује једноставни тематски материјал; – учествује на јавним наступима у школи; – вежба самостално на начин који је утврдио са наставником; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Технички захтеви: – издржљивости прстију, – ритмичка стабилност, – рад на кантилени, хармонизацији, – течно извођење технички сложенијих композиција са поштовањем свих задатих параметара. Вођење техничког и музичког развоја ученика као нераздвојне целине. Технике свирања удвојених интервала: терце, октаве. Једноставније импровизације пратње, свирање каденци. Полиритмија – решавање основних проблема. Рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција ... Свирање у клавирском дуу. Скале и трозвучи: 4 дурске и 4 молске скале (Еф-дур, Бе-дур, Ес-дур, Ас-дур, де-мол, ге-мол, це-мол, еф-мол) у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, паралелно. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири	-Исходи ће бити остварени реализацијом редовне наставе или по потреби, наставе на даљину. -Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике, одлазак на концерте, и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике. -За остваривање исхода значајни су планирани и реализовани наступи и

		октаве у осминама. Дупле терце кроз једну октаву, паралелно.	смотре.
--	--	---	---------

Обавезни минимум програма:

- лествице и акорди по програму;
- 3 композиције по слободном избору, од чега обавезно 1 виртуозног карактера (етиде);
- две полифоне композиције;
- два става из различитих сонатина, или циклус варијација
- једна композиција домаћег аутора

Јавни наступ - два у току године

Смотра:

- Једна скала;
- Једна етида;
- Једна полифона композиција;
- 1 став сонатине или варијације
- Једна композиција по слободном избору.

ЛИТЕРАТУРА

Етиде:

- Карл Черни: етиде оп. 299,
- Јохан Баптист-Крамер и Ханс фон Биллов: етиде
- Алберт Лешхорн: Етиде оп. 66
- Херман Беренс: етиде оп. 61

И друге етиде одговарајуће тежине.

Композиције полифоног стила:

- Јохан Себастијан Бах: Мали прелудијуми
- Јохан Себастијан Бах: Двогласне инвенције
- Георг Фридрих Хендл: Избор композиција за клавир

И друге полифоне композиције одговарајуће тежине

Сонатине, сонате, варијације:

- Јозеф Хајдн: сонате Еф-дур, Де-дур, е-мол, Де-дур, цис-мол (редакција Раух)

- Волфганг Амадеус Моцарт: сонате Еф-дур KV 280, Це-дур KV 330, Це-дур KV 309, Еф-дур KV 332, Бе-дур KV 333, Де-дур KV 311, Бе-дур KV 570, А-дур KV 331, Ес-дур KV 282, Ге-дур KV 283
 - Лудвиг ван Бетовен: Соната ге-мол оп. 49 и друге сонате
 - Лудвиг ван Бетовен: Шест варијација Ге-дур „Нел кор пју нон ми сенто”
 - Јозеф Хајдн: Избор оригиналних композиција
 - Карл Марија фон Вебер: Анданте с варијацијама оп.3
 - Дмитриј Кабалевски: Лаке варијације, оп. 51
 - Константин Сорокин: Песма са варијацијама
 - Исак Беркович: Варијације
- И друге варијације и сонате одговарајуће тежине.

Композиције по слободном избору:

- Феликс Менделсон: Песме без речи,
- Едвард Григ: Лирски комади,
- Франц Шуберт: Два скерца
- Сергеј Прокофјев: Музика за децу
- Клод Дебиси: Мали црнац
- Јан Дусик: Матине
- Бохуслав Мартину: Лутке,
- Доменико Чимароза: Сонате,
- Дмитриј Кабалевски: Дечји комади Оп. 27
- Витолд Лутославски: Народне мелодије
- Бела Барток: За децу, Микрокосмос III и IV свеска
- Станојло Рајичић: Мала свита
- Јосип Славенски: Игре и песме са Балкана,
- Василије Мокрањац: Мала свита,
- Петар Стојановић: Дечји кутак,
- Јела Кршић и Шишмановић: Наши композитори за младе пијанисте,
- Миховил Логар: Два менуета

И друге композиције одговарајуће тежине

Композиције за четвороручно свирање:

- Карл Рајнеке: Оп. 24, Варијације на Бахову сарабанду
- Волфганг Амадеус Моцарт: Оригиначне четвороручне композиције – сонате Де-дур, Бе-дур, Еф-дур, Це-дур, Фантазија еф-мол
- Франц Шуберт: Оригиначне четвороручне композиције – соната це-мол
- Адолф Јенсен: 4 комада Оп. 45
- Антоњин Дворжак: Багателе оп. 47

- Јохан Кристијан Бах: Соната Еф-дур
 - Јохан Кристијан Бах: Мали комади
 - Роберт Шуман: 12 комада за клавир оп. 85
- И друге композиције одговарајуће тежине

III РАЗРЕД (35 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– чита и свира течно с листа са обе руке; – примени знање из теорије музике са елементима интерпретације; – препозна период настанка одређене композиције; – спретно изведе технички захтевније композиције; – самостално хармонизује једноставни тематски материјал; – схвата конструкцију дела и уме да објасни значења термина музичке форме; – наведе и користи одговарајуће врсте меморије; – учествује на јавним наступима у школи; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – обликује тон у складу са захтевима композиције; – критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Технички захтеви: Читање с листа. Унапређивање технике: у смислу хитрине прстију и издржљивост, ритмичке стабилности, кантилене, јасне хармонизације. Течно извођење технички сложенијих композиција са поштовањем свих задатих параметара. Вођење техничког и музичког развоја ученика као нераздвојне целине. Технике свирања удвојених интервала: терце, октаве. Врсте меморије – фотографска, аудитивна, меморија прстију, ради сигурнијег учења напамет. Једноставније импровизације пратње, свирање каденци. Полиритмија – решавање основних проблема. Рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција .. Свирање у клавирском дуу. Скале и трозвуци: 4 дурске и 4 молске скале (Е-дур, Ха-дур, Фис-дур, Цис-дур, фис-мол, цис-мол, гис-мол, дис-мол, аис-мол), у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, паралелно. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама. Дупле терце кроз једну октаву, паралелно.	-Исходи ће бити остварени реализацијом редовне наставе или по потреби, наставе на даљину. -Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике, одлазак на концерте, и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике. -За остваривање исхода значајни су планирани и реализовани наступи и смотра.

Обавезни минимум програма:

- лествице и акорди по програму;
- 3 композиције по слободном избору од чега обавезно 1 виртуозног карактера;
- две полифоне композиције;
- два става из различитих сонатина, или један циклус варијација;
- једна композиција домаћег аутора.

Јавни наступ - два у току године

ЛИТЕРАТУРА

Етиде:

- Карл Черни: Етиде Оп. 299,
- Јохан Баптист-Крамер и Ханс фон Билов : Етиде

И друге етиде одговарајуће тежине.

Композиције полифоног стила:

- Јохан Себастијан Бах: Француске свите – поједини ставови
- Георг Фридрих Хендл: Избор композиција за клавир

И друге полифоне композиције одговарајуће тежине

Сонате и варијације:

- Јозеф Хајдн: сонате Еф-дур, Де-дур, е-мол, Де-дур, цис-мол (редакција Раух)
 - Волфганг Амадеус Моцарт: сонате Еф-дур KV 280, Це-дур KV 330, Це-дур KV 309, Еф-дур KV 332, Бе-дур KV 333, Де-дур KV 311, Бе-дур KV 570, А-дур KV 331, Ес-дур KV 282, Ге-дур KV 283.
 - Лудвиг ван Бетовен: Варијације Ге-дур на оригиналну тему
 - Исак Беркович: Варијације на тему Паганинија, Варијације на руску тему
 - Дмитриј Кабалевски: Лаке варијације Бе-дур оп. 40
 - Лудвиг ван Бетовен: Рондо Це-дур, Багателе оп. 33, Екосезе
 - Волфганг Амадеус Моцарт: Рондо Де-дур, Фантазија де-мол
 - Георг Фридрих Хендл: Концерт Еф-дур,
 - Јохан Кристијан Бах: Концерт Де-дур, Бе-дур
- Друге варијације и сонате одговарајуће тежине

Композиције по слободном избору:

- Марко Тајчевић: Српске игре
- Петар Стојановић : Дечји албум
- Миховил Логар: Композиције за клавир
- Дејан Деспић: Сонатина in F

- Наши композитори за младе пијанисте,
 - Јосип Славенски: Игре и песме са Балкана
 - Зоран Јовановић: Минијатуре за клавир I и II свеска, Бела сонатина, Црна сонатина, Мини кончертино, Дечји кончертино
 - Клод Дебиси: Кукавица, Ласт
 - Жан Филип Рамо: Тамбурен, Два ригодона
 - Феликс Менделсон: Песме без речи
 - Роберт Шуман: Албум за младе,
 - Едвард Григ: Лирски комади III и IV свеска,
 - Франц Шуберт: Два скерца, Музички тренуци еф-мол и цис-мол
 - Хоакин Турина: Минијатуре
 - Александар Гречанинов: Пастели оп. 3
 - Михаил Иванович Глинка: Тарантела
 - Жак Ибер: Истуар,
 - Алфредо Казела: 11 дечјих комада,
 - Балдасаре Галупи: Сонате,
 - Доменико Чимароза: Сонате,
 - Јохан Кристијан Бах: Сонате,
 - Макс Регер: 10 малих комада оп. 44
 - Арам Хачатуријан: Дечји албум,
 - Петар Илић Чајковски: Годишња доба,
 - Александар Бородин: Мала свита
 - Антоњин Дворжак: Силуете оп. 8, Валцери оп. 54,
 - Збирка клавирских композиција од XI века до данас: I, II и III свеска (редакција Ружице Ранковић),
 - Музика преткласичара, Музика класичара, Музика за клавир, (редакција Вере Богдановић),
 - 100 година музике за клавир: I, II, III и IV свеска (редакција Миланке Мишевић)
 - Лутке у клавирској музици XX века (редакција Миланке Мишевић)
- И друге композиције одговарајуће тежине

Композиције за четвороручно свирање:

- Франц Шуберт: Оригиначне четвороручне композиције
- Роберт Шуман: Слике са истока Оп. 66
- Игор Стравински: Три лака комада
- Волфганг Амадеус Моцарт: Оригиначне четвороручне композиције
- Лудвиг ван Бетовен: Пет лаких комада за четири руке
- Морис Равел: Моја мајка гуска
- Оторино Респики: Шест малих комада
- Алфредо Казела: Пупацети
- Беджих Сметана: Рондо за два клавира – осморушно (избор)

IV РАЗРЕД
(33 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– чита и свира течно с листа са обе руке; – повеже знање из теорије музике са елементима интерпретације; – препозна период настанка одређене композиције; – спретно изведе технички захтевније композиције; – самостално хармонизује једноставни тематски материјал; – појасни конструкцију дела и објасни значења термина музичке форме; – својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије; – учествује на јавним наступима у школи – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Технички захтеви: Читање с листа. Унапређивање технике у смислу хитрине прстију и издржљивост, ритмичке стабилности, кантилене, јасне хармонизације. Течно извођење технички сложенијих композиција са поштовањем свих задатих параметара. Вођење техничког и музичког развоја ученика као нераздвојне целине. Технике свирања удвојених интервала: терце, октаве. Једноставније импровизације пратње, свирање каденци. Полиритмија – решавање основних проблема. Детаљнији рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција ... Свирање у клавијирском дуу. Скале и трозвуци: 3 дурске и 3 молске скале: (Дес-дур, Гес-дур, Цес-дур, бе-мол, ес-мол, ас-мол) у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, паралелно. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама. Дупле терце кроз једну октаву, паралелно.	-Исходи ће бити остварени реализацијом редовне наставе или по потреби, наставе на даљину. -Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике, одлазак на концерте, и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике. -За остваривање исхода значајни су планирани и релизовани наступи и смотра.

Обавезни минимум програма:

- лествице и акорди по програму;
- 3 композиције по слободном избору од чега обавезно 1 виртуозног карактера;
- две полифоне композиције;
- два става из различитих сонатина, или варијације
- 1 композиција домаћег аутора.
- 4 лаке клавирске пратње вокалне деонице, соло песме или вокализе

Јавни наступ - два у току године

ЛИТЕРАТУРА

Етиде:

- Карл Черни: Етиде Оп. 299, III и IV свеска,
 - Јохан Баптист-Крамер и Ханс фон Биллов : Етиде
- Друге етиде одговарајуће тежине.

Композиције полифоног стила:

- Јохан Себастијан Бах: Француске свите – поједини ставови
 - Георг Фридрих Хендл: Избор композиција
 - Јохан Себастијан Бах: Енглеске свите – поједини ставови
- Друге полифоне композиције одговарајуће тежине

Сонате и варијације:

- Јозеф Хајдн: сонате Еф-дур, Де-дур, е-мол, Де-дур, цис-мол (редакција Раух)
 - Волфганг Амадеус Моцарт: сонате Еф-дур KV 280, Це-дур KV 330, Це-дур KV 309, Еф-дур KV 332, Бе-дур KV 333, Де-дур KV 311, Бе-дур KV 570, А-дур KV 331, Ес-дур KV 282, Ге-дур KV 283.
 - Лудвиг ван Бетовен: Сонате; Варијације Ге-дур на оригиналну тему
 - Исак Беркович: Варијације на тему Паганинија, Варијације на руску тему
 - Дмитриј Кабалевски: Лаке варијације Бе-дур оп. 40
 - Лудвиг ван Бетовен: Рондо Це-дур, Багателе оп. 33, Екосезе
 - Волфганг Амадеус Моцарт: Рондо Де-дур, Фантазија де-мол
 - Георг Фридрих Хендл: Концерт Еф-дур,
 - Јохан Кристијан Бах: Концерт Де-дур, Бе-дур
- Друге варијације и сонате одговарајуће тежине.

Композиције по слободном избору:

- Марко Тајчевић: Српске игре
- Миховил Логар: Композиције за клавир

- Дејан Деспић: Сонатина in F
 - Наши композитори за младе пијанисте,
 - Јосип Славенски: Игре и песме са Балкана
 - Петар Стојановић: Дечји кутак
 - Клод Дакен: Кукавица, Лапа
 - Жан Филип Рамо: Тамбурен, Два ригодона
 - Феликс Менделсон: Песме без речи
 - Роберт Шуман: Албум за младе,
 - Едвард Григ: Лирски комади III и IV свеска
 - Франц Шуберт: Два скерца, Музички тренуци еф-мол и цис-мол
 - Јоаким Турина: Минијатуре
 - Александар Гречанинов: Пастели оп. 3
 - Михаил Иванович Глинка: Тарантела
 - Жак Ибер: Истуар,
 - Алфред Казела: 11 дечјих комада,
 - Балдасаре Галупи: Сонате,
 - Доменико Чимароза: Сонате,
 - Јохан Кристијан Бах: Сонате
 - Макс Регер: 10 малих комада оп. 44
 - Арам Хачатуријан: Дечји албум,
 - Петар Илић Чајковски: Годишња доба
 - Александар Бородин: Мала свита
 - Антоњин Дворжак: Силуете оп. 8, Валцери оп. 54
 - Лутке у клавирској музици XX
 - века (редакција Миланке Мишевић)
- И друге композиције одговарајуће тежине

Композиције за Четвороручно свирање:

- Франц Шуберт: Оригиналне четвороручне композиције
 - Роберт Шуман: Слике са истока, Оп. 66
 - Игор Стравински: Три лака комада
 - Волфганг Амадеус Моцарт: Оригиналне четвороручне композиције
 - Лудвиг ван Бетовен: Пет лаких комада зачетири руке
 - Морис Равел: Моја мајка гуска
 - Оторино Респики: Шест малих комада
 - Алфредо Казела: Пупацети
 - Беджих Сметана: Рондо за два клавира – осморушно
- И друге композиције одговарајуће тежине

4.4. ПРОГРАМИ ОДСЕКА ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ

4.4.1. ХАРМОНИЈА – ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ

Циљ учења предмета Хармонија је овладавање хармонским законитостима и музичком логиком при изради хомофоне хорске фактуре, звучном хармонском праксом и аналитичким тумачењем примера из литературе.

І РАЗРЕД (70 часова годишње)

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: -користи стечена знања из теорије музике у решавању хармонских проблема; – препозна консонантне и дисонантне акорде; – запише квинтакорде и обртаје главних ступњева; – одреди многостраност квинтакорада у тоналитетима; – дефинише сродство и функције акорада; – слушно разликује хомофони и полифони став; – класификује и слушно препозна врсте каденци; – примени поставку квинтакорада главних ступњева у строгом хармонском ставу; – примени правила у везивању квинтакорада главних ступњева и	УВОД У ХАРМОНИЈУ	Појам хармоније. Тонски систем – читање и писање нота у бас и виолинском кључу. Интервали: – врсте,– величина,– сазвучност– разрешење дисонантних интервалаЛествице – дијатонске дурске и молске лествице. Тоналитет – појам и структурална основа тоналитета и његово испо-љавање кроз однос главних трозвука.	Метода разговора, метода рада са нотним текстом, метода демонстрације, метода усменог излагања, електронска презентација радова, аудио – визуелни записи и материјали.
	АКОРДИ	Појам и врсте акорада. Облици акорада – основни и обртаји. Изградња квинтакорада на главним ступњевима. Многостраност квинтакорада. Сродство акорада. Тоналитет и функције акорада.	
	СТРОГИ ХАРМОНСКИ СТАВ	Полифонија и хомофонија. Мелодија. Строги хармонски став. Акордски и ванакордски тонови – општи појмови. Хармонски ритам. Критични тонови. Каденце.	

њихових обртаја; – слушно идентификује хармонске везе квинтакорада главних и споредних ступњева и њихових обртаја; – одсвира хармонске везе квинтакорада главних и споредних ступњева и њихових обртаја на клавиру; – примени везивање и направи разлику у везивању акорада споредних квинтакорада и њихових обртаја; – препозна тоналитете и акордске односе на примерима из музичке литературе; – повеже хармонизацију задатка са његовом формалном структуром; – коментарише квалитет хармонског задатка;	ТРОЗВУЦИ ГЛАВНИХ СТУПЊЕВА	Квинтакорди. Постављање квинтакорада главних ступњева у четворогласни хармонски став у дуру и хармонском молу. Везивање квинтакорада главних ступњева: – строга веза; – слободна веза; – полуслободна веза. – лиценција вођице. Мелодијски скокови у оквиру исте хармоније – промена положаја и слога. Забрањена кретања. Каденцирајући квартсектакорд. Сектакорди/Изградња сектакорда и главних ступњева у оквиру тоналитета. Сектакорди главних трозвука – увођење и разрешење. Квартсектакорди: Изградња квартсектакорада главних ступњева у оквиру тоналитета. Квартсектакорди: обртајни и случајни – увођење и разрешење.	
	ТРОЗВУЦИ СПОРЕДНИХ СТУПЊЕВА	Изградња квинтакорада споредних ступњева и њихових обртаја у задатом тоналитету. Споредни квинтакорди – увођење и разрешење. Споредни сектакорди – увођење и разрешење. Фригијски обрт. Секвенце.	

Програм годишње смотре:

1. Писмени део: хармонизација сопрана и шифрованог баса
2. Практични део: свирање хармонских каденци

Програм испита:

1. Писмени део: хармонизација сопрана (8 тактова) и шифрованог баса (8 тактова)
2. Усмени део: два питања из пређеног градива
3. Практични део: свирање (4 такта) шифрованог баса

II РАЗРЕД (70 часова годишње)

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: -препозна и изгради главне четворозвуке; – препозна и разреши критичне тонове у главним четворозвучима; – наведе начине увођења и разрешења главних	ГЛАВНИ ЧЕТВОРОЗВУЦИ	Изградња и препознавање доминантног септакорда у основном облику и обртајима у дуру и молу. Доминантни септакорд и његови обртаји: увођење и разрешење, лиценција вођице и септима. Изградња и препознавање субдоминантног септакорда (II7) у основном облику и обртајима у дуру и молу. Субдоминантни септакорд и његови обртаји: увођење и разрешење. Изградња и препознавање вођичног четворозвука (VII7) навише од задатог основног тона и наниже од	Метода разговора, метода рада са нотним текстом, метода демонстрације, метода усменог излагања,

четворозвука; – примени правила у везивању главних четворозвука; – слушно препозна хармонске везе главних четворозвука; – демонстрира написане хармонске везе главних четворозвука на клавиру; – препозна и примени ванакордске тонове у хармонизацији задатака и примерима из литературе; – аналитички распозна и тумачи тоналитете и акордске односе на примерима из музичке литературе; – препозна и направи разлику између видова промене тоналитета у примерима из музичке литературе; – презначи акорде у дијатонској модулацији; – свира дијатонску модулацију на клавиру; – повеже хармонизацију задатака са његовом формалном структуром; – изрази мишљење о квалитету креираног хармонског задатка.		задате септима у дуру и молу. Одређивање тоналитета према задатом вођичном септакорду. Вођични септакорд и обртаји: увођење и разрешење. ВАНАКОРДСКИ ТОНОВИ Подела ванакордских тонова. Увођење и разрешење ванакордских тонова. Ванакордски тонови у басу. Вишеструки ванакордски тонови. ВИДОВИ ПРОМЕНЕ ТОНАЛИТЕТА Мутација. Тонално иступање. Тонални скок. Модулација. ДИЈАТОНСКА МОДУЛАЦИЈА Изградња трозвука у дуру, молдуру и свим врстама мола. Сродност тоналитета. Средства дијатонске модулације и начини извођења. Дијатонске модулација: – прве групе; – друге групе; – треће групе; Модулација преко посредног тоналитета (информативно).	електронска презентација радова, аудио – визуелни записи и материјали.
	ВАНАКОРДСКИ ТОНОВИ	Подела ванакордских тонова. Увођење и разрешење ванакордских тонова. Ванакордски тонови у басу. Вишеструки ванакордски тонови.	
	ВИДОВИ ПРОМЕНЕ ТОНАЛИТЕТА	Мутација. Тонално иступање. Тонални скок. Модулација.	
	ДИЈАТОНСКА МОДУЛАЦИЈА	Изградња трозвука у дуру, молдуру и свим врстама мола. Сродност тоналитета. Средства дијатонске модулације и начини извођења. Дијатонске модулација: – прве групе; – друге групе; – треће групе; Модулација преко посредног тоналитета (информативно).	

Програм годишње смотре:

1. Писмени део: хармонизација сопрана и шифрованог баса
2. Усмени део: једно питање из пређеног градива
3. Практични део: свирање дијатонске модулације

Програм испита:

1. Писмени део: хармонизација сопрана (8 тактова) и шифрованог баса (8 тактова)
2. Усмени део: два питања из пређеног градива
3. Практични део: свирање дијатонске модулације и шифрованог баса (4 такта)

III РАЗРЕД (70 часова годишње)

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
По завршеној теми/области ученик ће бити	СПОРЕДНИ	Увођење и разрешење споредних четворозвука – анализа примера из	Метода разговора,

у стању да: -наведе сличности и разлике у акордском фонду барока и класицизма; – самостално одсвира краће осмишљене фразе са одликама хармони-је барока и класицизма; – објасни својим речима врсте и примену алтерација у дуру и молу; – разликује дијатонске и алтероване тонове и акорде у лествицама; – самостално осмисли и одсвира алтероване акорде (доминантна доминанта и њен заменик) на клавиру; – слушно препознаје алтероване акорде њихова разрешења; – слушно препознаје и примењује типове хроматске модулације дијатонског типа; – одсвира задате хармонске везе; – самостално анализира хармонски план у нотним примерима из музичке литературе у којима се налазе алтеровани акорди; – направи разлику између средстава дијатонске и хроматске мо-дулације дијатонског типа у хармонској анализи на примерима из литературе; – повеже хармонску анализу примера из литературе са његовом формалном структуром; – дискутује о формалној и стилској одредници композиције на осно-ву хармонске анализе.	ЧЕТВОРОЗВУЦИ	музичке литературе барока и класицизма. Израда и свирање краћих фраза са споредним четворозвучима. Употреба споредних четворозвуча у бароку и класицизму (у примерима из литературе)	метода рада са нотним текстом, метода демонстрације, метода усменог излагања, електронска презентација радова, аудио – визуелни записи и материјали.
	АЛТЕРОВАНА ХАРМОНИЈА	Алтерације и њихова улога у формирању алтерованих акорда. Алтеровани акорди: – алтеровани акорди дијатонског типа, – алтеровани акорди хроматског типа. – преглед свих алтерованих акорада. Доминантна доминанта дијатонског типа – изградња, увођење и разрешење. Доминантна доминанта хроматског типа – изградња, увођење и разрешење. Заменик доминантине доминанте дијатонског типа – изградња, увођење и разрешење. Заменик доминантине доминанте хроматског типа – изградња, увођење и разрешење. Фригијски квинтакорд и напoлитански сектакорд – изградња, увођење и разрешење. Остале вантоналне доминанте дијатонског типа и њихови заменици. Остале алтеровани акорди хроматског типа: двоструко умањени на повишеном II ступњу у дуру, и, прекомерна доминанта за субдоми-нанту у дуру. Умањени четворозвучи не-доминантне функције (на повишеном II и повишеном VI ступњу). Израда и свирање краћих фраза са употребом алтерованих акорада. Употреба алтерованих акорада у бароку и класицизму (у примерима из музичке литературе)	
	ХРОМАТСКА МОДУЛАЦИЈА ДИЈАТОНСКОГ ТИПА	Појам и средства хроматске модулације. Хроматска модулација преко назначења акорада дијатонског типа. Израда и свирање сложенијих фраза са применом алтероване хармо-није и хроматске модулације. Употреба хроматске модулације дијатонског типа у класицизму (у примерима из музичке литературе).	

Програм годишње смотре:

1. Писмени део: хармонизација сопрана и шифрованог баса
2. Усмени део: једно питање из пређеног градива
3. Практични део: свирање модулације (дијатонска или хроматска модулација дијатонског типа)

Програм испита:

1. Писмени део: хармонизација сопрана (8 тактова) и шифрованог баса (8 тактова)
2. Усмени део: два питања из пређеног градива
3. Практични део: свирање модулације (дијатонска и хроматска модулација дијатонског типа) и сопрана (4 такта)

IV РАЗРЕД
(66 часова годишње)

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – својих речима објасни средства хроматске модулације; – препозна све врсте хроматских модулација у примеру из музичке литературе; – слушно препозна хроматске модулације; – усмено изради и одсвира краће фразе користећи хроматску моду-лацију; – анализира примере из литературе епохе барока, класицизма и романтизма, који садрже хроматску модулацију; – усмено изради и одсвира краће фразе користећи енхармонску модулацију; – анализира примере из литературе епохе барока, класицизма и романтизма, који садрже енхармонску модулацију; – повеже хармонску анализу примера из литературе са његовом формалном структуром; – дискутује о формалној и стилској одредници композиције на осно-ву хармонске анализе.	ХРОМАТСКА МОДУЛАЦИЈА	Појам и средства хроматске модулације. Модулација помоћу: – промене склопа акорда; – хроматске и привидне терцне сродности; – елиптичних веза; Модулирајуће секвенце. Израда и свирање краћих фраза са употребом хроматских модулација. Употреба хроматских модулација у бароку (примери из литературе). Употреба хроматских модулација у класицизму (примери из литерат-уре и). Употреба хроматских модулација у романтизму (примери из литерат-уре).	Метода разговора, метода рада са нотним текстом, метода демонстрације, метода усменог излагања, електронска презентација радова, аудио – визуелни записи и материјали.
	ЕНХАРМОНСКА МОДУЛАЦИЈА	Појам и средства енхармонске модулације. Енхармонско значење: – умањеног четворозвука. – малог дурског четворозвука, – прекомерног трозвука. Израда и свирање краћих фраза са употребом енхармонских моду-лација. Употреба енхармонских модулација у бароку (примери из литературе). Употреба енхармонских модулација у класицизму (примери из лите-ратуре). Употреба енхармонских модулација у романтизму (примери из литературе).	

Програм годишње смотре:

1. Писмени део: хармонизација сопрана и нешифрованог баса
2. Усмени део: једно питање из пређеног градива
3. Практични део: свирање модулације (дијатонска, хроматска или енхармонске модулација)

Програм матурског испита:

1. Писмени део: тест
2. Усмени део: свирање сопрана (4 такта) и свирање модулације

4.4.2. КЛАВИР „А“ ПРОГРАМ – намењен ученицима ОДСЕКА ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ који су завршили основну музичку школу, главни предмет

Клавир

Циљ учења предмета **клавир „А“ програм** је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

I РАЗРЕД (70 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – коригује извођење у току свирања; – примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – објасни значења термина музичке форме; – јасно разликује врсте украса и може да их одсвира; – учествује на јавним наступима у школи; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – самостално вежба по плану који је утврдио санаставником; – свирањем у клавирском дуу примени принцип узајамног слушања и сарадње; – присуствује часу других ученика и користи искуства стечена на тај начин; – поштује договорена правила понашања прислушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Технички захтеви: Техника скокова, припрема за свирање октава, тремола... Ознаке за динамику са свим ступњевима у диференцирању јачине свирања, употреба више термина за брзину. Полиритмија – решавање основних проблема. Рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција ... Примена прстореда и процедуре у вежбању. Свирање у клавирском дуу. Техничке дисциплине: Дијатонске и хроматске скале кроз четири октаве, у шеснаестинама, у паралелном кретању, у размаку октаве. Квинтакорди и септакорди у малом и великом разлагању, кроз четири октаве паралелно. Аутентична каденца – уски слог.	-Исходи ће бити остварени кроз реализацију редовне наставе или, по потреби, наставе на даљину. -У настави која је усмерена на остваривање исхода предност се даје искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз свирање. -За остваривање исхода значајну улогу имају планиране и реализоване смотре и јавни наступи.

Обавезни минимум програма:

- четири етиде са различитим техничким проблемима;
- две полифоне композиције;
- једна соната;
- два комада разних епоха и карактера
- лествице и трозвуци по програму

Јавни наступи:

- обавезна два јавна наступа током школске године

ЛИТЕРАТУРА**Етиде:**

- Карл Черни: етиде оп. 299,
- Херман Беренс: етиде оп. 61, оп. 88,
- Јохан Баптист-Крамер: етиде,
- Алберт Лешхорн: етиде оп. 66
- Јела Кршић-Ранковић: Збирка клавирских композиција за савладавање техничких проблема

И друге етиде одговарајуће тежине.

Композиције полифоног стила:

- Јохан Себастијан Бах: Двогласне инвенције, Мали прелудијуми, Француске свите - поједини ставови
 - Георг Фридрих Хендл - поједини ставови из свита
- И друге полифоне композиције одговарајуће тежине

Сонате и варијације:

- Јозеф Хајдн: Сонате Е-дур и Ге-дур, А-дур, Де-дур
- Волфганг Амадеус Моцарт: сонате KV 545 Це-дур „Фасил“, KV 283 Ге-дур,
- Лудвиг ван Бетовен: Сонате оп. 49, број 1 и 2; 6 лаких варијација на швајцарску тему,
- Роберт Шуман: Сонате за младе оп.118,
- Исак Беркович: Варијације на тему руске народне песме,
- Дмитриј Кабалевски: Варијације оп. 51, на тему украјинске песме,
- Муцио Клементи: Варијације на тему шпанске игре

И друге сонате и варијације сличне тежине

Композиције по слободном избору:

- Роберт Шуман: избор из Споменара оп. 68
- Фредерик Шопен: За најмлађе (Лорковић)
- Лудвиг ван Бетовен: Багателе, 6 Екосеза (оп. 119)
- Бела Барток: На селу, Микрокосмос
- Дмитриј Кабалевски: Варијације а-мол
- Феликс Менделсон: Песме без речи
- Модест Мусоргски: Гопак, Суза
- Сергеј Прокофјев: Музика уа децу оп. 65
- Едвард Григ: Лирски комади
- Марко Тајчевић: Српске игре
- Станојло Рајичић: Свита
- Вера Богдановић: Музика предкласичара
- Петар Стојановић: „Дечји кутак“

Композиције за четвороручно свирање:

- Јела Кршић: Збирка - избор

Друге композиције сличне тежине за свирање у 4 руке

II РАЗРЕД (70 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – учествује на јавним наступима у школи; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Техничке дисциплине: – дијатонске и хроматске скале кроз четири октаве, у шеснаестинама, у размаку октаве, паралелно и супротно кретање. – квинтакорди и септакорди у малом и великом разлагању, кроз четири октаве паралелно, у шеснаестинама. Симултано, четворогласно, кроз четири октаве. – аутентична каденца, уски слог, уз сваку дијатонску скалу	-Исходи ће бити остварени кроз реализацију редовне наставе или, по потреби, наставе на даљину. -У настави која је усмерена на остваривање исхода предност се даје искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз свирање.

– свирањем у клавирском дуу примени принцип узајамног слушања и сарадње;			-За остваривање исхода значајну улогу имају планиране и реализоване смотре и јавни наступи.
--	--	--	---

Обавезни минимум програма: – четири етиде са различитим техничким проблемима; – две полифоне композиције; – једна соната; – два комада разних епоха и карактера – лестнице и трозвучи по програму
Јавни наступи: обавезна два јавна наступа током школске године
Смотра: – Једна етида; – Једна полифона композиција; – Став сонате или концерта, или варијације или ронда; – Композиција по избору.

ЛИТЕРАТУРА

Етиде:

- Херман Беренс: етиде оп. 61
- Алберт Лешхорн: етиде оп. 66
- Карл Черни: етиде ор. 299,
- Јохан Баптист-Крамер: етиде
- Морис Мошковски: етиде ор. 18

Етиде других аутора сличне тежине и обима

Полифоне композиције:

- Јохан Себастијан Бах: Двогласне инвенције, Трогласне инвенције; појединачни ставови из Француских свита
- Георг Фридрих Хендл: појединачни ставови из Свита

И друге полифоне композиције сличне тежине

Сонатна форма и варијације:

- Лудвиг ван Бетовен: Варијације Ге-дур на оригиналну тему; Варијације Ге-дур на тему Паисиела; Рондо Це-дур, Багателе ор. 33 Ес-дур, А-дур
- Волфганг Амадеус Моцарт: Рондо Де-дур, Фантазија де-мол
- Георг Фридрих Хендл: Концерт Еф-дур
- Јохан Себастијан Бах: Концерти- еф-мол, Де-дур, Ге-дур, Бе-дур
- Исак Беркович: Варијације на тему Паганинија а-мол

- Јозеф Хајдн: Сонате (редакција Раукс)
- Волфганг Амадеус Моцарт: Концерт Де-дур
- Миланка Мишевић: 11 соната Јозефа Хајдна, Волфганга Амадеуса Моцарта
- Арам Хачатурјан: Сонатина Це-дур

И друге сонате и варијације сличне тежине

Композиције по слободном избору:

- Марко Тајчевић: Српске игре
- Наши композитори за младе пијанисте (Милошевић, Трајковић, Бабић....)
- Јосип Славенски: Песме и игре са Балкана, Из Југославије
- Петар Стојановић: Дечји кутак
- Феликс Менделсон: Песме без речи
- Беджих Сметана: 3 Поетичне полке оп. 8
- Ф. Шуберт: Емпромптиа оп. 90, оп. 142
- Едвард Григ: Ноктурно
- Доменико Скарлати: Сонате
- Дмитриј Шостакович: Прелудијуми оп. 34
- Бела Барток: 6 румунских игара
- Сергеј Прокофјев: ор. 25 Гавота из Класичне симфоније оп. 25, Пролазне визије оп. 22,
- Клод Дебиси: Арабеска Е-дур, Девојка са косом боје лана
- Петар Илић Чајковски: Годишња доба
- Роберт Шуман: Дечје сцене оп. 15
- Фредерик Шопен: Мазурке, Валцери, Ноктурна

Комади за четвороручно свирање:

- Франц Шуберт: Оригиначне четвороручне композиције (Варијације, Соната Бе-дур)
- Роберт Шуман: Слике са истока оп. 66,
- Игор Стравински: Три лака комада
- Морис Равел: Моја мајка гуска и други комади сличне тежине

III РАЗРЕД (70 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
- примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; - самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; - коригује лоше извођење у току свирања; - примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; - објасни значења термина музичке форме; - јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; - учествује на јавним наступима у школи; - пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела; - критички вреднује своје извођење у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; - самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; - свирањем у клавирском дуу примени принцип узајамног слушања и сарадње; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Решавање и усавршавање сложених техничких захтева (техника скокова), припрема за свирање октава, тремола... Ознаке за динамику са свим ступњевима у диференцирању јачине свирања, употреба више термина за брзину. Полиритмија – решавање основних проблема. Детаљнији рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција ... Увођење ученика у самосталност у погледу примене прстореда и других дисциплина, као и оспособљавање ученика да сагледа тешкоће и сам нађе средства и начин да их реши. Свирање у клавирском дуу. Техничке дисциплине: Дијатонске и хроматске скале кроз четири октаве у шеснаестинама, у паралелном и супротном кретању у размаку октаве.. Квинтакорд и септакорд у малом разлагању, разломљено и симултано кроз четири октаве. Каденца	-Исходи ће бити остварени кроз реализацију редовне наставе или, по потреби, наставе на даљину. -У настави која је усмерена на остваривање исхода предност се даје искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз свирање. -За остваривање исхода значајну улогу имају планиране и реализоване смотре и јавни наступи.

Обавезни минимум програма:

- а) четири етиде са различитим техничким проблемима;
- б) две полифоне композиције;
- в) једна соната/концерт
- г) два комада разних епоха и карактера
- д) лествице и трозвучи по програму

Јавни наступи: обавезна два јавна наступа током школске године

ЛИТЕРАТУРА

Етиде:

- Карл Черни: етиде оп. 299, оп. 636, оп. 365, оп. 740
- Јохан Баптист-Крамер: етиде
- И друге етиде сличне тежине

Полифоне композиције:

- Јохан Себастијан Бах: Трогласне инвенције, Француске свите – појединачни ставови
- Георг Фридрих Хендл: Свите - избор
- Друге полифоне композиције сличне тежине

Сонатне форме и варијације:

- Муцио Клементи: Сонате
- Јозеф Хајдн: Концерт Де-дур, Концерт Ге-дур
- Јохан Себастијан Бах: Концерти еф-мол, А-дур, Е-дур
- Георг Фридрих Хендл: Концерт Еф-дур; Варијације из свите Ге-дур; Чакона Ге-дур; Варијације Бе-дур,
- Волфганг Амадеус Моцарт: Концерт А-дур, КВ 488, Концерт Еф-дур КВ 413
- Лудвиг ван Бетовен: концерт Це-дур
- Јозеф Хајдн: Сонате
- Волфганг Амадеус Моцарт: Сонате
- Лудвиг ван Бетовен: Соната оп. 79 Ге-дур; ор. 14 Е-дур; ор. 2 еф-мол
- Волфганг Амадеус Моцарт: Варијације Це-дур
- Георг Фридрих Хендл: Варијације Е-дур
- Лудвиг ван Бетовен: 9 варијација А-дур, Варијације Бе-дур

Композиције по слободном избору:

- Едвард Григ: Песме оп. 52, Лирски комади оп. 43, Хумореске оп. 6
- Феликс Менделсон: Песме без речи
- Франсис Пуланк: Два ноктурна
- Фредерик Шопен: Ноктурна
- Франц Шуберт: Емпромптиа,
- Роберт Шуман: Романсе оп. 28, Албумблатер оп. 124; Дечји албум ор. 15,
- Франц Лист: Утехе
- Бела Барток: „Микрокосмос“

- Дмитриј Шостакович: Три фантастичне игре оп.1; Прелудијуми оп.34
- Сергеј Прокофјев: Приче старе баке оп.31
- Клод Дебиси: Дечји кутак
- Стеван Стојановић Мокрањац: Игре; Етида бе-мол
- Станојло Рајичић: Етида; Хумореска; Игра
- Вера Богдановић: Музика предкласичара
- Лутке у клавирској музици XX века (избор и редакција Миланка Мишевић)
- Петар Стојановић: Дечји кутак
- Јела Кршић-Ранковић: Збирка клавирских композиција за савлађивање техничких проблема

Комади за четвороручно свирање или два клавира:

- Јела Кршић: Збирка за четири руке Брадач-Храшовец
- Георг Фридрих Хендл: Соната ге-мол,
- Волфганг Амадеус Моцарт: Соната Де-дур; Соната Еф-дур
- Камил Сен-Санс: избор из „Карневала животиња“
- Сергеј Прокофјев: избор из Свите „Петар и вук“
- Лудвиг ван Бетовен: Соната Де-дур,
- Јоханес Брамс: Мађарске игре
- Клод Дебиси: Валцер; У броду
- Волфганг Амадеус Моцарт: Соната Бе-дур

IV РАЗРЕД (66 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – коригује лоше извођење у току свирања; – примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – објасни значења термина музичке форме; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Решавање и усавршавање сложених техничких захтева (техника скокова), припрема за свирање октава, тремола... Ознаке за динамику, са свим ступњевима у диференцирању јачине свирања, употреба више термина за брзину. Полиритмија – решавање основних проблема. Детаљнији рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација,	-Исходи ће бити остварени кроз реализацију редовне наставе или, по потреби, наставе на даљину. -У настави која је усмерена на остваривање исхода предност се даје искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– учествује на јавним наступима у школи; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – свирањем у клавирском дуу примени принцип узајамног слушања и сарадње; – препознаје музичке елементе у свирању других; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		одговор, инверзија, инвенција ... Увођење ученика у самосталност у погледу примене прстореда и других дисциплина, као и оспособљавање ученика да сагледа тешкоће и сам нађе средства и начин да их реши. Свирање у клавирском дуу. Техничке дисциплине: Дијатонске и хроматске скале кроз четири октаве у шеснаестинама, у паралелном и супротном кретању у размаку октаве. Размак терце, сексте и дециме паралелно. Квинтакорди и септакорди у великом разлагању кроз четири октаве, паралелно. Скале у дуплим октавама кроз три октаве, паралелно.	рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз свирање. -За остваривање исхода значајну улогу имају планиране и реализоване смотре и јавни наступи.

Обавезни минимум програма:

- а) четири етиде са различитим техничким проблемима;
- б) две полифоне композиције;
- в) једна соната/концерт
- г) два комада разних епоха и карактера
- д) лествице и трозвуци по програму

Јавнинастуди:

– обавезна два јавна наступа током школске године

Смотра:

Једна етида - напамет;
Једна полифона композиција - напамет;
Један комад XIX или XX века - напамет;
Једна соната или концерт - може и из нота.

ЛИТЕРАТУРА

Етиде:

- Јохан Баптист-Крамер: етиде оп. 60
- Херман Беренс: етиде оп. 61
- Алберт Лешхорн: етиде оп. 136 Игњац Мошелес: етиде оп. 70
- Карл Черни: етиде оп. 740
- Виртуозне композиције од старих мајстора до данас (избор Миланке Мишевић)
- Друге етиде сличне тежине по избору наставника.

Полифоне композиције:

- Георг Фридрих Хендл: Свите
- Јохан Себастијан Бах: Трогласне инвенције; Француске свите - појединачни ставови;
- Енглеске свите - појединачни ставови;
- Мали прелудијуми и фуге и фугета

Друге композиције сличне тежине

Сонатна форма:

- Јозеф Хајдн: 11 соната (редакција М. Мишевић)
- Волфганг Амадеус Моцарт: Сонате
- Лудвиг ван Бетовен: сонате ор. 14 бр. 1 Е-дур, бр. 2 Ге-дур; ор. 2 бр. 1 еф-мол,

Друге сонате сличне тежине

Композиције по слободном избору:

- Клод Дебиси: Арабеске Е-дур и Ге-дур; Дечји кутак
- Франсоа Купрен: Сестра Моник,
- Жан Филип Рамо: Гавота и Варијације
- Роберт Шуман: Арабеска оп. 18; Дечје сцене оп. 15; Новелете
- Фредерик Шопен: Ноктурна, Полонезе, Мазурке
- Франц Шуберт: Емпромпти оп. 142 Бе-дур
- Александар Скрјабин: Прелудијуми оп. 11 и други опуси; Мазурке
- Сергеј Прокофјев: Пролазне визије оп. 22
- Бела Барток: Сонатина; Багателе оп. 6,
- Лутке у класичној музици XX века (избор и редакција Миланка Мишевић),
- Франц Лист: Ноктурно Ас-дур
- Макс Регер: Гавота Е-дур
- Василије Мокрањац: Етида бе-мол
- Владимир Милошевић: Мала свита,
- Јосип Славенски: Из Југославије

- Константин Бабић: Прелиди ђокози
- Иван Јевтић: 6 прелудијума,
- Станојло Рајичић: Скице; Игра де-мол
- Петар Стојановић „Дечји кутак“
- Јела Кршић-Ранковић: Збирка клавирских композиција за савлађивање техничких

проблема

Клавирске композиције за читање са листа и четвороручно свирање:

- 100 година музике за клавир (редакција М. Мишевић)

4.4.3. КЛАВИР „Б“ ПРОГРАМ – намењен ученицима ОДСЕКА ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ који су завршили основну музичку школу - Одсек за класичну музику, главни предмет гудачки и дувачки инструменти

Циљ учења предмета Клавир „Б“ програм је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

І РАЗРЕД (70 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити спреман да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– препозна делове клавира и разликује различите начине добијања тона на клавиру; – да се оријентише на клавијатури; – правилно седи за клавиром; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском и бас кључу; – препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање, артикулацију и опише их својим речима;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Скале: Це-дур, Ге-дур, Де-дур, а-мол, е-мол и ха-мол Дијатонске и хроматске скале паралелно кроз две октаве, квинтакорд разложено и симултано кроз две октаве. Почетне школе: – Николајев: Школа за клавир – Јела Кршић: Школа за клавир Друге школе сличне тежине ЛИТЕРАТУРА Етиде: – Жан Баптист Дивернуа: Етиде – Хенри Лемоан: Етиде – Александар Николајев: Школа за клавир – Етиде Полифоне композиције: – Јела Кршић: Клавирска читанка - вежбе за полифонију – Јохан Себастијан Бах: Мале композиције И друге полифоне композиције сличне тежине	-Исходи ће бити остварени кроз реализацију редовне наставе или, по потреби, наставе на даљину. -У настави која је усмерена на остваривање исхода предност се даје искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз свирање. -За остваривање исхода

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити спреман да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– примени различита музичка изражајна средства у складу са карактером музичког дела; – самостално свира кратке композиције напамет; – самостално и уз помоћ наставника контролише квалитет звука.		Сонатине: – Избор сонатина, I свеска Композиције различитих стилова: – Александар Гедике: 60 лаких композиција, ор. 36 – Корнелиус Гурлит: Први кораци младог пијанисте ор. 82 – Бела Барток: За децу; Клавирска музика за почетнике; Микрокосмос, – Дмитриј Кабалевски: 24 лаке композиције ор. 39 – Албум југословенских клавирских композиција – Вера Богдановић: Музика предкласичара – Петар Стојановић: „Дечји кутак“ Друге композиције сличне тежине	значајну улогу имају планиране и реализоване смотре и јавни наступи.

Обавезни минимум програма:

- лествице и трозвуци по програму
- 25 вежби
- 4 етиде
- 2 полифоне композиције
- Једна сонатина
- 3 композиције различитих стилова

Јавнинастуди:

- обавезна два јавна наступа током школске године

II РАЗРЕД
(70 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити спреман да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– чита течно нотни текст у виолинском и бас кључу; – одсвира основне елементе музичке форме: мотив, реченица, облик песме, облик сонатине; – препозна и примени основне законе метрике, слаб и јак део такта; – користи педал у делима; – уочи у нотном тексту и примени у извођењу акценте; – чује и примени више динамичких нивоа пијанисимо, мецопиано, фортисимо, мецофорте; – јасно дистанцира у свом извођењу мелодијску линију од пратње; – осмисли уз помоћ наставника и примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког дела; – самостално и/или по потреби уз помоћ наставника контролише квалитет звука; – повезује прсторедне групе подметањем и пребацивањем палца уз слушну контролу самостално и уз помоћ наставника; – развија спретност целокупног апарата уз помоћ наставника; – самостално, изражајно свира композиције напамет; – развија и испољи самопоуздање у току јавног наступа;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Скале: А-дур, Еф-дур, Бе-дур, фис-мол, де-мол, ге-мол Обрадити све дурске и хроматске скале паралелно. Квинтакорди и септакорди четворогласно разложено и симултано кроз две октаве. Аутентична каденца. ЛИТЕРАТУРА Етиде: – Хенри Лемоан: етиде оп. 37 – Јела Кршић: Музичка читанка за III разред-етиде – Карл Черни: етиде оп. 849 И друге етиде сличне тежине Полифоне композиције: – Јохан Себастијан Бах: Мале композиције, 12 малих прелудијума Друге полифоне композиције сличне тежине Сонатине: – Лудвиг ван Бетовен, Муцио Клементи, Антон Дијабели и друге сонатине сличне тежине Композиције различитих стилова: – Александар Гречанинов: Дечји албум оп. 98 – Роберт Шуман: Албум за младеж – Петар Илић Чајковски: Албум за младеж – Марко Тајчевић: Деци	-Исходи ће бити остварени кроз реализацију редовне наставе или, по потреби, наставе на даљину. -У настави која је усмерена на остваривање исхода предност се даје искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз свирање. -За остваривање исхода значајну улогу имају планиране и реализоване смотре и јавни наступи.

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити спреман да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		– Петар Стојановић: „Дечји кутак“ – Албум југословенских клавирских композиција – Вера Богдановић: Музика Предкласичара Друге композиције сличне тежине	

Обавезни минимум градива:

- а) четири етиде са различитим техничким захтевима;
- б) једна сонатина
- в) четири композиције по слободном избору различитог карактера и стила (од старих мајстора до савременог стваралаштва)
- г) лествице и акорди по програму

Јавни наступи:

обавезна два јавна наступа током школске године

Смотра:

- једна скала
- једна етида
- једна полифона композиција
- једна композиција по слободном избору
- један став сонате

III РАЗРЕД (70 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити спреман да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– свира с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено уз помоћ наставника; – јасно разликује и доследно изводи различите врсте удара; – транспонује хроматски лакше мотиве или реченице;		Техничке дисциплине - скале: Е-дур, Ха-дур, Ес-дур, Ас-дур, цис-мол, гис-мол, це-мол, еф-мол Дијатонске и хроматске скале	-Исходи ће бити остварени кроз реализацију редовне наставе или, по потреби, наставе на даљину. -У настави која је усмерена на остваривање исхода предност се даје искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити спреман да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– примени више динамичких нијанси у свирању; – појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме; – свира двохвате са јасним диференцирањем мелодијске линије; – свесно користи директан и синкопирани педал; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира краћи трилер; – свира једноставну пратњу на задату мелодију.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	кроз четири октаве паралелно. Квинтакорди и септакорди четворогласно разложено и симултано кроз две октаве. Аутентична каденца.	према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз свирање. -За остваривање исхода значајну улогу имају планиране и реализоване смотре и јавни наступи.

Обавезни минимум градива:

- а) четири етиде са различитим техничким захтевима;
- б) две композиције полифоног стила;
- в) четири композиције по слободном избору.
- г) један став сонатине
- д) лествице и акорди по програму

Јавни наступи:

Обавезна два јавна наступа током школске године

ЛИТЕРАТУРА

Етиде:

- Карл Черни: етиде оп. 849
- Хенри Бертини: етиде оп. 100
- Херман Беренс: етиде оп. 88
- Алберт Лешхорн: етиде оп. 66
- Јела Кршић-Ранковић: Збирка клавирских композиција за савлађивање техничких проблема

И други аутори виртуозних комада или етида одговарајуће тежине.

Композиције полифоног стила:

- Јохан Себастијан Бах: 12 и 6 малих прелудијума

Полифоне композиције из разних епоха одговарајуће тежине

Сонатине и сонате:

- Јозеф Хајдн: Сонатине и сонате (Јела Кршић-Шишмановић)
- Волфганг Амадеус Моцарт: Бечке сонатине
- Дмитриј Кабалевски: Варијације на словачку тему
- Самјуел Мајкапар: Варијације на руску тему

Композиције других аутора сличне тежине

Композиције по слободном избору:

Обухватити композиције различитог карактера и стила - бар једна да буде за четири руке

- Роберт Шуман: Албум за младеж
- Сергеј Прокофјев: Музика за децу
- Дмитриј Шостакович: Луткине игре
- Доменико Скарлати: Лаки комади
- Лудвиг ван Бетовен: За Елизу
- Марко Тајчевић: Деци
- Станојло Рајичић: Мала свита
- Петар Стојановић: „Дечји кутак“
- Јела Кршић: Клавирска хрестоматија за IV разред
- Вера Богдановић: Музика предкласичара
- Јела Кршић-Ранковић: Збирка клавирских композиција за савлађивање техничких проблема

IV РАЗРЕД
(66 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити спреман да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– чита и свира течно с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – коригује лоше извођење у току свирања;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Скале: Фис-дур, Цис-дур, Дес-дур, Гес-дур, Цес-дур, ес-мол, бе-мол, ес-мол Дурске и молске скале кроз четири октаве паралелно у шеснаестинама. Трозвучи симултано и разложено,	У настави која је усмерена на остваривање исхода предност се даје искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити спреман да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– у свирању примени више динамичких нијанси и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – појасни конструкцију дела и својим речима објасни значења термина музичке форме; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – критички прати сопствени развој; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		четворогласно кроз четири октаве. Велико разлагање трозвука кроз две октаве паралелно. Доминантни и умањени септакорд симултано и разложено четворогласно, а велико разлагање кроз две октаве паралелно. Аутентична каденца.	искуства временом постаје теоријски оквир. Искусствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз свирање.

Обавезни минимум програма: – лествице и акорди по програму – три композиције по слободном избору – једна полифоне композиција – један став сонатине или варијације варијација – једна композиција домаћег аутора и један комад
Јавнинастуди: – обавезна два јавна наступа током школске године
Смотра: – Једна скала – Једна етида – Једна полифона композиција – Први став сонате – Једна композиција по слободном избору

ЛИТЕРАТУРА

Етиде:

- Карл Черни: етиде оп. 299
- Јохан Баптист-Крамер: етиде
- Алберт Лешхорн: етиде оп. 66
- Виртуозне композиције од старих мајстора до данас (избор Миланка Мишевић)

Друге етиде сличне тежине

Полифоне композиције:

- Јохан Себастијан Бах: Двогласне инвенције, Француске свите – поједини ставови

Друге композиције сличне тежине

Сонате и варијације:

- Јозеф Хајдн: Соната Е-дур, Ге-дур, А-дур
- Лудвиг ван Бетовен: сонате ор. 49 бр. 1 и 2
- Волфганг Амадеус Моцарт: Сонате КВ 545 Це-дур и КВ 286 Ге-дур
- Лудвиг ван Бетовен: Варијације на швајцарску тему

Друге сонате сличне тежине

Композиције различитих стилова:

- Лудвиг ван Бетовен: Екосезе, Багателе
- Феликс Менделсон: Песме без речи
- Роберт Шуман: Споменар
- Фредерик Шопен (За најмлађе): Валцери, ноктурна
- Едвард Григ: Лирски комади
- Марко Тајчевић: Српске игре
- Петар Стојановић: „Дечји кутак“
- Јела Кршић: Клавирска хрестоматија за V разред
- Вера Богдановић: Музика предкласичара
- Јела Кршић-Ранковић: Збирка клавирских композиција за савлађивање техничких проблема

И друге композиције сличне тежине

4.4.4. КЛАВИР „Ц“ ПРОГРАМ – намењен ученицима ОДСЕКА ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ који су завршили основну музичку школу - Одсек за класичну музику, главни предмет Соло певање, Одсек за српско традиционално певање и свирање, главни предмет Српско традиционално певање

Циљ учења предмета Клавир „Ц“ програм је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

**I РАЗРЕД
(70 часова годишње)**

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– чита и свира течно с листа са обе руке; – повеже знање из теорије музике са елементима интерпретације; – препозна период настанка одређене композиције; – спретно изведе технички захтевније композиције; – самостално хармонизује једноставни тематски материјал; – појасни конструкцију дела и да објасни значења термина музичке форме; – својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије; – учествује на јавним наступима у школи; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Скале и трозвуци: 3 дурске и 3 молске скале у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, паралелно. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама. Дупле терце кроз једну октаву, паралелно.	-Исходи ће бити остварени кроз реализацију редовне наставе или, по потреби, наставе на даљину. -У настави која је усмерена на остваривање исхода предност се даје искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз свирање. -За остваривање исхода значајну улогу имају планиране и реализоване смотре и јавни наступи.

Обавезни минимум програма:

- а) четири етиде са различитим техничким проблемима;
- б) две полифоне композиције;
- в) једна соната;
- г) два комада разних епоха и карактера
- д) лествице и трозвуци по програму

Јавни наступ - два у току године

ЛИТЕРАТУРА

Етиде:

- Карл Черни: етиде Оп. 299
- Јохан Баптист-Крамер: Етиде
- Јела Кршић и Ранковић: Збирка засавлађивање техничких проблема
- Херман Беренс: етиде Оп. 61
- Алберт Лешхорн: етиде Оп.38

Друге етиде одговарајуће тежине.

Полифоне композиције:

- Јохан Себастијан Бах: Француске свите, Енглеске свите

Друге полифоне композиције одговарајуће тежине

Сонате и варијације:

- Јозеф Хајдн: сонате Еф-дур, Де-дур, е-мол, Де-дур, цис-мол (редакција Раух)
- Волфганг Амадеус Моцарт: сонате Еф-дур KV 280, Це-дур KV 330, Це-дур KV 309, Еф-дур KV 332, Бе-дур KV 333, Де-дур KV 311, Бе-дур KV 570, А-дур KV 331, Ес-дур KV 282, Ге-дур KV 283.
- Лудвиг ван Бетовен: Сонате, Варијације Ге-дур на оригиналну тему
- Исак Беркович: Варијације на тему Паганинија, Варијације на руску тему
- Дмитриј Кабалевски: Лаке варијације Бе-дур оп. 40

Друге сонате и варијације одговарајуће тежине.

Композиције по слободном избору:

- Марко Тајчевић: Српске игре
- Миховил Логар: Композиције за клавир
- Дејан Деспих: Сонатина in F
- Наши композитори за младе пијанисте, избор.

- Јосип Славенски: Игре и песме са Балкана
- Петар Стојановић: Дечји кутак
- Клод Дакен: Кукавица, Ластва
- Жан Филип Рамо: Тамбурен, Два ригодона
- Феликс Менделсон: Песме без речи
- Роберт Шуман: Албум за младе,
- Едвард Григ: Лирски комади III и IV свеска
- Франц Шуберт: Два скерца, Музички тренуци еф-мол и цис-мол
- Хоаким Турина: Минијатуре
- Александар Гречанинов: Пастели оп. 3
- Михаил Иванович Глинка: Тарантела
- Жак Ибер: Истуар,
- Алфредо Казела: 11 дечјих комада,
- Балдасаре Галупи: Сонате,
- Доменико Чимароза: Сонате,
- Јохан Кристијан Бах: Сонате
- Макс Регер: 10 малих комада оп. 44
- Арам Хачатуријан: Дечји албум,
- Петар Илић Чајковски: Годишња доба
- Александар Бородин: Мала свита
- Антоњин Дворжак: Силуете оп. 8, Валцери оп. 54
- Лутке у клавирској музици XX века (редакција Миланке Мишевић)

И друге композиције одговарајуће тежине

Композиције за Четвороручно свирање:

- Франц Шуберт: Оригинален четвороручен композиције
- Роберт Шуман: Слике са истока Оп. 66
- Игор Стравински: Три лака комада
- Волфганг Амадеус Моцарт: Оригинален четвороручен композиције
- Лудвиг ван Бетовен: Пет лакских комада за четири руке
- Морис Равел: Моја мајка гуска
- Оторино Респиги: Шест малих комада
- Алфредо Казела: Пупацетио

— Беджих Сметана: Рондо за два клавира осморучно
И друге композиције одговарајуће тежине

II РАЗРЕД (70 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
— чита и свира течно с листа са обе руке; — повеже знање из теорије музике са елементима интерпретације; — препозна период настанка одређене композиције; — спретно изведе технички захтевније композиције; — самостално хармонизује једноставни тематски материјал; — својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије; — учествује на јавним наступима у школи; — критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; — критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; — самостално вежба по плану који је утврдио са наставником — поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Скале и трозвуци: 4 дурске и 4 молске скале у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, паралелно. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама. Дупле терце кроз једну октаву, паралелно.	-Исходи ће бити остварени кроз реализацију редовне наставе или, по потреби, наставе на даљину. -У настави која је усмерена на остваривање исхода предност се даје искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз свирање. -За остваривање исхода значајну улогу имају планиране и реализоване смотре и јавни наступи.

Обавезни минимум програма:

- четири етиде са различитим техничким проблемима;
- две полифоне композиције;
- једна соната;
- два комада разних епоха и карактера
- лествице и трозвуци по програму

Јавни наступ - два у току године

Смотра:

- Једна етида;
Једна полифона композиција;
Став сонате или концерта, или варијације или ронда;
Композиција по избору

ЛИТЕРАТУРА

Етиде:

- Јохан Баптист-Крамер: Етиде
- Јела Кршић и Ранковић: Збирка за савлађивање техничких проблема
- Морис Мошковски: етиде Оп.18

Друге етиде одговарајуће тежине.

Полифоне композиције:

- Јохан Себастијан Бах: Француске свите и Енглеске свите

Друге полифоне композиције одговарајуће тежине

Сонате и варијације:

- Волфганг Амадеус Моцарт: сонате Еф-дур KV 280, Це-дур KV 330, Це-дур KV 309, Еф-дур KV 332, Бе-дур KV 333, Де-дур KV 311, Бе-дур KV 570, А-дур KV 331, Ес-дур KV 282, Ге-дур KV 283.
- Лудвиг ван Бетовен: Сонате, Варијације Ге-дур на оригиналну тему
- Исак Беркович: Варијације на тему Паганинија, Варијације на руску тему
- Дмитриј Кабалевски: Лаке варијације Бе-дур оп. 40

Друге сонате и варијације одговарајуће тежине.

Композиције по слободном избору:

- Марко Тајчевић: Српске игре
- Миховил Логар: Композиције за клавир
- Дејан Деспић: Сонатина in F
- Наши композитори за младе пијанисте, избор.
- Јосип Славенски: Игре и песме са Балкана
- Петар Стојановић: Дечји кутак
- Клод Дакен: Кукавица, Ласта
- Жан Филип Рамо: Тамбурен, Два ригодона
- Феликс Менделсон: Песме без речи
- Роберт Шуман: Албум за младе,
- Едвард Григ: Лирски комади III и IV свеска
- Франц Шуберт: Два скерца, Музички тренуци еф-мол и цис-мол
- Хоакин Турина: Минијатуре
- Александар Гречанинов: Пастели оп. 3
- Михаил Иванович Глинка: Тарантела
- Жак Ибер: Истуар,

- Алфредо Казела: 11 дечјих комада,
- Балдасаре Галупи: Сонате,
- Доменико Чимароза: Сонате,
- Јохан кристијан Бах: Сонате
- Макс Регер: 10 малих комада оп. 44
- Арам Хачатуријан: Дечји албум,
- Петар Илич Чајковски: Годишња доба
- Александар Бородин: Мала свита
- Антоњин Дворжак: Силуете оп. 8, Валцери оп. 54
- Лутке у клавирској музици XX века (редакција Миланке Мишевић)

И друге композиције одговарајуће тежине

Композиције за Четвороручно свирање:

- Франц Шуберт: Оригиначне четвороручне композиције
- Роберт Шуман: Слике са истока Оп. 66
- Игор Стравински: Три лака комада
- Волфганг Амадеус Моцарт: Оригиначне четвороручне композиције
- Лудвиг ван Бетовен: Пет лаких комада за четири руке
- Морис Равел: Моја мајка гуска
- Оторино Респики: Шест малих комада
- Алфредо Казела: Пупацетио
- Беджих Сметана: Рондо за два клавира осморучно

И друге композиције одговарајуће тежине

III РАЗРЕД (70 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– чита и свира течно с листа са обе руке; – повеже знање из теорије музике са елементима интерпретације; – препозна период настанка одређене композиције; – спретно изведе технички захтевније композиције; – самостално хармонизује једноставни тематски материјал; – појасни конструкцију дела и термина музичке форме;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Скале и трозвучи: 4 дурске и 4 молске скале у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, паралелно. Велико разлагање доминантног и умањеног	-Исходи ће бити остварени кроз реализацију редовне наставе или, по потреби, наставе на даљину. -У настави која је усмерена на остваривање исхода предност се даје искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије; – учествује на јавним наступима у школи; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање музике.		септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама. Дупле октаве кроз две октаве	лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз свирање. -За остваривање исхода значајну улогу имају планиране и реализоване смотре и јавни наступи.

Обавезни минимум програма:

- а) четири етиде са различитим техничким проблемима;
- б) две полифоне композиције;
- в) једна соната;
- г) два комада разних епоха и карактера
- д) лествице и трозвуци по програму

Јавни наступ - два у току године

ЛИТЕРАТУРА

Етиде:

- Карл Черни: етиде Оп. 740
- Јохан Баптист-Крамер: Етиде
- Алберт Лешхорн: Етиде оп. 66
- Морис Мошковски: Етиде оп. 18
- Адолф Рутхард: Етиде

Друге етиде одговарајуће тежине.

Полифоне композиције:

- Јохан Себастијан Бах: Двогласне инвенције, Трогласне инвенције
- Георг Фридрих Хендл: Избор композиција за Клавир

Друга полифона дела сличне тежине

Сонате и варијације:

- Јозеф Хајдн: сонате Еф-дур, Де-дур, е-мол, Де-дур, Де-дур, цис-мол (редакција Раух)
- Волфганг Амадеус Моцарт: сонате
- Лудвиг ван Бетовен: Варијације Ге-дур на оригиналну тему
- Исак Беркович: Варијације на тему

Паганинија, Варијације на руску тему

- Дмитриј Кабалевски: Лаке варијације Бе-дур оп. 40
- Лудвиг ван Бетовен: Рондо Це-дур, Багателе оп. 33, Екосезе
- Волфганг Амадеус Моцарт: Рондо Де-дур, Фантазија де-мол

Друге сонате и варијације одговарајуће тежине.

Композиције по слободном избору:

- Марко Тајчевић: Српске игре
- Миховил Логар: Композиције за клавир
- Дејан Деспиф: Сонатина in F
- Наши композитори за младе пијанисте
- Јосип Славенски: Игре и песме са Балкана
- Петар Стојановић: Дечји кутак
- Зоран Јовановић: Минијатуре за клавир, Бела сонатина, Црна сонатина, Мини концертино, Дечји концертино
- Клод Дакен: Кукавица, Ласта
- Жан Филип Рамо: Тамбурен, Два ригодона
- Феликс Менделсон: Песме без речи
- Едвард Григ: Лирски комади
- Франц Шуберт: Два скерца, Музички тренуци
- Хоаким Турина: Минијатуре
- Александар Черепњин: Багателе
- Александар Гречанинов: Пастели оп. 3
- Михаил Иванович Глинка: Тарантела
- Жак Ибер: Истуар
- Алфредо Казела: 11 дечјих комада
- Балдасаре Галупи: Сонате
- Доменико Чимароза: Сонате
- Јохан Кристијан Бах: Сонате
- Макс Регер: 10 малих комада оп. 44
- Арам Хачатуријан: Дечји албум

- Петар Илић Чајковски: Годишња доба
- Александар Бородин: Мала свита
- Антоњин Дворжак: Силуете оп. 8, Валцери оп. 54
- Музика преткласичара, Музика класичара, Музика за клавир, (редакција Вере Богдановић)
- 100 година музике за клавир (редакција Миланке Мишевић)
- Лутке у клавирској музици XX века (редакција Миланке Мишевић)

И друге композиције одговарајуће тежине

Композиције за Четвороручно свирање:

- Франц Шуберт: Оригиначне четвороручне композиције
- Роберт Шуман: Слике са истока Оп. 66
- Игор Стравински: Три лака комада
- Волфганг Амадеус Моцарт: Оригиначне четвороручне композиције
- Лудвиг ван Бетовен: Пет лакских комада за четири руке
- Морис Равел: Моја мајка гуска
- Оторино Респики: Шест малих комада
- Алфредо Казела: Пулцетио
- Беджих Сметана: Рондо за два клавира осморушно (избор)

И друге композиције одговарајуће тежине

IV РАЗРЕД (66 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– чита и свира течно с листа са обе руке; – повеже знање из теорије музике са елементима интерпретације; – препозна период настанка одређене композиције; – спретно изведе технички захтевније композиције; – самостално хармонизује једноставни тематски материјал; – појасни конструкцију дела и објасни значења термина музичке форме; – својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије; – учествује на јавним наступима у школи;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Скале и трозвучи : 3 дурске и 3 молске скале у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, паралелно. Велико разлагање доминантног	-Исходи ће бити остварени кроз реализацију редовне наставе или, по потреби, наставе на даљину. -У настави која је усмерена на остваривање исхода предност се даје искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање музике..		и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама. Дупле октаве кроз две октаве	музике и лично музичко изражавање ученика кроз свирање. -За остваривање исхода значајну улогу имају планиране и реализоване смотре и јавни наступи.

Обавезни минимум програма:

- а) четири етиде са различитим техничким проблемима;
- б) две полифоне композиције;
- в) једна соната;
- г) два комада разних епоха и карактера
- д) лествице и трозвуци по програму

Јавни наступ - два у току године

Смотра:

- Једна етида;
- Једна полифона композиција;
- Став сонате или концерта, или варијације или рондо;
- Композиција по избору

ЛИТЕРАТУРА*

Етиде:

- Карл Черни: етиде Оп. 740
- Морис Мошковски: Етиде оп. 18
- Адолф Рутхард: Етиде

Друге етиде одговарајуће тежине.

Полифоне композиције:

- Јохан Себастијан Бах: Двогласне инвенције, Трогласне инвенције

Друга полифона дела сличне тежине

Сонате и варијације:

- Волфганг Амадеус Моцарт: сонате

- Лудвиг ван Бетовен: Варијације Ге-дур на оригиналну тему
- Исак Беркович: Варијације на тему Паганинија, Варијације на руску тему
- Дмитриј Кабалевски: Лаке варијације Бе-дур оп. 40
- Лудвиг ван Бетовен: Рондо Це-дур, Багателе оп. 33, Екосезе
- Волфганг Амадеус Моцарт: Рондо Де-дур, Фантазија де-мол

Друге сонате и варијације одговарајуће тежине.

Композиције по слободном избору:

- Марко Тајчевић: Српске игре
- Миховил Логар: Композиције за клавир
- Дејан Деспић: Сонатина in F
- Наши композитори за младе пијанисте
- Јосип Славенски: Игре и песме са Балкана
- Петар Стојановић: Дечји кутак
- Зоран Јовановић: Минијатуре за клавир, Бела сонатина, Црна сонатина, Мини кончертино, Дечји кончертино
- Клод Дакен: Кукавица, Ласта
- Жан Филип Рамо: Тамбурен, Два ригодона
- Феликс Менделсон: Песме без речи
- Фредерик Шопен: ноктурна, мазурке, валцери
- Едвард Григ: Лирски комади
- Франц Шуберт: Два скерца, Музички тренуци
- Хоакин Турина: Минијатуре
- Александар Черепњин: Багателе
- Александар Гречанинов: Пастели оп. 3
- Михаил Иванович Глинка: Тарантела
- Жак Ибер: Истуар
- Алфредо Казела: 11 дечјих комада
- Балдасаре Галупи: Сонате
- Доменико Чимароза: Сонате
- Јохан Кристијан Бах: Сонате
- Макс Регер: 10 малих комада оп. 44
- Арам Хачатуријан: Дечји албум
- Петар Илић Чајковски: Годишња доба
- Александар Бородин: Мала свита
- Антоњин Дворжак: Силуете оп. 8, Валцери оп. 54
- Музика преткласичара, Музика класичара, Музика за клавир, (редакција Вере Богдановић)
- 100 година музике за клавир (редакција Миланке Мишевић)

- Лутке у клавирској музици XX века (редакција Миланке Мишевић)
- И друге композиције одговарајуће тежине

Композиције за Четвороручно свирање:

- Франц Шуберт: Оригиначне четвороручне композиције
 - Роберт Шуман: Слике са истока Оп. 66
 - Игор Стравински: Три лака комада
 - Волфганг Амадеус Моцарт: Оригиначне четвороручне композиције
 - Лудвиг ван Бетовен: Пет лаких комада за четири руке
 - Морис Равел: Моја мајка гуска
 - Оторино Респиги: Шест малих комада
 - Алфредо Казела: Пупацетио
 - Беджих Сметана: Рондо за два клавира -осморучно (избор)
- И друге композиције одговарајуће тежине

4.5. ПРОГРАМИ ЗАЈЕДНИЧКИ НА СВИМ ОДСЕЦИМА

4.5.1. ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА

Циљ учења предмета Етномузикологија је да код ученика развије знања и вештине које доприносе разумевању основних појмова етномузикологије, да их упозна са карактеристикама вокалне, инструменталне и вокално-инструменталне традиционалне музике, као и да формира однос према музичком наслеђу.

I РАЗРЕД (35 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– објасни друштвено-историјски и културолошки контекст у коме су се стекли услови за развој етномузикологије у свету; – издвоји значајна открића која су утицала на развој етномузикологије; – наведе сличности и разлике између етномузикологије и сродних дисциплина; – објасни различите теоријске оријентације у етномузикологији; – објасни допринос српских композитора 19. и прве половине 20. века за развој етномузикологије у Србији; – звучно разликује различите врсте хетерофоније; – звучно препознаје старије и новије двогласно певање; – покаже на карти територијалне целине у Србији у којима је заступљена једногласна и/или вишегласна вокална пракса;	РАЗВОЈ ЕТНОМУЗИКОЛОШКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Етномузикологија – појам и дефиниције. Проналазак фонографа и центсистем. Оснивање архива и институција. Теренска истраживања. Антрополошка и музиколошка оријентација. Сродне дисциплине етномузикологији – етнокореологија, етнологија-антропологија, музикологија, социологија, народна књижевност дијалектологија... Развој етномузикологије у свету. Развој етномузикологије у Србији.	
	ВОКАЛНА ТРАДИЦИЈА СРБИЈЕ	Народна песма – појам и класификација. Појам „глас“ у српском народном певању и црквеном појању. Вокална традиција у Србији: - Једноглас - Вишеглас: 1. Старије сеоско двогласно певање 2. Новије сеоско двогласно певање.	
	ИДИОФОНИ ТРАДИЦИОНАЛНИ ИНСТРУМЕНТИ	Општа класификација традиционалних музичких инструмената.	

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– наведе разлике према којима је извршена општа класификација традиционалних музичких инструмената; – наведе функцију и репертоар идиофоних и мембранофоних инструмената; – звучно разликује идиофоне и мембранофоне инструменте; – упоређи доживљаје при слушању традиционалне и уметничке музике.		Идиофони инструменти - класификација према начину добијања звука: - непосредним ударањем: клепало, звона, кастањете од кукурузног стабла; - посредним ударањем: чегрталка; - трзањем: дромбуља; - превлачењем, стругањем, трљањем: ћемане од кукурузног стабла; - трескањем: деф, звечке.	
	МЕМБРАНОФОНИ ТРАДИЦИОНАЛНИ ИНСТРУМЕНТИ	Класификација према начину добијања звука: - ударањем: даире, дарабука, деф, тупан, тапан, гоч, тимбелек; - трењем: бегеш, ћупа.	

II РАЗРЕД (35 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– разликује обредну и обичајну вокалну праксу; – наведе различите музичке жанрове обредне и обичајне вокалне праксе; – звучно разликује песме календарског циклуса; – наброји територијалне целине у Србији у којима је заступљена обредна и обичајна вокална пракса; – наведе елементе потребне за анализу мелопоетских облика; – разликује према грађи аерофоне дувачке инструменте; – наведе функцију и репертоар који се изводи на аерофоним инструментима; – покаже на карти територијалне целине у Србији у којима су заступљени аерофони	ОБРЕДНА И ОБИЧАЈНА ВОКАЛНА ПРАКСА	Синкретизам у обредно-обичајној вокалној пракси. Коледарске песме. Лазаричке песме. Песме за обредно љуљање. Ђурђевданске песме. Краљичке песме. Додолске песме. Крстоношке песме. Маткање. Јеремијске песме. Седењкарске песме. Жетварске песме. Успаванке и стриљбарске песме. Свадбене песме. Тужбалице.	

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
дувачки инструменти; – звучно разликује сваки аерофони дувачки инструмент; – наброји сличности и разлике кордофоних инструмената који се јављају на простору бивше Југославије; – звучно препозна све инструменталне традиционалне ансамбле у одслушаним примерима; – упоређи доживљаје при слушању традиционалне и уметничке музике; – објасни мотиве и друштвено-историјски оквир за појаву новокомпоноване музике у Србији; – објасни феномен World music у Србији; критички просуђује нове музичке појаве у друштву.		Анализа мелопоеетских облика: врста стиха, облик, метроритам, тонски низови, каденце.	
	АЕРОФОНИ ТРАДИЦИОНАЛНИ ИНСТРУМЕНТИ	Једноставни аерофони инструменти: бич, зујача, чигра. Дувачки аерофони инструменти: 1. Инструменти са кружним бридом: - отворени с оба краја: кавал, шупељка. - отворен на горњем крају (тип Панове свирале): дудурејш. - инструменти са прорезом и бридом: фрула, двојнице, цевара, окарина. 2. Инструменти са ударним језичком: - једноструким: дипле, гајде. - двоструким: зурле, сопиле. 3. Инструменти са левкастим наусником: рикало (бушен), лимене трубе.	
	КОРДОФОНИ ТРАДИЦИОНАЛНИ ИНСТРУМЕНТИ	Класификација према начину добијања звука: - трзањем (окидањем) жице: Тамбуре у Војводини, ћителија, шаргија, саз; - гуђењем (превлачење гудалом): гусле, лира, лијерица, ћемане, виолина;	
	ИНСТРУМЕНТАЛНИ АНСАМБЛИ	Тамбурашки ансамбли. Трубачи. Паљкари. Ансамбли фрулаша.	
	НОВОКОМПОНОВАНА И ПОПУЛАРНА МУЗИКА	Новокомпонована музика. World music.	

4.6. ОДСЕК КЛАСИЧНЕ МУЗИКЕ

4.6.1. СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

1. Инструментални програми
2. Клавирски дуо
3. Читање с листа
4. Камерна музика
5. Италијански (за соло певаче)

4.6.1.1. КЛАВИР

Циљ учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање.

І РАЗРЕД (105 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити спреман да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
-примени различите технике решавања музичких и техничких проблема; -самостално препозна и изведе различите врсте артикулације; -јасно разликује врсте украса; -користи леви и десни педал у складу са стилем дела које изводи; -у свирању примењује динамичко нијансирање и јасно издваја мелодијску деоницу од пратње; -коригује свирање у току извођења;		Унапређивање технике: – хитрина прстију – релаксација извођачког апарата – економија покрета – издржљивост – ритмичка стабилност – кантилена – јасна хармонизација. Техника удвојених интервала – октаве.	-Исходи ће бити остварени кроз реализацију редовне наставе или, по потреби, наставе на даљину. -Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити спреман да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
-повезује теоријска знања са извођаштвом; -у интерпретацији поштује различитости стилских епоха; -меморише текст примењујући различите методе; -учествује на јавним наступима у школи и ван ње; -уз помоћ наставника осмишљава концепцију извођења одређеног дела; -на наступу сугестивно свира; -критички вреднује квалитет композиција које је извео јавно; -критички вреднује сопствени развој; -самостално вежба; -поштује договорена понашања при слушању и извођењу музике; -користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Извођење технички сложенијих композиција са поштовањем свих задатих параметара. Интерпретација дела која припадају различитим стиливима (од барока до XXI века). Елементи интерпретације: темпо, динамика, фраза, агогика, израз, педализација Координација са другим предметима у функцији интерпретације. Врсте меморије: — аналитичка, — аудитивна, — моторичка. — визуелна, Професионална и психолошка припрема за јавни наступ. Музичка имажинација и профилирање критеријума у области музичке естетике Скале и акорди Све дурске, молске и хроматске лествице у размаку октаве, терце, сексте и дециме кроз четири октаве у шеснаестинама у пара- лелном кретању. Дупле октаве кроз две октаве у осминама и кроз три октаве у триолама, у размаку октаве, терце, сексте и дециме у паралелном кретању. Арпеђа: велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда са обртајима, кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно . Етиде — К.Черни: оп. 740, оп. 299 – избор	рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике. -Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе клавира као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе које се пружају ученику, све до практичних демонстрација дела (лично свирање на инструменту). -За остваривање исхода, значајну улогу имају организоване смотре и јавни наступи. Од изузеног значаја су и учешћа у програмима ван школе, као и на такмичењима различитог типа и ранга.

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити спреман да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
		– Крамер-Биллов: Етиде - избор – Ф. Лист: оп. 1 - избор – Е.Нојперт: Етиде - избор Полифоне композиције – Ј. С. Бах: Трогласне инвенције , Француске свите - избор – Г. Ф. Хендл: Свите – избор Сонате, концерти, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора наведена су после програма за 4. разред.	

Обавезни минимум програма

- шест етида – од којих три напамет;
- три полифоне композиције;
- једна цела соната и једна соната или концерт делимично
- три композиције разних стилова – по избору

Обавезни јавни наступи: Обавезна су 3 јавна наступа у току године.

Програм смотре/испита:

Смотра технике (у току првог полугодишта)

- Дурске и молске лествице на белим диркама, у размаку октаве, паралелно кроз четири октаве у шеснаестинама, арпеђа трозвука у основном положају кроз четири октаве паралелно;
- Једна етида из програма

Испитни програм (на крају школске године)

- Једна етида;
- Једна трогласна инвенција Ј. С. Баха;
- Два става сонате (обавезан сонатни облик),
- Једна композиција по избору.

Испитни програм се изводи напамет

II РАЗРЕД
(105 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити спреман да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
-примени различите технике решавања музичких и техничких проблема; -самостално препозна и изведе различите врсте артикулације; -јасно разликује врсте украса; -користи леви и десни педал у складу са стилом дела које изводи; -у свирању примењује динамичко нијансирање и јасно издваја мелодијску деоницу од пратње; -коригује свирање у току извођења; -повезује теоријска знања са извођаштвом; -у интерпретацији поштује различитости стилских епоха; -меморише текст примењујући различите методе; -учествује на јавним наступима у школи и ван ње; -уз помоћ наставника осмишљава концепцију извођења одређеног дела; -на наступу сугестивно свира; -критички вреднује квалитет композиција које је извео јавно; -критички вреднује сопствени развој; -самостално вежба; -поштује договорена понашања при слушању и извођењу музике; -користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Унапређивање технике: – хитрина прстију – релаксација извођачког апарата – економија покрета – издржљивост – ритмичка стабилност – кантилена – јасна хармонизација. Техника удвојених интервала: терце, октаве. Акордска техника, тремоло. Тонска перспектива, полифонија. Извођење технички сложених композиција са поштовањем свих задатих параметара. Интерпретација дела која припадају различитим стиливима (од барока доXXI века). Елементи интерпретације: темпо, динамика, фраза, агогика, туше, израз, педализација. Координација са другим предметима у функцији интерпретације. Врсте меморије: – аналитичка, – визуелна, – аудитивна, – моторичка.	-Исходи ће бити остварени кроз реализацију редовне наставе или, по потреби, наставе на даљину. -Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике. -Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе клавира као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе које се пружају ученику, све до практичних демонстрација дела (лично свирање на инструменту).

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити спреман да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
		Професионална и психолошка припрема за јавни наступ. Слушање музике. Музичка имагинација и профилирање критеријума у области музичке естетике. Скале и акорди Све дурске, молске и хроматске лествице у размаку октаве, терце, сексте и дециме кроз четири октаве у шеснаестинама у паралелном кретању. Дупле октаве кроз две октаве у осминама и кроз три октаве у триолама, у размаку октаве, терце, сексте и дециме у паралелном кретању. Дупле терце кроз две октаве у осминама. Арпеђа: велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда са обртајима, кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно Етиде: – К.Черни: оп. 740, оп. 365 - избор – М.Клементи: Градус ад Парнасам - избор – И.Мошелес: оп. 70 - избор – М.Мошковски: оп. 72 – избор – Ф. Лист: оп. 1 - избор – Е.Нојперт: Етиде - избор Полифоне композиције – Ј. С. Бах: Француске свите, Енглеске свите, Прелудијуми и фуге- Добро темперовани клавир, I и II - избор – Г. Ф. Хендл: Свите – избор Сонате, концерти, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора наведена су после програма за 4. разред.	-За остваривање исхода, значајну улогу имају организоване смотре и јавни наступи. Од изузеног значаја су и учешћа у програмима ван школе, као и на такмичењима различитог типа и ранга.

Обавезни минимум програма - шест етида – од тога три напамет; - три полифоне композиције; - две сонате или соната и концерт – једно дело у целини, друго делимично; - три композиције разних стилова.
Обавезни јавни наступи: Обавезна су 3 јавна наступа у току године.
Програм смотре/испита: Смотра технике (у току првог полугодишта) – Све дурске и молске лествице - сви тоналитети - кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно, у размаку октаве, као и хроматске скале кроз четири октаве паралелно; – Арпеђа трозвука - велико разлагање - у основном положају кроз четири октаве паралелно; – Једна етида из програма. Испитни програм (на крају школске године) – Једна етида – Три става свите – обавезни сарабанда и један брзи став - из Француске свите Ј. С. Баха или Свите Г. Ф. Хендла, или Прелудијум и фуга Ј.С. Баха – Једна соната или концерт - цело дело; – Једна композиција по слободном избору. Испитни програм се изводи напамет

III РАЗРЕД (105 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити спреман да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
-примени различите технике решавања музичких и техничких проблема; -самостално препозна и изведе различите врсте артикулације; -јасно разликује врсте украса; -користи леви и десни педал у складу са стилем дела које изводи; -у свирању примењује динамичко нијансирање и јасно издваја мелодијску деоницу од пратње;		Унапређивање технике: – хитринапрстију – релаксацијаизвођачкогaparата – економијапокрета – издржљивост – ритмичкастабилност – кантилена – јаснахармонизација. Техника удвојених интервала: терце, октаве.	-Исходи ће бити остварени кроз реализацију редовне наставе или, по потреби, наставе на даљину. -Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити спреман да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
-коригује свирање у току извођења; -повезује теоријска знања са извођаштвом; -у интерпретацији поштује различитости стилских епоха; -меморише текст примењујући различите методе; -учествује на јавним наступима у школи и ван ње; -уз помоћ наставника осмишљава концепцију извођења одређеног дела; -на наступу сугестивно свира; -критички вреднује квалитет композиција које је извео јавно; -критички вреднује сопствени развој; -самостално вежба; -поштује договорена понашања при слушању и извођењу музике; -користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Акордска техника, тремоло. Тонска перспектива, полифонија. Извођење технички сложених композиција са поштовањем свих задатих параметара. Интерпретација дела која припадају различитим стилевима (од барока доXXI века). Елементи интерпретације: темпо, динамика, фраза, агогика, туше, израз, педализација. Координација са другим предметима у функцији интерпретације. Врсте меморије: — аналитичка, — визуелна, — аудитивна, — моторичка. Професионална и психолошка припрема за јавни наступ. Слушање музике. Музичка имагинација и профилирање критеријума у области музичке естетике. Скале и акорди Све дурске, молске и хроматске лествице у размаку октаве, терце, сексте и дециме кроз четири октаве у шеснаестинама у паралелном кретању. Дупле октаве кроз две октаве у осминама и кроз три октаве у триолама, у размаку октаве, терце, сексте и дециме у паралелном кретању. Дупле терце кроз четири октаве у шеснаестинама. Арпеђа: велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда са обртајима, кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно Етиде: — К.Черни:оп.740, Токата	рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искусствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике. -Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе клавира као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе које се пружају ученику, све до практичних демонстрација дела (лично свирање на инструменту). -За остваривање исхода, значајну улогу имају организоване смотре и јавни наступи. Од изузеног значаја су и учешћа у програмима ван школе, као и на такмичењима различитог типа и ранга.

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити спреман да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
		– М.Клементи:ГрадусадПарнасам - избор – И.Мошелес:оп.70- избор – М.Мошковски:оп.72- избор – Ф. Менделсон: оп. 104 – Шуман-Паганини: Етидеоп. 3 - избор – А.Аренски: оп. 36 – А.Рубинштајн: оп. 23 – Ј.К.Кеслер: оп. 20, оп. 100 - избор Полифоне композиције – Ј. С. Бах:ЕнглескесвитеПартите – Италијанскиконцерт – Добротемперованиклавир, I и II – избор – Г.Ф. Хендл: Свите – избор Сонате, концерти, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора наведена су после програма за 4. разред.	

Обавезни минимум програма

- пет етида различитих техничких захтева;
- две полифоне композиције;
- две сонате или соната и концерт - једно дело у целини, друго делимично;
- три композиције разних стилова по слободном избору;
- у току године ученик **обавезно** треба јавно да изведе I или II и III став концерта за клавир и оркестар.

Обавезни јавни наступи: Обавезна су 3 јавна наступа у току године.

Програм смотре/испита:

Смотра технике (у току првог полугодишта)

- Све дурске и молске лествице - сви тоналитети - кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно, у размаку октаве, као и хроматске скале кроз четири октаве паралелно;
- Арпеђа трозвука - велико разлагање - у основном положају (без обртаја) кроз четири октаве паралелно;
- Арпеђа доминантног и умањеног септакорда у основном положају (без обртаја) кроз четири октаве у шеснаестинама
- Једна етида из програма.

Испитни програм (на крају школске године)

- Једна виртуозна етида;
- Два става из Енглеске свите Ј. С. Баха, или два става из Партите (два од обавезних ставова), или прелудијум и

фуга;
 –Цела соната;
 –Једно дело из епохе романтизма.

Испитни програм се изводи напамет

IV РАЗРЕД
(99 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити спреман да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
-примени различите технике решавања музичких и техничких проблема; -самостално препозна и изведе различите врсте артикулације; -јасно разликује врсте украса; -користи леви и десни педал у складу са стилом дела које изводи; -у свирању примењује динамичко нијансирање и јасно издваја мелодијску деоницу од пратње; -коригује свирање у току извођења; -повезује теоријска знања са извођаштвом; -у интерпретацији поштује различитости стилских епоха; -меморише текст примењујући различите методе;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Унапређивање технике: – хитринапрстију – релаксацијаизвођачкогапарата – економијапокрета – издржљивост – ритмичкастабилност – кантилена – јаснахармонизација. Техника удвојених интервала: терце, октаве. Акордска техника, тремоло. Тонска перспектива, полифонија. Извођење технички сложених композиција са поштовањем свих задатих параметара. Интерпретација дела која припадају различитим стиливима (од барока доXXI века). Елементи интерпретације: темпо, динамика, фраза, агогика, туше, израз, педализација. Координација са другим предметима у функцији интерпретације. Врсте меморије: – аналитичка, – визуелна, – аудитивна, – моторичка.	-Исходи ће бити остварени кроз реализацију редовне наставе или, по потреби, наставе на даљину. -Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике. -Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе клавира као инструмента, активност

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити спреман да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
-учествује на јавним наступима у школи и ван ње; -уз помоћ наставника осмишљава концепцију извођења одређеног дела; -на наступу сугестивно свира; -критички вреднује квалитет композиција које је извео јавно; -критички вреднује сопствени развој; -самостално вежба; -поштује договорена понашања при слушању и извођењу музике; -користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова.		Професионална и психолошка припрема за јавни наступ. Слушање музике. Музичка имагинација и профилирање критеријума у области музичке естетике. Скале и акорди Све дурске, молске и хроматске лествице у размаку октаве, терце, сексте и дециме кроз четири октаве у шеснаестинама у паралелном кретању. Дупле октаве кроз две октаве у осминама и кроз три октаве у триолама, у размаку октаве, терце, сексте и дециме у паралелном кретању. Дупле терце кроз четири октаве у шеснаестинама Арпеђа: велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда са обртајима, кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно Етиде: – М.Мошковски:оп. 72, ор. 48 – Ј.К.Кеслер: ор. 20, оп. 100 М.Клементи -ГрадусадПарнасам – Ф. Шопенор. 10 и 25 - избор – Ф.Лист-Паганини:Етиде - избор, – Ф.Лист: Жуборшуме, Уздах, Играпатуљака – А.Скрјабин: оп. 8 - избор, оп. 2 цис-мол – С.Рахмањин: Етиде - сликеоп. 33 – А.Рубинштајн: оп. 23 А.Аренски: оп. 41, оп. 36 – К.Шимановски: оп. 4 – К. Дебиси:Етиде, избор – С. Прокофјев: Етиде оп.2 Полифоне композиције – Ј.С.Бах:Прелудијуми и фуге (ДТК I и II) Италијанскиконцерт, Партите, Коралнепредигре, КапричоБедур, Токате, итд. Сонате, концерти, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора наведена су после програма за 4. разред.	наставника обухвата велику палету информација различите природе које се пружају ученику, све до практичних демонстрација дела (лично свирање на инструменту). -За остваривање исхода, значајну улогу имају организоване смотре и јавни наступи. Од изузеног значаја су и учешћа у програмима ван школе, као и на такмичењима различитог типа и ранга.

Обавезни минимум програма — три концертне етиде; — две полифоне композиције - обавезно један прелудијум и фуга — једна соната — три композиције различитих стилова.
Обавезни јавни наступи: Обавезна су 3 јавна наступа у току године.
Програм смотре/испита: Смотра технике (у току првог полугодишта) — Све дурске и молске лествице - сви тоналитети - кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно, у размаку октаве, као и хроматске скале кроз четири октаве паралелно; — Арпеђа трозвука - велико разлагање - у основном положају кроз четири октаве паралелно; — Арпеђа доминантног и умањеног септакорда – у основном положају кроз четири октаве паралелно — Једна етида из програма. Матурски испит Испитни програм се изводи напамет. Напомена: На завршном испиту морају бити заступљени сви стилови; уколико се не свира класична соната, већ соната из периода романтизма или XX века, класични период мора бити заступљен неким другим делом (нпр. варијације, фантазија, рондо и сл).

ИЗБОР ЛИТЕРАТУРЕ ЗА СВЕ РАЗРЕДЕ СОНАТЕ, КОНЦЕРТИ, КОМПОЗИЦИЈЕ РАЗЛИЧИТИХ СТИЛОВА И ДОМАЋИХ КОМПОЗИТОРА

Сонате

- В. А. Моцарт: КВ 279 Це-дур, КВ 280 Еф-дур, КВ 281 Бе-дур, КВ 309 Це-дур, КВ 310 а-мол, КВ 311 Де-дур, КВ 330 Це-дур, КВ 331 А-дур, КВ 332 Еф-дур, КВ 333 Бе-дур, КВ 457 це-мол, КВ 570 Бе-дур, КВ 576 Де-дур
 - Ј. Хајдн: Хоб. 20 це-мол, Хоб. 23 Еф-дур, Хоб. 43 Ас-дур, Хоб. 32 ха-мол, Хоб. 44 ге-мол, Хоб. 46 Ас-дур, Хоб. 49 Ес-дур, Хоб. 50 Це-дур, Хоб. 52 Ес-дур
 - Л. В. Бетовен: оп. 2 бр. 1 еф-мол, оп. 2 бр. 2 А-дур, оп. 2 бр. 3 Це-дур, оп. 7 Ес-дур, оп. 10 бр. 1 це-мол, оп. 10 бр. 2 Еф-дур, оп. 10 бр. 3 Де-дур, оп. 13 це-мол, оп. 14 бр. 1 и 2, оп. 22 Бе-дур, оп. 27 бр. 1 и 2, оп. 28 Де-дур, оп. 31 бр. 1, 2 и 3, оп. 78 Фис-дур, оп. 90 е-мол,
 - М. Клементи: оп. 47 бр. 2 Бе-дур, оп. 39 бр. 2 Ге-дур, оп. 34 бр. 1 Це-дур, оп. 26 бр. 2 фис-мол, оп. 40 бр. 2 ха-мол, оп. 40 бр. 3 де-мол
 - Ф. Шуберт: Сонате – избор
 - Е. Григ: Соната е-мол,
 - С. Прокофјев: Соната бр. 1 еф-мол
- и остале сонате по избору наставника

Концерти

- Г. Ф. Хендл: Еф-дур
- Ј. С. Бах: еф-мол, де-мол, А-дур
- Ј. Хајдн: Де-дур, Ге-дур, Це-дур

- В. А. Моцарт: КВ 175 Де-дур, КВ 238 Бе-дур, КВ 246 Це-дур, КВ 271 Ес-дур, КВ 413 Еф-дур, КВ 414 А-дур, КВ 415 Це-дур, КВ 449 Ес-дур, КВ 450 Бе-дур, КВ 451 Де-дур, КВ 453 Ге-дур, КВ 456 Бе-дур, КВ 459 Еф-дур, КВ 466 де-мол, КВ 467 Це-дур, КВ 482 Ес- дур, КВ 488 А-дур, КВ 491 це-мол, КВ 503 Це-дур, КВ 537 Де-дур, КВ 595 Бе-дур
- Л. В. Бетовен: Концерт бр. 1, 2 и 3
- Е. Григ: Концерт а-мол
- Ф. Менделсон: Концерт ге-мол и де-мол
- Д. Кабалевски: Концерт а-мол оп. 9
- Д. Шостакович: Концерт Еф-дур бр. 2
- Концертни комади за клавир и оркестар - Вебер, Менделсон, Сен-Санс

Композиције различитих стилова

- Д. Скарлати: Сонате - избор
 - Д. Чимароза: Сонате
 - П. Парадизи: Токата
 - Б. Галупи: Сонате
 - Ј. Хајдн: Варијације еф-мол, Капричо Це-дур, Ге-дур
 - В. А. Моцарт: Фантазије це-мол КВ 396, КВ 475, Адађо ха- мол, КВ 540, Рондо а-мол, КВ 511, Варијације Це-дур, Де-дур, Ге- дур итд.
 - Л. ван Бетовен: Варијације Еф-дур оп. 34, 32 варијације це- мол, Рондо Це-дур и Ге-дур ор. 51, Анданте фавори Еф-дур, Рондо оп. 129 итд.
 - Ф. Шуберт: Музички моменти, Емпромпти оп. 90 и 142
 - Р. Шуман: Арабеска, Дечје сцене, Лептири ор. 2, Варијације на тему Кларе Вик ор. 5, Фантастични комади - избор, Новелете - избор, Романсе оп. 28, итд.
 - Ф. Шопен: Валцери, Ноктурна, Мазурке, Полонезе, Тарантеле, Емпромпти (сва четири), Екосезе, Баладе бр. 2 и 3, Скерца бр. 1 и 2, Бриљантне варијације оп. 28 итд.
 - Ф. Лист: Петраркини сонети, Утехе, Љубавни снови, Полонеза Ес-дур, Године ходочашћа - избор, Мађарске рапсодије - избор, транскрипције соло песама Шуберта, Шумана, Шопена итд.
 - Ф. Менделсон: Песме без речи, Рондо капричиозо
 - Ј. Брамс: Рапсодије, 4 баладе, избор из оп. 117, оп. 118, оп. 119
 - П. И. Чајковски: Годишња доба, Думка, Варијације Еф-дур, Чајковски-Плетњов Свита из балета Крцко Орашчић, итд.
 - А. Скрјабин: Прелиди – избор, Поеме оп.32
 - С. Рахмањinov: Комади оп.3 (Елегија, Мелодија, Полишинел), Музички моменти - избор, Прелиди - избор
 - К. Дебиси: Бергамска свита, Естампе, Свита „За клавир", Прелиди – избор, итд.
 - С. Прокофјев: Свита Ромео и Јулија, Пролазне визије, Комади оп. 4 и оп. 12 итд.
 - Б. Барток: Румунске игре, Микрокосмос - избор, Алегро барбаро итд.
 - Д. Шостакович: Три фантастичне игре, Прелиди ор. 34, итд
 - Ђ. Лигети: Музика ричерката
- и остала дела по избору наставника

Дела домаћих композитора

- П. Стојановић: Посвета, Радост и туга, Марш де мол, Љубавна изјава, Сонатина Де дур

- М. Тајчевић: Прелиди, Балканске игре
- М. Милојевић: 4 комада за клавир оп.23, Ритмичке гримасе оп.47, Камеје
- П. Милошевић: Сонатина
- В. Перичић: Сонатина
- С. Рајичић: Етиде, Игре, Хумореске
- Љ. Марић: Прелудијуми, Етида, Бранково коло
- Ј. Славенски: Југословенска свита, Свита „Са Балкана“
- В. Мокрањац: Соната Це-дур, Фрагменти, Игре, Етиде, Интиме
- Б. Симић: Варијације и токата; Сонатина
- Д. Деспић: Ноктурна, Вињете, Минијатуре, Хумористичне етиде
- К. Бабић: Прелиди ђокози, Токата, Фуга
- Д. Радић: Три прелудијума, Соната леста, Свита за клавир, 4 сонатине
- М. Логар: Златна рибица, Бурлеске К. Миљковић: Невидљиве нити
- Е. Јосиф: Соната бревис, Четири скице, Пет прича, Три псалм
- М. Михаиловић: Три прелудијума
- С. Божић: Ноктурно, Лирика Атоса, Пантелејмон
- М. Раичковић Б А Г Д А Д
- М. Петровић: Варијације за клавир
- В. Тошић: Вариал, Воксал, Медиал 1 и 2, итд.
- М. Стојадиновић Милић: Тајни агент са Тимпаниуса-мини рапсодија, И би светлост, Тристеца за Драгана, Небо над Студеницом- мозаик за Јелицу, и остала дела по избору наставника

Циљ учења предмета Читање с листа за инструменте са диркама је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста, разумевање и упознавање музичке литературе и корепетиторску праксу.

I РАЗРЕД (35 часова годишње)
II РАЗРЕД (35 часова годишње)
III РАЗРЕД (35 часова годишње)
IV РАЗРЕД (33 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити спреман да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
— одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; — анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; — примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; — опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; — проналази начине за самостално вежбање; — покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; — транспонује једноставније композиције за секунду и терцу навише и наниже; — отпрати вокалног и/или инструменталног извођача у једноставнијој композицији.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Оспособљавање ученика за анализу текста. Аутентичне каденце свих дурских и молских тоналитета (први и други разред) и проширене аутентичне каденце (трећи и четврти разред). Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Припрема за пратњу различитих инструмената, певача, балета или хора Сналажљивост и брзо реаговање. Транспоноване за секунду (први и други разред) и терцу (трећи и четврти разред) навише и наниже *ЛИТЕРАТУРА Ј Кршић.: Читање с листа и корепетиција, Завод за уџбенике 1982. Методe*: Specimen sight reading tests for pianoforte Grades 1 -8, diploma и сл.	-Исходи ће бити остварени кроз реализацију редовне наставе или, по потреби, наставе на даљину. -Настава је усмерена на остваривање исхода, који представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. -У циљу остваривања исхода користе се следеће методе: објашњавање, демонстрација, понављање, проверавање. -Предмет читање с листа уско је повезан са главним предметом и предметом камерна музика. - Искуствено учење подразумева примену већ стечених знања и вештина и њихово проширивање у контексту сналажења у новом, непознатом нотном тексту а посебно када он припада литератури за корепетицију.

Обавезни минимум програма 10 етида 15 композиција различитог садржаја, облика и карактера 8 композиција предвиђених за корепетицију
Смотра (на крају школске године – 1, 2, 3 и 4. разред) — Једна композиција за клавир (читање с листа) — Једна композиција за корепетицију — Транспозиција

ЛИТЕРАТУРА

Први разред

Аутентичне каденце дурских и молских тоналитета на белим диркама

Вежбе за развијање меморије и брзог памћења, одгонетање наставника или завршетка једне мисли или реченице, транспоноване једноставних вежбица у тоналитете за секунду навише и наниже.

- Почетне школе за клавир: А. Николајевић, Ј. Кршић
- Е. Гњесина: Клавирска абецеда
- А. Диверноа: Етиде оп. 76
- А. Лешхорн: Етиде оп. 192
- Лемоан: Етиде оп. 37
- Х. Беренс: Етиде оп. 70
- Избор сонатина за II разред основне школе
- Композиције аутора XVII и XVIII века 1а, 1б, 2
- Ј.С.Бах: Мале композиције
- „Наши композитори за мале пијанисте” - збирка
- Албум југословенских клавирских композиција
- Први кораци, I и II свеска
- Први успеси, I и II свеска
- Б. Барток: Микрокосмос, I и II свеска
- Р. Шуман: оп. 68
- С. Мајкапар: оп. 16
- Д. Кабалевики: 24 лаке композиције оп. 30
- Д. Скарлати: Мале игре и комади
- К. Ф. Е. Бах: Мали комади за клавир
- Збирке ренесансних композиција
- Р. Шуман: Албум за младе

- Ф. Шуберт: Збирка игара
- П. И. Чајковски: Албум за младе
- С. Прокофјев: „Музика за децу" оп. 65
- Ц. Франк: 18 мањих комада
- А. Хачатурјан: 10 комада

Избор литературе за корепетицију

Поред предложене литературе у избор композиција за корепетицију могу доћи у обзир и други комади предвиђени по програму за први циклус основне музичке школе (све инструменталне групе и певање).

Виолина

- Дејан Марковић: I, II и III свеска
- Дејан Марковић: Нека увек буде песма, I и II свеска Хрестоматија I и II свеска Златне степенице I и II свеска
- Л. Миранов: Песме и плесови старих мајстора
- Ј. С. Бах: Лаки концертино
- Е. Кохлер: Концертино Ге-дур
- Љ. Николић: Концертино Ге-дур
- А. Вивалди: Концертино Ге-дур

Виола – дела по избору наставника.

Виолончело

- Хрестоматија I и II свеска
- Р. Мац: Мала свита

Контрабас

- Н.Бакланова: Збирка лаких комада
- Уварова-Миљушких Хавшенко: Збирка класичних комада

Тамбура

- П. И. Чајковски: Наполитанска песма
- Н. Бакланова: Хоровод
- Ж. Ф. Рамо: Тамбурин

Флаута

- М. Мирковић-М. Егић: Збирка лаких комада
- Р. ле Рој и Х. Класенс: I и II свеска
- И други комади за **кларинет, обоу и фагот** предвиђени по програму за први циклус основне музичке школе

Труба

- Алојз Стрнад: Композиције за трубу и клавир

Хорна

- Дубравко Марковић: Збирка лаких композиција

- Разни комади за остале **лимене дувачке инструменте** предвиђени по програму за I и II разред основне музичке школе

Удараљке

- Д. Палијев: 20 комада за добош уз пратњу клавира - избор 5 комада Свегирев: Комади за ксилофон и клавир - избор 3 комада
- Ц. Мекензи: Концертино за тимпане и клавир

Вокална литература

- Ф. Абт: Мелодијске вежбе
- Х. Панофка: Мелодијске вежбе
- Ђ. Конконе: Мелодијске вежбе
- Р. Тирнанић: Песме и арије старих мајстора - избор из I свеске

Други разред

- А. Бертини Етиде оп. 100
- Ј. Кршић: Клавирска вежбанка за 2. Разред ОМШ
- Ј. С. Бах: Мале композиције
- Ј. С. Бах: Мали прелудијуми
- Ј. С. Бах: Мали прелудијуми и фугете
- Разне лакше полифоне композиције - само два гласа
- Д. Кабалевски оп. 51: Варијације Еф-дур
- Ф. Кулау: Варијације Ге-дур
- Први успеси: II свеска
- Ј. Хајдн: Мале игре, 10 немачких игара, 12 менуета, лакше сонатине - избор из Збирке Шишмановић- Кршић
- В. А. Моцарт: 14 лакших композиција, Бечке сонатине
- А. Гречанинов: Дечја књига
- Л. ван Бетовен: Екосезе и немачке игре, Варијације - избор лакших
- Б. Барток: Микрокосмос II и III свеска
- В. Лутославски: 12 малих комада
- П. И. Чајковски: Албум за младеж, Годишња доба - избор лакших
- Ф. Шуберт: Збирка игара I и II свеска, 6 лакших комада
- Р. Шуман: оп. 124 Албумблатер
- Е. Григ: оп. 17 Норвешке игре, Лирски комади – избор и композиције сличне тежине по избору наставника

Избор литературе за корепетицију

Поред предложене литературе у избор композиција за корепетицију могу доћи у обзир и други комади предвиђени по програму за први циклус основне музичке школе (све инструменталне групе и певање).

Виолина

- Д. Марковић: Комади III и IV свеска
- Ј. Скрипач: II свеска
- П. Николић: Варијације А-дур
- Н.Бакланова: Сонатина
- Б. Мартину: Сонатина
- Од предкласике до модерне I и II свеска
- Ђ.Тартини: Сарабанда
- Г.Ф.Телеман: Сарабанда и Гавота
- Л. Бокерини: Менует
- П. Стојановић: Романса
- А. Марчело: Граве и Алегро
- А. Корели: Алегро Де-дур
- А. Рубинштајн: Преслица
- Н. Бакланова: Кончертино
- И. Зајц: Кончертино Ге-дур
- А. Вивалди: Концерт Де-дур; Ге-дур; а-мол и други
- А. Комаровски: Концерт А-дур
- Ђ.Б. Виоти: Концерт Це-дур оп. 23
- В.А. Моцарт: Мали концерт
- Г. Ф. Телеман: Сонатине

Дела за **виолу** по избору наставника

Виолончело

- Р.Мац: Свита Це-дур, Соната да камера
- Мати: Комади II и III свеска
- Ж. Б. Бревал: Кончертино
- Ш. Бодио: Кончертино Це-дур
- А. Вивалди: Концерт Це-дур; а-мол
- К. Штамиц: Концерт Це-дур
- В. А. Моцарт: Песме
- Л. ван Бетовен: Песме

Дела за **контрабас** по избору наставника

Тамбура

- В. А. Моцарт: Турски марш
- Б. Фиготин: Романса
- О. Ридинг: Концерт ха-мол оп. 35
- Л. К. Дакен: Кукавица

- А. Вивалди: Концерт а-мол

Флаута

- Р. ле Рој и Х. Класенс: III и IV свеска
- К. В. Глук: Песма Орфеја
- В. А. Моцарт: Анданте Це-дур
- А. Вивалди: Кончерто бр. 5 Еф-дур
- Г. Ф. Телеман: Соната
- Разни комади и лакши сонатни облици за **све дувачке инструменте**

Удараљке

- Д. Палијев: 19 комада за тимпане и клавир - избор 5 комада
- Ж. К. Таверније: „Веса 2” за вибрафон и клавир
- М. Птажински: Скерцо за ксилофон и клавир
- Ц. Квик: Солистичке збирке за маримбу и ксилофон уз пратњу клавира - избор 5 комада

Вокална литература

- Б. Цвејић: За младе певаче
- Избор лакших песама југословенских аутора (Бинички, Милојевић, Зајц, Берко и други)
- Избор лакших оперских арија (подразумева се да су лакше за пијанисте):
- В. А. Моцарт: Арија Сузана из „Фигарове женидбе”
- Ђ. Росини: Серенада Алмавиве из „Севилског берберина”
- П. И. Чајковски: Успаванка Марије из „Мазепе”
- Ђ. Верди: Арија Ацучене из „Трубадура”
- Ђ. Пучини: Арија Манон из „Манон Леско” и слично

Трећи разред

- Ј. Кршић: Клавирска читанка за 3. Разред ОМШ
- Д. Скарлати: Сонате - лакше
- Ј. С. Бах: Прелудијуми из Добро темперованог клавира
- Ј. Хајдн: Сонате - избор
- В. А. Моцарт: Сонате – избор
- Ф. Шопен: Валцери, Мазурке
- Ф. Шуберт: Валцери
- П. И. Чајковски: Годишња доба - избор
- Ј. Брамс: оп. 39 - 16 валцера
- Е. Григ: Лирски комади
- К. Дебиси: Дечји кутак
- С. Прокофјев: Пролазне визије – избор

- и друга дела сличне тежине по избору наставника

Избор литературе за корепетицију

Поред предложене литературе у избор композиција за корепетицију могу доћи у обзир и други комади предвиђени по програму за први и други циклус основне музичке школе (све инструменталне групе и певање).

Виолина

- Ј. Хајдн: Концерт Це-дур
- Н. Раков: Кончертино
- Д. Кабалевики: Концерт
- Ј. С. Бах: Концерт Е-дур; де-мол
- А. Вивалди: Концерт Це-дур
- М. Брух: Адађо оп. 56
- Јосип Славенски: Југословенска песма и игра
- В. А. Моцарт: Рондо Бе-дур и Ге-дур
- Л. ван Бетовен: Менует: Ге-дур; Рондо Ге-дур
- Ш. Берио: *Фантазија* оп. 100; *Валцер* оп. 58;

Виола

- М. Глинка: Мазурка
- И. Стравински: Пасторала
- А. Љадов: Прелудијум оп. 11 бр. 1
- Живорад Грбић: Албум за младе виолисте

Виолончело

- Г.Форе: „После сна"
- Станојло Рајичић: Елегија
- Ј. Хајдн: Концерт Цедур
- Л. Бокерини: Концерт Бе-дур
- А. Бородин: Серенада
- П. И. Чајковски: Романса оп. 5
- Л. Бокерини: Ларго и Алегро

Дела за **контрабас** по избору наставника

Тамбура

- Ф. Шуберт: Пчелица
- А. Хачатурјан: Ноктурно
- П. И. Чајковски: Баркарола
- Н. Раков: Кончертино
- Д. Кабалевики: *Омладински концерт*

- Ј. С. Бах: Концерт Е-дур

Флаута

- Г.Ф.Телеман: Соната Еф-дур
- Г. Ф. Хендл: Сонате бр. 4, 6 и 7
- Ј. С. Бах: Сонате бр. 4 и 6
- А. Вивалди: Концерт бр. 1 и 2
- Ж. М. Леклер: Соната ха-мол

Обоа

- Р. Шуман: Романса
- Г. Ф. Хендл: Концерт ге-мол; Соната бр. 2

Кларинет

- К.Стамиц: Концерт Ес-дур
- Л. Перминов: Балада
- Бруно Барун: Минијатуре

Фагот

- В. А. Моцарт: Концерт Бе-дур I став
- Станојло Рајичић: Песма и игра

Труба

- Калиновски: Збирка игара и мелодија
- Ј. Хајдн: Концерт Ес-дур II став

Хорна

- К. Сен-Санс: Романса оп. 36
- Младен Позајић: Стара мелодија
- Борис Папандопуло: Стара љубавна песма
- Дела за остале **лимене дувачке инструменте** по избору наставника

Ударалъке

- К. Х. Кепер: „*Дивертименто*“ за тимпане и клавир
- Н. Ј. Живковић: „*Српски валцер*“ за ксилофон или маримбу уз пратњу клавира
- М. Птажинска: 4 прелида за вибрафон и клавир

Вокална литература

- А.Скарлати: Песме и Арије
- Д.Чимароза: Пасме и Арије
- Ј. Хајдн: Песме
- Г. Ф. Хендл: Арије
- Миховил Логар: *Успаванка*
- Станојло Рајичић: Песме

- З. М. Шкерјанц: Песме
- Радмила Тирнанић: Песме и арије старих мајстора III свеска

Балетска литература

- Милан Замуровић: „Клавирске минијатуре“ за балетске и музичке школе - свеска 3
- П. И. Чајковски: „Лабудово језеро“ II чин - „Валс невеста“; бр. 17 *Општи валс*

Хорска литература

- М. Тајчевић: Народне песме за двогласни дечји или женски хор
- С. Мокрањац: *Руковети* – избор

Клавирски концерти

- Поједини ставови из концерата за клавир и оркестар: Ј.С. Бах, Ј. Хајдн, В.А. Моцарт, Л.В. Бетовен, Ф. Шопен, итд.

Четврти разред

- Ј. Кршић: Клавирска читанка за 4. Разред ОМШ
 - Ј. С. Бах: *Голдберг варијације* – избор; Партите - избор
 - В.А. Моцарт: Сонате – избор, Фантазије; Рондо
 - Ј. Хајдн: Сонате - избор
 - Л. ван Бетовен: Сонате - избор лакших појединих ставова
 - Ф. Шопен: *Ноктурна* – избор, Прелиди - избор
 - Р. Шуман: Дечје сцене
 - Ф. Шуберт: Музички моменти
 - К. Дебиси: Прелиди - избор
 - А. Скрјабин: Прелиди оп. 11 – избор
 - Џ. Гершвин: Прелиди
 - С. Рахмањин: Музички комади и прелиди – избор,
- и остале композиције сличног нивоа по избору наставника

Виолина

- Ф. Менделсон: Концерт е-мол,
- А. Вијетан: Концерт бр. 2 и 4
- Л. ван Бетовен: *Романса* Ге-дур и Еф-дур
- Ј. Брамс: Успаванка оп. 49 бр. 4; Скерцо; *Валцер* оп. 39 и оп. 15
- М. Бравничар: Млади концертант II
- М. Брух: Концерт ге-мол
- Б. Барток: Пет словачких народних песама
- П. И. Чајковски: Анданте кантабиле оп. 11; *Баркарола* оп. 37 бр. 6; *Романса* оп. 5; *Меланхолична серенада* оп. 26; Три комада оп. 42

- А. Дворжак: Албум за виолину и клавир
- Е. Григ: Лирски комади оп. 38
- Ј. Хајдн: Серенада
- Г. Ф. Хендл: 25 комада
- Миливоје Ивановић: Од преткласике до модерне III свеска Југословенски аутори за виолину и клавир
- Д. Кабалеvски: Албум комада
- Милоје Милојевић: *Елегија*
- Б. Мартину: Сонатина
- Д. Шостакович Три игре; Четири прелудијума
- В. А. Моцарт: Концерти Ге-дур и А-дур

Виола

- В. А. Моцарт: Концерт Це-дур
- А. Вивалди: Концерт Еф-дур
- Ј. С. Бах: II концерт Е-дур
- Дејан Деспић: *Балада*

Виолончело

- П. И. Чајковски: *Песма јесени*; Анданте кантабиле оп. 11
- Г.Форе: *Елегија*
- Е.Гранадос: *Шпанска игра*
- Г. Ф. Хендл: Адађо и Алегрето
- Ј. Хајдн: Концерт Де-дур
- Л. Бокерини: Менует; Рондо

Дела за **контрабас** по избору наставника

Тамбура

- Д. Радић: *Песма и игра*
- К. Бабић: *Алегро за тамбуру*
- Н. Р. Корсаков: Бумбаров лет
- Ж.М. Леклер: *Тамбурун*
- Ф. Менделсон: Концерт е-мол
- В. А. Моцарт: Концерт Бе-дур

Флаута

- Ј. С. Бах: Соната бр. 7
- Ж.М. Леклер: Концерт Це-дур
- Г. Форе: *Фантазија*
- В. А. Моцарт: Концерт Ге-дур и Де-дур
- Ј. Хајдн: Концерт Де-дур

Обоа

- Д. Чимароза: Концерт
- Т. Албинони: Концерт Бе-дур и Де-дур
- Б. Барток: Три народне песме за обоу
- Ј. Хајдн: Концерт Ге-дур
- В. А. Моцарт: Концерт Ес-дур

Кларинет

- К. М. Вебер: Кончертино
- Ф. Крамарж: Концерт Ес-дур
- Р. Шчедрин: Комади
- Б. Барток: Комади

Фагот

- Давид: Кончертино
- А. Вивалди: Концерт за фагот а-мол

Труба

- Л. В. Бетовен: Романса
- Р. Глиер: Анданте и Варијације

Тромбон

- Лами: Комад са варијацијама
- Клерис: Молитва
- Бара: Интродукција и Серенада
- Г. Ф. Хендл: Концерт еф-мол

Хорна

- В. А. Моцарт: Концерт Де-дур; Концерт Ес дур
- Хајдн: Концерт Де-дур
- Крешимир Барановић: Елегија
- Петар Стојановић: Адађо и Рондо
- Дамаз: Успаванка
- Р. Шуман: Адађо и Алегро оп. 70
- К. М. Вебер: Кончертино е-мол оп. 45

Удараљке

- К. Х. Кепер: „Митологија“ - 3 скице за тимпане и оркестар (клавир)
- Шинстајн: Соната бр. 1 за тимпане и клавир
- Рафлинг: Концерт за маримбу, ксилофон, вибрафон и оркестар (клавир)

Вокална литература

- Петар Коњовић: *Лирика; Моја земља*
- Борис Папандопуло: Песме
- Јосиф Маринковић: Песме

- Милоје Милојевић: Песме
- А. Хачатуријан: Песме
- С. Прокофјев: Песме
- С. Рахмањинов: Песме
- Ф. Шуберт: Песме
- Р. Шуман: Песме; Дуети
- Ф. Менделсон: Дуети
- А. Перизоти: Старе арије

Из албума „Југословенских соло песама” - I, II и III свеска

Балетска литература

- Милан Замуровић: „Клавирске минијатуре” за балетске и музичке школе IV свеска
- Л. Делиб: „*Копелија*” - I чин - *Славенске теме са варијацијама*

Хорска литература

- М. Тајчевић: Народне песме за дечји и женски трогласни хор
- Ст. Мокрањац: Руковети – избор

Клавирски концерти

- Поједини ставови из концерата за клавир и оркестар: Ј.С. Бах, Ј. Хајдн, В. А. Моцарт, Л.В. Бетовен, Ф. Шопен, итд

Циљ учења предмета **Клавирски дуо** је да код ученика развије интересовање и љубав према заједничком музицирању и да се кроз камерно музичко искуство развије способност комуницирања којом се подстиче директни трансфер знања и развија вештина дијалога, осећања солидарности, ефикасне сарадње и тимског рада.

I РАЗРЕД (35 часова годишње)
II РАЗРЕД (35 часова годишње)
III РАЗРЕД (35 часова годишње)
IV РАЗРЕД (33 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– познаје музичку фактуру дела; – лако чита нотни текст; – користи леви и десни педал у зависности од положаја за клавиром; – изводи дела која нису оригинално писана за клавир или за клавирски дуо; – примени атрикулациону технику – износи своја запажања о делу које изводе; – свира различита дела симфонијског и камерног репертоара; – критички вреднује своје и заједничко извођење – покаже спремност за тимски рад; – поштује договорена правила извођења; – аналитички приступа музичком делу; – повеже и примени знање са главног предмета; – повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације; – осмисли са сарадником из клавирског дуа и/или уз помоћ наставника концепцију извођења; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за истраживање и слушање музике различитих стилова.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	ТЕХНИЧКИ ЗАХТЕВИ: – усклађивање покрета у клавирском дуу, – рад на економичности покрета у односу на задату фактуру, – рад на ритмичкој фактури, мелодијској линији и фактури дела, – рад на педализацији, самостално, и у дуу – рад на инструментацији музичких линија у односу на оригинално дело, – рад на динамици, артикулацији и агогици.	-Исходи ће бити остварени кроз реализацију редовне наставе или, по потреби, наставе на даљину. -Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир који ће им касније користити у аналитичнијем приступу раду на музичком делу. -Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко свирање и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Обавезни минимум програма: Први разред и други разред – шест композиција различитих стилова Трећи разред и четврти разред – осам композиција различитих стилова
Обавезна два јавна наступа у току године
Смотра (на крају године): Две композиције различитог карактера.

ЛИТЕРАТУРА

Први разред

- Волфганг Амадеус Моцарт: Шест соната за клавир четвороручно, fuga Ге-дур К.Анх 45/375д и Алегро це-мол К.Анх 44/426а за два клавира,
- Лудвиг ван Бетовен: Три марша оп. 45
- Јохан Кристијан Бах: Сонате Еф-дур, Ге-дур, А-дур
- Бела Барток: *Микрокосмос*
- Јоханес Брамс: Валцери , *Мађарске игре*
- Антоњин Дворжак: *Словенске игре*
- Фредерик Шопен: *Варијације*
- Франсис Пуланк: Соната за клавир четвороручно
- Игор Стравински: *Пећа и вук* – свита
- Валериј Гаврилин: Скице за балет „Ањута“, циклус Комади за клавир, валцери за клавир
- Дејан Деспић: Токата за клавир у четири руке оп. 178
- Владимир Тошић: Дуал и Триал
- Морис Равел: *Моја мајка гуска*
- Kamiј Сен-Санс: *Игра смрти, Verceuse*, Op.105, *Карневал животиња*
- Муцио Клементи: 5 соната и дуета оп.1а
- Фридрих Кулау: Адађо и Рондо оп.124, *Патетични алегро* оп.123
- Карл Марија фон Вебер: 12 Алеманди, оп.4
- Морис Мошковски: *Шпански албум* оп.21
- Раинхолд Глиер: Албум клавирских композиција
- Антон Диабели: *Ала Турка*
- Феликс Менделсон: *Бриљантни алегро* оп.92, Анданте и варијације оп.83а
- Антон Рубинштајн: *Бал под маскама*, Оп.103
- Роберт Шуман: *Слике са истока* оп.66, Балске сцене, Оп.109
- Карл Черни: 3 бриљантне фантазије на тему бриљантне фантазије Франца Шуберта оп.339
- Макс Регер: 6 Бурлески, Оп.58
- Михаил Иванович Глинка: Капричо на руске теме
- Франц Шуберт: Алегро а-мол Д.947
- Игнац Мошелес: 3 карактеристична комада, Оп.142
- Јулиус Заребски: 3 галске игре оп.2

- Цезар Кјуи: 3 комада оп.69
- Едвард Григ: свита *Пер Гинт*
- Лудвиг ван Бетовен: симфоније
- Јохан Себастијан Бах: токата и фуга де-мол, концерти за два харписхорда, Брандербуршки концерти
- Жорж Бизе: опера „Кармен“
- Сергеј Рахмањин: Свите за два клавира оп.5 и оп.17, Руска рапсодија

И друге композиције и транскрипције за клавир у 4 руке и за 2 клавира сличне тежине

Други разред

- Волфганг Амадеус Моцарт: Шест соната за клавир четвороручно, фуга Ге-дур К.Анх 45/375д и Алегро це-мол К.Анх 44/426а за два клавира,
- Лудвиг ван Бетовен: Три марша оп. 45
- Јохан Кристијан Бах: Сонате Еф-дур, Ге-дур, А-дур
- Бела Барток: Микрокосмос
- Јоханес Брамс: *Валцери* , *Мађарске игре*
- Антоњин Дворжак: *Словенске игре*
- Фредерик Шопен: Варијације
- Франсис Пуланк: Соната за клавир четвороручно
- Игор Стравински: *Пећа и вук* – свита
- Валериј Гаврилин: Скице за балет „Ањута“, циклус Комади за клавир, валцери за клавир
- Дејан Деспић: Токата за клавир у четири руке оп. 178
- Владимир Тошић: Дуал и Триал
- Морис Равел: Моја мајка гуска
- Камиј Сен-Санс: *Игра смрти*, *Berceuse*, Оп.105, *Карневал животиња*
- Муцио Клементи: 5 соната и дуета оп.1а
- Фридрих Кулау: Адађо и Рондо оп.124, *Патетични алегро* оп.123
- Карл Марија фон Вебер: 12 Алеманди, оп.4
- Морис Мошковски: *Шпански албум* оп.21
- Раинхолд Глиер: Албум клавирских композиција
- Антон Диабели: Ала Турка
- Феликс Менделсон: *Бриљантни алегро* оп.92, Анданте и варијације оп.83а
- Антон Рубинштајн: *Бал под маскама*, Оп.103
- Роберт Шуман: *Слике са истока* оп.66, *Балске сцене*, Оп.109
- Карл Черни: 3 бриљантне фантазије на тему бриљантне фантазије Франца Шуберта оп.339
- Макс Регер: 6 Бурлески, Оп.58
- Михаил Иванович Глинка: Капричо на руске теме
- Франц Шуберт: Алегро а-мол Д.947
- Игнац Мошелес: 3 карактеристична комада, Оп.142
- Јулиус Заребски: 3 галске игре оп.2
- Цезар Кјуи: 3 комада оп.69
- Едвард Григ: свита *Пер Гинт*

- Лудвиг ван Бетовен: симфоније
- Јохан Себастијан Бах: токата и fuga де-мол, концерти за два харпсхорда, Брандербуршки концерти
- Жорж Бизе: опера „Кармен“
- Сергеј Рахмањин: Свите за два клавира оп.5 и оп.17, *Руска рапсодија*

И друге композиције и транскрипције за клавир у 4 руке и за 2 клавира сличне тежине

Трећи разред

- Волфганг Амадеус Моцарт: Шест соната за клавир четвороручно, fuga Ге-дур К.Анх 45/375д и Алегро це-мол К.Анх 44/426а за два клавира,
- Лудвиг ван Бетовен: Три марша оп. 45
- Јохан Кристијан Бах: Сонате Еф-дур, Ге-дур, А-дур
- Бела Барток: Микрокосмос
- Јоханес Брамс: Валцери, Мађарске игре
- Антоњин Дворжак: Словенске игре
- Фредерик Шопен: Варијације
- Франсис Пуланк: Соната за клавир четвороручно
- Игор Стравински: Пећа и вук – свита
- Валериј Гаврилин: Скице за балет „Ањута“, циклус Комади за клавир, валцери за клавир
- Дејан Деспић: Токата за клавир у четири руке оп. 178
- Владимир Тошић: Дуал и Триал
- Морис Равел: Моја мајка гуска
- Камиј Сен-Санс: Игра смрти, Berceuse, Op.105, Карневал животиња
- Муцио Клементи: 5 соната и дуета оп.1а
- Фридрих Кулау: Адађо и Рондо оп.124, Патетични алегро оп.123
- Карл Марија фон Вебер: 12 Алеманди, оп.4
- Морис Мошковски: Шпански албум оп.21
- Раинхолд Глиер: Албум клавирских композиција
- Антон Диабели: Ала Турка
- Феликс Менделсон: Бриљантни алегро оп.92, Анданте и варијације оп.83а
- Антон Рубинштајн: Бал под маскама, Op.103
- Роберт Шуман: Слике са истока оп.66, Балске сцене, Op.109
- Карл Черни: 3 бриљантне фантазије на тему бриљантне фантазије Франца Шуберта оп.339
- Макс Регер: 6 Бурлески, Op.58
- Михаил Иванович Глинка: Капричо на руске теме
- Франц Шуберт: Алегро а-мол Д.947
- Игнац Мошелес: 3 карактеристична комада, Op.142
- Јулиус Заребски: 3 галске игре оп.2
- Цезар Кјуи: 3 комада оп.69
- Едвард Григ: свита Пер Гинт
- Лудвиг ван Бетовен: симфоније
- Јохан Себастијан Бах: токата и fuga де-мол, концерти за два харпсхорда, Брандербуршки концерти

- Жорж Бизе: опера „Кармен“
- Сергеј Рахмањинов: Свите за два клавира оп.5 и оп.17, Руска рапсодија

И друге композиције и транскрипције за клавир у 4 руке и за 2 клавира сличне тежине

Четврти разред

- Волфганг Амадеус Моцарт: Шест соната за клавир четвороручно, fuga Ге-дур К.Анх 45/375д и Алегро це-мол К.Анх 44/426а за два клавира,
- Лудвиг ван Бетовен: Три марша оп. 45
- Јохан Кристијан Бах: Сонате Еф-дур, Ге-дур, А-дур
- Бела Барток: Микрокосмос
- Јоханес Брамс: Валцери , Мађарске игре
- Антоњин Дворжак: Словенске игре
- Фредерик Шопен: Варијације
- Франсис Пуланк: Соната за клавир четвороручно
- Игор Стравински: Пећа и вук – свита
- Валериј Гаврилин: Скице за балет „Ањута“, циклус Комади за клавир, валцери за клавир
- Дејан Деспић: Токата за клавир у четири руке оп. 178
- Владимир Тошић: Дуал и Триал
- Морис Равел: Моја мајка гуска
- Камиј Сен-Санс: Игра смрти, Berceuse, Op.105, Карневал животиња
- Муцио Клементи: 5 соната и дуета оп.1а
- Фридрих Кулау: Адађо и Рондо оп.124, Патетични алегро оп.123
- Карл Марија фон Вебер: 12 Алеманди, оп.4
- Морис Мошковски: Шпански албум оп.21
- Раинхолд Глиер: Албум клавирских композиција
- Антон Диабели: Ала Турка
- Феликс Менделсон: Бриљантни алегро оп.92, Анданте и варијације оп.83а
- Антон Рубинштајн: Бал под маскама, Оп.103
- Роберт Шуман: Слике са истока оп.66, Балске сцене, Оп.109
- Карл Черни: 3 бриљантне фантазије на тему бриљантне фантазије Франца Шуберта оп.339
- Макс Регер: 6 Бурлески, Оп.58
- Михаил Иванович Глинка: Капричо на руске теме
- Франц Шуберт: Алегро а-мол Д.947
- Игнац Мошелес: 3 карактеристична комада, Оп.142
- Јулиус Заребски: 3 галске игре оп.2
- Цезар Кјуи: 3 комада оп.69
- Едвард Григ: свита Пер Гинт
- Лудвиг ван Бетовен: симфоније
- Јохан Себастијан Бах: токата и fuga де-мол, концерти за два харписхорда, Брандербуршки концерти
- Жорж Бизе: опера „Кармен“
- Сергеј Рахмањинов: Свите за два клавира оп.5 и оп.17, Руска рапсодија

И друге композиције и транскрипције за клавир у 4 руке и за 2 клавира сличне тежине.

4.6.1.4. ХАРМОНИКА

Циљ учења предмета Хармоника је да код ученика развије вештине извођења кроз индивидуално музичко искуство, усавршавањем техничких и музичких елемената, разних начина извођења артикулације, динамике и употребе свих регистара кроз потпуно овладавање различитим стиливима, мотивисање ученика за самостални јавни наступ и наставак уметничког школовања.

І РАЗРЕД (105 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
Чита и свира течно с листа лакше вежбе – заједно или одвојено	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Решавање техничких и музичких проблема: вежбе за 4. и 5. прст; подметање палца; тачност и тачност у пасажима, повећање распона шаке...	Анализа, читање текста и музичких ознака, демонстрација, објашњавање, понављање, увежбавање, слушање, разговор
Изводи различите врсте артикулације		Орнаментика и вежбе за правилно извођење	
У свирању примењује динамичко нијансирање, јасно разликује музичку линију од пратње		Овладавање техникама меха	
Негује културу тона кроз критичко слушање свог и туђег извођења		Овладавање разним техникама промене регистара	
Учествује на јавним наступима у школи и ван ње		Лествице: дурске, молске, хроматске; Арпеђо	
Самостално вежба по плану који је утврдио са наставником			
Поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике			

Обавезни минимум програма а) шест етида различите техничке проблематике; б) две полифоне композиције; в) једна композиција цикличног облика; г) две композиције, по избору, различитог карактера. У току школске године ученик мора имати најмање два јавна наступа.	
Смотра • Лествице • Етида Испит 1. Лирска композиција по слободном избору 2. Полифона композиција 3. Циклична композиција 4. Техничка композиција по слободном избору	

II РАЗРЕД
(105 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
Примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Решавање и усавршавање сложених техничких захтева: скокови, октаве, тремола; цео спектар динамичких ознака, термина за брзину свирања;	Анализа, читање текста и музичких ознака, демонстрација, објашњавање, понављање, увежбавање, слушање, разговор
Самостално изводи различите врсте артикулације		Лествице: све дурске и све молске, на стандард и баритон басу у левој руци, Арпеђо	
У свирању примењује динамичко нијансирање, јасно разликује музичку линију од пратње		Овладавање разним техникама промене регистара	
Негује културу тона		Полиритмија – решавање основних проблема	
Јасно разликује врсте украса и изводи их		Увођење ученика у самосталност у погледу примене прстореда и других дисциплина, као и оспособљавање ученика да сагледа тешкоће и сам нађе средства и начин да их реши	
Учествује на јавним наступима у школи и ван ње			
Критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност			

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
Поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике			

Обавезни минимум програма

- а) шест етида различите техничке проблематике;
 - б) две полифоне композиције;
 - в) једна композиција цикличног облика;
 - г) две композиције, по избору, различитог карактера.
- У току школске године ученик мора имати најмање два јавна наступа.

Смотра

- Лествице
- Етида

Испит

- 1.Лирска композиција по слободном избору
- 2.Полифона композиција
- 3.Циклична композиција
- 4.Техничка композиција по слободном избору

III РАЗРЕД (105 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
Чита и свира течно с листа са обе руке	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Унапређивање технике: хитрине прстију, издржљивост, ритмичка стабилност, јасна хармонизација, течно извођење сложенијих композиција	Анализа, читање текста и музичких ознака, демонстрација, објашњавање, понављање, увежбавање, слушање, разговор
Повезује знање из теорије музике, хармоније и музичких облика са елементима интерпретације		Вођење техничког и музичког развоја ученика као нераздвојне целине	
Спретно изведе технички захтевније композиције		Технике свирања удвојених интервала: терце, октаве.	
појасни конструкцију дела и да објасни значења термина музичке форме		Врсте меморије – фотографска, аудитивна, меморија прстију, ради сигурнијег учења напамет	
Критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност		Основни појмови и стилови у вези с композицијама које се изводе – динамика, фраза, израз, темпо, агогика и остали елементи интерпретације као одлике стилских периода: барок, класицизам, XX век.	

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
Учествује на јавним наступима у школи и ван ње		Овладавање разним техникама промене регистара	
Критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност		Лествице: дурске, молске, хроматске, арпеђо	
Поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике			

Обавезни минимум програма

- а) шест етида различите техничке проблематике;
 - б) две полифоне композиције;
 - в) једна композиција цикличног облика;
 - г) две композиције, по избору, различитог карактера.
- У току школске године ученик мора имати најмање два јавна наступа.

Смотра

- Лествице
- Етида

Испит

- Лирска композиција по слободном избору
- Полифона композиција
- Циклична композиција
- Техничка композиција по слободном избору

IV РАЗРЕД (99 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
Чита и свира течно с листа са обе руке	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Унапређивање технике: хитрине прстију, издржљивост, ритмичка стабилност, јасна хармонизација, течно извођење сложенијих композиција са поштовањем свих задатих параметара	Анализа, читање текста и музичких ознака, демонстрација
Повезује знање из теорије музике, хармоније и музичких облика са елементима интерпретације		Вођење техничког и музичког развоја ученика као нераздвојне целине	

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
Спретно изведе технички захтевне композиције		Основни појмови и стилови у вези с композицијама које се изводе – динамика, фраза, израз, темпо, агогика и остали елементи интерпретације као одлике стилских периода: барок, класицизам, XX век, са нарочитим акцентом на музику двадесетог века	објашњавање, понављање, увежбавање, слушање, разговор
појасни конструкцију дела и да објасни значења термина музичке форме		Врсте меморије – фотографска, аудитивна, меморија прстију, ради сигурнијег учења напамет	
Учествује на јавним наступима у школи и ван ње		Основни појмови и стилови у вези с композицијама које се изводе – динамика, фраза, израз, темпо, агогика и остали елементи интерпретације као одлике стилских периода: барок, класицизам, XX век.	
Критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност		Потпуна самосталност у поставци и примени регистара. Транспоноване једноставнијих композиција. Осамостаљивање ученика у свим сегментима. Пружање могућности самосталног избора композиција	
Поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике		Лествице: дурске, молске, хроматске, арпеђо	

Обавезни минимум програма

- а) шест етида различите техничке проблематике;
б) две полифоне композиције;
в) једна композиција цикличног облика;
г) две композиције, по избору, различитог карактера.
У току школске године ученик мора имати најмање два јавна наступа.

Смотра

- Лествице
- Етида

Испит

- Лирска композиција по слободном избору
- Полифона композиција
- Циклична композиција
- Техничка композиција по слободном избору

4.6.1.5. ЧИТАЊЕ С ЛИСТА за хармоникаше

Циљ учења предмета Читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста, оспособљавање за корепетиторску праксу и упознавање ученика са широм инструменталном и вокалном литературом.

I РАЗРЕД (35 часова годишње)

II РАЗРЕД (35 часова годишње)

III РАЗРЕД (35 часова годишње)

IV РАЗРЕД (33 часова годишње)

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
По завршеној теми/области ученик ће моћи да:			
чита и свира течно с листа вежбе одвојено и са обе руке истовремено	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Решавање техничких и музичких проблема	Анализа, читање текста и музичких ознака, демонстрација, објашњавање, понављање, увежбавање, слушање, разговор
самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу		Вежбе за: брзо и тачно читање (парлато читање пре свирања); одлично познавање тоналитета; уочавање више елемената у истом моменту (тачности текста, динамике, артикулације).	
индетификује одређене проблеме и издвоји важна места у композицији коју чита		Овладавање разним техникама промене регистара	
импровизује задату мелодију		Основни принципи израде транскрипција за хармонику на лакшим композицијама клавирске и оргуљске литературе	
импровизује задату мелодију		Транспоноване сложенијих композиција	
спретно изведе технички захтевније композиције		Извођачка редакција	
самостално транспонује композиције			
негује културу тона кроз критичко слушање свог и туђег свирања			
пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира)			
критички прати сопствени развој			
самостално вежба по плану који је утврдио са наставником			
поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике			

Циљ учења предмета Виолина је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање и припремајући се тако за наставак уметничког образовања.

I РАЗРЕД
(105 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– Систематска примена одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; – примена различитих начина решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истраживање начина добијања чисте интонације; – контрола интонације и квалитета тона при промени позиција и корекција; – употреба одговарајућих изражајних средстава да би исказао различите емоције; – употреба знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; – самостално свирање задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – испољавање креативности у реализацији музичке	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Квалитет тона: Постизање слободног и разноликог звука. -Тумачење нотног записа и ознака (различите епохе, стила, карактера, темпа и динамике). -Слушање и интонација. -Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. -Музичка меморија. -Припрема за јавни наступ. Техника десне руке: – равномерно вођење целог гудала ради постизања уједначеног тона (успостављање контроле над звуком), – промена гудала на жабици и врху као и промене гудала током целе дужине гудала, – припрема и складно прелажење са жице на жицу у легату, деташеу и свим потезима – усавршавање свих потеза	Стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. -Корелација између различитих предмета - полазиште за бројне активности у којима ученици учествују као истраживачи, креатори и извођачи. - остваривање исхода, који представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика Планирање наставе и учења: -израда годишњег и оперативног плана -израда припреме за час - ефикасна организација часа тако да се успешно испуњавају краткорочни и дугорочни циљеви, квалитетно покривају све планиране наставне и методске јединице и испуњава барем обавезни минимум годишњег програма. - избор ученичког репертоара као кључног фактора за заинтересованост ученика. - сагледавање личности ученика, његове психофизичке способности, карактера, темперамента, мотивације, васпитања и радних навика и помоћ при професионалном опредељењу. - успостављање међусобног поверења између ученика и наставника -рад на исправном ставу према јавном наступу и учесталост истих ради превазилажења стреса и развоја креативне треме. -посећивања концерата уметничке музике и оперских представа. -коментарисање одгледаних концерата у циљу стварања креативног и критичког размишљања и става.

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
фантазије и естетике; – критичко вредновање изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – самостално посећује концерте и друге музичке манифестације; – користи предности дигитализације и испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике;		(легато, деташе, мартеле, стакато, спикато, сотије, пунктирани) и њихово комбиновање и усложњавање, – интонативно и звучно чисто извођења двозвука и акорада. Техника леве руке: – слушна перцепција као претпоставка добре интонације, – правилан пад и одизање прстију, – развијање прецизности и брзине прстију леве руке у фиксној позицији и кроз позиције, – промена позиција од једноставних ка сложенијим, – различити видови и брзине вибрата (из целе руке, шаке и прста) и његова корелација са вођењем гудала, – вештачки и природни флажолети. Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност.	-припрема ученика за такмичења и пажљиво успостављање границе у доживљају награде као пропратне а не суштинске мотивације. -јединство развоја музичких и техничких компоненти; -процес постепеног продубљивања и разумевања интелектуално-емоционалне садржине музичких дела на којој се базира интерпретација; -етапни приступ рада на музичком делу; -континуирани рад на самосталном развијању музичке фантазије подстицајним разговорима и продубљивањем интересовања за креативно музичко изражавање; -усавршавање асоцијативних процеса предслушања, предвиђања и предосећања; -даљи рад на развоју музичко-слушних представа; -развитак слуха као покретача и контролора одсвираног; -обрада и практична примена појмова музичког стила, стилског извођења, извођачке праксе и културе музицирања; - подчињење техничких импулса леве и десне руке музичком изражавању - тежња ка нивоу „руке слуге“; - даљи рад на прилагођавању ученика инструменту - корекције поставке и извођачких покрета, психофизички здрав однос са инструментом; давање предности илустрацији у односу на демонстрацију као показном средству у настави; - аналитички и критички приступ извођаштву. -Рад на техници леве и десне руке -Континуирано извођење скала са технолошком схемом извођачко-интерпретативног виолинизма. Иако није одређено минимумом годишњег програма препоручује се континуирани рад на репертоару соната, и то у прва два разреда по два става сонате, а у трећем и четвртм разреду целокупну сонату. -идентификовање, разумевање и дефинисање музичких садржаја као базе интерпретације и њен суштински значај у праћењу наставе -израда критеријума оцењивања -формирање пријатне атмосфере на часу, а код ученика потенцирање осећања сигурности и подршке - Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
			результати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Обавезни минимум програма

- Две дурске, истоимене молске скалекроз три октаве са разложеним трозвучима и четворозвучима и двохватима кроз најмање једну октаву (терце, сексте и октаве);
- 10 етида;
- Један концерт (I или II и III став) и једна предкласична соната (два става)
- Четири комада различитог карактера

Јавни наступи

– обавезна три јавна наступа током школске године.

Програм испита:

- Једна дурска и истоимена молска скала (кроз минимум 3 различита потеза) - кроз три октаве са разложеним трозвучима и четворозвучима и двохватима кроз најмање једну октаву (терце, сексте и октаве);
- Две етиде од којих једна Кројцера (од броја 5 – редакција А. Јамполски);
- Концерт I или II и III став, или цела соната;
- Један комад

Испитни програм се изводи напамет

II РАЗРЕД
(105 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истражује начине добијања чисте интонације; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; – самостално свира задате композиције	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Квалитет тона. Постизање слободног и разноликог звука у зависности од музичког садржаја композиција које се изводе -Тумачење нотног записа и ознака (различите епохе, стила, карактера, темпа и динамике) -Слушање и интонација. -Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. -Музичка форма и интерпретација различитих стилова. -Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Техника десне руке: равномерно вођење целог гудала ради постизања уједињеног тона (успостављање контроле над звуком) промена гудала на жабици и врху као и промене гудала током целе дужине гудала припрема и складно прелажење са жице на жицу у легату, деташеу и свим потезима усавршавање свих потеза (легато, деташе, мартеле, стакато, спикато, сотије, пунктирани) и њихово комбиновање и усложњавање интонативно и звучно чисто извођења двозвука и акорада Техника леве руке: слушна перцепција као претпоставка добре интонације, правилан пад и одизање прстију,	-Стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. -Корелација између различитих предмета - полазиште за бројне активности у којима ученици учествују као истраживачи, креатори и извођачи. - остваривање исхода, који представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика Планирање наставе и учења: -израда годишњег и оперативног плана -израда припреме за час - ефикасна организација часа тако да се успешно испуњавају краткорочни и дугорочни циљеви, квалитетно покривају све планиране наставне и методске јединице и испуњава барем обавезни минимум годишњег програма. - избор ученичког репертоара као кључног фактора за заинтересованост ученика. - сагледавање личности ученика, његове психофизичке способности, карактера, темперамента, мотивације, васпитања и радних навика и помоћ при професионалном опредељењу. - успостављање међусобног поверења између ученика и наставника -рад на исправном ставу према јавном наступу и учесталост истих ради превазилажења стреса и развоја креативне треме. -посећивања концерата уметничке музике и оперских представа. -коментарисање одгледаних концерата у циљу стварања креативног и критичког размишљања и става. -припрема ученика за такмичења и пажљиво успостављање границе у доживљају награде као пропратне а не суштинске мотивације. -јединство развоја музичких и техничких компоненти; -процес постепеног продубљивања и разумевања интелектуално-емоционалне садржине музичких дела на којој се базира интерпретација;

напамет, соло и уз пратњу клавира; – испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – самостално посећује концерте и друге музичке манифестације; – користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		развијање прецизности и брзине прстију леве руке у фиксној позицији и кроз позиције, промена позиција од једноставних ка сложенијим различити видови и брзине вибрата (из целе руке, шаке и прста) и његова корелација са вођењем гудала вештачки и природни флажолети Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност.	-етапни приступ рада на музичком делу; -континуирани рад на самосталном развијању музичке фантазије подстицајним разговорима и продубљивањем интересовања за креативно музичко изражавање; -усавршавање асоцијативних процеса предслушања, предвиђања и предосећања; -даљи рад на развоју музичко-слушних представа; -развитак слуха као покретача и контролора одсвираног; -обрада и практична примена појмова музичког стила, стилског извођења, извођачке праксе и културе музицирања; - подчињење техничких импулса леве и десне руке музичком изражавању - тежња ка нивоу „руке слуге“; - даљи рад на прилагођавању ученика инструменту - корекције поставке и извођачких покрета, психофизички здрав однос са инструментом; давање предности илустрацији у односу на демонстрацију као показном средству у настави; - аналитички и критички приступ извођаштву. -Рад на техници леве и десне руке -Континуирано извођење скала са технолошком схемом извођачко-интерпретативног виолинизма. Иако није одређено минимумом годишњег програма препоручује се континуирани рад на репертоару соната, и то у прва два разреда по два става сонате, а у трећем и четвртном разреду целокупну сонату. -идентификовање, разумевање и дефинисање музичких садржаја као базе интерпретације и њен суштински значај у праћењу наставе -израда критеријума оцењивања -формирање пријатне атмосфере на часу, а код ученика потенцирање осећања сигурности и подршке - Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.
--	--	---	--

Обавезни минимум програма:

- а) Студије промена позиција и двогласа;
- б) четири дурских, истоимених молских и хроматских скала са разложеним трозвучима и четворозвучима које нису обрађиване у I разреду;
- в) 10 етида;
- г) два дела велике форме: један концерт и једна класична соната (препоручују се два става из једне од Телеманових фантазија за соло виолину као припрема за извођење Бахових партита и соната за виолину соло);
- ђ) четири дела мале форме - комада.

Јавни наступи:

– обавезна три јавна наступа током школске године.

Програм испита:

Дурска и истоимена молска скала, према тоналитету једне од композиција из испитног програма, са разложеним акордима и двогласима; терце, сексте, октаве - скале треба изводити са потезима из групе лежећих, бацаних, скачућих и комбинованих;
 Две етиде од којих једна Кројцера (од броја 10 - редакција А. Јамполски);
 Концерт I или II и III став или цела соната;
 Једно дело мале форме изабрано према склоностима ученика - техничке тешкоће нису одлучујуће.
 Испитни програм се изводи напамет

III РАЗРЕД (105 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истражује начине добијања чисте интонације; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи одговарајућа изражајна	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	-Квалитет тона -Постизање слободног и разноликог звука. -Тумачење нотног записа и ознака (различите епохе, стила, карактера, темпа и динамике). -Слушање и интонација. -Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. -Музичка форма и интерпретација различитих стилова.	-Стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. -Корелација између различитих предмета - полазиште за бројне активности у којима ученици учествују као истраживачи, креатори и извођачи. - остваривање исхода, који представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика - Планирање наставе и учења: -израда годишњег и оперативног плана -израда припреме за час - ефикасна организација часа тако да се успешно испуњавају краткорочни и дугорочни циљеви, квалитетно покривају све планиране наставне и методске јединице и испуњава барем обавезни минимум годишњег програма. - избор ученичког репертоара као кључног фактора за заинтересованост ученика.

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
средства да би исказао различите емоције; – користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; – свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – самостално посећује концерте и друге музичке манифестације; – самостално чита с листа нотни материјал разноликог карактера и са лакоћом примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – организује своје вежбање на начин који подразумева рад над свим техничким припремама и програму; – активно слуша часове других ђака и примењује на себи искуства стечена на тај начин; – посећује концерте и друге		-Музичка меморија. -Припрема за јавни наступ Вежбе за усавршавање технике	- сагледавање личности ученика, његове психофизичке способности, карактера, темперамента, мотивације, васпитања и радних навика и помоћ при професионалном опредељењу. - успостављање међусобног поверења између ученика и наставника - рад на исправном ставу према јавном наступу и учесталост истих ради превазилажења стреса и развоја креативне треме. - посећивања концерата уметничке музике и оперских представа. - коментарисање одгледаних концерата у циљу стварања креативног и критичког размишљања и става. - припрема ученика за такмичења и пажљиво успостављање границе у доживљају награде као пропратне а не суштинске мотивације. - јединство развоја музичких и техничких компоненти; - процес постепеног продубљивања и разумевања интелектуално-емоционалне садржине музичких дела на којој се базира интерпретација; - етапни приступ рада на музичком делу; - континуирани рад на самосталном развијању музичке фантазије подстицајним разговорима и продубљивањем интересовања за креативно музичко изражавање; - усавршавање асоцијативних процеса предслушања, предвиђања и предосећања; - даљи рад на развоју музичко-слушних представа; - развитак слуха као покретача и контролора одсвираног; - обрада и практична примена појмова музичког стила, стилског извођења, извођачке праксе и културе музицирања; - подчињење техничких импулса леве и десне руке музичком изражавању - тежња ка нивоу „руке слуге“; - даљи рад на прилагођавању ученика инструменту - корекције поставке и извођачких покрета, психофизички здрав однос са инструментом; давање предности илустрацији у односу на демонстрацију као показном средству у настави; - аналитички и критички приступ извођаштву. - Рад на техници леве и десне руке - Континуирано извођење скала са технолошком схемом извођачко-интерпретативног виолинизма. Иако није одређено минимумом годишњег програма препоручује се континуирани рад на репертоару соната, и то у прва два

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
музичке манифестације; — поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.			разреда по два става сонате, а у трећем и четвртном разреду целокупну сонату. -идентификовање, разумевање и дефинисање музичких садржаја као базе интерпретације и њен суштински значај у праћењу наставе -израда критеријума оцењивања -формирање пријатне атмосфере на часу, а код ученика потенцирање осећања сигурности и подршке - Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.
Обавезни минимум програма: - од 4 до 6 трооктавних или четворооктавних, хроматских, дурских и молских скала са разлагањима трозвука и четворозвука; - двохвати терце, кварте, сексте, октаве, прстOMETне октаве, дециме; - десет етида различите проблематике; - три дела мале форме различитог карактера; - два става из сонате или партите за виолину соло Ј. С. Баха; - став сонате из периода од барока до романтизма; - концерт први односно други и трећи став једног или различитих аутора			
Јавни наступи: — обавезна четири јавна наступа током школске године.			
Програм испита: Дурска и истоимена молска трооктавна или четворооктавна скала - према тоналитету једне од композиција из испитног програма са разлагањима трозвука и четворозвука; обавезна минимум три потеза из групе лежећих, бацаних, скачућих или комбинованих; Двохвати кроз минимум две октаве (терце, сексте и октаве) Две етиде различитих аутора, од којих је једна обавезно Кројцера у двозвучима (од бр. 29 - редакција А. Јамполски); Један став из соло соната или партита Ј. С. Баха; Концерт I или II и III став; Једно дело мале форме одабрано према склоностима ученика. Изводи се напамет			

IV РАЗРЕД
(99 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
— примењује одговарајуће начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; — самостално одабере или креира одговарајући прстомет у делима која свира; — са лакоћом свира у високим позицијама; — користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; — користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; — испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; — изведе напамет солистички концерт у трајању од најмање 45 минута, са програмом који подразумева композиције различитог стила и карактера; — критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; — посећује концерте и друге музичке манифестације; — користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	-Квалитет тона -Постизање слободног и разноликог звука. -Тумачење нотног записа и ознака (различите епохе, стила, карактера, темпа и динамике). -Слушање и интонација. -Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. -Музичка форма и интерпретација различитих стилова. -Музичка меморија. -Припрема за јавни наступ. - Читање с листа и заједничко музицирање. -Техника десне и леве руке	-Стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. -Корелација између различитих предмета - полазиште за бројне активности у којима ученици учествују као истраживачи, креатори и извођачи. - остваривање исхода, који представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика Планирање наставе и учења: -израда годишњег и оперативног плана -израда припреме за час - ефикасна организација часа тако да се успешно испуњавају краткорочни и дугорочни циљеви, квалитетно покривају све планиране наставне и методске јединице и испуњава барем обавезни минимум годишњег програма. - избор ученичког репертоара као кључног фактора за заинтересованост ученика. - сагледавање личности ученика, његове психофизичке способности, карактера, темперамента, мотивације, васпитања и радних навика и помоћ при професионалном опредељењу. - успостављање међусобног поверења између ученика и наставника - рад на исправном ставу према јавном наступу и учесталост истих ради превазилажења стреса и развоја креативне треме. - посећивања концерата уметничке музике и оперских представа. - коментарисање одгледаних концерата у циљу стварања креативног и критичког размишљања и става. - припрема ученика за такмичења и пажљиво успостављање границе у доживљају награде као пропратне а не суштинске мотивације. - јединство развоја музичких и техничких компоненти; - процес постепеног продубљивања и разумевања интелектуално-емоционалне садржине музичких дела на којој се базира интерпретација; - етапни приступ рада на музичком делу; - континуирани рад на самосталном развијању музичке фантазије подстицајним

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
музике; — наступа солистички уз пратњу оркестра, односно клавирског сарадника на јавним наступима у школи и ван ње; — активно учествује и наступа са камерним ансамблима, гудачким и симфонијским оркестрима; — поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.			разговорима и продубљивањем интересовања за креативно музичко изражавање; -усавршавање асоцијативних процеса предслушања, предвиђања и предосећања; -даљи рад на развоју музичко-слушних представа; -развитак слуха као покретача и контролора одсвираног; -обрада и практична примена појмова музичког стила, стилског извођења, извођачке праксе и културе музицирања; - подчињење техничких импулса леве и десне руке музичком изражавању - тежња ка нивоу „руке слуге“; - даљи рад на прилагођавању ученика инструменту - корекције поставке и извођачких покрета, психофизички здрав однос са инструментом; давање предности илустрацији у односу на демонстрацију као показном средству у настави; - аналитички и критички приступ извођаштву. -Рад на техници леве и десне руке -Континуирано извођење скала са технолошком схемом извођачко-интерпретативног виолинизма. Иако није одређено минимумом годишњег програма препоручује се континуирани рад на репертоару соната, и то у прва два разреда по два става сонате, а у трећем и четвртом разреду целокупну сонату. -идентификовање, разумевање и дефинисање музичких садржаја као базе интерпретације и њен суштински значај у праћењу наставе -израда критеријума оцењивања -формирање пријатне атмосфере на часу, а код ученика потенцирање осећања сигурности и подршке - Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.
Обавезни минимум програма: Техничке вежбе, скале и етиде које доприносе усавршавању програма: — две етиде или каприса различитих аутора; — два става изоло соната и партита Ј. С. Баха; — концерт(цео); — једно виртуозно дело — једно дело домаћег аутора			

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
Јавни наступи: – обавезна четири јавна наступа током школске године. Програм смотре: Дурска и истоимена молска скала са разлагањима трозвука и четворозвука уз обавезна минимум три потеза из групе лежећих, бацаних, скачућих или комбинованих, као и двохвати (терце, сексте и октаве) се не свирају као испитни захтев али се препоручује провера знања из скала у току школске године. Матурски испит : Испитни програм се изводи напамет.			

Циљ учења предмета Виола је да код ученика развије самосталност музичке интерпретације, изражавања и потпуно владање извођачким апаратом на нивоу средњешколског репертоара, оспособи га за самостални јавни наступ у професионалном окружењу, те припреми за наставак школовања на високошколским институцијама за музику.

I РАЗРЕД
(105 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– правилно изводи техничке вежбе за усавршавање извођачког апарата, покрета и поставке; – примени различите начине решавања музичких и техничких захтева приликом свирања и вежбања; – истражује начине обликовања тона и коригује интонацију у току свирања; – препозна и примени законе метричког свирања на одговарајућем репертоару;	Извођење музике	Техничке вежбе, скале и етиде: Техника леве руке: -развијање прецизне покретљивости и брзине прстију леве руке, -јасна артикулација -успостављање високих критеријума за прецизну интонацију -развијање различитих типова вибрата и познавање примене кроз стилове -савладавање свирања двозвука и акорада Техника десне руке: -рад на природној поставци, тежинирукеи тражењу природног звука -савладавање различитих потеза који имају примену у композицијама. -равномерно вођење гудала у тежњи за уједначеним звуком -успостављање контроле вођења гудала уз мењање контакт места	Планирање наставе и учења: -израда годишњег и оперативног плана -израда припреме за час - ефикасна организација часа тако да се успешно испуњавају краткорочни и дугорочни циљеви, квалитетно покривају све планиране наставне и методске јединице и испуњава барем обавезни минимум годишњег програма. - сагледавање личности ученика, његове психофизичке способности, карактера, темперамента, мотивације, васпитања и радних навика и помоћ при професионалном опредељењу. - успостављање међусобног поверења између ученика и наставника - стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. -Корелација између различитих предмета - полазиште за бројне активности у којима ученици учествују као истраживачи, креатори и извођачи. - остваривање исхода, који представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика - сагледавање личности ученика, његове психофизичке способности, карактера, темперамента, мотивације, васпитања и радних навика и помоћ при професионалном опредељењу. - успостављање међусобног поверења између ученика и наставника

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
		-промена гудала на жабици и на врху -савладавање свирања акорада без притиска	-формирање пријатне атмосфере на часу, а код ученика потенцирање осећања сигурности и подршке
– интерпретира композицију са основним карактеристикама стила и композитора (17.-19. век); – опише својим речима и интерпретира елементе музичке форме: мотив, реченица, период, облик песме, соната, концерт; – наведе разлике између оригиналних композиција за виолу, аранжмана и транскрипција; – свира композиције напамет соло и уз пратњу клавира; – комуницира у заједничком свирању, примени принцип узајамног слушања и основне интеракције; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање и креативност у току јавног наступа; пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз музику.		Извођачки репертоар Упознавање ученика са различитим стилима и епохама. Барокна соната као основа постављања барокних потеза, стила, стуб у постављању детаља. Комади различитих стилова и епоха у циљу развијања емоционалних и виртуозних елемената у свирању. Редовне пробе са клавиром због комплетног доживљаја музике као и редовни јавни наступи. Кроз извођачку музику се такође решавају различити технички проблеми систематским начинима вежбања.	- избор ученичког репертоара као кључног фактора за заинтересованост ученика. -аналитички и критички коментарише сопствено и туђе извођење -слушањем музике развија сопствене идеје и креативност -рад на исправном ставу према јавном наступу и учесталост истих ради превазилажења стреса и развоја креативне треме. -развитак слуха као покретача и контролора одсвираног; -обрада и практична примена појмова музичког стила, стилског извођења, извођачке праксе и културе музицирања; -посећивања концерата уметничке музике и оперских представа. -коментарисање одгледаних концерата у циљу стварања креативног и критичког размишљања и става. -припрема ученика за такмичења и пажљиво успостављање границе у доживљају награде као пропратне а не суштинске мотивације. -Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност

Обавезни минимум програма:

- Две троктавне скале (дур и мол) са потезима, двозвучима и арпеђима
- Три етиде различите проблематике
- Два комада различитог карактера
- Један концерт

Јавни наступи:

Обавезна четири јавна наступа током школске године

Испитни програм (изводи се напамет):

- Трооктавна скала са потезима, двозвучима и арпеђима

- Две етиде различите проблематике
- Концерт I или II и III став, или I и II или III и IV став четвороставачног концерта
- Комад уз пратњу клавира

II РАЗРЕД (105 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– интерпретира композицију са значајнијим карактеристикама стила и композитора (17.-19. век) користећи различита изражајна средства; – испољи креативност у остварењу музичке фантазије уз помоћ наставника; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – појасни структуру дела и да својим речима објасни значења различитих термина музичке форме; – наведе више различитих ознака за темпо, карактер, динамику, агогику и артикулацију и разуме њихово значење; – примени различите начине решавања музичких и техничких захтева приликом свирања и вежбања; – изводи техничке вежбе за усавршавање извођачког апарата, покрета и поставке; – примењује различите начине обликовања тона и самостално коригује интонацију и друге грешке у току свирања; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – свира дуже композиције напамет, соло и	Извођење музике	Техничке вежбе, скале и етиде: Техника леве руке: -развијање прецизне покретљивости и брзине прстију леве руке, -јасна артикулација -успостављање високих критеријума за прецизну интонацију -развијање различитих типова вибрата и познавање примене кроз стилове -савладавање свирања двозвука и акорада Техника десне руке: -рад на природној поставци, тежинирукеи тражењу природног звука -савладавање различитих потеза који имају примену у композицијама. -равномерно вођење гудала у тежњи за уједначеним звуком -успостављање контроле вођења гудала уз мењање контакт места -промена гудала на жабици и на врху -савладавање свирања акорада без притиска Извођачки репертоар Упознавање ученика са различитим стиливима и епохама. Класицизам као основа постављања скачућих потеза, упознавање стила и рад на хигијени	Планирање наставе и учења: -израда годишњег и оперативног плана -израда припреме за час - ефикасна организација часа тако да се успешно испуњавају краткорочни и дугорочни циљеви, квалитетно покривају све планиране наставне и методске јединице и испуњава барем обавезни минимум годишњег програма. - сагледавање личности ученика, његове психофизичке способности, карактера, темперамента, мотивације, васпитања и радних навика и помоћ при професионалном опредељењу. - успостављање међусобног поверења између ученика и наставника -стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. -Корелација између различитих предмета - полазиште за бројне активности у којима ученици учествују као истраживачи, креатори и извођачи. - остваривање исхода, који представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика - сагледавање личности ученика, његове психофизичке способности, карактера, темперамента, мотивације, васпитања и радних навика и помоћ при професионалном опредељењу. - успостављање међусобног поверења између ученика и наставника - избор ученичког репертоара као кључног фактора

уз пратњу клавира и примењује различите начине меморисања; – у заједничком свирању примени принцип узајамног слушања и приметне интеракције; – испољи самопоуздање и креативност у току јавног наступа; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела; коментарише изведене и слушане композиције у односу на уметнички доживљај, стилску препознатљивост, техничку припремљеност и емотивни утицај.		звука, интонације и прецизности ритма.Комади различитих стилова и епоха у циљу развијања емоционалних и виртуозних елемената у свирању. Редовне пробе са клавиром због комплетног доживљаја музике као и редовни јавни наступи. Кроз извођачку музику се такође решавају различити технички проблеми систематским начинима вежбања	за заинтересованост ученика. -аналитички и критички коментарише сопствено и туђе извођење -слушањем музике развија сопствене идеје и креативност -рад на исправном ставу према јавном наступу и учесталост истих ради превазилажења стреса и развоја креативне треме. -развитак слуха као покретача и контролора одсвираног; -обрада и практична примена појмова музичког стила, стилског извођења, извођачке праксе и културе музицирања; -посећивања концерата уметничке музике и оперских представа. -коментарисање одгледаних концерата у циљу стварања креативног и критичког размишљања и става. -припрема ученика за такмичења и пажљиво успостављање границе у доживљају награде као пропратне а не суштинске мотивације. -Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност
---	--	---	---

Обавезни минимум програма

- Дветрооктавне скале (дур и мол) са потетима, двозвучима и арпеђима,
- Три етиде различите проблематике
- Два комада различитог карактера
- Два става из Свита Ј.С.Бах (транскрипција чело свита)
- Концерт I или II и III став

Јавни наступи

– обавезна четири јавна наступа током школске године.

Програм испита:

- Трооктавна скала са потезима, двозвучима и арпеђима
- Две етиде различите проблематике
- Концерт I или II и III став, или цела соната;
- Комад уз пратњу клавира

Испитни програм се изводи напамет

III РАЗРЕД (105 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– интерпретира композицију са разрађеним карактеристикама стила и композитора (17.-19. век), увиђајући аналогiju између различитих уметности и облика изражавања; – испољи креативност у остварењу музичке фантазије; – користи изражајна средства како би исказао различите емоције; – садржајне и структурне елементе композиције повеже са свирањем; – на основу базичне извођачке анализе уз помоћ наставника креира етапни план рада и интерпретације дела; – самостално користи различита изражајна средства у зависности од стила и карактера музичког примера; – осмисли различите начине решавања музичких и техничких захтева приликом свирања и вежбања; – прати развој извођачког апарата и ради на техничким проблемима извођачким покретима и поставци; – примењује различите начине обликовања тона и изражајно користи интонацију и вибрато у току свирања; – прикаже потпуну свест о позиционом свирању, интервалским односима при измени позиција, екстензијама рама шаке и размацама при свирању двоухвата и акорада;	Извођење музике	Техничке вежбе, скале и етиде: Техника леве руке: -развијање прецизне покретљивости и брзине прстију леве руке, -јасна артикулација -успостављање високих критеријума за прецизну интонацију -развијање различитих типова вибрата и познавање примене кроз стилове -савладавање свирања двозвука и акорада Техника десне руке: -рад на природној поставци, тежини руке и тражењу природног звука -савладавање различитих потеза који имају примену у композицијама. -равномерно вођење гудала у тежњи за уједначеним звуком -успостављање контроле вођења гудала уз мењање контакт места -промена гудала на жабици и на врху -савладавање свирања акорада без притиска Извођачки репертоар Упознавање ученика са различитим стиливима и епохама. У центру пажње су Хофмаистер концертне етиде са свим елементима заступљеним у класичним концертима. Изводе се концертно као соло композиције. Романтизам заступљен у коадима кроз које треба самостално да доноси	Планирање наставе и учења: -израда годишњег и оперативног плана -израда припреме за час - ефикасна организација часа тако да се успешно испуњавају краткорочни и дугорочни циљеви, квалитетно покривају све планиране наставне и методске јединице и испуњава барем обавезни минимум годишњег програма. - сагледавање личности ученика, његове психофизичке способности, карактера, темперамента, мотивације, васпитања и радних навика и помоћ при професионалном опредељењу. - успостављање међусобног поверења између ученика и наставника -стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. -Корелација између различитих предмета - полазиште за бројне активности у којима ученици учествују као истраживачи, креатори и извођачи. - остваривање исхода, који представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика - сагледавање личности ученика, његове психофизичке способности, карактера, темперамента, мотивације, васпитања и радних навика и помоћ при професионалном опредељењу. - успостављање међусобног поверења између ученика и наставника - избор ученичког репертоара као кључног фактора за заинтересованост ученика. -аналитички и критички коментарише сопствено и туђе извођење -слушањем музике развија сопствене идеје и креативност -посебна пажња усмерена на слушање концерата у

– различито фразира; – самостално коригује грешке у току свирања; – меморише дужи музички текст, примењујући различите технике у одређеном времену; – познаје и може да наведе различите контексте у којима се проналази деоница виоле у уметничкој музици и другим жанровима; – испољи самопоуздање и креативност у току јавног наступа; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела; – аналитички сагледава и критички вреднује изведене и слушане композиције у односу на уметнички доживљај, стилску препознатљивост, техничку припремљеност и емотивни утицај; – критички прати сопствени развој..		извођачка решења и емотивно се ослободе. Препоручује се свирање соната у целини, прављење разлике међу ставовима. Редовне пробе са клавиром због комплетног доживљаја музике као и редовни јавни наступи. Кроз извођачку музику се такође решавају различити технички проблеми систематским начинима вежбања	целини, доживљај различитих карактера у вишеставачним композицијама. -рад на исправном ставу према јавном наступу и учесталост истих ради превазилажења стреса и развоја креативне треме. -развитак слуха као покретача и контролора одсвираног; -обрада и практична примена појмова музичког стила, стилског извођења, извођачке праксе и културе музицирања; -посећивања концерата уметничке музике и оперских представа. -коментарисање одгледаних концерата у циљу стварања креативног и критичког размишљања и става. -припрема ученика за такмичења и пажљиво успостављање границе у доживљају награде као пропратне а не суштинске мотивације. - Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност.
--	--	---	--

Обавезни минимум програма:

- Дветрооктавне скале (дур и мол) са потетима, двозвучима и арпеђима, Четири етиде различите проблематике
- Два комада различитог карактера
- Један концерт
- Два става из Свита, Партита или Соната Ј.С.Бах (транскрипција)

Јавни наступи:

- обавезна четири јавна наступа током школске године.

Програм испита:

- Трооктавна скала са потезима, двозвучима и арпеђима
- Две етиде различите проблематике
- Концерт I или II и III став са каденцама ако су предвиђене
- Комад уз пратњу клавира
- Један став Ј.С.Бах Партите, Свите или Сонате

Испитни програм се изводи напамет

IV РАЗРЕД
(99 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
интерпретира композицију са разрађеним карактеристикама композиторског и извођачког стила (17.-20. век); - самостално испољава креативност у остварењу музичке фантазије; - користи изражајна средства да би исказао различите емоције; - примењује стечена знања на другим предметима у раду на музичком делу; - анализира музички текст, креира интерпретацију и етапни план рада на музичком делу. - истражује виолски репертоар и креира лични; - слушањем препознаје најбитнија дела виолског репертоара; - испољава лични креативни израз уз способност варирања интерпретације (сегмената) музичког дела; - самостално креира различите приступе и начине у решавању музичких и техничких проблема; - користи извођачку технику и покрете у служби реализације музичких идеја. - самостално планира вежбање примењујући различите процедуре; - самостално коригује грешке у току свирања; - меморише дужи музички текст у одређеном времену; - самостално ради са клавирским сарадником уз виши ниво интеракције	Извођење музике	Усавршавање могућности извођачког апарата, покрета и поставке кроз рад на сложенијим композицијама. Музичка фантазија, музичка меморија и способности музичко-слушних представа. Свесно обликовање музичког тока подређивањем техничких импулса и гестова леве и десне руке - од музичке представе ка покрету. Познавање виолског репертоара и даље развијање навике слушања музике. Развој логичког обликовања музичког тока - варијације интерпретације. Извођачка анализа и интерпретација - рад на свесном успостављању веза између садржајних елемената композиције са извођачким асоцијативним представама и техничким решењима. Стилско извођење и култура музицирања на примеру репертоара који се изводи - композиције у различитим стилима од 17. до 20. века. Израда плана рада и припреме јавног извођења - самостални приступ етапном раду на музичком делу.	Планирање наставе и учења: -израда годишњег и оперативног плана -израда припреме за час - ефикасна организација часа тако да се успешно испуњавају краткорочни и дугорочни циљеви, квалитетно покривају све планиране наставне и методске јединице и испуњава барем обавезни минимум годишњег програма. - сагледавање личности ученика, његове психофизичке способности, карактера, темперамента, мотивације, васпитања и радних навика и помоћ при професионалном опредељењу. - успостављање међусобног поверења између ученика и наставника - стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. - Корелација између различитих предмета - полазиште за бројне активности у којима ученици учествују као истраживачи, креатори и извођачи. - остваривање исхода, који представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика - сагледавање личности ученика, његове психофизичке способности, карактера, темперамента, мотивације, васпитања и радних навика и помоћ при професионалном опредељењу. - успостављање међусобног поверења између ученика и наставника - избор ученичког репертоара као кључног фактора за заинтересованост ученика. - аналитички и критички коментарише сопствено и туђе извођење - слушањем музике развија сопствене идеје и креативност - посебна пажња усмерена на слушање концерата у целини, доживљај различитих карактера у вишеставачним

при заједничком музицирању; – испољи самопоуздање и креативност у току јавног наступа; – пренесе на публику лични уметнички израз; – аналитички сагледава и критички вреднује изведене и слушане композиције у односу на уметнички доживљај, стилску препознатљивост, техничку припремљеност и емотивни утицај; – учествује на јавним наступима у професионалном окружењу; критички прати и планира сопствени развој...	Постојани развој навике вежбања уз употребу различитих процедура. Самостално заједничко музицирање са клавирским сарадником. Скале, двозвуци и арпеђа: Трооктавна дурска и молска скала. Потези: – деташе – легато – 6 различитих потеза. Арпеђа свих обртаја квинтакорда, мали дурски и умањени спетакорд у легату (9, тј. 12 нота на један потез). Терце и секстама до 5. позиције (по могућству кроз 3 октаве), а октаве кроз 3 октаве - симултано.	композицијама. -рад на исправном ставу према јавном наступу и учесталост истих ради превазилажења стреса и развоја креативне треме. -развитак слуха као покретача и контролора одсвираног; -обрада и практична примена појмова музичког стила, стилског извођења, извођачке праксе и културе музицирања; -посећивања концерата уметничке музике и оперских представа. -коментарисање одгледаних концерата у циљу стварања креативног и критичког размишљања и става. -припрема ученика за такмичења и пажљиво успостављање границе у доживљају награде као пропратне а не суштинске мотивације. - Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност
--	---	--

Обавезни минимум програма:

- Дветрооктавне скале (дур и мол) са потетима, двозвучима и арпеђима, Четири етиде различите проблематике
- Два комада различитог карактера
- Један концерт са каденцом
- Два става из Свита, Партита или Соната Ј.С.Бах (транскрипција)

Јавни наступи:

– обавезна четири јавна наступа током школске године.

Матурски испит:

Ј.С.Бах: два става из Свите, Партите или сонате (транскрипција),
Два каприса или етиде различитих захтева,
Два комада различитих карактера,
Концерт у целини са каденцом (обавезно)

Испитни програм се изводи напамет

Циљ учења предмета Виолончело је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења дела различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.

I РАЗРЕД
(105 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– Систематска примена одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; – примена различитих начина решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истраживање начина добијања чисте интонације; – контрола интонације и квалитета тона при промени позиција и корекција; – употреба одговарајућих изражајних средстава да би исказао различите емоције; – употреба знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; – самостално свирање задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – испољавање креативности у реализацији музичке фантазије и естетике; – критичко вредновање изведене	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Квалитет тона: Постизање слободног и разноликог звука. -Тумачење нотног записа и ознака (различите епохе, стила, карактера, темпа и динамике). -Слушање и интонација. -Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. -Музичка меморија. -Припрема за јавни наступ. Техника десне руке: – равномерно вођење целог гудала ради постизања уједначеног тона (успостављање контроле над звуком), – промена гудала на жабици и врху као и промене гудала током целе дужине гудала, – припрема и складно прелажење са жице на жицу у легату, деташеу и свим потезима – усавршавање свих потеза (легато, деташе, мартеле,	-стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. -Корелација између различитих предмета - полазиште за бројне активности у којима ученици учествују као истраживачи, креатори и извођачи. - остваривање исхода, који представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика Планирање наставе и учења: -израда годишњег и оперативног плана -израда припреме за час - ефикасна организација часа тако да се успешно испуњавају краткорочни и дугорочни циљеви, квалитетно покривају све планиране наставне и методске јединице и испуњава барем обавезни минимум годишњег програма. - избор ученичког репертоара као кључног фактора за заинтересованост ученика. - сагледавање личности ученика, његове психофизичке способности, карактера, темперамента, мотивације, васпитања и радних навика и помоћ при професионалном опредељењу. - успостављање међусобног поверења између ученика и наставника -рад на исправном ставу према јавном наступу и учесталост истих ради превазилажења стреса и развоја креативне треме. -посеђивања концерата уметничке музике и оперских представа. -коментарисање одгледаних концерата у циљу стварања креативног

конпозиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; — учествује на јавним наступима у школи и ван школе; — самостално посећује концерте и друге музичке манифестације; — користи предности дигитализације и испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике;		стакато, спикато, сотије, пунктирани) и њихово комбиновање и усложњавање, интонативно и звучно чисто извођења двозвука и акорада. Техника леве руке: — слушна перцепција као претпоставка добре интонације, — правилан пад и одизање прстију, — развијање прецизности и брзине прстију леве руке у фиксној позицији и кроз позиције, — промена позиција од једноставних ка сложенијим, — различити видови и брзине вибрата (из целе руке, шаке и прста) и његова корелација са вођењем гудала, — вештачки и природни флажолети. — палац позиција; Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност.	и критичког размишљања и става. -припрема ученика за такмичења и пажљиво успостављање границе у доживљају награде као пропратне а не суштинске мотивације. -јединство развоја музичких и техничких компоненти; -процес постепеног продубљивања и разумевања интелектуално-емоционалне садржине музичких дела на којој се базира интерпретација; -етапни приступ рада на музичком делу; -континуирани рад на самосталном развијању музичке фантазије подстицајним разговорима и продубљивањем интересовања за креативно музичко изражавање; -усавршавање асоцијативних процеса предслушања, предвиђања и предосећања; -даљи рад на развоју музичко-слушних представа; -развитак слуха као покретача и контролора одсвираног; -обрада и практична примена појмова музичког стила, стилског извођења, извођачке праксе и културе музицирања; - подчињење техничких импулса леве и десне руке музичком изражавању - тежња ка нивоу „руке слуге“; - даљи рад на прилагођавању ученика инструменту - корекције поставке и извођачких покрета, психофизички здрав однос са инструментом; давање предности илустрацији у односу на демонстрацију као показном средству у настави; - аналитички и критички приступ извођаштву. -Рад на техници леве и десне руке -Континуирано извођење скала са технолошком схемом извођачко-интерпретативног виолинизма. -идентификовање, разумевање и дефинисање музичких садржаја као базе интерпретације и њен суштински значај у праћењу наставе -израда критеријума оцењивања -формирање пријатне атмосфере на часу, а код ученика потенцирање осећања сигурности и подршке - Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.
--	--	--	--

Обавезни минимум програма:

- Две дурске и две молске скале са трозвучима и Д7 ,УМ7, различитим потезима и ритмичким варијацијама, кроз три октаве;
- четири етиде;
- два комада;
- једно дело велике форме.

Јавни наступи:

– обавезна три јавна наступа током школске године.

- **Програм испита:**

- Једна дурска скала са потезима, терцама, секстама, октавама (разложено), трозвучима и четворозвучима;
- Једна етида из предложене литературе;
- Ј. С. Бах: један став из I свите
- Први став из једног од наведених концерата.

Испитни програм се изводи напамет

II РАЗРЕД (105 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/ тема	Садржаји	Методика рада
– Систематска примена одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; – примена различитих начина решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истраживање начина добијања чисте интонације; – контрола интонације и квалитета тона при промени позиција и корекција; – употреба одговарајућих изражајних средстава да би исказао различите	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Квалитет тона: Постизање слободног и разноликог звука. -Тумачење нотног записа и ознака (различите епохе, стила, карактера, темпа и динамике). -Слушање и интонација. -Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. -Музичка меморија. -Припрема за јавни наступ. Техника десне руке: – равномерно вођење целог	-стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. -Корелација између различитих предмета – полазиште за бројне активности у којима ученици учествују као истраживачи, креатори и извођачи. - остваривање исхода, који представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика Планирање наставе и учења: -израда годишњег и оперативног плана -израда припреме за час - ефикасна организација часа тако да се успешно испуњавају краткорочни и дугорочни циљеви, квалитетно покривају све планиране наставне и методске јединице и испуњава барем обавезни минимум

емоције; – употреба знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; – самостално свирање задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – испољавање креативности у реализацији музичке фантазије и естетике; – критичко вредновање изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – самостално посећује концерте и друге музичке манифестације; – користи предности дигитализације и испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике;		гудала ради постизања уједначеног тона (успостављање контроле над звуком), – промена гудала на жабици и врху као и промене гудала током целе дужине гудала, – припрема и складно прелажење са жице на жицу у легату, деташеу и свим потезима – усавршавање свих потеза (легато, деташе, мартеле, стакато, спикато, сотије, пунктирани) и њихово комбиновање и усложњавање, – интонативно и звучно чисто извођења двозвука и акорада. Техника леве руке: – слушна перцепција као претпоставка добре интонације, – правилан пад и одизање прстију, – развијање прецизности и брзине прстију леве руке у фиксној позицији и кроз позиције, – промена позиција од једноставних ка сложенијим, – различити видови и брзине вибрата (из целе руке, шаке и прста) и његова корелација са вођењем гудала, – вештачки и природни	годишњег програма. - избор ученичког репертоара као кључног фактора за заинтересованост ученика. - сагледавање личности ученика, његове психофизичке способности, карактера, темперамента, мотивације, васпитања и радних навика и помоћ при професионалном опредељењу. - успостављање међусобног поверења између ученика и наставника - рад на исправном ставу према јавном наступу и учесталост истих ради превазилажења стреса и развоја креативне треме. - посећивања концерата уметничке музике и оперских представа. - коментарисање одгледаних концерата у циљу стварања креативног и критичког размишљања и става. - припрема ученика за такмичења и пажљиво успостављање границе у доживљају награде као пропратне а не суштинске мотивације. - јединство развоја музичких и техничких компоненти; - процес постепеног продубљивања и разумевања интелектуално-емоционалне садржине музичких дела на којој се базира интерпретација; - етапни приступ рада на музичком делу; - континуирани рад на самосталном развијању музичке фантазије подстицајним разговорима и продубљивањем интересовања за креативно музичко изражавање; - усавршавање асоцијативних процеса предслушања, предвиђања и предосећања; - даљи рад на развоју музичко-слушних представа; - развитак слуха као покретача и контролора одсвираног; - обрада и практична примена појмова музичког стила, стилског извођења, извођачке праксе и културе музицирања; - подчињење техничких импулса леве и десне руке музичком изражавању – тежња ка нивоу „руке слуге“; - даљи рад на прилагођавању ученика инструменту - корекције поставке и извођачких покрета, психофизички здрав однос са инструментом; - давање предности илустрацији у односу на демонстрацију као показном средству у настави; - аналитички и критички приступ извођаштву. - Рад на техници леве и десне руке - Континуирано извођење скала са технолошком схемом извођачко-интерпретативног виолинизма. - идентификовање, разумевање и дефинисање музичких садржаја као
---	--	--	--

		флажолети. – палац позиција; Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност.	базе интерпретације и њен суштински значај у праћењу наставе -израда критеријума оцењивања -формирање пријатне атмосфере на часу, а код ученика потенцирање осећања сигурности и подршке - Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.
--	--	--	---

Обавезни минимум програма:

- две дурске и две молске скале са трозвучима и Д7, УМ7, различитим потезима и ритмичким варијацијама кроз четири октаве;
- четири етиде;
- два комада;
- једно дело велике форме.

Јавни наступи:

– обавезна три јавна наступа током школске године.

- **Програм испита:**
- Једна молска скала (хармонски мол) са потезима, терцама, секстама, октавама, трозвучима и четворозвучима;
- Једна етида;
- Комад;
- Ј. С. Бах: два става из I или II свите;
- Први став из једног од наведених концерата;

Испитни програм се изводи напамет

III РАЗРЕД
(105 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истражује начине добијања чисте интонације; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; – самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Квалитет тона: Постизање слободног и разноликог звука. -Тумачење нотног записа и ознака (различите епохе, стила, карактера, темпа и динамике). -Слушање и интонација. -Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. -Музичка меморија. -Припрема за јавни наступ. Техника десне руке: – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо...; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато, мартеле, портато, сотије и пунктирани ритам; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала. Техника леве руке: – палац позиција; – вибрато. Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну	-стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. -Корелација између различитих предмета - полазиште за бројне активности у којима ученици учествују као истраживачи, креатори и извођачи. - остваривање исхода, који представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика Планирање наставе и учења: -израда годишњег и оперативног плана -израда припреме за час - ефикасна организација часа тако да се успешно испуњавају краткорочни и дугорочни циљеви, квалитетно покривају све планиране наставне и методске јединице и испуњава барем обавезни минимум годишњег програма. - избор ученичког репертоара као кључног фактора за заинтересованост ученика. - сагледавање личности ученика, његове психофизичке способности, карактера, темперамента, мотивације, васпитања и радних навика и помоћ при професионалном опредељењу. - успостављање међусобног поверења између ученика и наставника -рад на исправном ставу према јавном наступу и учесталост истих ради превазилажења стреса и развоја креативне треме. -посећивања концерата уметничке музике и оперских представа. -коментарисање одгледаних концерата у циљу стварања креативног и критичког размишљања и става. -припрема ученика за такмичења и пажљиво успостављање границе у доживљају награде као пропратне а не суштинске мотивације. -јединство развоја музичких и техничких компоненти; -процес постепеног продубљивања и разумевања интелектуално-

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
- самостално посећује концерте и друге музичке манифестације; - самостално користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		посвећеност. - вештачки и природни флажолети. - палац позиција; - Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност.	емоционалне садржине музичких дела на којој се базира интерпретација; -етапни приступ рада на музичком делу; -континуирани рад на самосталном развијању музичке фантазије подстицајним разговорима и продубљивањем интересовања за креативно музичко изражавање; -усавршавање асоцијативних процеса предслушања, предвиђања и предосећања; -даљи рад на развоју музичко-слушних представа; -развитак слуха као покретача и контролора одсвираног; -обрада и практична примена појмова музичког стила, стилског извођења, извођачке праксе и културе музицирања; - подчињење техничких импулса леве и десне руке музичком изражавању - тежња ка нивоу „руке слуге“; - даљи рад на прилагођавању ученика инструменту - корекције поставке и извођачких покрета, психофизички здрав однос са инструментом; - давање предности илустрацији у односу на демонстрацију као показном средству у настави; - аналитички и критички приступ извођаштву. -Рад на техници леве и десне руке -Континуирано извођење скала са технолошком схемом извођачко-интерпретативног виолинизма. -идентификовање, разумевање и дефинисање музичких садржаја као базе интерпретације и њен суштински значај у праћењу наставе -израда критеријума оцењивања -формирање пријатне атмосфере на часу, а код ученика потенцирање осећања сигурности и подршке - Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Обавезни минимум програма – две дурске и две молске скале са трозвучима и четворозвучима, терце сексте и октаве. – три етиде; – два комада различитог карактера; – три става из Бахове свите; – соната или концерт.
Јавни наступи – обавезна три јавна наступа током школске године.
– Програм испита: – Једна дурска скала са потезима, терцама, секстама, октавама и трозвучима и четворозвучима; – Две етиде различитих техничких захтева; – Два става из свите - обавезно Прелудијум; – Цео концерт или цела соната. Испитни програм се изводи напамет

IV РАЗРЕД (99 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– Систематска примена одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; – примена различитих начина решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истраживање начина добијања чисте интонације; – контрола интонације и квалитета тона при промени позиција и корекција; – употреба одговарајућих изражајних средстава да би исказао различите емоције;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Квалитет тона: Постизање слободног и разноликог звука. -Тумачење нотног записа и ознака (различите епохе, стила, карактера, темпа и динамике). -Слушање и интонација. -Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. -Музичка меморија. -Припрема за јавни наступ. Техника десне руке: – равномерно вођење целог гудала ради постизања уједначеног тона (успостављање	-стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. -Корелација између различитих предмета - полазиште за бројне активности у којима ученици учествују као истраживачи, креатори и извођачи. - остваривање исхода, који представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика Планирање наставе и учења: -израда годишњег и оперативног плана -израда припреме за час - ефикасна организација часа тако да се успешно испуњавају краткорочни и дугорочни циљеви, квалитетно покривају све планиране наставне и методске јединице и испуњава барем обавезни минимум годишњег програма. - избор ученичког репертоара као кључног фактора за

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– употреба знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; – самостално свирање задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – испољавање креативности у реализацији музичке фантазије и естетике; – критичко вредновање изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – самостално посећује концерте и друге музичке манифестације; – користи предности дигитализације и испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике;		контроле над звуком), – промена гудала на жабици и врху као и промене гудала током целе дужине гудала, – припрема и складно прелажење са жице на жицу у легату, деташеу и свим потезима – усавршавање свих потеза (легато, деташе, мартеле, стакато, спикато, сотије, пунктирани) и њихово комбиновање и усложњавање, – интонативно и звучно чисто извођења двозвука и акорада. Техника леве руке: – слушна перцепција као претпоставка добре интонације, – правилан пад и одизање прстију, – развијање прецизности и брзине прстију леве руке у фиксној позицији и кроз позиције, – промена позиција од једноставних ка сложенијим, – различити видови и брзине вибрата (из целе руке, шаке и прста) и његова корелација са вођењем гудала, – вештачки и природни флажолети. – палац позиција; Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност.	заинтересованост ученика. - сагледавање личности ученика, његове психофизичке способности, карактера, темперамента, мотивације, васпитања и радних навика и помоћ при професионалном опредељењу. - успостављање међусобног поверења између ученика и наставника - рад на исправном ставу према јавном наступу и учесталост истих ради превазилажења стреса и развоја креативне треме. - посећивања концерата уметничке музике и оперских представа. - коментарисање одгледаних концерата у циљу стварања креативног и критичког размишљања и става. - припрема ученика за такмичења и пажљиво успостављање границе у доживљају награде као пропратне а не суштинске мотивације. - јединство развоја музичких и техничких компоненти; - процес постепеног продубљивања и разумевања интелектуално-емоционалне садржине музичких дела на којој се базира интерпретација; - етапни приступ рада на музичком делу; - континуирани рад на самосталном развијању музичке фантазије подстицајним разговорима и продубљивањем интересовања за креативно музичко изражавање; - усавршавање асоцијативних процеса предслушања, предвиђања и предосећања; - даљи рад на развоју музичко-слушних представа; - развитак слуха као покретача и контролора одсвираног; - обрада и практична примена појмова музичког стила, стилског извођења, извођачке праксе и културе музицирања; - подчињење техничких импулса леве и десне руке музичком изражавању - тежња ка нивоу „руке слуге“; - даљи рад на прилагођавању ученика инструменту - корекције поставке и извођачких покрета, психофизички здрав однос са инструментом; - давање предности илустрацији у односу на демонстрацију као показном средству у настави; - аналитички и критички приступ извођаштву.

Исходи По завршеној теми/области ученик ће моћи да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
			-Рад на техници леве и десне руке -Континуирано извођење скала са технолошком схемом извођачко-интерпретативног виолинизма. -идентификовање, разумевање и дефинисање музичких садржаја као базе интерпретације и њен суштински значај у праћењу наставе -израда критеријума оцењивања -формирање пријатне атмосфере на часу, а код ученика потенцирање осећања сигурности и подршке - Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Обавезни минимум програма:

- две дурске и две молске скале са трозвучима и четворозвучима, терце сексте и октаве.
- три етиде;
- два комада;
- два става из Бахових свита (1-3);
- концерт у целини.

Јавни наступи:

– обавезна три јавна наступа током школске године.

Матурски испит:

Испитни програм се изводи напамет

Циљ учења предмета Читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе.

I РАЗРЕД (35 часова годишње)
II РАЗРЕД (35 часова годишње)
III РАЗРЕД (35 часова годишње)
IV РАЗРЕД (33 часова годишње)

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; – анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; – примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; – опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; – проналази начине за самостално вежбање; – покаже самопоуздање и снажљивост у кретању кроз текст; – препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Оспособљавање ученика за анализу текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Снажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе.	-корелација са главним предметом и оркестром. Настава је усмерена на остваривање исхода, који представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Примена стечених знања и вештина, објашњавање поступака што бржег савладавања новог текста. Планирање обухвата годишњи, оперативни план и припрему часа. Час обухвата анализу композиција, од темпа, тоналитета, динамике, промена и систематски се усваја од споријег ка бржем темпу. Слушају се различита извођења и упоређују. Изводе се оркестарске литературе, од солистичких концерата до симфонија и опера, од барока до савремених композиција. Оцена зависи од труда ученика и његовог напредовања.

Циљ учења предмета Гитара, је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање, градећи своју уметничку личност кроз соло и камерно музицирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.

I РАЗРЕД
(105 часова годишње)

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
• препознаје и примењује све музичке ознаке; • имплементира искуства у свирању стечена на осталим музичким предметима; • критички вреднује сопствену интерпретацију на основу нивоа стеченог знања; • примењује шири спектар боја на гитари (од „понтичела“ до „сул таста“) у зависности од карактера композиције; • користи различите технике меморисања текста; • самостално решава лакше техничке проблеме у композицији; • јасно фразира и прецизно изражава музички ток; • примени технику тремоло свирања на гитари; • имплементира основне агогичке појмове; • самостално вежба поштујући одређене техничке процедуре; • самостално обликује нокте у функцији добијања квалитетног тона; • учествује у јавним наступима у школи и ван ње.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Техника леве и десне руке: апојандо, тирандо, легато (узлазни и силазни), арпеђа. Тремоло техника. Синхронизовање леве и десне руке. Рад на прстометирању леве и десне руке. Меморисање нотног текста. Динамичке и агогичке ознаке и начин интерпретације. Имплементирање одређеног тембра приликом интерпретације. Циклична дела (соната или варијације) – приступ и реализација. Хармонска и музичка анализа дела. Музичко фразирање. Скале Дијатонске дурске и молске скале кроз триоктаве. Хроматска скала кроз три октаве. Терце, сексте, октаве, дециме, разлагање трозвука и четворозвука. Каденце у сва триполжаја.
Обавезни минимум програма: • Једна трооктавна скала са интервалима, арпеђима и каденцом • Две етиде • Циклично дело • Комад.		
Јавни наступи: Најмање два јавна наступа у току школске године		
Програм смотре: • Етида • Једна трооктавна скала са интервалима, арпеђима и каденцом;		
Програм испита:		

- Етида;
- Циклично дело;
- Комад

Испитни програм се изводи напамет

ЛИТЕРАТУРА*

Школе и етиде:

- Ј. Јовичић: Школа за гитару II, III, IV и V део
- Ј. С. Бах Свите 995,996,997,998,1000,1006
- Е. Пухол: Escuela rotonada
- А. Карлеваро: Cuadernos no. 1, 2, 3, 4
- М. Каркаси: Етиде оп. 60 - број 1, 2, 3, 6, 7, 11, 12, 14, 19
- Ф. Сор – А. Сеговиа: 20 етида - број 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 13, 15
- Н. Косте: Етиде оп. 38
- М. Ђулијани: Етиде оп. 48
- Д. Агуадо: Етиде
- Л. Лењани: Каприча
- Е. Пухол: Grado superior - број 1, 2
- Г. Регонди Етиде

Друге етиде по избору наставника.

Циклична дела

- М. Ђулијано: Сонатине оп. 71 - број 1, 2, 3
- Ф. Карули: Сонате
- Ф. Молино: Сонате
- А. Дабели: Соната Це-дур, А-дур
- Г. Ф. Хендл: Сарабанда и варијације
- М. Каркаси: Варијације Де-дур, А-дур
- Ј. А. Логи: Партите а-мол, Це-дур
- С. Л. Вајс: Свита „L'Infidelle"
- Друга дела по избору наставника

Комади

- Избор комада од епохе ренесансе до XX века – Џ. Дауленд, Г. Санс, А. Мудара, Р. де Визе, С. Л. Вајс, Д. Агуадо, Ф. Сор, М. Ђулијани, Ф.Тарега, Х. Вила-Лобос, Л. Броувер и др.

Друга дела по избору наставника.

II РАЗРЕД
(105 часова годишње)

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
• примењује све музичке ознаке; • имплементира искуства у свирању стечена на осталим музичким предметима; • самостално решава лакше техничке проблеме у композицији; • примењује шири спектар боја на гитари (од „понтичела“ до „сул таста“) у зависности од карактера композиције; • користи различите технике меморисања текста; • критички вреднује сопствену интерпретацију на основу нивоа стеченог знања; • јасно фразира и прецизно изражава музички ток; • имплементира основне агогичке појмове; • самостално вежба поштујући одређене техничке процедуре; • самостално обликује нокте у функцији добијања квалитетног тона; • учествује у јавним наступима у школи и ван ње.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Техника леве и десне руке: апојандо, тирандо, легато (узлазни и силазни), арпеђа. Синхронизовање леве и десне руке. Рад на прстометирању леве и десне руке. Меморисање нотног текста. Динамичке и агогичке ознаке и начин интерпретације. Имплементирање одређеног тембра приликом интерпретације. Циклична дела (соната или варијације) – приступ и реализација. Хармонска и музичка анализа дела. Музичко фразирање Дијатонске дурске и молске скале кроз три октаве; хроматска скала кроз три октаве; терце, сексте, октаве, дециме, разлагање трозвука и четворозвука; каденца у сва три положаја. Скале и све припадне вежбе треба вежбати и даље и легато и стакато, уз проширење употребе ритмичких варијанти; ученика оспособити да може да свира већ у брзом темпу - м. м. = 100-112. ЛИТЕРАТУРА: Школе и етиде • Ј. Јовичић: Школа за гитару III, IV и V свеска • Е. Пухол: Escuela rotonada • А. Карлеваро: Cuadernos no. 1, 2, 3, 4 • М. Каркаси: Етиде оп. 60 • Ф. Сор-А. Сеговија: 20 етида • Косте: Етиде оп. 38 • М. Ђулијани: Етиде оп. 48 и оп. 100 • Д. Агуадо: Етиде • Л. Лењани: Каприча • Е. Пухол: Grado Superior • Бариос Валцери • Х.Родриго Запатеадо Друге етиде по избору наставника. Циклична дела

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
		Сонате, сонатине, свите или варијације из литературе а по избору наставника Комади Избор комада из литературе за гитару од ренесансе до XX века - избор може да садржи и транскрипције (нпр дела Албениза, Гранадоса и др.).
Обавезни минимум програма: • Једна трооктавна скала са интервалима, арпеђима и каденцом • Две етиде • Циклично дело • Комад.		
Јавни наступи: Најмање два јавна наступа у току школске године		
Програм смотре: • Етида • Једна трооктавна скала са интервалима, арпеђима и каденцом; Програм испита: • Етида; • Барокна свита један или више ставова • Циклично дело • Комад • Комад.		
Испитни програм се изводи напамет		

III РАЗРЕД (105 часова годишње)

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
• препознаје и примењује све музичке ознаке; • имплементира искуства у свирању стечена на осталим музичким предметима; • критички вреднује сопствену интерпретацију на основу нивоа стеченог знања; • примењује шири спектар боја на гитари (од	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Техника леве и десне руке: апојандо, тирандо, легато (узлазни и силазни), арпеђа. Синхронизовање леве и десне руке. Рад на прстометирању леве и десне руке. Меморисање нотног текста. Динамичке и агогичке ознаке и начин интерпретације. Имплементирање одређеног тембра приликом интерпретације.

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
„понтичела“ до „сул таста“) у зависности од карактера композиције; • користи различите технике меморисања текста; • самостално решава лакше техничке проблеме у композицији; • јасно фразира и прецизно изражава музички ток; • познаје барокне игре и њихове карактеристике • имплементира основне агогичке појмове; • самостално вежба поштујући одређене техничке процедуре; • самостално обликује нокте у функцији добијања квалитетног тона; • учествује у јавним наступима у школи и ван ње.		Циклична дела (соната или варијације) – приступ и реализација. Приступ барокној музици и полифонији. Хармонска и музичка анализа дела. Музичко фразирање Дијатонске дурске и молске скале кроз три октаве; хроматска скала; терце, сексте, октаве, дециме, разложени трозвуци и четворозвуци; каденце у сва три положаја. Наставити рад на скалама као једном од основних средстава техничког развоја применом различитих ритмичких комбинација. Тежити томе да се ученик сигурно креће кроз већ сасвим брза темпа (мм = 120). ЛИТЕРАТУРА: Школе и етиде • Ј. Јовичић: Школа за гитару III, IV и V део • Е. Пухол: Escuela ratonada • А. Карлеваро: Cuadernos 1, 2, 3, 4 • Ф. Сор-А. Сеговија: 20 етида • Косте: Етиде оп. 38 • Е. Пухол: Grado superior и етиде из Школе • Х. Вила-Лобос: Етиде Х. Сагreras: Етиде Д. Агуадо: Етиде Друге етиде из литературе по избору наставника • Ј. С. БАХ – 2 става из неке свите Циклична дела Сонате, варијације, свите из литературе а по избору наставника Комади Избор комада из литературе од ренесансе до XX века Друга дела по избору наставника.
Обавезни минимум програма: • Једна трооктавна скала са интервалима, арпеђима и каденцом • Две етиде • Циклично дело • Комад.		
Јавни наступи: Најмање два јавна наступа у току школске године		
Програм смотре: • Етида • Једна трооктавна скала са интервалима, арпеђима и каденцом;		

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
Програм испита: • Етида; • Циклично дело; • Комад • Два става из барокне свите (по могућству из неке од Бахових свита). Испитни програм се изводи напамет		

IV РАЗРЕД
(99 часова годишње)

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
• препознаје и примењује све музичке ознаке; • имплементира искуства у свирању стечена на осталим музичким предметима; • критички вреднује сопствену интерпретацију на основу нивоа стеченог знања; • примењује шири спектар боја на гитари (од „понтичела“ до „сул таста“) у зависности од карактера композиције; • користи различите технике меморисања текста; • самостално решава лакше техничке проблеме у композицији; • јасно фразира и прецизно изражава музички ток; • познаје барокне игре и њихове карактеристике; • имплементира основне агогичке појмове; • самостално вежба поштујући одређене	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Техника леве и десне руке: апојандо, тирандо, легато (узлазни и силазни), арпеђа. Синхронизовање леве и десне руке. Рад на прстометирању леве и десне руке. Меморисање нотног текста. Динамичке и агогичке ознаке и начин интерпретације. Имплементирање одређеног тембра приликом интерпретације. Циклична дела (соната или варијације) – приступ и реализација. Приступ барокној музици и полифонији. Хармонска и музичка анализа дела. Музичко фразирање. Дијатонске дурске и молске скале кроз три октаве; хроматска скала; терце, сексте, октаве, дециме, разложени трозвуци и четворозвуци; каденце у сва три положаја. Наставити рад на скалама као једном од основних средстава техничког развоја применом различитих ритмичких комбинација. Тежити томе да се ученик сигурно креће кроз већ сасвим брза темпа (мм = 120). ЛИТЕРАТУРА: Школе и етиде • Ј. Јовичић: Школа за гитару III, IV и V свеска • Е. Пухол: Escuela rotónada • А. Карлеваро: Cuadernos 1, 2, 3, 4

техничке процедуре; - самостално обликује нокте у функцији добијања квалитетног тона; - учествује у јавним наступима у школи и ван ње; - креира сопствени прсторед, прилагођен индивидуалним способностима и карактеру композиције; - субјективно интерпретира композиције уз слободу музичког доживљаја одређену правилима епохе и стила.		Х. Вила-Лобос: Етиде Ф. Сор-А. Сеговија: 20 етида Н. Косте: Етиде оп. 38 Е. Пухол: Grado superior и етиде из Школе Д. Агуадо: Етиде Х. Сагreras: Етиде Друге етиде из литературе Ј. С. БАХ – Два става из неке Бахове свите или нека Бахова композиција сложенијег садржаја и форме (нпр. Чакона де-мол и сл) Циклична дела Сонате из шире литературе Ф. Сор: Соната оп. 22, оп. 25, оп. 15 М. Ђулијани: Соната оп. 15 А. Диабели: Соната Еф-дур М. М. Понсе: Сонатина меридионал, Соната класика - Ф.М. Тороба: Сонатина Х. Турина: СОНАТА У обзир долазе и развијене једноставачне сонатне форме као што су: М. Ђулијани: Grande ouvertire, Grand sonata Eroika Комади Избор комада од епохе ренесансе до XX века - потребно је у избор укључити бар једну композицију домаћег аутора: Д. Богдановића, В. Трајковића, Ј. Јовичића, В. Ивановића и др. Друга дела по избору наставника.
Обавезни минимум програма: - Концертна етида; - Први став сонате - Виртуозни комад - Једна композиција домаћег аутора. - Најмање један став Бахове партите, сонате или свите		
Јавни наступи: Најмање два јавна наступа у току школске године		
Матурски испит се изводи напамет		

Циљ учења предмета Читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе.

I РАЗРЕД (35 часова годишње)
II РАЗРЕД (35 часова годишње)
III РАЗРЕД (35 часова годишње)
IV РАЗРЕД (33 часова годишње)

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:		
- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; - примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; - познавање музичких и техничких ознака унутар текста; - познавање нота на различитим жицама и у оквиру различитих позиција.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Оспособљавање ученика за анализу текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких и техничких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Сналажљивост и брзо реаговање. Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе.

ЛИТЕРАТУРА* – ГИТАРА

Први разред:

- Ј. Јовичић: Школа гитаре за младе почетнике Јован Јовичић: Школа за гитару I и II део
- С. Прек: Албум I, II, III
- В. Андре: Збирка композиција за класичну гитару.

Деонице камерне музике и друга дела по избору наставника.

Други разред:

- Ј. Јовичић: Школа за гитару II и III део

- В. Андре: Збирке композиција за класичну гитару црвена, плава, зелена
- Ф. Ноад: Ренесансна гитара; Барокна гитара; Класична гитара

Друга литература по избору наставника.

Трећи разред:

- Ф. Ноад: Ренесансна гитара; Барокна гитара; Класична гитара
- У. Петерс: Класици гитаре I - V

Лаки примери савремене музике и примери у којима постоји неправилан ритам и друга литература по избору наставника.

Четврти разред:

- Ф. Ноад: Ренесансна гитара; Барокна гитара; Класична гитару
- У. Петерс: Класици гитаре I - V

Примери савремене музике и примери у којима постоји неправилан ритам, и друга литература по избору наставника.

Циљ учења предмета Соло певање је да ученик кроз даље музичко сазревање, како у вокално-техничком, тако и у интерпретативном смислу, буде у стању да, кроз индивидуално искуство и ниво постигнућа на коме се налази, изведе композиције различитих стилова и епоха и повеже их са другим уметностима, нарочито глумом, сценским покретом и књижевношћу као великом инспирацијом вокалне и оперске музике.

I РАЗРЕД
(105 часова годишње)

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– контролише правилан певачки став и држање тела у току извођења музике; – правилно користи певачки апарат у зависности од техничких и музичких захтева композиције која се изводи; – употребљава резонатор гласа и користи различита вибрантна места зависно од регистара гласа; – разликује типове дисања и правилно од неправилног; – примењује различите вежбе дисања у циљу контроле положаја дијафрагме; – правилно формира високо импостиран тон и контролише интонацију при певању; – правилно артикулише, изговара и интерпретира текст композиције при певању; – контролише гестикулацију тела и мимику лица; – комуницира са корепетитором у извођењу музичког дела; – самостално ради на припреми за јавни наступ у циљу стицања самопоуздања; – поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – брине о гласу и примењује хигијену вокалног апарата (гласа); – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Правилно држање тела при певању. Анатомија и функција органа за певање. Припрема и почетак тона. Правилна продукција и емисија тона. Резонатор. Типови и вежбе дисања. Техничке вежбе мањих опсега и једноставнијих кретања кроз легато, спецато, стакато, мартелато технику и рад на покретљивости гласа. Висока импостација. Артикулација и дикција кроз интерпретацију. Обрада вокалне литературе на страном језику – изговор и тумачење текста. Припрема за јавни наступ. Музички бонтон и хигијена гласа. ЛИТЕРАТУРА: Вокализе Н. Вакаи, Ђ. Конконе, Б. Лутген, Ј. Цајдлер, С. Маркези, Х. Панофка и други композитори сличних извођачких захтева; Стари мајстори А. Скарлати, Ђ. Паизиело, Ф. Гаспарини, С. Роза, А. Калдара, Ђ. Б. Перголези, Х. Персел, Ђ. Ђордани и други композитори сличних извођачких захтева; Соло песме класичара и романтичара: В. А. Моцарт, Л. ван Бетовен, Ј. Хајдн, Ф. Шуберт, Р. Шуман,

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
		Ф. Менделсон, Ј. Брамс, А. Јенсен, Е. Григ, В. Белини, Г. Доницети, Ж. Масне, Ш. Гуно и други композитори сличних извођачких захтева; Соло песме српских композитора: С. Бинички, Д. Јенко, И. Бајић, С. Христић, Ј. Маринковић, З. Јовановић, М. Тајчевић, П. Коњовић и други композитори сличних извођачких захтева;
		Соло песме словенских композитора: М. И. Глинка, Ј. Хаце, М. Пребанда, П. И . Чајковски, И. Зајц, П. П. Булахов, А. Даргомижски, Р. М. Глиер, С. Тањејев, Н. Римски-Корсакови други композитори сличних извођачких захтева;
Обавезни минимум програма: – четири вокализе – три арије старих мајстора – две соло песме класичара или романтичара – две соло песме српских композитора – две соло песме словенских композитора		
Јавни наступи: Обавезна два јавна наступа у току школске године.		
Испитни програм: 1. Једна вокализа 2. Једна арија старог мајстора 3. Једна соло песма класичара или романтичара 4. Једна соло песма српског или словенског композитора *Испитни програм се изводи напамет, на оригиналном језику.		

II РАЗРЕД
(105 часова годишње)

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– контролише правилан певачки став и држање тела у току извођења музике; – правилно користи певачки апарат у зависности од техничких и музичких захтева композиције која се изводи; – употребљава резонатор гласа и користи различита вибрантна места зависно од регистара гласа; – контролише изједначавање регистара гласа уз помоћ наставника; – разликује типове дисања и правилно од неправилног; – примењује различите вежбе дисања у циљу ефикасније контроле положаја дијафрагме и подршке тона при певању на даху; – разликује правилне, меке атаке од тврде и шуштаве; – правилно формира високо импостиран тон и контролише интонацију при певању; – артикулише и примењује јасну дикцију при певању, тумачењу и интерпретирању текста композиције; – контролише гестикулацију тела и мимику лица; – комуницира са корепетитором у извођењу музичког дела; – испољава марљивост, мотивацију и позитиван приступ у учењу и раду; – самостално ради на припреми за јавни наступ у циљу стицања самопоуздања; – поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – брине о гласу и примењује хигијену вокалног апарата (гласа); – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Правилно држање тела при певању. Анатомија и функција органа за певање. Правилна продукција и емисија тона. Резонатор и вибрантна места. Регистри гласа. Типови и вежбе дисања. Певање на даху, апођо. Техничке вежбе различитих интервалских скокова и кретњи кроз легато, специато, стакато, мартелато технику и рад на покретљивости гласа. Висока импостација и атака. Изједначавање вокала, артикулација и дикција кроз интерпретацију. Обрада вокалне литературе на страном језику – изговор и тумачење текста. Припрема за јавни наступ. Музички бонтон и хигијена гласа. ЛИТЕРАТУРА: Вокализе Ђ. Конконе, Б. Лутген, Ј. Цајдлер, М. Мирзојева, М. Бордоњи, Г. Росини и други композитори сличних извођачких захтева; Стари мајстори А. Скарлати, Ђ. Паизиело, Ђ. Б. Перголези, Ф. Дуранте, Џ. Ф. Хендл, К. В. Глук, Ф. Кавали, Ј. А. Хасе, Д. Сари и други композитори сличних извођачких захтева; Соло песме класичара и романтичара: В. А. Моцарт, Л. ван Бетовен, Ј. Хајдн, Ф. Шуберт, Р. Шуман, Ф. Менделсон, А. Јенсен, Ј. Брамс, Х. Волф, Е. Григ, В. Белини, Г. Доницети, Ж. Масне, Ш. Гуно, Е. Шабрије и други композитори сличних извођачких захтева; Соло песме српских композитора: С. Бинички, Д. Јенко,

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
		И. Бајић, С. Христић, Ј. Маринковић, З. Јовановић, М. Тајчевић, П. Коњовић, К. Бабић, Д. Големовић и други композитори сличних извођачких захтева; Соло песме словенских композитора: М. И. Глинка, Ј. Хаце, М. Пребанда, П. И. Чајковски, И. Зајц, Ј. Готовац, П. П. Булахов, А. Даргомижски, Р. М. Глиер, С. Тањејев, Н. Римски-Корсаков, А. Дворжак, С. Рахмањин и други композитори сличних извођачких захтева; Лакша оперска арија: К. В. Глук, В. А. Моцарт и други композитори сличних извођачких захтева прилагођених узрасту и нивоу постигнућа ученика.
Обавезни минимум програма: — четири вокализе — четири арије старих мајстора — две соло песме класичара или романтичара — две соло песме српских композитора — две соло песме словенских композитора — једна лакша оперска арија (од Глукове реформе)		
Јавни наступи: Обавезна два јавна наступа у току школске године.		
Испитни програм: 1. Једна арија старог мајстора 2. Једна соло песма класичара или романтичара 3. Једна соло песма српског композитора 4. Једна соло песма словенског композитора *Испитни програм се изводи напамет, на оригиналном језику.		

III РАЗРЕД
(105 часова годишње)

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– контролише правилан певачки став и држање тела у току извођења музике; – правилно користи певачки апарат у зависности од техничких и музичких захтева композиције која се изводи; – контролише положај меког непца, ларинкса, језика и доње вилице при певању уз помоћ наставника; – контролише употребу резонатора гласа у току певање; – континуирано ради на изједначавању регистара гласа и разликује вибрантна места зависно од регистара гласа; – разликује типове дисања и примењује правилно костоабдоминално дисање; – успешно изводи различите вежбе дисања у циљу ефикасније контроле положаја дијафрагме и подршке тона при певању на даху; – изводи правилну припрему пред певање, формира правилну, меку атаку; – формира високо импостиран тон и контролише га при певању; – самостално обликује и динамички нијансира музичку фразу; – препознаје одређени захтев вокалне технике са којим се већ сусрео и примењује научене вештине у савладавању истог; – артикулише, примењује јасну дикцију и самостално тумачи и интерпретира текст композиције при певању; – интерпретира композиције поштујући стилске карактеристике различитих епоха; – контролише гестикулацију тела и мимику лица у циљу боље комуникације са публиком; – комуницира са корепетитором кроз интерпретацију музичког дела; – пева на страним језицима са којима се у вокалној литератури најчешће среће;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Овладавање функцијама органа за певање. Активатор и генератор гласа. Резонатор и артикулацијски простор. Вибрантна места. Регистри гласа. Контрола дијафрагме, певање на даху, апођо. Сложеније техничке вежбе различитих интервалских скокова и кретњи кроз легато, специјато, стакато, мартелато технику и рад на покретљивости гласа. Певање украса (апођатура, аћакатура, мордент, групето)и трилера. Висока импостација и мека атака. Изједначавање вокала, артикулација и дикција кроз интерпретацију. Обрада вокалне литературе на страном језику – изговор и тумачење текста. Динамичко нијансирање и фразирање. Тумачење стилских разлика при извођењу композиција различитих епоха. Припрема за јавни наступ. Музички бонтон и хигијена гласа. ЛИТЕРАТУРА: Стари мајстори: А. Скарлати, Ђ. Паизиело, Ђ. Б. Перголези, Ф. Дуранте, Б. Марчело, Т. Траета, Ђ. Санти, Џ. Ф. Хендл, К. В. Глук, А. Вивалди, Ф. Кавали, Ј. А. Хасе, Д. Сари и други композитори сличних извођачких захтева; Арија из ораторијума, мисе или кантате: А. Вивалди, Ђ. Б. Перголези, Ј. С. Бах, Џ. Ф. Хендл, Ј. Хајдн, Ф. Менделсон и други композитори сличних извођачких захтева; Соло песме композитора 19. века: Ф. Шуберт, Р. Шуман, Ф. Менделсон, Ј. Брамс, Х. Волф, Е. Григ, Ф. Лист, В. Белини, Г. Доницети, Ђ. Росини, Ђ. Верди, Ж. Масне, Ш. Гуно, Е. Шабрије, Е. Шосон, Л. Делиб, Ж. Бизе, Г. Малер и други композитори сличних извођачких захтева; Соло песме композитора 20. и 21. века: К. Дебиси, Р. Штраус, Г. Форте, Х. Дипарк, Ф. Пуланк, М. Равел, Р. Ан, Е. Сати, Б. Бритн, В. Вилиамс, С. Барбер, С. Донауди, П. Тости, Е. Гранадос, Ф. Обадорс, М. де Фаљаи други композитори сличних извођачких захтева; Соло песме српских композитора: С. Бинички, И. Бајић, С. Христић, Ј. Маринковић,

– испољава систематичност у раду; – самостално ради на припреми за јавни наступ у циљу стицања самопоуздања; – поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – брине о гласу и примењује хигијену вокалног апарата (гласа); – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	П. Коњовић, М. Милојевић, К. Бабић, Д. Големовић, С. Рајичић, Д. Деспић, М. А. Расински, Д. Радић, В. Миланковић, М. Мишевић, С. С. Ковачевић, М. Стојадиновић и други композитори сличних извођачких захтева; Соло песме словенских композитора Ј. Хаце, М. Пребанда, И. Зајц, Ј. Готовац, Л. М. Шкерјанц, М. Логар, П. И. Чајковски, Р. М. Глиер, С. Тањејев, Н. Римски-Корсаков, А. Дворжак, С. Рахмањин и други композитори сличних извођачких захтева; Арија из опере, оперете или концертна арија: К. В. Глук, В. А. Моцарт, Г. Доницети, Ђ. Росини, Ђ. Верди, В. Белини, Ђ. Пучини, Ш. Гуно, Ж. Масне, Ж. Бизе, П. И. Чајковски, Н. Римски-Корсаков, Б. Сметана, А. Дворжак, Ј. Штраус, Ф. Лехар, А. Саливан, Џ. Гершвин, И. Калман, П. Сорозабал, Ф. А. Барбиери, Р. Чапи, Г. Хименез и други композитори сличних извођачких захтева прилагођених узрасту и нивоу постигнућа ученика.
Обавезни минимум програма: – три арије старих мајстора – једна арија из ораторијума, мисе или кантате – две соло песме композитора 19. века – једна соло песма композитора 20. или 21. века (осим српских и словенских композитора) – две соло песме српских композитора – две соло песме словенских композитора – једна арија из опере, оперете или концертна арија (од Глукове реформе)	
Јавни наступи: Обавезна четири јавна наступа у току школске године.	

Испитни програм:

1. Једна арија старог мајстора
2. Једна соло песма композитора 19. века
3. Једна соло песма композитора 20. или 21. века (осим српских и словенских композитора)
4. Једна соло песма српског или словенског композитора
5. Једна арија из опере, оперете или концертна арија

***Испитни програм се изводи напамет, на оригиналном језику.**

IV РАЗРЕД
(99 часова годишње)

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– контролише певачки став и држање тела у току извођења музике; – контролише положај меког непца, ларинкса, језика и доње вилице при певању; – правилно користи певачки апарат у зависности од техничких и музичких захтева композиције која се изводи и успешно примењује технику костоабдоминалног дисања и пева тон на даху; – контролише изједначеност регистара гласа; – богатим музичким језиком обликује и динамички нијансира музичке фразе; – повезује певање са другим уметностима, нарочито глумом, сценским покретом и књижевношћу; – процени, оцени и изрази мишљење како о свом тако и о туђем наступу; – брине о гласу и примењује хигијену вокалног апарата (гласа); – учествује на јавним наступима у школи и ван ње.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Осамостаљивање и овладавање функцијама органа за певање. Резонатор и артикулацијски простор. Вибрантна места. Регистри гласа. Контрола дијафрагме, певање на даху, апођо. Сложеније техничке вежбе различитих интервалских скокова и кретњи кроз легато, спецато, стакато, мартелато технику и рад на покретљивости гласа. Певање украса (апођатура, аћакатура, мордент, групето) и трилера. Висока импостација и мека атака. Изједначавање вокала, артикулација и дикција кроз интерпретацију. Обрада вокалне литературе на страном језику – изговор и тумачење текста. Динамичко нијансирање и фразирање. Тумачење стилских разлика при извођењу композиција различитих епоха. Припрема за јавни наступ. Музички бонтон и хигијена гласа. ЛИТЕРАТУРА* списак литературе налази се испод табеле.
Обавезни минимум програма: – две арије старих мајстора – једна арија из ораторијума, мисе или кантате – две соло песме композитора 19. века – једна соло песма композитора 20. или 21. века (осим српских и словенских композитора) – две соло песме српских композитора – две соло песме словенских композитора – две арије из опере, оперете или концертне арије (од Глукове реформе)		

Јавни наступи:

Обавезна четири јавна наступа у току школске године.

Матурски испит

Испитни програм се изводи напамет, на оригиналном језику.

ЛИТЕРАТУРА*:**Стари мајстори:**

А. Скарлати, Ђ. Паизиело,
Ђ. Б. Перголези,
Н. Пичини, Н. Јомели,
А. Чести, Б. Марчело,
Т. Траета, Ђ. Сарти,
Џ. Ф. Хендл, К. В. Глук,
А. Вивалди, Ј. А. Хасе и други композитори сличних извођачких захтева;

Арија из ораторијума, мисе или кантате:

А. Вивалди, Ђ. Б. Перголези,
В. А. Моцарт, Ј. С. Бах,
Џ. Ф. Хендл, Ј. Хајдн,
Ф. Менделсон, Ђ. Росини,
Г. Форте и други композитори сличних извођачких захтева;

Соло песме композитора 19. века:

Ф. Шуберт, Р. Шуман,
Ф. Менделсон, Ј. Брамс,
Х. Волф, Е. Григ, Ф. Лист,
В. Белини, Г. Доницети,
Ђ. Росини, Ђ. Верди,
Ж. Масне, Ш. Гуно,
Е. Шабрије, Е. Шосон,
Л. Делиб, Ж. Бизе, Г. Малер и други композитори сличних извођачких захтева;

Соло песме композитора 20. и 21. века:

К. Дебиси, Р. Штраус, Г. Форте, Х. Дипарк, Ф. Пуланк,
М. Равел, Р. Ан, Е. Сати,
Б. Бритн, В. Вилиамс,
С. Барбер, С. Донауди,
П. Тости, Е. Гранадош,
Ф. Обрадос, М. де Фаља и други композитори сличних извођачких захтева;

Соло песме српских композитора:

С. Бинички, И. Бајић,
С. Христић, Ј. Маринковић,
П. Коњовић, К. Бабић,
М. Милојевић, Д. Големовић, С. Рајичић, Д. Деспић,
М. А. Расински, Д. Радић,
В. Миланковић, М. Мишевић, С. С. Ковачевић,
М. Стојадиновић и други композитори сличних извођачких захтева;

Соло песме словенских композитора:

Ј. Хаце, М. Пребанда, И. Зајц, Ј. Готовац, Л. М. Шкерјанц,
М. Логар, П. И. Чајковски,
Р. М. Глиер, С. Тањејев,
Н. Римски-Корсаков, А. Дворжак, С. Рахмањинов и други композитори сличних извођачких захтева;

Арија из опере, оперете или концертна арија:

К. В. Глук, В. А. Моцарт,
Г. Доницети, Ђ. Росини,
Ђ. Верди, В. Белини,
Ђ. Пучини, Ш. Гуно, Ж. Масне, Ж. Бизе, Л. Делиб,
Ж. Офенбах, П. И. Чајковски, Н. Римски-Корсаков,
Б. Сметана, А. Дворжак,
Ј. Штраус, Ф. Лехар,
А. Саливан, Џ. Гершвин,
И. Калман, П. Сорозабал,
Ф. А. Барбиери, Р. Чапи,
Г. Хименез и други композитори сличних извођачких захтева прилагођених узрасту и нивоу постигнућа ученика.

Циљ учења предмета Читање са листа је да код ученика развије знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе.

I РАЗРЕД (35 часова годишње)
II РАЗРЕД (35 часова годишње)
III РАЗРЕД (35 часова годишње)
IV РАЗРЕД (33 часова годишње)

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– отпева без прекида и задржавања задати нотни текст једноставнијег садржаја; – анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; – анализира, правилно чита и акцентује литерарни текст; – примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; – опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; – проналази начине за самостално вежбање; – покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; – препозна вокална дела и певачке деонице у камерним и хорским композицијама.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Оспособљавање ученика за анализу нотног и литерарног текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Сналажљивост и брзо реаговање. Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе. Упознавање са вокалним деоницама у камерној и хорској литератури. ЛИТЕРАТУРА* налази се испод табеле по разредима
Обавезни минимум програма: За први и други разред: а) 12 лакших вокализа без текста и са текстом на италијанском језику; б) 12 лакших композиција старих мајстора из периода ренесансе и барока. За трећи и четврти разред: а) 10 композиција из периода класицизма и романтизма; б) 10 лакших композиција српских и словенских композитора; в) две композиције предвиђене програмом за камерно музицирање; г) две композиције за хор.		

ЛИТЕРАТУРА*

Први разред

– Лакше вокализе без текста и са текстом на италијанском језику: Ф. Абт, Ј. Цајдлер, Н. Вакаи и други композитори сличних извођачких захтева

– Лакше композиције старих мајстора из периода ренесансе и барока: А. Калдара, Ђ. Каћини, А. Фалкониери, П. П. Бенчини, А. Скарлати и други композитори сличних извођачких захтева.

Други разред

– Захтевније вокализе без текста и са текстом на италијанском језику: Ј. Цајдлер, Н. Вакаи, Ђ. Конконе: оп. 9, С. Маркези и други композитори сличних извођачких захтева;

– Захтевније композиције старих мајстора: А. Скарлати, Ђ. Карисими, Ђ. Качини, Ђ. Ђордани, Ђ. Бонончини, А. Фалкониери, Ђ. Б. Перголези, Г. Ф. Хендл, Х. Персел и други композитори сличних извођачких захтева.

Трећи разред

– Композиције из периода класицизма и романтизма: В. А. Моцарт, Л. ван Бетовен, Ј. Хајдн, Ф. Шуберт, Р. Шуман, Ф. Менделсон, Е. Григ, Ф. Лист, В. Белини, Г. Доницети, Ж. Маснеи други композитори сличних извођачких захтева;

– Лакше композиције српских и словенских композитора: И. Бајић, Д. Јенко, Ј. Маринковић, М. И. Глинкаи други композитори сличних извођачких захтева;

– Дуети из периода барока и романтизма;

– Лакше хорске композиције.

Четврти разред:

– Композиције српских и словенских композитора: И. Бајић, Д. Јенко, Ј. Маринковић, М. Милојевић, П. Коњовић, К. Бабић, Д. Големовић, С. Рајичић, Д. Деспић, М. А. Расински, Д. Радић, В. Миланковић, М. Мишевић, С. С. Ковачевић, М. Пребанда, И. Зајц, Ј. Хаџе, М. И. Глинка, С. Рахмањинов, П. И. Чајковски, Н. Римски-Корсаков, А. Дворжак и други композитори сличних извођачких захтева;

– Композиције 20. и 21. века са различитих говорних подручја: К. Дебиси, Р. Штраус, Г. Форе, Х. Дипарк, Ф. Пуланк, М. Равел, Р. Ан, Е. Сати, Б. Бритн, В. Вилиамс, С. Барбер, С. Донауди, П. Тости, Е. Гранадос, Ф. Обрадорс, М. де Фаља и други композитори сличних извођачких захтева

– Дуети из периода барока и романтизма;

– Хорске композиције.

Циљ учења предмета Флаута је да код ученика развију знања и вештине неопходне за разумевање и извођење музике у солистичком, камерном и оркестарском свирању, као и за наставак школовања на високо образовним установама.

I РАЗРЕД
(105 часова годишње)

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– континуирано вежба и свесно планира дневни рад који обухвата рад на тону, техници и репертоару; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева код самосталног вежбања; – примењује одређене процедуре у побољшању моторике; – контролише квалитет тона у свим регистрима; – свесно коригује интонацију, кроз примену аликвортних низова и истражује начине чистог свирања; – примењује различите артикулације у зависности од природе композиције – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – изведе задане композиције напамет, поштујући три елемента, аналитички, меморијски, визуелни; – учествује на јавним наступима концертима, такмичењима; – испољава самопоуздање и музикалност кроз интерпретацију; – критички вреднује изведене композиције; – свирањем у различитим камерним ансамблима примењује принцип узајамног слушања; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике; – поштује музички бонтон.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Изддржавање тонова, рад на уједначавању регистара. Рад на флексибилности амбажуре, лепоти тона. Рад на аликвотним низовима као основа рада на проширеној техници. Вежбе за развој технике прстију, хроматика. Вежбе за артикулације: нон-легато, стакато, тенуто, маркато, потрато; Вежбе за развој динамичког дијапазна инструмента; динамике. Свирање цикличних форми. Музичка агогика, фразирање, инвенција. Различите музичке форме , интерпретација различитих стилова. Просвиравање репертоара на преслушавањима, интерним и јавним часовима, као и концертима организованим у ту сврху. Скале: Све дурске и молске лествице квинтног и квартног круга. Темпо извођења $\theta = 108-120$ Поставка лествице, велико разлагање/развијање, акорди (тонични квинтакорд и доминантни/умањени септакорд) са разлагањем у обиму две октаве, терце, у низу и дупле, хроматска лествица. Хроматске лествице у целом регистру инструмента, у различитим ритмичким моделима (триоле, шеснаестине, квинтоле и секстоле) са развијањем, са метрономом. Техничке вежбе – П. Тафанел – Ф. Гобер: VII део Комплетне методе, вежбе: 1, 2, 5, 7, 10; – М. Моиз: Дневне вежбе А, Б. – Т. Вај: Техника. – Џ. Гилберт: Секвенце – Рајхарт: 7 дневних вежби

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
		– П. Л. Граф: Check up – 20 основних студија Тонске вежбе – Џ. Гилберт: Флексибилност – Т. Вај: Тон – М. Моиз: „О звучности” – К. Монтафија: Метода
Обавезни минимум програма – Све дурске и молске скале – Избор техничких вежби – Две различите школе етида; – Четири композиције уз клавирску пратњу – Две сонате – Један концерт (сва три става), са каденцом.		
Јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току школске године. По два у сваком полугодишту.		
Програм испита – 1 дурска и 1 молска скала напамет – 1 техничка етида (из нота) – 1 мелодијска етида (из нота) – 1 композиција уз клавирску пратњу (напамет)		

II РАЗРЕД
(105 часова годишње)

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
континуирано вежба и свесно планира дневни рад који обухвата рад на тону, техници и репертоару; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева код самосталног вежбања; – примењује одређене процедуре у побољшању моторике; – контролише квалитет тона у свим регистрима; – свесно коригује интонацију, кроз примену аликвортних низова и истражује начине чистог свирања; – примењује различите артикулације у зависности од природе композиције – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – изведе задане композиције напамет, поштујући три елемента, аналитички, меморијски, визуелни; – учествује на јавним наступима концертима, такмичењима; – испољава самопоуздање и музикалност кроз интерпретацију; – критички вреднује изведене композиције; – свирањем у различитим камерним ансамблима примењује принцип узајамног слушања; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике; – поштује музички бонтон.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Изддржавање тонова, рад на уједначавању регистара. Рад на флексибилности амбажуре, лепоти тона. Рад на аликвотним низовима као основа рада на проширеној техници. Вежбе за развој технике прстију, хроматика. Вежбе за артикулације: нон-легато, стакато, тенуто, маркато, потрато; Вежбе за развој динамичког дијапазна инструмента; динамике. Свирање цикличних форми. Музичка агогика, фразирање, инвенција. Различите музичке форме , интерпретација различитих стилова. Просвиравање репертоара на преслушавањима, интерним и јавним часовима, као и концертима организованим у ту сврху. Скале: Све дурске и молске лествице квинтног и квартног круга. Темпо извођења $\theta = 108-120$ Поставка лествице, велико разлагање/развијање, акорди (тонични квинтакорд и доминантни/умањени септакорд) са разлагањем у обиму две октаве, терце, у низу и дупле, хроматска лествица. Хроматске лествице у целом регистру инструмента, у различитим ритмичким моделима (триоле, шеснаестине, квинтоле и секстоле) са развијањем, са метрономом. Техничке вежбе – П. Тафанел – Ф. Гобер: VII део Комплетне методе, вежбе: 1, 2, 5, 7, 10; – М. Моиз: Дневне вежбе А, Б. – Т. Вај: Техника. – Џ. Гилберт: Секвенце – Рајхарт: 7 дневних вежби – П. Л. Граф: Check up – 20 основних студија Тонске вежбе – Џ. Гилберт: Флексибилност – Т. Вај: Тон – М. Моиз: „О звучности” – К. Монтафија: Метода

Обавезни минимум програма – Све дурске и молске скале – Избор техничких вежби – Две различите школе етида; – Четири композиције уз клавирску пратњу – Две сонате – Један концерт (сва три става), са каденцом.
Јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току школске године. По два у сваком полугодишту.
Програм испита – 1 дурска и 1 молска скала напамет – 1 техничка етида (из нота) – 1 мелодијска етида (из нота) – 1 композиција уз клавирску пратњу (напамет)

III РАЗРЕД (105 часова годишње)

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– самостално вежба, поштујући одређене процедуре; – свесно коригује интонацију; – самостално примењује и бира различите начине решавања техничких и музичких захтева код самосталног вежбања; – контролише квалитет тона у свим регистрима; – користи динамичко нијансирање; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – аналитички приступа композицији, у смислу корелације са другим предметима; – јасно интерпретира композиције које су стилски различите; – учествује на јавним наступима; – изведе задане композиције напамет, поштујући три елемента, аналитички, меморијски, визуелни; – испољава самопоуздање и музикалност кроз интерпретацију;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Издржавање тонова, рад на уједначавању регистара. Рад на флексибилности амбажуре, лепоти тона. Рад на аликвотним низовима као основа рада на проширеној техници. Вежбе за развој технике прстију, хроматика. Развијање дисциплине у поштовању артикулације и динамике. Свирање цикличних форми. Музичка агогика, фразирање, инвенција. Различите музичке форме, интерпретација различитих стилова. Просвиравање репертоара на преслушавањима, интерним и јавним часовима, као и концертима организованим у ту сврху. Скале Све дурске и молске лествице. Темпо извођења $\theta = 120-134$ Поставка лествице, велико разлагање /развијање, акорди (тонични квинтакорд и доминантни/умањени септакорд) са разлагањем у целом регистру инструмента, терце, у низу и дупле, хроматска лествица. Хроматске лествице у целом регистру инструмента, у распону c_1-c_4 , различитим ритмичким

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– критички вреднује изведене композиције; – свирањем у различитим камерним ансамблима примењује принцип узајамног слушања; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.		моделима (триоле, шеснаестине, квинтоле и секстоле), развијено, са метрономом. Техничке вежбе – П. Тафанел – Ф. Гобер: VII део Комплетне методе, – М. Мојс: Скале и арпеђа – М. Мојс: Механизам хроматике – М. Мојс: Дневне вежбе – Џ. Гилберт: Техника флексибилности Тонске вежбе – М. Мојс: О звучности – Т. Вај: Тон – М. Моиз: Школа артикулације – П. Л. Граф: Флаута пева – Ф. Бернол: Техника амбажуре – Т. Вај: Вибрато – Џ. Галвеј: Усвиравање – П. Л. Граф: Check up, 20 основних студија
Обавезни минимум програма – Све дурске и молске скале – Хроматске скале у пуном регистру инструмента – Техничке вежбе, обавезни минимум осам одабраних вежби – Две различите школе етида – Четири композиције уз клавирску пратњу – Две сонате – Један концерт – Један соло комад, изведен јавно, по избору		
Јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току школске године. По два у сваком полугодишту.		
Програм испита – 1 дурска и 1 молска скала напамет – 1 техничка етида (из нота) – 1 мелодијска етида (из нота) – 1 композиција уз клавирску пратњу (напамет) – Два става сонате или први став концерта (из нота)		

IV РАЗРЕД
(99 часова годишње)

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– самостално креира план вежбања, користећи познату литературу; – свесно коригује интонацију, истражује начине чистог свирања; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева код амосталног вежбања; – контролише квалитет тона у свим регистрима; – примењује динамички дијапазон инструмента у свим регистрима; – користи све врсте артикулисања тона; – у интерпретацији примењује стилска обележја; – учествује на јавним наступима; – испољава самопоуздање и музикалност кроз интерпретацију; – свира задате композиције, напамет, соло и уз пратњу клавира; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – критички вреднује изведене композиције; – свирањем у различитим камерним ансамблима примењује принцип узајамног слушања; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Издржавање тонова, рад на уједначавању регистара. Даљи рад на флексибилности амбажуре, лепоти тона. Рад на аликвотним низовима као основа рада на проширеној техници. Вежбе за развој технике прстију, хроматика. Артикулације и различити удари језика (дупли, троструки језик, лепршави језик). Поштовање динамичких ознака. Свирање цикличних форми. Музичка агогика, фразирање, инвенција. Аналитички, меморијски, визуелни елементи учења напамет. Различите музичке форме, интерпретација различитих стилова. Просвиравање репертоара на преслушавањима, интерним и јавним часовима, као и концертима организованим у ту сврху. Скале: Све дурске и молске лествице, у пуном обиму инструмента, на што више начина. Темпо извођења $\theta = 120$ и више. Поставка лествице, велико разлагање /развијање, акорди (тонични квинтакорд и доминантни/умањени септакорд) са разлагањем у обиму две октаве, терце, у низу и дупле, хроматска лествица. Хроматске лествице у целом регистру инструмента, у распону c_1-c_4, различитим ритмичким моделима (триоле, шеснаестине, квинтоле и секстоле), развијено, са метрономом. Техничке вежбе

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
		– П. Тафанел – Ф. Гобер: Комплетна метода – М. Моиз: Скале и арпеђа – М. Моиз: Механизам хроматике – М. Мојс: Дневне вежбе – Ј. Ердг: Техничке вежбе, IV свеска. Тонске вежбе – М. Моиз: О звучности – Т. Вај: Тон – М. Моиз: Школа артикулације – П. Л. Граф: Флаута пева – Ф. Бернолд: Техника амбажуре – Т. Вај: Вибрато – Џ. Гелвеј: Усвиравање – П. Л. Граф: Check up-20 основних студија

Обавезни минимум програма

- Све дурске и молске скале
- Хроматске скале у пуном опсегу инструмента
- Осам техничких вежби
- Две различите школе етида
- Четири композиције уз клавирску пратњу
- Један концерт
- Једна соната по избору
- Соло композиција, по избору

Јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току школске године. По два у сваком полугодишту.

Матурски испит

Циљ учења предмета кларинет је да код ученика кроз индивидуално музичко искуство подржи развој моторичке синхронизације, флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета као и формирање музичке личности за самосталан јавни наступали и мотивисање за наставак уметничког школовања.

I РАЗРЕД
(105 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
Свира у опсегу од c_1 до c_3 ;	Извођење музике	Флексибилност амбажуре у свим регистрима.	Демонстрација, дијалог
Контролише дисање, односно узимање ваздуха током свирања	Извођење музике	Континуирано обликовање тона, интонација и стакато.	Демонстрација, дијалог
Свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата;	Извођење музике	Динамика	Демонстрација, дијалог
Контролише интонацију у току свирања;	Извођење музике	Самостално штимовање инструмента.	Демонстрација, дијалог
Комуницира са корепетитором кроз музику	Извођење музике	Свирање соло и у ансамблу	Демонстрација, дијалог

Обавезни минимум програма

- Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима
- 20 етида
- 2 комада уз пратњу клавира
- Један концерт (цео)

Јавни наступи

Обавезна су 4 јавна наступа у току године

Испитни програм

- Једна дурска и једна молска скала са тоничним трозвуком, доминантним и умањеним септакордима
- 2 етиде различитог карактера
- Комад уз пратњу клавира (изводи се напамет)

II РАЗРЕД
(105 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
Свира у опсегу од 3 до 5; е малодо ге 3;	Извођење музике	Флексибилност амбажуре у свим регистрима.	Демонстрација, дијалог
Изведе одговарајуће технике свирања на инструменту;	Извођење музике	Контрола прстију и језика код свирања у брзом темпу.	Демонстрација, дијалог
Користи технике меморисања текста	Извођење музике	Меморисање текста.	Демонстрација, дијалог
Контролише интонацију у току свирања;	Извођење музике	Самостално штимовање инструмента.	Демонстрација, дијалог
Контролише интонацију у току свирања;	Извођење музике	Све дурске и молске скале кроз две и три октаве са трозвучима и четворозвучима свирати разложено у темпу	Демонстрација, дијалог
Покаже иницијативу у организацији заједничких проба;	Извођење музике	Самостално организује пробе с клавиром	Демонстрација, дијалог

Обавезни минимум програма

- Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима
- 20 етида
- 2 комада уз пратњу клавира
- Један концерт (цео)

Јавни наступи

Обавезна су 4 јавна наступа у току године

Испитни програм

- Једна дурска и једна молска скала са тоничним трозвуком, доминантним и умањеним септакордима
- 2 етиде различитог карактера
- Комад уз пратњу клавира (изводи се напамет)

III РАЗРЕД
(105 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
Интерпретира композицију у стилу епохе и композитора	Извођење музике	Динамика.	Демонстрација, дијалог
Критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај;	Извођење музике	Музичка фраза	Демонстрација, дијалог
Свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата;	Извођење музике	Динамика	Демонстрација, дијалог
Контролише интонацију у току свирања;	Извођење музике	Самостално штимовање инструмента.	Демонстрација, дијалог
Комуницира са корепетитором кроз музику	Извођење музике	Свирање соло и у ансамблу	Демонстрација, дијалог

Обавезни минимум програма

- Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима
- 20 етида
- 2 комада уз пратњу клавира
- Један концерт (цео)

Јавнинаступи

Обавезна су 4 јавна наступа у току године

Испитни програм

- Једна дурска и једна молска скала са тоничним трозвуком, доминантним и умањеним септакордима
- 2 етиде различитог карактера
- Комад уз пратњу клавира (изводи се напамет)

IV РАЗРЕД
(99 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
Интерпретира композицију у стилу епохе и композитора;	Извођење музике	Свирањесоло и у ансамблу	Демонстрација, дијалог
Контролише дисање, односно узимање ваздуха током свирања	Извођење музике	Континуиранообликовањетона, интонација и стакато.	Демонстрација, дијалог
Свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата;	Извођење музике	Динамика	Демонстрација, дијалог
Контролише интонацију у току свирања;	Извођење музике	Самосталноштимовањеинструмента.	Демонстрација, дијалог
Комуницира са орепетитором кроз музику	Извођење музике	Свирањесоло и у ансамблу	Демонстрација, дијалог

Обавезни минимум програма

- Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима
- 20 етида
- 2 комада уз пратњу клавира
- Један концерт (цео)

Јавни наступи

Обавезна су 4 јавна наступа у току године

Испитни програм

- Једна дурска и једна молска скала са тоничним трозвуком, доминантним и умањеним септакордима
- 2 етиде различитог карактера
- Комад уз пратњу клавира (изводи се напамет)

Циљ учења предмета Саксофон је да код ученика кроз индивидуално музичко искуство подржи развој моторичке синхронизације, флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета као и мотивисање за наставак уметничког школовања.

I РАЗРЕД
(105 часова годишње)

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ / ТЕМА	САДРЖАЈИ
– свира у опсегу од б мало до фис3; – контролише дисање тј. узимање ваздуха током свирања; – свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; – контролише интонацију у току свирања; – користи технике меморисања текста; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – покаже иницијативу у организацији заједничких проба; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Флексибилност амбажуре у свим регистрима. Контрола прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. Скале и трозвуци: Све дурске и молске скале кроз цео опсег инструмента, разложена скала, терце, кварте, тонични трозвуци и доминантни/умањени четворозвуци, разложени трозвуци и четворозвуци у темпу □ = 70. Хроматска скала. ЛИТЕРАТУРА Етиде и техничке вежбе – Ж. М. Лондекс – Техничке вежбе, 1. и 2. књига – М. Мул. 18 вежби и етида – М. Мул. 48 (В. Ферлинг) – А. Клозе. 25 техничких етида Комади: – Р. Бертело – <i>Адађо и арабеска</i> – М. Бертомје – <i>Свита бреве</i> – Е. Боца – <i>Арија</i> – Ј. Кастереде – <i>Пасторала</i> – А. Шаје – <i>Анданте и алегро</i>

		– П. Демилак – <i>Сичилијана и тарантела</i> – П. Лантиер – <i>Сичилијана</i> – Ј. Ноле – <i>Мала латино свита</i> – М. Перин – <i>Циганска фантазија</i> И композиције сличне тежине по избору и процени наставника.
Обавезни минимум програма – Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима – 15 етида – 3 комада уз пратњу клавира		
Јавни наступи Обавезна су 4 јавна наступа у току године Обавезна смотра технике на полугодишту (дурске и молске скале до 4 предзнака и једна техничка етида).		
Испитни програм – Једна дурска и једна молска скала са тоничним трозвуком, доминантним и умањеним септакордима, терцама и разложеном скалом. – 2 етиде различитог карактера – Комад или став цикличног дела уз пратњу клавира (изводи се напамет).		

II РАЗРЕД (105 часова годишње)

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ / ТЕМА	САДРЖАЈИ
– свира у опсегу од б мало до фис3; – свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; – користи технике меморисања текста; – контролише интонацију у току свирања; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Флексибилност амбажуре у свим регистрима. Контроле прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Скале и трозвуци: Све дурске и молске скале кроз цео опсег инструмента, разложена скала, терце, дупле терце, кварте, тонични трозвуци и доминантни/умањени четворозвуци, разложени трозвуци и четворозвуци у темпу. $\theta \square = 80$. Хроматска скала од е–г3.

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ / ТЕМА	САДРЖАЈИ
фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – покаже иницијативу у организацији заједничких проба; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		ЛИТЕРАТУРА Етиде и техничке вежбе – Ж. М. Лондекс. Техничке вежбе, 1. и 2. књига – М. Мул – 18 вежби и етида – М. Мул – 48 етида по В. Ферлингу – А. Клозе – 25 техничких етида – Л. Ниехаус – Средња концепција џеза Комади, сонате, свите: – П. Хиндемит – <i>Соната</i> – П. Боно – <i>Свита</i> – А. Черепнин – <i>Соната спортив</i> – К. Делвинкур – <i>Крокамбуш</i> – Д. Донден – <i>Имагинарна путовања</i> – Ж. Ибер – <i>Приче</i> – К. Паскал – <i>Импromptу</i> – Ж. Франсе – <i>Пет егзотичних плесова</i> – Р. Нода: <i>Импровизација I, II, III</i> – Е. Боца: <i>Прелуд и дивертисимент</i> – П. Итуралде – <i>Хеленска свита</i> Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника.
Обавезни минимум програма – Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима, велико разлагање, терце, разложене терце и кварте – 20 етида – 3 комада уз пратњу клавира		
Јавни наступи Обавезна су 4 јавна наступа у току године Обавезна смотра технике на полугодишту (дурске и молске скале и једна техничка етида).		
Испитни програм – Једна дурска и једна молска скала са свим наведеним елементима – 2 етиде различитог карактера – Комад или став цикличног дела уз пратњу клавира (изводи се напамет)		

III РАЗРЕД
(105 часова годишње)

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ / ТЕМА	САДРЖАЈИ
– свира у опсегу од б мало до ге3; – свира аликвоте; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; – користи технике меморисања текста; – контролише интонацију у току свирања; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – покаже иницијативу у организацији заједничких проба; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Постизање флексибилности амбажуре у свим регистрима. Постизање контроле прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. Скале и трозвуци: Све дурске и молске скале кроз цео опсег инструмента, разложена скала, терце, дупле терце, разложене терце, кварте, тонични трозвуци и доминантни/умањени четворозвуци, разложени трозвуци и четворозвуци у темпу $\theta = 90$. Хроматску скалу свирати кроз цео опсег инструмента ЛИТЕРАТУРА Етиде и техничке вежбе: – М. Мул: Свакодневне вежбе – М. Мул: 48 етида по В. Ферлингу – М. Мул: 53 етиде – Ј. Андерсен: 29 великих етида – Л. Ниехаус: Средња концепција џеза за саксофон – П. М. Дибос: 12 савремених етида – Г. Лакур: 28 етида по О. Мисијану – А. Пјацолла: Танго етиде Комади, концерти, свите, сонате: – Ф. Сантучи: <i>Београдски Танго</i> – Р. Видоф: <i>Валс Ваните</i> – П. Морис: <i>Слике из провансе</i> – Д. Мијо: <i>Скарамуш</i> – А. Томази: <i>Балада</i> – Е. Боца: <i>Импровизација и Каприс</i> – Ж. М. Дефаје: <i>Ампелопсис</i> – А. Жоливе: <i>Фантазија – Импромпту</i>

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ / ТЕМА	САДРЖАЈИ
		– Д. Жоли: <i>Кантилена и плес</i> – Ф. Тул: <i>Сарабанда и Жига</i> – Р. Мучински: Соната – К. Паскал: Сонатина – И. Јевтић: Концерт – П. М. Дибоса: Концерт – П. Боно: Концерт Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника.
Обавезни минимум програма – Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима – 20 етида – 3 комада уз пратњу клавира		
Јавни наступи Обавезна су 4 јавна наступа у току године Обавезна смотра технике на полугодишту (све дурске и молске скале, једна техничка етида и једна мелодијска етида).		
Испитни програм – Једна дурска и једна молска скала са свим елементима – 2 етиде различитог карактера – Комад или став цикличног дела уз пратњу клавира (изводи се напамет)		

IV РАЗРЕД (99 часова годишње)

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ / ТЕМА	САДРЖАЈИ
– свира у опсегу од б мало до а3; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; – користи технике меморисања текста; – контролише интонацију у току свирања; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Флексибилност амбажуре у свим регистрима. Контроле прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Скале и трозвучи: Све дурске и молске скале кроз цео опсег инструмента, разложена скала, терце, дупле терце,

– испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – покаже иницијативу у организацији заједничких проба; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	разложене терце, кварте, разложене кварте, тонични трозвуци и доминантни/умањени четворозвуци, разложени трозвуци и четворозвуци у темпу $\theta = 100$. Хроматску скалу свирати од е–а₃ ЛИТЕРАТУРА Етиде: – М. Мул – Свакодневне вежбе – М. Мул – 48 етида по В. Ферлингу – М. Мул – 53 етиде – Ј. Андерсен – 29 великих етида – Л. Ниехаус – Средња концепција џеза за саксофон – П. М. Дибоса – 12 савремених етида – Г. Лакур – 28 етида по О. Мисијану – А. Пјацола – Танго етиде Комади, концерти, свите, сонате: – П. Боно: <i>Каприс у форми валцера</i> – М. Алексиначки: <i>Реми</i> – Е. Боца: <i>Импровизација и каприс</i> – Е. Боца: <i>Скарамуш</i> – Ж. Демерсман: <i>Фантазија на оригиналну тему</i> – Р. Планел: <i>Прелуд и Салтарела</i> – П. Крестон: <i>Соната</i> – Б. Хеиден: <i>Соната</i> – П. Хиндемит: <i>Соната</i> – Е. Шулхоф: <i>Хот соната</i> – И. Бркљачић: <i>Лав, концерт</i> – П. Боно: <i>Концерт</i> – Е. Боца: <i>Кончертино</i> – А. Глазунов: <i>Концерт</i> – Ж. Ривиер: <i>Кончертино</i> Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника.
Обавезни минимум програма – Све дурске и молске скале са свим елементима – 20 етида – 2 комада уз пратњу клавира – Концерт или циклично дело	
Јавни наступи	

Обавезна су 4 јавна наступа у току године
Смотра технике (све дурске и молске скале и један став концерта или цикличног дела)

Матурски испит

4.6.1.16. ЧИТАЊЕ С ЛИСТА за дрвене дуваче

Циљ учења предмета Читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе

I РАЗРЕД (35 часова годишње)

II РАЗРЕД (35 часова годишње)

III РАЗРЕД (35 часова годишње)

IV РАЗРЕД (33 часова годишње)

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; – анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; – примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; – опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; – проналази начине за самостално вежбање; – покаже самопоуздање и снажљивост у кретању кроз текст; – препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Оспособљавање ученика за анализу текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Снажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе. ЛИТЕРАТУРА из Просветног гласника

Циљ учења предмета Труба је да код ученика развију знања и вештине неопходне за разумевање и извођење музике у солистичком, камерном и оркестарском свирању, као и за наставак школовања на високо образовним установама.

I РАЗРЕД
(105 часова годишње)

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– контролише технику прстију; – оплемени тон и ширењу горњег и доњег регистра; – контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију; – контролише промену артикулације и динамике; – свира вентил трилере; – вежба самостално и свесно исправља постојеће грешке; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – испољи сопствене емоције кроз интерпретацију; – иницира организацију проба; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике и изграђивању сопствених естетских критеријума.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Интонирање интервала узлазно и силазно (хроматски). Рад на техници прстију. Флексибилност и функционалност амбажуре и рад на култури тона уз ширење и изједначеност регистара. Метода транспонована. Промена артикулације и контрола динамике. Свирање трилера. Развијање физичке и менталне издржљивости. Развијање радне дисциплине која изискује систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. СКАЛЕ Све дурске и молске у обиму дуодециме или две октаве, са обраћајима квинтакорада и доминантним и умањеним септакордима у темпу брзих четвртина. ЛИТЕРАТУРА: – М. Schlossberg – Daily Drills – Р. Квинке: АСА Метода – Ј. Арбан: Развијене скале; Вежбе за хроматику; Разложенидур и мол тоналитети у триолама; Вежбе интервала у осминама – Е. Sachse – 100 Studies – Ђ. Тошић: I свеска етида – А. Страд: II свеска за средњу школу – од бр. 1–15 – П. Клодонир: 20 малих етида – Зигмунд Херинг: 32 етиде – <i>Композиције:</i>

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
		– П. И. Чајковски: Наполитанска игра – С. Болотин: Лаке мелодије – избор – – Шварц: Романа – Г. Ф. Хендл: Соната у Еф-дуру (обрада Жан Тилде) – Ј. Ед. Бара: Оријентал – Ђ. Тошић: Обраде Мокрањца Дозвољено је коришћење других школа етида и литературе сличних захтева по избору наставника.
Обавезни минимум програма – све дурске и молске скале – 2 различите школе етида – 4 композиције уз клавирску пратњу		
Јавни наступи Обавезна су 4 јавна наступа у току школске године (2 у полугодишту)		
Програм испита – 1 дурска и 1 молска скала (напамет) – 1 техничка етида – 1 мелодијска етида – 1 композиција уз клавирску пратњу(напамет)		

II РАЗРЕД (105 часова годишње)

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– оплемени тон и примењује нон прес у ширењу горњег и доњег регистра; – контролише технику дисања и јача физичку издржљивост; – покаже напредак у техници прстију; – свира све артикулације и примењује микро динамику; – свира усне трилере у лаганом темпу; – испољи креативност у реализацији музичке фантастике и естетике; – разликује одлике стилских епоха и прилагођава сопствену индивидуалност;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Флексибилност и функционалност амбажуре. Дневне вежбе са хармонским вокализмама различитих артикулација и динамике. Култура тона, ширење и изједначеност регистара. Развијање физичке и менталне издржљивости. Развијање контролисане технике прстију. Метода транспонованја. Почетак свирања усних трилера. Интерпретације различитих стилова и развој сопствених критеријума. Развој ученика за солистичко, камерно и оркестарско свирање. Музички бонтон.

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– покаже самопоуздање у солистичким, камерним и оркестарским наступима; – користи предности дигитализације и критички коментарише своја и туђа извођења у смислу техничке припремљености и музичке изражајности.		Скале Све дурске и молске у обиму дуодециме или две октаве. Тонични, доминантни и умањени септакорди са обртајима у осминама и по могућству шеснаестинама и различитим артикулацијама. ЛИТЕРАТУРА: – М. Schlossberg – Daily Drills – Р. Квинке: АСА Метода – Ј. Арбан: Развијене скале; Вежбе за хроматику; Разложени дур и мол тоналитети у триолама; Вежбе интервала у осминама; Вежбе за дупли и трипли језика. – Е. Sachse – 100 Studies – Ђ. Тошић: I свеска етида – А. Страд: II свеска за средњу школу – В. Вурм: Изабране етиде, свеска 1. Композиције: – Купрински: Каватина – К. Шван: Соната за трубу и клавир – Г. Бали: Анданте и АлLEGRO -Г. Ф. Хендл: Арија и Варијација – М. Силвански: Концерт за трубу и клавир И литературе сличних захтева по избору наставника
Обавезни минимум програма – све дурске и молске скале – 2 различите школе етида – 4 композиције уз клавирску пратњу		
Јавни наступи Обавезна су 4 јавна наступа у току школске године (2 у полугодишту)		
Програм испита – 1 дурска и 1 молска скала (напамет) – 1 техничка етида – 1 мелодијска етида – 1 композиција уз клавирску пратњу (напамет)		

III РАЗРЕД
(105 часова годишње)

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– оплемени тон и примењује нон прес у ширењу горњег и доњег регистра; – контролише технику дисања и стекне физичку издржљивост, – свира све артикулације и примени микродинамику; – примени технику свирања двоструког и троструког језика; – свира усне трилере; – испољи емоционални сензибилитет, креативне способности и јача поверење у властите способности; – користи различите начине меморисања, текста; – испољи креативност, способност импровизације и проналази нове начине за комбиновање информација, знања и стечених вештина; – користи предности дигитализације и формира критеријуме за избор програма и репертоара.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Усавршавање и развијање технике свирања дневних вежби уз контролу интонације, артикулације и динамике. Флексибилност и функционалност амбажуре. Култура тона и техника прстију. Метода транспонована. Техника свирања двоструког и троструког језика Свирање усних трилера. Развој меморије, унутрашњег слуха и способност импровизације. Стилска интерпретација и развој сопствених критеријума. Јачање мотивације, воље и упорности у савладавању тешкоћа. Скале Све дурске и молске у обиму две октаве; хроматске скале. Тоничне, доминантне и умањене септакорде са обртајима свирати у брзим осминама и шеснаестинама у различитим артикулацијама. ЛИТЕРАТУРА: – М. Schlossberg – Daily Drills – Р. Квинке: АСА Метода: Ч. Колин: Лип Флексибилити – Ј. Арбан: Развијене скале, Вежбе за хроматику, Разложенидур и мол тоналитети у триолама, Вежбе интервала у осминама. – Зигмунд Херинг: Књига III – прогресивни трубач – Ђ. Тошић: I свеска етида – А. Стрнад: II свеска за средњу школу – В. Вурм: Изабране етиде, свеска 1. – Е. Sachse: Етиде свеска 1. Композиције: – Вејивановски: Соната ге-мол – Волф: „Ростокер свита” – Т. Албиниони: Концерти за трубу и клавир (транскрипције Т. Докшицера) – И. Бобровски: Скерцино – Е. Мартен: Концертни рондо – Е. Боца: Бадинач – А. Гедике: Концертна етида ор. 49

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
		– Е Бара: Фантазија – Балај: Prelude et ballad Дозвољено је коришћење других школа етида и литературе сличних захтева по избору наставника.
Обавезни минимум програма – све дурске и молске скале – 2 различите школе етида – 4 композиције уз клавирску пратњу – тема са варијацијама		
Јавни наступи Обавезна су 4 јавна наступа у току школске године (2 у полугодишту)		
Програм испита – 1 дурска и 1 молска скала (напамет) – 1 техничка етида – 1 мелодијска етида – циклично дело или тема са варијацијама (напамет)		

IV РАЗРЕД (105 часова годишње)

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– контролише амбажуру, дисање, интонацију, динамику, фразирање, и агогику; – примени технику свирања двоструког и троструког језика; – испољи креативност, сензибилитет и способност импровизације у свирању; – проналази нове начине за комбиновање информација, знања и стечених вештина у свирању; – развија самопоуздање и самопоштовање; – користи предности дигитализације и присуствује концертима класичне музике те формира сопствени критеријум и упознаје репертоар.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Усавршавање и развијање технике свирања дневних вежби уз контролу интонације, артикулације и динамике. Култура тона и техника прстију. Метода транспонована. Техника свирања двоструког и троструког језика. Развој меморије, унутрашњег слуха и способност импровизације. Стилска интерпретација и развој сопствених критеријума. Градња поверења у властите способности и јачање самосталности. Скале Све дурске и молске у обиму две октаве; хроматске скале. Тоничне, доминантне и умањене септакорде са обртајима свирати у шеснаестинама и различитим артикулацијама.

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
		ЛИТЕРАТУРА: – М. Schlossberg – Daily Drills – Р. Квинке: АСА Метода – Ч. Колин: Лип Флексибилити – Стамп: Загремање – Кларк – Техничке вежбе – Ј. Арбан: Развијене скале, Вежбе за хроматику, Разложенидур и мол тоналитети у шеснаестинама, Вежбе интервала у шеснаестинама – Ђ. Тошић: I свеска етида – А. Стрнад: II свеска за средњу школу – В. Вурм: Изабране етиде, свеска 1. 2. – Ј. Арбан: Концертантне Етиде – Копраш-24 Етиде – Е. Sachse: Етиде свеска 1. Композиције: – Бутри: Тромпетунија – Ј. Неруда: Концерт – Арутуњан: Концерт – Хумел: Концерт Ес-дур – Ј. Хајдн: Концерт Ес-дур – Е. Порино: Кончертино – Ј. Ибо: Соната – Мартину: Соната – Арбан: Карневал у Венецији – А. Аратуњан: Концертни скерцо – Томе: Фантазија – Балај – Contest Piece; Анданте Скерцо – Гедике: Концертна Етида Дозвољено је коришћење других школа етида и литературе сличних захтева по избору наставника.
Обавезни минимум програма – 2 различите школе етид – 4 композиције уз клавирску пратњу – 1 троставачни концерт		
Јавни наступи Обавезна су 4 јавна наступа у току школске године (2 у полугодишту)		

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:		
Матурски испит – програм је дат на почетку правилника		

4.6.1.18. ЧИТАЊЕ С ЛИСТА за лимене дуваче

Циљ учења предмета Читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе.

I РАЗРЕД (35 часова годишње)
II РАЗРЕД (35 часова годишње)
III РАЗРЕД (35 часова годишње)
IV РАЗРЕД (33 часова годишње)

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:		
– одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; – анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; – примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; – транспонује у предвиђене тоналитете; – оствари захтеве у читању нотног текста у вези са темпом, фразирањем, динамиком, артикулацијом, бојом...; – проналази начине за самостално вежбање; – покаже самопоуздање и сналажљивост; – препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Метода транспонована. Вежбе за развијање меморије и брзо памћење. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике и остваривање напретка у познавању музичке литературе. ЛИТЕРАТУРА: <i>према инструменту, разреду из Просветног гласника</i>
Обавезни минимум програма -10 етида - 2 композиције за камерно музицирање -10 оркестарских сола		
Програм смотре: - 2 оркестарска сола -1 соло <i>прима виста</i> (по избору наставника)		

4.6.1.19. КАМЕРНА МУЗИКА

Циљ учења предмета Камерна музика је да код ученика развије способност за постизање звучног склада и заједничку интерпретацију дела у стилу епохе и композитора кроз свирање/певање у различитим ансамблима као и оспособљавање за јавне наступе и наставак.

I РАЗРЕД (35 часова годишње)

II РАЗРЕД (35 часова годишње)

III РАЗРЕД (70 часова годишње)

IV РАЗРЕД (66 часова годишње)

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– усагласи индивидуално свирање или певање са групним свирањем; – усклади интонацију, артикулацију и динамичке ознаке са осталим члановима камерног састава; – дефинише своју улогу у камерном саставу и перципира улогу осталих чланова камерног састава; – примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког дела; – комуницира са осталим члановима камерног састава кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – покаже спремност за тимски рад; – користи доступне носиоце звука у истраживању и слушању музике; – поштује договорена правила понашања у оквиру ансамбла.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Специфичности свирања или певања у камерном саставу. Усаглашавање свирања или певања са различитим групама инструмената. Слушање, интонација, агогика, артикулација, темпо, карактер, стил, динамика, квалитет тона. Развијање заједничке интерпретације. Музичка фраза, стил и уједначеност звука. Припремање ученика за јавне наступе. ЛИТЕРАТУРА Избор композиција за различите камерне саставе писане у оригиналу за одређени састав или транскрипције дела из музичке литературе које одговарају техничким и музичким способностима свих чланова камерног састава. (Просветни гласник)
Обавезни минимум програма: три композиције различитих стилских епоха или различитог карактера		
Јавни наступи: Јавни наступи у оквиру и ван школе, наступи на такмичењима и фестивалима.		
Програм смотре: Минимум једна композиција писана за дуо, трио, квартет или већи ансамбл.		

4.7. ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ

4.7.1. СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

1. Солфеђо
2. Хармонска пратња
3. Аранжирање
4. Хорске партитуре
5. Дириговање
6. Увод у компоновање

4.7.1.1. СОЛФЕЂО

Циљ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије музикалност, креативност и естетске критеријуме кроз примену знања и вештина ради ефикаснијег разумевања и извођења нотног текста у свим његовим аспектима што доприноси успешној међупредметној корелацији.

I РАЗРЕД (105 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
- изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне композиције; - препозна и пева староградске песме и народнемелодије у мерама 5/8, 7/8 и 9/8; - пева штимове обрађених дурских и молских тоналитета; - запише и пева хармонске везе; - запише ритмичке мотиве и тирмичку окосницу; - запише мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целисти;	МЕЛОДИКА	Једногласно певање Инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и српских народних песама са и без текста: - дијатоника: фиксирање ступњева у оквиру хармонских функција- тоналитети до четири предзнака; - молдур и мутације: де- Де, Еф- еф, а- А, Це- це, е- Е, Ге- ге; - хроматске пролазнице и скретнице; - дијатонске модулације у паралелни, супдоминантни и доминантни тоналитет- почетни тоналитет до два предзнака; - транспоновање; Вишегласно певање	ГРУПНА И ИНДИВИДУАЛНА НАСТАВА,

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
- опажа, пева и записује интервале и акорде; - импровизује мелодију на задати ритам; - препозна и изводи ритмичке фигуре троделног ритма и четвороделне поделе јединице бројања; - препозна и изводи промену метра; - својим речима објасни музичке појмове; - својим речима изражава утиске о слушаном делу; - препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике; - користи доступне носиоце звука у циљу слушања, опажања и разумевања музике;		инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и аранжмана српских народних песама са и без текста: - двогласно певање- дијатоника и дијатонске модулације на доминанту или паралелу; -певање хармонских веза трогласно. Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо, фраза, динамика и артикулација.	
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	Опажање - појединачних тонова у целом регистру клавијатуре у одређеном тоналитету; - различитих типова дијатонских дурских и молских лествица; Опажање и интонирање: - интервала и двозвука у тоналитету без анализе интервала до дециме(тежиште ка опажању три до четири двозвука у низу); - штимова од камертона(тоналитети до четири предзнака); - свих врста трозвука са обртајима, а умањеног и прекомерног са разрешењем; - строге и слободне хармонске везе на главним ступњевима; - доминантни септакорд са обртајима и умањени септакорд; Диктати Једногласни мелодијски диктат: - записивање и транспоноване мотива; - записивање примера свираних по двотактним фразама и диктата у целости; Записивање ритмичких мотива и ритмичког диктата по двотактним фразама. Записивање метро- ритмичке окоснице (инсерата из литературе). Записивање традиционалне, народне и староградске песме са текстом.	
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Импровизација мелодије на задати ритам Употреба савремене технологије у настави	
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова са циљем: - развоја естетских критеријума; - међупредметне корелације; - препознавања музичких елемената(стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика, артикулација);	
	РИТАМ	Ритмичко читање уз обележена темпа, фразе и акценте. Ритмичке врсте и фигуре: - четвороделна подела ритмичке јединице (разликовање ритмичких фигура	

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
		сличних по изгледу); - чешћа употреба пауза и лигатура; - троделни ритмови: проста и сложена деоба тродела, пунктиране фигуре, синкопирани тродел са и без узмаха. Метричке врсте: - промена метра: из дводела у тродел и обрнуто у српским народним песмама и инструктивним композицијама; - мере: 5/8, 7/8 и 9/8 у српским народним песмама; - одређивање метричке врсте у српским народним песмама; Равномерно читање у виолинском и бас кључу инсерата из литературе. Промене кључева.+	
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Дијатонске дурске и молске лествице, хроматске дурске и молске лествице, прости интервали Трозвуци (дурски, молски, умањени и прекомерни), лествични квинтакорди Доминантни септакорд са обртајима Ознаке за динамику, темпо, карактер и артикулацију	

Испитни програм:

Писмени део:

Слушни тест:

- Опажање штимова, лествица, простих интервала и трозвука

Једногласни мелодијски диктат:

- модулације на доминанту или мутација

Усмени део:

- Мелодијски пример (певање с листа) у оквиру пређеног градива из области мелодике

- Ритмичко читање у оквиру пређеног градива из области ритма

II РАЗРЕД
(105 часова годишње)

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
Ученик: – својим речима изражава утиске о слушаном делу; – препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике; – изражајно пева тоналне и модалне једногласне и вишегласне композиције са алтерацијама; – препозна и пева старе градске песме и народне мелодије у мерама 5/8, 7/8, 8/8 и 9/8; – пева штимове обрађених дурских и молских тоналитета; – запише и пева хармонске везе; – запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; – запише мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целисти; – опажа, пева и записује интервале и акорде; – импровизује мелодију или хармонију на задати ритам; – препозна и изводи ритмичке фигуре троделног ритма, четвороделне и осмоделне поделе јединице бројања; – препозна и изводи промену метра; – користи доступне носиоце звука у циљу слушања, опажања и разумевања музике.	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова са циљем: – развоја естетских критеријума; – међупредметне корелације; – препознавање музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика, артикулација);	Метода демонстрације (певање и свирање на клавиру), метода разговора, метода усменог излагања, метода рада са нотним текстом (уџбеник или електронски материјали)
	МЕЛОДИКА	Једногласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и српских народних песама са и без текста: – дијатоника: фиксирање ступњева у оквиру хармонских функција: тоналитети до петпредзнака; – упознавање модуса (певање лествица и каденци дорског, фригијског, лидијског и миксолидијског модуса); – алтерације у поступном покрету; – певање средњовековних и раних ренесансних композиција (једногласно и вишегласно); – дијатонске модулације у тоналитете прве квинтне сродности и мутације; – транспоноване; – композиције са клавирском пратњом; Вишегласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и аранжмана српских народних песама са и без текста. – двогласно певање – дијатоника са алтерацијама и дијатонским модулацијама; – певање хармонских веза трогласно; Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо фраза, динамика и артикулација;	
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	Опажање – појединачних тонова у целом регистру клавијатуре у одређеном тоналитету; – различитих типова дијатонских дурских и молских лествица, модуса и лествица Балкана; Опажање и интонирање: – интервала; двозвука у тоналитету без анализе интервала до дециме (тежиште ка опажању три до четири двозвука у низу); – штимова од камертона (тоналитети до пет предзнака); – свих врста трозвука са обртајима и четворозвука на I, V и VII ступњу са разрешењем; – строге и слободне хармонске везе на главним и споредним ступњевима (II и VII); Диктати Једногласни мелодијски диктат: – записивање и транспоноване мотива и двозвука; – записивање примера свираних по двотактима, фразама и диктата у целисти свираних на различитим инструментима; Записивање ритмичких мотива и ритмичког диктата по двотактним фразама; Записивање метро-ритмичке окоснице (инсерата из литературе); Записивање традиционалне, народне и староградске песме са	

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
		текстом.	
	РИТАМ	Ритмичко читање уз обележена темпа, фразе и акценте у виолинском, бас и са променом кључа; Ритмичке врсте и фигуре: – осмоделна подела; – дуола и мала триола; – троделни ритмови, проста деоба тродела и пунктиране фигуре, синкопиран тродел, са и без узмаха; Метричке врсте: – промена метра: из дводела у тродел и обрнуто у српским народим песмама и инструктивним композицијама; – мере: 5/8, 7/8 и 9/8 у српским народим песмама; – одређивање метричке врсте српским народим песмама; – равномерно читање у виолинском и бас кључу инсерата из литературе; – промене кључева;	
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Импровизација мелодије и хармоније на задати ритам; Употреба савремене технологије у настави;	

Смотра: Програм смотре предлаже актив наставника солфеђа

III РАЗРЕД (105 часова годишње)

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
Ученик: својим речима изражава утиске о слушаном делу; – препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике; – изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне инструктивне композиције и инсерте из литературе; – препозна и пева староградске песме и народне мелодије; – пева и препозна штимове дурских и молских тоналитета; – запише и	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова са циљем: – развоја естетских критеријума, – међупредметне корелације, – препознавање музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика, артикулација).	Метода демонстрације (певање и свирање на клавиру), метода разговора, метода усменог излагања, метода рада са нотним текстом (уџбеник или електронски материјали)
	МЕЛОДИКА	Једногласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха, српских народних песама са текстом, познатих тема композиција у сонатном облику и у облику ронда. Стабилне и лабилне алтерације (скокови у алтероване тонове и напуштање алтерованих тонова скоком). Алтеровани акорди и њихова разрешења. Алт кључ. Дијатонске и хроматске модулације у тоналитете прве и друге квинтне сродности и мутације. Модална мелодика. Вишегласно певање хомофоних и полифоних двогласних, трогласних и четворогласних: – композиција са клавирском пратњом, 3. август 2020. ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК Број 8 – Страна 185 – инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха, – српских народних песама са текстом, – познатих тема композиција у сонатном облику и у облику ронда са елементима дијатонике, дијатонске и	

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
пева хармонске везе; – запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; – запише мелодијске диктате по двотактима, фразама, у целисти и вергл форми; – опажа, пева и записује интервале и акорде; – импровизује мелодију, ритам или хармонију на задати ритам; – препозна и изводи ритмичке фигуре из садржаја; – препозна и изводи промену метра; – користи доступне носиоце звука у циљу слушања, опажања и разумевања музике		хроматске модулације. Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо фраза, динамика и артикулација.	
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	Опажање и интонирање: – основних и хроматских тонова у тоналитету у целом регистру клавијатуре, – штимова свих тоналитета, – свих врста интервала до дециме у оквиру и изван тоналитета, – свих врста трозвука у оквиру и изван тоналитета, – свих врста септакорада у основном облику са разрешењем, – хармонских веза на главним и споредним ступњевима: (троглас и четвороглас, строге и слободне везе акорада) са модулацијом и без модулације. Диктати Инструктивне композиције, инсерати из литературе, традиционалне, народне и староградске песме са текстом. Записивање једногласног и двогласног диктата са алтерацијама и модулацијама свираног по двотактним фразама, у целисти и вергл формату. Записивање метро-ритмичке окоснице (инсерата из литературе); Транспоноване мотива.	
	РИТАМ	Равномерно читање у алт кључу. Ритмичко читање уз обележена темпа, фразе и акценте у виолинском, бас и алт кључу. Неправилне ритмичке групе: све врсте триола, квартоле, квинтоле и секстоле. Промена метра у инсертима из литературе и инструктивним етидама. Полиритмија: 3: 2, 2: 3, 3: 4, 4: 3. Народни ритмови са променом метра – преко примера из музичког фолклора.	
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Импровизација мелодије, ритма или хармоније инсерата из литературе из периода класицизма и романтизма. Савремене технологије у функцији наставе.	

Смотра: Програм смотре предлаже актив наставника солфеђа

IV РАЗРЕД
(99 часова годишње)

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне инструктивне композиције и инсерте из литературе; – пева штимове дурских и молских тоналитета; – препозна и пева алтерације, алтероване акорде и њихова разрешења; – препозна и пева модулацију; – препозна и пева старо- градске песме и народне мелодије; – пева композиције са клавирском пратњом;	МЕЛОДИКА	Једногласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха (посебно 19. и 20. века) ,староградских песама и српских народних песама са и без текста – рекапитулација градива. Хроматске модулације. Енхармонске модулације (информативно). Алтеровани акорди и њихова разрешења преко инсерата из литературе из периода импресионизма и 20-ог века. Композиције са клавирском пратњом. Поставка тенор кључа – певање инструктивних композиција и инсерата из литературе. Вишегласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха, и аранжмана српских народних песама са и без текста. – двогласно певање – модулације, мутације и алтерације. – трогласно певање хармонских веза у инсертима из литературе. Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо фраза, динамика и артикулација	Функционалном методом у мелодици постиже се развој и унапређује способност разумевања и репродуковања једногла- 3. август 2020. ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК Број 8 – Страна 187 сних и вишегласних мелодијско- ритмичких садржаја. Радом на инструктивним композицијама и инсектима из литературе различитих стилова и жанрова као и избором српских народних песама постиже се развој музичког слуха. Неопходно је поштовати ознаке за темпо и карактер, артикулацију, динамику, алогику и фразирање јер изражајно певање води ка развоју музикалности

– препозна и изводи промену метра или темпа; – равномерно и ритмички чита у виолинском, бас, алт и тенор кључу; – изводи и запише неправилне ритмичке групе; – изводи композиције са полиритмијом;	РИТАМ	Равномерно читање: тенор и алт кључ. Ритмичко читање: обнављање целокупног градива и проширивање знања и вештина из области промене метра и темпа. Неправилне ритмичке групе: све врсте триола, квартоле, квинтоле и секстоле. Полиритмија Ритмичко читање инсерата из литературе и инструктивних композиција	Ритам је изражен у садржајима програма кроз постављање ритмичких фигура и метричких врста. Као и сви други елементи из садржаја програма усмерен је ка исходима. Треба га обрађивати преко инструктивних композиција, инсерата из литературе и српских народних песама. Ритам се може изводити изговором уз тактирање, изговором уз куцање јединице бројања, и куцањем са обе руке. Равномерним и ритмичким читањем у различитим кључевима ученици савладавају континуирано праћење нотног текста са обележеним темпом, а тиме и технику читања литературе коју свирају, односно певају.
запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; – запише мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целости; – запише двогласни диктат;	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ	Опажање – појединачних тонова у целом регистру клавијатуре у одређеном тоналитету, – свих врста дијатонских лествица. Опажање и интонирање: – интервала до дециме, – штимова од камертона – свих врста трозвука са обртајима, – хармонских веза-трогласних и четворогласних (Д 7 са обртајима), – свих врста четворозвука. Диктати: Једногласни мелодијски диктат: – записивање и транспоноване мотива, – записивање примера свираних по двотактним фразама, диктата у целости и вергл диктата. Записивање двогласних диктата – модулације, мутације и алтерације. Записивање ритмичких мотива и ритмичког диктата по двотактним фразама. Записивање метро-ритмичке окоснице (инсерата из литературе). Записивање традиционалне, народне и староградске песме са и без текста (хроматске промене, елементи мутације).	Ове садржаје, опажање-интонирање-диктате, треба обрађивати усмено и писано. Рад на опажању и интонирању функција, лествичних низова, интервала и акорада као и рад на диктатима усмерити ка датим исходима. Диктати као резултати постављених звучних представа пожељни су на сваком часу. Мелодијске диктате треба записивати на различите начине: по двотактима, по фразама, у целости (са паузама између понављања) и вергл (без пауза у понављањима). Записивање ритмичке окоснице подразумева извлачење и записивање ритма слушаног инсерта из литературе. Записивање диктата треба да је вођено у смеру остваривања веза између садржаја и исхода.

– својим речима изражава утиске о слушаном делу; – препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике;	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова (посебно периода: импресионизма, 20-ог века и националне музике) са циљем: – развоја естетских критеријума, – међупредметне корелације, – препознавања музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика, артикулација).	Област слушања музике представља вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова. Активним слушањем музике ученици анализирају музику, опажају елементе и облике уметничког дела, разликују извођаче и извођачке саставе. Сусрет с уметничким делом на тај начин буди јединствен доживљај који проширује емотивну и мисаону спознају. Упознајући музику различитих врста, стилова и жанрова, ученик развија слушне вештине потребне за разумевање музичке уметности и уметности уопште. Утемељен став о музици изграђује се подстицањем критичког мишљења. Такав приступ знатно утиче на емоционални, интелектуални па самим тим и естетски развој ученика. Преношењем мисли, осећања и ставова обликују се креативне особине и музичке способности. Слушањем музике подстиче се развој музичког укуса и негује квалитетна музичка публика
---	-----------------------	---	---

Циљ учења предмета Хармонска пратња је да код ученика развију знања и вештине везане за извођење, интерпретацију и импровизацију музике у зависности од музичких захтева.

I РАЗРЕД
(70 часова годишње)

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – слушно и аналитички препозна музичке компоненте и објасни њихов утицај на карактер мелодије; – слушно препозна, изгради и одсвира акорде, врсте каденци и хармонске везе; – дефинише функционалну карактеристику акорада и разликује њихову хармонску улогу; – опажа функције, ступњеве, положај и облик акорда у кратким заокруженим примерима; – анализира мелодију и изврши адекватан избор акорада; – интерпретира различите хармонске обрасце у хармонској пратњи; – анализира и тумачи акорде примера из литературе различитих жанрова; – својим речима изрази утиске о слушаном делу; – критички просуди своје и извођење музике другова из групе; – примени потребна знања и вештине на инструменту.	УВОД У ХАРМОНСКУ ПРАТЊУ	Музичке КомпонентеТон и његове особине. Лествице. Акорди. Ритам. Ритам у функцији карактера. Утицај ритма, темпа, динамике, агогике и артикулације на мелодију.	Метода разговора, метода рада са нотним текстом, метода демонстрације, метода усменог излагања, електронска презентација радова, аудио – визуелни записи и материјали.
	ХАРМОНСКИ РИТАМ И ХАРМОНИЗАЦИЈА МЕЛОДИЈЕ	Тоналитет. Мелодија. Анализа мелодије. Избор акорада: трозвуци главних и споредних ступњева и главни четворозвуци. Различито акордско тумачење мелодије. Промена тоналитета (информативно).	
	ХАРМОНСКА ПРАТЊА	Однос мелодије и пратње. Значење, обрасци и примена ритма у хармонској пратњи. Шифре у запису – читање и тумачење . Начини примене хармонске пратње. Типични хармонски обрасци одређених жанрова и стилова. Мелодија и ритам у примерима из литературе различитих жанрова. Употреба клавира и других инструмената у пратњи дечјих песама, српскихнародних и староградских песама, популарних мелодија, филмске музике и познатих тема из уметничке музике, бајки, прича. Промена карактера у примерима из литературе различитих жанрова.	
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање музике у контексту хармонског ритма и пратње. Слушање музике по жанровима. Музичка интерпретација.	
	СТИЛ И ЖАНР	Карактеристике различитих стилова и жанрова. Хармонизација и свирање мелодија различитих стилова и жанрова. Импровизација.	

Циљ учења предмета Аранжирање је да код ученика развије вештине аранжирања примера из литературе за одговарајући ансамбл или солисту.

II РАЗРЕД (35 часова годишње)

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – дефинише појам и улогу аранжирања; – направи разлику у хармонским слоговима и музичкој фактури; – наведе и препозна и одсвира типове пратње; – самостално осмисли и одсвира пратњу на задату мелодију; – осмисли латентну хармонију на задату мелодију; – користи орфов инструментариј и тело у импровизацији; – аранжира задате мелодије; – направи поређење и коментарише аранжмане оригиналних компо-зиција из литературе.	УВОД У АРАНЖИРАЊЕ	Аранжирање – појам и улога. Хармонски став: – строги, – слободни. Фактура: – хомофона, – полифона. Пратња и мелодија: – типови пратње (слушно, аналитички и практично), – проширење хармонске окоснице T-S-D-T/t-s-D-t, – израда пратње на клавиру на задату мелодију, – израда клавирске пратње на задату мелодију у другом инструменту (мелодијском инструменту) у слободном хармонском ставу, – типови мелодије: инструментална, вокална (речитативна, ариозо), – мелодија са латентном хармонијом: израда мелодије са латентном хармонијом (мелодијски инструмент) и на задату пратњу.	Метода разговора, метода рада са нотним текстом, метода демонстрације, метода усменог излагања, електронска презентација радова, аудио – визуелни записи и материјали.
	ИМПРОВИЗАЦИЈА	Орфов инструментариј. Тело као инструмент.	
	АРАНЖИРАЊЕ	Аранжирање мелодије са латентном хармонијом за: мешовити ансамбл (орфов инструментариј, хармонски инструмент, тело као инструмент). Аранжирање дечјих песама за дечји хор – једногласно певање уз клавирску пратњу.	
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање аранжираних примера из литературе.	

Јавни наступ: Обавезан је један јавни наступ у току године.

III РАЗРЕД (35 часова годишње)

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – користи дигиталне музичке програме у изради аранжмана; – примени сложенију фактуру у поставци аранжмана; – самостално	ДИГИТАЛНО МУЗИЧКО ОПИСМЕЊАВАЊЕ	Савладавање програма: – Note flight, – Muse score	Метода разговора, метода рада са нотним текстом, метода демонстрације, метода усменог излагања,
	ПРАТЊА И МЕЛОДИЈА	Сложенија фактура хармонске пратње. Хармонска пратња у деоници мелодијског инструмента. Корална мелодија и њена хармонизација	

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
осмисли пратњу у деоници мелодијског инструмента на задату мелодију; – самостално хармонизује коралну мелодију; – аранжира за дечји хор; – аранжира за различите ансамбле; – направи поређење и коментарише аранжмане оригиналних компо-зиција из литературе.	АРАНЖИРАЊЕ	Карактеристике аранжирања за дечји хор. Аранжирање: – дечјих песама за дечји хор – двогласно певање уз клавирску пратњу,– одабраних композиција или краћих целина из уметничке музике за клавир,– одабраних композиција или краћих целина из уметничке музике за клавирски дуо,– одабраних композиција или краћих целина из уметничке музике за трио (клавирски или инструментални). Инструментална музика у аранжману за хор (мешовити/женски/мушки/дечји). Аранжирање за два хармонска инструмента.	електронска презентација радова, аудио – визуелни записи и материјали.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање аранжираних примера из литературе.	

Јавни наступ: Обавезан је један јавни наступ у току године.

IV РАЗРЕД (33 часова годишње)

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: - аранжира композиције за гудачки квартет; - – аранжира композиције за гудачки оркестар; - – користи дигиталне музичке програме у изради аранжмана; - – направи поређење и коментарише аранжмане оригиналних композиција из литературе	АРАНЖИРАЊЕ ЗА ГУДАЧКИ КВАРТЕТ	Поставка акорада у гудачком квартету. Могући типови пратње у гудачком камерном музицирању. Аранжирање одабраних композиција или краћих целина за гудачки квартет.	Метода разговора, метода рада са нотним текстом, метода демонстрације, метода усменог излагања, електронска презентација радова, аудио – визуелни записи и материјали.
	АРАНЖИРАЊЕ ЗА ГУДАЧКИ ОРКЕСТАР	Поставка акордске вертикале у гудачком оркестру. Могући типови пратње у гудачком оркестру. Аранжирање одабраних композиција или краћих целина за гудачки оркестар.	
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Анализа и слушање оригиналних примера из литературе и њихових аранжмана за гудачки квартет и гудачки оркестар.	

Јавни наступ: Обавезан је један јавни наступ у току године.

Циљ учења предмета Хорске партитуре је оспособљавање ученика да правилно прочитају, протумаче и изведу на клавиру хорску партитуру.

II РАЗРЕД (35 часова годишње)
III РАЗРЕД (35 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– користи стечена теоретска знања из других предмета у читању и свирању партитуре; – анализира и свира на клавиру двогласне, трогласне и четворогласне хорске партитуре; – препозна проблеме и технички прилагоди начин свирања различитим захтевима у партитури; – чита транспоноване тенорске деонице; – чита старе кључеве и примени их у пракси; – чита с листа лакше хорске партитуре; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	СВИРАЊЕ ХОРСКИХ ПАРТИТУРА	Двогласни и трогласни дечји и женски хорови у једном или два нотна система. Трогласни дечји и женски хорови у три нотна система. Четворогласни женски, мушки и мешовит хорови у два нотна система. Четворогласни хорови у три нотна система Четворогласни хорови (женски, мушки, мешовити) у четири нотна система. Транспонујућа тенорска деоница-значај вештине читања. Стари кључеви. Анализа партитуре и повезивање са предметом дириговање. Упознавање хорске литературе, дела различитих епоха, карактера и техничких захтева. Читање с листа лакших хорских партитура. Лакши корали у старим кључевима (3. разред Одсека за музичку теорију)	Рад на овом предмету обухвата обрађивање врста хорова и њихову нотацију, обрађивање основних законитости у свирању партитуре, упознавање са историјским оквиром настанка дела, врстом дела и карактеристикама музичког језика. Такође подразумева свирање партитуре на клавиру уз утврђивање најефикаснијих начина за решавање техничких захтева. Рад на предмету Хорске партитуре подразумева оспособљавање ученика за правилно интерпретирање хорских дела и за даљи самостални рад. У процесу рада корисно је слушање хорских партитура које се обрађују помоћу доступних носилаца звука (предности дигитализације). На тај начин се подстиче активно слушање, анализа квалитета извођења и развој критичког мишљења.

Минимум програма:

2. разред – 15 композиција различитих епоха и карактера
3. разред – 5 композиција различитих епоха и карактера

Циљ учења предмета Дириговање је да ученик овлада мануелном техником и основним диригентским вештинама и да се оспособи за анализу музичког дела и практичан рад са ансамблом.

III РАЗРЕД
(70 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– опише развој дириговања и улогу и значај диригента у ансамблу; – чита партитуру кроз анализу и свирање; – примењује мануелну технику у зависности од музичких и техничких захтева партитуре; – диригује ансамблом или уз пратњу на клавиру одређену хорску партитуру; – користи знања стечена из сродних предмета; – заузме критички став према сопственом и туђем дириговању; – користи предности дигитализације у слушању, анализирању и извођењу музике.	ДИРИГОВАЊЕ	Историјски развој дириговања и улога и значај диригента у ансамблу. Упознавање са хорском партитуром. Основне законитости дириговања. Диригентски став у раду са хором. Мануелна техника: – почетни став, – припремни потез (систем тачке и покрета, однос амплитуде и темпа), – шеме на два, три, четири, пет и шест – осмина, четвртина, половина јединице бројања, мешовити такт, – дељени потез и батуту, короне, цезуре, – специфичне динамичке, агогичке промене и промене темпа и – музичка изражајност кроз покрет и мимику. Практичан рад са хорским ансамблом – основна правила. Хорска литература. Анализа дела са аспекта диригента као извођача. Слушање дела праћењем партитуре уз помоћ. доступних носилаца звука.	Настава се изводи у групама, а са ученицима се ради индивидуално. Аналитички део наставне јединице обрађује се заједнички док практични део сваки ученик изводи с Рад на овом предмету обухвата и анализу дела са аспекта диригента као извођача, обрађивање различитих техничких проблема и елемената интерпретације и практично усавршавање кроз техничке вежбе, примере из литературе и дириговање ансамблом. Почетне композиције у 3. разреду могу бити двогласне и трогласне, а касније четворогласна дела нотирана у четири система (женски, мушки и мешовити хорови). Ученика оспособљавати да савлада диригентски глас и његово значење у партитури. Композиције полифоне фактуре ренесансних и барокних аутора су најделотворније за практичну примену. Употреба клавира је обавезна (свирање партитуре од стране наставника или ученика), али би био пожељан практични рад са ансамблом (на часу дириговања или на часу хора, након што ученик савлада основне законитости дириговања). Важно је напоменути да је континуирани рад на повезивању садржаја из других музичких предмета веома важан (Солфеђо, Хармонија, Хорске партитуре, Хор, Историја музике).

Минимум програма: 10 композиција за различите хорске саставе, различитих епоха и техничких захтева

IV РАЗРЕД
(66 часова годишње)

Исходи По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји	Методика рада
– чита партитуру кроз анализу; – примењује мануелну технику у зависности од музичких и техничких захтева партитуре; – диригује уз клавирску пратњу одређену оркестарску партитуру; – користи знања стечена из сродних предмета; – заузме критички став према сопственом и туђем дириговању; – користи предности дигитализације у слушању, анализирању и извођењу музике;	ДИРИГОВАЊЕ	Састав и врсте оркестара, оркестарских корпуса, инструмената и њихових улога кроз различите епохе. Читање оркестарских партитура. Оркестарско дириговање: – употреба диригентске палице, – диференцијација леве и десне руке. Мануелна техника: – диригентски став у раду са оркестром, – припремни потез (систем тачке и покрета, однос амплитуде и темпа), – шеме на два, три, четири, пет и шест – осмина, четвртина, половина јединице бројања, мешовити такт, – дељени потез и батуту, короне, цезуре, – специфичне динамичке, агогичке промене и промене темпа и – музичка изражајност кроз покрет и мимику. Основне законитости оркестарског дириговања. Распоред инструмената у оркестру. Оркестарска партитура. Оркестарска литература. Анализа дела са аспекта диригента као извођача. Слушање дела праћењем партитуре уз помоћ. доступних носилаца звука.	Настава се изводи у групама, а са ученицима се ради индивидуално. Аналитички део наставне јединице обрађује се заједнички док практични део сваки ученик изводи с Рад на овом предмету обухвата и анализу дела са аспекта диригента као извођача, обрађивање различитих техничких проблема и елемената интерпретације и практично усавршавање кроз техничке вежбе, примере из литературе и дириговање ансамблом. Почетне композиције у 3. разреду могу бити двогласне и трогласне, а касније четворогласна дела нотирана у четири система (женски, мушки и мешовити хорови). Ученика оспособљавати да савлада диригентски глас и његово значење у партитури. Композиције полифоне фактуре ренесансних и барокних аутора су најделотворније за практичну примену. Употреба клавира је обавезна (свирање партитуре од стране наставника или ученика), али би био пожељан практични рад са ансамблом (на часу дириговања или на часу хора, након што ученик савлада основне законитости дириговања). Важно је напоменути да је континуирани рад на повезивању садржаја из других музичких предмета веома важан (Солфеђо, Хармонија, Хорске партитуре, Хор, Историја музике). амостално

Минимум програма: 3 композиције за гудачки, камерни, симфонијски оркестар

Циљ учења предмета Увод у компоновање јесте стицање основних знања о уметничкој музици 20. века, развијање вештине компоновања и тумачења савремене нотографије.

IV РАЗРЕД
(66 часова годишње)

Исходи	Област/тема	Садржаји	Методика рада
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – слушно и аналитички препознаје разлике између тоналне, модалне и атоналне музике; – самостално води свој Дневник савремене музике; – разликује и објасни нова нотна обележја у нотографији; – разликује акорде нетерцног типа и употребљава их у својим задацима-композицијама; – наведе композиционе технике и користи их у својим задацима-композицијама; – компонује минијатуре у задатом или слободнијем облику уз помоћ наставника; – компонује вокално-инструментални комад (соло песму) уз помоћ наставника; – компонује на одабрану филмску/позоришну тему или на појединачне сцене уз помоћ наставника.	МУЗИКА 20. ВЕКА	Слабљење тоналног центра у музици с краја 19. века. Модална, тонална и атонална музика. Релативизација појма дисонанца у музици (слушно, аналитички, практично): – савршене дисонанце, – несавршене дисонанце. Музичке компоненте у музици 20. века. Усложњавање ритмике и метрике (слушно, аналитички, практично): – неправилне ритмичке поделе, – померање акцентовања у музици, – променљива метрика, – полиритмија и полиметрија. Проширење хармонског фонда и тоналног плана (основно, аналитички, практично): – медијантне везе, – поларни акорди, – квартни и квинтни акорди, – акорди са додатим тоновима, – кластери. Израда краћег тоналног плана у слободном хармонском ставу уз употребу „нових“ акорада за хармонски инструмент. Модернизација мелодије.	Метода разговора, метода рада са нотним текстом, метода демонстрације, метода усменог излагања, електронска презентација радова, аудио – визуелни записи и материјали.
	НОТОГРАФИЈА	Проширивање музичког писма и нотног записа. Нове тенденције у нотографији – нова нотна обележја и нотни знаци. Одступање од традиционалног начина записивања музике. Нове тенденције и принципи у организацији партитура. (аналитички).	
	КОМПОЗИЦИОНЕ ТЕХНИКЕ	Композиционе технике 20. века: – серијална техника, – додекафонија, – интегрални серијализам, – алеаторика. Појава и употреба електронике у музици друге половине 20. века. Препознавање елемената композиционих техника на изабраним нотним примерима.	
	КОМПОНОВАЊЕ	Компоновање минијатура у задатом или слободнијем облику за: – клавир или до три инструмента од којих један инструмент може бити хармонски. Компоновање песме за глас и клавир (или други хармонски инструмент) на основу изабраног поетског текста.	
	ПРИМЕЊЕНА МУЗИКА	Појава и улога филма на почетку 20. века као новог медија. Музика за филм. Музика за позориште. Мјузикл. Израда краћих композиција (главних тема) на одабране филмске теме или појединачне сцене. Почети забавне музике – џез.	

Јавни наступ: Обавезан је минимум један јавни наступ у току школске године.

5.ОСТАЛИ ПРОГРАМИ

5.1. Програм додатне, допунске и припремне наставе

5.1.1. Додатна настава

Предмет / разред	Сви предмет и разреди
Циљеви	Продубљивање знања из одређеног предмета за ученика који показује интересовање или постиже изузетне резултате у редовној настави, припрема за такмичења
Ресурси	Ученици Наставници Наставна средства, опрема и материјали Сарадници (уметници, стручњаци...) Концерти, мастер класови.....
Идентификација ученика	- Изјашњавање ученика - Предлог наставника - Мишљење одељењског старешине, педагога, родитеља
Методе рада	Индивидуализован и индивидуални рад, иновативне методе
Садржаји рада	Програми такмичења Специфична интересовања ученика
Праћење ефеката	Праћење постигнућа ученика на такмичењима.
Евиденција	Дневник додатне, индивидуалне наставе Евиденција наставника о праћењу напредовања ученика Извештаји са такмичења, мастер класова...

5.1.2. Допунска настава

Предмет / разред	Сви предмет и разреди
Циљеви	Допунску наставу школа остварује са ученицима који имају тешкоће у савладавању програма из појединих предмета или са ученицима који желе да унапреде постигнућа у одређеној наставној области
Ресурси	Ученици, родитељи, наставници, материјано технички услови школе Ученик је обавезан да похађа допунску наставу ако се процени да је то потребно
Идентификација ученика	Родитељ, наставник, одељењски старешина, ученик, педагог, стручно веће
Методе рада	Индивидуализован и индивидуални рад, иновативне методе
Садржаји рада	Према плану наставе и учења за редовну наставу
Праћење ефеката	Праћење постигнућа ученика у настави
Евиденција	Дневник допунске, индивидуалне, групне наставе Евиденција наставника о праћењу напредовања ученика Извештаји о успеху ученика

5.1.3. Припремна настава

5.1.3.1. Припремна настава за полагање разредних испита

Предмет / разред	ОМШ: Разредни испит полаже ученик који није оцењен из једног или више предмета, изборног програма или активности.
------------------	--

	Ученик може бити неоцењен из обавезног предмета, изборног програма и активности уколико није похађао наставу више од трећине укупног годишњег броја часова тог обавезног предмета, изборног програма и активности и уколико се оцењивањем утврди да није достигао образовне стандарде на основном нивоу. СМШ: – Припремну наставу школа остварује за редовног ученика који се упућује на полагање разредног испита, и за ванредног ученика: - Ученик који из оправданих разлога није присуствовао настави више од једне трећине предвиђеног броја часова, а оцењивањем се утврди да није остварио прописане циљеве, исходе и стандарде постигнућа у току савладавања школског програма; – Ученик се упућује на разредни испит и из предмета за који није организована настава. Разредни испит ученик полаже у јунском и августовском испитном року.
Трајање	Припремна настава се организује пре почетка испитног рока, у трајању од најмање пет радних дана са по два часа дневно за сваки предмет.
Садржаји рада	План и програм одређеног предмета
Праћење ефеката	Резултати испита и успеха ученика

5.1.3.2. Припремна настава за полагање поправних испита

Врста / Предмет / разред	ОМШ: Поправни испит полаже и ученик од другог до завршног разреда основног музичког и балетског образовања и васпитања који на крају другог полугодишта има до две недовољне закључне бројчане оцене. Ученик од другог до завршног разреда основног музичког и балетског образовања и васпитања полаже поправни испит у августовском испитном року, а ученик завршног разреда у јунском и августовском испитном року. СМШ: Ученик полаже поправни испит у школи у којој стиче образовање и васпитање у августовском испитном року, а ученик завршног разреда у јунском и августовском року. За ученика који полаже поправни испит у августовском испитном року, организује се припремна настава.
Трајање	ОМШ: Припремна настава се организује непосредно пре почетка испитног рока, у трајању од најмање пет радних дана са по два часа дневно за сваки предмет. СМШ: Припремна настава остварује се у обиму од најмање 10% од укупног годишњег броја часова из предмета на који је упућен на поправни испит.
Садржаји рада	План и програм предмета
Праћење ефеката	Резултати поправних испита и извештаји

5.1.3.3. Припремна настава за полагање годишњих испита

Предмет / разред	Из предмета предвиђених Планом наставе и учења у музичким школама за одређени разред у коме се полаже годишњи испит
Циљеви	Систематизација градива ради постизања што бољих резултата

	приликом полагања годишњих испита
Идентификација ученика	Сви ученици који полажу годишње испите
Садржаји, време рада, трајање	Програм годишњих испита 36. и 37. радна недеља Најмање 2 часа
Праћење ефеката	Резултати испита и извештаји
Евиденција	Дневници рада

5.1.3.4. Припремна настава за полагање матурских испита

Предмет / разред, циљ	Школа је дужна да организује припрему свих ученика за полагање матурских испита у обиму од најмање 5% од укупног годишњег броја часова из предмета из којих се полаже матурски.
Садржаји рада	У складу са прописаним захтевима испита планом и програмом наставе и учења
Праћење ефеката	Резултати матурских испита, извештаји, праћење ученика у наставку школовања

5.1.3.5. Припремна настава за полагање допунских и ванредних испита у СМШ

Врста / Предмет / разред	СМШ: Ученик коме је одобрен прелазак у другу школу, односно други образовни профил, полаже допунске испите из предмета који нису били утврђени школским програмом, односно наставним планом и програмом који је ученик започео да савлађује, у роковима утврђеним решењем, сагласно општем акту школе. Лице које се уписује у школу ради преквалификације полаже испите из стручних предмета које одреди комисија коју чине чланови наставничког већа школе именовани решењем директора. Лице које се уписује у школу ради доквалификације полаже допунске испите из предмета чији садржаји нису претежно исти, из предмета који нису били утврђени школским програмом, односно наставним планом и програмом и испите завршног разреда, о чему одлуку доноси комисија коју чине чланови наставничког већа школе именовани решењем директора.
Садржаји рада	Програм предмета и испита
Праћење ефеката	Резултати, извештаји

5.1.3.6. Припремна настава за упис у МШ „Живорад Грбић“

Предмет / разред	Солфеђо, теорија музике, инструменти
Циљеви	Припрема за успешно полагање пријемног испита и упис у музичку школу
Ресурси	Ученици, предмети наставници, уметници....
Идентификација ученика	Изјашњавање родитеља и ученика, предлози предметних наставника
Методе рада	Индивидуализован и индивидуални рад
Садржаји рада	Предвиђени Планом наставе и учења у музичким школама
Праћење ефеката	Резултати пријемних испита

5.2. Програми и активности којима се развијају способности за решавање проблема, комуникација, тимски рад, самоиницијатива и подстицање предузетничког духа

У оквиру својих обавезних наставних предмета, изборних програма, одељењских заједница, слободних активности ученика, рада тимова, ученичких организација, школа развија способност за препознавање проблема, вештине планирања акција за решавање проблема, удруживање и тимски рад, подстиче самоиницијативу и предузетнички дух ученика.

Назив	Програми и активности којима се развијају способности за решавање проблема, комуникација, тимски рад, самоиницијатива и подстицање предузетничког духа
Циљеви и задаци	- Развијање способности за препознавање проблема; - Развијање вештине планирања акција за решавање проблема; - Развијање вештине за тимски рад, конструктивну комуникацију, толеранцију, поделу дужности и одговорности; - Подстицање самоиницијативе ученика и предузетничког духа...
Ресурси	- Одељењске старешине и одељењске заједнице; - Руководиоци и чланови секција; - Наставник грађанског васпитања; - Тим за каријерно вођење; - Ђачки парламент; - Вршњачки едукатори; - Привредне организације; - Локална самоуправа; - Институције науке, културе и уметности; - Унија средњошколаца; - Невладине организације.
Методе рада	- Активна настава и радионице на часовима редовне наставе, грађанског васпитања и слободних активности ученика; - Учешће ученика у органима одлучивања; - Волонтерски рад у привредним и друштвеним организацијама; - Радионице вршњачких едукатора; - Разговори, анкетирање, гласање....
Садржаји рада	- Анализа поштовања права ученика; - Дебате о друштвеним проблемима (дискриминација и сл); - Анкетирање ученика о интересовањима и предлозима за формирање секција; - Израда плана акције, нацрта пројекта и реализација пројекта у оквиру наставе грађанског васпитања за II разред; - Израда плана рада и акције Ђачког парламента; - Подстицање на праћење сајтова на којима се објављују конкурси значајни за ученике; - Остваривање сарадње са НВО сектором и Унијом средњошколаца. - Тимски облик рада у оквиру обавезне и изборне наставе; - Организовање тимова вршњачких едукатора за промоцију здравих стилова живота и за професионалну оријентацију; - Израда пројекта и аплицирање код донатора; - Похваљивање ученика који покрећу иницијативе за школске акције. - Похваљивање ученика за волонтерски рад; - Подршка реализацији школских фестивала, сусрета... - Пружање помоћи у организовању хуманитарних акција; - Волонтирање ученика у Црвеном крсту, НВО; - Промовисање континуираног образовања младих и значаја неформалног образовања. - Информисање, каријерно вођење и саветовање младих о могућностима самозапошљавања и развоју предузетништва;

	- Мастер класови и „Разговори са уметником“; - Афирмисање друштвено одговорног пословања.
Праћење ефеката	- Извешавање руководиоца активности; - Презентовање активности у школским медијима; - Годишњи извешаји и летопис школе...

5.3. Факултативни наставни предмети

Школа нема понуду факултативних наставних предмета.

5.4. Остваривање и прилагођавање програма музичког образовања и васпитања ученика изузетним способностима /члан 12

МШ „Живорад Грбић“ је институција са врло развијеном стратегијом по питању прилагођавања програма музичког образовања и васпитања изузетно надареним ученицима. Остваривање овог програма реализује се кроз следеће активности:

- идентификација изузетно надарених ученика у току првог циклуса школовања
- укључивање професора музичких академија у образовни процес ученика кроз реализацију консултација и мастер клас програма у организацији школе
- дефинисање индивидуалних образовних планова рада за ученике
- организација такмичења у школи (Сусрети флаутиста, Златне степенице, Варт)
- организација солистичких и групних концерата надарених ученика у сарадњи са другим музичким школама и музичким академијама
- организација концертне сезоне надарених ученика у сарадњи са локалном самоуправом
- реализација пројеката међународне сарадње са циљем остваривања додатне подршке надареним ученицима
- медијска промоција надарених ученика.

5.5. Програм културних активности школе

Назив	Програм културних активности
Циљеви	• Промоција културе и уметности, • Јавно презентовање стечених вештина, • Афирмација и мотивација ученика, • Васпитање ученика • Учешће у у креирању и обогаћивању културне понуде локалне заједнице, • Културни развој окружења, • Промоција рада школе, • Унапређење предузетништва школе, • Ширење утицаја школе на васпитање ученика и културни развој окружења..
Задачи	• Организовање концертне сезоне школе, • Организовање међународних такмичења школе (Међународно такмичење гитариста ВАРТ, Међународни сусрети флаутиста „Тахир Куленовић“, ХОРФЕСТ, Међународно такмичење гудача „Златне степенице“), • Организовање школских и ваншколских ученичких јавних наступа и концерата (солисти, ансамбли, оркестри и хорови), • Организовање концерата наставника школе, • Организовање школских такмичења, • Активности везане за организовање учешћа ученика на домаћим и међународним

	музичким такмичењима (за солисте, камерне ансамбле, оркестре и хорове), • Организовање разних врста прослава, меморијала, размена, гостовања и сличних манифестација, • Организовање предавања, семинара, трибина, саветовања и сличних скупова, везаних за музичку педагошко - извођачку проблематику, • Организовање разноврсних медијских промоција, • Успостављање разних облика сарадње са домаћим и иностраним образовним и културним институцијама, • Реализација стручних посета културно-уметничким установама у земљи и иностранству.
Ресурси	<u>Људски ресурси:</u> • Ученици и наставници, • Некадашњи ученици школе, • Родитељи наших ученика и грађани Ваљева <u>Просторни ресурси:</u> • Концертна сала школе • <i>Ваљевска гимназија</i> • <i>Модерна галерија</i> • Центар за културу • Музеј • Градска библиотека • Музичке школе...
Облици и садржаји рада	Школа културну и јавну делатност остварује организовањем и одржавањем: • Концертне сезоне, • Реализацијом пројеката у циљу унапређења предузетништва и међупредметних компетенција у школи, • Тематских концерата школе у току школске године, • Концерата класа, • Концерата поводом прославе Дана школе, • Међународних и школских такмичења, • Интерних и јавних часова класа и одсека, • Учешћем у програмима других институција и установа града, • Наступа ученика у просторима других институција и школа у граду, • Концерата за најмлађе суграђане, • Реализацијом својих програма на отвореном у циљу популаризације рада школе, • Наступа ученика у другим музичким школама и културним институцијама у земљи и иностранству.
Праћење ефеката	• Књига утисака, • Евалуације свих активности, • Летопис, Извештај...

5.6. Програм слободних активности

Назив	Слободне активности
Циљеви	• Јачање образовно-васпитне делатности школе, • Подстицање индивидуалних склоности и интересовања, • Подстицање правилног коришћења слободног времена, • Богаћење друштвеног живота, • Развој другарства....
Ресурси	• Ученици,

	- Наставници, - Школски амбијент, - Концертни простори локалне заједнице и шире
Идентификација ученика	- Редовна настава и изборни програми, - Анкетирање ученика,
Облици и садржаји рада	- Рад секција и других ваннаставних активности, - Концерти (присуство и учешће), - Посете концертима или другим манифестацијама ван школске зграде, - Мастер класови, предавања, - Такмичења, - Пројекти школе, - Предузетништво...
Праћење ефеката	- Резултати на такмичењима, - Извештаји свих активности, - Дискусије, разговори, - Медијска промоција и коментари јавног мњења...

5.7. Програм каријерног вођења и саветовања

Назив	Програм каријерног вођења и саветовања
Циљеви и задаци	- Помоћ ученику да буде спреман да стиче знања и искуства о себи и свету рада, да објективно процењује своје потребе, способности, интересовања и особине личности у односу на захтеве жељених занимања и могућности запошљавања и да на основу тога доноси реалне одлуке о избору одговарајућег занимања и ствара претпоставке за успешније планирање праваца свог професионалног развоја, - Помоћ ученицима и родитељима у истраживању могућности за даље школовање и запошљавање, - Формирање зреле и одговорне личности способне да доноси добро промишљене и одговорне одлуке о властитој професионалној будућности и да их спроводи у дело.
Ресурси	- Школски тим - Педагог - Стручни активи - Завод за тржиште рада - Ученици, - Родитељи - Истакнути стручњаци разних области, - Сарадници са факултета...
Идентификација ученика	- Праћење индивидуалних склоности ученика, - Анкетирање, - Разговори, - Резултати ученичких постигнућа...
Облици и садржаји рада	- Редовна настава и изборни програми, - Саветодавни рад, - Промоција занимања кроз представљање стручњака из разних области, - Тестирање ученика у професионалној оријентацији, - Информисање о могућностима наставка школовања и запослења, - Предавања, трибине, презентације, - Општи родитељски састанци...
Праћење ефеката	- Анкетирање ученика и родитеља о жељама за наставак школовања, - Праћење и анализа наставка школовања ученика, - Извештаји, летопис

5.8. Програм заштите животне средине

Назив	Програм заштите животне средине
Циљеви и задаци	- Јачање свести о значају здраве животне средине, одрживог развоја и очувању и унапређењу природних ресурса, - Унапређење квалитета живота младих, - Укључивање младих у еколошке акције у граду, - Развој хигијенских и културних навика, - Самостално стицање знања о природи, - Развој потреба и вештина ученика за рад у групи...
Ресурси	- Школа, - Школско двориште, - Локална заједница
Облици и садржаји рада	- Истраживања, - Уређење школе и школског дворишта, - Акције на нивоу града, - Сарадња са еколошким и другим друштвима
Праћење ефеката	- Непосредни увид у стање учионица, школског простора, дворишта, - Извештаји о раду одељењских заједница и одељењских старешина, - Летопис, Извештај, медијска промоција..

5.9. Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања, превенције других облика ризичног понашања и заштите од дискриминације

Програм заштите утврђује се на основу анализе стања безбедности, присутности различитих облика и интензитета насиља, злостављања и занемаривања у установи, специфичности установе и резултата самовредновања и вредновања квалитета рада установе. Програмом заштите дефинишу се превентивне и интервентне активности, одговорна лица и динамика остваривања.

Програм заштите деце/ученика од насиља је сачињен је у складу са Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање.

Назив	Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања, превенције других облика ризичног понашања и заштите од дискриминације
Општи циљ	Унапређивање квалитета живота ученика применом: - мера превенције за стварање безбедне средине за живот и рад ученика, - мера интервенције у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање у установама.

Програм превенције	• Стварање и неговање климе прихватања, толеранције и уважавања различитости понашања у оквиру васпитно-образовних активности; • Ангажовање свих интересних група рада школе у подизању нивоа свести и повећању осетљивости за препознавање насиља, злостављања и занемаривања; • Организовање разговора, трибина, представа, изложби о безбедности и заштити деце/ученика од насиља; • Упознавање свих субјеката школе са правном регулативом, Општим и Посебним протоколом; • Усклађивање постојећих подзаконских аката школе; • Дефинисање улога и одговорности у примени процедура и поступака; • Развијање вештина ефикасног реаговања у ситуацијама насиља; • Перманентна примена процедура и поступака за заштиту од насиља и реаговања у ситуацијама насиља; • Информисање свих особа укључених у живот и рад школе о процедурама и поступцима за заштиту од насиља и реаговање у ситуацијама насиља; • Унапређивање компетенција наставног и ваннаставног особља, деце, ученика, родитеља, старатеља и локалне заједнице за уочавање и решавање проблема насиља, злостављања и занемаривања; • Умрежавање свих кључних носилаца превенције насиља (Савет родитеља, Школски одбор, Ученички парламент, Наставничко веће...).
Програм интервенције	• Спровођење поступака и процедура реаговања у ситуацијама насиља; • Успостављање система ефикасне заштите деце у случајевима насиља; • Континуирано праћење и евидентирање врста и учесталости насиља и процењивање ефикасности програма заштите; • Сарадња са релевантним службама; • Ублажавање и отклањање последица насиља и реинтеграција детета/ученика у заједницу вршњака и живот школе; • Саветодавни рад са децом/ученицима који трпе насиље, који врше насиље и који су посматрачи насиља и њиховим родитељима; • Оснаживање деце која су посматрачи насиља на конструктивно реаговање; • Праћење и вредновање врста и учесталости насиља путем истраживања, запажања и провере.
Критеријуми за интервенцију	• Да ли се насиље дешава или постоји сумња на насиље, • Где се дешава - да ли се дешава у установи или ван ње, • Ко су учесници/актери насиља, злостављања и занемаривања, • Облик и интензитет насиља, злостављања и занемаривања.
Одлука о начину реаговања	• Случај се решава у школи, • Случај решава школи у сарадњи са другим релевантним установама, • Случај се прослеђује надлежним службама.
Кораци у интервенцији	1. САЗНАЊЕ О НАСИЉУ 2. ПРЕКИДАЊЕ, ЗАУСТАВЉАЊЕ НАСИЉА 3. СМИРИВАЊЕ СИТУАЦИЈЕ 4. КОНСУЛТАЦИЈЕ 5. АКТИВНОСТИ НАКОН ОТКРИВАЊА НАСИЉА
Праћење ефеката	Врши Тим за заштиту ученика од насиља водећи рачуна о интеграцији свих актера у заједницу и успостављању односа сарадње и толеранције.

Евиденција, документација и извештавање	Запослени у школи /одељенски старешина, стручна служба, директор воде евиденцију о појавама насиља. Документацију о случајевима насиља достављају Тиму за заштиту ученика од насиља, који ту документацију чува и периодично анализира учесталост, појавне облике и последице насилних понашања, како би се пратило стање безбедности у школи.
---	--

5.10. Програм школског спорта

Назив	Програм школског спорта
Циљеви и задаци	Циљ школског спорта је да се разноврсним моторичким активностима достигне: свестран развој личности ученика, развој моторичких способности, усавршавање и примена моторичких умења, подстицање и јачање свести о важности редовне физичке активности. Задаци: 1)Оспособљавалге ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада 2)Формирање морално-вољних квалитета личности 3)Промовисање позитивних социјалних интеракција 4)Развијање креативности 5)Развијање позитивне слике о себи 6)Оспособљавање за самостално вежбање и усмеравање надарених ученика за бављење спортом
Ресурси	• 2 одбојкашке лопте • 2 кошаркашке лопте • Сала за физичко Прве основне школе • Затворен базен Техничке школе • Клизалиште испред платоа Центра за културу • Пешачка зона реке Градац • СРЦ „Петница”
Облици и садржаји рада	• Одлазак на затворени базен „Техничке школе” • Турнир у одбојци на нивоу школе • Одлазак на клизање, испред платоа „Дома културе” • Турнир у кошарци на нивоу школе • Пешачка тура дуж реке „Градац” • Одлазак на базен у СРЦ „Петница” • „Светосавска трка” • „Крос РТС-а”
Праћење ефеката	• Кроз евиденцију присуства и залагања ученика на органозованим активностима • Кроз анкетање учесника о утиску и организацији датих активности

5.11. Програм сарадње са локалном самоуправом

Музичка школа негује богату сарадњу са локалном заједницом ради што бољег позиционирања школе у својој средини и одржања имица квалитетне културно - образовне инситуције са традицијом, као и унапређења услова и квалитета рада школе.

Планирани су следећи видови сарадње кроз реализацију различитих активности:

Сарадња са Градом

Сарадња са Школском управом

Сарадња са привредним субјектима у Граду

Сарадња са културним институцијама у Граду
 Сарадња са образовним институцијама у Граду
 Сарадња са предшколским установама у Граду
 Сарадња са здравственим установама у Граду
 Сарадња са Полицијском управом
 Сарадња са Туристичком организацијом
 Сарадња са удружењима грађана
 Сарадња са самосталним уметницима

Реализацијом овог програма, МШ „Живорад Грбић“ настоји да активно унапређује услове и квалитет рада школе и континуирано проширује своје деловање на пољу образовања као и васпитања деце. Програмом сарадње са локалном самоуправом, МШ „Живорад Грбић“ планира интензивно учешће у креирању музичког живота и унапређивања опште културне климе у Ваљеву.

5.12. Програм сарадње са породицом

Савремени процеси у образовању подразумевају и виши ниво учешћа родитеља у процесу доношења одлука које се тичу школе. Неке облике учешћа регулише Закон о основама система образовања и васпитања: учешће родитеља у раду Школског одбора, надлежност Савета родитеља, учешће родитеља у Стручном активу за развојно планирање и Тиму за самовредновање. Остали облици сарадње и учешћа родитеља у животу школе планирају се и осмишљавају према актуелним потребама ученика, родитеља и школе.

Назив	Програм сарадње са породицом
Циљ	Циљ је стварање простора и услова за флексибилније и непосредније укључивање родитеља у активности школе и јасно успостављање улога и одговорности свих актера у систему образовања. Школа негује партнерски однос са родитељима који је заснован на принципима међусобног разумевања, поштовања и поверења.
Облици сарадње	• Лични контакти наставника, одељењских старешина, директора, помоћника, педагога и осталих радника школе, • Учесће представника родитеља у раду Школског одбора, Савета родитеља, стручних актива и тимова, • Учесће родитеља у културној и јавној делатности школе, заједничким активностима, раду ученичких организација • Општи и појединачни родитељски састанци, • Разговори са мањим групама родитеља на одређену тему, • Предавања, трибине • Индивидуална сарадња, • Интерни и јавни часови, • Промоција успешности ученика за Дан школе, • Информисање родитеља (огласна табла, мејл, сајт школе, локални медији, • „Дан отворених врата“...
Садржаји рада	• Информисање родитеља о животу и раду школе, • Промоција најуспешнијих ученика, • Образовање родитеља о развојним карактеристикама ученика и превенцији болести зависности у циљу успешнијег остваривања васпитне улоге породице, • Сарадња у реализацији појединих делова програма рада школе: обавезних и осталих наставних и ваннаставних активности, каријерног вођења и саветовања, професионалног информисања, планова посета, студијских путовања, екскурзија, • Обезбеђење услова за успешнији рад школе, уређење, опремање, одржавање објекта и наставних средстава, • Сарадња у области здравља и безбедности ученика... Теме које ће се обрађивати на родитељским састанцима биће усклађене са израженим

	жељама на родитељским састанцима и актуелним ситуацијама.
Праћење ефеката	Праћење успешности реализације програма сарадње са породицом реализоваће се кроз: • заинтересованост и бројност учествовања у одређеним планираним активностима, • број активности у којима родитељи активно учествују, • број активности у којима су родитељи носиоци активности, • самовредновање квалитета рада школе.

5.13. Програм излета и екскурзија

МШ „Живорад Грбић” организује разне облике стручних путовања и гостовања:

- Концерти ученика и наставника школе у земљи и иностранству,
- Заједнички пројекти са образовним и културним институцијама у земљи и иностранству (сарадња са МШ „Фран Корун Кожељски” из Велења),
- Посета различитим културним програмима и институцијама у Београду и Новом Саду,
- Стручна путовања ученика средње школе у иностранство са циљем обиласка дестинација изузетне историјске и културне вредности,
- Републичко такмичење ученика музичких и балетских школа Србије (Београд),
- Међународна такмичења (Македонија, Црна Гора, Словенија, Хрватска, Босна, Италија и др.),
- Такмичења у земљи на којима учествују наши ученици у пратњи својих родитеља и предметних професора.

Организација учешћа на такмичењима, подразумева и обавезу наставника да осмисли и реализује и друге аспекте боравка и учешћа на неком такмичењу (као на пример: упознавање ученика са културним и историјским знаменитостима града у коме се одржава такмичење).

5.14. Програм безбедности и здравља на раду

Програм безбедности и здравља на раду обухвата заједничке активности школе, родитеља и локалне самоуправе, усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду.

У оквиру програма безбедности и здравља на раду, школски одбор је, у складу са Законом о основама система образовања и васпитања, донео Правилник о мерама, начину и поступку заштите и безбедности ученика за време остваривања образовно-васпитног рада и других активности које организује МШ „Живорад Грбић” Ваљево 12.11.2015. године.

Именована је овлашћена, сертификована фирма за вођење послова у вези са одржавањем безбедности и здравља на раду “N O R I S K “ која врши редовне, периодичне обуке запослених као и контроле поштовања општих принципа Закона о безбедности и здрављу на раду у циљу стварања безбедних услова рада, заштите живота, здравља и радне способности запослених.

Право на безбедност и здравље на раду имају и друга лица која учествују у радном процесу, а нису у радном односу код послодавца, као и лица која се затекну у радној околини ради обављања одређених послова код послодавца, ако је послодавац о њиховом присуству обавештен.

Школа је дужна да спроводи мере безбедности и здравља на раду у виду:

- Превентивног и периодичног прегледа и испитивања опреме за рад
- Испитивања услова радне околине
- Доношења акта о процени ризика
- Оспособљавања запослених за безбедан и здрав рад
- Вођења евиденција везаних за повреде на раду

- Осигурања запослених од повреда на раду

Запослени у школи су дужни да:

- поштују прописе о безбедности и здрављу на раду
- обавесте Послодавца о свакој врсти потенцијалне опасности која би могла да утиче на безбедност и здравље на раду
- наменски користе средства и опрему личне заштите
- подвргну се провери да ли су под утицајем алкохола или других опојних средстава по налогу лица за безбедност и здравље на раду
- истакну своје здравствене недостатке приликом ступања на рад
- учествују у пружању прве помоћи приликом повреде на раду, и - поштују забрану пушења у школи.

Правилником о мерама,начину и поступку заштите и безбедности ученика за време остваривања образовно-васпитног рада и других активности које школа организује обезбеђује се ученицима право на заштиту и безбедност и то:

- у школској згради и школском дворишту,
- на путу између куће и школе,
- ван школске зграде и школског дворишта – за време остваривања образовно-васпитног рада или других наставних и ваннаставних активности које организује школа.

Одељењски старешина и предметни наставници су у обавези да у свакодневном контакту са ученицима, а нарочито на часовима одељењске заједнице, ученике упознају са опасностима са којима се могу суочити за време боравка у школи и извођења других активности које организује школа, као и са начином понашања којим би се те опасности могле избећи .

Школа сарађује са државним органима, органима града Ваљева и другим субјектима и надлежним институцијама са којима је таква сарадња потребна у поступку обезбеђивања и спровођења мера утврђених прописима у овој области.

5.14.1. Смернице за прилагођавање и пружање додатне подршке

За ученика и одраслог коме је због сметњи у развоју и инвалидитета, специфичних тешкоћа у учењу, социјалне ускраћености, ризика од раног напуштања школовања и других разлога потребна додатна подршка у образовању и васпитању, школа обезбеђује отклањање физичких и комуникацијских препрека и зависно од потреба, доноси и индивидуални образовни план, у складу са Законом.

Циљ додатне подршке у образовању и васпитању јесте постизање оптималног укључивања ученика и одраслих у редован образовно-васпитни рад, осамостаљивање у вршњачком колективу и његово напредовање у образовању и припрема за свет рада.

Ученик и одрасли из става 1. треба да испуњава здравствене услове који одговарају захтевима занимања.

За остваривање додатне подршке у образовању и васпитању, директор, наставник, стручни сарадник, васпитач, педагошки и андрагошки асистент и родитељ, односно други законски заступник, може да добије посебну стручну помоћ у погледу спровођења инклузивног образовања и васпитања. Посебну стручну помоћ могу да пружају лица компетентна у области инклузивног образовања и васпитања и школе које су својим активностима постале примери добре праксе у спровођењу инклузивног образовања и васпитања.

Ради остваривања додатне подршке у образовању и васпитању, школа остварује сарадњу са органима јединице локалне самоуправе, организацијама, установама и удружењима.

5.15. Програм социјалне заштите

Школа води бригу о социјалном статусу ученика. Материјално угрожене породице ослобођене су било каквих давања у музичкој школи. На основу информација разредних старешина на нивоу основне и средње школе, школа сваке године дефинише план социјалне подршке ученицима кроз:

- бесплатно коришћење школских инструмената
- уплату котизације за такмичење
- финансијску помоћ ученицима из социјално угрожених породица
- организацију хуманитарних акција

Школа прати све конкурсе за стипендирање музички надарених ученика, ученика из осетљивих група и даје подршку ученицима у процесу конкурисања.

5.15. Индивидуални образовни планови

Школа, кроз рад Тима за инклузивно образовање дефинише свој инклузивни развој, односно своју инклузивну културу, политику и праксу. Кроз сарадњу са стручним сарадником, разредним старешинама и Тимом за подршку ученицима у школи се дефинише инклузивни развојни план.

МШ „Живорад Грбић” је школа отворена за све ученике који на пријемном испиту покажу потребан ниво способности за музичко образовање, уз посебно усмеравање пажње на децу са сметњама у развоју и децу из маргинализованих група али и децу за изузетним музичким способностима. Сва деца треба да буду део школске заједнице без обзира на њихове снаге и слабости у појединим областима. Права сваког детета морају да буду уважена и поштована, а на државама је да обезбеде једнаке услове за сву децу да се образују.

Први међународни документ који се бави искључиво правима деце је Конвенција УН о правима детета из 1989. коју је тадашња Југославија, правна претходница Србије, ратификовала наредне године и тиме се обавезала да усклади своје законе са начелима Конвенције.

Људи имају врло мало знања о деци са сметњама у развоју, а многи немају никаквог искуства у раду са њима. Врло често се чује како неко исказује негативне ставове о инклузији, иако не зна ни о чему се ради. Стереотипно гледиште на инклузију се манифестује у следећим ставовима: деца са сметњама у развоју сметају осталој деци у разреду; наставници редовне наставе им не могу помоћи; наставу није могуће држати како треба ако у разреду постоји дете са посебним потребама; специјална школа је кориснија за децу са сметњама у развоју него редовна; редовна школа је траума за дете са посебним потребама, и многи други ставови слични поменути. У складу са наведеним у школи је оформљен *Тим за инклузивно образовање*, чији је први и основни задатак да информише запослене о снагама и слабостима инклузивног образовања. Школа, кроз рад Тима за инклузивно образовање дефинише свој инклузивни развој, односно своју инклузивну културу, политику и праксу. Кроз сарадњу са стручним сарадником, разредним старешинама и Тимом за подршку ученицима у школи се дефинише инклузивни развојни план.

Члан 77 Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС” 88/17 и 27/18) прописује да за ученика коме је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитета и других разлога потребна додатна подршка у образовању и васпитању, установа обезбеђује отклањање физичких и комуникацијских препрека и доноси индивидуални образовни план.

Индивидуални образовни план (у даљем тексту: ИОП) је посебан документ којим се планира додатна подршка у образовању и васпитању за одређено дете и ученика, у складу са његовим способностима и могућностима.

Циљ ИОП-а је оптимални развој детета и ученика, укључивање у вршњачки колектив и остваривање општих и посебних исхода образовања и васпитања, односно задовољавања образовно-васпитних потреба детета и ученика.

ИОП се израђује на основу претходно реализованих и евидентираних мера индивидуализације и израђеног педагошког профила детета и ученика.

ИОП се израђује према образовно-васпитним потребама детета и ученика и може да буде заснован на:

- 1) прилагођавању начина рада, као и услова у којима се изводи образовно-васпитни рад (ИОП1);
- 2) прилагођавању и измени садржаја образовно-васпитног рада, исхода и стандарда постигнућа (ИОП2);
- 3) обогаћивању и проширивању садржаја образовно-васпитног рада за дете и ученика са изузетним способностима (ИОП3).

Доношењу ИОП-а 2, претходи доношење, примена и вредновање ИОП-а 1, као и прибављање мишљења интерресорне комисије за процену потреба за додатном образовном, здравственом и социјалном подршком детету и ученику.

Изузетно, за ученика који образовање стиче остваривањем ИОП-а 2, осим наставног програма, може да се измени и наставни план, на основу мишљења интерресорне комисије за процену потреба за додатном образовном, здравственом и социјалном подршком детету и ученику.

ИОП доноси педагошки колегијум установе на предлог стручног тима за инклузивно образовање, односно тима за пружање додатне подршке детету и ученику који чине, односно наставник предметне наставе, одељењски старешина, стручни сарадник, родитељ, а у складу са потребама ученика и педагошки асистент, односно пратилац за личну помоћ ученику, на предлог родитеља. Родитељ даје сагласност на спровођење ИОП-а, у складу са законом.

У првој години уписа у установу, ИОП се доноси и вреднује тромесечно, а у свакој наредној години два пута у току радне, односно школске године.

5.16. Ученички парламент

Ученички парламент је нестраначка и невладина организација ученика МШ „Живорад Грбић“ чији је рад регулисан Законом о основама система васпитања и образовања.

Назив	Програм Ученичког парламента
Циљеви и задаци	- Омогућавање демократских начина удруживања ради заступања интереса свих ученика у школи, као и учешће ученика у доношењу одлука које се њих непосредно тичу. - Промоција и унапређење права и интереса ученика и подстицање друштвеног активизма младих. - Подстицање уважавајућег односа према ученицима, с једне стране, и наставника и

Назив	Програм Ученичког парламента
	управе школе, с друге стране и да утицај на развој целокупног друштвеног живота локалне заједнице кроз сарадњу са институцијама и организацијама које се баве младима. • Промоција учешћа младих у јавном животу на локалном нивоу и на плану међународне сарадње; • Развијање културе дијалога, подстицање толеранције и развијање солидарности; • Развијање свести о равнотежи између права и одговорности; • Активно учешће у образовно-васпитним активностима школе; • Иницирање и реализација акција у области науке, културе, уметности и другим делатностима од интереса за ученике; • Развијање сарадње са Наставничким већем, Школским одбором, Саветом родитеља и руководством школе; • Успостављање и развијање сарадње са ђачким парламентима и другим сличним организацијама младих у граду, земљи и иностранству; • Оспособљавање младих за вођење омладинских организација и пословно и финансијско управљање њиховим радом.
Ресурси	• Представници УП – 12 ученика, по 3 ученика сваког разреда; • Наставник - координатор за рад, задужен од стране директора; • Ангажовани ученици, укључени у планиране активности парламента; • Унија средњошколаца и друге организације које подржавају активизам младих и волонтерски рад; • Привредни субјекти; • Локална самоуправа; • Институције науке, културе и уметности.
Методе рада	• Организовање рада парламента; • Сарадња са парламентима других школа; • Организовање трибина, предавања и гостовања афирмисаних личности из јавног и парламентарног живота; • Сарадња са управом школе, Наставничким већем, Саветом родитеља; • Учесће у раду стручних актива и тимова; • Учествовање на састанцима Школског одбора; • Израда пројеката и конкурисање за средства код владиних и невладиних организација.
Садржаји рада	• Питања ученичког стандарда; • Унапређивање рада школских секција и других облика организовања ученика; • Организовање разних облика научног, културног, уметничког живота школе; • Сарадња са другим школама и организацијама сличног карактера; • Организовање хуманитарних и других акција; • Партиципација у решавању важних питањима у раду школе; • Организовање других активности које доприносе модернизацији и демократизацији школе.
Праћење ефеката	• Евалуација активности на полугодишту и на крају године приликом подношења извештаја о раду ђачког парламента; • Објављивање активности на сајту школе и у летопису.

СТРУЧНИ АКТИВ ЗА РАЗВОЈ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА 2020 – 2025

1. Милица Продановић, координатор
2. Сузана Радовановић-Перић, директор школе
3. Славиша Јездимировић, помоћник директора
4. Виолета Опњеновић, педагог
5. Снежана Стевановић, гудачки одсек
6. Никола Јанковић, одсек хармонике
7. Слободанка Васиљевић-Љујић, одсек дувача
8. Милена Урошевић, одсек соло-певања и српског-традиционалног певања
9. Милица Степановић Баба-Милкић, теоретски одсек
10. Марија Миловановић, општеобразовна настава
11. Тијана Читаковић, координатор ИО у Мионици
12. Јелена Бранковић, координатор ИО у Лајковцу

На основу члана 119.став1. тачка 2. у вези члана 61. Закона о основама система образовања и васпитања (Службени гласник РС 88/17, 27/18, 10/19 и 6/20), члана 27. Закона о основном образовању и васпитању (Службени гласник РС 88/17,101/17,27/18 и 10/19), члана 10.и 11. Закона о средњем образовању и васпитању (Службени гласник РС 88/17,101/17 , 27/18 и 6/20) школски одбор МШ „Живорад Грбић“ Ваљево на седници одржаној 15.09.2020. године доноси следећу:

ОДЛУКУ

Доноси се Анекс Школског програма МШ“Живорад Грбић“ Ваљево за период 2019-2023.године.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Законом о основама система образовања и васпитања (чланом 119.) прописана је надлежност органа управљања установе који, између осталих послова, доноси и предшколски, школски, односно васпитни програм , развојни план, годишњи план рада, усваја извештаје о њиховом остваривању, вредновању и самовредновању. Чланом 61. став 3. Закона прописано је да се школски програм израђује у складу са Националним оквиром образовања и васпитања и садржи: циљеве школског програма; назив,врсту и трајање свих програма образовања и васпитања које школа остварује; језик на коме се остварује програм; начин остваривања школског програма; начин прилагођавања школског програма према нивоу образовања и васпитања и друга питања од значаја за школски програм. Став 4. предвиђа да се ближи услови за израду школског програма уређују посебним законом.

Разматрајући предлог Анекса Школског програма школски одбор закључио је да исти садржи све законом прописане елементе , да је заснован на Правилнику о плану и програму наставе и учења уметничког образовања и васпитања за средњу музичку школу (Службени гласник РС-Просветни гласник 8/20) па је одлучено као у диспозитиву.

Председник Школског одбора

Светлана Веселиновић